

CONSTANTIN ARGETOIANU

ÎNSEMNĂRI ZILNICE

7

CONSTANTIN ARGETOIANU

ÎNSEMNĂRI ZILNICE

Vol. VII

CONSTANTIN ARGETOIANU

ÎNSEMNĂRI ZILNICE

Volumul VII

1 iulie — 22 noiembrie 1939

Ediție
de
STELIAN NEAGOE

Addenda
17 – 23 decembrie 1936

EDITURA *MACHIAVELLI*
București, 2003

Colecția
ISTORIE & POLITICĂ

EDITURII ***MACHIAVELLI***
DIRECTOR FONDATOR
Prof. univ. dr. STELIAN NEAGOE

București-1, B-dul Banu Manta nr. 22

ISBN 973-96599-9-20

Notă asupra ediției

Cel de al VII-lea volum din *Însemnările Zilnice* ale lui Constantin Argetoianu însumează perioada 1 iulie–22 noiembrie 1939. Pentru zilele de 23–25 noiembrie n-a consemnat nici un eveniment — fiind afectat de modul cam bruscat în care Regele Carol al II-lea l-a înlocuit la preşedinția Consiliului de Miniştri. Din păcate caietul manuscris următor, *26 noiembrie –31 decembrie 1939,* a fost rătăcit şi cu toate investigațiile făcute a fost cu neputință să dăm de urmele lui. Sperăm că într-un viitor nu prea îndepărtat posesorul ineditelor însemnări zilnice ale lui Argetoianu să așeze acel important caiet alături de celelalte zeci care alcătuiesc arhiva memorialistică a merelui scriitor politic.

În această parte a *Însemnărilor*, două au fost evenimentele centrale de politică externă şi internă care au reținut în mod deosebit atenția autorului: izbucnirea celui de-al II-lea război mondial (1 septembrie) şi asasinarea prim-ministrului Armand Călinescu (21 septembrie).

Hitler a transformat revendicarea Danzigului în pretext pentru a invada Polonia. Anglo-francezii n-au mai repetat eroarea de la München–1938 și astfel flăcările războiului s-au întins fulgerător în Europa.

Argetoianu a consemnat toate momentele internaționale care s-au derulat până la declanșarea marii conflagrații. Tratativele sovieto-franco-engleze au eșuat. În schimb, şocul secolului a fost pricinuit de Tratatul de neagresiune germano-sovietic din 23 august. Praf de ideologii și o cumplită dezorientare în opinia publică mondială.

Mussolini, la rândul său, a profitat de tulburarea apelor și a trecut Adriatica în Albania.

Anglia n-a putut să aplaneze conflictul japono-chinez și astfel Japonia devenea slobodă în a se alătura axei Berlin–Roma.

SUA a reacționat în stilu-i caracteristic. Pe de o parte discursuri pacifiste ale Preşedintelui Roosevelt, pe de altă parte intensificarea cursei înarmărilor spre a putea face față cu succes imponderabilelor.

În România, pe când se încheiau tratativele economice cu Germania, și pe când se încerca o politică de neutralitate față de beligeranți — o chipă legionară a ucis pe Armand Călinescu, și regimul carlist a intrat într-o panică generatoare de excese. Până în cele din urmă a fost aleasă formula unui Guvern Constantin Argetoianu, pentru potolirea spiritelor învrăjbite și înfierbântate.

Dar, peste toate, România urma să se confrunte cu consecințele imediate ale flagelului care-i amenința fruntariile. S-a încercat o politică de cumpănă, de balansare între solicitările aliaților occidentali tradiționali — în contrapunere cu imperativele germano-sovietice amenințătoare cu dezmembrarea Statului național unitar român. Se închideau ochii pentru transporturile germane de armament către Bulgaria, dar în același timp se dădea și asistență refugiaților polonezi (de la conducătorii de Stat și politici, la armată).

S-au căutat soluții pentru păstrarea integrității teritoriale și ființei naționale ale României. Au fost trimiși oficioși la Berlin, precum Gh. Brătianu, C. Argetoianu. Însuși șeful diplomației, Grigore Gafencu s-a zbătut mult între Berlin, Roma — Paris, Londra. A încercat chiar constituirea unui imposibil „bloc al neutrilor".

Pe când se afla în exercițiul funcțiunii, prim-ministrul Constantin Argetoianu a avut ca obiective principale să reorganizeze Frontul Renașterii Naționale ca o forță politică catalizatoare a tuturor energiilor naționale aflate în fața unor mari primejdii, cum și să penduleze cu prudență vizavi de diabolicul pact germano-sovietic ale cărui adiționale secrete nu erau cunoscute dar se bănuiau.

Când a acceptat să ia conducerea Guvernului, Argetoianu a pus Suveranului două condiții: Executivul să nu fie implicat în chestiunile delicate dirijate de Camarila Regală — represiunea prelungită contra legionarilor și „afacerea Auschnit" care avea să se lase cu înschisoare pentru marele industriaș, favoritul de până ieri. În fapt aceste două au fost motivele „demisiei" Guvernului. Premierul n-a marșat, iar Camarila i-a impus Regelui să renunțe la serviciile unui om politic care îi fusese leal — până la crime și cabale de coterie palatistă.

În chip de *Addenda*, cuprindem în acest volum și o inedită parte a *Însemnărilor Zilnice* argetoiene din *17 august–22decembrie 1936*.

Cititorii noștri își mai aduc poate aminte că în *Nota asupra ediției* la volumul I al *Însemnărilor* publicat în 1998, ne exprimam regretul de a nu fi fost în posesia Caietului 4 din *Însemnările Zilnice*.

Mari ne-au fost surpriza și bucuria când, nu cu mult timp în urmă, domnul profesor doctor George Trohani de la Muzeul Național de Istorie al României ne-a facilitat complectarea anului 1936 cu *însemnările* ce ne lipseau.

Și pe această cale publică îi exprimăm gratitudinea noastră față de frumosul domniei sale gest, poate stimulator și pentru alți posesori de *Însemnări Zilnice* inedite ale lui Constantin Argetoianu, deoarece, cu regret o spunem, există încă destule caiete manuscrise, disparate, lipsă pentru anii 1942-1944.

Stelian Neagoe

1939

1 iulie. Ieri-dimineaţă Recviem pentru Ciano tatăl. Poftit, m-am dus şi bine am făcut, căci Guvernul nu era reprezentat decât prin Cruţescu, directorul Protocolului. Lume foarte puţină. Axa şi sateliţii ei: miniştrii Germaniei, Iugoslaviei, Spaniei şi... Portugaliei. Încolo, biserica aproape goală.

De la italieni m-am dus la Cameră, pentru alegerea Patriarhului. S-a ales Nicodim, mitropolitul Moldovei. Chiorul printre orbi...

Chestiunea Danzigului e tot în toiul ei; tensiunea continuă, dar n-a sporit. Berlinul dă lămuriri şubrede ca să explice sporirea „Poliţiei" din teritoriul Oraşului Liber. Ambasadorii Franţei şi Angliei la Varşovia au plecat în zbor spre Londra şi Paris — *ca să raporteze*. Ce e mai tragic, e că a plecat tot în zbor, spre Washington, ambasadorul Statelor Unite din Anglia.

Situaţia e cu siguranţă critică, dar persist a crede că Europa nu va aprinde incendiul unui nou război mondial pentru Danzig.

Tratativele cu ruşii se lungesc fără rezultate — în schimb în Statele Unite s-a ajuns în preajma votului unei noi legi a neutralităţii, prin care se încredinţează Preşedintelui şi Congresului hotărârea de a declara război şi se îndulcesc regulile atât de stricte ale vechii legi, în favoarea (de fapt) a Statelor democratice...

În Cehia, noi măsuri de coerciţie şi de germanizare. Limba germană a fost decretată „Landessprache" şi pentru oraşele şi regiunile exclusiv cehe.

Ieri-seară la ora 7,30 am dus Adresa la Palat, cu tot alaiul obişnuit. Pentru prima dată în viaţa mea m-am plimbat între două escadroane de cavalerie, cu un maior călare la „portiera" maşinii. Aveam în maşină cu mine pe mitropolitul Visarion Puiu (al Bucovinei), tradiţia cerând să fiu însoţit de cel mai înalt prelat din comisie.

Am citit frumos, se vede, Adresa, căci miniștrii la plecare se extaziau (!!!) asupra ținutei mele. Vaida se fâstâcise (Camera adusese Adresa sa cu o jumătate de oră înainte), citise prost și omisese să înainteze spre Tron pentru a primi răspunsul Majestății Sale la Adresă... Victor Slăvescu repeta întruna: „Grand Seigneur, grand Seigneur...". Cum se vede destul de lunga mea carieră diplomatică mi-a servit la ceva, dându-mi „L'habitude des Cours".

Aseară, sărbătoarea lui Armand Călinescu, la „Pescăruș", de către membrii Parlamentului — inițiativă luată de Vaida. O seară minunată într-un decor feeric. Tot acel colț al Bucureștiului din capul Șoselei Jianu e demn de orice mare capitală...

Am fost vreo 500 din Cameră și din Senat. Atmosferă cordială. Oamenii dictaturii se prezintă mult mai bine decât majoritățile demagogiei. A vorbit Vaida, bine; am vorbit eu, bine și a vorbit Călinescu și mai bine (pregătise). Lista oratorilor trebuia să se mărginească la noi trei, dar s-a mai rugat și sasul Hendrich să vorbească în numele minorităților și a spus lucruri bune. Din nenorocire „s-a insinuat" și moș Ghiță Mironescu la cuvânt — omul caută zadarnic să ridice capul, cu fiecare prilej — și ne-a servit o serie de prostii și de banalități inutile. A revendicat și el pentru Ministerul său din 1930–1931 o nășie a regimului actual... Pur și simplu caraghios!

Sindrofia s-a spart aproape de miezul nopții...

---

2 iulie. De ieri au reînceput căldurile ce fuseseră sensibil domolite de furtuna din 27 iunie. Secerișul e în plin pretutindeni. Decepție: paiul frumos, dar mana și mălura au atacat recolta.

Polonia se rățoiește pe chestiunea Danzigului și amenință cu Anglia. Discursurile categorice, în ce privește intervenția britanică, rostite de Winston Churchill și de Eden dovedesc de altminteri că polonezii nu se înșală. Două personalități atât de proeminente în viața politică engleză n-ar putea vorbi cum au vorbit, dacă n-ar ști că evenimentele nu vor dezminți cuvintele lor. De altminteri se vorbește mult la Londra despre o posibilă intrare în Guvern și a lui Churchill și a lui Eden...

Între Paris și Londra contactul este permanent; în ambele capitale situația este judecată ca foarte serioasă. Un act nesocotit al Senatului din Danzig ar atrage imediat intervenția Poloniei și ca o consecință a Angliei și a Franței...

De la Berlin se dezminte acum proiectata vizită a lui Hitler la Danzig, ca și a lui Göring. Deși presa continuă să atace cu violență Anglia și Polonia, pare că în Germania domnește îngrijorarea și frica de război. Atmosfera nu mai e cea de astă-toamnă, nu mai e vorba de „lustiger Krieg" și unanimitatea în jurul lui Hitler nu mai e așa de entuziastă ca înainte. Clodius[1], sosit ieri cu avionul mi-a făcut o vizită și mi-a părut cam opărit. Mi-a declarat categoric că la Berlin *nimeni nu se gândește la război*. Răducanu, care a fost și el la Berlin, ne povestea aseară că a găsit acolo o adevărată stare de panică, că nemții își dau seama de tot ce le lipsește și nu vor să audă de război, dar le e frică să nu-l dezlănțuiască englezii. Cercurile cu care a venit dânsul în contact socoteau că Hitler a mers prea departe cu politica sa...

Memoriul Guvernului englez, transmis de ambasadorul Henderson la Wilhelmstrasse și care se socotește ca un fel de răspuns la nota prin care Hitler a denunțat acordul naval anglo-german — a stârnit nădejdea unor posibile negocieri între cele două țări și a sporit astfel perspectivele unor soluții pacifice... Pe de altă parte se spune că Papen, actualmente ambasador la Ankara, ar fi plecat spre Moscova „cu o misiune specială" — dar zvonul nu e încă oficial confirmat.

———

La legea neutralității a cărei modificare e în discuție în fața Parlamentului din Washington, Camera a admis un amendament pe baza căruia furnitura de arme e interzisă, *oricare* ar fi beligerantul. Acest amendament a fost admis împotriva Guvernului și a fost determinat mai mult de o preocupare de politică internă decât de una internațională. Votul e considerat ca un „eșec" al lui Roosevelt... La Paris, evenimentul a fost judecat ca neplăcut, deși nicăieri mai mult ca în Franța nu se percep sforăriile parlamentare. La Berlin, în schimb, mare bucurie pentru această nouă înfrângere suferită de președintele Roosevelt din partea Parlamentului...

———

La Londra, în saloanele de la „Grocer's Hall" (ghilda băcanilor) s-a dat un banchet în cinstea câtorva ziariști români veniți să descopere Anglia. Banchetul oferit de „British Council" prezidat de lord Lloyd a fost serios: au asistat numeroase personalități oficiale printre care lord Delaware, ministrul Educației Naționale și lord Gort, șeful Marelui Stat Major. S-a preamărit România și Regele Carol și a domnit o mare însuflețire — scriu gazetele. De astea e bun Tilea...

[1] Ministrul plenipotențiar în Ministerul de Externe însărcinat cu misiuni economice în străinătate.

Noua promoție de sublocotenenți din toate școlile a fost întrunită ieri la Târgoviște în fața Regelui. Promoția a luat numele de Carol I. A fost defilare, după cuvântările Regelui și ministrului Apărării Naționale (Călinescu). Apoi dejun și iarăși discursuri, în care militarii s-au pus la întrecere cu civilii pe tărâmul platitudinii. Au învins militarii...

Căldura a fost atât de atroce încât toți cei care au însoțit pe Rege la Târgoviște s-au înapoiat tâmpiți... Nu e vorba, unii plecaseră din Bucu -rești deja tâmpiți gata...

Nevasta lui Tudor Don, născută Schultz, o femeie de toată frmusețea, deși cam coaptă, s-a ucis într-un accident de automobil, pe lângă Piatra Neamț. Conducea chiar dânsa... Automobilul s-a rostogolit de câteva ori și biata femeie și-a rupt șira spinării. Acum un an sau doi apăruse într-un film idiot, și cu toată plasticitatea trupului ei avusese un succes mediocru...

Alaltăieri-seară, vineri, pe când toți parlamentarii eram întruniți la „Pescăruș“ într-o manifestare de solidaritate, dl senator „numit“ Malaxa mânca ostentativ la Continental cu Titu De Vecchi, omul lui Nae Ionescu. O făcuse ca să se vadă și să se știe... De ce o fi nemulțumit împotriva Guvernului Eminența Sa? Poate de numirea lui Garoflid în fruntea Comisiei Economiei Naționale de la Senat, cum a spus-o lui Filip? Motivul îmi pare insuficient și mai trebuie să fie ceva...

Mi s-a povestit una bună de la balul miliardarilor de joi. Iluminasem în mod discret și cimitirul ovreiesc părăsit[1] și vecin cu grădina clubului — cimitir a cărui folosință am moștenit-o de la Regina Elisabeta, odată cu casa. Îl iluminasem direct, și așezasem pe aici-pe colea bănci și mai discrete. La un moment dat, după plecarea mea, zvăpăiata de Isabella Prat, fiica ministrului Spaniei dintr-o primă căsătorie, a luat un lăutar și un „gigolo“ cu ea și a dispărut în cimitir, sub ochii indignați ai lui Max Auschnit. Se vede că sângele e mai tare ca vocația, căci catolicul soț al dnei Litza s-a făcut foc și și-a vărsat supărarea în sânul lui Kaufmann. Acesta s-a aprins și el. Au început să urle amândoi, să vorbească de sacrilegiu etc. Conversația a început în franțuzește (erau doar amândoi în jurul dnei Lupescu în ipostaza de „hommes du monde“), dar pe măsură ce se excitau au luat-o pe nemțește și au sfârșit-o în „jidiș“! Vorba francezului, „chassez le naturel, il revient au galop!“. Dar ce ca-

[1] De peste 90 de ani.

pete trebuie să fi făcut Alteţea Sa, principesa Bibesco şi Excelenţa Sa, doamna Franasovici, amândouă aşezate lângă doamna Lupesco, în faţa căreia s-a petrecut scena...

Ieri la Radio s-a difuzat cuvântarea mea de la „Pescăruş" fără să mi se ceară autorizaţia. Nici măcar nu mi s-a arătat stenograma — dacă stenogramă a fost — ca să corectez obişnuitele greşeli strecurate de d.d. stenograf. Cine ştie ce prostii mi-au pus în gură. Am cerut să mi se dea o copie după radiogramă, să mă bucur şi eu de ele!

La Londra, nebuniile continuă. După exploziile care s-au ţinut lanţ, trei mari incendii s-au declarat, unul după altul, în antrepozitele şi imobilele din City. Pare că focul a fost pus tot de irlandezi...

Dl Clodius ne-a ţinut ieri seară la Clubul Miliardarilor o conferinţă asupra „Problemelor politicii comerciale germane". N-a spus nimic transcendental, dar vorbeşte cu remarcabilă uşurinţă şi volubilitate aşa încât a ştiut să fixeze atenţia auditoriului de altminteri foarte restrâns. Nu venise nici pui de ovrei...

---

3 iulie. Zi importantă, ieri, prin „luări de poziţie".

Bonnet a declarat formal ambasadorului german Welczek, că în cazul unei încercări de schimbare unilaterală a statutului Danzigului, sau a vreunui atac al Coridorului, Franţa ca şi Anglia vor executa imediat şi fără şovăire angajamentele pe care le-au luat faţă de Polonia. Bonnet a adăugat că nu face această declaraţie într-un spirit provocator, ci se mărgineşte să se conformeze înţelegerii încheiate între Franţa şi Germania la sfârşitul anului 1938. Din partea Franţei s-au mai făcut ieri declaraţii foarte categorice de către Preşedintele Lebrun la Montpellier, de către generalul Weiss la inaugurarea monumentului lui Farmann şi de către Campinchi, ministrul Marinei. Generalul Weiss a declarat că aviaţia franceză e astăzi în fruntea tuturor aviaţiilor (?) şi că e sigură de victorie. De sus a vorbit şi Campinchi încheind cu constatarea că „cea mai mică imprudenţă poate da foc continentului european".

În Anglia, Chamberlain a vorbit despre serviciul naţional şi întreaga presă ţine isonul lui Bonnet afirmând o dată mai mult solidaritatea

anglo-franceză și necesitatea de a împiedica orice acțiune ce ar însemna o îndrumare a Germaniei spre hegemonia Europei.

În schimb, gauleiterul Föerster a declarat că Danzigul este oraș german și că se va alipi de patria-mamă fără doar și poate. Pentru oamenii din Danzig, un ordin al Führerului contează mai mult decât amenințările tuturor Puterilor din lume...

Armament, muniții și oameni continuă să sosească la Danzig, din Prusia Orientală. Pacea se sprijină pe o muchie de cuțit...

Negocierile anglo-japoneze încep mâine marți, la Tokio.

Presa americană critică aspru votul Camerei care a încurajat Statele agresoare și a contribuit astfel la o slăbire a eforturilor pe care Statele democratice le fac pentru menținerea păcii.

Un pachet de 36 de scrisori inedite adresate de Împăratul Napoleon sorei sale Paulina Borghese, a fost vândut la Paris. Din această corespondență rezultă că între divorț și Maria Luiza, Napoleon se încurcase cu o doamnă de Mathis, născută Cristina Ghilini, damă de onoare a principesei Paulina... Se credea că întreaga corespondență rămasă de la Napoleon era cunoscută. Iată că pe lângă aceste 36 de scrisori inedite se anunță punerea în vânzare a altora, destul de numeroase și tot necunoscute, adresate de marele strateg generalilor săi...

Luat masa aseară la Bălteni, la Nicu și Olga Greceanu. Bălteni cade la dreapta de șoseaua București–Târgoviște, după Ghergani. Grecenii au construit acolo o căsuță minunată, aranjată cu mult gust. În jurul casei o ogradă cu arbori bătrâni și brazi. Pe când la București trăim ca în cuptor, acolo era răcoare. Am petrecut o seară plăcută.

---

5 iulie. Se dezminte misiunea și călătoria lui Papen la Moscova. Negocierile economice germano-ruse se dezvoltă — afirmă Berlinul — numai în cadrul convențiilor în vigoare.

Tensiunea pricinuită de chestiunea Danzigului continuă la maximul ei. Un pas mai mult ar însemna războiul. Avertismentele cate-

gorice date Germaniei de Halifax și de Bonnet, de Chamberlain și de Daladier sunt considerate ca o dovadă că Anglia și Franța au părăsit în politică terenul șovăirilor ideologice pentru a păși pe al realităților. La Londra ca și la Paris, domnește hotărârea fermă că trebuie pus capăt stării de enervare, de paralizie economică și de sleire continuă a tezaurelor, datorită politicii hitleriste. Cu abcesul de la Danzig, va trebui să se deschidă și abcesul nazismului...

La Berlin, pare că situația e apreciată cum trebuie și că Führerul nu vrea să se angajeze într-un război în care întreaga soartă a Germaniei ar fi pusă în joc. Deocamdată Hitler încearcă să rezolve chestiunea Danzigului pe cale indirectă. „Turiștii" continuă să se îndrepte, înarmați spre Orașul Liber. *Localnicii* ridică fortificații și sapă șanțuri pe capete. Se poate zice că Danzigul este astăzi de fapt în mâna unei puternice garnizoane germane. Guvernul din Berlin pare totuși că se îndreaptă spre o soluție pe care o crede pașnică: aplicarea principiului autodeterminării împotriva căruia Puterile democratice n-ar putea să se ridice...

Polonia, deși fermă în atitudinea ei și plină de încredere în cooperarea Angliei și a Franței, nu a trimis încă nici o notă de protest Senatului din Danzig și păstrează o atitudine prudentă.

Pentru moment, tot ce se poate spune e că situația e extrem de încordată. Pangal care a sosit ieri din Lisabona prin Paris, îmi spune că acolo lumea se așteaptă la posibilitatea declarării războiului în fiecare zi...

Regele Zogu a sosit cu ai lui la București prin Constanța și a fost găzduit la Athénée Palace. Ministrul Italiei Ghigi care locuiește și el la Atheneé Palace din cauza reclădirii Legației sale, s-a plâns la Externe că Zogu a fost instalat lângă camera sa! Externele au răspuns că Guvernul român nu poate fi făcut răspunzător de această „gafă", deoarece a ignorat și persoana și sosirea ex-Regelui Zogu!!! Ceea ce n-a împiedicat pe Regele nostru să invite pe zisul Zogu la dejun, chiar în ziua sosirii sale!!! Și această invitație l-a scos pe Ghigi din sărite!!!

Zogu se îndreaptă spre Anglia, prin Polonia, Statele baltice și Scandinavia. Cum a plecat de la Tirana șterpelind toți banii tezaurului public, în mare parte vărsați de Italia, trecerea lui prin Italia sau Germania e exclusă: ar fi arestat desigur și împușcat probabil.

Kaufmann a părăsit România ieri-dimineață cu Simplonul. În ajun l-am poftit la dejun, în trei, împreună cu Șoneriu. Fără să mi-o spună pe șleau am priceput din vorbele lui că și-a vândut acțiunile de la Banca

de Credit și că le-a vândut Casei Regale... Mi-a povestit multe. Mi-a exprimat toată recunoștința lui pentru modul prietenesc și rapid în care am scos de sub sechestru în 1920 (eram ministru de Finanțe) Banca de Credit. „D-ta ai salvat atunci Banca, și ce sunt eu azi, ți-o datoresc dumitale. Nu voi uita niciodată..." Vorbind despre Malaxa, a reamintit că dânsul, Kaufmann l-a impus pe vremuri la „Reșița", când Nae Ștefănescu spunea: „Ce? Inginerașul ăla vrei să ni-l bagi în treburile noastre? Dă-l dracului!" Azi, „inginerașul" taie și spânzură...

---

6 iulie. Din noaptea de luni spre marți plouă de rupe pământul, peste întreaga țară. În Dobrogea și spre Moldova, rupere de nori, grindină, furtună, un adevărat prăpăd. Plouă ca în noiembrie, de trei zile. În Dobrogea au fost distruse case, înecate vite, oameni uciși. Spre Predeal, linia ferată și șoseaua au fost distruse în mai multe locuri... Și suntem în mijlocul secerei... Ne-a pus Dumnezeu mâna în cap!

Dl Csillery, un maghiar, a publicat în *Revue Anticomuniste* din Geneva un articol caraghios prin care recunoaște imensul serviciu pe care armata română l-a adus Ungariei în 1919 prin înfrângerea comunismului și izgonirea lui Bela Kuhn din Budapesta...

Tratativele cu Moscova continuă și se întind ca alvița proastă... Pare că s-au plictisit și cei de la Paris și de la Londra.

Roosevelt a luat poziție împotriva votului Camerei. Din rapoartele sosite la Washington rezultă clar că dispoziția „embargoului" votată de Cameră a fost primită favorabil de Puterile totalitare și a îngreunat sarcina democrațiilor pacifice. Roosevelt speră să aducă Camera la un răsvot...

Regele Angliei a hotărât o vizită oficială în Belgia, pentru la toamnă. Va întoarce astfel vizita oficială făcută de Regele Leopold la Londra în 1937. Așa încât putem spera și noi — dacă nu va fi război — o vizită a Suveranului britanic pentru anul 1940!

Printr-o convenție semnată între cele două State limitrofe s-a hotărât mutarea populației germane din Tirolul de Sud în granițele

Reichului. Vor putea emigra *cei care vor dori*, luând cu dânșii tot avutul lor, după lichidarea bunurilor imobiliare. Se crede că o treime din populația germană va emigra, cam 60 000 de suflete. Sunt deja gata să plece vreo 6 000. Germania, primind să dezgermanizeze astfel o întreagă provincie lângă granițele sale, face mare caz de *gestul de abnegație* pe care l-a săvârșit și care dovedește lealitatea intențiilor sale față de Italia amică și aliată.

———

Posturile de emisiune radiofonică de la Breslau și de la Königsberg au inaugurat emisiuni, de două ori pe zi, în limba poloneză, în care se arată că neînțelegeri se pot ivi între țări vecine, dar că ele se pot aplana prin bună înțelegere, *cu condiția ca alții să nu se amestece în ele* — și se sfârșește prin sfaturi de acțiune împotriva ovreilor. Polonia nu-și poate aștepta mântuirea decât de la o acțiune antisemită... și de la Hitler!

———

Generalul von Werth, șeful Marelui Stat Major maghiar a sosit la Berlin și a fost primit de Hitler. Presa germană vestește că nu este vorba de încheierea unei convenții militare cu Ungaria, ci de o vizită „de prezentare". Invitat de generalul von Brauchitsch, generalul von Werth va vizita diferite centre militare germane și fortificațiile din regiunea de vest...

———

Și primul-ministru bulgar Kiosseivanov a sosit la Mecca — adică la Berlin...

———

În Simplon, în drum spre Timișoara s-a furat ceasornicul de aur al lui Kaufmann, în valoare de peste 50 000 lei. Toate noroacele s-au grămădit pe capul bietului bancher exoflisit...

———

Corespondența mea cu rebelii Senatului continuă. După o conferință cu Călinescu am hotărât alaltăieri-seară să excludem, după împlinirea celor 30 de zile de la deschiderea Parlamentului (7 iulie) pe toți cei care nu vor fi depus jurământul până atunci, fără să invoce o cauză de forță majoră. Am mai convenit să trimit recalcitranților o scrisoare circulară prin care să-i vestesc de soarta care îi așteaptă.

Ieri, la învestitura Patriarhului am avut și aprobarea Regelui pentru această procedură și după-amiază am și expediat scrisorile.

Un ceas mai târziu, Dinu Brătianu și V. Sassu s-au prezentat la Senat *în civil* și au cerut să depună jurământul. Eu plecasem și trecusem președinția lui Anibal Teodorescu. Acesta a primit pe răzvrătiți, jos, în birou și le-a declarat că nu pot depune jurământul decât în uniforma Frontului. Cei doi domni au lăsat atunci o adresă prin care cereau să li se dea dovadă că s-au prezentat să depună jurământul în ziua de 5 iulie și au plecat. Olehowski mi-a adus hârtia la care am răspuns printr-o nouă scrisoare prin care am precizat domnilor Brătianu și Sassu că pot depune jurământul până la 7 iulie inclusiv, conformându-se legilor și regulamentelor Senatului care nu permit accesul Senatului decât senatorilor îmbrăcați în uniforma Frontului Renașterii Naționale...

———

Ieri a avut loc învestitura Patriarhului Nicodim. Ne-au ținut în picioare de la ora 9 dimineața până la ora 1 1 2. Slujbă la Mitropnst...

———

Și primul-ministru bulgar Kiosseivanov a sosit la Mecca — adică la Berlin...

———

În simplon, în drum spre Timișorabiei e în fața judecății) n-au catadicsit să se arate. O lipsă puerilă de politețe față de colegul lor de ieri și de șeful lor de azi...

Întreaga ceremonie a fost lipsită de înălțare fiindcă a lipsit orice adiere de sinceritate sufletească în toate riturpiscopii protestanți au luat parte la ceremonie, la Palat ca și la Mitropolie.

La Mitropolie, atât la slujba de dimineață cât și la cea de la amiază, d.d. mitropoliți Bălan al Ardealului și Visarion Puiu al Bucovinei (al 3-lea mitropolit în ființă, al Basaile care s-au desfășurat.

———

7 iulie. Știrile și zvonurile cele mai alarmante, cele mai contradictorii se încrucișează din toate părțile. Parcă trăim zilele din preajma lui august 1914, din septembrie 1938. Și lumea se întreabă: e cu putință să se pună foc Europei și lumii pentru orașul Danzig? Cei care își pun această întrebare sunt probabil oameni simpli care nu văd problema sub adevăratul ei aspect. În realitate Danzigul nu există. În joc e prestigiul Angliei în lumea întreagă și prestigiul hitleri agresiune împotriva noastră sau împotriva acelora față de care ne-am angajat să le apărăm independența..."

Iar ziarul Le Temps, inspirat de Guvernul francez, comentează în modul următor aceste declarații și altele similare rostite de conducătorii politiccsmului sau al regimului totalitar în granițele Germaniei redeșteptate și readuse la gustul hegemoniei continentale. Danzigul e numai un pretext.

Reproduc din ultima cuvântare a lui Chamberlain cuvintele care fixează cu o perfectă precizie atitudinea Impei englezi si francezi:

„Gravitatea situației internaționale apare evidentă tuturor și e momentul în care trebuie desfășurat cel mai bun efort, pentru a risipi orice echivoc, astfel încât fiecare să-și poată lua răspunderile în deplină cunoștință de cauză, agresiune împotriva noastră sau împotriva acelora față de care ne-am angajat să le apărăm independența..."

Iar ziarul *Le Temps*, inspirat de Guvernul francez, comentează în modul următor aceste declarații și altele similare rostite de conducătorii politicsmului sau al regimului totalitar în granițele Germaniei redeșteptate și readuse la gustul hegemoniei continentale. Danzigul e numai un pretext.

Reproduc din ultima cuvântare a lui Chamberlain cuvintele care fixează cu o perfectă precizie atitudinea Impeecu toată claritatea. N-ar trebui să se poată repeta eroarea fatală comisă în 1914, când Germania imperială a declanșat războiul fiindcă era convinsă că Anglia nu va interveni în război cu toate forțele sale. Strigătul de disperare al lui Wilhelm al II-lea față de oroarea mormanului de cadavre: „Eu n-am vrut acest lucru!" nu trebuie să se poată repeta a doua oară când ireparabilul ar fi săvârșit. Nimic nu trebuie să rămână în umbră când e vorba de o dezbatere a conștiinței de care depinde soarta Europei, când e vorba să se hotărască pacea sau războiul. E necesar ca toate Guvernele să-și poată măsura în mod precis toate răspunderile lor, să știe cu toată certitudinea care sunt atitudinile luate de o parte și de alta, care este proporția reală a angajamentelor contractate, care ar fi consecințele imediate ale oricărei inițiative prea temerare. Numai astfel am putea reuși să salvăm pacea atunci când e sigur că nici un popor nu dorește războiul. Eventualitatea cea mai îngrozitoare ar fi aceea a unui conflict armat ca urmare a unei neînțelegeri asupra adevăratelor intenții ale acelora care-și asumă sarcina destinului națiunilor civilizate".

Față de această fermitate a Puterilor democratice, Berlinul nu pare mai puțin ferm hotărât să-și realizeze planul de anexiune al Danzigului mai întâi, al Coridorului polon mai târziu. Atunci? În voia Domnului...

Telegramele de azi ne aduc senzaționala știre că Guvernul englez s-a hotărât să deschidă un credit de 100 milioane de livre — unii

vorbesc chiar de 150 milioane — pentru înarmarea aliaților săi din estul și sud-estul Europei. „Mai bine mai târziu decât niciodată!" — zice francezul. Știrea a provocat valuri noi de furie la Berlin, unde atacurile împotriva Angliei mai slăbiseră. Acum au reînceput și mai exasperate. Presa germană vede în această hotărâre a Angliei „o încercare de mituire" și desăvârșirea politicii de încercuire. Berlinul crede a ști că acest credit e destinat Poloniei și Turciei. Bine că nu ne citează și pe noi...

Aseară se vorbea în București de un ultimatum german în fața căruia Guvernul nostru ar fi fost pus, anume de a se pronunța categoric de ce parte e hotărât să meargă. Informații luate, știrea e inexactă. Ea a fost probabil provocată prin prezența lui Clodius și a lui Tassler (directorul lui „Wirtschafts Stelle" din Berlin) în București. În realitate acești doi domni au venit ca să zorească aplicarea convenției economice dintre cele două țări, dar fără nici un ultimatum în buzunar.

———

După matură chibzuire Polonia va trimite în fine zilele acestea nota ei Senatului din Danzig.

Se crede că nota va conține următoarele trei principale cereri:

1) Danzigul să nu fie încorporat Reichului.

2) Danzigul să nu iasă din frontierele vamale polone.

3) Drepturile Poloniei în teritoriul Orașului Liber, astfel cum au fost stabilite de tratate, să fie respectate.

Încolo, libertate pentru dezvoltarea culturală germană pe toată întinderea acestui teritoriu...

———

Rusia continuă să se lase greu... Se vorbește acum de „o descindere" a lui Halifax și a lui Bonnet la Moscova pentru o ultimă încercare... Totuși la Paris și la Londra se pretinde *că pe chestiunile principale*, s-a ajuns la un acord. ???

———

Presa germană profită de prezența lui Kiosseivanov la Berlin pentru a face o presiune asupra Bulgariei și un șantaj față de... noi. Ziarele berlineze declară într-adevăr că Germania „înțelege" revendicările Bulgariei, chiar și cele față de România... Pare însă că bulgarii nu se lasă ademeniți de aceste frumoase cuvinte, al căror sens ascuns îl pricep, și că nu vor merge până la încheierea unei convenții cu Reichul, imitand în această privință atitudinea Iugoslaviei. De la Londra, li se dă

de altminteri, un avertisment drastic și sfatul să nu mai repete greșeala din 1914.

———

Am primit ieri o nouă patalama semnată de Dinu Brătianu și de Vasile Sassu (la cât s-a redus Partidul Liberal!) prin care, ca răspuns la adresa mea din ajun, cei doi juriști improvizați discută interpretarea articolelor de lege pe care sunt silit să le aplic față de refuzul domniilor lor de a îmbrăca uniforma. Am pus hârtia la dosar, după ce am comunicat conținutul ei în copie, și Guvernului.

Azi-dimineață am primit o telegramă de la Nisa semnată de Titulescu, prin care ilustrul scopit invocă starea sănătății sale care-l împiedică să vină în țară să depună jurământul. Va trimite și un certificat medical. De acord cu Guvernul, îl vom trece printre cei împiedicați prin caz de forță majoră, și vom lichida situația sa în viitoarea sesiune.

———

Cu privire la furtul ceasornicului lui Kaufmann în simplon, aflu că operația a fost mai complicată. I s-au furat, pe lângă ceas și valizele — iar autorii loviturii nu sunt alții decât agenții Siguranței cărora li s-a poruncit să pună mâna pe „hârtiile" (???) bancherului? Același procedeu s-a întrebuințat acum câțiva ani și împotriva lui Tabacovici, care se întorcea de la o întrevedere cu Titulescu. Tabacovici a avut chiar cinstea să fie cambriolat într-un vagon-salon (era președintele Consiliului de administrație al căilor ferate)!

———

De câtva timp se vorbește de „spionii de la circul Busch". Circul Busch a fost adus de primarul Dombrowski, s-a instalat pe terenul viran dintre Malmaison și stadionul „Venus" și de 6 săptămâni dă reprezentații zilnice foarte căutate. S-a răspândit zvonul că printre artiștii și figuranții circului se ascundeau ofițeri germani însărcinați cu misiuni secrete.

Aflu acum de la Siguranță că ar fi fost arestați 20 dintre acești figuranți și că pe spatele lor, pe piele, s-ar fi zugrăvit schițe de plan, schițe zugrăvite cu cerneală simpatică ce n-au apărut decât după un anume tratament. Schițele sunt astfel desenate încât așezându-se cei 20 de indivizi la rând, unul după altul, apare întreaga hartă a lucrărilor noastre de apărare de pe frontiera de vest! Scandalul e mare și Legația Germaniei a intervenit ca oamenii să fie puși în libertate! (Poate că și de aci să fi intervenit zvonul de „ultimatum"!). Autoritățile noastre, ca să

nu se strice treburile României cu Germania ar fi gata să dea drumul celor arestați; specialiștii nu pot însă să parvină să șteargă de pe spinarea arestaților planurile zugrăvite. S-au întrebuințat tot felul de acizi, degeaba! Acum se va proceda la aplicarea de vezicatoare, pentru distrugerea epidermei!!!

Ieri s-au încheiat între Călinescu și Clodius convențiile cu Germania privitoare la o parte de armament, convenții ce erau încă în suferință. S-au semnat contractele prin care Germania se obligă să ne furnizeze avioane și licențe aeronautice în valoare de 60 milioane mărci (2 miliarde 400 milioane lei) și să construiască o mare pulberărie în valoare totală de 80 milioane mărci (3 miliarde 200 milioane lei). Deocamdată se vor executa tranșe în valoare de 20 milioane mărci, execuția totală a contractului fiind prevăzută pe mai mulți ani. S-a convenit și dobânda bonurilor de tezaur ce vor fi emise pentru finanțarea contractelor. Poate că și încheierea acestor contracte să fi dat naștere zvonurilor de „ultimatum"!! Dar față de această contribuție a Germaniei la înarmarea noastră, cum rămâne cu „înțelegerea" revendicărilor bulgărești, trâmbițată la Berlin?

Coroana de spini a Mântuitorului nostru Isus Christos făcea parte din imensa colecție de relicve păstrată în bisericile și palatele imperiale din Bizanț, de unde a fost ridicată după cucerirea Constantinopolului de către latini în veacul al XIII-lea. Oferită de Împăratul Baudoin, Regelui Ludovic al IX-lea (Saint-Louis), Coroana a fost adăpostită în Sainte Chapelle la Paris, construită dinadins de evlaviosul Rege. În cursul secolelor, spinii Coroanei au fost dăruiți rând pe rând diverselor catedrale din Franța și Suveranilor înrudiți cu ai Franței. A mai rămas un spin, păstrat într-un bogat relicvar. Zilele trecute, acest relicvar a fost transportat cu mare alai de la Paris la Villeneuve l'Archevéque — procesiunea, cu episcopi, cu cardinali, cu autoritățile publice desfășurându-se din oraș în oraș. Scopul a fost să se refacă în sens invers drumul străbătut de sfânta relicvă în momentul aducerii ei în Franța, acum șapte veacuri... În fiecare oraș s-au format cortegii ce reproduceau cu toată fidelitatea posibilă costumele și decorurile medievale... o lume imensă *și tot aparatul administrativ* au luat parte la aceste serbări, în care s-a manifestat un spirit adânc religios... Cât drum a făcut opinia publică în Franța, în materie religioasă, în ultimele trei decenii! Unde e regimul lui Combes, unde sunt persecuțiile împotriva preoților și călugărițelor catolice pe care se sprijinea întreaga politică internă franceză la începutul secolului al XX-lea?

11 iulie. Un acces de gută m-a trântit pentru 4 zile în pat. Deși n-am dobândit încă uzul piciorului, am putut totuși să mă ridic azi din așternut și să dau din nou drumul mâinilor...

Pe lângă durerile îngrozitoare de astă dată, pe care le-am suferit am mai avut și supărarea de a nu putea merge la Senat în ziua de 8 iulie spre a pronunța în persoană excluderea senatorilor opoziționiști care n-au depus jurământul. Nu că mi-ar fi făcut o deosebită plăcere, dar pentru nimic în lume n-aș vrea să se zică că am dezertat de la datoria mea, că mi-a fost frică să îndeplinesc actul pe care eu însumi îl hotărâsem — sau și mai rău, că jucam pe două tablouri. Lichele sunt destule care să afirme că n-aveam nimic și că boala pe care o invocam nu era decât o boală... politică.

Am făcut ce am putut ca să înlătur orice suspiciune. Am redactat o declarație și am rugat pe Anibal Teodorescu — căci dânsul a prezidat ședința — să o citească în fața Senatului. Prin această declarație comunicam Senatului că 13 senatori n-au depus jurământul în termenul de o lună, că 4 dintr-înșii aveau drept la amânare din cauză de forță majoră iar că ceilalți 9 rămâneau excluși din Senat pe tot timpul legislaturii. Mi-am luat astfel personal răspunderea excluderii domnilor I. Maniu, C.I.C. Brătianu, Mihalache, dr. Lupu, V. Sassu, Iunian, Aurel Dobrescu, Orleanu și episcopul Vartolomeu (sifilitic dispărut în străinătate), deși n-am fost prezent la ședință. Execuția a fost primită de Senat fără nici o observație. Mă așteptam ca Iorga să pună picioarele în străchini, și o așteptam chiar cu plăcere. Am fost dezamăgit: a tăcut și el.

Se zice că cei osândiți vor reclama la Casație. Treaba lor. În public, măsura a făcut impresie bună ca orice act de autoritate. Apoi lumea nu pricepe în numele cărui crez, în numele cărui trecut se rebelează domnii împotriva regimului actual. Că doar au guvernat destul țara asta și liberalii și țărăniștii și amintirile pe care le-au lăsat nu justifică nici protestările, nici năzuințele de azi...

Printre cei amânați, mareșalul Prezan are o situație specială. În realitate n-a dat nici un semn de viață, dar știu că nu se mai poate ține pe picioare... E puțin probabil să mai vină vreodată la Senat... George Enescu e în America, iar Mihai Popovici și Titulescu au cerut amânare pe temei de boală. Titulescu trimite și un certificat medical...

Zvonul sinuciderii lui Dombrowski a umplut tot Bucureștiul și s-a răspândit până și în provincie! Și zvonul era întemeiat pe chestia afacerii de spionaj descoperită la circul Busch, adus de Dombrowski. Bineînțeles că de sinucidere nu e vorba, dar amicul Dombrowski pare că a suferit ceva neplăceri...

Escrocul de Sever Bocu a scos o carte de amintiri „Drumuri și răscruci" prin care încearcă să se contureze ca un erou al neamului. Încercarea e pur și simplu ridicolă, dar e de mirat că Cenzura lasă pe bandit să judece purtarea oamenilor cinstiți...

Războiul undelor:

Stația de Radiodifuziune din Strasbourg va emite de aci înainte, de 2 ori pe zi, informații în limba germană pentru lămurirea opiniei publice nemțești. Se vor da știrile interzise în Germania și se vor comenta evenimentele din punctul de vedere francez și englez.

Emisiuni analoage vor fi făcute din Toulon, în limba italiană...

Sâmbătă și duminică telegramele din străinătate au semnalat oarecare destindere pe terenul frecărilor internaționale. Iată că cuvântarea de ieri a lui Chamberlain a venit să încordeze situația într-un grad necunoscut până acum... Primul-ministru englez a declarat ritos că Anglia nu va accepta o ocupație a Danzigului „pe sub mână" și că stă cu toate forțele ei gata să intervină, dacă Polonia va considera interesele sale la Danzig periclitate prin actele și măsurile luate de nemți...

În această rivalitate între prestigiul Angliei și prestigiul nazismului — unul indispensabil menținerii Imperiului Britanic, altul menținerii celui de-al III-lea Reich — s-ar părea că nu mai poate fi altă ieșire decât războiul...

În Italia, unde toate se potoliseră în ultima vreme, a început din nou să latre *Il Resto del Carlino*, cerând în afară de Danzig și Coridor pentru Germania, Djibouti, Tunis, Suez, Malta etc. (excusez du peu!) pentru imperiul lui Mussolini! Altfel nu poate fi pace în Europa, o spune serios gazeta care până acum câtăva vreme era o foaie umoristică, dar care n-a reușit să devină într-adevăr umoristică decât de când s-a transformat în foaie politică.

În tratativele de la Moscova s-au ivit noi dificultăți, spun foile din Paris. Mai e cineva în Franța care să creadă în seriozitatea acestor negocieri?

---

12 iulie. Ieri după-amiază s-au închis Camerele. Mesajul e scurt, dar exprimă satisfacția Regelui pentru ținuta Camerei și a Senatului și pentru obiectivitatea cu care s-a discutat legea valorificării grâului, singura mai importantă care s-a votat.

Îmi pare rău că n-am putut fi prezent la Senat — guta mă reține încă în casă — spre a felicita și eu Maturul Corp, pentru demnitatea și liniștea cu care a înlocuit dezmățul de mai înainte.

Guvernul a mai depus ieri câteva legi pe biroul Senatului (altele pe biroul Camerei) pentru a fi cercetate de comisii în timpul vacanței. Cea mai importantă e legea breslelor, depusă la Cameră, care va fi luată în cercetare de comisiile ambelor Camere, întrunite. Parlamentul va fi convocat din nou la toamnă, căci Regele vrea ca legea breslelor să fie votată, nu decretată.

Am citit-o ieri, legea breslelor, care a speriat atât pe Bujoiu. Nu împărtășesc alarma lui. Legea e bună în principiu, deși redactarea lasă de dorit. O găsesc prea elastică și-mi pare rău că nu încadrează în cuprinsul ei și barourile de avocați a căror autonomie și al căror spirit de spurcat politicianism trebuie să dispară... Vor fi multe de îndreptat în comisie, a convenit-o cu mine și Călinescu, prin telefon...

Dinu Brătianu și nepotu-său Gheorghe au fost ieri la Călinescu. Acesta mi-a povestit la telefon întrevederea. Gheorghe s-a împleticit în vorbă tot timpul. Dinu a reclamat că de la instalarea regimului actual dinastia Brătianu e supusă unei persecuții continue. S-au debotezat străzi numite „Brătianu“ (!!!), s-a șters orice urmă a Brătienilor la expoziția amintirilor de pe vremea Regelui Carol I (la luna Bucureștilor) și s-a dat o amploare exagerată expoziției Eminescu subliniindu-se lupta înverșunată pe care poetul a dus-o împotriva brătienismului... În fine acum iată-l și pe el, fiul Marelui Om dat afară din Senat... „Cum — a spus nenea Dinu lui Călinescu — ai crezut că am să mă îmbrac în uniformă ca să mă duc la Senat?“ — „Da — a răspuns Armand — am sperat, fiindcă te știam sportiv!!...“

Scopul vizitei a fost ca să spună Guvernului că ei, Brătienii și prietenii lor, față de atitudinea adoptată de Guvern, au decis „să-și reia libertatea“!!! Cunoscuta formulă de pe timpul politicianismului în floare, formulă ce bineînțeles — ca atâtea formule politice — nu înseamnă nimic și nu angajează la nimic. Călinescu a răspuns foarte frumos că „libertatea“ au avut-o și până acum — că o folosire însă a acestei libertăți împotriva directivelor regimului ar avea și pentru foștii liberali și pentru foștii țărăniști consecințe grave. Maniu și ai lui ar fi duși și confinați la Miercurea Ciucului — iar pentru liberali, acul de cojoc ar fi dărâmarea institutelor lor financiare și economice...

Pat și Patachon Brătianu au plecat de la Călinescu nemulțumiți...

Pare însă că pentru chestiunea Senatului nu vor merge la Casație... Ar face mai bine, căci și-ar pierde timpul.

Poate că ce a impresionat pe Brătieni a fost și faptul că Casa Regală și-a mutat contul de la Banca Românească la Banca de Credit. Banca Românească a trebuit să verse deodată 52 de milioane (soldul creditor al contului) și probabil că nenea Dinu a văzut în acest act „o persecuție mai mult a Brătienilor"... În realitate n-a fost decât o măsură de bună gospodărire, Banca de Credit fiind acum Banca familiei...

Cancicov la mine.

Societatea de import-export anglo-franco-română considerată acum câteva săptămâni constituită, a intrat în era dificultăților. La capitalul românesc, Banca de Credit se angajase să subscrie 40 de milioane, ca și Banca Românească. Acum, Cancicov a primit instrucțiuni de Sus să o lase mai moale, să tărăgăneze lucrurile — și aceleași instrucțiuni le-a primit și Malaxa. La Palat se vede fără nici o plăcere că în fruntea viitoarei societăți se arată ca purtători de cuvânt ai României, doi ovrei: Kaufmann și Auschnit. Se pretinde că, chiar Daladier, la Paris, s-ar fi exprimat cu mirare în această privință... Pe de altă parte, situația politico-economică s-a schimbat la Londra. De unde înainte, un organism privat apărea ca indispensabil pentru stabilirea legăturilor dintre capitaliștii din City și străinătate — acum, în urma hotărârilor Guvernului englez de a veni în ajutorul Statelor aliate cu credite, intermediarii apar de prisos, căci Anglia nu admite să se trateze pentru folosirea creditelor ce acordă decât de la Stat la Stat. Mă întreb, atunci ce rost mai are faimoasa societate? Mai rămân afacerile cu Franța — slabă nădejde.

În tot cazul, încă o corabie care se îneacă, pentru Kaufmann. În societatea asta punea el toată nădejdea ca să-și refacă o situație la Paris după ce a pierdut pe cea de la București. Pentru Auschnit, dacă va fi dat la o parte, va fi o nedreptate și mai mare căci el a pus la cale, aproape singur, toată combinația.

La Banca de Credit, Cancicov a găsit o adevărată vlăsie. Ehrenstein, fără să aibă nici o răspundere, fără să aibă altă situație oficială decât cea de membru în consiliul de administrație, e plătit, nu se știe pe baza cărei dispoziții cu 3 milioane lei pe an. Avocați ca Demosten Botez, „ingineri" ca Scanavi, și alții, primesc lefuri lunare fără să presteze nici un serviciu. Ajutoare și subvenții plătite în diferite locuri fără nici un rost. Depunerile Familiei Regale (multe milioane) „onorate" cu o dobândă de 5 1/2%, pe când la toate celelalte depozite se plătește 3 și 3 1/2%. Fără a mai vorbi de milioanele aruncate în convorbiri telefonice între Paris și București și de puzderia de directori și de procuriști tă-

iați împrejur și scump plătiți. Cancicov s-a înhămat să pună ordine în toate...

Răsunetul declarațiilor lui Chamberlain e imens. Toată presa europeană reacționează după tendințele dominante în fiecare țară. La Berlin furie. Germania — declară ziarele din Berlin — nu se va opri în politica ei de frica Angliei. Și totuși, sunt și semne că s-ar putea opri.

Se vorbește de înapoierea „colonelului misterios" în Germania, cu informații precise asupra forțelor de care dispun adversarii Germaniei. „Colonelul misterios" e colonelul von Schwerin care a petrecut două luni în America și Anglia, trimis în misiune de Hitler — și se crede că va fi în stare să *lămurească* pe Führer despre riscul unei ciocniri cu forțele elementare pe care le reprezintă Puterile anglo-saxone...

După unele informații Roosevelt ar fi dispus să ia inițiativa unei mediații între Germania și Polonia. Ambasadorul american de la Varșovia, Bidle, ar fi fost însărcinat să facă în acest scop o anchetă la fața locului, la Danzig.

La Paris, Consiliul de Miniștri a hotărât *ca nici un ministru să nu se mai miște din Capitală, până la noi ordine.*

Italienii fortifică pe capete insulele Dodecanezului. Vapoare germane debarcă la Rhodi armament și muniții...

Trei avioane au căzut în apropierea Clujului și s-au sfărâmat. Câteșitrei piloții au fost uciși pe loc. După ce nu avem avioane, mai pierdem și din puținele pe care le avem...

La Salamanca a explodat o pulberărie. Morți vreo 80 — răniți vreo 500...

---

13 iulie. Piciorul nu mă lasă. Iar a trebuit să stau 24 de ore în pat...

Abia s-a închis Parlamentul și fabrica de decrete-legi a reînceput să lucreze. Azi au apărut trei decrete prin care se revizuiește organizarea noastră judecătorească, se reformează Consiliul Legislativ și se creează

o a IV-a secție la Curtea de Casație! Această a patra secție, la care președintele și consilierii vor fi numiți pe sprânceană va avea în atribuțiile ei și contenciosul administrativ. Vor să scape de Lupu, președintele intransigent al actualei secții a III-a...

Grandi a fost numit ministru de Justiție... De 7 ani de când e la Londra a luptat neîncetat pentru apropiere între Anglia și Italia. Se vede că această politică nu mai place lui Mussolini. Balbo e exilat la Tripoli și Grandi izolat la Roma...

Direcția Statisticii Generale ne informează că populația României a crescut în ultimul an cu 206 000 de suflete și se ridică la 19 852 000. La anul vom trece de 20 000 000...

---

14 iulie. Cancicov face ordine la Banca de Credit. Pe lângă multă dezordine și lefuri astronomice a mai descoperit una urâtă. Banca avea un stoc însemnat de acțiuni ale Societății Telefoanelor pe care le-a vândut în decembrie trecut. Or, în ianuarie s-a hotărât o nouă emisiune și fiindcă afacerea merge bine și bilanțurile sunt glorioase, Societatea a hotărât să dea vechilor acționari câte o acțiune gratis, la nu știu câte acțiuni. Această primă, plus rezultatele strălucite ale bilanțului au produs o urcare simțitoare a acțiunilor. Inițiații (Kaufmann și Auschnit între alții) aflaseră încă din noiembrie de la colonelul Beyne — în treacăt prin Paris — cele ce urmau să se întâmple în ianuarie. Acțiunile Băncii de Credit printr-o neașteptată consecință au fost imediat vândute și cumpărate de consorțiul Kaufmann-Auschnit prin persoane interpuse. Diferența de curs între decembrie când acțiunile au fost vândute și finele lui ianuarie, reprezintă pentru stocul Băncii de Credit frumușica sumă de 6 milioane lei...

Fratele Romul Boilă a fost condamnat, tocmai când lumea și uitase despre procesul Skoda! Faimosul proces a durat 7 ani; Boilă a fost condamnat, pentru trafic de influență, la 1 an închisoare și 100 000 lei amendă. Puțin pentru 7 ani de proces! Dar tot e bine că o sancțiune a fost în fine aplicată. Coloneii Georgescu și Anton Popescu, dați și ei în judecată, au fost achitați. Achitat de asemeni și fostul senator Albini. Mai rămâne apelul și recursul. Dacă o dura fiecare tot câte 7 ani, fratele Romul poate bea în liniște cafea și tutun.

După vizita lui Kiosseivanov la Bled s-a dat un comunicat interesant din care reiese:

1) că ambele State sunt hotărâte să ducă mai departe o politică *de independență și de neutralitate;*

2) că ambele țări doresc raporturi cât mai bune *cu toți vecinii lor.*

Ceea ce nu s-a putut spune la Berlin s-a spus la Bled.

Italia a adresat Guvernului francez o notă prin care face toate rezervele sale, *ca Stat mandant*, asupra cesiunii sandjacului Alexandretei. Parisul a primit nota cu indiferență. Gestul Italiei nu este politic. Turcia face parte din țările cu politică instabilă, într-adevăr, și nu era imposibil să mai fie despărțită de Anglia și de Franța. Acum Italia a fixat-o lângă Puterile occidentale...

Negocierile anglo-japoneze nu par să aibă mulți sorți de izbândă. Japonia pretinde să rezolve întreaga problemă a raporturilor anglo-japoneze în Extremul Orient și repercusiunile ei asupra Chinei, pe când Anglia nu vrea să discute decât asupra blocadei și a incidentelor de la Tien Tsin.

Chiar dacă nu se ajunge la covorul verde, intenția numai de a negocia și acceptarea unei asemenea soluții în principiu, de o parte și de alta, a avut efectul salutar de a mai liniști lucrurile și de a înlătura hotărâri mai grave...

Negocierile anglo-franco-ruse, povestea cu cocoșul roșu, *par* a fi intrat într-o fază decisivă. Se vorbește chiar de o convenție militară franco-rusă... Paște murgule...

În Slovacia s-au descoperit abuzuri și delapidări în sarcina ilustrului slovac și fost prim-ministru Milan Hodza. Omul mi-a fost totdeauna antipatic și de câte ori a venit la București m-am mărginit să-i spun bună ziua. Acum e vorba să fie dat în judecată, împreună cu alți 300 (!!) de politicieni...

Zvonuri:

Italienii ar fi închiriat nemților portul Trieste, pe 10 ani! Germania ar construi șantiere și o bază navală în Mediterana... Singurul mijloc de a mai da viață oropsitului port. Dar, cuiul străin în casă.

Împrumutul — adică creditul — de 5 milioane livre pe care Anglia ni l-a acordat pentru cumpărări de materiale a fost definitiv și oficial aprobat la Londra. Un credit identic de 2 milioane livre a fost aprobat pentru Grecia. Ziarele engleze bat toba în jurul generozității britanice. *Times* intitulează articolul său: „Credit pentru prieteni".

Primesc o hartie din partea Liei Brătianu (văduva lui Vintilă) prin care mă convoacă, ca fost ministru în Cabinetele Ionel și Vintilă Brătianu din 1927–1928, la o consfătuire la ea acasă, în vederea unei intervenții pe lângă Primăria Capitalei. E vorba să se ceară abrogarea hotărârii prin care bulevardele Ion I.C. Brătianu și Vintilă Brătianu au fost botezate altfel.

Am răspuns că nu pot merge, mai întâi fiindcă sunt bolnav de gută, dar și fiindcă nu sunt convins de dreptatea cererii. Există deja un bulevard Brătianu, și încă unul de frunte, cel care duce de la strada C.A. Rosetti la monumentul lui Ion C. Brătianu. Câte vor? Și familia Bonaparte a avut mai mulți membri iluștri, și totuși nu există decât o singură „rue Bonaparte" (strada Bonaparte) la Paris. Și așa, în străinătate pretutindeni, cu familiile care au avut mai mulți reprezentanți celebri sau notorii. Să se termine o dată cu I.C., cu G.G., cu N.P. și alte notații care nu fac decât să încurce lumea, ca de pildă strada G. Cantacuzino și strada G. Gr. Cantacuzino...

Am notat în *Însemnările* acestea diferitele demersuri făcute la Paris din însărcinarea lui Puricelli, precum și zvârcolirile acestuia pentru a împinge Franța la un contact oficial cu Italia. Aflu, deși cam târziu, că scopul a fost atins și la Paris și la Roma. La Roma, ambasadorul Franței, François Poncet a dat o masă de adio lui Drumond Wolf, ambasadorul Angliei pus la retragere. La această masă a invitat și pe Ciano, iar acesta a primit și a stat la Palazzo Farnese două ore, din care o bună parte de vorbă cu Poncet. La Paris, ambasadorul Italiei a făcut o vizită de condoleanțe lui Bonnet, cu prilejul scufundării submarinului „Phenix" și iarăși a avut loc o lungă conversație. Poate că relativa omenie a Italiei în manifestările ei șovine să fie în legătură cu aceste conversații.

---

15 iulie. Știrile despre predarea Triestului nemților erau exagerate. Se negociază numai anumite facilități de acordat comerțului german, pentru înviorarea vechiului port din fundul Adriaticii, rămas în afară de traficul internațional.

A murit Costăchescu, profesorul universitar din Iaşi, fost ministru ţărănist şi preşedinte al Senatului. Om cumsecade în toată puterea cuvântului şi cinstit, avea un suflet de apostol şi adânci convingeri. În perioada de ascensiune a ţărănismului, după război, a contribuit mult la izbânda ideologiei simbolizată printr-o cămaşă cu bibiluri şi o pereche de opinci... În fiecare duminică şi sărbătoare îşi lua sacul la spinare şi cu toiagul în mână bătea sat după sat. Fără să facă prea multă demagogie, vorba lui bună impresiona şi cucerea... După victoria finală, după chemarea partidului la putere, Costăchescu a fost dezgustat de abuzurile partizanilor şi de orgia colectivă pe care le-a văzut. A stat mai la o parte, temut de prieteni şi stimat de adversari... În toiul palinodiilor lui Maniu şi lui Mihalache în jurul şefiei, Costăchescu era cât pe aci să fie pus în fruntea Partidului Naţional Ţărănesc din ceasul din urmă...

Fiindcă a fost preşedinte al Senatului, am însărcinat pe vicepreşedintele Tănăsescu, actual rector al Universităţii din Iaşi să mă reprezinte la funeralii şi am depus şi o coroană.

Ziarele din Londra fac mare publicitate în jurul unui nou tun antiaerian englez. Tunul e cu 4 ţevi de 75 mm calibru, poate arunca 50 de lovituri pe minut şi e îndreptat pe cale electrică împotriva ţelului mişcător pe care-l urmăreşte. Se zice că avioanele inamice nu vor putea străbate prin tirul acestor tunuri... Mai bine să nu le punem la încercare!

Gusti-mi povestea că a vizitat cu de-amănuntul valea râului Tennessee, în inima Statelor Unite. Mizeria, murdăria şi ţigănia pe care le-a întâlnit acolo i-au adus aminte cele mai păcătoase regiuni de la noi. Albi, nu numai negrii, în zdrenţe i-au ieşit pretutindeni în cale iar analfabetismul ajunge în localităţile prin care a trecut până la 60%. Preşedintele Roosevelt s-a pus în fruntea unei acţiuni de redresare socială foarte asemănătoare cu cea întreprinsă (zice Gusti) de Regele Carol în România prin Serviciul Social. Roosevelt nu vrea să ştie nici de legi, nici de State, nici de reprezentanţii administraţiei oficiale şi face adevărată dictatură (unde sunt crezurile democratice americane?) pe teritoriile Statelor Kentucky, Alabama şi Tennessee, de-a lungul fluviului. În numele Preşedintelui lucrează o organizaţie independentă numită „Tennessee Valley Authority" care nu ştie de nimic şi de nimeni şi nu dă socoteală decât lui Roosevelt...

Dacă dictatorii fac democraţie, de ce n-ar face conducătorii democraţiilor dictatură?

Roosevelt a adresat un mesaj Congresului prin care cere Camerei și Senatului să voteze înainte de sesiunea de toamnă reforma legii neutralității, *în interesul păcii universale și în al securității poporului american*. Camera din Washington a compromis programul lui Roosevelt prin admiterea unui amendament care zădărnicea însuși scopul urmărit de Prezident, iar Senatul, acum în urmă, a fost zdruncinat prin votul Comisiei Afacerilor Străine (12 voturi contra 11) prin care se propunea ca întreaga dezbatere să fie amânată pentru la toamnă.

Anul acesta, 14 iulie a fost celebrat la Paris cu un alai și cu un entuziasm ce nu s-a mai văzut din 1919. Trupe engleze au luat parte la defilare. Serbările au fost completate prin proslăvirea Revoluției franceze, 150 de ani împlinindu-se de la luarea Bastiliei. Ele au luat astfel și un caracter de universalitate, căci toți democrații din lume au preamărit amintirea proclamării „drepturilor omului" care a pus bazele organizării sociale moderne, nu le-ar mai fi pus!...

Ziarul spaniol *Diario de Noticia* publică un interviu al lui Franco, în care acesta afirmă că Statul spaniol nu va fi nici italian, nici german, ci numai spaniol.

După acest interviu, comunicatul oficial, mai mult literatură, prin care s-a încheiat la San Sebastian vizita lui Ciano în Spania — comunicat în care se vorbește „de identitatea de vederi între ambele țări" — nu mai are decât o importanță relativă, cu atât mai mult cu cât refrenul interviului era „pace și neutralitate!"

Primarul comunei Halmei — la granița fostei Cehoslovacii — a fost ucis printr-o grenadă aruncată în camera sa, pe fereastră. Încep să activeze și la noi organizațiile revoluționare din Ungaria.

Agenția D.N.B. răspunde arțăgos ziarului *Le Temps* care-și permisese să pună la îndoială sinceritatea raporturilor dintre Italia și Germania... Dacă informațiile ziarului *Le Temps* erau inexacte, de ce se supără Guvernul german și scuipă foc prin purtătorul său de cuvânt oficial?

Un mare scandal a izbucnit la Paris pe lângă care afacerea Stawiski pare să fie joc de copii. Peste 150 de gazetari au fost arestați sub

bănuială de amestec într-o vastă afacere de corupție în care o contesă austriacă — dispărută — făcea legătura între mituitori și mituiți. Aubin, șeful informațiilor ziarului *Le Temps* și Poirier, director administrativ la *Figaro* au făcut mărturisiri complecte. Unul a luat 3 milioane franci, altul 1 milion pentru a duce o campanie al cărui scop e ținut secret de instrucție. S-a putut constata că organizația avea relații strânse cu cercurile național-socialiste germane...

Scandalul e mare...

———

Ieri-seară s-a declarat un incendiu la prefectura Poliției. A ars acoperișul în dos și o parte din ultimul etaj. Incendiul a fost localizat...

———

17 iulie. Luni. Reținut la București mai mult decât aș fi vrut, mai întâi prin sesiunea Senatului, apoi prin accesul de gută care m-a pironit pe loc, mi-am luat în fine de ieri cartierul de vară la Breasta. Dacă nesfârșitele ploi au făcut multă pagubă la grâu, au întreținut cel puțin parcul într-o stare de verdeață și de tinerețe desăvârșite. Mă plimb pe aleile umbroase și de-a lungul răzoarelor și mă cred în mai...

La câmp, porumbul e de toată frumusețea.

———

Președinția Consiliului din Paris publică un comunicat liniștitor cu privire la scandalul gazetarilor ce s-au vândut nemților. Guvernul invită pe cetățeni să nu dea drumul imaginației, să nu creadă toate exagerările ce se publică și să aibă încredere într-însul, căci lumină și dreptate complectă se vor face...

———

Cu prilejul celei de a 150-a aniversare a drapelului tricolor care s-a celebrat la Paris odată cu serbările din 14 iulie s-au ridicat istorici care pretind că tricolorul francez e cu mult anterior Revoluției franceze. E poate anterior ca combinație de culori, *Revoluția i-a dat însă semnificația simbolică pe care a păstrat-o până azi.*

———

Aurul spaniol, luat de fugarii de la Barcelona și sechestrat în Franța, va fi în fine predat Guvernului Franco. Așa a hotărât Curtea de Apel din Poitiers. Sentința este imediat executorie și cele 9 000 de lăzi conținând aur în valoare de 13 miliarde franci francezi, vor fi îndrumate zilele acestea spre Burgos.

De ce n-a fost numit Pangal la Madrid: putoarea de Zănescu, în speranța că va fi numit el, a dat informații false Ministerului de Externe, între altele că Franco e foarte nemulțumit de reprezentantul Romaniei acreditat pe lângă dânsul...

Maniu m-a dat in judecată în fața Curții de Apel (contencios) pentru că i-am retras dreptul de participare la ședințele Senatului pe întreaga legislatură. Maniu cheamă în judecată „Statul român, prin reprezentanții săi legali, Președinția Consiliului și Președinția Senatului prin reprezentantul lor legal". În acțiunea sa taie fire de păr în patru interpretând „à sa manière" Constituția din 1923, pe cea din 1938 și legea electorală precum și decretul-lege relativ la jurământul parlamentarilor. Totul fără interes. Mai interesantă este următoarea declarație făcută la sfârșitul acțiunii:

„Aceste forme și condiții juridice (formele prevăzute în Constituția din 1923 pentru revizuirea sau modificarea ei) nefiind îndeplinite, Constituția din 1923 este încă în vigoare[1], *iar așa-zisa lege constituțională din februarie 1938 este un act inform, fără valoare juridică, rezumând o lovitură de Stat,* și în consecință nu poate să creeze reguli juridice fundamentale prin care să modifice legea constituțională ce era în vigoare". Ori mă înșel, ori asta este atitudine de răzvrătire împotriva organizației de Stat. Sub regim de dictatură, îmi pare lucru cam grav.

Mâine mă duc la Curtea de Argeș pentru parastasul de un an al Reginei Maria. Cu acest prilej voi sta de vorbă cu Călinescu, să vedem ce atitudine ia Guvernul.

Curtea a fixat înfățișarea pentru ziua de 27 iulie curent.

---

20 iulie. Plecat alaltăieri, marți dimineața din Breasta, cu automobilul și sosit la ora 11 la Curtea de Argeș pentru parastasul Reginei Maria. Sosit mai devreme am intrat în biserică să mă răcoresc și am găsit îngenuncheați la mormântul Reginei pe cei doi fideli, pe Arhiducesa Ileana și pe... Zwidenek. Veniseră și ei cu automobilul, împreună cu Arhiducele Anton, de la Bran. Puțin înainte de ora 12 a sosit și calabalâcul guvernamental plus Consilierii Regali, g-ral Văitoianu, Mironescu și Iorga. Iorga a început să facă giumbușlâcuri și să spună porcării după obiceiul său. La un moment dat se adresează râzând la mine și face câteva glume trase de păr, pe tema „câinelui", făcând aluzie la declarația mea că voi fi la Președinția Senatului un

[1] Constituția împotriva căreia Maniu a protestat și pe care a declarat în 1923 că nu o recunoaște!!!

câine credincios care voi apăra Constituţia şi Regulamentul. Ocazie unică să-i servesc răspunsul cu „porc de câine". „Iubite domnule Iorga, — i-am răspuns cu un aer de mironosiţă — mai bine să fie un câine decât (şi m-am uitat în ochii lui) *un porc de câine*!" Şi am apăsat pe ultimele patru cuvinte. Caraghiosul a primit lovitura în plin şi a rămas câteva secunde mut. Apoi, repede: „Dar poţi să fii şi una şi alta!" — Eu: „Nu este cazul. Să rămânem *fiecare cu al lui*!" Toţi miniştrii şi Mironescu şi Văitoianu beau lapte, erau încântaţi. Nebunul a simţit lovitura căci mai târziu în tren a spus lui Mironescu: „Ai văzut ce mi-a făcut Argetoianu — dar ai auzit şi răspunsul meu?" — „Da, da..." a replicat Mironescu şi a venit să-mi povestească supărarea paranoicului.

La parastas a asistat tot Guvernul mai puţin Pop de la Inventar şi Zigre care rămăseseră la Bucureşti delegaţi să asiste, cel dintâi la parastasul cucoanelor, celebrat la Cotroceni — cel de-al doilea la parastasul autorităţilor la Mitropolie.

Regele era în marinel alb cu casc colonial (!); cu casc colonial erau şi aghiotanţii săi. A venit şi Regina Elisabeta, dar fără Scanavi. În biserică fratele şi cele două surori au stat alături. Ileana, însărcinată pentru a cincea oară, obosită, se cam proptea şi a sfârşit pe jeţul mitropolitului. A mai slăbit şi era iar frumuşică, dar s-a apropiat iar de tipul Ştirbei de care se mai îndepărtase în ultimii ani. Acum asemănarea cu Barbu e direct scandaloasă. Cum erau aliniaţi, deosebirea între fraţi era bătătoare la ochi. În trăsăturile lui Carol şi în ale Elisabetei, pecetea Regelui Ferdinand, indelebilă ca şi a lui Ştirbei în trăsăturile Ileanei...

Pe drum spre Bucureşti am stat de vorbă cu Călinescu. Am hotărât amândoi să nu ne prezentăm în persoană, la procesul Maniu, din 27 iulie — ci să dăm procură. Vom da amândoi procură lui Anibal Teodorescu. Am rămas mirat constatând că nu citise încă acţiunea d-lui prezident Jules — şi când i-am arătat fraza cu „Constituţia din 1938 *act inform*" a rămas impresionat. A mărturisit că lucrurile nu pot fi lăsate aşa, şi că va vorbi cu Regele... Am mai pus la punct împreună legea breslelor, care încalcă în câteva articole atribuţiile Consiliului Superior Economic. Călinescu e de părere să convocăm comisiile Camerei şi Senatului pe la 15 august, să fixăm în comisii textul definitiv al legii şi să promulge legea la sfârşitul lui august.

Călinescu ca şi Gafencu erau nedumeriţi asupra situaţiei externe, dar ceva mai optimişti, mai ales Gafencu. Călinescu era îngrijorat de faptul că toate vasele germane de pe Dunăre, chiar şlepurile goale, au fost rechemate pe teritoriul german şi au şi pornit în susul Dunării. Am exprimat părerea că poate să fie şi *de frica* războiului, pe care l-ar

provoca alții — sau poate că era și o manevră împotriva noastră, căci nemții se plâng de modul cum se aplică convenția economică pe care am încheiat-o cu ei. Și Clodius și Dassler au plecat fără să încheie nimic. Sub cuvânt că ne va cumpăra Anglia grâu (să o vedem și pe asta!) nu s-a încheiat nici măcar contractul propus de Germania pentru cereale. Mi se spune, pe de altă parte, că Berlinul e atât de supărat încât a sistat expedițiile de armament de la Skoda, iar convențiile pentru furnizarea avioanelor și pentru construcția pulberăriei, au rămas și ele neaprobate, deși parafate la București.

———

Prin radiofonie și prin agenția lor telegrafică, ungurii răspândesc cu insistență știri alarmante privitoare la maghiarii din România care dezertează în masă (!!!) și trec granița ca să scape de serviciul militar și de relele tratamente pe care autoritățile noastre le impun minorităților !!!! Bineînțeles că nimic nu e adevărat...

Probabil că Guvernul maghiar vrea să facă atmosferă împotriva înclinării din ce în ce mai pronunțate a cercurilor politice curat unguresți spre o uniune personală cu România, sub Regele Carol, *ca să scape de tirania germană*... Oricât ar părea de inverosimilă această știre — *ea corespunde cu totul realităților*...

———

De câtva timp bulgarii au ridicat iar capul și cu prilejul ultimelor călătorii ale d-lui Kiosseivanov, iar au început să umfle lumea cu revendicările lor asupra Cadrilaterului. În schimb englezii, care până anul trecut simpatizau, chiar dacă nu o mărturiseau, cu aceste revendicări, au început să scrie articole numeroase prin care contestă Bulgariei orice drept de a cere modificarea tratatelor existente... Presa din Londra este unanimă de partea noastră. Tot e ceva.

———

Tensiunea Danzig continuă, dar nu sporește pentru moment în intensitatea ei. Tot felul de zvonuri și de formule „pacifice", între altele proclamarea lui Hitler ca Președinte al Statului Liber Danzig!!! Polonia declară că nu va admite nici o schimbare în „statu -quo"...

Nemții explică lucrările militare săvârșite la Danzig prezentându-le ca lucrări de apărare... Anglia declară că nu face pe intermediarul între Polonia și Germania dar a trimis pe generalul Ironside la Varșovia. E probabil că generalisimul de mâine al armatei britanice nu se va mărgini la inspecții militare... De altminteri polonezii l-au primit cu onoruri excepționale.

După incendiile în serie, au reînceput la Londra exploziile provocate de irlandezi. Nebuni pretutindeni...

Ronald Hugh Campbell, ministrul Angliei la Belgrad, a fost numit ambasador la Paris în locul lui sir Eric Phipps, scos la pensie. Campbell a mai fost la Paris consilier de Ambasadă. Dacă ar fi domnit nebunul de Edward al VIII-lea, ar fi numit la Paris pe caraghiosul de Mendl (actualmente consilier de presă, sau aşa ceva) care s-a însurat cu o americancă bogată şi sperie Parisul cu serbările pe care le dă, deşi babuşca Mendl mărturiseşte 83 de ani...

Tratativele anglo-franco-ruse continuă să tărăgăneze. Nu mai sunt nici măcar la un punct mort...

Negocierile anglo-japoneze de la Tokio au ajuns la... preliminare! Se discută principiile şi bazele de discuţie — şi se va discuta lung...

Englezul Kinghall a inundat Germania cu scrisori de propagandă împotriva lui Hitler. Acum în urmă a trimis 50 000 de scrisori (!!) din diferite ţări şi de diferite formate, aşa încât poşta n-a putut să le intercepteze... Propaganda prinde, şi nemţii de la Guvern sunt furioşi. Goebbels a scris un articol indignat în care acuză Anglia de proceduri inadmisibile în timp de pace...

Pe o căldură tropicală am prezidat ieri la Camera de Comerţ adunarea generală anuală a „Reşiţei". Câteva discursuri idioate dar linişte... La reînnoirea mandatelor celor 6 membri traşi la sorţi au fost înlocuiţi trei: Kaufmann prin Cancicov, Săvescu prin G. Creţeanu (Banca Românească) şi Orghidan (omul lui Auschnit) prin Beu, de la Sibiu. Bietul Kaufmann, încă o lovitură! Încetul cu încetul îl curăţă de pretutindeni!

După adunare ne-am întrunit în Consiliu, la sediul societăţii. Am întronat pe Urdăreanu ca preşedinte. Tipul e plin de curaj şi de stăpânire de sine. Are stofă. A vorbit de sus, de reaua administraţie care trebuie să înceteze şi a accentuat punctul esenţial al programului său: eliminarea tuturor străinilor şi *naţionalizarea reală a societăţii*. (Demagogie destinată celor de afară...). A mai declarat că membrii comitetului de direcţie (preşedintele şi cei doi administratori delegaţi Malaxa şi Auschnit) vor lua hotărâri prin majoritate de voturi (înţelegerea

Urdăreanu–Malaxa e asigurată) și că câteșitrei renunță la tantiema suplimentară (anul acesta a fost 1 milion 1/2 de cap!) pe care statutele le-o asigură. Declarațiile lui Urdăreanu au făcut efect bun asupra consiliului, numai Auschnit și Revay au părut cam întristați... Al. Periețeanu și cu mine am fost realeși vicepreședinți — ceea ce nu ne dă un leu în plus.

Tot ieri, la ora 5, am prezidat o ședință a Consiliului Superior Economic — cerută de Ghelmegeanu care a venit cu Macovei, directorul general al căilor ferate și cu Bunescu, secretarul general al ministerului. Ghelmegeanu ne-a făcut o lungă și interesantă expunere a politicii de transporturi și tarif urmărită de Guvern. S-a solidarizat în plin cu ideile consiliului expuse în cadrul planului economic pe 5 ani. Ne-a dat informații prețioase. Să sperăm că va realiza ceva din ideile lui, care sunt și ale noastre, mai ales ale noastre.

Luat seara masa cu nevastă-mea și Pangal în noul restaurant-grădină deschis în strada Mercur de Iorgulescu, antreprenorul lui Melody-Bar. Foarte bun local, curat, bine mobilat, plăcut — mâncare excelentă.

Înapoiat azi-dimineață la Breasta.

---

21 iulie. Porcăria arhitectonică datorată lui Lecomte du Nony de la Curtea de Argeş e complectată printr-un amănunt care îmi scăpase până acum. Fiecare lespede funerară, a Regilor Carol şi Ferdinand, a Reginelor Elisabeta și Maria ca şi a Voievozilor Basarabi, e acoperită cu un fel de „husă“ de postav sau de pluş roşu sau cărămiziu, cu inițialele şi coroanele defuncților brodate pe ele. E de necrezut dar e aşa! Acest obicei de a acoperi sicriele sau mormintele e ovreiesc şi turcesc; de ce, cum vedem noi ceva urât trebuie să-l adoptăm? De ce e frumos și bun ne ferim ca de dracul... Efectul acestor lespezi îmbrăcate e îngrozitor...

La Casa Albă, în Washington, a fost ceartă mare între Roosevelt și Cordel Hull, pe de o parte, și senatorul Borah, președintele Comisiei Afacerilor Străine, pe de alta. Căci lupta este mare între cei care vor imediata revizuire a legii neutralității (Roosevelt și ai lui) și cei care se

opun (republicanii). De data asta la Casa Albă s-a ajuns la grosolănii între Hull și Borah. Lupta e deschisă. Presa americană independentă e toată cu Roosevelt, intervenționistă. E puțin probabil ca Senatul recalcitrant să poată câștiga până în cele din urmă partida.

Politică pe două tablouri:

Mușanov, președintele Sobraniei bulgare, e la Londra și invitat în fiecare seară la o masă, asigură probabil pe englezi de dragostea bulgarilor. Se anunță pe curând și vizita lui Kiosseivanov în capitala Angliei.

Prințul Paul al Iugoslaviei e și el în vizită pe malurile Tamisei unde „oficial" s-a dus numai să-și ia rămas-bun de la cumnații săi, Ducele și Ducesa de Kent, care pleacă în Australia unde Ducele își va lua în primire funcțiile de Vicerege. Distincție considerabilă, Regele George a acordat Prințului Paul Ordinul Jaretierei, pentru care Regele nostru a trebuit să se milogească ani de zile...

---

23 iulie. Un nou atac de gută, la celălalt picior, la cel drept, m-a trântit alaltăieri-seară, vineri, la pat. Sunt disperat, căci de 3 săptămâni n-am mâncat decât legume și macaroane... Atunci?

Bolnav, n-am putut asista ieri la parastasul de 5 ani pentru mumă-mea. Cu gândul am fost însă lângă scumpii mei dispăruți...

Azi-dimineață am încărcat în două automobile pe fiica și pe ginere-meu precum și musafirii pe care-i am aci: d-na Marie Mirea, d-nele Elena și Mariuca Costescu, dl și d-na August Filip, Mioara Gimiadi — și i-am expediat în excursie la Băile Herculane, la Cazane și la insula Ada-Kaleh. Când nu mă simt bine nu-mi place lume în jurul meu. De opt zile temperatura continuă să fie caniculară. Ieri-seară la ora 7, la umbră și la nord, termometrul însemna 33° centigrade!!!

Germania anunță prin Radio, prin agențiile ei telegrafice, pe toate căile care-i sunt accesibile *că nu va face război pentru Danzig, deși n-a renunțat nici la dânsul nici la celelalte revendicări ale Reichului*. În Franța și în Anglia această bruscă campanie pacifistă ridică noi îngrijorări: să nu pregătească Germania tocmai o lovitură de forță? În Polonia se declară că orice atingere de statutul Danzigului înseamnă război...

Anglia și Japonia s-au pus de acord asupra programului și principiilor de discutat la Tokio. Impresie bună pretutindeni, mai puțin la Berlin și Roma și... China.

Simian Dinu, rezidentul din Craiova, a fost ieri la mine. Mi-a povestit că mai multe sute de bulgari veniţi de la „stagiu de muncă" (?) din Germania, pe Dunăre, au început să înjure România şi să revendice Cadrilaterul îndată ce vaporul lor a părăsit Turnu Severin.

Asta îi învaţă *prietenii noştri* în Germania?

Tot Simian mi-a mai povestit că un remorcher bulgăresc a abordat la Calafat, fără documente, încărcat cu oameni. Pretextul era că 3 remorchere româneşti s-ar fi apropiat în ajun prea mult de Vidin... Remorcherul bulgăresc şi oamenii de pe dânsul au fost popriţi de autorităţile noastre din Calafat şi instrucţii au fost cerute la Bucureşti. Ne iubesc iarăşi bulgarii, lucru mare...

---

26 iulie. După opt zile caniculare — cu 33–34° seara la umbră! — alaltăieri, luni, schimbare bruscă de vreme. Către seară o furtună teribilă, care a rupt pomi şi a culcat porumbul, urmată de trei ore de ploaie, a răcorit sensibil aerul. Ieri, zi minunată şi răcoroasă. Pe la ora 9 seara ploaie din nou. Azi-dimineaţă (e ora 10 a.m.) termometrul arată 20° centigrade! E aproape prea răcoare! Trebuie să fi căzut piatră prin vecini.

Ştirile senzaţionale de ieri ne vin iarăşi din Spania. Ceea ce prevăzusem, că îndată ce naţionaliştii vor fi câştigat partida asupra comuniştilor vor începe să se lupte între ei, pare a se adeveri. Telegraful ne aduce într-adevăr vestea că generalul Queipo de Llano a fost destituit din toate funcţiile sale, şi asemenea generalul Yaque. Generalul Queipo a fost unul din principalii colaboratori ai lui Franco. Măsura luată împotriva celor doi generali a fost determinată de atitudinea lor. Generalul Queipo a declarat într-un discurs „că Spania trebuie să aparţină celor care au combătut, nu celor ce au privit cum au combătut alţii". Aluzie la Seranno Sunner, atotputernicul ministru de Interne. Lupta se deseneazǎ între „falangişti" pe de o parte (pe care se sprijină Sunner Seranno) şi generali. Care vor învinge? Se pare că Franco, deşi general, se dă de partea falangiştilor. Nu trebuie uitat să Seranno e cumnatul său... Circulă zvonul. în Franţa că Queipo de Llano a fugit peste Pirinei... La Paris, tulburările din Spania sunt privite cu plăcere căci scapă Guvernul francez de grija unei frontiere, în caz de război. În schimb, la Berlin şi la Roma, incapacitatea spaniolilor de a se organiza e judecată cu severitate.

Şi monarahiştii se agită. Conducătorii lor s-au întrunit la Lomsano şi cu Regele Alfons al XIII-lea şi-au declarat pe faţă pretenţiile la Tronul Spaniei.

Poirier, directorul administrativ al ziarului *Figaro*, arestat cu toată banda de gazetari spioni descoperită la Paris, a murit în închisoare. A murit sau s-a sinucis???

Wohlthat, prietenul meu Wohlthat, a ajuns personaj mare. Wohlthat e pretutindeni. După ce a fost însărcinat să negocieze cu noi, a fost trimis în Spania. Acum ziarele anunță că a terminat misiunea cu care a fost însărcinat în Anglia și că s-a înapoiat la Berlin. Ce misiune? În Germania se pretinde că a fost trimis la Londra ca să obțină „un aranjament" în chestiunea emigrării ovreilor din Reich. E puțin probabil să fi ajuns la un rezultat în această chestiune...

Japonezii și englezii au ajuns, contrar tuturor așteptărilor, la un acord de principiu. Englezii acceptă să recunoască situația de fapt a japonezilor în China. Ce a fost mai greu s-a tranșat astfel. Mare enervare la Berlin și la Roma, deja prost impresionate prin simplul fapt că cele două imperii se înțeleseseră numai asupra programului discuțiilor... E incontestabil că Anglia a dat înapoi pe terenul Extrem-Orientului, ceea ce dovedește cât de mare e interesul Guvernului din Londra să-și recâștige libertatea de acțiune în Europa prin eliberarea de orice altă grijă... Încă un motiv de neliniște pentru Guvernele din Berlin și Roma...

Agenția japoneză „Domei" crede a ști — din izvor moscovit — că un plan de neagresiune pe 10 ani este pe punctul de a fi iscălit, între Rusia și Germania... Știrea cere a fi confirmată.

Ungurii au umplut lumea cu știri false privitoare la dezerțiunea maghiarilor din România, care ar trece în mase granița ungurească. Adevărul e exact contrariul: nu în mase, dar cu zecile și sutele trec dezertori unguri granița românească. Oamenii se plâng de viața grea, de sărăcia, de constrângerile de tot felul la care sunt supuși în țara lor...

A apărut legea de modificare a planului de sistematizare a Pieței Palatului. S-a aprobat proiectul nou: Fundația Carol dată înapoi, două palate laterale perpendiculare pe cel Regal, coborârea nivelului pieței cu 1,50 m.

27 iulie. Mari dezbateri la Camera Comunelor provocate de știrile privitoare la tratativele anglo-japoneze și la împrumutul de 1 miliard livre sterline pe care Anglia l-ar fi oferit Germaniei. Asupra tratativelor de la Tokio Chamberlain a dat explicații cam încurcate. Politica Angliei rămâne neschimbată în Extremul-Orient, dar... nu se poate pierde din vedere că Japonia ocupă de fapt o bună parte din China. La întrebarea unui deputat dacă Anglia recunoaște de drept posesiunile actuale ale Japoniei de pe teritoriile chinezești, primul-ministru a răspuns categoric: *nu*. Posesiunea e recunoscută numai pentru timpul cât va dura războiul (?!), ca o stare de fapt. O mărturisire a dării înapoi engleze nici nu era posibilă din partea unui ministru britanic. Această dare înapoi, în schimb, o subliniază cu urlete presa berlineză...

În ce privește împrumutul, cu toate dezmințirile, a fost ceva. A fost o propunere a ministrului Comerțului Hudson făcută în cursul unei conversații cu Wohlthat... A fost probabil „un ballon d'essai" ; s-a dat pe nas nemților cu beneficiile de ordin material ce ar putea rezulta pentru Germania dintr-o schimbare a politicii pe care Führerul o duce acum... După cum îl cunosc, Wohlthat a trebuit să fie încântat și a vorbit... Cum englezii n-au voit să se considere propunerea lor ca o propunere fermă până ce efectul produs la Berlin nu va fi cristalizat și cum nemții n-au vrut să spună nimic până ce oferta engleză nu se contura ca fermă — dezmințirile au plouat... Hudson a declarat că a expus numai o idee a lui, ca o posibilitate în cazul în care politica germană s-ar fi schimbat etc., etc. Cam acestea au fost spuse și la Camera Comunelor. Dar ideea a prins, la Londra ca și la Berlin...

Tratativele cu Rusia în vederea încheierii unui pact de neagresiune sunt categoric dezmințite la Berlin. Presa germană adaugă că tratatul de neagresiune germano-rus din 1926 e încă în vigoare și că pentru moment nu se discută la Moscova decât cu privire la creditele comerciale pe care Germania urmează să le reînnoiască Rusiei și eventual să le sporească.

În California a căzut un bolid și face senzație mare faptul că în interiorul său profesorul Lipmann de la Universitatea din Berkeley a putut pune în evidență microbi vii, foarte apropiați ca formă de unele spețe terestre. După cum observă savantul american, ne-am aflat în fața primei dovezi *că viața există și în afară de sfera terestră*... Toate observatoarele americane și-au ațintit telescoapele asupra planetei Venus, planeta Marte fiind definitiv socotită ca o sferă moartă.

A murit Oscar Niculescu, fost prim-președinte la Casație și în această calitate senator de drept. Nu lasă în urma lui decât o singură amintire: a ținut 22 de ani pe loc Primăria Bucureștiului cu exproprierea casei sale, împiedicând astfel două decenii deschiderea bulevardului Carol.

———

Și la București a căzut temperatura cu 10°. Ne bucurăm de o temperatură delicioasă de 20°. Parcă suntem la Karlsbad...

———

Față de calitatea dezastruoasă a grâului, mai tot mănit și pălit — Guvernul a luat prin jurnal al Consiliului de Miniștri măsurile pe care toți agricultorii le așteptau. S-a suprimat limita de 75 kg greutate pentru prețul remunerator și s-a acordat o primă de 8 000 de lei la export și pentru grâul până la 70 kg, scăzându-se prima cu 1% de fiecare kilogram sub 75.

———

28 iulie. A înnebunit și vremea, nu numai oamenii. După căldurile infernale prin care am trecut, acum s-a răcorit iarăși anormal: termometrul nu se mai urcă peste 20°. Iar în Anglia, la sud de Londra, către Chatham, *a nins*!

———

Undeva în Tibet preoții budiști au descoperit un copil în care s-a reîncarnat Budha. Copilul a fost imediat proclamat Dalai Lama, în locul vacant...

———

La Toulouse, Radiodifuziunea a hotărât să consacre lunea, miercurea și vinerea câte 15 minute unei emisiuni în limba română! Ce ar zice Eliade Rădulescu și toți patrioții de la '48 dac-ar putea să audă și ei scumpa lor limbă românească consacrată ca limbă mondială!

———

Shirley Temple, copilul-minune al cinematografiei americane, n-ar fi decât o ovreicuță din Bistrița-Năsăud și s-ar numi în realitate Edna Schiff. Cel puțin așa pretind gazetele din Budapesta. Se fac cercetări...

———

Cancicov a fost numit președinte la Societatea de telefoane. Fusese cooptat în consiliu acum câtăva vreme în locul lui Kaufmann. Până

acum, Cancicov a luat locul lui Kaufmann la Banca de Credit, la „Reșița", la Telefoane... Locul de președinte la Telefoane e remunerat cu 100 000 lei pe lună. După moartea lui Grigore Filipescu, s-a dat ca sigură desemnarea lui Dinu Cesianu... Acesta a fost însă scos din numărul favoriților Regali. Acum toate sunt pentru Cancicov... Cât o ține?

Mare bucurie la Paris și la Londra, după câte ni s-a spus ieri la Radio: acordul cu Rusia e în fine pe punctul de a fi încheiat. Dacă se semnează *și dacă rușii se țin de cuvânt*, Germania e încercuită... și războiul gata.

De la Londra se telegrafiază pe de altă parte că Guvernul ar vrea să facă alegeri generale la 25 octombrie. Ar fi un semn că până la sfârșitul lui octombrie cel puțin vom avea pace.

Curtea de Apel din București a respins ieri ca inadmisibilă acțiunea intentată de Maniu împotriva lui Călinescu și a mea. Călinescu și cu mine am fost reprezentați prin Anibal Teodorescu. Și Maniu s-a prezentat prin procurator, anume prin avocatul Cesar Simionescu care a cerut amânarea. Aceasta a fost însă respinsă. E probabil că Maniu va merge la Casație. Soarta procesului va fi aceeași.

---

30 iulie. Făcut ieri o splendidă excursie cu musafirele mele, doamnele Mirea și Costescu (Elena cu fiica sa Mariuca). Plecați dimineața la ora 8 am luat-o prin Filiași spre Târgu Jiu. În program era o primă oprire la Poiana lui Tătărescu, pe care cucoanele doreau să o viziteze. La poartă am aflat însă că „domnul ambasador" sosise în cursul nopții de la Paris și n-am vrut să mai intru. Tătărescu ar fi spus la toată lumea că nu l-am lăsat nici să se spele și că am tăbărât la dânsul... Am trecut prin Târgu Jiu și am mers direct la mănăstirea Polovragi, unde am poposit de dejun. Pe jos am mers până la peșteră, în minunatele Chei ale Olteţului. Ca arhitectură, mănăstirea, încontinuu restaurată și spurcată de păcătoșii ei stăpânitori, nu prezintă interes. Întreg aspectul, al bisericii și al împrejurimilor inclusiv stareţul și cei 8 monahi conservați acolo — e teribil de oriental. Doi brazi, de o parte și de alta a intrării, mai înalți decât biserica, despuiați și cu un pomătuf de ramuri în vârf, accentuează caracterul de model pentru covor persan, pe care-l înfățișează clădirea la primă-vedere.

Clădită de boierul Danciu Pârâianu, la începutul veacului al XVII-lea, mănăstirea Polovragi lâncezește ca un locaș decăzut ce este. A urmat și dânsa curba neamului Pârâienilor. Cine ar mai zice astăzi, întâlnind pe generalul Pârâianu din jandarmi, că e coborâtorul banului Calotă, soțul domniței Calea, soră cu Matei Basarab?

De la Polovragi ne-am dus prin Horez la Urșani, la mormântul lui I. G. Duca. Biserica în care se află îngropată sub simplă dală de piatră, nenorocita victimă a Gărzii de Fier, e interesantă ca arhitectură și se ridică pe o muchie de deal, într-o minunată poziție. În jurul bisericii, un vechi cimitir care coboară pe povârnișul dealului, tei seculari și umbroși, un colț de o impunătoare singurătate...

Am trecut apoi prin Măldărești unde n-am găsit pe Nadia Duca (era la Tismana în excursie); tovarășele mele de drum au vizitat cula și au admirat încântătoarea priveliște. Am vizitat și cula Grecenilor, peste drum de a lui Duca. Mai veche și mai frumoasă decât a lui Duca, cula Grecenilor e mai puțin simpatică, fiindcă e mai prost așezată. Olga Greceanu a zugrăvit cu mult gust pe zidurile principalei încăperi pe ctitorii Măldărești, copiați din biserică. Cum au decăzut și Măldăreștii, ca familie...

De la Măldărești, prin Ocnele Mari și Râmnic, am trecut în Argeș și am făcut o vizită la Bălcești, la Mandrea. Mi se vorbise mult de Bălcești: am avut o decepție. Casa și grădina constituie un mare efort de voință, dar atâta tot. Casa e zidită într-o groapă, între două dealuri împădurite dar oprimante... N-am găsit pe Mandrea, ci numai pe nevastă-sa, surdă, și o soră, d-na Demetriad. Două șopârle, născute Mareș, din Brăila...

De la Bălcești ne-am înapoiat prin Râmnic și Drăgășani și la ora 10 seara am fost înapoi la Breasta.

Denunțarea Tratatului de comerț în vigoare între Statele Unite și Japonia din anul 1911 face mare senzație și e viu comentată în lumea întreagă. Gestul Statelor Unite este viu aplaudat în Franța (care dă din palme și aprobat în tăcere de Anglia, ținută la discreție prin tratativele ei de la Tokio) — în schimb presa italiană țipă că actul lui Roosevelt nu e nici mai puțin nici mai mult decât un adevărat act de agresiune. Motivul denunțării mărturisit, este pur economic — dar nu încape îndoială că venind tocmai în momentul în care negocierile anglo-japoneze sunt în curs, hotărârea Guvernului din Washington are un caracter politic.

Statele Unite fiind târgul de alimentare al Japoniei în materii prime pentru apărarea națională și în același timp cea mai mare piață de des-

facere a produselor japoneze — Guvernul din Tokio e foarte plictisit de neașteptata inițiativă americană.

Din comunicatele japoneze rezultă că „în ultimele săptămâni" trupele mongolo-sovietice au suferit pierderi enorme. Japonezii ar fi doborât 715 avioane și distrus 520 de tancuri. Pierderile în oameni n-ar fi — după aceleași comunicate — decât de 3 000 ceea ce nu e în proporție cu avioanele și tancurile distruse...

Din Spania, știrile nu lămuresc încă situația. Pare însă că Franco e absolut stăpân pe ea. Se dezmint răzvrătirile generalilor. Se anunță chiar că Queipo de Llano va fi numit ambasador la Buenos Aires...

Raymond Recouly publică un lung interviu al Regelui, în *Gringoire*. Nimic nou. Încercare de explicare și popularizare a regimului nostru politic, în straturile opiniei publice occidentale... Interviul e măsurat și bine venit.

În urma atentatelor irlandezilor din stațiile Victoria și Kings-Cross din Londra (cel din această ultimă gară a costat viața a 7 persoane), Guvernul a intervenit cu o lege specială cerând depline puteri pentru stârpirea teroriștilor. Legea a fost votată fără opoziție și de Camera Comunelor și de Camera Lorzilor — sub presiunea indignării generale. Până acum teroriștii irlandezi au săvârșit 130 de atentate...

Se zice că tratativele anglo-moscovite au intrat în faza lor finală. Înțelegerea politică fiind în fine dobândită, au mai rămas convențiile militare de pus la punct. Statul Major englez a desemnat pe generalul Ironside iar cel francez pe generalul Doumenc. Convențiile militare se vor trata la Moscova. Puterile occidentale vor desemna și reprezentanți ai armatelor aerului și maritime.

În Romanați a căzut o grindină de o mărime excepțională și pe o întindere mare. De la Roșieni și până la Brâncoveni mai totul e distrus. Pagube de peste 15 milioane.

Dată fiind calitatea scăzută a grâului de anul acesta, Consiliul de Miniștri a hotărât ca Statul să cumpere din recolta curentă și sub 75 kilograme greutate hectolitrică — deocamdată până la o greutate de 70 kilograme. De va fi nevoie se va merge și mai jos...

———

Regele a plecat joi spre Constantinopol pe yachtul său „Luceafărul". Acolo s-a întâlnit cu Voievodul Mihai sosit din Italia unde a petrecut câteva săptămâni la mama sa și a asistat la căsătoria mătușei sale Principesa Irina a Greciei. Suveranul și Moștenitorul Tronului fac o croazieră de odihnă, de câteva zile...

———

Tribunalul din Cluj a judecat în ultimele săptămâni *562* cazuri de dezertări din armata ungară... O cifră care răspunde elocvent la știrile răspândite de presa maghiară despre dezerțiunile românești în Ungaria...

———

31 iulie. Bonnet a făcut declarații categorice cu privire la negocierile cu Rusia: toate greutățile au fost învinse, pactul tripartit poate fi considerat ca încheiat — nu mai rămân decât chestiuni de amănunt de fixat. Să-l credem... Pe amănunte, discuțiile vor dura încă, și o dată cu ele vor începe și discuțiile de ordin pur militar...

———

Guvernul francez a hotărât *prorogarea actualelor Camere pe un termen de doi ani.* Viitoarele alegeri, care trebuiau să aibă loc la 1 iunie 1940 vor fi sorocite pentru ziua de 1 iunie 1942.

În același timp, Guvernul francez a mai dat drumul la o serie de vreo 80 decrete-legi. Printre ele unul asupra impozitului beneficiului fabricanților de armament. Întreprinderile vor fi impuse, de la un beneficiu de 4% înainte, la un impozit progresiv care de la 10% beneficiu înainte reprezintă sută în sută.

———

1 august. Dacă negocierile anglo-moscovite merg bine, după cum o pretind știrile oficiale de la Londra și Paris — negocierile anglo-japoneze de la Tokio merg în schimb prost. Japonezii vor să dobândească cu prilejul acestor tratative provocate prin incidentele de la Tien Tsin, o neutralitate reală din partea Imperiului Britanic și recunoașterea formală a situației de drept câștigată de Japonia în întreaga Chină. Englezii nu vor să depășească problemele ridicate prin incidentele

locale de la Tien Tsin. Opinia publică japoneză — pusă sau nu la cale — face mari presiuni asupra Guvernului pentru ruperea negocierilor. O mare manifestaţie a avut loc la Tokio. Peste 50 000 de oameni au urlat în faţa Ambasadei engleze. S-au operat un mare număr de arestări...

Csaky-Ur, ministrul de Externe maghiar a făcut declaraţii importante la Sopron. După dânsul Ungaria e definitiv aliniată lângă Puterile Axei şi acestea, care cunosc forţele de care poate dispune Regatul Sfântului Ştefan, pot conta pe dânsele în orice circumstanţă. E bine că a vorbit aşa, să se ştie şi la Londra. Încolo, fără importanţă.

După ştirile din Iugoslavia înţelegerea dintre sârbul Svetcovici şi croatul Macek ar fi *în fine* un fapt împlinit. Împăcarea cu croaţii va fi dată în curând în vileag. Până n-om vedea-o...

---

3 august. Mare şedinţă la Camera Comunelor în care s-a discutat toată politica externă a Angliei. Chamberlain a fost moderat ca totdeauna în formă, dar categoric în fond. Totuşi s-au găsit glasuri care să critice politica sa, ca fiind prea împăciuitoare. Englezii au devenit dârji...

La Berlin, deşi enervate, comentariile cuvântării premierului britanic duc la o singură concluzie: noua manifestare a Parlamentului englez nu aduce nimic nou pe terenul raporturilor internaţionale.

Totuşi, o incontestabilă destindere e de constatat. Fie că plănuieşte o nouă lovitură, fie că faţă de atitudinea Angliei nu vrea să se joace cu focul — fapt este că Hitler şi exponenţii pretenţiilor sale s-au liniştit de tot...

Fiul unui ţăran din Pogoanele (judeţul Buzău), înzestrat cu geniul comerţului, şi-a dat seamă că multe din produsele româneşti erau importate de Anglia şi Franţa pentru a fi reexpediate în Indii, cu mari beneficii pentru intermediari. Aurel Stoenescu, căci aşa îl cheamă, după ce a făcut un cheag de parale în ţară, după ce a călătorit şi studiat problema în Apus, a plecat în Indii şi a înfiinţat, cu concursul unor capitalişti locali contoare la Bombay, la Calcutta şi la Madras. Berea, vinul, untul, legumele şi fructele, produsele petroliere — toate aduse din România au fost pe placul firmelor indiene care s-au declarat gata să facă importante comenzi, mai ales că preţurile noastre sunt extrem

de avantajoase în raport cu calitatea. Din India, noi am putea importa iuta, bumbacul, cauciucul, orezurile, ceaiurile și alte articole similare. Aurel Stoenescu se căznește să obțină acum înființarea unei linii de vapoare de la Constanța în Indii. Reuși-va în străduințele sale? Apariția României pe piața Indiilor ar fi astfel opera unui țăran de la Pogoane... Nu știu ce succes va avea fiul de sătean din Pogoane pe lângă Serviciul Maritim Român — dar „Buletinul Camerei de Comerț din Calcutta" publică rânduri elogioase la adresa d-lui Aurel Stoenescu pe care-l consideră „omul providențial pentru rezolvarea intereselor economice indo-române". Dar vorba aia: „nimeni nu este profet în țara sa". Să nu se adeverească zicătoarea și cu Aurel Stoenescu, din Pogoanele.

---

4 august. La Glasgow au fost găsite 50 de bastoane de „gelinită", un exploziv teribil. Probabil că au fost aruncate de teroriștii irlandezi, de teama Poliției. De la votarea legii speciale de urmărire, Poliția engleză a pășit la exterminarea teroriștilor, dacă nu și a irlandezilor...

În vederea viitoarelor alegeri, politica internă s-a înstăpânit pe cea externă; lupta se va da în alegeri pe tema atitudinii Angliei față de pericolul de război și de dominație provocat de Statele totalitare. În Parlament și în afară de Parlament discuțiile au început și se urmăresc cu violență. Înarmarea uriașă a Imperiului și mobilizarea opiniei publice se recunosc de toată lumea la activul lui Chamberlain și a Guvernului său — în schimb întârzierea negocierilor anglo-ruse, încurcătura celor de la Tokio și efectul dezastruos al opoziției întâmpinate de Roosevelt în Senatul american, sunt puse la pasivul lor. Amicii Guvernului opun nesăbuitelor hotărâri ale Senatului din Washington, denunțarea Convenției de comerț americano-japoneze, un eveniment din cele mai favorabile politicii engleze în Extremul Orient, căci solidarizează până la un punct Statele Unite cu această politică.

În Parlament, liberalul Sinclair și laburiștii Dalton și Noël Baker învinuiesc pe Chamberlain că e mai aplecat spre o politică de împăciuire și de supunere față de Germania, decât Halifax. Aceiași deputați cer, pentru cât mai grabnica alcătuire a „frontului păcii", trimiterea neîntârziată a unei personalități de mâna întâi, la Moscova. La învinuirile ce i se aduc, Chamberlain răspunde că trebuie înainte de toate evitate neînțelegerile în cercurile politice engleze. Certurile politice interne nu pot duce decât la slăbirea acțiunii Statului. Hotărârea nu exclude precauție și prudență în negocieri. Pentru a se evita un rău nu trebuie să se cadă în altul și mai mare...

Agitația antibritanică se întinde și ia proporții în Japonia și în China ocupată de japonezi. În China ea a luat caracterul unei răzvrătiri a galbenilor împotriva albilor... Guvernul englez a protestat energic la Tokio și a declarat că negocierile diplomatice vor fi întrerupte dacă manifestațiile vor continua să fie încurajate și nu vor fi oprite.

———

Agenția poloneză Pat afirmă că Göring va merge în curând la Londra „ca emisar de bunăvoință" ca să reia negocierile începute de Wohlthat și care nu au dus la nici un rezultat. La Berlin, știrea nu se dezminte. Totuși călătoria lui Göring în Anglia pare inverosimilă, în împrejurările actuale și în atmosfera care domnește pe malurile Tamisei.

———

Conflictul dintre Franco și generalul Queipo de Llano s-a aplanat: generalul n-a fost trimis ambasador în Argentina cum se anunțase, ci în Italia, ca șef al Misiunii Militare . În Spania liniștea nu este încă complectă: o bandă de „roșii" au împușcat la Madrid pe șeful Poliției militare...

———

Sistemul lui Kinghall, sistemul de propagandă prin scrisori particulare, a fost adoptat și în America. În diferite centre ale Statelor Unite se pune la cale inundarea Germaniei cu scrisori „de lămurire" a situației politice. Acest sistem de propagandă pare că plictisește mult autoritățile naziste și pe sfârcul de Goebbels în particular.

———

Prințul Paul al Iugoslaviei a fost supus la Londra unei grele operații dentare. Un comunicat al palatului Buckingam mărturisește gravitatea cazului și arată totodată că totul s-a sfârșit cu bine...

———

Se împlinesc 100 de ani de la întemeierea primei asociații politice românești în străinătate. La 20 august 1839 a fost într-adevăr întemeiată la Paris „Soțietatea pentru învățătura poporului *român*". Fondată într-un spirit pașoptist, „Soțietatea" era prezidată de Ion Ghica. În comitet figurau Al. Golescu, D. Brătianu și alții. Deși asociația fusese creată de „munteni", pentru prima oară figurează numele de „român" într-o titulatură de acest fel, cu mult înainte de Unirea Principatelor... Un centenar care ar putea să fie sărbătorit, mai mult decât atâtea altele ce se sărbătoresc zilnic...

După ce a cucerit Londra (unde Tilea i-a dat mai multe mese cu lorzi și cu M.P.[1] dom' Eugen Titeanu Esq. (adică „escroc"!) a pornit să cucerească Parisul. În curând se va înapoia la București, cu ambele metropole occidentale în buzunar. (Numai cu atât?)

———

Valorificarea grâului dă un kix grozav. Țăranii și nevoiașii vând recoltele lor pe nimic, sub 30 000 lei vagonul.

În ultimii doi ani, valorificarea a dat rezultate bune fiindcă prețurile mondiale au îngăduit-o. Cu deplorabilele prețuri de anul acesta, s-au schimbat lucrurile. E sărăcie mare la țară, birurile cresc însă și străşnicia agenților fiscali a ajuns sub amenințările nebunului de Mitiță Constantinescu la culme.

———

Prietenul meu Bujoiu și patima mea Mitiță Constantinescu au fost decorați cu „Ordinul Cedrilor" (!!) de către Republica Libanului, cu prilejul constituirii Camerei de Comerț româno-sirio-libanică (ce o fi aia?). Îi invidiez, fiindcă nu știu de ce, îmi închipui că panglica „Ordinului Cedrilor" trebuie să fie parfumată...

———

Încăierarea de pe Tisa superioară între grănicerii unguri și români, pe la Tacău, a fost destul de serioasă. Ziarele noastre n-au dat nici un amănunt. Cenzură stupidă. S-a scris numai că incidentul a fost aplanat, că o comisie mixtă locală a fost numită și că întreaga chestiune a fost deferită comisiei româno-ungare întrunită actualmente la Sinaia pentru revizuirea acordului de plăți dintre ambele țări. Am aflat mai multe prin dezbaterea care a avut loc la Londra, la Camera Lorzilor, cu prilejul discursului lui Halifax decât din informațiile noastre locale... La întrebarea unui lord dacă incidentul va avea urmări, ministrul de Externe englez a răspuns că nu poate spune nimic...

———

Favoriții:

Duminica trecută Malaxa trebuia să cunune nu mai știu pe cine la Sinaia. În ultimul moment a fost silit să trimită un înlocuitor: Regele, care petrece cu Duduia și cu Urdăreanu pe Bosfor, l-a chemat telegrafic, împreună cu doamna și domnișoara Malaxa. Au plecat câteșitrei cu un avion... Mă întreb ce a căutat Voievodul Mihai în această distinsă societate...

[1] A nu se confunda P.M.!

La Londra, o explozie mai mare ca toate cele de până acum, în City, alături de catedrala St. Paul. Sunt vreo 200 de răniți și morți. Catedrala însăși a fost atât de zdruncinată încât a trebuit să fie închisă și se cercetează dacă nu există amenințare de prăbușire... Catastrofa a fost pricinuită printr-o explozie de gaz aerian; nu se știe dacă a fost provocată de revoluționarii irlandezi sau printr-un accident fortuit. Lumea pune totuși nenorocirea în seama irlandezilor și furia publicului împotriva acestora a ajuns la paroxism. Toate cercurile politice cer arestarea lui Russell conducătorul nebunilor, și nu pricep cum nu se poate pune mâna pe el...

---

8 august. Sunt de aseară la Sinaia. Sosit alaltăieri, duminică, la București, am petrecut 24 de ore îngrozitoare, așa era de cald. La Sinaia e răcoare de minune. Din piața Episcopiei și până la Teatru, Calea Victoriei e acoperită de cataplasme. Se operează „di granda. Se dărâmă, se zidește, Bucureștiul n-are să mai fie de recunoscut...

Săptămâna care s-a încheiat poate fi numită săptămâna discursurilor. La Londra, au vorbit Chamberlain și Halifax, repetând cam ce au spus până acum. Hotărârea Angliei de a nu mai ceda forței și faptelor îndeplinite a fost afirmată încă o dată, răspicat. La Lyon a vorbit Herriot, amintind luptele comune duse cu Italia în războiul mondial (discursul se adresa unui grup de garibaldiști francofili), afirmând marea dorință de pace a Franței gata totuși să apere interesele sale și libertatea lumii și încheind prin speranța că francezii și italienii tot vor ajunge la o înțelegere. La Dessau, în fața aviatorilor, Göring într-un mare discurs a fixat încă o dată punctul de vedere german: Germania hitleristă vrea pace, dar dacă Anglia va provoca războiul, Reichul va ști să se apere și nu se teme de nimeni. Se laudă...

Camerele engleze au fost închise. Chamberlain a plecat la Chequers de unde va trece după câteva zile în Scoția și va sta acolo până la sfârșitul lui august. Dovadă de destindere... De altminteri, răspunsul Senatului din Danzig la nota poloneză, răspuns prin care Guvernul Orașului Liber se angajează să nu mai provoace conflicte cu vameșii polonezi e considerat în genere ca un simptom îmbucurător. La Paris totuși nu se crede în sinceritatea naziștilor din Danzig... Nu e mai puțin adevărat că de câtava vreme Berlinul s-a liniștit de tot și că chiar la Danzig mișcările iredentiste s-au domolit de tot. Sunt unii care cred că între Beck și Hitler ar fi început negocieri secrete si astfel s-ar explica

şi liniştea de la Berlin şi cuminţenia polonezilor, deşi ştiu că au pe englezi şi pe francezi în spate. Raczinski, ambasadorul Poloniei la Bucureşti, e netulburat şi convins că războiul e exclus...

———

Generalul Franco a publicat un decret prin care transformă „Falanga" într-un partid de Stat şi de guvernământ, după modelul fascismului. Generalii sunt toţi monarhişti. Unii, ca Yague, sunt pentru Alfons al XIII-lea — alţii ca Queipo de Llano sunt pentru Principele Asturiilor... Cine va fi mai tare? Probabil anarhia! Biata Spanie!

———

Călinescu a fost ieri-dimineaţă la mine. Ne-am pus de acord să amânăm discuţia legii breslelor până în septembrie. Cum au trăit breslele până acum fără lege de organizare, vor mai putea trăi o lună — şi e aşa cald!

Călinescu mi-a povestit în amănunte incidentul de pe Tisa. Navigaţia cu plute fusese interzisă până la încheierea unui acord între ambele ţări în această privinţă. Totuşi, un comandant de jandarmi ungur a dat drumul unor plute, fiind mituit de proprietarii acestora (constatat la anchetă). Grănicerii noştri au somat plutaşii să se oprească. Plutaşii n-au vrut însă. Atunci grănicerii au tras câteva focuri la care jandarmii maghiari au răspuns cu altele şi au pus în linie şi mitraliere... Imediat au adus şi grănicerii români mitraliere şi în câteva clipe au tras 8 000 de focuri de au zăpăcit pe unguri. Nu numai că i-au zăpăcit, dar au ucis chiar vreo zece din ei... De partea românească n-a căzut decât o femeie... unguroaică şi aia! S-a făcut ancheta şi *ungurii au recunoscut pe deplin vinovăţia lor*. Conferinţele de la Sinaia (acordul de plăţi) suspendate un moment — de noi — au fost reluate şi întreg incidentul a fost închis.

Ceea ce n-a împiedicat „psicoza" ce domneşte în ţară să inventeze fel de fel de prăpăstii. Astfel, s-a spus zilele trecute că un stol de avioane maghiare au trecut în zbor peste noi şi că la întoarcere două din ele au fost doborâte. Invenţii, bineînţeles...

Călinescu mi-a mai spus că la înapoierea Regelui din „croizieră" (pe la 14–15 august) vor apărea decretele cu toate numirile de secretari F.R.N. şi că în septembrie va porni în toate judeţele o campanie de propagandă a Frontului pentru a împiedica pe a fostelor partide care şi-au luat nasul la purtare...

Tătărescu rămâne la Paris. L-a iertat Vodă şi şi-a dat el singur seama că nu e nimic de făcut în ţară...

Văzut ieri pe Cecropid, sosit din Italia unde a făcut un turneu cu automobilul. Italienii afirmă cu mic cu mare, că nu vor războiul cu nici un preț. Au găsit chiar o formulă nostimă și atât de italienească: „Dacă ni se declară război, *noi nu-l vom accepta*!!!“ Delicios!

De la „Nenea“ citire:

Aflu de la cei de la Externe că Comnen nu e numai un caraghios, dar și puțin escroc. Pe când era ministru de Externe s-a înțeles cu Ispasiu *să transfere* 20 milioane din fondurile secrete pe numele lui Untermans, giuvaergiu cunoscut din Anvers și consulul nostru general în acel oraș. Cu acești bani Nenea a cumpărat scule de toată frumusețea doamnei Comnen... Și atâta lume care credea că giuvaericalele damei erau „imitație“!!

Ghiță Crutescu, care a fost până mai ieri reprezentantul nostru la Geneva îmi povestește alta a lui Nenea. La Geneva există un doctor român, d-rul Nutrițeanu, un bătrân cam caraghios și el, veșnic îmbrăcat în alb sau în roz, cu un baston de abanos terminat printr-un picior de femeie de aur — doctor român care și-a făcut o frumușică clientelă în cei 40 de ani de când e instalat pe lacul Leman și o frumușică colecție de vechituri și tablouri. Toamna trecută, mergând la Nutrițeanu acasă, Comnen și-a țintit privirile asupra unui tablou și a exclamat: „Dar dragul meu Nutritzeano, aveți acolo un Murillo, un Murillo magnific!“ Un prim expert adus a declarat că nu se poate pronunța. Un al doilea a fost mai conciliant și Comnen, cu certificatul în mână a venit la București să ofere tabloul Regelui pe un preț fantastic. Regele a bănuit ceva și n-a „marșat“! Comnen voia să împartă prețul cu Nutrițeanu...

Ispasiu a fost numit ministru plenipotențiar de Comnen, ca răsplată pentru tot concursul ce i-a dat ca să canalizeze fondurile secrete spre buzunarele sale bizantine...

Pangal pe care l-am găsit în București (a plecat aseară la Lisabona înapoi) mi-a povestit că a avut o lungă conversație cu Urdăreanu care i-ar fi spus că dacă pericolul războiului se înlătură va trebui să ne apropiem mult de Germania și de Italia și că în acest caz Călinescu nu va mai fi posibil. Singurul om care ar putea inaugura o politică de adevărată prietenie cu Germania și Italia fără a fi boicotat de Anglia și de Franța, aș fi eu!!! Dacă e așa — am replicat lui Pangal, mai bine războiul!

Tot Pangal mi-a mai povestit o istorioară cu „Ordinul Constantinian al Sfântului Gheorghe“, Ordin al Casei de Bourbon-Napoli și de Bourbon-Parma — ordin recunoscut și oblăduit ca și Ordinul de Malta de

către Papa — și care e actualmente conferit de Contele de Caserta, ultima odraslă a Bourbonilor de la Napoli. Pangal care cunoaște patima Regelui pentru decorații a descoperit acest ordin și a obținut pentru Rege „colanul" lui. În almanahul de Gota din anul acesta, Regele a trecut ordinul Constantinian, printre decorațiile sale, imediat după Malta, înaintea Jaretierei și a Anunciadei!!!

Ordinul — o frumoasă panglică albastru deschis — e numit „Constantinian" fiindcă ar fi fost creat de Împăratul Constantin la Bizanț! Câtă copilărie și la unii și la alții!

Ziarele de azi-dimineață publică în fine un comunicat-informație asupra călătoriei Regelui în Arhipelag. Toată lumea știa că Regele este plecat cu yachtul său, că e însoțit de d-na Lupescu, de Urdăreanu, de d-na, d-ra și colonelul Puiu Filiti, de Nindi Romalo „scheene g'selschaft"! — la care s-au mai adăugat familia Malaxa și Voievodul Mihai la Constantinopol, dar nimeni n-avea voie să spună o vorbă! Pentru ce acest regim de teroare polițistă, nu pricepe nimeni. Azi aflăm (pentru ce azi și nu ieri sau alaltăieri?) că Majestatea Sa după Constantinopol a fost la Efes, la Rhodos, la Cos și în alte insule ale Mării Egee, că a fost pretutindeni primit cu cinste și că a împins-o până în Creta...

Diadoace du-te-n Creta,
Nu te vrea Elisabeta...

Ziarele franceze informează că Ducele de Maura, împuternicitul Regelui Alfons al Spaniei, s-a deplasat de la Estoril (Portugalia) la Burgos și că a avut lungi conversații cu generalul Franco. Acesta s-ar fi declarat gata să reîntroneze Monarhia dacă Regele la rândul său ar primi „Falanga" ca putere centrală și supremă în Stat. Regele Alfons ar fi răspuns prin Maura că n-ar putea niciodată renunța la drepturile și prerogativele regale nici la dreptul de a dizolva Camerele... A doua zi după această conversație (zilele trecute), generalul Franco s-a proclamat „Șef suprem al Spaniei, răspunzător numai față de Dumnezeu și de istorie"! Încă unul căruia i s-au urcat viermii în cap!

---

9 august. *Sinaia.*

Să se fi schimbat boierul?

Nevastă-mea îmi povestește că a fost la Bran să vadă pe Ileana care o poftise și care i-a făcut interesante confidențe. De unde regalul ei frățior nu avea ochi să o vadă, de unde nu-i permitea să stea în Româ-

nia decât strictul necesar ca să vadă pe mumă-sa și nu o lăsa să vadă pe nimeni altcineva[1] — acum e de o gentilețe nemaipomenită. „Stai la Bran cât vrei — i-a spus — cu cine vrei, primește pe cine vrei, du-te în toată țara unde vrei!" Elisabeta a invitat-o, pe Ileana, la Banloc, cu copiii. Ca să nu supere pe Carol, Ileana l-a întrebat dacă poate să meargă. „Desigur — a fost răspunsul — ți-am spus deja, fă ce vrei și du-te unde vrei!" Ileana e zăpăcită de atâta dragoste şi ar fi vrut să profite de aceste regeşti toane și să stea mult în țară, dar nu poate căci la octombrie trebuie să fete și vrea să fie înapoi la Viena pentru această dată.

Ileana pune schimbarea Regelui față de dânsa în socoteala certei lui cu Elisabeta. Carol și Elisabeta sunt într-adevăr la cuțite. La înapoierea de la parastasul de la Curtea de Argeş n-au făcut decât să se certe. În fond, Elisabeta nu iartă pe Rege că s-a îndepărtat de Scanavi „și-l persecută" — dar pe față cearta ei se desfășoară mai ales pe tema „politică". Elisabeta acuză pe frate-său că duce Coroana și Dinastia la prăbușire prin dictatura lui polițistă, prin lichelele și samsarii care mișună în jurul său. „Nu-ți dai seama că sunt toți republicani (!!!) și că vor să te piardă...!" Nu, Măria Ta, nu sunt republicani, sunt numai lichele oportuniste și lacome, dar destul de prost și așa!

Nevastă-mea n-a întrebat-o, dar din câte a spus se pare că Branul n-a fost cumpărat de Rege, după cum s-a pretins anul trecut, după moartea Reginei Maria. În tot cazul nu l-a cumpărat încă. Cu Ileana și cu Arhiducele Anton a venit și un zvăpăiat de neamț (îl zărisem la Curtea de Argeş și mă întrebam tocmai cine putea fi) pe care Hitler l-a atașat pe lângă ei, ca aghiotant, în realitate ca spion. Înainte de a pleca pe mare, Carol a fost la Bran și a dejunat la iubita lui Ileană și cu acest prilej spionul a început să critice pe Führer și sistemul politic din Germania, probabil ca să provoace pe Rege să-și dea drumul. Și-a găsit omul! Mai șiret ca dânsul, Regele l-a contrazis, a lăudat pe Hitler și regimul din Germania singurul adaptat momentului, și câte și mai câte! Ce viespar mai e și o Curte...

Anton care contează în aviația germană a fost concentrat la Potsdam și a plecat în câteva ceasuri; spionul a rămas însă cu Ileana, deși e și dânsul ofițer în armata activă...

Ieri s-au publicat afișe mari pe toți pereții: se concentrează o sumă de oameni, toți cei cu bilete galbene. Călinescu mi-a spus că până în octombrie Regele vrea să fie concentrați 800 000 de oameni! Absurd! Cheltuială enormă! Scopul e să impresioneze pe unguri și pe bulgari, să-i silească să nu se miște! Parcă ungurii și bulgarii se vor mișca fără

[1] Anul trecut i-a defins să primească până și pe Marioara Romalo, cea mai bună prietenă a ei...

voia Germaniei — și cu voia Germaniei se vor mișca cu toate concentrările noastre! Deocamdată, măsura n-a speriat pe vecinii ei, ci pe nenorociții noștri de români! Azi-dimineață au venit plângând slujnicele noastre la mine să mă întrebe dacă „se face război", căci bărbații lor trebuie să plece... Și se dezorganizează tot...

———

10 august. Părăsit ieri la ora 2 1/2 după-amiază Sinaia, dormit la București și sosit azi la amiază la Eforie pentru o serie de băi de nămol de Techirghiol. Nu am nădejde să mă vindec de gută căci nu se poate și nici nu vreau — de la 60 de ani înainte omul trebuie să se obișnuiască cu tovărășia unei boli, și guta e boală bună — dar ca să obțin desanchilozarea picioarelor între accesele de gută... Sunt bine instalat la Grand Hotel. Stabilimentul de băi anexat e curat și de toată frumusețea.

———

Ambasadele și Legațiile spaniole dau comunicate de dezmințire cu privire la știrile publicate de ziarele franceze după care proclamarea generalului Franco ca Șef suprem al Statului spaniol era pusă în legătură cu rezultatele negative ale vizitei Ducelui de Maura la Burgos. Comunicatul reamintește că generalul Franco s-a proclamat deja Șef al Statului spaniol încă din octombrie 1936 și că prin ultimele decrete, organizația de Stat a fost numai încadrată în partidul „Falangei"...

În noul Guvern care s-a constituit cu acest prilej, au intrat mai mulți generali ce fuseseră declarați până acum adversari ai regimului... Noul Minister e prezidat de generalul Bahamonde; generalul Iordana a fost numit vicepreședinte fără portofoliu; la Interne a rămas Serrano Suner, la Externe a trecut colonelul Beigbeder (?). Generalul Yague a fost numit ministru al Organizării sindicale. În fruntea „Falangei" ca președinte al juntei se găsește tot Serrano Suner, iar secretar general, un general, Munoz Grande...

Să-i vedem pe toți la treabă.

———

Alaltăieri, ministrul Comunicațiilor Ghelmegeanu a provocat un teribil accident pe șoseaua Ploiești–București, în dreptul curbei de la Potigraful. Ghelmegeanu venea de la Sinaia, luase cu dânsul pe d-na Lili Vlasopol (născută Mișu) și conducea el însuși mașina. O conducea prost, căci învățase numai de curând. La sus-numita curbă a vrut să întreacă în viteză altă mașină, dar a atins una din bornele de piatră de pe marginea șoselei și a fost proiectat peste mașina pe care voise să o întreacă. A răsturnat-o cu roatele în sus și peste dânsa s-a răsturnat și

mașina lui. În fine, o a treia mașină a venit peste cele ciocnite și s-a făcut un ghiveci... Trei persoane au fost ucise (dintre care un colonel) căci una din mașini a luat foc. Ghelmegeanu s-a ales cu brațul rupt în mai multe locuri. Dna Vlasopol și șoferul ministerial care sta la spate, cu leziuni ușoare. Pentru un ministru al Comunicațiilor urât exemplu...

---

11 august. Hortolomei, venit și el aci să facă împachetări de nămol, ca și mine, îmi arată radiografiile lui Ghelmegeanu. Fractură complectă fără rană, cu mică deplasare a humerusului, plesnitură la claviculă și la o coastă. Totul cât se poate de corect, fără pericole de complicații...

Complicațiile vor fi poate de ordin sentimental căci gurile rele spun că tânărul ministru e amorezat lulea de spanioloaica pe care o luase de nevastă Bănciulescu, aviatorul lui Bibescu, cel cu picioarele rupte și care a murit la Cairo de bronho-pneumonie infecțioasă. Se pretinde că Ghelmegeanu vrea să divorțeze de monoclata sa soție (care-și va putea pleda singură procesul căci e avocată) ca să ia pe spaniola lui care a fost și a lui Bănciulescu. Unii adaugă chiar că dama de lângă dânsul în momentul accidentului era spaniola...

Biata Lili Vlasopol, atât de modestă, iat-o și cu castaniete în degete...

S-a descoperit mormântul lui Gengis-Khan. La moartea marelui cuceritor, evenimentul a fost ascuns câtăva vreme trupelor sale și eroul a fost îngropat clandestin. Toți cei care au asistat la funeralii au fost uciși, afară de câțiva favoriți care au jurat secretul din tată în fiu. Și l-au ținut, de-a lungul generațiilor. Unul din deținătorii secretului s-a hotărât să-l mărturisească față de pericolul de profanare din partea japonezilor. Sicriul de argint, așezat într-un al doilea tot de argint a fost astfel dat la iveală din ascunzișul său după mai bine de 700 ani... Chinezii l-au ridicat și l-au îngropat într-alt loc secret, la adăpostul năvălitorilor.

Negocierile dintre Anglia și Japonia au fost întrerupte. Sub presiunea armatei, Guvernul din Tokio s-a văzut silit să ceară Angliei o clarificare generală a politicii sale asiatice și soluții în sensul dorințelor japonezilor. Anglia a refuzat orice discuție în afară de incidentele de la Tien Tsin. Nu se știe când și cum vor fi reluate negocierile.

Alaltăieri-seară la București, ieri în tren, în gară la Constanța și aci la Eforie de când am sosit, cunoscuții mă întreabă cu mutre speriate da-

că știu ceva despre ce va spune Föerster la Danzig. De câteva zile lumea nu mai e preocupată decât de discursul lui Föerster. De pe buzele lui Föerster trebuie să cadă verdictul: război sau pace. Deodată necunoscutul șoacăț s-a ridicat la înălțimea de erou, stăpân pe destinele omenirii...

Föerster e Gualeiterul național socialist din Danzig; acum câteva săptămâni Führerul *a pus destinele Orașului Liber în mâinile sale*, formulă abilă pentru a arăta Europei că pretențiile Danzigului sunt bazate pe principiile autodeterminării, iar nu pe ambițiile Germaniei. Dacă lucrurile ar sta într-adevăr astfel, ceea ce dl Föerster ar spune sau n-ar spune n-ar avea nici o importanță — dar dl Föerster vine de la Berchtesgaden cu instrucțiile lui Hitler în buzunar și marea manifestație pe care a convocat-o la Danzig pe ziua de ieri a fost poruncită de Führer, după cum de Führer a fost dictată cuvântarea pe care a ținut-o. Dl Föerster a vorbit în fine ieri... Deocamdată lumea a răsuflat, căci dl Föerster n-a proclamat nici Anschlussul Danzigului cu Germania, nici n-a declarat război Poloniei... D-sa s-a mulțumit să repete încă o dată dreptul Danzigului de a cere alipirea sa la Reich și să protesteze împotriva Poloniei și a provocărilor acesteia care tind la război, pe când locuitorii Danzigului vor pacea. Pentru menținerea păcii și pentru realizarea unirii cu patria-mamă, Danzigul — adaugă dl Föerster — poate fi sigur de ajutorul Germaniei și de sprijinul lui Adolf Hitler... În rezumat nimic nou — dar toate cele vechi subliniate și spuse mai apăsat. Chestiunea rămâne la același punct: va risca oare Germania un război mondial pentru Danzigul? — și, va provoca Anglia un asemenea război pentru această scârbă de oraș? La prima întrebare răspunsul ar fi mai greu de dat — dar la a doua, din nefericire el nu poate fi decât afirmativ...

Încă un ministru al Comunicațiilor care și-a frânt brațul: de data asta însă e un fost ministru, prietenul meu Gogu Vălleanu, generalul. Accidentul s-a întâmplat la cotitura din Azuga — o mașină a venit peste a lui. Șoseaua aceasta București–Brașov a devenit cu circulația ei nebună, cu prostia conducătorilor și cu lipsa măsurilor de Poliție, o adevărată „cale a morții“...

Cazul lui Gogu Vălleanu e mai grav ca al lui Ghelmegeanu, mai întâi fiindcă omul are 75 de ani, apoi fiindcă mai e și diabetic...

Contele Ciano-Caraghiozzi a sosit la Salzburg pentru o întrevedere cu Ribbentrop în vacanță la castelul Fuschl lângă Salzburg. Tot la

Salzburg a sosit și Hitler care asistă la reprezentațiile muzicale de acolo după ce a onorat şi pe cele de la Bayrenth. Să sperăm că Ciano-Caramelo a adus un pahar de apă rece cu dânsul și că-l va vărsa peste jăraticul nazist...

---

12 august. Ziarele de azi-dimineață aduc o veste tulburătoare: Fritz Mannheimer a murit subit la Vaucresson (lângă Versailles) și *Banca Mendelssohn, din Amsterdam și-a încetat plățile în urma acestui deces.* Vestea morții lui Mannheimer nu e neaşteptată pentru mine, era un cadavru viu şi ce mă mira era că trăia încă — dar neaşteptată este încetarea de plăţi a Băncii Mendelssohn, banca miliardarului Mannheimer, bancă ce trecea ca una din cele mai solide din Europa... Ştirile sunt cam confuze; pare că banca şi-a încetat plăţile prosteşte, numai din zăpăceala morţii celui mai mare acţionar al său (???) şi că în curând după aceasta le-a reluat — trebuie așteptate informaţii complementare. Să fi fost miliardele lui Mannheimer numai un bluff? Banca Mendelssohn fiind cel mai mare creditor al meu, cu care am un acord de plăţi anuale, ştirea falimentului ei m-a impresionat mult... Mannheimer se însurase de curând cu o tânără braziliană, dşoara Reiss; ca să poată sta în picioare la căsătoria lui, ziarele pariziene povestesc că doctorii îi făcuseră injecţii speciale... Nenorocitul! Încă o lovituri pentru Kaufmann!

Presa europeană comentează mult întrevederea lui Ciano cu Ribbentrop, la Salzburg. Hitler n-a venit, după cum se anunţase. Vor merge Ciano şi Ribbentrop la Berchtesgaden... Ziarele franceze speră că influenţa lui Ciano va fi potolitoare asupra conducătorilor politicii germane. Presa italiană dă următoarea definiţie întâlnirii: „O luare de contact normală *pentru un tur de orizont normal*!" A dracului normalitate! Ungurii subliniază prezenţa lui Csaky la Salzburg dar dezmint categoric că s-ar fi încheiat o convenţie militară între Ungaria şi Germania.

La Paris, la Londra, la Washington discursul lui Föerster n-a impresionat. În aceste centre se consideră că violențele verbale de la Danzigul, violențe cu care naziştii au obișnuit lumea, nu schimbă nimic în situația politică. Germania vrea să sperie Europa și să pună pe seama Poloniei răspunderea evenimentelor ce s-ar putea întâmpla. Dar Europa nu se mai sperie, iar Polonia continuă să fie stăpână pe nervii

săi. În raporturile oficiale dintre Polonia și Danzigul se poate chiar constata o ușoară destindere, în urma ultimei note a Senatului Orașului Liber care a pus *momentan* capăt conflictului cu Vămile...

———

Și în raporturile anglo-japoneze a intervenit o destindere. Englezii au extrădat japonezilor pe cei 4 chinezi de la Tien Tsin, acuzați de asasinat... În urma dovezilor de culpabilitate înaintate de japonezi, zic știrile britanice... Tristă scuză, slabă scuză... Probabil că negocierile de la Tokio vor reîncepe. Ba se pretinde că n-au fost niciodată întrerupte...

———

Ieri circulau pe aci zvonuri pesimiste — am fi primit un fel de ultimatum din partea Germaniei, să ne pronunțăm... Călinescu și Gafencu nu mai vin pentru week-end la Mamaia; Regele s-ar înapoia mai repede și ar debarca la Galați — serbarea marinei de la 15 august, în fine, n-ar mai avea loc sau în tot cazul Regele n-ar lua parte la ea, și câte și mai câte... Izolat cum sunt aci n-am putut controla aceste vești ce-mi par departe de a corespunde adevărului. Psihoza bine cunoscută...

———

Generalii englezi și francezi au sosit la Moscova și „pertractările" militare în trei au început...

———

De ieri-dimineață ploaie torențială pe toată coasta. La Constanța mari pagube: inundații prin mahalale, arbori rupți, aleile din fața Casinoului spălate de apă etc. Printre picături am fost ieri după-amiază la Rex, la Mamaia. Hotel de lux, în toată puterea cuvântului și în înțelesul lui occidental. Putorime multă, lume urâtă, femeile în pantaloni și cu bustul gol și ars de soare. Scârbos. S-au construit multe vile la Mamaia. Șoseaua se dublează. Calea ferată a fost mutată la vest de lacul Tăbăcăriei. Întreaga regiune a câștigat mult și câștigă întruna. Mișcarea, acum câțiva ani la Eforie și spre Carmen Silva, s-a mutat la Mamaia, cu toate că șoseaua spre sud a fost asfaltată până la Mangalia și că trenul circulă acum mai bine și mai des până la aceeași localitate.

———

Ploaie mare și furtună și la București și în toată regiunea până în Prahova. La Moreni a căzut trăznetul pe depozitele societății I.R.D.P. Incendiul a fost localizat dar pagubele sunt de peste 15 milioane lei. După ce era mofluză, biata societate I.R.D.P.! Se zice că era asigurată!

Concentrările continuă în stil mare pentru a se ajunge la cifra de 800 000 oameni sub drapele. Deși se dă ca motiv îndoitele manevre din octombrie, aceste concentrări tulburătoare ale întregii noastre organizări economice contribuie mult la neliniștea oamenilor și la pesimismul opiniei publice...

---

13 august. Comitetul Economic al Societății Națiunilor (!!! mai există?) s-a ocupat de politica schimburilor comerciale și de a plăților internaționale între Statele cu monedă avariată și cele cu valută zisă normală — și în concluziile sale a dat un brevet de „reușită" (!) regimului românesc. Faptul că în România o parte din devizele obținute prin export sunt lăsate la libera negociere și dispoziție a exportatorilor, a primit întreaga aprobare a experților de la Geneva... Cât drum au făcut și domnii aceștia, de la Rist!

Progresele omenirii au dus la o cruzime ce nu se mai văzuse de la Revoluția franceză. Fără să mai vorbesc de hecatombele hitleriste din Germania, de masacrele zilnice din Rusia Sovietică, de asasinatele lui Călinescu — iată că în Spania pentru răzbunarea omorului polițistului Gabaldon (șeful Poliției militare din Madrid) *60* de oameni au fost judecați și împușcați dintr-o dată...

Luat ieri masa cu câțiva din prietenii mei politici din Constanța. Am avut aci o bună organizație și sunt mulțumit că Teodorescu Valahu și Selim Abdulachim au ajuns sub actualul regim deputați, iar Serienescu consilier la curtea administrativă. Sunt mulțumiți și ei...

Regele s-a înapoiat ieri la Constanța. Știrea că trebuia să debarce la Galați, nu era exactă. A sosit ieri la ora 12 la Constanța, a luat dejunul pe yachtul său „Luceafărul", n-a primit pe nimeni și a pornit la ora 1 1/2 cu tren special la București... Otescu nu știa aseară dacă va veni marți pentru serbarea marinei. Dar de ce n-ar veni?

Vijelia și ploile torențiale au continuat toată ziua de ieri. Azi e înnorat, bate vântul de nord ca iarna și e frig...

Tensiunea e atât de încordată în Europa și în lume încât nu poate să mai țină așa; coarda trebuie să plesnească și să se aleagă lucrurile într-un fel sau în altul. Germania s-a înaintat prea mult în chestiunea

Danzigului și nu știe cum să iasă din încurcătură, căci și-ar risca existența într-un război... Începe să se vorbească de posibilitatea unei conferințe în patru sau în cinci (cu Polonia) și e simptomatic că se vorbește fără urlete și protestări din partea Führerului și a naziștilor, ca de câte ori s-a pus înainte ideea unei conferințe... Se zice că Mussolini ar lua inițiativa unei asemenea „întâlniri diplomatice" în vederea reglării raporturilor dintre Statele totalitare și democrațiile occidentale pe de o parte — a rezolvării problemei Danzigului în limitele îngăduite de salvgardarea prestigiului german, pe de alta. Călătoria lui Ciano la Salzburg și la Berchtesgaden — unde ministrul italian a sat 2 ore de vorbă cu Hitler — ar putea însemna o tatonare a Ducelui pe acest teren, deși comunicatul dat după întrevedere nu vorbește decât de identitatea scopurilor urmărite de cele două Puteri ale Axei, subliniindu-se revendicările germane asupra Danzigului. Comunicatul mai adaugă că Germania urmărește realipirea Danzigului pe cale pașnică (!!) și acuză Puterile adverse de provocare și de dorință de război. Dar aceasta e literatură bine cunoscută... Pe de altă parte Roosevelt ar încerca încă o dată o acțiune pentru îmbunătățirea situației internaționale. Cercurile politice din Roma (spune agenția Havas) acordă o enormă importanță știrii primite din Varșovia că dl James Farley, ministrul Poștelor în Guvernul Statelor Unite, care a vizitat capitala Poloniei va sosi în curând și în capitala Italiei. Farley, un prieten intim al lui Roosevelt, ar avea misiunea să se lămurească pe lângă conducătorii politici din Varșovia și din Roma asupra posibilităților unei acțiuni directe din partea Președintelui Statelor Unite... Misiunea sa ar fi văzută favorabil la Roma, atât la Quirinal cât și la Vatican. Se semnalează că ministrul american va sosi la Roma o dată cu monseniorii Orsenigo și Cortesi, nunții papali la Berlin și la Varșovia...

Guvernul japonez a respins propunerea Angliei pentru reluarea lucrărilor conferinței anglo-japoneze. Japonezii vor să rezolve și chestiunile economice — adică chestiunea argintului chinezesc aflat în băncile engleze din Tien Tsin și chestiunea circulației dolarului chinezesc — chestiuni care prezintă mari dificultăți și față de care englezii se arată foarte rezervați.

Consiliul de Miniștri restrâns, din Tokio, la care au participat și reprezentanții autorităților militare japoneze din Tien Tsin și mai mulți funcționari superiori din Ministerul de Externe, a adoptat următoarele hotărâri:

1) Guvernul japonez își rezervă dreptul de a hotărî dacă este util să fie reluate conversațiile anglo-japoneze în cazul în care delegația bri-

tanică va primi instrucțiuni *favorabile*, după plecarea reprezentanților autorităților militare din Tien Tsin (căci aceștia au părăsit Tokio).

2) În această eventualitate, Guvernul japonez va accepta propunerea britanică de a se relua conferința numai dacă Anglia va dovedi *că dorește sincer* ca această conferință să reușească.

3) Se va menține un strâns contact cu autoritățile militare japoneze din Tien Tsin, dar Guvernul nu le va invita să trimită din nou reprezentanți la Tokio decât atunci când conversațiile vor ajunge la un stadiu care să dea certitudinea succesului.

Pe de altă parte, se anunță că Guvernul japonez a luat măsuri pentru încetarea propagandei antibritanice în China (?). Între armata din China, care pare a se bucura de o anumită autonomie și Guvernul central se pot constata cum se văd disonanțe... Să fie ceva anarhie și în Japonia?

Guvernul chinez a protestat împotriva extrădării celor 4 chinezi învinuiți de asasinat...

Primul-ministru Svetcovici s-a înapoiat la Bled, de la Triest unde a fost să pupe în c.. pe italieni. Se declară foarte satisfăcut... de ce a văzut.

Generalul Franco va merge în septembrie la Roma. Va vizita pe Mussolini și pe Papa. Mai mulți ambasadori spanioli au fost schimbați...

Föerster a pronunțat o nouă cuvântare, prin care a afirmat din nou că Danzigul va fi alipit Germaniei... Bate omul fierul cât e cald — numai să nu se ardă.

În ziua de 9 august a fost semnat la Sinaia aranjamentul între România și Ungaria privitor la trecerea plutelor ungare pe Tisa superioară. Acest aranjament va intra în vigoare în mod provizoriu cu începere de mâine 14 august.

Se cere reglementarea circulației pe șoseaua București–Brașov, accidentele înmulțindu-se zilnic. La Ramadan s-au ciocnit două trenuri: un mort și mai mulți răniți.

Furtuna de ieri a fost groaznică aci pe coasta noastră — a fost însă și mai teribilă la nord, în dreptul Limanului. Au pierit mai multe vase de pescari și pagube mari au fost înregistrate în regiunea Budache-Bugaz. Linia Galați–Basarabeasca a fost ruptă în mai multe locuri. Întreruptă e de altminteri și linia Carmen Silva–Mangalia.

Generalul Sirovy, care s-a dat cu Hitler, a fost trimis la Moscova — e un comunist notoriu — ca să spioneze pentru germani negocierile militare anglo-franco-ruse. Porcul!

Ziarele de azi sunt mute asupra desfășurării evenimentelor la Banca Mendelssohn din Amsterdam. Ele aduc totuși informația că Mannheimer a lăsat o avere evaluată la 650 milioane franci. Atunci cum rămâne cu banca, căci banca era el și el era banca?

---

14 august. *Timpul* află din Paris că la înmormântarea lui Mannheimer n-au asistat decât 5 persoane și compară moartea lui cu a lui Loewenstein și cu a lui Krueger care au determinat prăbușirea întreprinderilor pe care le întrupau. Mannheimer nu este însă nici un aventurier ca Loewenstein, nici un escroc ca Krueger. Dovadă că Paul Reynaud, ministrul Finanțelor, s-a dus la Vaucresson să se încline pe sicriul defunctului, ca un omagiu „pentru serviciile aduse departamentului său". Și Mannheimer a mai lăsat și 650 milioane franci. Și totuși Banca Mendelssohn a cerut un moratoriu asupra căruia tribunalul din Amsterdam se pronunță azi... E ceva misterios în toată treaba aceasta.

---

16 august. Asistat ieri la serbarea marinei la Constanța. Serbarea — o slujbă, aruncarea unei cruci de flori în apă, un discurs — conferință asupra „glorioasei" marine românești (a dus pe Regina Elisabeta până la Budapesta, a plimbat pe Domnitorul Carol prin prefecturile Dunării, a distrus o canonieră turcească în brațul Măcin la 1877 și n-a existat în războiul întregirii neamului din 1916–1917...) — a fost ce putea să fie, gen Bărbuneanu și laudă-te gură. Toată flota românească: 4 mici destroieri, 1 submarin și o bază navală — era prezentă în portul Constanța. Penibil a fost momentul în care episcopul Armatei Cioflan, Ciortan, Ciofleac sau așa ceva a citit pomelnicul *tutulor* morților marinei din timpul războiului, vreo 15–20 la număr (era vorba numai de ofițeri) *numindu-i pe nume*!!! O inutilă ridiculizare a unei arme

inexistente... m-am gândit fără să vreau la Ducatul de Gerolstein. Şi apoi de ce această nedreptate individuală: de ce să se pomenească pe nume ofiţerii căzuţi din armata pe apă pe când cei din armata de uscat nu sunt pomeniţi pe nume, fiind prea mulţi? Oficialităţile noastre n-au sensul ridicolului.

Masă bună pe „Basarabia" la ora 1 1/2. Între ceremonia de pe „Luceafărul" şi masa de pe „Basarabia", Regele a fost să vadă lucrările de la Taşaul. „Luceafărul" e un vas frumos, destul de mare, vopsit în „vert Nil".

N-am putut să-l vizitez căci mă dureau picioarele.

M-am înţeles cu Călinescu să revedem legea breslelor la sfârşitul lunii, la Bucureşti. Stat mai mult de vorbă cu Gafencu. Şi el e convins că vizita lui Ciano la Salzburg înseamnă o încercare de „stopare" din partea Italiei, în afacerea Danzigului. De aci enorma vâlvă pe care întreaga presă europeană o face în jurul ei. Gafenco a primit mai multe versiuni asupra celor vorbite la Salzburg şi la Berchtesgaden, ele sunt însă contradictorii şi trebuie aşteptat ceva mai precis. Ministrul nostru de Externe nu crede că războiul va fi provocat de chestiunea Danzigului după cum nu crede că pacea ar fi asigurată dacă problema Danzigului ar fi soluţionată; ar rămâne „tot restul" şi acest „tot restul" e acela care va determina conflictul. Eu i-am spus că pentru noi îmi era mai teamă de o conferinţă internaţională, *în care ni s-ar cere probabil sacrificii* decât de un război, în care nu cred că am fi destul de proşti ca să ne punem de partea păgubaşilor... A fost de acord cu mine şi a adăugat, că de s-ar ajunge la o conferinţă ar ceda imediat locul său unei persoane cu mai multă suprafaţă şi mai multă autoritate decât dânsul... Din vorbă în vorbă dulcele Gafenco a ajuns să-mi exprime mirarea sa cum de „Intelligence-Service" *n-a suprimat* încă pe Hitler şi pe Mussolini. Părea convins că ar fi cea mai bună soluţie. În Italia s-ar schimba toate (numai de nu s-ar schimba prea mult, căci comunismul e la pândă) iar în Germania lupta între succesorii Führerului care se urăsc (Ribbentrop nu vorbeşte cu Göring, Goebbels nu vorbeşte cu nici un ministru, Himmler e detestat etc.) ar duce la câţiva ani de anarhie (şi iarăşi la comunism?). „Dragă Gafencule, am ripostat eu, n-au putut gardiştii să ucidă pe Călinescu şi vrei ca englezii să se poată apropia de Mussolini şi de Hitler?" Amicul „Grégoire" părea foarte plictisit de această inaccesibilitate a conducătorilor Germaniei şi Italiei.

Mitiţă Constantinescu are informaţii că Banca Mendelssohn nu e în dificultate, că a cerut numai răgazul „să-şi facă punctul" (câteva zile)

după moartea principalului ei îndrumător... Ziarele din Paris au interpretat această cerere ca o încetare de plăţi, de aci tot zgomotul...

———

În gara Pietroaia, pe linia Bucureşti-Piteşti, s-au ciocnit două trenuri. Sunt 13 morţi şi 38 de răniţi...

———

La Pekin 50 000 de *chinezi* au manifestat împotriva englezilor. În China, ca şi în tot Extremul Orient cine zice englez, zice alb. Japonezii se străduiesc să canalizeze în China împotriva englezilor ura seculară a galbenilor în contra albilor. Comitete antibritanice au fost întemeiate pretutindeni şi federate între ele...

———

Asistat alaltăieri la concursul hipic organizat în curtea Cazărmii 9 Călăraşi la Constanţa de către Societatea Hipică dobrogeană, adică de animatorul ei, generalul Comănescu. Foarte drăguţ. Călăreţi şi călăreţe bune. Comănescu e un mare organizator: cu mijloace ridicole a pus în picioare un concurs foarte reuşit. Revăzut cu acest prilej pe Tatiana Lahovari, căsătorită cu generalul Rudeanu. N-o mai văzusem de 18 ani, căci până acum generalul a ţinut-o sub cheie. E tot frumoasă...

———

Aseară, înainte să părăsească Rexul, fixat cu Călinescu pentru 10 septembrie convocarea comisiilor Senatului şi Camerei, în vederea legii breslelor.

———

Agenţia *Rador* transmite următoarea telegramă cu data de 14 august, din Londra:

„Redactorul diplomatic al ziarului *Star* crede că poate să confirme că dl Mussolini a întocmit un plan în vederea soluţionării problemei Danzigului".

Ziarul afirmă că soluţia propusă este practic identică cu aceea întocmită de generalul Smuts în 1919 şi care a fost înlăturată de Conferinţa Păcii. Planul Smuts consta esenţial în a se acorda Germaniei suveranitatea asupra Danzigului rezervându-se anumite garanţii Poloniei, sub control internaţional. Controlul garanţiilor urma să fie încredinţat Societăţii Naţiunilor.

Planul d-lui Mussolini, afirma ziarul, cere ca acest control să se facă de către o comisie compusă dintr-un german, un polonez şi un repre-

zentant al unei țări neutre. *Star* adaugă că „se pare că Germania a respins planul d-lui Mussolini; în orice caz polonezii nu-l primesc".

———

În legătură cu știrea de mai sus se anunță, fără dezmințire de la Berlin că Führerul a primit în audiență pe dl Burckhardt, comisarul Ligii Națiunilor la Danzig. Polonezii pe de altă parte declară că nu primesc nici o împărțire a teritoriului Orașului Liber, cu Germania...

———

Bilanțul definitv al accidentului de la Pietroaia: 15 morți și 65 de răniți...

———

Ieri la dejun, Regele m-a întrebat cum am găsit tot ce s-a făcut aci pe coastă. Am răspuns: „Sire, să-mi permiteți o comparație cam trivială: e ca un palat frumos, cu perdele de mătase și cu țucale de tinichea...!" Regele a fost încântat de butada mea care mi-a permis să fac o serie de propuneri, între altele să se aducă apă imediat pe coastă, de la Dunăre. Regele a chemat pe Călinescu, pe Mitiță Constantinescu și pe Caranfil și le-a dat ordin să înceapă lucrările chiar în toamnă. O sumă de 120 milioane va fi pusă la dispoziția lucrărilor și poate că la anul se vor putea curăți canalele, de la Mamaia până la Carmen Sylva...

———

Excursioniștii regali au fost încântați de Rhodos — mai puțin de Creta, o insulă fără vegetație, de un interes pur arheologic. E drept că au vizitat-o pe o temperatură de 40° la umbră...

Regele vrea să se facă o șosea pe „cornișă" de la Mangalia la Balcic... Bine, dar întâi să terminăm șoseaua existentă care pornită de la Constanța n-a ajuns încă la Mangalia...

———

17 august. Impresia ce se degajă din toate telegramele zilnice e că criza europeană a ajuns la un punct în care trebuie să iasă ceva, ori o soluție pașnică, ori războiul. Vâlva continuă în jurul Danzigului, a vizitei lui Ciano la Salzburg, a vizitei lui Burckhardt la Berchtesgaden. Diverse formule de împăciuire apar pentru a fi imediat dezmințite sau respinse când de o parte, când de cealaltă. E vădit că Puterile totalitare nu vor războiul, mai ales Italia unde opinia publică e atât de ostilă unei

asemenea idei încât nu se știe ce s-ar întâmpla în cazul unei mobilizări. Nu vor războiul, dar vor să scape fața și prestigiul și Hitler vrea Danzigul... Anglia tace și stă la pândă, sigură de ea. Până și japonezii, frământați de discordie și de antagonism între partidul militar și oamenii cu scaun la cap, dau din colț în colț. Într-o zi întrerup negocierile cu Guvernul englez, într-alta le reiau... Sub presiunea prietenilor lor italo-germani care îi împing „să se pronunțe" asupra unei alianțe militare, au declarat în fine că sunt gata la o asemenea alianță, *dar numai contra Rusiei Sovietice*. Dracul să-i ia pe toți...

Ottescu m-a poftit aseară la masă să „onorez" un „homard" pe care-l primise de la Constantinopol. E bine instalat într-o casă simpatică, cu vedere pe port. Era acolo și Mirto, cu dama. Mirto a ajuns nabab, cu automobil, cu yacht, cu vânători și proprietăți... M-a poftit și pe mine să mă ducă cu yachtul său la Balcic! Și-a închiriat casa din București (fostă Mauriciu Blank din Dionisie) Legației americane, pentru cancelarie, în dolari, 5 000 la număr — adică mai bine de 1 milion lei. Om cu noroc!

---

18 august. La Berlin se observă o încetare bruscă a atacurilor împotriva Poloniei — în schimb presa (și la Berlin presa nu scrie decât ce-i poruncește Guvernul) pune categoric și chestiunea Coridorului...

Germania, după declarațiile oficialilor săi, nu admite nici o conferință pe chestiunea Danzigului. Dacă s-ar admite anexarea Danzigului „în drept", Führerul ar primi să stea de vorbă pentru anexarea „în fapt".

Burckhardt a trimis un raport la Londra în care a consemnat rezultatele conversației sale cu Hitler. Asupra acestui raport nu s-a putut afla nimic. E exclus ca el să nu conțină însă anumite propuneri sau sugestii. Telegramele de la Londra anunță că membrii Cabinetului se întrunesc pentru a-l examina...

Într-un fel sau într-altul, lucrurile trebuie să se hotărască...

Toate gazetele noastre anunță cu litere groase modificarea actualului regim al comerțului exterior... Cu prilejul serbării de la 15 august am întrebat pe Bujoiu dacă situația dintre dânsul și Mitiță s-a lămurit. Deși trebuia să fie lămurită de luni de zile (faimosul arbitraj al Regelui), mi-a răspuns *că nu*. Dacă nu s-a lămurit, și în favoarea lui Bujoiu, atunci nu se va schimba nimic în regimul comerțului exterior. Cu atât mai mult cu cât Călinescu care era la cuțite cu Mitiță e acum frate de cruce cu el. Mai rar om să se dea după vânt ca dl Armand...

Știri noi, de după-amiază:

Situația s-a agravat în ultimele 24 de ore — afirmă Agenția telegrafică polonă — fiindcă Germania pe lângă chestiunea Coridorului mai pune și chestiunea Sileziei poloneze și pretinde că o acțiune din partea ei ar mai fi justificată și prin necesitatea unei intervenții pentru salvarea germanilor din Polonia... Încetarea atacurilor împotriva Poloniei n-a durat la Berlin decât 24 de ore, și ziarele au reînceput cu violențele și mai rău ca înainte. „Onoarea Germaniei cere revenirea necondiționată a Danzigului și suprimarea Coridorului polon între Reich și Prusia orientală", iată lozinca pe care brodează presa întreagă.

Pe de altă parte, la Paris se crede că săptămâna hotărâtoare s-a amânat pentru mijlocul lunii septembrie. În Italia, într-adevăr permisiile militare se acordă până la 10 septembrie, iar nelipsitul Ciano-Cianărel își anunță pentru sfârșitul lui august o călătorie în Albania. Mai e și congresul anual nazist de la Nürnberg, care se ține la începutul lui septembrie și în timpul căruia — o săptămână — orice acțiune internațională va fi sistată...

În realitate toți se joacă pe o muchie de cuțit și tot jucându-se nu e exclus să țâșnească sângele...

Ar mai fi un motiv să credem în pace: caraghioșii din Uniunea Parlamentară s-au adunat la Oslo și din inițiativa americanului Hamilton Fisch (în lipsa lui Pella Vespasian) e vorba să voteze o moțiune prin care să se ceară Guvernelor Germaniei, Italiei, Franței și Angliei un armistițiu de 30 de zile (suntem deja în război?) în răstimpul căruia să se ajungă la o soluție pașnică a tuturor conflictelor. Bravos, Fish!

Sir Reginald Hoare a fost rechemat. Era un bun bețiv și un om subțire, dar atât de englez încât ne ignora aproape cu totul. L-aș regreta, pe el și pe nebuna de nevastă-sa, deșteaptă dar hop o dată — dacă în locul lui n-ar fi fost numit ca ministru al Angliei, Leeper, (alt Reginald) un om de mâna întâi. Leeper a fost în 1919 secretarul comisiei de delimitare în Banat, între sârbi și noi, și ne-a fost foarte favorabil. Cunoaște perfect situația din sud-estul Europei, a fost de mai multe ori în România și e un bun prieten al românilor. Numire foarte fericită pentru țara noastră.

Hoare e chemat „la alt post", dar nu se spune care. Formulă ce acoperă de multe ori o simplă punere în retragere...

Ungurii au atacat cu focuri de armă o patrulă românească. Incidentul s-a produs la Ateiașul Nou (Bihor) pe teritoriu românesc. Un soldat a fost împușcat pe la spate și a murit; un sergent a fost străpuns de o baionetă și e în stare gravă — un sanitar a dispărut. Românii au fost atacați prin surprindere de un grup de 3 ori mai numeros de unguri. Ancheta e în curs...

———

În Ungaria, „malaise" accentuat. Germania pretinde ungurilor să i se dea cu picioarele și cu mâinile legate — dacă nu, va lua măsuri pentru apărarea minorităților nemțești din țara lor. Maghiarii se zbat; Italia îi amenință că-și vor îndepărta mâna protectoare de deasupra capului lor dacă vor ceda nemților...

———

„L'indifférent" de Watteau s-a înapoiat la Luvru. Îl șterpelise un fantezist-escroc, Boguslavsky, să-și facă reclamă pentru o carte asupra restaurării picturilor vechi, pe care o publică. Va mai putea medita asupra ei și în pușcărie...

———

S-a emis o nouă monedă divizionară de 250 lei. Să ne trăiască, căci avem nevoie de bani, și în pace și în război!

———

19 august. În ziarul *Le Temps* sosit ieri citesc următoarea judicioasă apreciere a situației, datorită corespondentului Agenției Havas la Berlin, și apărută sub titlul „L'appétit allemand" :

„Întâlnirea de la Salzburg constituie oare un schimb de consultații între partenerii Axei în ajunul unei acțiuni?

Lectura presei germane, care e în întregime dezlănțuită împotriva Poloniei, te-ar face să crezi aceasta. Opinia publică germană este la rândul ei serios emoționată. Chiar în momentul cel mai greu al crizei cehoslovace, nu s-a asistat la o astfel de desfășurare de automobile și de vehicole ale armatei pe străzile Berlinului și pe drumurile Reichului. Benzina n-a fost niciodată raționalizată până la acest punct. Se pot vedea destul de des pe drumuri și autostrăzi automobile particulare în pană de benzină[1]. Au loc din toate părțile mobilizări de muncitori și rezerviști. Acestea sunt simptome care emoționează populația.

În cercurile politice germane aprecierea evenimentelor este departe de a fi uniformă. Unii gândesc că Reichul, exagerând conflictul cu Polo-

[1] Citesc tocmai în acest moment destăinuirile lui Barmin (diplomat sovietic fugit) care descrie șoseaua Leningrad Moscova, plină de camioane și automobile în pana, din lipsă de benzina!

nia în timpul vizitei în Germania a contelui Ciano, a vrut să angajeze cât mai mult Italia în sensul revendicărilor proprii. Sprijinul necondiționat al Italiei dat Germaniei în această problemă nu pare de fapt un lucru atât de natural pe cât vroiau să-l facă a crede publiciștii germani. Concesia enormă făcută de cel de-al 3-lea Reich Italiei, organizând exodul populației germane din Tirolul meridional, își va găsi astfel compensația. Dar cei din Berlin își dau seama totuși că soarta sacrificiilor este de a fi apreciate în mod diferențiat de cel ce beneficiază de ele și de cel care le face.

Această diferență a fost tradusă recent astfel de către un observator german avertizat: «În spiritul nostru sacrificiul Tirolului din sud trebuie să fie compensat de serviciile pe care Italia ni le va face în viitor. Italienii le consideră ca o plată a serviciilor deja făcute».

Două fapte totuși domină violențele limbajului presei germane cu privire la Polonia și la întâlnirea Ciano–Ribbentrop la Salzburg.

Unul, indicat de comentariul din ziarul *Angriff* despre această întâlnire, privește revizuirea teritorială prevăzută de Germania și Italia în Balcani. Berlinul este foarte rezervat cu privire la această problemă. Totodată, circulă cu insistență zvonul că au fost făcute propuneri Ungariei, fără îndoială după recenta vizită a contelui Csaky la Salzburg, tinzând s-o lege cât mai strâns din punct de vedere economic și politic de Reich, în schimbul unui sprijin total care va fi dat revendicărilor revizioniste unguerești. *Ungaria s-a sustras până acum unei «domesticiri» fatale pentru independența ei jucând în mod abil între cei doi parteneri ai Axei*[1].

Această posibilitate de joc îi va rămâne după întâlnirea Ciano–Ribbentrop? Este o chestiune care angajează viitorul sud-estului european.

Un alt fapt care apare limpede acum, este că Danzigul și «coridorul» nu mai pot fi considerate ca epuizând revendicările germane față de Polonia. «Dreptul la cărbune» proclamat de diverse ziare germane, extinde pretențiile asupra Sileziei de Sus și asupra teritoriului Olza, pretenții care pentru motive de propagandă, n-au fost duse până acum decât asupra «orașului german Danzig»,".

Problema este astfel pusă în toată amploarea ei de la nord-estul la sud-estul Europei. Pare că ziarele naziste s-au lăsat antrenate de zelul lor dincolo de cuvintele de ordine oficiale. Citind ultimele ziare din această după-amiază și edițiile provinciale ale presei berlineze, ai impresia, într-adevăr, că acest zel a fost puțin calmat"[2].

---

[1] Subliniat de mine.

[2] Astfel s-ar explica „acalmia" în atacurile împotriva Poloniei, acalmie de scurtă durată pe care am semnalat-o ieri.

Ziarul *Le Temps* mai publică în acelaşi număr şi o interesantă informaţie, sosită din Londra, asupra politicii ungureşti:

„Informaţiile primite din Budapesta confirmă forţa rezistenţei Ungariei faţă de presiunea germană care se exercită actualmente asupra ţării.

Această rezistenţă se manifestă mai întâi chiar în sânul Guvernului, în care contele Teleki, primul-ministru, asigură interimatul Afacerilor Externe în timpul concediului contelui Csaky. În diferite rânduri, contele Teleki a afirmat intenţia de a nu tolera pătrunderea nazismului şi măsurile îndreptate spre a bara calea propagandei germane (suspendarea organelor naziste *Magyar Uiság* şi *Magyar Şag*) au fost deja luate.

Pe de altă parte şefii formaţiei paramilitare a Gărzii „zdrenţăroase" se opun cu tărie naziştilor. Condus de doctorul Somogyi, colonelul Pronay şi M. Heggas, acest partid, care îşi recrutează aderenţii printre veteranii de război, este favorabil unei alianţe cu Polonia. El recrutează în acest moment o legiune ungurească, care, în caz de război, va merge în ajutorul Poloniei.

Treizeci şi doi de deputaţi nazişti din Parlamentul ungar au fost răniţi în duel de membrii Gărzii şi lunea trecută, amiralul Horthy s-a alăturat deschis atitudinii energice a contelui Teleki împotriva naziştilor.

Ameliorarea relaţiilor dintre Ungaria şi România trebuie să fie de asemenea înregistrată."

Pe lângă manifestaţiile ungureşti antigermane trebuie semnalat şi un discurs al contelui Anton Sigray[1], fost deputat, care a făcut destulă senzaţie pentru ca presa germană să caute să dărâme concluziile lui. Aceste concluzii erau că într-un viitor război victoria va rămâne Puterii sau Puterilor care vor stăpâni Marea... Printre argumentele invocate de presa germană, a fost şi forţa navală a Italiei.

Noul Guvern constituit în Spania în care au intrat personalităţile mai răsărite din lumea naţionalistă spaniolă, pecetluind formarea unui nou Stat totalitar în jurul lui Franco, care abia acum devine dictator real şi legal — a rezolvat indirect şi prin negativă şi chestiunea monarhică în Spania. Nu mai poate fi vorba nici de restabilirea lui Alfons al XIII-lea nici de proclamarea Prinţului Asturiilor; a rămas în capul Statului, ca „Caudillo", generalul Franco, cu puteri nelimitate, sprijinit pe Falanga reorganizată.

Un Stat totalitar mai mult în Europa, care, dacă prin simpatii va fi alături de celelalte două ale Axei — prin interese multiple va fi împins să rămână neutru şi în bune relaţii cu Anglia şi Franţa...

[1] Şeful monarhiştilor din Ungaria.

În Conciliul ecumenic catolic care va avea loc la Roma în 1941, Cristofor Columb, descoperitorul Americii, va fi proclamat sfânt...

———

Fred Snite, multimiliardarul cunoscut ca „omul cu plămâni de oțel" s-a căsătorit cu miss Teresa Larkin... Nu cred că vor face mulți copii!

———

Ottescu a transformat pavilionul societății Salvamare de la Mamaia într-un centru nautic pentru copii și l-a predat Străjii Țării. Construit pe lacul Siut-Ghiol, pavilionul nu avea sens pentru o societate menită să vină în ajutorul victimelor mării. „Salvamare" a fost mutată într-un local din portul Constanța și inutilul său pavilion de la Mamaia a devenit un centru sportiv de toată frumusețea, pentru tineret. Bravo Ottescu!

———

O simplă informație în *Universul* de azi:

„Dl Max Auschnit și-a dat demisia din Consiliul de Administrație al „Reșiței". Demisia a fost primită."

Era de mai bine de un an în război cu Malaxa. Pentru asta a fost dat afară? Sau pentru că era ovrei? Sau pentru că era ovrei, primise Malaxa ordin să se certe cu el? Nu cunosc încă exact dedesubturile dar de astă-primăvară, de câte ori avea prilejul, Urdăreanu — care are nas — îl înjura. Inseparabil de la poker și de la chefuri, tovarășul de croazieră de anul trecut, devenise „un jidan puchios" și era „dat dracului"! Ce s-a întâmplat în Serai?

———

20 august. Vrea Hitler război, ori nu vrea război? Dacă vrea război de ce nu l-a făcut sau de ce nu-l face până nu e Anglia de tot gata? Și dacă nu vrea război, de ce-l provoacă prin declarații asupra cărora va fi greu de revenit?

Pretutindeni opinia publică e într-o stare de supraexcitare ce nu poate dura nici duce la nimic bun...

Știri înregistrate în ultimele 48 de ore:

Germania pretinde spre Est (spre Polonia) granițele ei din 1914.

Germania a început să înșire trupe în Slovacia (cu consimțământul acesteia) de-a lungul graniței poloneze.

Contele Csaky a avut o audiență de 4 ore la Mussolini, la care a asistat și contele Ciano.

Japonezii vor să întrerupă negocierile cu Anglia și să blocheze Hong-Kongul...

Germania refuză orice conferință cu privire la Danzig și la Coridorul polonez.

Locuitorii din Danzig vor fi proclamați cetățeni ai Reichului...

Etc. etc. etc.

Cei care caută să se învârtească:

Ungurii. Lunga conferință a contelui Csaky la Mussolini pare să fi fost motivată de presiunea germană care tinde la o complectă înfeudare a Ungariei. Ungurii caută să-și salveze independența (se îndoiesc și ei de șansele Axei într-un eventual viitor război) punând în joc rivalitatea dintre Italia și Germania...

Bulgarii. Se anunță pentru septembrie vizita Regelui Boris la Londra. Pârț...

Guvernul din Budapesta a consimțit la o anchetă mixtă privitoare la patrula românească atacată la Ateiașul Nou (Bihor).

A murit Iulian Vrăbiescu din Craiova. Liberal toată viața, a părăsit pe Brătieni după război și a făcut politică cu mine. L-am ales vicepreședinte al Senatului în 1931. S-a supărat apoi și pe mine fiindcă n-am optat în favoarea lui la alegerile din 1933 — și m-a părăsit. Bățos, limitat în mijloacele sale intelectuale, era un om foarte cumsecade. A fost pe vremuri un excelent prefect de Dolj.

Căpitanului Pauliuc, trimis ca și curier diplomatic la Sofia, i s-a furat valiza din automobil pe când coborâse la hotel să-și vadă de o cameră. Căpitanul a mers imediat la Legație și de aci cu ministrul Filotti la Poliție — bineînțeles degeaba. Căpitanul a scos un revolver din buzunar și s-a împușcat pe loc, chiar la Poliție... Pauliac, fiul unui țăran din Bucovina, era un excelent element; făcuse Școala de la Saumur și Școala de Război din București. Ofițer de Stat Major de mare viitor, moartea sa a făcut mare impresie, atât la Sofia cât și la noi în țară. Azi i se vor face la București funeralii solemne la care vor asista miniștrii de Externe și de Război precum și casa militară a Regelui și ministrul Palatului.

Un comunicat oficial pretinde că în valiză nu era nici un act important... O fi? Gestul căpitanului Pauliuc e preamărit în toate gazetele și dat ca pildă a hotărârii la care poate duce spiritul de corp și sentimentul

onoarei... Se găsesc și oameni care să spună că chestiunea e mai complicată...

Pentru a concentra trupe la granița Cadrilaterului și înspre Ungaria, s-a adoptat formula manevrelor în regiunea Bazargicului la sud și în a Careilor Mari la nord. Venind azi de la Constanța am întâlnit convoaie de tunuri antiaeriene motorizate: toate sunt noi și fabricate în Germania, — ce încredere au nemții în atitudinea noastră!!

---

22 august. Trăim de alaltăieri ceasuri de înfrigurare aproape de groază. Simțim fără să ne explicăm bine pentru ce, izolați cum suntem aci pe coasta Mării Negre, că ne aflăm în ajunul unor evenimente catastrofale... Cam atmosfera de la sfârșitul lui iulie 1914...

La exasperarea nervilor contribuie pe lângă telegramele din străinătate publicate de gazete, pe lângă convoiurile de trupe, de armament, de muniții ce se scurg spre granița Cadrilaterului — faptul *că nu cunoaștem exact situația.* Imaginația lucrează, lucrează și nici un frâu să ne oprească gândurile negre...

Cu gazetele de azi ne-a mai căzut ca o bombă știrea Pactului de neagresiune între Germania și Rusia Sovietică...

Pactul în sine n-ar reprezenta lucru mare. Cu cine n-are Rusia pact de neagresiune? Și orice om știa bine că de semna orice cu Anglia și cu Franța, Rusia tot nu s-ar fi mișcat. Dar e un succes moral mare pentru Germania. Tocmai în momentul în care generalii discută la Moscova modalitățile unei cooperări militare cu cele două democrații occidentale, iată că Germania o ia înainte și semnează cu Rusia un pact, în câteva zile, pe când Anglia se străduiește din aprilie să ajungă la o semnătură. Se va zice că pactul cu Germania e negativ pe când cel proiectat cu Anglia și cu Franța era pozitiv; că greu se poate refuza un pact de simplă neagresiune și câte altele. Toate bune, dar un acord diplomatic *în aceste ceasuri grele* are semnificația lui și Berlinul s-a grăbit să trâmbițeze „urbi et orbi“ succesul străduințelor sale. Moralmente e o mare încurajare pentru Statele totalitare și în particular pentru Germania... Mă aștept ca mâine să intre în Danzig. Vor încerca și polonezii același lucru și se vor ciocni de nemți. Atunci cine va fi agresorul? Cât va mai valora convenția anglo-franco-rusă, admițând că se va mai semna? Războiul e gata...

Știrea Pactului de neagresiune germano-rus a căzut ca o bombă, azi-noapte. Nimeni n-a știut nimic despre negocierile dintre cele două

Guverne, nici în Londra, nici în Paris, nici în Varşovia. Toate capitalele Europei sunt în ebluiţiune, cu atât mai mult că Berlinul face o larmă enormă. Presa germană preamăreşte succesul diplomaţiei Reichului şi declară chestiunea Danzigului lichidată... La Londra, la Paris se spune „imposibil"; apoi în faţa faptelor, deprimare şi aşteptarea „explicaţiilor" Moscovei... Impresia e formidabilă pretutindeni. Chamberlain şi Halifax şi-au întrerupt concediile şi s-au înapoiat la Londra. Se spune că Parlamentul, care luase vacanţă până la 3 octombrie va fi convocat săptămâna viitoare. La Paris Consiliul de Miniştri se întruneşte mâine. Evenimentele se precipită — ca să întrebuinţez o expresie cunoscută...

———

Ziarul lui Gafencu *Timpul* publică următoarea informaţie de la Londra, cu data de ieri, 21:

„Barometrul politic este în scădere accentuată. *Zilele critice* — astfel îşi intitulează *Times* articolul de astăzi notând încordarea sporită în afacerile internaţionale. Ca un semn al sincronismului îngrijorător, *Le Temps* oficiosul francez îşi intitulează editorialul de astă-seară «Europa în primejdie».

Dacă metodele Reichului dăinuiesc — scrie *Times,* totul arată că războiul va fi provocat printr-un atac violent contra drepturilor vitale ale Poloniei. În acest caz, Marea Britanie şi Franţa vor fi nevoite să intervină.

Semnele din ultimele zile îndreptăţesc cele mai rele temeri — scrie *Le Temps*.

Confirmând parcă aceste prevederi tragice, *Naţionalzeitung*, oficiosul mareşalului Göring, anunţă astă-seară: „Săptămâna care a început va aduce hotărâri asupra Danzigului ca şi asupra altor chestiuni importante. Se simte că evenimente mari, hotărâtoare, se pregătesc în lume[1]".

Toată presa engleză are o singură replică: naţiunea şi Imperiul Britanic ştiu la ce încercări ar putea să aibă să facă faţă în viitorul imediat. „Ele sunt gata fără cea mai mică şovăire" — declară *Times*.

Sir John Simon, ministrul Finanţelor, dl Leslie Burgin, ministrul Furniturilor şi Major Attlee, şeful opoziţie laburiste, au fost convocaţi rând pe rând, astăzi de primul-ministru.

Faptul că în Germania se află 1 700 000 oameni sub drapele, iar în Italia 1 300 000 şi că sunt concentrări masive în Prusia Orientală şi în Slovacia, va determina probabil după cele ce se afirmă în cercuri bine informate, măsuri militare corespunzătoare.

Ziarele engleze cred că până în momentul de faţă presiunea exercitată asupra Ungariei de Puterile Axei nu a dus la rezultate definitive.

[1] Aluzie şi apreciere exagerată, probabil asupra *Pactului de neagresiune germano-rus*.

După o telegramă din Berlin de ieri-dimineață se afirmă în cercurile oficioase germane că nu este vorba să se decomande, după cum se zvonise în străinătate, nici manifestația de la Tannenberg de la 27 august, nici Congresul național-socialist de la Nürnberg care se va ține între 2 și 11 septembrie. Se dezminte asemenea zvonul despre ocuparea totală a Slovaciei ca și acela referitor la încheierea unei alianțe militare germano-ungare.

În aceleași cercuri se stăruie asupra siguranței că revendicările Reichului vor fi repede satisfăcute.

Pe de altă parte „gueule"-leiterul (guvernatorul urlător) Förster urlă în fiecare zi în orașul său și cere alipirea Danzigului la Reich.

Când Europa e aproape în flăcări, cine se mai gândește la încurcătura din Extremul Orient — unde Guvernele Angliei și Japoniei polemizează între ele pentru a determina răspunderea ruperii negocierilor de la Tokio... Deocamdată au fost numai suspendate. Dumnezeu i-a pus pe toți de acord înecând Tien Tsinul sub ape... Nimeni nu-și amintește în China de Nord asemenea inundații... Mor oamenii cu miile! Floare la ureche pe lângă ce va fi în Europa...

---

23 august. Încordarea, la culme, continuă... Ziarele sunt pline de titluri ca acestea:

„Pactul germano-sovietic deschide orizonturi noi și necunoscute",

„Germania va hotărî acțiunea sa imediat ce va fi semnat Pactul de neagresiune cu Rusia",

„Impresia la Londra",

„Reichul vrea să ocupe teritoriile care i-au aparținut înainte de 1914",

„Demers anglo-francez la Moscova",

„Pactul întruchipează legea vitală a celor două popoare",

„Mari pregătiri militare în Germania",

„Importante hotărâri la Londra și la Paris",

„Viitoarele 72 de ore vor fi decisive",

„Pregătiri militare în Anglia și Franța",

„Armata germană este gata",

Etc. etc. etc.

Zgomotul Berlinului e asurzitor. Poate să fie și o bună parte de bluff în toată zarva care pornește din Germania și puțin și din Italia. În Anglia și Franța, după prima zguduire a neașteptatei vești, calmul începe să se restabilească. Pactul cu Germania nu e încă semnat, apoi

Rusia mai avea deja unul cu Germania din 1921, de la Rapallo. Un pact de neagresiune cu Germania nu implică o atitudine ostilă din partea Rusiei față de Polonia; mai mult Rusia a prevăzut pentru dânsa, în toate pactele de neagresiune pe care le-a semnat, un drept de revocare fără preaviz în caz de agresiune a celuilalt semnatar împotriva unei terțe puteri... Pactul de neagresiune germano-rus nu împiedică un tratat de colaborare pentru apărarea anumitor țări, între Rusia, Anglia și Franța... Negocierile de la Moscova continuă... Nimic nu e practic schimbat... și câte și mai câte.

Evident că pactul de neagresiune proiectat între Germania și Rusia nu schimbă lucru mare în echilibrul *real* de forțe din Europa, căci chiar fără pact Rusia tot nu s-ar fi mișcat — *dar din punct de vedere psihologic*, încheierea lui în forma explozivă în care s-a dat în vileag a făcut un efect enorm, și a încurajat pe cine nu trebuia să încurajeze...

Pentru noi, românii, dintr-un punct de vedere e poate mai bine așa. Dacă cumva Rusia s-ar fi urnit spre Germania ar fi trecut și pe la noi și odată armata roșie în țara noastră, poate că n-ar mai fi ieșit...

După unele telegrame Hitler va proclama unirea Danzigului cu Reichul chiar mâine, după altele duminică la serbarea de la Tannenberg...

———

În această lună a lui august se împlinesc 25 de ani de la declararea războiului mondial. Un sfert de veac! Ce mult și ce puțin! Îmi aduc aminte de fiecare clipă din acele memorabile zile... Exact ca acum... Și atunci câte s-au petrecut! Un sfert de veac, o viață de om! Țin minte că din marele război am ieșit cu o siguranță: aceea că nu voi mai vedea așa ceva cât voi trăi. S-a dus și siguranța aceasta, într-adevăr nimic nu e sigur pe pământ!

———

Vaporul „Regele Carol" a fost scos din serviciu și băgat în docuri la Galați ca să fie transformat în „Spital plutitor", pentru marină. Era să fie dat la fier vechi, ca tovarăşa sa de drum „Principesa Maria". Pe „Regele Carol" am sosit la Constantinopol în 1898, când am fost numit atașat la Legație în primul meu post... „Regele Carol" era nou-nouț atunci, și fala serviciului nostru maritim... Ce bătrân sunt...

———

Joi, 24 august. Zilele de ieri și de azi pot fi însemnate ca zile istorice. Se pare că asistăm la ultimele convulsii ale unei lumi hotărâtă să se sinucidă... Numai un miracol ne mai poate scăpa. Se va ivi el oare?

Ribbentrop a zburat ieri de la Berlin la Moscova unde a sosit la ora 13, primit pe aerodromul împodobit cu zvastice (!!) de ambasadorul Germaniei și de trimișii Sovietelor. Imediat o întrevedere de 3 ore cu Molotov, apoi alta, seara. La Berlin se pretindea aseară că acordul era perfect, că va fi semnat azi-dimineață și că până diseară Ribbentrop va fi înapoiat la Berlin...

Anexarea Danzigului se dădea tot la Berlin ca sigură pentru azi sau mâine.

Ambasadorul Henderson a remis ieri Führerului la Berchtesgaden o notă a Guvernului englez și un mesaj personal al d-lui Chamberlain. Ambasadorul a avut o primă întrevedere de 30 de minute, la amiază, cu Hitler, în care i-a remis documentele și o a doua de 10 minute după-amiază pentru a primi răspunsul Führerului. Oficial nu s-a mărturisit nimic, dar presa berlineză crede a ști că documentele engleze nu fac decât să parafrazeze comunicatele publicate în ultima vreme de Guvernul englez — și că răspunsul Führerului a fost că Germania nu va îngădui ca garanția Marii Britanii acordată Poloniei să afecteze „drepturile și revendicările vitale ale Reichului".

Presa italiană scrie că deznodământul pacific al dramei Danzigului n-ar rezolva nimic, căci trebuie să se soluționeze și problema colonială germană, ca și aceea a revendicărilor italiene, care vor rămâne neclintite. Cum se vede, italienii care de două luni nu se mai auzeau, ridică capul din nou. Încă o șansă mai puțin pentru menținerea păcii...

La Paris și la Londra, pregătiri febrile pentru intrarea în acțiune. Toți miniștrii s-au întors la post. Consilii de Cabinet și întrevederi cu șefii opoziției, cu ambasadorii puterilor amice — aproape încontinuu.

Aceeași stare de enervare pretutindeni, până în America.

Două note optimiste: una de la Amsterdam, de obicei bine informată, unde toate valorile s-au urcat — alta de la Varșovia, unde, lucru ciudat, se bagatelizează Pactul de neagresiune ruso-german și se consideră ca un bluff mai mult în războiul de nervi întreprins de Germania. Atitudine sau ușurință?

În Japonia consternare; Tokio conta pe Axă împotriva Rusiei... O schimbare generală în politica japoneză nu e exclusă...

Acum se vede clar toată politica Rusiei, care, trebuie să o recunoaștem, a fost magistral condusă. Rusia n-a urmărit decât un singur lucru, să declanșeze războiul în Europa, să-l întrețină 2–3 ani cel puțin, să

privească și apoi să culeagă roadele. Roadele, oricare parte va fi învingătoare, vor fi ruina, anarhizarea și comunizarea tuturor țărilor beligerante. Ce n-a putut face a III-a Internațională și propaganda, o va săvârși războiul. Rusia a făcut ce a putut ca să împingă ambele grupuri de puteri antagoniste în foc. Mai întâi a întrezărit dârzenia anglo-francezilor asigurându-se de încercuirea Germaniei. După ce aceștia au înaintat atât încât să nu mai poată da înapoi — s-a dat de partea Germaniei intimidată și a înnebunit-o și pe ea. Planul a fost făcut de la început și bine urmat. Așa se explică continuele întârzieri și continuele noi condiții puse în calea pactului cu Anglia și cu Franța, așa se explică schimbarea lui Litvinov — căci Germania n-ar fi semnat nimic cu un jidan — așa se explică reluarea negocierilor comerciale cu Germania acum o lună, așa se explică toate...

Oare domnii care conduc Europa nu-și dau seama de groapa pe care comunismul o sapă civilizației occidentale? Oare oameni atât de inteligenți ca Hitler și Mussolini nu văd ce-i așteaptă, pe ei și pe regimurile totalitare pe care le-au întemeiat? Poate că în ultima clipă un pic de rațiune va p'uti deasupra patimilor — și aci poate să se ivească miracolul despre care vorbeam mai sus...

———

Doamne, Doamne, scapă-ne!

———

....
....
....
....
....

27 august, duminică. Zilele de joi și vineri au fost zile de emoție intensă. În seara de joi și în dimineața de vineri, lumea întreagă a considerat războiul ca și declarat... În noaptea de joi spre vineri, s-a anunțat mare consfătuire la Hitler cu Göring, cu Ribbentrop și cu generalii comandanți supremi. Cum în dimineața de joi Gauleiterul Förster se proclamase șef al Statului Liber Dantizg, ne așteptam cu toții ca vineri dimineață Germania să proclame anexarea și ca războiul să fie virtual declarat. Consfătuirea de la Hitler nu putea să aibă de scop decât să fixeze modalitățile începutului dramei...

Toată ziua de vineri am stat agățat la telefon, în căutare după știri... Până seara n-a venit știrea ocupării Danzigului dar n-am putut afla nimic liniștitor. Ziarele sosite erau pline de pregătirile ce se făceau pen-

tru imediata intrare în acțiune, în Franța, în Anglia, în Polonia, în Germania, pretutindeni... Singura notă pacifică, mesajele adresate de Roosevelt Regelui Italiei, lui Hitler, lui Moscicki; dar cât putea cântări această inițiativă a Președintelui american?

Mă găseam într-o stare de enervare prea mare ca să mai pot sta izolat pe coasta Mărgii Negre. Noaptea vedeam cum se prăbușeau toate pentru noi; Germania, singura noastră speranță împotriva rușilor de braț cu Sovietele; chiar dacă armata roșie nu s-ar fi mișcat în timpul războiului, după război, în fața unei Europe mistuite și probabil comunizate ocuparea noastră de către hoardele barbare devenea neîndoielnică — nu mai întrevedeam nici măcar siguranța mormântului meu de la Breasta... Incertitudinea nu mă lăsa să dorm și imaginația supraexcitată lucra fără frâu. Am hotărât să plec.

Ieri-dimineață la ora 10 am sosit la București și imediat m-am dus la Externe să văd pe Gafencu. Am văzut apoi și pe Călinescu, la Ministerul Armatei.

Între timp situația se înseninase puțin. Danzigul nu fusese anexat Germaniei, războiul nu începuse. Gafencu, care mărturisea că nu știa precis ce se va întâmpla, că nu știa nimeni fiindcă nimeni nu știa ce e în capul lui Hitler — avea totuși impresia unei ușoare îmbunătățiri a situației, a unei pauze în criză. Faptul că proclamarea lui Förster ca șef al Statului Danzig nu fusese urmată de nici un alt gest de violență era de o importanță capitală. Mai mult, din telegramele primite la Externe rezultă că pe ziua de vineri *au început să se ia contacte*. Henderson a fost la Hitler, din nou, vineri, și fapt interesant, nu s-a dus din inițiativa lui sau din ordinul Guvernului din Londra, ci a fost chemat de Führer. La mesajul lui Roosevelt, Regele Italiei a răspuns mulțumind Președintelui și aducându-i la cunoștință că a remis Guvernului său mesajul primit. Formulă constituțională și protocolară — în realitate, chestiunea e mai complicată în Italia. Gafencu mi-a destăinuit că au fost disensiuni mari între Regele Victor Emmanuel și Principele de Piemont pe de o parte, și Mussolini pe de alta. Regele și fiul său sunt împotriva războiului, mai ales împotriva unui război dictat de interesele Germaniei. Nici Mussolini nu e pentru război, dar nu vrea să slăbească legăturile cu Germania *și se joacă cu focul, cum probabil se joacă și Hitler*. Regalii italieni nu vor nici atât și găsesc că jocul e periculos. Din acest punct de vedere, Regele Italiei e la unison cu întreaga opinie publică italiană care nu vrea să audă de război și atitudinea Regelui i-a dat, lui și Principelui de Piemont, o popularitate care crește vertiginos în dauna popularității Ducelui *care scade cu aceeași iuțeală*. Probabil că aceasta a enervat pe Mussolini și l-a adus la o adevărată stare de opoziție față de Rege... Cu prilejul manevrelor din Piemont, de la în-

ceputul lunii, cearta a izbucnit, și Ducele a părăsit brusc câmpul manevrelor... Telegrama lui Roosevelt a fost astfel bine venită la Regele Victor Emmanuel, ca și intervențiile analoage ale ginerelui său, Regele Belgiei și ale Papei. Rolul de salvator al păcii nu displace deloc bătrânului Monarh care duce pe umeri o răspundere prea mare și o tradiție prea veche ca să se lase târât în aventuri... Probabil că și atitudinea Italiei și posibila ei defecțiune în ultimul moment să fi pus pe gânduri pe prietenul Hitler...

Cu nemții stăm bine. Nu e adevărat că ne-au întrebat ce vom face în cazul unui conflict între Germania și Polonia și că noi am răspuns că vom rămâne neutri. Nu ne-au întrebat și noi n-am declarat nimic. E evident că vom rămâne neutri, mai întâi fiindcă în caz de război neutralitatea va fi lozinca noastră și apoi fiindcă tratatul nostru cu Polonia nu ne obligă la asistență decât în caz de conflict al polonezilor cu rușii — dar de ce să o spunem dinainte și să supărăm degeaba Varșovia când poate vom merge la o Conferință și vom avea nevoie de prieteni? N-am făcut prin urmare nici o declarație nemților dar stăm bine cu ei. Stöelzer, însărcinatul cu afaceri al Germaniei a fost la Gafencu să-l întrebe ce părere avea Guvernul român cu privire la pactul încheiat cu Moscova. Gafencu a răspuns că singura grijă a României era un război între Germania și Rusia în care țara noastră să devină teatru de luptă și că prin Tratatul de neagresiune dintre Reich și Soviete această grijă a dispărut... Răspuns abil. Gafencu a mai adăugat *că știe* că Germania vrea o Românie independentă și tare la gurile Dunării și că din acest punct de vedere influența Germaniei asupra Moscovei nu poate fi decât favorabilă României. Gafencu a făcut această ultimă afirmare în speranța să afle de la Stöelzer dacă nu cumva rușii ceruseră, ca preț al pactului, mână liberă față de noi, cu privire mai ales la Basarabia. La afirmația lui Gafencu cu România liberă și puternică la gurile Dunării, Stöelzer a răspuns că era și părerea lui, ceea ce deja era ceva, căci funcționarii celui de-al III-lea Reich n-au obiceiul să exprime păreri personale în disonanță cu ordinele primite... Totuși, Gafencu a rugat pe Stöelzer să pună chestiunea la Berlin și să-i aducă un răspuns. Stöelzer a făgăduit...

Că stăm bine cu nemții, mai dovedește faptul că livrările de material militar din Germania continuă nestânjenite și un altul într-adevăr extraordinar. Călinescu mi-a spus că reprezentantul Germaniei a venit să-i mulțumească pentru modul cum se execută convențiile noastre (trimitem și noi benzină...) și i-a spus cu acest prilej că s-a dat ordin de Führer *să se ia cele mai drastice măsuri împotriva „gardiștilor" români aflători pe teritoriul Reichului, pentru a se sprijini acțiunea Guvernului român*. Povestea Chiorul, îi râdeau ochii, și nu-mi venea să cred...

Am luat cu adevărată ușurare sufletească la cunoștință starea raporturilor noastre cu Germania. Și Gafencu și Călinescu au fost de acord cu mine că politica noastră în caz de război trebuie să fie o politică de neutralitate nu numai sinceră și patentă, dar care să meargă chiar — de ce să nu spunem cuvântul? — până la abdicarea oricăror năzuințe de ordin sentimental. Când ești mic și slab și te găsești între picioarele celor mari care se omoară, esențialul este să scapi tu, cu viața...

Nici cu ungurii nu stăm rău. Din toate informațiile lui Gafencu ungurii ar voi să rămână neutri, dar sunt supuși unei enorme presiuni din partea Germaniei. Nu e adevărat că Ungaria a fost ocupată de trupele germane. Nu e nici un soldat german pe teritoriul unguresc. În schimb nemții au întesat cu trupe Slovacia, mai ales partea unde granițele Poloniei, Ungariei și României se apropie unele de altele, ca să-și poată îndrepta forțele în direcția în care interesele lor o vor cere. Ungurii au fost foarte speriați de concentrarea trupelor noastre spre granița lor și au venit să ne ceară să le retragem; Guvernul românesc a răspuns că nu poate retrage trupele destinate manevrelor regale, dar că concentrarea lor n-a fost făcută cu nici o intenție ostilă față de Ungaria și ca să dovedească buna sa credință *a propus încheierea unui pact de neagresiune între ambele țări, imediat.* Ministrul Ungariei a rămas impresionat și a cerut răgaz să comunice cu Budapesta. Ieri-dimineață a dat un răspuns negativ: un pact de neagresiune ar corespunde dorințelor Guvernului maghiar, care ia act cu vie satisfacție de propunerea Guvernului român, dar se teme să nu fie rău interpretat de Germania, ca o manifestație ostilă după Pactul ruso-german, România fiind cotată la Berlin ca rămasă tot sub influența Franței și Angliei... În realitate, joacă și ungurii pe două tablouri. Dovadă că pe de o parte ne fac „risette" , iar pe de altă parte au cerut suspendarea și amânarea tratativelor comerciale și monetare ce se urmăresc în momentul de față la Budapesta. Noi am refuzat și am cerut în cazul că Ungaria persistă, să se dreseze un protocol prin care să se constate că ruptura a fost unilaterală și provocată de dânsa.

Știrea publicată de ziare relativă la abandonul aliaților săi de către Turcia, în urma încheierii Pactului ruso-german care ar fi schimbat situația internațională — nu este exactă. Era o știre din izvor italian... Dimpotrivă, Tanröer a venit să întrebe pe Gafencu dacă România nu cumva și-ar fi schimbat politica față de bulgari... Turcii rămân — până acum — credincioși pactului balcanic.

În rezumat Gafencu îmi repeta râzând o apreciere „à la La Palice" a lui Tătărescu: „Se merge pe două linii paralele, se prepară războiul și pacea în același timp!" Și cu acest prilej: „Știi că Tătărescu a sărit?" — „Nu..." — „A fost înlocuit prin Franasovici, care a sosit deja la

Paris" — „Şi în locul lui Franasovici?" — „Grigorcea...". Din nefericire Grigorcea cel prost, „Kanzlerul" — nu fostul ministru la Londra... Şi Gafencu mi-a povestit toată povestea. Tătărescu făcea politică de unul singur la Paris şi telegrafia încontinuu că trebuie să ne pronunţăm categoric pentru Franţa şi Anglia. E ciudat cum românul îşi pierde capul, îndată ce trece graniţa. Am observat în lunga mea carieră cum diplomaţii noştri îşi uitau regulat (cu puţine excepţii) de interesele ţării lor şi se făceau campionii ţărilor pe lângă care erau acreditaţi... Regele s-a supărat definitiv şi s-a telegrafiat lui Tătărescu să ceară agrementul pentru Franasovici... O debarcare crudă. Tătărescu urma să şi plece imediat din Paris: e aşteptat luni la Bucureşti.

Înainte de a mă despărţi de Gafencu acesta mi-a spus că a cerut Regelui să convoace pe Consilierii Regali, căci răspunderea momentului e prea grea. Regele ar fi hotărât să nu ne convoace încă ca să nu alarmeze opinia publică, dar să ne consulte pe fiecare în particular. Cu mine s-a şi făcut — mi-am spus pe şleau părerea ministrului de Externe, cu care am fost de altminteri de perfect acord: neutralitate, neutralitate şi iarăşi neutralitate. Gafencu mi-a mai spus, şi mi-o spusese deja la Mamaia, că dacă lucrurile se complică, el nu-şi poate lua singur răspunderea hotărârilor şi el va cere complectarea Guvernului, dându-mi să înţeleg că aş avea un mare rol de jucat. De altminteri, toată opinia publică cere un Guvern Argetoianu. Să mă ferească Dumnezeu de aşa sarcină. Ce bine mă simt cum sunt...

Pactul ruso-german a făcut mult mai mare impresie la Paris decât la Londra. La Londra a îndârjit, la Paris a abătut. Se vorbeşte totuşi la Paris de dizolvarea Partidului Comunist. La Comisia Afacerilor Străine de la Camera Deputaţilor, ministrul Bonnet a fost împiedicat să vorbească în faţa deputaţilor comunişti „membri ai unui partid străin"...

Ieşind de la Călinescu am dat de Titeanu. „Am o idee pentru un prieten al d-tale" — şi vorbindu-mi la ureche: „Ce ai zice de Pangal ambasador la Varşovia?" — „Dar a fost numit Grigorcea..." — „Nu face nimic, peste două–trei luni se poate face o schimbare. Am să pun chestiunea în circulaţie..." Toată treaba ca să se ia bine cu mine, nu se ştie ce poate aduce ziua de mâine. Ce lichea...

Duminică după-amiază. Deşi se păstrează o discreţie absolută asupra propunerilor lui Hitler cu care ambasadorul Henderson a zburat la Londra, se crede a şti că ele se pot rezuma în următoarele 5 puncte:

1) Germania ar accepta să încheie cu Imperiul Britanic un pact de neagresiune pe 25 de ani cu condiția ca Marea Britanie să anuleze „ultimele injustiții ale Tratatului din Versailles și să accepte să înapoieze Germaniei coloniile".

2) Înapoierea Danzigului către Reich.

3) Acordarea unor anumite drepturi Poloniei în portul Danzig pe timp de 10 ani în schimbul unei autostrăzi germane de-a curmezișul Coridorului.

4)Ținerea unei Conferințe germano-polone pentru reglementarea chestiunilor privitoare la menținerea legii și a ordinii și pentru prevenirea unor noi acte de terorism antigerman.

5) Germania ar accepta să încheie un pact de neagresiune cu Polonia garantându-i *noile* ei frontiere (?) pe o durată de 10 ani.

Punctul 1 e dubios — punctul 5 nu e clar. Care ar fi noile frontiere ale Poloniei?

Führerul a chemat după Henderson și pe ambasadorul Franței, Coulondre și i-a făcut și lui o comunicare. În ziua de vineri, după-amiază, Hitler a chemat de 3 ori la telefon pe Mussolini, așa încât propunerile sale, care or fi, sunt evident făcute și cu acordul Italiei.

Fiindcă e vorba de „linii paralele" alături de aceste informații liniștitoare se anunță:

Că cetățenii englezi și francezi au fost rechemați din Germania, iar cei germani din Anglia și Franța.

Că femeile și copiii au început să fie evacuați din Paris și Londra.

Că în Germania s-a interzis vânzarea benzinei la particulari, toate stocurile fiind rechiziționate de Stat.

Discursul radiodifuzat pe care generalul Braunschweig, generalisimul german trebuia să-l țină ieri-seară, n-a mai fost ținut.

Serbările comemorative de la Tannenberg care trebuiau să aibă loc astăzi au fost suprimate.

De asemenea, Congresul anual național-socialist de la Nürnberg care se ține de obicei între 2 și 11 septembrie a fost amânat. (Aceste informații sunt oficiale.)

Amânarea Congresului poate fi interpretată și într-un sens bun și într-unul rău. Căci și în caz de război un congres de partid nu ar mai avea sens...

Demiterea lui Tătărescu și numirile lui Franasovici și Grigorcea n-au apărut încă în ziare, deși sunt fapt împlinit. În schimb, ziarele anunță că dl Guță a fost primit în audiență de dl Lebrun. De adio — probabil.

Japonezii sunt furioși. Japonia declară că rămâne credincioasă politicii Pactului anti-Komintern.

———

Sârbii și croații s-au împăcat în fine. A trebuit ca Europa să fie aproape în flăcări ca să se ajungă la o soluție. Soluția e că s-a format o banovină nouă a Croației, administrativ complect autonomă, compusă din actualele banovine Sava și Litoralul, plus câteva circumscripții vecine cu Dubrovnik (Ragusa). S-a format un nou Guvern sârbo-croat tot cu Svetcovici ca președinte de Consiliu și cu Macek ca vicepreședinte. Senatul și Scupcina au fost dizolvate...

———

Se zice că valiza lui Pauliuc conținea o scrisoare adresată de Regele Carol Prințului Paul al Serbiei... Autorii furtului ar fi unguri...

———

Belgia a decretat și ea mobilizarea armatei...

———

Cecropid iese de la mine. A telefonat azi la amiază la Berlin și i s-au dat știri foarte liniștitoare...

De altminteri, a petrecut ziua de luni 14 august la Berlin, pentru afacerile Societății Bancare și a avut impresia netă *că nimeni, acolo, nu vrea războiul.*

Interesant de notat, că în conversația pe care am avut-o ieri cu Gafencu, acesta mi-a reamintit că în aprilie, când a fost la Berlin, Hitler i-a spus textual: „Război? Ar fi să lucrăm pentru Stalin...“ Atunci?

Cecropid mi-a mai dat prețioasa informație — din cercurile bancare — că Germania merge *spre acordarea unei complecte independențe Cehiei*, retrăgându-și protectoratul. „Nu vom avea aliați mai credincioși decât pe cehi“ — spun bancherii. Tot bancherii din Berlin spun că Germania ar dori un pact de neagresiune între România și Ungaria pe baza unor neînsemnate rectificări de frontieră și că ar fi gata să impună ungurilor (!) o asemenea înțelegere! Cred și eu.

Din contractele militare cu Germania într-o valoare totală de circa 10 miliarde de lei, s-au perfectat două. Unul privitor la Fabrica de pulbere (3 miliarde, plată anticipată 20%), altul pentru o parte de furnituri de avioane. Scrisorile de garanție au fost date de Bancara, cu contragaranția lui Dresdner Bank și a lui Deutsche Bank. Încă o dovadă că Germania are încredere în noi și nu ne va lăsa pradă rușilor...

———

Völkischer Beobachter din 22 august publică un teribil articol împotriva lui Max Auschnit și se bucură de eliminarea lui de la „Reșița". Trimis de Malaxa — sau scris ca să „marcheze punctul" și să facă curte Regelui Carol?

În același timp tot Bucureștiul vorbește de o partidă de table, la Sinaia, în care Edgard Auschnit a pierdut 3 milioane lei!!! Fericitul câștigător, Bâzu Cantacuzino! Toate ghinioanele au căzut asupra tribului...

Din informațiile ziarelor străine pare că Banca Mendelssohn n-a căzut fiindcă a murit Mannheimer, ci că Mannheimer, care abia se ținea, a murit fiindcă a căzut Banca Mendelssohn. Banca, condusă dictatorial de Mannheimer se angajase în mari împrumuturi de Stat — 8 miliarde de franci în ultimul an și era deschisă cu credite mari la diferitele bănci mai însemnate din Anglia și Franța. Date fiind evenimentele, băncile n-au mai vrut să prelungească creditele și au cerut plata la scadențe de 1 septembrie. Mannheimer conta pe devalorizarea florinului olandez ca să facă față. Din nenorocire — lupta a fost mare — noul Guvern olandez a fost tot atât de potrivnic unei devalorizări ca cel vechi. Mannheimer n-a putut suporta lovitura și a murit. Nu se știe dacă se va mai alege ceva din averea lui. Numai dacă Banca va putea fi salvată...

„S-a aranjat" și escrocul de Scutaru — scoate un organ săptămânal *Ogorul românesc* sub auspiciile Ministerului Agriculturii și cu stema F.R.N. într-un colț... Acest „organ săptămânal de propagandă și popularizare agricolă" e de altminteri destul de bine făcut. Scopul real: preaslăvirea regimului. Foarte bine, dar pe altcineva decât pe Scutaru nu-l puteau găsi?

---

28 august. Zi de așteptare.

Ambasadorul Henderson trebuie să părăsească Londra azi la amiază, cu răspunsul Guvernului englez. Cabinetul britanic s-a întrunit ieri într-un lung consiliu; azi-dimineață se întrunește din nou. Un comunicat oficial anunță aceste consilii fără să dea seamă de ce s-a discutat, dar dezminte informațiile date asupra conținutului propunerilor lui Hitler. Din sferele guvernamentale se află că n-ar fi adevărate propuneri, ci expunerea punctului de vedere al Führerului asupra posibilităților de rezolvare a problemelor europene. Și răspunsul Angliei va fi tot în același fel. Numai dacă în „punctele de vedere", de o parte și de

alta, s-ar putea găsi mijloace de împăcare, se va proceda la adevărate propuneri. Guvernul britanic a ținut încontinuu contact cu Guvernul francez așa încât răspunsul său va oglindi hotărârile ambelor Guverne. *La Londra se consideră că mâine va fi ziua decisivă.* Miercuri se va întruni Parlamentul și Chamberlain va expune pe larg cum au decurs evenimentele din urmă și va da seamă despre schimbul de vederi dintre Berlin și Londra.

Răspunsul Angliei se va publica încă mâine, pentru lămurirea opiniei publice.

La Londra atmosfera e grea; nu s-a pierdut orice speranță pentru menținerea păcii, dar se declară *că nimic esențial nu s-a schimbat până acum.*

La Berlin, pregătirile de război sunt mai active ca oricând. Pe lângă rechiziționarea automobilelor și benzinei, s-a ordonat ieri „reglementarea" mâncării în restaurante și hoteluri... Un număr limitat de feluri, cu specificarea cantității materiilor prime de întrebuințat... Mișcările de trupe mai active decât oricând.

Vădit, și la Londra și la Berlin, se dau aparențele războiului gata să izbucnească, pentru că fiecare parte vrea să impresioneze pe cealaltă, ca să obțină condiții mai bune. Așa cred eu azi cel puțin, după toate câte le știu, dar poate să mă înșel și poimâine să avem război... În tot cazul noi ne vom strecura bine. Să ne ajute Dumnezeu!

———

Ziarele berlineze de azi-dimineață publică cu litere groase: „Al 4-lea mesaj al lui Hitler către Mussolini". Și această publicitate miroase a bluff...

———

Hitler a convocat pe deputații Reichsrathului în sala festivă a noului palat al Cancelariei și le-a vorbit. Ce — nu s-a dat în vileag. Dar se presupune că le-a vorbit „în cadrul evenimentelor".

———

Bestiile sunt tot bestii. În aceste zile de grea cumpănă, teroriștii irlandezi tot nu se astâmpără. O explozie formidabilă a deteriorat fațada oficiului poștal din Liverpool. Atentatorul a putut fi arestat căci flacăra exploziei îi arsese hainele și astfel a putut fi identificat. Publicul a vrut să-l linșeze pe loc și Poliția abia l-a scăpat...

Pe de altă parte, comuniștii au început să activeze și ei, pretutindeni, împotriva blocului anglo-francez. În Anglia au încercat să organizeze

greva căilor ferate, care chiar trebuia să izbucnească sâmbătă seara, alaltăieri. În Franța încercări de sabotare care au fost repede reprimate. Ziarul *Humanité*, ediție germană care apare la Strasbourg, a fost suprimat. La noi s-a descoperit un complot pus la cale pentru devastarea Legației germane; autorii, toți, jidani și comuniști...

Întâlnit ieri pe Dombrovwki care mi-a dat o știre într-adevăr extraordinară: Göring ar fi intervenit pe lângă Regele Carol ca să fie invitat la o vânătoare de cerbi, în Ardeal, pe la sfârșitul lui septembrie. Dacă știrea e adevărată — și Dombrowski care e în legături zilnice cu Palatul, mi-a garantat-o — atunci nu mai încape îndoială că Germania a încercat din nou să tragă o cacialma, ca toamna trecută. Vom vedea...

Mesajul trimis de Hitler lui Daladier prin Coulondre n-a fost identic cu cel trimis lui Chamberlain. Mai mult o încercare de a dezlipi Franța de Anglia. Führerul își exprimă „durerea“ de-a vedea sânge francez și german curgând pentru Polonia... Daladier a răspuns imediat că nimeni n-a lucrat mai mult decât dânsul pentru o apropiere între Franța și Germania într-un spirit pacific — dar că solidaritatea Franței cu Anglia și Polonia rămâne neatinsă...

Voroșilov simte nevoia să explice rușinoasa trădare rusească. Negocierile cu Franța și Anglia n-au fost rupte — după generalisimul sovietic — din cauza Pactului ruso-german ci Pactul ruso-german a fost încheiat din cauza ruperii negocierilor cu Franța și cu Anglia... Iar aceste negocieri au fost rupte fiindcă Polonia n-a primit concursul armatelor sovietice. Or, Rusia nu se putea mărgini la furnizarea de materii prime și de armament, cum cereau anglo-francezii, căci asemenea furnituri ar fi putut face obiectul unei convenții comerciale, nu al unui tratat politic și militar... Dar atunci cu Germania, e vorbă și de o cooperare militară? Gata să apere Polonia ieri, Sovietele sunt tot atât de gata să o atace azi?

Mai bine nu vorbea, nenea Voroșilov...

Fata doctorului Duma, doamna Irina Biciola, a murit de o moarte teribilă. A fost mușcată de un câine turbat, ea și soțul ei. Amândoi s-au supus imediat la tratamentul antirabic. Biciola a ieșit indemn, dar cu tot tratamentul la d-na Biciola s-a declanșat turbarea și a murit în câteva

zile în chinuri. La Paris, ca student, am fost prieten cu Duma. Mai în vârstă ca mine, trăia cu Brătienii (Ionel, Dinu și Vintilă) în rue Mazarine, într-un apartament în care făcea pe Madama casei. Grație serviciilor aduse dinastiei, a făcut carieră... Le plătește toate azi nefericitul tată.

În Italia circulă următoarele versuri:
Când era numai Regele
Am avut cafea
Devenind Împărat
Nu ne-a rămas decât mirosul.
Acum, că avem și Albania
S-a dus și ăsta.

Cum s-a întâmplat cu Auschnit:

De mai multă vreme „căruțul se stricase". Fie, cum se spune, că Regele s-a supărat pe Max din cauza „uzului" pe care l-a făcut de numele Suveranului în procesul pe care Eidinger i l-a intentat la Paris pe chestiunea acțiunilor Lujani (se știe că aceste acțiuni au fost vândute Regelui de consorțiul Auschnit–Kaufmann) — fie, că Malaxa, cu care era la cuțite de aproape doi ani, l-a lucrat Sus — fie că Regele vrând să recâștige încrederea lui Hitler a hotărât să-și sacrifice jidanii — fie altceva, fapt este că „intimitatea" dinainte a început să se „relașeze" de vreo șase luni. Inseparabilii de acum un an, poftiți pe croaziera „Luceafărului" vara trecută, au fost lăsați mai la o parte. S-au agățat ei cât au putut de d-na Lupescu și la balul Clubului Miliardarilor din iunie au venit încă cu dânsa și au pironit-o la masa lor, dar îndată după această ultimă seară fericită, Dama a primit ordin să nu-i mai frecventeze și Urdăreanu îi trata de jidani puchioși fără să se jeneze. Ceea ce era o dovadă de neagră ingratitudine căci Auschnit a fost de o mare generozitate față de perechiuța Regală. Vila Chrissoveloni de la Sinaia a fost oferită d-nei Lupescu de Malaxa și de Auschnit care au plătit-o fiecare pe jumătate; armăsarul „Firdussi" cumpărat cu 6 milioane lei de la Aga Khan a fost oferit Regelui de Auschnit, de data asta singur, fără Malaxa — și câte și mai câte, fără să mai vorbim de pokerul săptămânal unde Max făcea pe ghinionistul... Dar în fine, să lăsăm fleacurile. O dată execuția hotărâtă, ea a fost săvârșită în câteva ceasuri, cu prilejul unei iregularități întâmplate la „Reșița". Sub cuvântul că „Reșița" este legată în activitatea ei de apărarea națională, s-a cerut și s-a obținut „o compensație" la export pentru dânsa. Cererea formală a fost semnată de Urdăreanu, dar după ce a semnat-o și înainte de a porni la Ministerul

Economiei Naționale, s-a mai adăugat într-însa și numele societății „Titan-Nădlag" (societatea lui Auschnit) ca beneficiară a proiectatelor operațiuni în compensație — bineînțeles fără știrea lui Urdăreanu. Lucrul s-a aflat şi imediat s-a cerut demisia lui Auschnit, sub amenințarea Parchetului, iar comunicatul prin care s-a anunțat că demisia a fost dată și primită, s-a trimis noaptea la presă, fără să se aștepte nici măcar răspunsul şi o eventuală justificare din partea acuzatului...

Auschnit pretinde că n-a știut nimic despre adausul din adresa semnată de Urdăreanu (??), că a fost făcut fără știința lui etc. etc. Și e furios și spumegă — căci se găsește într-o situație din cele mai ridicole: e unul din cei mai mari acționari ai „Reșiței" (a cumpărat împreună cu Malaxa pachetul „Stegului"), e creditorul ei pentru suma de 200 milioane lei (avansați de „Titan-Nadlag") şi se vede dat afară ca un câine... A vrut să intenteze proces şi să ceară imediata plată a celor 200 de milioane, a şi chemat pe Emil Otulescu să-l consulte asupra procedurii, dar a renunţat, căci a fost din nou amenințat cu Parchetul... Oamenii lui sunt toți daţi afară de la „Reșița"; începutul l-a făcut Orghidan, care n-a mai fost reales în consiliu în iunie; acum e vorba să plece şi Revay şi Bocshall, care deşi reprezintă pe Wickers trece drept omul lui Auschnit...

Pare evident că numirea lui Urdăreanu la „Reșița" n-a avut alt scop decât să curețe pe Auschnit și pe ai lui. Urdăreanu trebuia să ia partea lui Malaxa şi să împingă conflictul până la eliminarea „amicului Max". Incidentul cu „compensația" n-a fost decât un fericit prilej pentru accelerarea procedurii...

———

Max Auschnit poate face acum amare reflecții asupra instabilității favorurilor celor mari. E amărât foc, şi Poulet Ghika — un prieten — îmi spunea ieri că nu e exclus să plece din ţară... Probabil că asta vrea şi Regele.

———

Din câte aflu, de când m-am înapoiat în București, pare că Kaufmann a fost atins serios prin krachul Mannheimer–Mendelssohn. Știu că lucra cu Mannheimer, dar mi se spusese că câștigase bani mulți cu dânsul. Să fi făcut imprudența să-i depună la Banca Mendelssohn? Nu-mi vine a crede. De altminteri, nu-mi vine a crede nici măcar că averea lui Mannheimer s-a irosit. Mannheimer era ovrei de școala celor care, ca Aristide Blank, puneau afacerile rele și riscante în contul Băncii, şi pe cele bune în contul lor. Să așteptăm informații mai sigure...

———

Mi se povestește una bună a lui Grigorcea – Kanzlerul. A venit zilele trecut la Automobil-Club și umflându-se în pene după obiceiul lui, a declarat solemn: „Germania nu va face război...“ — „Dar de ce?“ — „Fiindcă, ca să intre în Polonia îi trebuie milioane de blănuri, căci vine iarna și n-are cu ce să le cumpere...“ Autentic. Și acesta este ambasadorul pe care noi îl trimitem la Varșovia în cele mai grele ceasuri ale raporturilor noastre politice cu Polonia... Câteodată mă întreb ce demon de distrugere împinge în actele sale pe iubitul nostru Rege...

———

30 august. Zilele istorice continuă. Cel puțin așa mă asigură în fiecare dimineață prima gazetă venită pe care o deschid. Omul se obișnuiește cu toate, și cu zilele istorice...

Ziua de alaltăieri luni a fost ziua zburătorilor. A zburat ambasadorul Henderson de la Londra la Berlin, a zburat Beck de la Varșovia la Londra, au zburat înaripați mai mărunți, cu documente, de la Londra la Paris. Ieri a fost ziua deliberărilor... A deliberat Hitler cu sine însuși și cu ai lui, au deliberat englezii în Consiliu și în Parlament, au deliberat francezii — a deliberat toată lumea.

La Sinaia de alaltăieri seară, pe o vreme minunată dar rece, nu mai sunt în contact cu nimeni și aflu știrile prin Radio și prin gazete. Henderson, plecat din Londra luni seara la ora 5 cu răspunsul Guvernului englez scris, a fost primit la ora 10,45 de Hitler și a stat la dânsul o oră și jumătate... Hitler a dat răspunsul său ieri după-amiază. De data asta Henderson n-a mai zburat la Londra, ci s-a mărginit să transmită telefonic mesajul Führerului...

Până în momentul în care scriu (10 ore dimineața, ziarele din București n-au sosit încă) nu cunosc conținutul celor două note, dar presupun că vor mai urma și altele. Între timp, măsurile de război se întețesc pretutindeni. Comunicațiile Germaniei cu Franța, cu Polonia, cu Danemarca (?) au fost tăiate, rechizițiile și concentrările își urmează cursul. Îmi reamintesc o formulă a marelui umorist Ionel Brătianu, când ne spunea cu prilejul negocierilor de pace la Iași, în 1918: „Trebuie să negociem cu mâna pe sabie!“ Pentru noi, atunci, care n-aveam sabie, era o glumă. Dar Germania și Anglia care au sabie par că au adoptat azi formula lui Brătianu: în fiecare zi, o scrisoare, și un corp de armată mai mult la graniță...

———

Scrisorile schimbate între Daladier și Hitler, cei doi factori răspunzători ai destinelor Franței și Germaniei, au fost publicate ieri „in

extenso" în ziarele noastre. Sunt frumoase, a lui Daladier e chiar mișcătoare. Amândoi au dreptate — să nu fie altă soluție pentru a-i pune de acord, decât războiul?

Înlocuirea lui Tătărescu prin Franasovici și a acestuia prin Grigorcea (Kanzlerul) — au apărut ieri în ziare...

Regentul Horthy a primit ieri-dimineață pe șeful Marelui Stat Major cu care a examinat măsurile ce ar urma să fie luate în cazul izbucnirii războiului.

Dl Lebrun, Președintele Republicii Franceze, a avut o lungă consfătuire cu generalul Weygand.

S-a fixat domiciliul forțat d-lui Waldemaras, fostul prim-ministru al Lituaniei și partizan al unei apropieri cu Germania.

Vasele britanice aflate în porturile germane au primit ordinul să revină la bazele lor. Pe de altă parte, vasele comerciale nu mai au voie să plece spre Mediterana.

Turcia s-a pronunțat definitiv: rămâne credincioasă tratatelor ei și frontului păcii.

Olanda a mobilizat și ea.

Au fost suspendate toate concediile în armata italiană. Mussolini tace...

Generalul Franco a renunțat la călătoria sa la Roma.

Epava submarinului „Thetis" a fost scoasă din nămol și transportată spre țărm.

În Ungaria, în urma manifestărilor grupării „Crucea cu Săgeți", Poliția a operat peste o sută de arestări.

Ziarul *Popolo Romano* a fost suspendat pentru că a publicat în manșetă: „Războiul a izbucnit" — sau așa ceva.

Societatea „Air-France" a suspendat opt linii aeriene printre care și linia Paris–București. Anglia a înființat o nouă linie aeriană Londra–Copenhaga–Helsinki.

Nici un tren internațional nu mai circulă prin Germania. Orient-Expresul nu mai circulă decât pe porțiunea București–Budapesta.

Toate vasele franceze care se află în largul mării au primit ordin să se întoarcă în porturile lor de origine.

Mobilizarea armatei elvețiene a început. Adunarea federală a fost convocată pentru numirea unui comandant suprem al armatei.

Cantități masive de grâu continuă să fie cumpărate pe piața argentiniană de către Franța, Anglia, Germania, Olanda și Belgia.

Personalități consulare poloneze au fost împiedicate de grănicerii germani să revină în patrie.

Ministrul de Război al Statelor Unite, Woodring a fost înlocuit prin dl Johnson, până aci subsecretar la același departament.

Polonia a declarat drastice restricții monetare. Etc. etc. etc. ....
....

Miercuri, după-amiază. La orele 12 mi s-a telefonat de la București că în urma știrilor sosite din străinătate, mai ales după discursul de ieri al lui Chamberlain, o serioasă destindere poate fi constatată în toate cercurile, atât de îngrijorate până acum.

Cu ziarele de la București ne-a venit și rezumatul discursului lui Chamberlain, cu reproducerea părților esențiale. Deși ferm pe bazele stabilite și deja expuse, în conflictul germano-polonez, primul-ministru britanic a fost foarte împăciuitor în formă și s-a declarat gata să discute cu Germania bazele unei *destinderi generale în vederea unei pacificări a întregii Europe*.

Pasajele esențiale ale cuvântării lui Chamberlain sunt următoarele:

„În ultima sa notă[1] cancelarul Hitler s-a străduit să convingă Guvernul englez despre dorința sa pentru o înțelegere anglo-germană, înțelegere complectă și cu caracter durabil. Pe de altă parte, nu ne-a lăsat nici o îndoială asupra părerii sale cu privire la urgența rezolvării problemelor polono-germane.

Guvernul englez ar fi firește fericit să aibă prilejul de a discuta cu Germania diferite chestiuni *a căror rezolvare ar fi cuprinsă într-un acord permanent*[2]. Totul depinde însă de modul în care pot fi tratate divergențele imediate dintre Germania și Polonia și *de natura propunerilor în vederea rezolvării lor*[3]".

....
....

În mijlocul aclamațiilor, Chamberlain a continuat:

„La rândul său Guvernul englez a exprimat în mai multe rânduri dorința sa de a vedea stabilindu-se această înțelegere germano-engleză de îndată ce împrejurările ar îngădui-o. Firește, vom primi cu satisfacție orice prilej de a discuta cu Germania rezolvarea chestiunilor menite să figureze în orice acord permanent.

Pe de altă parte am repetat în dese rânduri că diferendele dintre Germania și Polonia ar trebui să poată fi rezolvate prin mijloace paci-

---

[1] Nota adusă de Henderson la Londra, cu avionul.
[2] Subliniat de mine
[3] Subliniat de mine.

fice[1]. Prima condiţie pentru o discuţie utilă ar fi scăderea încordării create prin ciocnirile de la frontieră şi prin zvonurile asupra unor incidente întâmplate de amândouă părţile graniţei.

În consecinţă, Guvernul englez nădăjduieşte că cele două Guverne vor folosi întreaga lor putere pentru a împiedica pe viitor astfel de incidente precum şi circulaţia zvonurilor exagerate sau a informaţiilor susceptibile de a înflăcăra în chip primejdios opinia publică.

Guvernul englez socoteşte că o reglementare echitabilă a diferendelor polono-germane ar putea interveni prin liberă negociere şi că această reglementare ar putea la rândul ei îngădui *o reglementare mai generală* care ar fi folositoare nu numai Europei, ci lumii întregi.

În clipa de faţă aşteptăm răspunsul d-lui Hitler la ultima noastră comunicare. De felul acestui răspuns va depinde posibilitatea de a avea timpul spre a cerceta încă o dată situaţia şi a se pune în lucru nenumăratele forţe care lucrează pentru pace."

Chamberlain a făcut apoi o lungă expunere a pregătirilor Angliei pe mare, în aer şi pe uscat şi a arătat că întreg aparatul de apărare al Insulelor Britanice şi al Imperiului era la punct şi a terminat astfel:

„Se spune câteodată că poporul englez se hotărăşte încet. Dar după ce a luat o hotărâre, el nu se îndepărtează de ea uşor. E încă nesigur dacă vom avea pace sau război. Nădăjduim şi acum că vom avea pacea şi lucrăm în acest scop. Nu vom slăbi cu o iotă din hotărârea noastră de a rămâne credincioşi liniei de conduită pe care am tras-o."

Cuvântarea lui Chamberlain a avut loc la Camera Comunelor ieri după-amiază, aşa încât nu se referea decât la prima notă a lui Hitler şi la răspunsul englez trimis la Berlin, în ajun, seara. A doua notă a lui Hitler, răspunsul la răspunsul englez n-a sosit la Londra decât azi-noapte la ora 12 — şi nu era prin urmare cunoscută lui Chamberlain în momentul când a vorbit. Conţinutul celor două prime note n-a fost dat publicităţii, sub cuvânt că negocierile sunt în curs. Probabil însă că deja conţinutul primei note a lui Hitler a permis primului britanic tonul conciliant pe care l-a adoptat...

Am intrat evident într-o fază de pertractări şi pericolul de război, în care eu n-am prea crezut, se îndepărtează...

Discursul lui Chamberlain a fost primit cu entuziasm la Londra şi la Paris — şi lucru ciudat, *cu multă încredere şi la Berlin*, ceea ce e simptomatic. Probabil totuşi că în zilele care urmează vom trece succesiv prin duşuri calde şi reci... Soarta Europei mai stă în cumpănă.

———

[1] Cine admite discuţia admite şi concesiuni. Această frază din discursul lui Chamberlain, pe care o subliniez, ar indica că Anglia renunţă la intransigenţa ei de până acum pe terenul cererilor germane.

Se precizează că ziarul suspendat în Italia n-a fost *Popolo Romano* — ziar oficios — ci *Popolo di Roma*. A fost suspendată și *Stampa*, amândouă pentru știri alarmiste. Iarăși simptomatic...

Din Moscova se anunță că Pactul germano-rus nu va fi ratificat de Parlamentul (!!) sovietic imediat. Întârzierea este intenționată și se pare că Guvernul sovietic dorește să știe exact, înainte de a ratifica pactul, care sunt șansele de pace sau război în Europa. Sovietele-și dau astfel arama pe față...

Din Lisabona se anunță că Portugalia înțelege să rămână credincioasă alianței cu Anglia, care durează de cinci secole... Portugalia preferă să-și respecte cuvântul dat, în loc să adopte o neutralitate confortabilă — declară cercurile guvernamentale portugheze. Cred și eu, căci nici așa — mai ales așa! — nu riscă nimic.

Elveția s-a declarat neutră într-un viitor conflict.

„Toate punțile nu sunt încă rupte“ scrie Agenția oficioasă italiană Stefani. În schimb s-a rupt deja echilibrul economic în Italia ca și în Germania. Cu începere de azi, italienii nu mai au dreptul decât la un fel de carne sau pește la masă. Toată benzina a fost rechiziționată și automobilele particulare nu mai circulă... Războaiele nenorocite sfârșesc cu restricții și cu cartele; germanii și italienii vor să înceapă pe al lor, cu mizeria sfârșiturilor dezastruoase...

Ziarele de azi publică importante modificări în mersul trenurilor internaționale. Aproape nu se mai poate trece prin Europa Centrală. Simplonul tot mai circulă... De altminteri, Italia nu mobilizează încă — alt fapt simptomatic...

Regele Belgiei — care a trimis deja o caldă rugăminte de menținere a păcii Angliei, Franței, Germaniei, Poloniei și Italiei, în numele confederației Statelor Nordice întrunite în conferință la Bruxelles — și Regina Olandei au luat inițiativa convocării unei conferințe între cele cinci State precizate. Intervenția s-a făcut prin reprezentanții ziselor Puteri acreditați la Bruxelles și la Haga. Franța, Anglia și Polonia au răspuns deja că sunt dispuse să dea urmare inițiativei luate de cei doi Suverani pacifici...

La Tokio s-a format noul Guvern sub președinția generalului Nobuyuki Abe. Constituirea noului Guvern n-a curmat însă neînțelegerile mari care frământă poporul japonez sărăcit de război...

---

31 august. Semnele zilei de azi (după ziare și după telegramele sosite în cursul nopții): „Situație neschimbată" și „speranță prevăzătoare", reproduc formulele după *Universul*.

Al 2-lea răspuns englez la a doua notă a lui Hitler a sosit ieri-seară la Berlin și a fost remis la ora 24 lui Ribbentrop de către Henderson. Nu se știe nimic, nici despre conținutul acestui mesaj. Se știe numai că el a fost elaborat în strâns contact cu Guvernul francez. În afară de Franța, textul său mai e cunoscut și de Guvernul polonez și de cel din Washington căruia i-a fost comunicat „prin curtoazie".

Conținutul noului mesaj englez nu trebuie să închidă poarta negocierilor, căci altfel nu s-ar explica atmosfera optimistă constatată și azi-dimineață la Berlin, cu toate măsurile luate de Polonia. Polonia a mobilizat într-adevăr toți bărbații până la vârsta de 40 de ani și a procedat la noi întăriri ale forțelor sale de graniță. Comunicatul publicat în Varșovia arată că aceste măsuri sunt justificate prin masarea de trupe germane în Slovacia, la granița de sud a Poloniei. Nici oprirea circulației între Germania și Prusia Orientală prin Coridor, pusă în aplicare de ieri, n-a scos pe nemți din sărite. Presa berlineză înjură pe polonezi, dar nu mai rău ca înainte.

Printr-un decret al Führerului s-a constituit în Germania un Consiliu de Miniștri al Apărării Reichului, a cărui durată, în legătură cu criza nu e determinată și va depinde de un alt decret al Führerului. Acest consiliu va avea pe Göring ca președinte și pe Hess ca vicepreședinte, iar ca membri pe comisarul general al administrării Reichului, pe comisarul general al Economiei Reichului, pe șeful Cancelariatului Reichului și pe șeful Înaltului Comandament al forțelor armate.

Cu începere de ieri căile ferate franceze și posturile de Radiofonie au fost puse sub direcția și sub controlul militar.

Ieri au fost evacuați 16 000 de copii din Paris. Evacuarea continuă.

Ieri-seară s-a răspândit în Sinaia zvonul că Regele Italiei a abdicat. Natural că nu poate fi nici vorbă de așa ceva. Că lucrurile sunt cam încurcate în Italia, nu încape îndoială. Probabil că teama de defecțiunea Italiei a împins și pe Hitler să toarne multă apă în vinul său de Rin...

Ziarele reproduc azi răspunsul Regelui Victor Emmanuel la telegrama lui Roosevelt. Prima parte pornită din sufletul Regelui mulțumește călduros Președintelui — a doua, prin fraza: „Italia a luptat și luptă pentru o pace *dreaptă*" este o concesie făcută Ducelui, care, atâta vreme cel puțin cât se rămâne la vorbărie înțelege să dea tot concursul lui Hitler. Se mai gândește omul că de se va ajunge la o conferință generală va avea nevoie de concursul neamțului pentru revendicările sale...

Mussolini publică în *Popolo d'Italia* de azi, fără să-l iscălească, un articol vehement împotriva Tratatului de la Versailles „ale cărui nedreptăți trebuie să dispară".

Toate?

Până una alta, s-a rechiziționat în Italia și toată cafeaua...

Vorba ăluia:

„... Avevamo il café!"

Adunarea Federală Elvețiană s-a întrunit la Berna și a votat depline puteri Consiliului federal, în legătură cu măsurile de ordin civil și de ordin militar necesitate de mobilizarea generală eventuală. Comandant suprem al armatei a fost ales generalul Henri Guisan, până aci comandantul Corpului I de armată.

Pactul de asistență anglo-polonez a fost semnat ieri de Halifax și de ambasadorul Raczinski. În loc să se spună curat: Anglia va ajuta Polonia în cutare sau cutare caz, în cutare sau cutare condiție, nu se vorbește, pentru a se menaja amorul propriu al polonezilor decât „de o parte și de alta", în plină reciprocitate de îndatoriri! Ridicol! Pe cine vor să înșele înfumurații de polonezi?

„Reuter" transmitea ieri-seară la ora 7 din Berlin: „Cercurile politice germane au primit cu cea mai mare simpatie propunerea de mediație a Suveranilor Belgiei și Olandei" — iar la ora 1 noaptea Führerul răspundea Majestăților Lor că mediația este încă prematură...

Luna august are 31 de zile, rupând alternanța de 30 și 31 de zile a celorlalte luni ale anului. Pentru ce? Pentru că Împăratul August, gelos pe Iulius Cezar, a rupt o zi de la februarie și a adăugat-o la a lui, ca să aibă tot 31 de zile ca luna divului său predecesor...

....
....
....
....
....

Duminică, 3 septembrie. Rebegit până la oase, cu un guturai cum numai eu știu să-l prind, am coborât alaltăieri, vineri dimineața, din Siberia de la Sinaia, la București. Mă culcasem în ajun mai mult sau mai puțin liniștit, convins că în ziarele de vineri dimineață voi avea să urmăresc mai departe schimbul de scrisori, de propuneri și contrapropuneri dintre Berlin și Londra — și străduințele de pace pornite de mai pretutindeni. Până am plecat din Sinaia nu sosise încă nici un ziar așa că tot drumul l-am făcut în plină seninătate sufletească, plictisit numai de guturaiul meu care se întețea... Sosiți la București, la coborârea din automobil ne aștepta Filip cu o față de un cot. „Cunoașteți știrile?“ — „Ce?“ — „A început războiul, au intrat germanii în Polonia...“. Am căzut ca trăznit pe jeț... Aveam edițiile speciale în fața ochilor, citeam și parcă nu pricepeam. La dejun n-am mâncat nimic și m-am pus apoi în pat. Fierbeau vinele în mine...

Până seara le-am aflat toate, au tot venit băieții la mine cu știri și cu ediții speciale. Am aflat astfel tăierea conversației cu Londra, întrunirea Reichstagului, apariția lui Hitler în fața lui în uniforma de război, ratificarea alipirii Danzigului, cele 16 puncte cerute Poloniei dar care nu fuseseră comunicate Guvernului din Varșovia, trecerea graniței poloneze, atacurile și bombardamentele etc. Dar ce să mai înșir aci lucruri care vor fi mâine în toate manualele de Istorie?

Vineri după-amiază, târziu, Radio italian a difuzat hotărârea Consiliului de Miniștri din Roma... Altă stupefacție — pe când Franța și Anglia nu se pronunțau încă oficial, Italia se așeza în afară de conflictul izbucnit... Orișicum, o ușurare. Prevăzusem eu încă din primăvară, după oprirea mea în Milano, că așa ceva s-ar putea întâmpla, dar tot nu-mi venea să cred. Și totuși iată că...

Tot ce se întâmplă e atât de absurd, omul acesta — Hitler — aruncându-se în război singur împotriva lumii întregi (Gafencu îmi spunea ieri că din informațiile primite germanii n-au putut mobiliza din lipsă de cadre și de ofițeri o armată mai numeroasă decât a Poloniei), cu aliatul Axei de până ieri schimbându-și brusc atitudinea înainte chiar ca Franța și Anglia să se fi pronunțat (nu s-au pronunțat nici până azi-dimineață), încât mă întreb dacă totul nu e teatru...

În această ipoteză italianul s-ar fi înțeles cu neamțul să-l lase afară din joc, să intervină ca mediator după primele ciocniri și să provoace o

conferință în 5 — *anexarea Danzigului rămânând un fapt împlinit.* De fapt, Italia rămasă deocamdată neutră, fără nici o protestare din partea Germaniei, ba chiar cu o telegramă din partea Führerului că n-au nevoie de ea — a și intervenit la Londra și la Paris... Călinescu nu pricepea ieri de ce atacul Germaniei împotriva Poloniei se mărginește la „escarmușe" de avangardă și de ce bombardamentele avioanelor germane nu sunt prea eficace, nici conduse în stil mare... Iar Tătărescu sosit de la Paris mai pretindea încă că toate se vor termina printr-o conferință, imediat... Asta cântă el de astă-primăvară, de altminteri.

Până diseară, mâine-dimineață vom fi lămuriți. Deocamdată închid caietul căci nu mai am capul la nimic...

Ora 4 p.m. La ora 2 (14) Radio ne informează că ieri-seară, târziu, ambasadorul Angliei a remis la Wilhelmstrasse o notă prin care aducea la cunoștința Guvernului german că dacă până azi, duminică, ora 11 a.m., Germania nu va fi încetat ostilitățile față de Polonia, Anglia se va considera în stare de război cu Reichul. Până azi-dimineață la orele 11, Guvernul german n-a dat nici un răspuns la această notă. La orele 11 1/4, Chamberlain a vestit prin Radio poporul englez și lumea întreagă că Anglia se consideră în stare de război cu Germania de la orele 11... Cuvântarea lui Chamberlain a fost scurtă și emoționantă. Nici o amenințare, nici o lăudăroșie, nici o prevedere de victorie. „Anglia își îndeplinește datoria față de un aliat și de omenire și cheamă binecuvântarea lui Dumnezeu asupra acțiunii sale drepte", iată rezumatul celor spuse de primul-ministru britanic...

La ora 3 1/2 mi se telefonează de la Agenția Rador că a sosit o telegramă și din Paris: de la orele 5 (17) p.m. (6 la noi) și Franța *va proceda la îndeplinirea actelor ce decurg din obligațiile sale internaționale...*

De ce Anglia la ora 11 și Franța la ora 5? De ce formula Franței e mai puțin precisă? Să nu fie ca să mai permită Germaniei să dea înapoi, fie și în ultima clipă?

Dar sunt nebun! Vădit Germania se aruncă *orbește* în război...

Doamne, fie-ți milă de noi că suntem nevinovați...

\+ + + + +
\+ + + + +
\+ + + + +
\+ + + + +
\+ + + + +
\+ + + + +

---

4 septembrie. Mă simt încă atât de zdruncinat de toate câte s-au întâmplat de vineri încoace încât nu sunt în stare să urmăresc un gând străin de preocupările mele... Am încercat să citesc proclamația Regelui George către ai săi și pe a Führerului către ai lui — și le-am aruncat după câteva rânduri... nu le-am putut urmări fiindcă tragedia vremurilor nu se împacă cu banalitățile și pledoariile false.

Evenimentele de căpetenie pe ziua de astăzi sunt: nemișcarea Italiei și torpilarea vasului „Athenia" de către nemți în largul Oceanului Atlantic. Pentru Italia, se pare că rămâne neutră 100%. Numirea Prințului de Piemont şi a mareşalului Graziani în fruntea celor două armate italiene puteau deja din primul moment să fie interpretate ca simptomatice ale unui schimbări de politică: Prințul de Piemont personifică rezistența împotriva unei acțiuni alături de Germania, iar Graziani fusese „limojat" și pus la o parte fiindcă nu se arătase nici dânsul destul de supus îndrumărilor lui Mussolini.

În ce priveşte torpilarea „Atheniei", faptul este şi dânsul de o importanță capitală. Pe transatlanticul torpilat, se înapoiau în patrie *1 400 de americani* ce fugeau de război. Această torpilare va impresiona adânc Statele Unite și va face mai mult decât orice propagandă pentru îndrumarea opiniei publice de peste mare... să nu se uite că în războiul trecut scufundarea transatlanticului „Lusitania" a determinat intrarea Statelor Unite în acțiune...

Pe cale de consecință, se afirmă că:
Turcia a declarat război Germaniei.
Egiptul a declarat război Germaniei.
Australia a declarat război Germaniei.
Canada a declarat război Germaniei...

———

Guvernul englez s-a complectat cu Winston Churchill (Marină) și cu Eden (Dominioane). Deocamdată nu s-a făcut un Guvern național, dar Partidul Laburist și Partidul Liberal au declarat că dau din afară, tot concursul lor Guvernului.

———

Frontiera franco-italiană care fusese închisă, a fost redeschisă. Italienii au declarat însă că nu vor lăsa să treacă ovreii. Probabil ca să facă plăcere și lui Hitler...

———

Legea serviciului militar obligatoriu a fost votată în Anglia ieri. Într-o zi a trecut prin ambele Camere și a fost promulgată.

Japonia s-a declarat neutră...

Generalul Gort a fost numit generalisim al armatei engleze și generalul Ironside șef al Marelui Stat Major.

Pe frontul polonez luptele continuă — pe cel francez n-au început încă...

La „Steaua Română“ am fost solicitați cu insistență să vindem benzină, și de nemți și de polonezi. Am întrebat Guvernul: ni s-a răspuns să vindem și unora și altora.

În ședința comitetului de azi s-a luat act de demisia lui Kaufmann care reprezenta Banca de Credit în consiliu, încă de la naționalizarea societății în 1920. În locul său a intrat Cancicov, care i-a luat locul și la bancă...

---

5 septembrie. Până mă voi obișnui din nou cu războiul, nu mai sunt stăpân pe nervi; îmi lucrează mintea zi și noapte și nu văd decât prăpăstii înaintea noastră. Mă întreb ce se va alege de noi dacă și războiul acesta va dura câțiva ani. Dacă am ieșit cu toții ruinați din cel din 1914, în care fiecare beligerant intrase în stare de perfectă normalitate economică și financiară și cu nenumărate rezerve — apoi ce va fi după încheierea actualelor ostilități, când Franța și Anglia intră în război cu pasivul pe care-l duc în spinare și cu francul redus la 5 centime aur, iar Germania cu cartele la toate alimentele și mărfurile... Se va prăbuși întreg regimul capitalist și ce se va pune în loc? Comunismul? Să scapi de o moarte ca să dai de alta...

Dar nici n-am vrut să mă gândesc la groaza care se va întinde peste Europa întreagă, căci până la ruină și la faliment e viața, și pe noi, românii ne văd amenințați în chiar existența noastră, oricum s-ar întoarce războiul — afară de cazul unei victorii complecte germane, ce pare însă exclusă. *Pentru noi pericolul nu e atât în timpul războiului, ci după război*: vom rămâne față în față cu rușii și singuri — ce vom putea face?

Ieri-dimineață se răspândise zvonul că în neputința de a ataca Germania de Vest din cauza liniei Siegfried, franco-englezii s-ar fi hotărât să înființeze un front la Sud, în Orient și să atace Germania pe la noi... Călătoria lui Weygand în Siria și Turcia — se anunțase că se va opri și la noi — n-ar avea alt scop decât să organizeze acest front. Cum am aflat aceste știri am turbat și am cerut să fiu primit *Sus*. Am fost convocat la Cotroceni la ora 6 1/2. De ce de câte ori e război mă regăsesc la Cotroceni? Am găsit *Sus* mare îngrijorare, dar judecată limpede. Pentru moment o teamă mai acută, peste celelalte care sunt și ale mele, datorită mobilizării Ungariei. E evident că nemții vor să ajungă cât mai iute la contact cu Rusia ca să poată importa mâncare, benzină și materii prime. Pentru aceasta împing în Polonia cât pot de-a lungul Carpaților cu ținta Cracovia–Lwow–Tarnow. Dacă ajung pe aci la granița rusească își vor fi îndeplinit scopul. Dacă, contrar așteptărilor polonezii vor fi în stare să le țină calea și să-i oprească pe loc, *apoi drumul spre Rusia va fi croit pe la noi*. Germania în acest caz va împinge întâi pe unguri și va veni apoi în ajutorul lor... Unde am ajuns! Să dorim înfrângerea Poloniei, ca să scăpăm noi! La mobilizarea ungurească am răspuns prin mobilizarea noastră în partea de nord-vest a țării și am întrebat la Berlin dacă cumva mobilizarea vecinilor noștri era în legătură cu instrucțiuni sau cu inspirații nemțești... Răspunsul a fost categoric *nu*. Ni s-a mulțumit chiar pentru atitudinea noastră de neutralitate binevoitoare și ni s-au dat toate asigurările de... prietenie[1].

Am explicat Sus că ar fi o aberație să participăm *fie și pasiv* la un atac împotriva Germaniei pe latura ei meridională, fiindcă *după război*, vom rămâne față în față cu Rusia și cu Germania și că, chiar în ipoteza unei victorii desăvârșite (?) anglo-franceze, pun întrebarea: va reîncepe Anglia un nou război ca să ne scoată din ghearele Rusiei? Tot Germania, fie și ciuntită și slăbită, ne va mai putea da un ajutor și atunci *de ce să ne stricăm cu ea*, de ce să indispunem și pe ruși cu care deja nu stăm atât de bine? *Sus*, am găsit pe toți de aceeași părere ca și mine. Mi s-a dat asigurarea că în neutralitatea noastră hotărâtă ne vom opune la trecerea oricăror trupe pe teritoriul nostru, *nu numai a oricăror trupe, dar chiar și până a oricărei misiuni militare* (aluzie la Weygand, sau altele de acest fel...). Vom lăsa bineînțeles să treacă material și vom vinde chiar grâu și benzină și de toate și unui beligerant și celuilalt[2]. Și nici nu s-ar putea altfel, dacă vrem ca Germania să ne respecte granițele...

[1] Blumenfeld a aflat de la Călinescu, că azi-noapte ar fi sosit o telegramă de la Berlin prin care ni se garanta liniștea Ungariei...

[2] Mi se spune că, căile noastre ferate transportă actualmente 350 vagoane benzină în Germania și 2 000 în Polonia.

Am fost încântat de răspunsul căpătat. Mi s-a semnalat o încurcătură la care nu mă gândisem: ce ne facem dacă armata, sau resturile armatei poloneze, tot retrăgându-se trec și se refugiază pe teritoriul nostru? Legea neutralității ar cere să le dezarmăm. Se vor lăsa ele să fie dezarmate? Sau se va încinge o luptă pe pământul nostru în care am fi siliți să luăm atitudine împotriva aliaților de ieri... Oribil gând; să ne ferească Dumnezeu de așa ceva...

Mi s-au dat cu prilejul vizitei mele și amănunte oficiale asupra forțelor țărilor beligerante: Germania dispune de 150 divizii, Polonia de 55, Franța de 100 iar Anglia *va* dispune de vreo 30. Nemții au oameni de prisos — dar n-au material (armament și echipament) destul. Dacă ar sfârși repede cu polonezii (acesta e planul lor) și ar mai lua de la ei material de război, ar putea înarma nu 150 ci 180 de divizii. În acest caz, ar lăsa 30 de divizii pe frontul de est, și s-ar arunca cu 150 divizii împotriva celor 100–120 de divizii franco-engleze. Acesta e calculul care a permis lui Hitler să intre cu atât curaj în acțiune... A uitat Führerul că războaiele nu se câștigă cu numărul diviziilor?

În cercurile noastre conducătoare se arată foarte mult pesimism față de situația Poloniei. Nemții sunt stăpâni pe operațiuni și nici un ajutor pentru bieții polonezi nu pare posibil. Nici măcar unul indirect pentru decongestionarea frontului lor, căci atacurile pe frontul de vest par aproape imposibile. O decepție mare a dat aviația poloneză: e aproape nulă. Nu numai că n-a putut pătrunde în Germania (cât de aproape e Berlinul de granița poloneză!) dar n-a putut nici măcar apăra Varșovia, ciuruită de dimineață până seara de bombele nemțești!

Am părăsit Cotrocenii oribil de trist, dar întrucâtva liniștit. Am câștigat convingerea că nu ne vom îndepărta pentru nimic în lume de la neutralitate. Numai să nu ne atace cineva... Aci să intre diplomația în joc... Am aflat că idiotul de Dianu a fost rechemat de la Moscova și că în locul său va fi trimis Davidescu actualul director politic din Ministerul de Externe. Nu-l cunosc; am auzit bine despre dânsul. A fost la Varșovia, secretar, și cunoaște climatul slav. Regele speră că Kremlinul va fi măgulit că i se trimite „directorul politic" al Ministerului...

Pe când stam de taifas la Cotroceni, Guvernul delibera în Consiliul de Miniștri... După ședință s-a dat următorul comunicat:

„Consiliul, ascultând expunerea d-lui președinte al Consiliului și a d-lui ministru al Afacerilor Străine, constată:

1. În țară domnesc cel mai desăvârșit calm și încredere. Unitatea sufletească a Națiunii este perfectă. Minoritățile etnice se încadrează și

ele în ritmul vieții de Stat. Rezolvarea problemelor omișilor din listele de naționalitate cum și a problemei școlilor confesionale[1] a definit mai bine politica largă și dreaptă pe care o urmează cu hotărâre Guvernul în chestiunea minorităților. Mulțumirile exprimate în mod public de reprezentanții acestor minorități au ilustrat în mod elocvent această politică.

2. În ce privește politica externă, suntem hotărâți a păstra mai departe atitudinea pașnică de până acum, *urmărind buna înțelegere cu toți vecinii țării. În acest spirit Guvernul este gata să reînnoiască propunerea pentru încheierea unui pact de neagresiune.* Totodată însă, Guvernul veghează la siguranța *intereselor naționale* și a luat măsurile necesare pentru a face față nevoilor apărării fruntariilor."

....

....

Spania s-a declarat pentru o strictă neutralitate.

În Bulgaria s-a difuzat la Radio că poporul nu va trebui distras de la muncile lui, că Guvernul stă de veghe și că va urmări încheierea unei păci drepte... Mai simplu: Bulgaria stă la pândă să vadă cum se vor învârti lucrurile... Se putea altfel...

———

Urdăreanu mi-a povestit ieri cum s-au întâmplat lucrurile cu Auschnit. S-au întâmplat așa cum am însemnat-o deja în aceste foi. Mi-a arătat chiar hârtia cu pricina, pe care o plimbă cu el ca să o arate probabil la fiecare ocazie. Hârtia e cu firma „Reșiței" imprimată și semnată jos la dreapta în numele „Reșiței" de Urdăreanu și de Auschnit. S-a adăugat apoi — afirmă Urdăreanu — sub firma „Reșiței", sus, firma „Titan-Nadlag", *scrisă cu mașina*, iar jos la stânga două semnături în numele acestei din urmă societăți, așa încât adresa către Minister (cererea de compensație) apărea ca o cerere comună a celor două societăți. „Fals în acte publice, domnule!" — apăsa Urdăreanu. „Și nu era prima neregulă pe care o constatam — adaugă catonele nostru — câte n-am găsit! O compensație precedentă, tot pentru cumpărare de minereu de fier și care produsese 140 000 livre sterline era trecută la Londra pe numele lui Max Auschnit și nu se cumpărase nici un kilogram de fier! „Reșița" e îmbâcsită numai de funcționari unguri și ovrei, toți numiți acum în urmă, în ultimii ani, numiți de Auschnit! Nu mai putea să meargă așa!" Foarte frumos, dar așa cum era filo-maghiar, filo-semit și arghiro-fil, Auschnit mai era și

[1] E vorba de școlile nemțești din sudul Basarabiei, ale căror cereri au fost satisfăcute săptămâna trecută.

amicul iubit și nedespărțit al „familiei" și am întrebat pe Urdăreanu care vorbea cu ură de bietul Max, ce s-a întâmplat de s-a stricat căruțul... A surâs, dar n-a vrut să-mi spună. „Nimic, dar la „Reșița" nu mai mergea". La „Reșița" nu mai mergea... cu Malaxa — dar să fie Malaxa atât de puternic încât vrăjmășia lui să fi atras condamnarea lui Auschnit și în sânul lui Abraham?

Azi-dimineață am văzut pe Auschnit. Era prăpădit, slăbit — mai mult dezumflat — deprimat... „Nu-mi pare rău că am plecat de la „Reșița", nu mai era de trăit cu Malaxa, dar sunt profund jignit *de modul cum am fost debarcat*. Eu, dle Argetoianu, nu sunt un escroc, sunt un om cinstit și n-am comis nici măcar un act indelicat. Între Reșița și Titan a fost de când intrasem împreună cu Malaxa la „Reșița" o intimă colaborare. Nevoile uneia din uzine erau și ale celeilalte. Ne lipsea fierul și la „Titan" și la „Reșița". Toate cererile de compensație pentru procurare de minereu și pentru altele *au fost totdeauna făcute în comun, cu știința tuturor*. După ce am semnat cererea pe care dl Urdăreanu pretinde că am trucat-o, după ce am semnat-o împreună cu d-sa în numele „Reșiței" — am dat-o în fața d-sale lui Ghiorgiu și i-am spus: fă și formele pentru „Titan", adică ia și semnătura „Titanului". *Hârtia avea deja firma societății „Titan" sub a „Reșiței" în momentul când a fost pusă sub ochii d-lui Urdăreanu*[1]. Pentru un act curent, săvârșit fără cea mai mică intenție de fraudă, să fiu amenințat cu Parchetul, să mi se ia pașaportul, să fiu demisionat ca un nemernic și aruncat ca un câine — iată ce întrece tot! Voiau să scape de mine? Dar, chiar a doua zi după venirea lui Urdăreanu la „Reșița" am oferit demisia mea și am spus că nu mai pot sta să mă cert zilnic cu Malaxa... Urdăreanu mi-a refuzat demisia, mi-a cerut să rămân, că are nevoie de mine și câte și mai câte. Cea mai bună probă despre împletirea afacerilor dintre „Reșița" și „Titan", e că Reșița datorează 200 milioane „Titanului", adică mie. Sunt acuzat că cele 140 000 livre ale „Reșiței" la Londra erau pe numele meu — dar bine, am negat eu că erau ale „Reșiței"? Erau pe numele meu fiindcă eu eram omul cu legăturile în Anglia, și eu cumpăram minereurile și pentru „Reșița" și pentru „Titan"... Dar datoria „Reșiței" de 200 milioane către „Titan" nu era ea o garanție suficientă pentru cele 140 000 livre puse pe numele meu? Când am rămas eu ceva dator „Reșiței"? Ea mi-a fost tot timpul datoare mie..."

Și bietul Max m-a pisat un ceas cu nenorocirile lui... Nu pricepea nici el pentru ce această schimbare față de dânsul, *Sus*. Pretinde că cu 3 săptămâni înainte de *eveniment* a fost poftit la Scroviștea cu nevastă-sa

---

[1] Urdăreanu însuși mi-a confirmat că „nu-și aduce aminte" dacă antetul „Titanului" era sau nu pe cerere, dar că nu era semnătura și că nu i s-a spus că se va pune...

și au jucat poker, cu Regele, cu d-na Lupescu, cu Urdăreanu și că Regele a fost foarte drăguț cu el...

Situația sa la „Reșița" a fost complect lichidată. Acțiunile sale au fost cumpărate „de un grup" în care figurează și Malaxa... Ați priceput? Socotelile dintre „Reșița" și „Titan" au fost și ele lichidate...

Cu privire la chestiunea Eidinger, Auschnit neagă cu tărie că numele Regelui să fi fost pronunțat la Paris, cu prilejul procesului. „Ca să nu fie scandal, am obținut cu greu ca procesul să fie judecat în sala de Consiliu, *en référé* — spune Max. Numele Regelui n-a fost pronunțat de noi — și nici de avocații lui Eidinger... dar e o afacere care va trebui reglată căci altfel va fi scandal, nu provocat de noi, dar de Eidinger. Cred că Urdăreanu a priceput și că se va termina și cu afacerea asta...!"

---

6 septembrie.

Știrile de pe fronturi:

Nemții înaintează încontinuu în Polonia. Polonezii rezistă greu și dau pe toate liniile înapoi... Culoarul și o porțiune din teritoriul Poloniei propriu-zisă, pe o adâncime destul de mare sunt ocupate de germani. Varșovia e bombardată de mai multe ori pe zi, fără milă, de avioane. Grigorcea, ajuns la destinație, a fost dus de la gară într-un subteran, căci se dezlănțuia tocmai un atac...

Pe frontul de vest *nimic*. Deși războiul e declarat de 4 zile, nu s-a tras un foc de pușcă între francezi și germani. Aviația engleză a încercat câteva raiduri, fără mare anvergură și fără mare succes. Aviatorii nemți n-au vizitat încă Anglia. Pe mare, puțin lucru.

Unii atribuie inactivitatea de pe frontul franco-german faptului că Mussolini se dă peste cap ca să obțină încă de la nemți și de la englezi încetarea ostilităților și întrunirea unei conferințe... Să dea Dumnezeu să fie așa și să reușească, dar e greu de crezut.

Agenția D.N.B. (germană) destăinuiește acum cele întâmplate în ziua de sâmbătă 2 septembrie, pentru a pune în sarcina Angliei toată răspunderea războiului. E vorba de străduințele Ducelui pentru a obține o împăciuire, în ultimul moment:

„Guvernul din Londra a făcut conștient totul pentru a împiedica reconcilierea.

Până duminică la ora 11 nu exista stare de război în Europa. Ostilitățile germano-polone nu constituiau o agresiune germană, ci numai o

reacție contra provocării polone[1]. Era vorba de un conflict local susceptibil de a fi lichidat prin negocieri (de necrezut; inconștiență, după toate cele ce se întâmplaseră și refuzul constant al Germaniei de a negocia!).

Toată activitatea diplomatică — în afară de diplomația engleză — lucra de vineri dimineață pentru a localiza aceste ostilități. Anglia nu voia o localizare și a aruncat Europa într-o catastrofă imensă.

Dl Mussolini a făcut următoarele propuneri:

«1) Armistițiu imediat în Polonia unde cele două părți să rămână pe pozițiile lor.

2) Convocarea imediată a unei conferințe în cinci (Reichul, Italia, Anglia, Franța și Polonia) pentru a lichida litigiul.

Reichul și Franța au consimțit imediat".

Marea Britanie a declarat sâmbătă seara că nu poate participa la o asemenea conferință și a sabotat astfel ultima încercare de salvare a păcii, accelerând chiar cursul destinului.

Ea a sfărâmat voința franceză de a păstra pacea[2]. În Cabinetul englez, partidul războinic după o luptă înverșunată, a obținut ca cererile adresate Germaniei să ia forma unui ultimatum. Acest ultimatum de două ore a distrus speranțele bazate pe inițiativa d-lui Mussolini și pe dragostea de pace a poporului francez».

Pe de altă parte, Agenția Stefani (oficioasa italiană), dă următoarele precizări cu privire la intervenția lui Mussolini:

„Iată lămuririle oficiale asupra tentativei extreme ce s-a făcut pentru salvarea păcii îndată ce a fost grav amenințată:

«În ziua de 31 august, Ducele a informat Guvernele englez și francez că el ar putea convoca o Conferință internațională la 5 septembrie, cu scopul de a revizui clauzele Tratatului de la Versailles care sunt cauza actualei tulburări a vieții europene, dar aceasta cu condiția prealabilă ca Ducele să fi avut certitudinea adeziunii franco-britanice și a participării Poloniei asigurată prin acțiunea Londrei și a Parisului.

Cu toate solicitările Guvernului italian, Londra și Parisul n-au fost în măsură să comunice răspunsul lor la Roma înainte de 1 septembrie.

În aceeași vreme, în cursul nopții de 31 august și al zilei de 1 septembrie, s-au produs la frontiera polono-germană incidente care au determinat pe Führer să înceapă operațiuni militare contra Poloniei.

Răspunsurile primite de Guvernul italian fiind în principiu favorabile atât din partea Franței cât și din partea Angliei, iar din partea Fran-

[1] Explicație cam îndrăzneață a incalificabilului atac german din dimineața zilei de 1 septembrie!

[2] Nemții nu pierd o ocazie pentru a măguli și împăca Franța și a încerca să o rupă din alianța cu Anglia — și din război...

ței manifestându-se chiar un interes deosebit pentru o posibilă dezvoltare a inițiativei Ducelui, cu toate că un prim conflict militar izbucnise între Germania și Polonia, Guvernul italian a informat pe cancelarul Hitler la 2 septembrie, ora 10, că mai există încă putința de a se convoca o conferință, precedată de un armistițiu, conferință care trebuia să rezolve pe cale pașnică conflictul germano-polon.

Cancelarul Hitler, prin mijlocirea ambasadorului Italiei la Berlin a răspuns Ducelui *că nu respinge a priori* eventualitatea unei conferințe[1], dar că vrea să știe în prealabil dacă nota prezentată la Berlin de ambasadorii Franței și Angliei are caracterul unui ultimatum — pentru că în caz afirmativ orice negociere ar fi inutilă — și să mai știe dacă poate avea un răgaz de 24 ore pentru a reflecta și lua o hotărâre în această privință.

La 2 septembrie ora 14, Guvernul italian punându-se din nou în legătură cu Guvernele din Londra și Paris, le-a informat despre întrebările Führerului. Seara târziu au sosit succesiv de la Londra și de la Paris răspunsuri afirmative cu privire la cele două întrebări menționate, dar aceste răspunsuri adăugau că Franța și Anglia, în urma faptului nou al ocupării teritoriului polon de către forțele germane între 31 august și 2 septembrie, pun o condiție fundamentală pentru participarea la o conferință internațională și anume: evacuarea teritoriilor ocupate.

În această situație, Guvernul italian s-a mărginit să informeze pe Führer despre condițiile sus-arătate, adăugând că, în afara unui aviz al Guvernului german, el socotește că nu poate să desfășoare mai departe acțiunea începută».“

....

....

După telegrame sosite din Milano azi-dimineață, se pare că italienii n-au renunțat nici acum la mediația lor și că mai speră un rezultat favorabil. Slabă speranță, în tot cazul...

———

Witzleben care sosește din Germania a venit să-mi povestească mizeria pe care a lăsat-o acolo. La hoteluri și prin restaurante lumea nu-și poate face o idee de viața oamenilor prin case. Totul e cu cartelă. Untul, laptele, făina se împart pe porții reduse. Fiecare om are dreptul la 700 grame carne pe săptămână. Ghetele, rufele, hârtia — aproape tot ce se cumpără nu se mai poate cumpăra decât cu cartela. Poporul e subalimentat și lucrurile nu mai puteau merge așa. *Dacă ar fi continuat, ar fi izbucnit o revoluție*. Wizleben crede că una din cauze, poate princi-

[1] Sensibilă deosebire față de versiunea germană.

pala cauză, care a împins pe Hitler să dezlănţuiască războiul, a fost această stare de mizerie generală. În loc să se prăbuşească în mocirlă, a preferat să se prăbuşească în sânge... Războiul e totuşi cât se poate de impopular, oamenii pleacă cu inima strânsă, femeile îşi însoţesc bărbaţii, fraţii şi copiii în plânsete. Au fost scene impresionante prin gări: femei s-au aruncat înaintea trenurilor ca să nu le lase să pornească, altele se agăţau de vagoane ca să nu-şi părăsească bărbaţii...

———

Stat de vorbă cu Mocsonyi, înapoiat de la Budapesta, unde a petrecut câtăva vreme. Mocsonyi a rămas pe jumătate ungur şi e în raporturi intime cu cercurile diriguitoare maghiare. Povesteşte lucruri foarte interesante. În Ungaria domneşte o ură cumplită împotriva germanilor, care au mâna grea. Guvernul e hotărât să reziste cu armele în cazul unei încercări de ocupaţie nemţească. Mobilizarea ungurească ar fi fost făcută mai ales în acest scop. „Noi nu suntem cehi, spun ungurii, noi ne vom bate, şi nu vom fi dezarmaţi decât cu forţa..." Contingente foarte importante au fost masate în colţul ţării dinspre Polonia dobândit astă-primăvară de la slovaci, de teama unei năvăliri a forţelor poloneze în debandadă. Ungurii se mai tem şi de mobilizarea noastră (e frumos că noi ne temem de a lor!) şi ne bănuiesc că am putea să-i atacăm în înţelegere cu germanii!!! Faţă de noi, ungurii au revendicări teritoriale pe care sunt hotărâţi să le ridice la încheierea păcii, *dar nici o veleitate de atac*. Aşa susţine cel puţin Mocsonyi...

———

S-a spus în ultima vreme că ungurii sunt atât de excitaţi împotriva noastră încât un român nici nu poate trece prin Ungaria. Împotriva acestor afirmaţii două fapte: ginere-meu şi fiică-mea s-au înapoiat cu automobilul de la Bayreuth, în ultimele zile înainte de intrarea nemţilor în Polonia (au sosit la Sinaia în seara de 31 august) şi povestesc că nicăieri n-au fost întâmpinaţi cu atâta politeţe ca în Ungaria — iar fiul lui Reşofski raportează cazul său care e şi mai tipic. A sosit şi dânsul zilele acestea cu automobilul venind din Germania, singur fără şofer; o pană de motor l-a imobilizat pe şoseaua între Budapestea şi Solnok — ori, pe când se căznea fără să parvină să-şi pună motorul în mişcare, a trecut o coloană militară şi doi ofiţeri au coborât dintr-o maşină, au venit să întrebe ce se întâmplase şi au pus şoferul lor la dispoziţia lui Reşofski să-i repare stricăciunea... deşi văzuseră bine că automobilul era românesc.

Sunt oameni care au interes să învrăjbească raporturile noastre cu ungurii şi mă întreb pentru ce...

A murit Leo Kapralik, bătrânul cu barbă frumoasă care împreună cu frate-său Nați a stat în fruntea sucursalei lui Dresdnerbank din București și a Societății Bancare până au fost înlăturați de valul antisemit nazist. Era un om cumsecade și un ovrei simpatic. Suferea de inimă și de un an și mai bine, numai îngrijirile d-rului Katz l-au ținut în viață. A murit nițel și de inimă rea: nu se putea consola de lovitura ce i-o dăduse Berlinul hitlerist...

———

7 septembrie. Ieri la ora 4 1/4 Consiliu de Coroană, convocat în ajun la 7 ore seara. Au participat: grl. Văitoianu, Vaida, dr Angelescu, grl. Balif, Tătărescu, Iorga, Mironescu, eu, Călinescu și Gafencu. Urdăreanu a funcționat ca secretar, a prezidat Regele.

Urdăreanu pretinde că convocarea a fost provocată de vizita mea de luni. Că Regele a ezitat la început, față de opoziția lui Călinescu și a lui Gafencu care au uitat o clipă că sunt creaturile stăpânului și și-au permis să aibă o opinie. Opinia lor era ca să nu pronunțăm cuvântul de „neutralitate", să nu jignim Anglia și Franța, de care nu trebuie să despărțim interesele noastre, căci vor câștiga războiul. Impresionați de cele spuse de mine luni, Regele și Urdăreanu și-au dat seama că izolați aci în sud-estul Europei, între Rusia și Germania nu ne puteam juca cu focul și focul era Germania care ne cerea să ne pronunțăm pe chestiunea neutralității. De altminteri, Urdăreanu care în împrejurările de față dă dovadă de o veritabilă inteligență a conjuncturilor, pleda și înainte de a se întâlni cu mine pentru raporturi cât se putea de bune cu Germania și pentru o neutralitate nu numai de fapt (cum dorea Călinescu și Gafencu) ci și de drept, *adică declarată*. Această neutralitate de drept Consiliul de Miniștri se ferise să o declare în ședința sa de luni, și cuvântul *neutralitate* nu se găsește în comunicatul dat și pe care l-am reprodus mai sus. Urdăreanu a mai convins pe Rege că un Consiliu de Coroană era indispensabil oricare ar fi fost hotărârea luată, pentru ca Regele să nu rămână descoperit. „Răspunderea lui Călinescu și a lui Gafencu? Cine sunt ăia? Nu-i știe nimeni... Ei să acopere pe Rege? Nu se poate!" Când l-am auzit pe Urdăreanu vorbind așa, era să-l întreb: „Dar dacă sunt atât de neexistenți — și sunt — cum li se pot încredința frânele țării, fie și în subordine?" N-am mai vrut însă să arunc untdelemn pe foc... Călinescu și Gafencu, de teamă ca nu cumva Consiliul de Coroană să fie pentru neutralitate mărturisită, au căutat să împiedice pe Rege să-l convoace. Călinescu susținea că Consiliul de Coroană n-avea calitatea să hotărască, neavând răspundere. Parcă Guvernul avea vreuna! Regele, care încetul cu încetul fusese câștigat de Urdăreanu pentru declarația de neutralitate, și care vedea în întrunirea Consi-

ului de Coroană un prilej pentru acest pas a trecut însă peste obiecțiile lui Călinescu și a convocat Consiliul. Urdăreanu îmi povestea că au fost scene teribile (nu în fața Regelui...) între Călinescu și el, și am impresia că s-a cam stricat căruțul între ei...

Fusesem convocați pentru ora 4. Pe la ora 2 mi-a telefonat Urdăreanu rugându-mă să vin mai devreme, că avea ceva să-mi spună. Am sosit la Cotroceni pe la ora 4 fără 20 și Benjaminul s-a închis cu mine într-un salon, mi-a povestit cearta sa cu Călinescu, șovăiala Regelui și „capacitarea" lui și mi-a arătat în fine proiectul unui comunicat redactat de dânsul prin care se specifica că Consiliul de Coroană „a hotărât observarea regulilor unei stricte neutralități" — comunicat aprobat de Rege, după câteva corectări. Mă rugase să vin mai devreme fiindcă dorea să mă pună la curent cu cele întâmplate și în măsură să lupt în Consiliu pentru soluția cea bună, căci se temea încă de o posibilă schimbae a Regelui: Călinescu și Gafencu ceruseră să-l vadă înainte de ședință și se aflau închiși cu Majestatea Sa de la ora 3 1/2. Urdăreanu încercase să rămână în cabinetul Regelui, dar Călinescu ceruse Suveranului să vorbească numai în prezența lui Gafencu... Această eliminare a lovit de altminteri pe Urdăreanu în amorul său propriu mai mult decât orice; mi-o povestea cu un rânjet rău și cred că de azi înainte are să poarte sâmbetele chiorului. Conversația primului-ministru și a ministrului de Externe s-a prelungit până pe la ora 4 și un sfert; Urdăreanu fierbea. În fine s-a sfârșit — cei doi miniștri și-au făcut apariția în sala Consiliului (fosta sufragerie, în care dejunasem singur pe vremea nemților...) unde trecusem între timp și unde se adunaseră Consilierii Regali notați mai sus (lipseau mareșalul Prezan bolnav la țară și Cuza obosit la Iași). Regele a chemat pe Urdăreanu și după câteva minute, însoțit de dânsul a venit în mijlocul nostru și ne-am așezat. Urdăreanu trecând pe lângă mine mi-a susurat: „A rezistat!" — Eu: „Rămâne comunicatul?" — „Da".

Regele a deschis ședința prin câteva cuvinte, declarând că în împrejurările grave prin care trece țara dorește să pună pe consilierii săi la curent cu acțiunea desfășurată de Guvern de la începutul crizei și să aibă sfatul Consiliului asupra atitudinii de adoptat de aci înainte. Și a dat cuvântul lui Gafencu ca să facă o expunere asupra situației politice și asupra pașilor făcuți până atunci.

Gafencu a măcinat trei sferturi de ceas o expunere cu câteva digresiuni și cu citirea câtorva documente în sprijinul afirmațiilor sale.

Expunerea lui Gafencu se poate împărți în patru părți:

I. Angajamentele noastre cu Puterile străine. Pe acest teren două evenimente au dominat situația și ne-au permis să conservăm poziția mulțumitoare în care ne aflăm: acordul comercial de astă-primăvară cu

Germania și garanțiile date, fără să fie solicitate (?) de Anglia și de Franța cu privire la integritatea noastră ca Stat. Executarea mai mult decât corectă, largă chiar, a acordurilor comerciale cu Germania ne-a permis să trecem fără dezagremente și prin criza cehoslovacă de astă-primăvară și prin cea actuală, până acum. Raporturile noastre cu Germania sunt foarte bune. Gafencu a confirmat declarația Berlinului (consemnată deja în aceste însemnări) că Germania nu e în nimic amestecată în mobilizarea Ungariei, pe care o găsește chiar inoportună și că n-a încurajat niciodată revendicările Ungariei[1] pe care nici nu le cunoaște, căci ungurii n-au vorbit niciodată nemților de rectificările de graniță pe care la urma urmelor le-ar putea pretinde (dacă le-ar putea și dobândi e altă chestiune), ci de anexarea întregului Ardeal. Or, niciodată Germania n-ar putea concepe o astfel de „operație" care ar trece minorități germane importante și mulțumite în România, în șovina și tiranica Ungarie... Vorbind despre raporturile cu Germania, Gafencu ne-a adus la cunoștință că primise chiar în ajun vizita lui Fabricius care i-a mulțumit pentru atitudinea luată de România față de Reich, dar a adăugat că după comunicatul de luni care consacra o stare de fapt, o declarație formală de neutralitate, după cum au făcut-o atâtea State, ar fi bine venită. Nu era o injocțiune, dar ministrul Reichului a declarat că o asemenea declarație, chiar însoțită cu diverse mezelicuri, cum a făcut-o de pildă Iugoslavia, ar mulțumi foarte mult Berlinul. „En toute amitié". Ministrul nostru de Externe adăuga că cererea Reichului nu trebuie să ne influențeze exclusiv, dar că nu era posibil să nu ținem seamă de ea în deliberările noastre.

Față de Anglia și de Franța, situația noastră era și dânsa limpede. Acordându-ne garanția lor, Marile Puteri Occidentale, în special Franța nu ne-au pus decât două condiții:

a nu rupe contactul,

a nu contraria curentele de simpatie atât de vii în masele poporului nostru, condiții pe care le-am respectat și le respectăm cu atât mai ușor că nu ne-ar fi cu putință să le înlăturăm...

Cu Polonia, deși tratatul nostru este general, adică operant „ergo omnes", o clauză a sa specifică că nu va fi operant *decât în baza convențiilor militare încheiate*. Convenție militară cu Polonia n-am încheiat decât în ipoteza unui atac din partea rușilor. Mai mult: noi am oferit (îndemnați de Anglia și de Franța) să lărgim pactul nostru și să încheiem o convenție militară și în ipoteza unui atac al Germaniei — *Polonia a refuzat însă*. A refuzat fiindcă noi am cerut să întindem cooperarea noastră și împotriva unui atac al Ungariei, pe care Polonia voia

[1] Le-a încurajat în schimb Anglia, la un moment dat, dar a revenit apoi asupra încurajărilor sale...

atunci să o atragă în sfera ei de acțiune; a refuzat fiindcă și-a dat seama că o colaborare militară a noastră nu putea să-i fie de nici un folos...

Cu alte țări, față de conflictul de astăzi, nu avem nici un angajament.

II. Angajamentele noastre diplomatice neobligându-ne la nici o acțiune în favoarea unuia sau altuia din beligeranți, singura noastră preocupare e să ne apărăm teritoriul față de o eventuală încălcare. Pentru aceasta avem la dispoziție buna înțelegere cu vecinii noștri și măsurile militare de pază la granița noastră.

Cu Ungaria avem manifestarea oficială a ministrului Bardossy care a declarat ministrului nostru de Externe că Guvernul său nu nutrește nici o intenție agresivă la adresa României. La oferta noastră de a încheia un pact de neagresiune, Ungaria a sfârșit prin a răspunde că subordonează un asemenea pact unui altuia prealabil privitor la tratamentul minorităților. Guvernul ungar, a afirmat dl Bardossy, a făcut de altminteri aceeași propunere și Guvernului iugoslav. S-a dovedit apoi că această afirmație era inexactă, căci Ungaria nu făcuse și n-a făcut nici până azi o asemenea propunere Guvernului din Belgrad. Guvernul român a declarat că n-ar putea încheia cu Ungaria un pact minoritar bilateral; singurele angajamente pe care le-ar putea lua în această direcție ar fi angajamente în trei, împreună cu Iugoslavia după modelul celor semnate la Bled, anul trecut... Lucrurile au rămas baltă. Ministrul nostru de Externe afirmă însă că atât Italia cât și Germania au blamat în mai multe rânduri politica intransigentă de la Budapesta și au aprobat atitudinea noastră. „Ungurii fac politică de nebuni; sunt prea enervați..." s-a spus la Roma.

Bulgarii fac în momentul de față politică gălăgioasă, cel puțin în presa lor, căci Guvernul din Sofia e mai rezervat. Nu încape îndoială că bulgarii doresc victoria germanilor ca să-și valorifice revendicările lor în ultimul moment. Cunoaștem legăturile lor cu Germania: ofițeri germani sunt în misiune în Bulgaria, iar în timpul din urmă 100 de avioane foste cehe au trecut în posesia vecinilor noștri de peste Dunăre[1]...

După informațiile ministrului de Externe, bulgarii mobilizează în parte, dar concentrează aproape toate trupele lor înspre Tracia, de teama turcilor.

Față de Rusia ministrul nostru de Externe a fost discret. Avem o lipsă totală de informații, mărturisește d-sa. S-a convenit ceva în secret cu privire la noi, în pactul de neagresiune germano-rus? Punct de întrebare chinuitor. Încercăm să ne apropiem de Moscova ca să trăim în bună pace. Vom întineri misiunea noastră diplomatică în Rusia. Cău-

[1] Dar nouă nu ne dau nemții avioane și armament? Să contăm și noi pe ei la masa verde? Evident, bulgarii nu dau petrol în schimb. Dar dau grâu și alimente...

tăm contacte prin Turcia cu care suntem atât de bine și care a păstrat relații bune cu Moscova. Și prin Germania căutăm să ajungem la ruși...

Călinescu a întrerupt pe Gafencu pentru a ne citi o circulară interceptată a Kominternului adresată tuturor celulelor comuniste din Balcani. Circulară interesantă în care Moscova explica motivele pentru care a încheiat pactul cu Germania și a rupt pe cel cu Puterile Occidentale. Sovietele — spune circulara — a trebuit să-și schimbe politica.

Internaționala a treia nu mai trebuie să urmărească revoluția mondială pe cale directă, ci indirectă *declanșând războiul*. Și pentru aceasta, era mai naturală și mai utilă *o apropiere vremelnică* cu dictatura naționalistă dar socialistă din Germania decât una de regimurile imperialiste burgheze din Occident... *A jucat un rol și faptul că Polonia și România au refuzat ajutorul Sovietelor...*

A adăugat și Regele câteva cuvinte ca să ne spună că cu prilejul întâlnirii sale cu Inönü în Bosfor, a insistat mult pe lângă Președintele Republicii Turcești ca să ne înlesnească drumul spre Moscova — și că cuvintele sale n-au căzut în urechea unui surd...

III. Ministrul de Externe ne-a expus în această parte raporturile dintre țările Înțelegerii Balcanice. Neintrarea Italiei în război a înlesnit mult raporturile dintre aceste țări și a permis Iugoslaviei să rămână credincioasă angajamentelor sale. Declarația ei de neutralitate nu o împiedică, cel puțin până acum, să afirme că toate punctele Înțelegerii Balcanice rămân pentru dânsa în plină vigoare. Tot astfel și cu Grecia.

În ce privește Turcia, lealitatea ei a fost cântată de Gafencu pe toate strunele. Informația apărută în presă că Turcia a declarat război Germaniei nu era exactă. *Turcia s-a declarat neutră în conflictul actual* și nu e probabil să părăsească această neutralitate cât timp Italia nu va intra în război. În ce privește Balcanul, Turcia a mobilizat 4 corpuri de armată și le-a masat în Tracia și pe malurile Bosforului, gata să intervină la prima mișcare a Bulgariei. E pentru noi o bună garanție de pace spre sud și un ajutor însemnat în cazul în care zarzavagiii cuprinși de nebunie ar încerca să ne atace...

IV. Ministrul de Externe a încheiat expunerea sa prin considerații asupra atitudinii ce se cuvine să păstrăm noi, și a conchis că numai o atitudine de *strictă neutralitate* ne-ar permite să trecem fără prea multe pagube materiale și morale prin vremurile de restriște pe care le-a provocat îngrozitoarea catastrofă ce s-a abătut asupra Europei. O atitudine de strictă neutralitate ar da pe de altă parte o deplină satisfacție Puterilor angajate în luptă, și de o parte și de alta, precum și Statelor vecine

....

....

M-am uitat la Urdăreanu, Urdăreanu s-a uitat la mine: partida era câștigată. Anglofilii se supuseseră îndrumărilor Regelui. Și nici nu se

putea altfel, căci sunt amândoi ce sunt, prin voința, sau să zicem mai bine prin capriciul Măriei Sale...

După ce a terminat Gafencu, Regele a luat pe rând avizul fiecăruia din Consilierii Regali. A fost o jale. Am putut să-mi dau seama o dată mai mult cât de găunoși și de nuli sunt acești oameni pe care prostia norocului i-a adus succesiv în fruntea Guvernelor țării, afară de Balif — și de mine bineînțeles. Și Balif a fost singurul care a vorbit cumsecade, alături de chestiune, dar cu inimă și simplu. Au luat cuvântul unul după altul, la un semn al Regelui și în ordine: Văitoianu, Vaida, Iorga, Mironescu, dr. Angelescu, Tătărescu. Au vorbit toți fără vlagă, ca plictisiți, afirmând toți că singura soluție era neutralitatea, după ce aprobaseră fără șovăire politica dusă de Guvern și expusă de Gafencu. Au fost de altminteri toți foarte scurți și de o platitudine scârboasă. Iorga a schițat un pas de dans în direcția Franței, dar a revenit repede la realitate. A început însă prin a-și bate joc de Guvern, sub nasul Primului și al Externului, declarând că nu cunoaște o politică a Guvernului și numai una a Regelui, căruia îi revine tot meritul actelor de prudență și de precauție care s-au săvârșit. Toată cuvântarea lui, descusută, a fost una din cele mai proaste din câte a rostit. Părea de altminteri foarte obosit, buhăit și plictisit. Îl supără mult ochii (face o cataractă) și se plimbă cu două–trei perechi de ochelari. Fusesem convocați în uniformă albă, de serviciu, dar a lui nu mai era albă, de murdară și răsucită ce era...

Am luat cuvântul penultimul după Tătărescu care vorbise scurt, prost și cu pretenții tehnice de neofit al diplomației... Sarcina mea, care trebuia să fie grea, dacă temerile lui Urdăreanu s-ar fi dovedit exacte — a fost ușoară. Tot Consiliul se pronunțase într-adevăr pentru neutralitate declarată. „N-aveam decât să forțez uși deschise". Am început prin a împărți în două problema pe care trebuia să o rezolvăm: hotărârile pentru ziua de azi și cele rezervate zilei de mâine, dar pe care trebuia să le pregătim de pe acum. Pentru ziua de azi, *stricta neutralitate afirmată* — hotărâre asupra căreia am renunțat să insist deoarece Consiliul se pronunțase în unanimitate pentru ea. „Dar — am continuat — fiindcă se zice «gouverner c'est prévoir», să-mi fie îngăduit să-mi dau iluzia că guvernez și eu pentru câteva clipe, și să încerc să prevăd." Și am repetat cele spuse cu două zile înainte, tot la Cotroceni, dar într-un cerc mai restrâns, că oricare va fi sfârșitul războiului, ne vom găsi față în față cu brutalitatea moscovită intactă și cu beligeranți atât de istoviți încât învingătorul se va confunda cu învinsul din punctul de vedere al potențialului său. „Dacă Anglia și Franța vor ieși învingătoare, vă închipuiți dvs domnilor, că vor mai începe un al 3-lea război, ca să ne scape pe noi din ghearele Rusiei? Și dacă va ieși Germania

învingătoare credeți dvs că se va certa cu Rusia ca să ne cruțe pe noi? Nu se știe ce ne poate aduce ziua de mâine. În Germania mizeria sporește într-una nemulțumirea — în Franța nu uitați că sunt 70 de deputați comuniști. Nu e exclus, dacă acest război început fără nici o vlagă, pretutindeni, va dura — să vedem într-o bună zi țările beligerante bolșevizându-se și să nici nu ajungem la masa verde, după încetarea ostilităților". Am subliniat rolul covârșitor pe care Rusia îl va juca în toate aceste ipoteze și după dezvoltări pe care nu e util să le mai reproduc aci, am ajuns la concluzia: *neutralitate strictă pentru azi — apropiere și înțelegere cu Rusia pentru mâine.* Am arătat cu acest prilej mulțumirea mea pentru demersurile întreprinse în direcția Moscovei prin Turcia și prin Germania, precum și pentru primenirea Legației noastre din U.R.S.S. Am adăugat însă în această privință că tânărul Davidescu pe care nu-l cunosc poate să fie bun, dar că ar trebui pentru pornirea unei politici noi între Moscova și noi, un om reprezentativ al nației și al gândirii noastre, un om cu mare suprafață și că nici unul n-ar fi mai indicat ca dl profesor Iorga! I-am tras-o! E cusurul meu că nici în momentele cele mai tragice nu mă pot abține de la o glumă! Au râs toți — iar Iorga a fost atât de siderat, încât a răspuns printr-o prostie: „Dacă trebuie un om cu suprafață, eih, atunci nu eu, ci Giurescu, dl Giurescu ăla care m-a desființat!" Și s-a pus să explice *serios* pentru ce n-ar putea merge la Moscova...

După mine, Balif a vorbit despre armată și despre necesitatea de a ne înarma până în dinți, utilizând pentru aceasta răgazul pe care ni-l va da neutralitatea...

Cel din urmă a luat cuvântul Călinescu, care s-a declarat în treacăt — dar mezzo-voce — de acord cu o declarație de strictă neutralitate (pierduse partida înainte de ședință) și s-a întins aproape exclusiv asupra mijloacelor noastre de apărare. Și laudă-te gură... Avem o armată bună, avem arme, echipament și muniții. Concentrările se fac nu numai în perfectă ordine dar și cu un sentiment de entuziasm (!!!) demn de admirat. Comparând starea de azi cu ce era acum un an, putem să fim mândri de opera săvârșită, al cărui merit revine înainte de toate Majestăților Sale (dar nu era Majestatea Sa pe Tron și acum un an?). Regele era jenat și sufla fum în tavan — iar Tătărescu schimba fețe...

După cuvântarea lui Călinescu, Regele n-a mai rezumat dezbaterile — nici nu fuseseră dezbateri — și a pus pe Urdăreanu să citească proiectul de comunicat. După câteva propuneri de modificări (s-a scos din text referirea la Convenția de la Haga din 1907, ca inutilă) s-a adoptat următoarea redactare:

„1. Majestatea Sa Regele convocând Consilieri Regali, ședința a avut loc astăzi 6 septembrie, ora 16, la Palatul Cotroceni.

2. După expunerea președintelui Consiliului de Miniștri, ministrului Apărării Naționale și a ministrului Afacerilor Străine asupra politicii externe a Guvernului, față de evenimentele internaționale în curs, Consiliul în unanimitate a aprobat acțiunea diplomatică urmată și măsurile militare luate pentru apărarea fruntariilor.

3. *Consiliul în unanimitate a hotărât observarea strictă a regulilor neutralității stabilite prin convențiile internaționale, față de beligeranții din actualul război*".

Ședința s-a ridicat la ora 7 1/4.

De la Cotroceni m-am dus la Julietta să mă fotografiez. Iar la orele 10 1/2 am plecat la Breasta...

---

8 septembrie. *Breasta.* Ziarele și Radio nu ne-au adus pe ziua de ieri vești militare importante, afară de ocuparea Cracoviei de către nemți. Armatele germane continuă înaintarea lor în Polonia, pe toate liniile de invazie.

Pe frontul de vest, nimic. Pare că se pregătește un atac francez împotriva liniei Siegfried... Activitate aviatică nulă, de o parte și de alta...

La Berlin s-a publicat o carte albă cu privire la negocierile care au precedat intrarea în război. Ar fi interesant de confruntat această carte albă cu cea pe care desigur o vor publica-o și englezii. Nemții își pun în ordine dosarul, pentru aspra judecată la care ar putea fi supuși. N-au uitat 1919...

Polonezii dezmint luarea Cracoviei, mă întreb de ce, căci Cracovia a fost luată. Nemții s-au dus chiar la mormântul lui Pilsudski, la Wawel, și au dat onorurile rămășițelor celui care a încheiat cu ei un pact de neagresiune pe 15 ani. Ziarele din Berlin fac mare zgomot în jurul acestui gest simbolic menit să pună în lumină contradicția dintre spiritul polonezilor de ieri și acela al polonezilor de azi, și să opună pe Pilsudski lui Beck... spre buimăcirea nefericiților leși.

---

9 septembrie. Înapoiat azi-dimineață la București. Barbu Catargiu și Pascal Toncescu la mine — trebuia să vină și J. Mitilineu dar n-a venit — să mă pună în curent cu exoflisirea totală a grupului românesc

din societatea petrolieră „Sospiro" (terenurile moștenirii Cantacuzino-Nababul...). Eu sunt în Consiliu reprezentantul grupului alcătuit din societățile „Astra Română" și „Româno-Americană" și față de porcăria pusă la cale de aceste două societăți, mi-am dat demisia. Au făcut și moștenitorii Cantacuzino toate prostiile și toate greșelile de închipuit.

———

Nemții au pătruns aseară în Varșovia... În mai puțin de opt zile au decapitat Polonia. Ne închipuiam cu toții că Polonia nu va rezista atacului german, dar credeam că rezistența va dura cel puțin o lună–două. Rapiditatea înaintării Germaniei dă de gândit și pentru frontul de vest, pe care de altminteri nu se petrece încă nimic...

După ultimele știri de la amiază, lupte strașnice sunt în curs în orașul Varșovia. S-au făcut baricade și nemții sunt siliți să cucerească stradă cu stradă...

———

Berliner Börsenzeitung, organ oficios (ca mai toate ziarele germane de altminteri, dar în special însărcinat cu politica externă) — *Berliner Börsenzeitung* scrie:

„Germania n-are nici un interes să se agraveze încordarea locală în sud-estul Europei și cu atât mai puţin să se producă acolo o explicație armată."

Corespondentul lui *Baseler Nachrichten* după care reproduc rândurile de mai sus, vede în această atitudine un semn al dezinteresării Germaniei față de chestiunile revizionismului ungar.

În ce privește relațiile germano-ungare, cercurile diplomatice din Berlin subliniază lipsa, până acum a unei declarații de neutralitate din partea Ungariei.

———

Numărul deputaţilor francezi plecaţi pe front se urcă la 150.

Guvernul Daladier va fi lărgit zilele acestea. Nu se știe dacă printr-un apel la personalități marcante din toate partidele sau prin introducerea celor mai eminenți reprezentanți ai tehnicii. Se pare că această din urmă formulă va fi adoptată.

Anglia dezminte categoric zvonurile de încetare a ostilităților dacă Polonia va fi cucerită. Să ne bucurăm! Germanii răspândesc știrea că vor alcătui un Guvern polonez la Varșovia și vor încheia pacea cu el. Faptul n-ar avea valoare decât dacă tot teritoriul polon ar fi cucerit și Guvernul legitim ar dispărea.

Legația Germaniei anunță că s-au luat măsuri pentru menținerea exportului în România în același volum ca și înainte de izbucnirea războiului. În anumite cazuri, se va putea chiar ajunge la accelerarea termenelor de livrare. Industria germană de export lucrează mai departe, ca de altfel toate celelalte industrii — afirmă Legația Reichului.

Aceasta vrea să zică, pe românește, că Germania va continua să ne livreze armamentul comandat de noi. Din prietenie — sau ca să plătească, în lipsă de devize, indispensabila benzină?

Chamberlain a vorbit, ca să spună că Anglia va duce războiul până la victorie. Asemenea întreaga presă franceză, ca și când ar fi primit un cuvânt de ordine, susține că lupta trebuie dusă până la capăt. Să fie deja defetiști de pus la punct, la Paris și la Londra?

Cancicov a trecut azi pe la mine să mă pună la curent cu unele situații de la Banca de Credit. Inventarul succesiunii lui Kaufmann e cât se poate de interesant. În tezaurul Băncii, pe peretele interior al ușii fiecărei case a afișat inventarul casei. Pe una din aceste uși e afișat cu litere groase: „Acțiunile Majestății Sale Regelui". Puțină discreție ar fi fost la locul ei. Cele 80 000 acțiuni ale Reginei Elisabeta au fost cumpărate cu banii băncii... Adică banca a împrumutat pe Regină cu 18 milioane și Regina a cumpărat acțiunile Băncii... Un alt pachet de 70 și ceva de mii de acțiuni e pe numele Gigurtu, Garoflid și... Nolică Tătărescu. Cancicov crede că Garoflid e om de paie al lui cumnatu-său Dorel Dumitrescu. În combinație a trebuit să fie amestecat și Kaufmann, căci mi-aduc aminte acum cu câtă insistență a cerut să fie numaidecât numiți în Consiliu și Gigurtu și Garoflid... Cât despre Nolică, trebuie să fie banii lui, din șperțării. E extraordinar cum în toate afacerile dai de el, de când a fost frate-său prim-ministru. Fără să mai vorbim de *Scrisul Românesc*, îl găsim mare acționar la Mica, părtaș la cumpărarea *Adevărului*, colaborator cu Tilea (alt bandit) în alcătuirea marii societăți de exploatare silvică de pe Valea Motrului... Și când mă gândesc că acum câțiva ani n-avea ce mânca!

O afacere urâtă lăsată de Kaufmann e afacerea Field. Field e numele unei fabricuțe de nimic din Timișoara, o fabricuță de tălpi de carton (!) și Banca de Credit i-a acordat un credit de 15 milioane lei! În realitate banii s-au dus în buzunarul lui P. Ghiață și al câtorva membri din faimosul grup H al ultimei Camere liberale. Era la ordinea zilei Legea bancară și băncile ceruseră în zadar lui Mitiță Constantinescu modificarea anumitor articole. Ce n-au putut obține direct de la guvernatorul

Băncii Naţionale, au obţinut indirect pe cale de amendamente, în Cameră, graţie „devotamentului" lui Ghiaţă şi al prietenilor săi... Debitul lui Field a tot fost reportat din an în an, a sosit acum momentul să fie lichidat. Să se treacă suma în tăcere prin profit şi pierderi, sau să se facă scandal? Am fost de părere să se ia avizul „acţionarilor"!

Cancicov a mai descoperit o chestiune, foarte dezagreabilă pentru Rege. Când s-au cumpărat acţiunile fabricilor de zahăr pentru Rege, pe numele lui Grigore Carp, acesta a făcut prostia să dea o scrisoare vânzătorilor, prin care se obliga (el, Carp!!) *să asigure acestora transferul banilor în Franţa*! Scrisoarea a fost făcută în trei exemplare, din care unul este şi azi în posesia lui Max Auschnit!!!

Rafael Halfon mi-a vorbit de Kaufmann. Nu ştiu unde e. Era în Elveţia, acum se spune că ar fi la Biarritz... I-au venit toate loviturile deodată. Demiterea lui din toate ghelirurile din ţară trebuie să-l păgubească cu 12–14 milioane de lei pe an. A mai venit şi moartea lui Mannheimer, care a trebuit şi ea să-l coste destul[1]. Dar nimic nu trebuie să buimăcească pe lieber Oskar ca războiul — spune Halfon — de care avea o frică nebună...

Démètre Ghika (fostul nostru ministru de Externe), care a fost cu delegaţia parlamentarilor la Oslo şi s-a oprit la înapoiere două zile la Berlin povesteşte că la trecerea lui prin capitala Germaniei *intenţia de război era vădită*. În cercurile de diplomaţi pe care le-a frecventat, convingerea intimă era că cel care a împins pe Hitler la război a fost Ribbentrop, care, de la reuşita de la München, a luat un ascendent complect (zic diplomaţii...) asupra Führerului. Faţă de Führer, Ribbentrop face pe misticul, şi-i povesteşte că „aude voci în zorii zilei", voci care-l împing pe calea pe care a apucat-o... Göring a fost tot timpul contra războiului şi pentru cunoscutele sale păreri, *i s-a defins să mai ia contact cu diplomaţii*... Cred că realitatea e cu totul alta; Führerul a hotărât tot ca de obicei după capul lui şi Ribbentrop, *ca să se menţină* i-a ţinut isonul. Că Göring să fi avut curajul unor timide obiecţii — e foarte posibil, dar atâta tot.

Ciudat război: avioanele engleze au făcut până acum cinci raiduri în stil mare asupra Germaniei, apropiindu-se până de Berlin, unde a fost

[1] Halfon ştie că în toamna trecută Kaufmann a câştigat graţie lui Mannheimer un milion de dolari, adică circa 200 milioane lei...

chiar dată alarma și n-au aruncat decât manifeste, dar cu milioanele — manifeste tipărite pe nemțește prin care demonstrau sau încercau să demonstreze că Hitler e nenorocirea Germaniei... Nici un avion german n-a zburat deasupra Franței...

———

În discursul pe care Franasovici — noul ministru al României la Paris — l-a rostit în fața Președintelui Lebrun, cu prilejul prezentării scrisorilor sale de acreditare, a călcat în străchini cu toate patru picioarele. Noi ne străduim aci, și nu știm cum să izbutim, să rămânem neutri și să câștigăm împotriva Rusiei o eventuală bunăvoință a nemților și domnul îi trage un discurs la Paris în care *evocă toate amintirile războiului trecut, nepieritoarea glorie a Franței, eterna recunoștință a României și câte și mai câte*. Numai că n-a vorbit de o alianță... Natural, Lebrun a profitat de ocazie ca să insiste asupra legăturilor noastre indisolubile... În momentul de față nu poate fi vorba *de ce simțim* fiecare din noi, *ci de ce putem spune și trebuie să spunem*. Franasovici n-are nici o scuză, căci nu simte nimic. Cred că a vibrat într-însul numai platitudinea atavică; s-a găsit în fața unui stăpân (oricât de șters ar fi fost el) și a vorbit ca o slugă... Căci nu pot crede că a fost la mijloc o complicitate între dânsul, Gafencu și Călinescu. Dar mă întreb ce va zice Regele, care a confirmat un comunicat de neutralitate miercuri — și mai ales ce vor zice nemții?

———

10 septembrie. Ocuparea Varșoviei, anunțată ieri de nemți, dezmințită de polonezi, nu se confirmă încă în comunicatele de azi-dimineață. Se pare că după ce au pătruns în suburbii, nemții au întâmpinat o rezistență disperată: polonezii au împins înainte în tranșeele și în baricadele de pe străzi, femei și copii. Ca să nu apară odioși în ochii omenirii, nemții au lăsat mai moale atacul Varșoviei propriu-zis, lăsând Capitala să cadă după ce vor fi înconjurat-o. De fapt au înaintat la sud și la nord de Varșovia, trecând dincolo de Vistula.

———

Evenimentele zilei de ieri sunt două discursuri: al lui Hitler și al lui Göring. Hitler a urlat și pentru cei care se bat și pentru cei care au rămas acasă. Germania invincibilă va câștiga războiul și nu va mai putea fi constrânsă economicește ca în 1914. Nemții vor avea ce mânca, englezii vor ajunge la cartelă, grație submarinelor germane! Pentru un tanc, pentru un avion distrus Germania are altul gata, iar pentru o mitralieră pierdută — zece! Și așa mai departe. Interesant nu e ce a

spus, ci tonul cu care a spus. L-am ascultat la Radio: n-am auzit niciodată o astfel de trâmbiță și un asemenea dar de modulație... L-a bătut cu mult pe Mussolini!

Göring a vorbit mai liniștit; ca să nu o mai pățească ca în 1918, nemții țin să stabilească de la început răspunderea războiului și să-și complecteze pe cât se poate dosarul cu care se vor prezenta la Conferința păcii... Göring a declinat pentru Germania orice răspundere de război (!!!). Războiul l-a declarat Anglia, Germania voia să negocieze! Cu Polonia nu poate fi vorba de război: „dacă arde casa vecinului și dacă răufăcătorii încearcă să sugrume rudele cuiva în casa cuprinsă de flăcări — o acțiune de salvare nu înseamnă un război"!!! Frumoasă formulă, cu care se poate ajunge departe! Mai interesantă a fost partea discursului mareșalului prin care a încercat să agațe o eventuală acțiune diplomatică, parte în special adresată Franței și Angliei „de la care nu avem nimic de cerut" — a spus oratorul... Discursul e considerat atât în cercurile politice germane, cât și în cele neutre din Berlin ca putând face să se nască ideea că dezvoltarea războiului dintre Germania și Puterile occidentale ar mai putea fi evitată și acum...

Anglia și Franța au dat însă răspunsul lor, prealabil, la invitațiile lui Göring — afirmând că oricare va fi soarta Poloniei, războiul nu se va sfârși decât printr-o desăvârșită înfrângere a Germaniei, chiar dacă lupta ar trebui să dureze ani de zile...

Comunicatul francez anunță că armatele Republicii au ajuns pe tot frontul în contact cu inamicul. Luptele se dau pe teritoriu german. Francezii au cucerit pădurea Warndt, care intră sub formă de peninsulă în teritoriul francez, în regiunea Saarului. Nemții pretind că n-au avut niciodată intenția să apere acest teritoriu — iar francezii că era plin de lucrări militare de apărare, de mine, de adăposturi trucate, de tranșee, de garduri de sârmă ghimpată etc. etc.

———

O escadrilă engleză trecând din eroare asupra teritoriului belgian a fost atacată de avioanele locale. Un avion englez ar fi fost doborât. Totuși, Anglia a făcut acuze Guvernului belgian pentru această ne voită călcare a neutralității...

———

Valahii nu vor mai putea părăsi țara fără un certificat al Statului Major. Fără un asemenea certificat nu se vor mai elibera pașapoarte...

———

Până acum, circa 1 milion și jumătate de persoane au fost evacuate din Londra. Mai rămân destule...

„Reuter" din Londra anunță că plonezii au hotărât „scurtarea frontului lor". Frumoasă formulă și aceasta, numai să nu-l scurteze prea mult...

Pare că pe frontul polonez n-au fost 52 divizii germane, cum s-a spus la început, ci 70. Și aproape toată aviația germană. Circumstanțe ușurătoare pentru polonezi și pentru mareșalul Smigly-Ridz (al cărui nume înseamnă pe limba leșilor, „iepure repede"!).

Iacovake (fostul ministru plenipotențiar) mi-a cerut azi-dimineață o întrevedere telefonică ca să-mi facă o comunicare foarte gravă. Nu e un intim, așa încât cererea sa m-a impresionat și l-am poftit numaidecât. A venit, s-a uitat cu sfială jur-împrejur, a închis ușile cabinetului meu de lucru, s-a așezat pe canapea lângă mine și mi-a încredințat secretul. Palpitam... Și iată confidența: „Am venit ieri de la Brăila și în tren am aflat un lucru foarte grav: printre oamenii concentrați în sudul Dobrogei s-au ivit cazuri de râie... Am crezut indispensabil să-ți spun acest lucru, ca să-l comunici mai departe, căci eu nu cunosc pe nimeni în Guvern și n-am acces la Rege!"

Culmea era că nu glumea și era cât se poate de serios. I-am mulțumit călduros și i-am strâns mâna cu efuzie. A plecat satisfăcut...

Am asistat azi-dimineață în bisericuța de la Băneasa la căsătoria lui Tanzi Balaban cu Frimu, fiul generalului, decedat. Biserica a fost clădită în 1761 de soția banului Ștefan Văcărescu. Se vede că moșia era a ei, de zestre și de acolo vine numele de „Băneasa"...

---

11 septembrie. O mare bătălie e în curs la nord de Varșovia. Polonezii, după câte se pare, vor să stabilească un front cam pe linia Narevo–Bug–Vistula. Varșovia ar rămâne în afara acestui front, în mâinile nemților.

Corpul diplomatic a fost evacuat din Varșovia și trimis tocmai la Cârșnovițe (așa se pronunță, nu știu cum se scrie) care se află aproape de granița rusească și de frontiera românească... „Trimis" vorba vine, căci d.d. diplomați au trebuit să se evacueze singuri, prin propriile lor mijloace; Guvernul nu le-a dat nici măcar benzină. Unii n-au putut pleca; în această situație sunt consilierul ambasadei noastre Dumitres-

cu, secretarul Paul Zănescu și atașatul militar. Au noroc, căci nemții nu mai atacă Varșovia și după ce aceasta va cădea, d.d. diplomați români vor fi trimiși în sleeping-car la București...

Canada a declarat război Germaniei. Toate dominioanele se execută, unul după altul...

Wilhelm, Kaizerul, ar fi adresat o scrisoare lui Hitler prin care-l previne că merge spre un dezastru mult mai cumplit decât cel din 1914. Scrisoarea ar fi fost trimisă prin aghiotantul Kaizerului, baronul von Moeller, dar Führerul ar fi refuzat să-l primească. Moeller ar fi remis scrisoarea la Ministerul Afacerilor Străine, d-lui von Halem...

În America se desenează o campanie serioasă în favoarea abrogării legii neutralității. Se zice că Congresul va fi convocat în acest scop, zilele acestea...

Pe frontul de vest francezii au înaintat în fâșia de pământ dintre liniile Maginot și Siegfried, un fel de „no man's land". Contraatacurile germane nu i-au putut clinti de pe liniile ocupate.

Englezii continuă să arunce manifeste cu aeroplanul în Germania. Ceea ce dovedește că au și ei informații ca și noi, cum că în Germania domnește o mare nemulțumire și foarte puțin entuziasm pentru război.

Dacă francezii au inițiativa pe frontul de vest, pe mare se pare că o au nemții. Destul de numeroase vase englezești și chiar neutre au fost torpilate.

Rusia mobilizează și ea încontinuu. Patru noi contingente au fost chemate. Nu-mi place...
Știrea dată de ziare străine că Litvinov ar fi fost arestat și împușcat este dezmințită oficial de agenția sovietică TASS.

Paul Reynaud, ministrul de Finanțe francez a vorbit ieri la Radio despre „frontul economic, financiar și monetar" franco-englez și a ară-

tat că şi mobilizarea economică şi financiară va constitui un element de înfrângere a atacului german. Ministrul francez a mai explicat în ce deplorabile condiţii economice şi financiare începe Germania războiul.

———

12 septembrie. De aseară la Sinaia. O vreme ca în poveşti...

Ieri-dimineaţă s-au întrunit la Cameră cele două comisii de legislaţie, a Senatului şi a Adunării Deputaţilor, pentru examinarea legii breslelor. Proiectul încălcând asupra atribuţiilor Consiliului Superior Economic, m-am dus ceva mai devreme la Cameră, să mă înţeleg cu Ralea (autorul (?) proiectului) căci cu Călinescu mă înţelesesem deja asupra modificărilor de introdus. Am telefonat după zisul Ralea — căci nu sosise încă la Cameră — şi am aflat cu stupefacţie că nu era în Bucureşti! Comisiile fuseseră convocate din iniţiativa Guvernului şi nici un ministru prezent, ca şi cum ar fi fost conflict între Guvern şi Parlament! Am telefonat lui Călinescu să-i cer lămuriri. Mi-a explicat că a socotit de cuviinţă să lase Comisiile libere să discute proiectul fără prezenţa ministrului. Guvernul va examina obţiecţiile făcute după notele stenografice luate şi numai apoi va veni în Comisie să arate ce modificări poate primi şi pe care nu!!! Ciudată metodă! Dar în fine, s-o admitem. De necrezut este că nimeni nu fusese prevenit nici la Cameră, nici la Senat. Dacă nu veneam eu împins de un interes special şi nu telefonam lui Călinescu, ar fi aşteptat comisiile toată dimineaţa, un ministru! Aşa o anarhie n-am văzut până acum. Am adunat *eu* comisiile, pe care le-a prezidat Stoicescu, rectorul, şi am explicat *eu* celor prezenţi ceea ce ar fi trebuit să vină să explice un membru al Guvernului! Deputaţii şi senatorii au rămas înmărmuriţi...

———

Radian, care a fost la Oslo cu delegaţia noastră parlamentară, a rămas în Germania „să vadă cum se prezintă lucrurile". A petrecut zilele dinainte şi o săptămână din război la Berlin şi la München. Vine direct de la München şi povesteşte lucruri interesante, căci a văzut oameni importanţi până la treapta lui Rosenberg şi a lui Wohlthat şi a căutat să se amestece în toate straturile populaţiei, făcând nu numai meserie de om politic dar şi de reporter gazetăresc.

Toţi nemţii sunt uniţi şi au încredere oarbă în Hitler. Desigur nici un entuziasm pentru război, dar toţi socotesc că războiul era necesar pentru ca fiecare german să-şi poată agonisi hrana pe care englezii i-o refuză... Ei numesc actualul război „der Brot-Krieg...", sunt hotărâţi să lupte până la ultimul om şi să-l câştige. De altminteri, nimeni nu se îndoieşte de victorie. Siguranţa de sine şi resemnarea la regimul de pri-

vațiuni până la izbânda finală sunt impresionante. Englezii se înșală dacă cred că pot despărți poporul de Hitler și răspândesc degeaba milioanele de manifeste pe care le aruncă din aeroplane...

Nemții au fost siguri că francezii nu vor intra în război. E singurul adversar pentru care au stimă și de care au teamă. Și acum în urmă, până la plecarea lui Radian din Germania, mai credeau că francezii nu vor face decât un război simbolic. De aci toate amabilitățile, toate demonstrările de simpatie, toate avansurile de pe frontul de vest... Fiecare lovitură de pușcă de pe acest front e o grea decepție în sufletul fiecărui german.

Defecțiunea Italiei n-a impresionat. Se așteptau la ea și de altminteri frontul italienesc ar fi constituit o sarcină suplimentară pentru germani, pe câtă vreme ca neutri italienii pot aduce mari servicii Reichului și armatelor sale. Totuși, sufletește, atitudinea Italiei a provocat mare dispreț. Radian a asistat la faimoasa ședință a Reichstagului în care s-a proclamat anexiunea Danzigului și în care a vorbit Hitler. Pasajul în care a pomenit de Duce și de Italia a fost subliniat printr-o tăcere mormântală...

Înțelegerea cu Rusia s-a făcut prin inițiativa Moscovei, care trimisese de câteva luni emisari la Berlin și lucra și prin Schulemburg, ambasadorul german de la Moscova. Nemții au încheiat convenția pentru două motive: întâi ca să împiedice pe Anglia să o încheie și să-i încercuiască — apoi ca să-și poată procura materii prime și alimente. Toată lumea își dă seama în Germania că rușii n-au încheiat pactul decât ca să împingă pe nemți în război... Nimeni n-are încredere în durata acestei imorale alianțe. Radian se afla încă în Berlin când și-a prezentat scrisorile de acreditare noul ambasador sovietic, *un jidan* numit Schwartzev... Îl salutau național-socialiștii cu mâna întinsă și dânsul le răspundea cu pumnul închis, ca un bun comunist — și hitleriștii schimbau fețe-fețe.

Și abia pus în aplicare pactul începe deja să dea loc la greutăți. Nici nu s-a stabilit încă *calea* schimburilor. Rușii pretind că mărfurile lor trebuiesc plătite *în aur*, sau în troc, și nemții se întreabă ce ar putea fabrica și exporta în Rusia care și-a creat o industrie de armament și de mașinării de sine stătătoare... Tehnicieni? Desigur, dar cum se va exprima valoarea lor în monedă?

Radian a căutat să afle dacă pactul de neagresiune conține vreo clauză secretă privitoare la noi. O informație precisă în această materie, informație pe care Guvernul nostru n-a putut să și-o procure pe nici o cale până acum, ar fi fost neprețuită. Deși n-a putut afla nimic pozitiv, din conversațiile sale cu Rosenberg mai ales, ar rezulta că nimic secret n-a fost convenit, nici în ce ne privește pe noi, nici chiar în ce privește

Polonia. Rușii au fost așa de ahtiați să semneze pactul, așa de mulțumiți când Berlinul a zis „da", încât n-au mai îndrăznit să ceară nimic Germaniei. Germania „n-a plătit" semnătura Rusiei, căci mai mult ea ar fi urmat să fie plătită, după cum se învârtiseră lucrurile. *Germania n-a luat nici un angajament față de Rusia, și-a conservat o întreagă libertate de acțiune.*

Cum vor uza nemții de această libertate, întrucât ne privește cel puțin pe noi? Toți, fără excepție, cu care Radian a venit în contact, i-au afirmat că Germania dorește pacea și neutralitatea în sud-estul Europei și în Balcani. *Germania are destul cu revendicările ei pe care vrea să le ducă la realizare, ca să nu-și mai ia și revendicări străine în spinare în schimbul unui ajutor militar foarte problematic...* Din aceste motive Germania departe de a ațâța Ungaria și Bulgaria împotriva noastră, va face tot ce-i va sta în putință ca să le împiedice să se miște. Germania are absolută nevoie de petrolul și de grâul nostru; prin neutralitatea noastră ea le obține cu ușurință — dacă am intra și noi în război, fie cu Ungaria, fie cu Bulgaria, Germania s-ar vedea nevoită să ne ocupe ca să-și asigure importul de la noi, și să-și sustragă astfel un însemnat număr de divizii de pe fronturile sale utile...

Față de noi, Radian n-a găsit decât simpatie și prietenie, mai ales după declarația noastră de neutralitate, care a încântat. Popp, directorul lui B.M.V., i-a confirmat că ni se trimit avioane mai departe, chiar din fabrica lui — și material de război de tot felul. E drept că fără aceste livrări n-ar căpăta benzină și grâu... iar uneltele de război în mâna noastră sunt cam ca briciul în mâna maimuței... Dar să fim optimiști! Nu văd nici eu ce interes ar avea nemții să excite pe unguri și pe bulgari împotriva noastră. Pezevenghii aceştia nu vor mişca de altminteri decât dacă vor vedea Anglia și Franța complect învinse, și asta e mai greu...

Bancherii cu care a vorbit Radian la Berlin sunt încântați de Cecropid — şi de mine fiindcă l-am recomandat lor! În cercurile calificate se vorbește mult bine și de aviatorii noștri, cel puțin de cei care au fost trimiși în Germania să ia în primire materialul comandat de noi.

Nu mai încape îndoială că Ribbentrop n-a comunicat Poloniei cele 16 puncte citite joi seară, 31 august lui Henderson. N-a vrut nici măcar să dea o copie după ele ambasadorului englez, sau să le comunice cel puțin lui Lipski, ambasadorul polonez. Pe Lipski l-a întrebat: „Ai depline puteri ca să semnezi?" La răspunsul negativ primit, a păstrat fițuica în buzunar.

Se pretinde — Radian povestește — că planul lui Hitler fusese să ocupe întâi Danzigul și teritoriile din Polonia cuprinse în cele 16 puncte, să proclame plebiscitul în Coridor — și numai apoi să negocieze. S-a întâmplat însă că n-a mai vrut nimeni să negocieze cu el...

Radian a încheiat spunându-mi că „a avut impresia foarte netă" că nemții n-au încredere în Călinescu și în Gafencu. Despre Rege nu spun decât bine...

———

Se povestește că după semnătura pactului de neagresiune la Kremlin, Stalin a scos dintr-un dulăpior o sticlă de șampanie franceză *caldă*, și din buzunar un briceag, și a început să taie sârmele și să destupe sticlele. După ce a destupat-o, s-a șters cu mâneca la nas, a umplut două pahare, și a ciocnit cu Ribbentrop... Fostul specialist în materie de șampanie era indignat...

———

Comandamentul Corpului II de Armată a emis o ordonanță prin care se interzicsub pedeapsă de pușcărie manifestările împotriva sau pentru țările beligerante, cu nesocotirea stării noastre de neutralitate și a intereselor noastre politice... Un exemplar din această ordonanță ar trebui trimis lui Franasovici la Paris, și ziarului oficios *România* pentru articolul său de alaltăieri, duminică, prin care ne învăța ce trebuie să facem ca „să ne salvăm onoarea".

———

Defetiștii anunțau, ba că generalul Weygand e la București, ba că e pe liniile poloneze — trimis *să organizeze* un front anglo-francez în România!!! Toate acestea fiindcă Weygand plecase din Franța spre Siria, unde sosirea sa nu fusese semnalată prin presă... Acum se știe unde este Weygand: e la Ankara unde definește convențiile militare franco-turce, iar de acolo se va înapoia la Beirut...

———

Turcii au pus multă apă în vin. Se declară prieteni cu toată lumea. Sărăcăgioglu va pleca la Moscova să întoarcă vizita făcută de Potemkin. Facă ce vor vrea, numai față de bulgari să rămână de veghe — și asta cred că o vor face, altfel riscă să piardă Tracia și poate și Istanbulul.

———

Pe fronturi, aceleași lucruri. Pentru polonezi, treaba merge prost — la vest, nimic.

———

13 septembrie. Cei care au avut răbdarea să asculte în întregime la Radio marele discurs rostit de Göring în ziua de 9 septembrie au auzit

fraza următoare: ... „Iugoslavia și România rămân neutre, fiindcă sunt cuminți. Dacă n-ar fi cuminți, ar face și ele cunoștință cu războiul-trăznet (Blitz-Krieg)...". A doua zi, în dările de seamă ale ziarelor această amenințare inutilă, această gafă prin urmare, a dispărut. Un comunicat parvenit azi ziarelor noastre și transmis prin agenția germană D.N.B. merge mai departe și afirmă că acel pasaj al mareșalului „a fost rău înțeles", că în realitate Excelența Sa a spus: „Iugoslavia și România rămân neutre fiindcă sunt cuminți — și de ce nu ar rămâne când noi nu ne gândim să atacăm granițele lor?" Și totuși a spus cum a spus, dar tot e bine că se căiește și că-și dă seama că a spus ce nu trebuia să spună...

În Polonia frontul urmează o linie curbă cam de-a lungul râurilor Marew, Bug, Vistula și San. Cât vor putea rezista polonezii? Poate o zi, poate o lună... De ieri a început să plouă ceea ce îngreuiază manevrarea unităților germane motorizate, până acum favorizate printr-o vreme frumoasă și uscată. Principalul efort german se face la nord, spre fortăreața Modlin, și la sud spre Lemberg — Varșovia nu mai este atacată direct. Totuși mai e bombardată din când în când; a fost ucisă și o persoană din corpul diplomatic: d-na Schelley de la Ambasada engleză...

Pe frontul de vest, nimic nou.

Un avion francez a fost abătut pe lângă Karlsrue și doi ofițeri care se aflau într-însul uciși. Nemții i-au înmormântat cu toate onorurile militare și un general german a rostit chiar un discurs pe marginea gropii... „La guerre en dentelles!"

Agenția D.N.B. anunță că Guvernul sovietic ar dori ca Turcia să-și precizeze atitudinea. De fapt Turcia și-a precizat-o: prietenească cu toată lumea, dar cu Franța și cu Anglia — alianță.

Saracioglu va merge la Moscova „să se explice" — și să pună o vorbă bună și pentru noi...

Deștepții noștri s-au pus *acum* pe muncă, cu apărarea pasivă și înnebunesc lumea. Imită ce fac alții, alandala, fără nici un discernământ. Astfel vor să evacueze copiii din orașele noastre ca și cum ar avea unde să-i ducă și ca și cum ar fi al mai mare pericol pentru ei în orașele noastre cu case răzlețe printre curți și grădini... S-au pus să

vopsească în cenușiu tramvaiele din București, ca și cum tramvaiele ar fi semnalat celor de sus poziția orașului!!! Plimbă pe la Sinaia cele 10 autocamioane (singurele 10!!!) pe care le posedă Crucea Roșie — și așa mai departe! Cum să nu creadă proștii că ne îndreptăm spre război, „din ordinul Franței“ — căci așa cred toți... Politica onoarei!

---

14 septembrie. Azi-noapte la ora 12 fără un sfert, clopotele de la Mănăstire au început să sune și lumina electrică s-a stins. La ora 12 și un sfert, clopotele au sunat iarăși și lumina s-a aprins din nou. Exerciții de apărare pasivă... Tâmpiții! Ce exerciții de apărare pasivă la Sinaia? Ce poți face la Sinaia mai bine în caz de bombardare aeriană, mai ales noaptea, decât să stai în casă și să aștepți să treacă atacul? Idioții, idioții...

Maiorul Paulian, un distins ofițer de Stat Major s-a înapoiat de la Varșovia și povestește lucruri de necrezut. Paulian a făcut un stagiu la un regiment de cavalerie în Posnan și a fost apoi numit ajutorul atașatului nostru militar în Polonia. O dezorganizare generală din primul moment al războiului, iată nota caracteristică a celor întâmplate la vecinii noștri și care au dus la dezastrul de azi... De cum au izbucnit ostilitățile, încurcătura a fost de nedescris și spectacolul pe care-l oferea Varșovia, o jale. Trupe dislocate abia atunci, în ultimul moment, spre vest, se împleticeau cu contingentele concentrate în grabă și care soseau din toate direcțiile și mai ales din vest... În același timp s-a început și evacuarea orașului și din toate aceste curente rezultase o adevărată paralizie a transporturilor. Chiar în noaptea de la 31 august la 1 septembrie, parașutiștii germani au coborât, nestânjeniți de nimeni și au tăiat comunicațiile telefonice dintre Varșovia și front... Aviația și apărarea antiaeriană polonă n-au existat; aeroplanele germane coborau până la 500 metri, masacrau coloanele în marș, netulburate. Deasupra Varșoviei, avioanele inamice se plimbau ca la ele acasă. Orașul n-a fost bombardat așa de rău cum s-a anunțat prin telegrame. Asupra centrului nici nu s-a tras. Bombardamentele au avut ca obiectiv gările și instalațiile militare...

Cu tot dezastrul ce le-a căzut pe cap, cu toată incapacitatea de comandament pe care au dovedit-o, polonezii au rămas aceiași înfumurați optimiști ca mai înainte și nu vor să știe de sfatul nimănui. Au refuzat ofițeri francezi la comandamente — și până și atașaților militari locali le-a fost interzisă zona operațiunilor. Abia acum aflu că înainte de a fi general și mareșal, Smigly-Rydz a fost pictor — ca Hitler! Nu e rău ca o nație să fie fudulă, dar polonezii exagerează...

Pe fronturi nu s-au produs ieri schimbări importante. În Polonia ploile continuă. În Saar, trupele franceze își întăresc pozițiile.

Corespondentul Agenției Stefani din Berlin transmite:

„Șeful Biroului presei german a declarat ziariștilor străini că de acum înainte campania germană în Polonia se apropie repede de un sfârșit victorios. Totuși — a adăugat el — nici chiar astăzi Führerul n-ar refuza să ia în considerație eventuale propuneri din partea Guvernului polon".

La această invitație la negocieri, ministrul englez al Informațiilor răspunde că Anglia și Franța nu vor discuta pacea cu actualul Guvern german...

———

Importante dezbateri în Parlamentul englez. D.d. Chamberlain și Halifax au făcut importante expuneri la Camera Comunelor și la Camera Lorzilor. Nimic nou. Aceeași hotărâre în acțiune, aceeași încredere în Franța și în viitor, aceeași mărturisire de solidaritate între dominioane și metropolă. Anglia nu va dezarma până ce nu va înlătura regimul național-socialist din Germania, regim cu care o conviețuire pașnică nu este posibilă în Europa...

———

Guvernul de război francez s-a constituit. Daladier, pe lângă Președinție și Război, a luat și Afacerile Străine luxând pe Bonnet la Justiție... S-au creat 2 ministere noi, al Blocus-ului și al Armamentului și au mai intrat câțiva radicali în Guvern, printre care Yvon Delbos la Educația Națională, în locul lui Jean Zay plecat pe front ca să ispășească probabil insultele aduse odinioară drapelului francez... În afară de Zay au mai părăsit Ministerul Marchandeau, Chappedelaine și Patenotre. Toți ceilalți miniștri au rămas la posturile lor. Couloudre, fostul ambasador la Berlin, este numit director de Cabinet la președinția Consiliului, pentru partea diplomatică.

———

Regina Angliei a lansat o nouă modă: sacoșa cu masca contra gazelor. Cucoanele, chiar și bărbații, se plimbă acum la Londra cu masca atârnată de braț...

———

Coti Zănescu, eroul de la Madrid a fost numit ministru la Cairo: Ghiță Crutescu ministru la Haga. Pella la Comisia Dunării...

———

15 septembrie. În Polonia nemții înaintează mereu; la sud, au ajuns aproape de Lwow (Lemberg); Varșovia e înconjurată dar tot mai rezistă — Odinia s-a predat. Forțele germane ocupă jumătate din teritoriul Poloniei...

Al 2-lea val de submarine germane a pornit în Atlantic. Primul a luat largul între 28 și 31 august.

La Berlin se continuă cu publicarea „dovezilor" (?) ca să se demonstreze că submarinele germane nu sunt culpabile de scufundarea transatlanticului „Athenia", a cărui torpilare e pusă în seama amiralității britanice... Activitatea submarinelor germane a început să producă o serioasă enervare în Statele Unite... Toată presa americană e pentru modificarea imediată a legii neutralității.

Se povestesc de tot felul despre transatlanticul german „Bremen" care a dispărut. Se spusese chiar în ziua declarării războiului că fusese capturat de englezi. Nu era adevărat. Plecat din New York, nu s-a mai știut nimic despre el. Unii pretind că s-a refugiat într-un port mexican, alții că și-a schimbat naționalitatea și numele în larg, și că sub steag italian caută să se strecoare în Mediterana. Englezii caută pretutindeni acest nou vas-fantomă, hotărâți să-l captureze sub orice steag și nume ar pluti...

Pe frontul de vest nimic nou, azi ca și ieri. Mici bombardamente cu tunuri mari; mișcări, pregătiri de mișcări — și expectativă...

Unele ziare au anunțat că un pact de neagresiune era gata să fie semnat între Turcia și Germania. De la Ankara se dezminte oficial știrea.

În Polonia s-a creat un Minister al Coordonării, în vederea războiului — la spartul târgului...

Caracteristica noului Minister Daladier este împreunarea ministerelor de Război și de Externe în aceeași mână. „O dovadă — spun englezii — că politica externă a Franței se va suprapune necesităților de război, cât vor dura ostilitățile". Socialiștii n-au intrat în noul Guvern, dar au asigurat pe Daladier de tot concursul lor, necondiționat. De altminteri toate partidele susțin Guvernul; în Franța nu mai există opoziție — pentru moment.

Englezii par încântați de efectele manifestelor pe care le aruncă din aeroplane în Germania, fiindcă autoritățile Reichului urmăresc cu cea mai mare severitate pe cei care ridică și citesc aceste manifeste... În realitate, din informații sigure, și în Germania s-a făcut de la sine „uniunea sacră" pentru apărarea patriei. Și cei care detestau regimul, și erau mulți, nu vor să mai cunoască astăzi decât o singură lozincă: „câștigarea războiului". Englezii se înșală dacă cred că vor izbuti să creeze un antagonism între popor și Hitler, cum s-au înșelat în 1914 când au încercat să creeze un asemenea antagonism între opinia publică și Kaiser.

Au început să năvălească refugiații polonezi în Bucovina — mai ales ovreii care fug de frica lui Hitler. S-au luat măsuri pentru împiedicarea acestei noi invazii semite. Din nefericire s-au trimis la fața locului ca să îndrumeze măsurile cei doi frați Marinescu, Gavrilă și doctorul de la Ministerul Sănătății... Doi șperțari...

Ambasada polonă dezminte știrea că dl Kwiatkowski, vicepreședintele Consiliului de Miniștri polonez s-ar fi refugiat la Cernăuți. Nici un membru al Guvernului n-ar fi părăsit teritoriul polonez.

S-a încheiat la Budapesta o convenție nouă pentru reglarea traficului de mărfuri și lichidarea plăților între Ungaria și România. Noua convenție e valabilă până la 31 iulie 1940. Tot e ceva, că ne-am înțeles și pe latura economică a raporturilor noastre...

Ducele de Windsor, înapoiat pentru prima dată în Anglia, de la abdicarea sa a făcut o lungă vizită Regelui George și apoi la Scotland Yard (prefectura Poliției). Simbolic...

Primul trimis al noului Stat slovac, dl Ivan Mileoz și-a prezentat ieri scrisorile sale de acreditare Majestății Sale Regelui. Au în fine și veritabilii drotoși un reprezentant autentic printre noi.

Mai multe avioane germane au fost aduse pe calea aerului în România, de către piloții noștri. Unul din aceste avioane de vânătoare, un

Meinkel, a capotat lângă München, și pilotul, ioc. Tomulescu (din Gorj) a fost ucis pe loc. Aparatul pierdut, bineînțeles. Aviatorul Tomulescu a fost înmormântat cu mare alai, în prezența ministrului Aerului, la Târgu-Jiu. Vina aparatului sau a pilotului? Mi-e frică că a pilotului și mă întreb la ce ne vor sluji toate aparatele pe care le cumpărăm dacă n-avem piloți?

Noul Dalai Lama — în vârstă de 5 ani — a fost întronat în templul de la Lhassa și recunoscut de toți credincioşii bisericii tibetane.

A murit Marie Olteanu, născută Thegarten[1], soția generalului Marcel Olteanu cu care am copilărit la Breasta. Viața ne cam despărțise, pe Marcel Olteanu şi pe mine, dar amintirile din copilărie nu se uită... Defuncta a fost o femeie zdravănă, nu foarte simpatică, dar a fost o bună și devotată tovarăşă a soțului ei. Să o ierte Dumnezeu...

Guvernul nostru este foarte optimist în ce privește victoria finală a anglo-francezilor. Optimisul e întemeiat pe următoarele considerații: pentru fiecare combatant, după calculele specialiştilor, trebuiesc 14 oameni la spate în serviciul războiului şi alți 14 în serviciul vieții civile, ca să meargă toate; în asemenea condiții Germania n-ar putea mobiliza *pe front* mai mult de 3–4 milioane de oameni pe când Anglia şi Franța, care au parale și pot cumpăra tot din țările neutre şi din colonii, pot reduce enorm numărul celor întrebuințați la partea sedentară și mobiliza de două ori atât pe front. Se zice că deja acum, Franța a mobilizat 6 milioane de oameni. Apoi Germania nedispunând de devize nu ar putea plăti alimentele și materiile prime în țările neutre decât cu fabricate, ceea ce ar necesita un personal industrial şi mai mare. Din spusul experților ar mai rezulta că Rusia nu e deloc organizată pentru producție şi export, şi că o organizare a ei ar cere cel puțin 2 ani, dacă ar mai fi germani exportabili, căci cu ruşii nici în 20 de ani nu s-ar organiza nimic. Mai sunt anumite materii prime ca arama, aluminiul (bauxita), manganezul etc. care lipsesc în Rusia. Germania ar urma să fie istovită şi constrânsă la pace după placul adversarilor săi, în 3–4 ani...

De văzut...

Fost Ralea la mine. Ne-am înțeles asupra modificării art. 48 și 92 din legea breslelor pentru ca drepturile și prerogativele Consiliului Su-

[1] Tatăl Thegarten, se zice că ar fi fost fiul natural al lui George Ştirbei, fiul mai mare al lui Vodă Barbu.

perior Economic să nu fie jignite. Ralea crede că promulgarea legii se va amâna, vremurile nefiind prielnice pentru organizarea și *întărirea* breslelor, în care domină încă multe elemente subversive.

---

16 septembrie. Pe fronturi situația neschimbată. La vest, nimic important. În Polonia, germanii continuă să înainteze, dar mai puțin fulgerător ca la început. Varșovia rezistă încă. Lembergul n-a fost încă luat...

În schimb, necunoscuta rusească începe să se lămurească și să se contureze. La Berlin, și în celelalte capitale, a făcut o adâncă impresie un articol din *Pravda* prin care se arată „un interes special" pentru ucrainenii și rușii albi din Polonia (o masă compactă de vreo 5 milioane la granița Poloniei cu Rusia...). *Pravda* după ce afirmă că polonezii s-au purtat foarte prost cu aceste elemente minoritare, declară că Sovietele au datoria să se îngrijească de aproape de viitorul lor... Iată dar problema îmbucătățirii Poloniei pusă. Să nu uităm că avem și noi ruteni în Bucovina și în nordul Basarabiei...

Pe de altă parte se spune că un pact de neagresiune între Rusia și Japonia ar fi gata de semnat. Japonia ar fi dispusă să se înțeleagă cu Sovietele asupra graniței Mongoliei... Deocamdată s-a numit un ambasador sovietic la Tokio, în postul de multă vreme vacant.

Ziarele de azi-dimineață publică două comunicate importante:

Unul prin care se aduce la cunoștință publică că s-a hotărât respectarea strictă a regulilor neutralității față de refugiații din Polonia. Comunicatul precizează că se va acorda copiilor și răniților azilul impus de sentimentele de unanimitate, că orice trupe sau formațiuni militare ar trece frontiera vor fi dezarmate, că persoanele ce au ocupat situații politice vor fi îndatorate să domicilieze în localități anume indicate și să se abțină de la orice activitate de ordin public — și că intrarea în țară a particularilor îndeosebi a celor din regiunile galițiene (ovreii) este riguros interzisă.

Al doilea comunicat e privitor la concentrări și rechiziții. Statul Major a fost însărcinat cu controlul riguros al operațiunilor desăvârșite și cu sancționarea celor care s-au abătut de la lege. S-au luat în același timp măsurile necesare pentru nestânjenirea muncilor agricole...

Bine, dar la granița Bucovinei domnește Gavrilă Marinescu — și cu controlul abuzurilor săvârșite cu rechizițiile este însărcinat tocmai Statul Major care este vinovat de toate abuzurile ce s-au făcut...

În fine, un decret-lege e pe punctul de a fi promulgat pentru reglarea raporturilor dintre agricultură și mobilizare. Proiectul ne-a venit ieri-seară la Consiliul Superior Economic, pentru aviz. Vom da avizul chiar azi.

În Germania s-a decretat o amnistie pentru diferite delicte politice și sociale... Pentru a se da drumul comuniștilor deținuți în lagărele de concentrare și prin pușcării. Thälmann, șeful Partidului Comunist, închis de la venirea lui Hitler la putere, a fost pus în libertate... Partea amară a pactului de neagresiune cu Sovietele...

Anglia a declarat solemn că va respecta neutralitatea Belgiei. Ca răspuns la zvonurile răspândite de presa germană că anglo-francezii vor ataca Reichul prin Belgia.

Englezii afirmă că vor paraliza în curând acțiunea submarinelor germane. Să o sperăm cu toții, căci e o adevărată porcărie.

Întrebat până la ce distanță se întind apele teritoriale americane, Roosevelt a răspuns că până la distanța de coastă pe care o cer interesele Statelor Unite. Poate să meargă departe...

Populația Romei a ajuns la 1 318 000 locuitori. Un milion prea mult, pentru estetica orașului...

Fugarii polonezi încep să sosească în număr mare, până și în București. Ieri au sosit vreo 40 de automobile. Mai toți vor să treacă mai departe spre Italia și Franța, dar așa de puțin au prevăzut ce li se întâmplă încât mai toți sunt lipsiți de devize: n-au decât zloți. Un conte Potocki, multimilionarul proprietar al minelor de cărbuni de la Kattowiz, a sosit într-un splendid Rolls-Royce dar numai cu câteva mii de zloți. Auschnit (Max) galant ca întotdeauna l-a creditat cu o sumă importantă la Paris. Prințul Sapieha, un conte Larische care ține o poloneză, prima soție a lui Beck cu fetița lor sunt la Athénée Palace și nu știu cum să pornească mai departe. Contesa Szembeck, sora lui Schrinsky și soția fostului ministru la București și actualului subsecretar de Stat la Externe, e găzduită la Florești la Alice Sturdza, și plânge toată ziua.

Săptămâna asta au trecut sub escortă 13 vagoane încărcate cu aurul Băncii Naționale polone, de la Orășeni la Constanța, prin București. La Constanța, aurul polonez a fost încărcat pe un vas de război englez, venit într-adins. Trecerea prin România s-a săvârșit în mare secret. Dacă ar afla nemții... E drept că am dat drumul și la mai multe vagoane cu muniții germane destinate Bulgariei. Probabil că nemții plătesc în muniții și armament aprovizionările pe care le fac la vecinii noștri, cum plătesc de altminteri și la noi.

Radian pretinde a ști de la un general cu care e foarte prieten, că Franța a sistat trimiterea armamentului comandat de noi și plătit — fiindcă are nevoie de el pentru armata franceză. Călinescu neagă și pretinde că, chiar azi pornește un vapor încărcat, de la Marsilia.

---

17 septembrie. Ieri-dimineață a venit Călinescu la mine cu două legi, ca să-mi ceară și părerea mea și să mă roage să convoc la ora 12 Consiliul Economic și să-i cer și avizul său, până seara. Printr-una din legi se schimbă regimul devizelor, prin cea de-a doua se stabilesc sancțiuni drastice împotriva speculatorilor și a acaparatorilor și se stabilesc prețuri maximale...

Prin legea devizelor se hotărăște libertatea absolută de tranzacție pentru 70% din devizele rezultate din export — 30% urmând a fi remise Băncii Naționale pe cursurile oficiale, plus prima. Singura restricție la libertatea tranzacțiilor constă într-un termen de 15 zile[1] acordat detentorilor de devize pentru vânzarea acestora. Cine n-a vândut devizele dobândite, sau nu le-a întrebuințat în plăți, până în 15 zile de la dobândirea lor, trebuie să le consemneze Băncii Naționale pe cursul legal. Banca Națională nu va mai îngriji decât devizele necesare plăților Statului — toate plățile particularilor în străinătate urmând a se face prin devize cumpărate pe piață din cota de 70%. Totuși aceste plăți nu se vor putea face decât pentru importurile autorizate prin oficiul special al Ministerului Economiei Naționale. Oficiul va acorda autorizări de import în proporțiile următoare: 45% pentru armament și materii prime, 35% pentru necesitățile industriale și economice, 20% pentru importurile de lux, necesitățile personale, datoriile trecute. Convențiile de plăți actualmente în vigoare și de clearing vor fi succesiv denunțate...

Legea contra speculei caută să împiedice acapararea și sporirea consecventă a prețurilor. Amenzi mari, pușcărie și tot dichisul.

---

[1] Care poate fi modificat ulterior prin jurnal al Consiliului de Miniștri.

Consiliul Superior Economic a aprobat cu satisfacție prima lege, ea încadrându-se în îndrumările sale care tind spre o libertate totală a negocierii devizelor. În avizul său, Consiliul a fost însă de părere că termenul de 15 zile e prea scurt; dacă cursul devizelor ar scădea prea brusc, această scădere s-ar face în dauna producătorilor români, și mai ales a agricultorilor. Consiliul a sfătuit Guvernul să fie foarte atent asupra fluctuației cursurilor.

Pentru legea contra speculei, deși Consiliul este principial contra stabilirii tarifelor maximale, a aprobat totuși proiectul în mod excepțional, pentru vremurile excepționale prin care trecem și în care specula și acapararea au luat un mare avânt.

Am propus să se pășească către libertatea treptată a comerțului devizelor încă din 1934. În congresul „Uniunii Agrare" din 1935, această propunere a fost concretizată într-un punct al programului nostru... Au trebuit 5 ani pentru ca cererea mea să fie primită și pusă în practică! Cam după 5 ani sunt adoptate și puse în aplicare de alții, mai toate ideile mele! Sunt încă un om cu noroc, căci alții nu-și văd niciodată ideile realizate! Dar fără noroc este țara, care pierde miliarde de ani de zile, din cauza încăpățânării câtorva imbecili!

Călinescu mi-a povestit toate greutățile pe care le-a întâmpinat din partea lui Mitiță Constantinescu, care nu voia deloc să accepte principiul libertății de negociere a devizelor. Cred și eu că nu voia să-l accepte — mai întâi fiindcă nu pricepe nimic în problema devizelor, apoi fiindcă nu voia să lase din mână dictatura economică a țării. De acum înainte Banca Națională va fi redusă la rolul de simplu organ plătitor al Statului, pentru nevoile lui, cum e și firesc — iar întreaga economie generală a țării va fi îndrumată de Ministerul Economiei Naționale, cum este iar firesc. Lupta a fost teribilă, întâi între Bujoiu și Mitiță, cu apel la Rege (memoriile fiecăruia). Călinescu a luat în cele din urmă poziție împotriva lui Mitiță și chestiunea adusă în fața Regelui s-a rezolvat în dezbateri de o violență neobișnuită. Regele s-a pronunțat pentru libertate, Mitiță a capitulat, *dar n-a tras consecințele capitulării sale, cum spera Călinescu...*

Ce e mai nostim, e că toți cei care m-au înjurat ani de zile *pentru ideile mele subversive*, pretind acum că *ei* sunt autorii proiectului... Ce caraghioși!

Rușii au semnat cu Japonia... Fiecare armată rămâne pe pozițiile ocupate actualmente și de aci înainte... pace! Încheierea acestui pact mă umple de groază. Vădit, rușii au abandonat — momentan — partida în Extremul Orient și au încheiat pace cu japonezii ca să-și câștige

întreaga libertate de acțiune în Occident, adică pe granița Poloniei și a noastră... Articolul din *Pravda* poate pune pe calea intențiilor moscovite și pe cei cărora pactul de neagresiune germano-rus nu le deschisese ochiii... Mă cutremur când mă gândesc la ce ne așteaptă. Polonia, frontul de vest, războiul cu Franța și Anglia, Italia — toate fleacuri pe lângă amenințarea rusească.

O mică consolare mi-a dat-o Madgearu. L-a prins războiul în Suedia și s-a înapoiat în țară prin Rusia. A fost speriat de dezorganizarea și de sărăcia pe care le-a văzut de la Leningrad prin Moscova și până la granița noastră. Pe străzi numai oameni în zdrențe, famelici și disperați. Hotelurile, birturile, chiar la Moscova, murdare și fără aprovizionare. Zahărul — cu toate kolhozurile și sovhozurile — lipsește cu totul, până și ceaiul se servește fără zahăr. Trenurile merg ca vai de lume. Pe linia principală Leningrad–Moscova, întârzieri de ceasuri și un material rulant deplorabil. Întreaga țară pare lovită de paralizie. În concluzie, Madgearu spunea: „În halul în care e, Rusia este absolut incapabilă de o acțiune ofensivă..." Și trebuie notat că Madgearu, om de stânga, nu e printre vrăjmașii ireductibili ai regimului sovietic... Dă, Doamne, să fie cum spune el!

Despre Goebbels, care până acum câtva timp a vorbit atât, nu se mai vorbește nimic. A tăcut și el. N-a fost trecut de Hitler în numărul moștenitorilor săi direcți... Goebbels, lucru evident, pare a fi dizgrațiat. Motivele *precise* (sunt multe) nu se cunosc încă. E cert că avea foarte mulți inamici în partid, până în anturajul imediat al lui Hitler. Göring, Hess nu-l pot suferi... A fost chiar acuzat de înrudire cu sânge ovreiesc și asupra lui circulă de mult următorul distih:

„Mein liebert Gott, mach mich blind
Dass ich Goebbels arisch find!
Încă o glorie năruită! Așa trec toate!

Nemții au trimis un ultimatum autorităților din Varșovia: dacă în 12 ore nu se predau, alte 12 ore vor fi acordate populației civile ca să părăsească orașul (indicându-se și direcțiile în care să se îndrepte) — apoi atac fără crutare...

Legea pentru schimbarea regimului devizelor și legea contra speculei au fost promulgate și publicate in extenso în ziarele de azi-dimineață.

Pactul ruso-japonez a produs vie impresie în Statele Unite care văd în împăcarea dintre ruși și japonezi un pericol mai mult pentru interesele americane în China și pentru Filipine. Noua situație din Extremul Orient va influența foarte mult asupra opiniei publice americane și va determina probabil modificarea legii neutralității, în jurul căreia s-a dus în ultima vreme o luptă pe atât de aprigă pe cât de stupidă. Și acesta e momentul pe care Lindbergh, înnebunit de succesele sale aviatice și părintești, l-a ales ca să devină om de Stat și să înceapă o campanie antirevizionistă în ce privește neutralitatea strictă impusă de legea în vigoare...

---

18 septembrie. Din prima zi a ostilităților n-am fost urmărit decât de un singur gând: Rusia. Nu mi-a fost și nu-mi e frică pentru noi, nici de Germania, nici de Anglia, nici de Franța, nici de Italia, nici de Ungaria, nici de Bulgaria — nici de bombe, nici de gaze. Singura mea groază a fost și este Rusia. Am spus-o cui a vrut să mă audă, am spus-o în Consiliul de Coroană. Mărturisesc însă că frica mea nu era pentru ziua de azi, ci pentru ziua de mâine, când Rusia cu puterile ei intacte va sta în fața unei Europe istovite de război și măcinată de ură... M-am înșelat în privința momentului: trăsnetul a căzut, Rusia a intrat în acțiune — suntem în voia Domnului...

Cu toate afirmațiile profeților că Sovietele nu se pot mișca — trupele rusești au intrat în Polonia. Neașteptatul eveniment ne-a fost comunicat ieri după-amiază prin Radiodifuziune.

Guvernul de la Moscova face cunoscut lumii, că față de carența Guvernului polonez *care de fapt nu mai există*, se vede nevoit a ocupa partea orientală *pentru apărarea Rusiei Albe*. Contra cui? Contra năvălirii germanilor??? Cu toată această acțiune, Rusia declară *că-și păstrează neutralitatea* (nu declară război Poloniei!!), și în special a avut grijă să informeze pe reprezentantul nostru la Moscova *că va păstra față de România o strictă neutralitate*, ca și față de celelalte State neutre de la granița ei (Statele baltice)... Dar dacă a intrat în Polonia ca neutră, de ce n-ar intra „cu strictă neutralitate“ și în Basarabia?...

Sunt ca tâmpit... Orice raționament, orice prevederi nu mai fac cinci parale. Cum o vrea Dumnezeu!

Ora 11 1/2. Ziarele sosite din București nu ne aduc mult mai mult decât aflasem deja ieri prin Radio. Câteva precizări: trupele rusești au trecut granița polonă ieri-dimineață la ora 6 rusească (ora 4 la noi); motivarea intrării nu e apărarea Rusiei Albe, ci a minorităților de ruși

albi și de ucraineni din Polonia — în nota adresată ambasadorului polon de la Moscova se apăsa asupra *neviabilității Statului polon* (ceea ce înseamnă mult pentru viitor) și se insistă în mod ipocrit asupra intențiilor pacifice ale Sovietelor hotărâte să aducă *liniște* încercatului popor polonez „părăsit în voia soartei de nenorocosul său Guvern"...

Iată textul notei înmânate lui Dianu, la Moscova:

„Domnule Ministru,

Transmițându-vă nota aci alăturată a Guvernului U.R.S.S. din 17 septembrie anul curent adresată pe numele ambasadorului Poloniei la Moscova[1] *am onoare a vă declara, în urma ordinului Guvernului, că Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice va duce o politică de neutralitate în relațiile dintre U.R.S.S. și România.*

Primiți Domnule Ministru etc. etc.

Comisarul Poporului pentru

Afacerile Străine al U.R.S.S.

(ss) *Molotov*

17 septembrie 1939"

Cam sec!

Nici o vorbă de prietenie, nici o „declarație de *strictă* neutralitate" — numai o politică de neutralitate... În ce limite și până când, nu se spune nimic...

O scrisoare identică a fost trimisă reprezentanților diplomatici din Moscova ai următoarelor țări: Germania, Italia, Anglia, Franța, Iran, China, Japonia, Afganistan, Statele Unite, Turcia, Irlanda, Bulgaria, Grecia, Letonia, Danemarca, Estonia.

Nu figurează Lituania, care de altminteri e agitată și cere și ea o bucată din pradă: Wilna. Nici Finlanda...

Ziarele nu ne aduc încă reacția Londrei, Parisului, Romei...Vor declara englezii și francezii război Rusiei? Dar noi? Evenimentele sunt mai puternice ca tratatele — nu mai avem în ajutorul cui să mergem, afară numai dacă n-am voi să ne sinucidem...

La Berlin impresie adâncă... Opinia publică încă nedumerită. Intrarea rușilor în Polonia se consideră însă ca preludiul unui al 4-lea și definitiv „partagiu" al acestei țări, pe care un Guvern nesocotit a osândit-o la pieire...

Varșovia, care sâmbătă seara refuzase să se predea și să primească un parlamentar german — a cerut ieri (după intrarea rusilor) să trimită un parlamentar polon la cartierul german... Germanii au consimțit. E

[1] Notă adresata ambasadorului Grozybowski prin care i se notifica intrarea trupelor ruse în Polonia și ieșirea din vigoare a tratatelor ruso-poloneze.

probabil că în clipa în care scriu aceste rânduri, Varșovia să se fi și predat...

Asupra teritoriului pe care intenționează rușii să-l ocupe, nu se știe nimic.

A căzut în mâinile germanilor și citadela de la Brest Litowsk... Lucrurile merg iute...

S-a promulgat azi-dimineață și a treia lege, privitoare la mobilizarea agricolă. E bună și ține seamă și de nevoile marii agriculturi...

Nici ziarele de azi-dimineață nu aduc nimic nou de pe frontul de vest.

Doar această perlă:

„Anglia *studiază* situația din Polonia..."

Ora 3 după-amiază. Prin Radio, comunicatul Consiliului de Miniștri, prin care se aduce la cunoștința publică „că dată fiind noua situație creată prin evenimentele petrecute în 17 septembrie în Polonia și faptul că șeful Statului polon și miniștrii săi au cerut ospitalitate pe te-ritoriul românesc, *România a hotărât să rămână mai departe în stare de neutralitate*". Nu era altceva de făcut — dar ce trist e că am ajuns aci...

Comunicatul confirmă astfel știrea dată de posturile străine că Guvernul polon s-a refugiat în Bucovina, la Vâjnița...

Alte știri, tot prin Radio:

Rușii au ocupat Tarnopol și Kolomea.

La Varșovia s-au potolit toate — prin urmare orașul a capitulat.

Pe când se anunță că la Londra „se studiază situația din Polonia", de la Paris se vestește că nimic nou nu s-a petrecut pe frontul de vest: „noapte liniștită!"

De la Berlin se comunică că Reichstagul va fi convocat și că după sfârșitul campaniei din Polonia s-ar propune anglo-francezilor... pace.

Agenția Reuter ar fi aflat din Moscova hotărârile Germaniei și Rusiei cu privire la Polonia: Coridorul, Danzigul și Silezia (probabil și Posnania) Germaniei — iar Ucraina polonă, rușilor...

Toate trenurile accelerate spre Bucovina au fost oprite. Probabil că se transportă trupe din greu pentru stăvilirea puhoiului de fugari din Polonia și pentru apărarea (!!) graniței Basarabiei împotriva rușilor...

Seeper nu mai vine. Din cauza evenimentelor, sir Reginald Hoare a rămas în fruntea Legației britanice în București.

---

20 septembrie. Înapoiat ieri-seară de la Sinaia la București, cu automobilul. De la Ploiești la București am întrecut o sumă de automobile poloneze, noroite, supraîncărcate cu oameni și calabalâc, o jale... La aeroport o lume nebună venită să vadă aeroplanele poloneze aterizate Sunt peste o sută. Din câte mi se spune, nici unul nu poartă semne de luptă... Sunt nou-nouțe și aviatorii au sosit cu valizele bine garnisite. Impresia generală e că nu sunt avioane „scăpate" din infernul focului, ci avioane *fugite*, care au părăsit Polonia fiindcă d.d. aviatori au preferat să se pună la adăpost.

Am aflat aci la București că spectacolul din nordul Bucovinei și de la Cernăuți e de nedescris; zeci de mii de fugari, ofițeri, civili, femei și copii caută adăposturi și o pâine. Au trecut peste 6 000–7 000 de automobile. Printre fugari, nici unul nu posedă altă monedă decât zloți și ovreii îi schimbă pe nimic: se vinde zlotul cu 5 și chiar cu 2 lei... Ieri Banca Națională a dat ordin sucursalelor sale să schimbe zloții cu 20 de lei unul, dar numai o sumă de 300 zloți de fiecare refugiat. Sunt unii care n-au nici zloți, s-au vândut automobile mari și bune, cu 50, 20 și chiar 10 mii de lei... Autoritățile noastre sunt pe brânci și împrăștie pe refugiați prin toate orașele și târgurile din Bucovina și din nordul Moldovei, până la Piatra Neamț.

Președintele Moscicki și întreg Guvernul polonez, cu faimosul Beck în frunte, și cu cățel și cu purcel, au trecut granița noastră duminică. Moscicki a fost „găzduit" la Bicaz, iar Guvernul său, întreg, la Băile Slănic...

Ce e de necrezut, e că odată cu Guvernul s-a refugiat la noi și mareșalul Rydz-Smigly, *părăsindu-și comanda și armata în voia întâmplării.* Domnul, împreună cu suita sa, a fost internat la Craiova, căci, după regulile neutralității, dacă civilii rămân liberi să stea sau să plece mai departe (și să sperăm că vor pleca) — militarii sunt considerați ca prizonieri de război, până la pace... Fuga lui Rydz-Smigly e de nepriceput; nu-mi aduc aminte de un exemplu similar în istorie. Cu dezertarea lui s-a pecetluit și soarta Poloniei și se poate spune „tout est perdu, *même* l'honneur"...

Față de lașitatea mareșalului, apare sub lumină de aureolă încăpățânată și inutila rezistență a Varșoviei... Într-adevăr, primarul Varșoviei a declarat că nu se predă și că va lupta până la ultimul om... Radio german anunță că plenipotențiarul polonez așteptat la cartierul german cel mai vecin n-a maiê sosit și că atacul împotriva nenorocitei Capitale va reîncepe...

Operațiunile militare în Polonia sunt în ajunul încheierii. N-a mai rămas decât o limbă de pământ, de la Grodno la Lemberg neocupată, fie de nemți, fie de ruși. Toată partea Poloniei vecină cu granița noastră a fost ocupată de ruși.

Situația noastră pare pentru moment ușurată: pe de o parte nu mai riscăm ca armatele poloneze în retragere să se refugieze pe teritoriul nostru, să atragă după ele trupele vrăjmașe și să transforme astfel Bucovina și nordul Basarabiei în teatru de război — pe de alta, atitudinea rușilor față de noi e amicală și pare că nu există la ei intenții rele față de noi, deocamdată cel puțin. Se semnalează astfel că trupe rusești trecând din greșeală pe teritoriul românesc, s-au retras repede și generalul care le comanda a venit să ceară scuze autorităților noastre. O comisie rusească s-a întrunit cu una românească pe podul de la Sniatin, ca să se înțeleagă asupra formalităților de trecere a graniței. Generalul rus a declarat că are ordin să respecte toate regulile neutralității față de noi și să se îngrijească de raporturi amicale între autoritățile celor două țări. Am răspuns și noi cu neutralitate și cu amiciție și relații bune s-au stabilit de o parte și de alta...

———

Mult așteptatul discurs al lui Hitler a fost rostit ieri, dar nu la Reichstag după cum se anunțase ci în piața mare de la Danzigl. Discursul a fost mai moderat decât se aștepta. După ce a mai făcut încă o dată procesul tratatului nedrept de la Versailles, după ce a declarat încă o dată (ca să audă francezii...) că granițele de la vest sunt trase pentru vecie, s-a ocupat de soarta Poloniei, țară de barbari în care minoritățile germane au fost martirizate... Polonia, afirmă Führerul, nu se va mai reconstitui cum a fost și asupra destinului ei vor avea să se pronunțe cele două mari Puteri interesate, Germania și Rusia. Fără să facă o ofertă sau o propunere directă, Hitler a încheiat exprimând părerea că, după sfârșitul campaniei din Polonia, războiul din Occident n-ar mai avea sens, deoarece Anglia și Franța nu mai au ce garanta... Logică cam simplistă!... Dacă Anglia nu va pricepe și va continua războiul, Germania e gata să lupte 2, 3, 5 sau 8 ani după placul vrăjmașilor săi — dar să nu se uite că Germania are la dispoziția ei și arme care ar putea să scurteze durata războiului...

E probabil că Anglia va fi insensibilă la invitația de a încheia pacea cât și la amenințarea întețirii războiului aerian...

Din ce se poate pricepe printre rândurile cuvântării lui Hitler ca și din informațiile pe care le avem pare că pretențiile Germaniei față de Polonia n-ar trece de limitele fostului Imperiu German spre est și că ale Rusiei nu s-ar întinde decât asupra teritoriilor poloneze locuite de mase

compacte de ucraineni și de bieloruși[1]. Între provinciile ce ar urma să fie anexate, s-ar reconstitui, ca un Stat tampon, o Polonie redusă la mai puțin de jumătate din suprafața ei actuală...

Din informațiile italiene ar rezulta că germanii n-au atacat Polonia decât cu 40 de divizii... Ceea ce a doborat de la început curajul polonezilor a fost violența atacului aerian și al unităților motorizate. Polonezii, în trufia lor, în loc să se organizeze de la început pe defensivă și să-și scurteze frontul, cum îi sfătuiseră francezii, au dat năvală înspre Posen să ajungă mai repede la Berlin. Nemții, în curent cu planul polonez, au opus o simplă perdea defensivă înspre Posnania și au atacat pe la sud și pe la nord, prinzând armata poloneză ca într-o capcană... Restul se cunoaște.

Față de noile evenimente Iugoslavia pare a păși la reluarea raporturilor diplomatice cu Rusia, rupte de la 1918 — iar Ungaria a creat o Legație la Moscova. Puterea atrage întotdeauna și succesul... Nu pe Troțki însă, care scrie că Sovietele, atacând Polonia, au trădat democrațiile occidentale și asociindu-se cu Germania totalitară a comis o crimă împotriva proletariatului, a libertății (!) și a marxismului.
Nici dl Leon Blum nu e mulțumit și atacă violent pe Stalin...

Pare că nemții s-au cam supărat pe noi pentru tranzitarea aurului polonez. Cu drept cuvânt, căci după legile neutralității trebuia să sechestrăm acest aur și să-l păstrăm până la sfârșitul războiului, cum a făcut Franța cu aurul spaniol. Tezaurul polonez a fost îmbarcat la Constanța pe un tank petrolier „Eugenia", escortat de un vas de război englez. „Eugenia" a pornit spre o destinație necunoscută, probabil spre un port din Franța. Un submarin care n-a putut fi identificat, dar probabil sovietic, a venit să-și arate botul la intrarea în portul Constanța, dar prea târziu căci în acel moment „Eugenia" trecuse deja Bosforul...

Torpilarea purtătorului de avioane „Courageons" a impresionat adânc opinia publică fiindcă dovedește că cele mai importante unități navale britanice nu sunt la adăpostul submarinelor germane...

---

[1] În Polonia erau vreo 7 milioane de ucraineni și 1 1/2 -2 milioane de bieloruși, minorități față de care nu se poate tăgădui că Guvernul din Varșovia s-a purtat cât se poate de prost.

20 septembrie, după-amiază. Şoneriu s-a înapoiat din Italia, unde a stat două zile la Milano şi două la Roma. Îl chemase Puricelii „să-i spună lucruri importante pentru noi". Înainte de a pleca, îl sfătuisem să caute să afle dacă cumva nu s-a „aranjat" ceva pe spinarea noastră prin acordul ruso-german...

Şoneriu aduce din Italia veşti de o importanţă capitală. A găsit acolo o situaţie cu totul schimbată, pe care noi o bănuiam dar despre care nu aveam nici o confirmare. Acţiunile lui Mussolini sunt foarte scăzute. Toată puterea e în mâinile Regelui şi ale Principelui de Piemont, tot atât de populari astăzi cât a fost odinioară Ducele. Dacă Regele ar vrea, ar putea să concedieze pe Mussolini şi să numească alt Guvern. Victor Emmanuel e însă prea prudent şi prea cuminte ca să zdruncine ţara până în temelii şi ca să nu folosească realele însuşiri politice şi morale ale întemeietorului fascismului şi a ordinei prin fascism. Şi Mussolini şi Regele par că au înţeles perfect situaţia şi că sunt de acord asupra piesei ce se joacă. Mussolini declară că Regele fiind şeful Armatei, dânsul are cuvântul hotărâtor în materie de război şi pace şi prin urmare în politica externă. În orice chestiune şi la orice întrebare, Mussolini pune persoana Regelui înainte şi se ascunde în dosul ei ca în dosul unui paravan. *Regele a fost acela care a trimis pe Ciano la Salzburg să spună lui Ribbentrop că Italia va rămâne neutră în caz de război*. Regele a fost acela care s-a opus la o mobilizare generală şi care a interzis atacurile prin presă împotriva Franţei. *Declaraţia de expectativă neutrală a fost hotărâtă în Consiliul de Miniştri prezidat de Rege, nu în Marele Consiliu Fascist, cum se obişnuia până aci şi Marele Consiliu nici n-a fost consultat.* Toată banda războinică şi germanofilă a fascismului cu Starace, cu Farinacci şi alţii în frunte a amuţit. Până şi ziarul lui Gaida care declarase acum câteva luni că Franţa este scuipătoarea Europei, publică acum articole elogioase despre soldatul francez. Luând comanda în mână Regele a dat fasciilor o lovitură crudă; până aci militanţii fascişti (cămăşile negre) aveau o alocaţie zilnică de 7 lire de om, pe când fiecare soldat nu avea decât 40 de centime; sub cuvânt de economii, alocaţiile s-au unificat şi au fost fixate la *una liră* de om şi pe zi, pentru militanţi şi pentru soldaţi. Fasciştii au înghiţit nodul fără murmur, dar soldaţii şi întreaga opinie publică care a mers totdeauna cu Mussolini dar nu şi cu partidul, au aclamat!

Puricelli a povestit lui Şoneriu ultimele evenimente cu rugăminte să nu le divulge şi să mi le spună numai mie şi lui Urdăreanu, pentru Rege. În preziua intrării Germaniei în Polonia, Prinţul de Piemont a chemat pe Puricelli şi-a cerut să-l pună în curent cu toate negocierile pe care le dusese la Paris. După ce Puricelli i-a făcut o amplă expunere, Prinţul i-a spus: „De acum înainte mă ocup *eu* de această chestiune;

nici d-ta, nici Guvernul, eu!" Și l-a rugat pe Puricelli să-l pună în contact, în secret, cu o personalitate importantă franceză și să nu se mai amestece în nimic. Puricelli a zburat la Paris și a adus de acolo pe Laval. Întâlnirea între Laval și Prințul de Piemont a avut loc la San Remo, pe ascuns, într-o vilă amică. La întrevedere a asistat și Tardieu care se afla din întâmplare la San Remo. Puricelli nu știe rezultatul convorbirii, sau n-a vrut să-l spună lui Șoneriu căruia nu i-a mărturisit decât atât: „Cred că s-au înțeles; în tot cazul pot să-ți afirm că neutralitatea Italiei e definitivă".

Nu numai că e definitivă, dar se pare chiar că Italia evoluează *spre o altă politică*. Astfel s-a atras atenția lui Șoneriu asupra a două fapte: 1) Italia a hotărât să nu mai exporte *în nici o țară* (fără să facă excepție pentru Germania) decât contra plății imediate în devize forte (măsură ce suprimă aproape alimentarea Germaniei din Italia); 2) Toți muncitorii italieni care lucrau în Germania au fost rechemați sub pretext că sunt mobilizabili, iar cererea Reichului de a păstra un număr de 28 000 din ei indispensabili în uzinele de armament și de echipare economică a fost categoric refuzată...

Întrebat dacă știe ceva cu privire la noi din conversațiile și înțelegerile germano-sovietice, Puricelli a mărturisit că nu e informat și a plecat cu Șoneriu la Roma să-l pună în contact cu cine putea să-i dea lămuriri. La Roma, unde a stat două zile, Șoneriu a aflat lucruri interesante mulțumită contactelor pe care i le-a înlesnit Puricelli. A văzut mai multă lume, dar mai ales pe dl X., șeful informațiilor de la Marele Stat Major. Acesta i-a spus că rușii n-au avut la început intenția să intre în Polonia, înțelegerea dintre ei și nemți cu privire la această țară privind numai hotărârile de luat la încheierea păcii. Totuși, rușii s-au supărat la un moment dat fiindcă nemții înaintau prea mult și încălcau, spre Lemberg, ținuturi locuite de ucraineni. În anexele pactului de neagresiune nu se specificaseră limite geografice cu privire la pretențiile fiecăreia din părți, ca să se evite greutăți și discuții; se spusese numai „fostele părți integrante ale Imperiului German" pentru nemți — și „ținuturile locuite de ucraineni și bieloruși" pentru moscoviți. Fiindcă și o parte și alta avea ochiul pe Lemberg și pe Galiția carpatină și nu voiau să se certe pe ea... nemții s-au mulțumit cu cât era scris dar s-au grăbit spre Lemberg. Rușii au trimis la Berlin o misiune militară ca să oprească pe nemți, dar aceștia au propus atunci rușilor să ocupe și ei porțiunea pretențiilor lor și au propus-o într-un îndoit scop: 1) să angajeze și Rusia *pe teritoriul polonez*, ca să fie în momentul păcii doi câini cu bucata de carne în gură (nu se știe cum se pot întoarce lucrurile...), și 2) ca să poată degaja cat mai mult din trupele lor și să le elibereze pentru frontul occidental. Germania a rămas să dispută Rusiei Lember-

gul la masa verde a păcii... Rușii au primit cu greu, dar s-au hotărât după ce și-au dat seama că nu vor avea nevoie, ca să ocupe provinciile ucrainene, de trupe mobilizate în afară de armata roșie de la Moscova. Căci aci sta toată buba: Sovietele nu voiau să încredințeze cartușe oamenilor de concentrat pentru complectarea contingentelor necesare ocupațiunii hotărâte... În fine totul s-a aranjat: rușii au mobilizat câteva contingente dar n-au dat cartușe decât regimentelor sigure din Moscova și cu toții au intrat în Polonia, unde n-au mai întâmpinat nici o rezistență.

Dl X. și cei pe care i-a mai văzut Șoneriu l-au asigurat că niciodată, în câte au tratat nemții cu italienii, din câte au povestit nemții că au tratat cu rușii, n-a fost vorba de Basarabia sau de România. Italienii sunt convinși că în protocoalele secrete care însoțesc Pactul de neagresiune ruso-german nu se vorbește decât de *țările slave* adică de Polonia și de Statele baltice. De altminteri Germania a manifestat totdeauna intenția, față de Italia, să păstreze întreaga ei influență asupra gurilor Dunării. Niciodată Germania nu va tolera prezența Rusiei la gurile marelui fluviu german...

Oamenii politici italieni au mai explicat lui Șoneriu pentru ce Italia nu mai era silită să meargă în ajutorul Germaniei: fiindcă Germania călcase cele mai importante clauze ale convențiilor de alianță. Aceste convenții stipulau că Germania nu va rezolva chestiunea Danzigului pe calea armelor[1], că Reichul nu va declara război până în 1941 și că nu va încheia un tratat cu o altă putere fără să se consulte cu aliata sa. Or, Reichul a declarat război pentru Danzigl, înainte de 1941 și a adus pactul de neagresiune cu Rusia la cunoștința Italiei a doua zi după încheierea lui... Iată de ce Italia își consideră mâinile dezlegate.

După ce a lăsat pe Șoneriu să se lămurească asupra întregii situații din Italia și oarecum în cadrul acestei situații, Puricelli i-a spus: „Acum abia vreau să-ți lămuresc pentru ce te-am chemat. În discuțiile dintre Laval și Principele de Piemont — știu despre cele discutate mai mult decât ți-am spus la început — s-a vorbit despre Iugoslavia, despre Ungaria, despre România. De fapt, nu s-a vorbit despre România. De câte ori a venit vorba de țara dvs, Laval a spus cu ton apăsat: «România? Nu vă preocupați, o avem noi în buzunar!» De ce să vă dați numai pe mâna Franței? *E momentul să încheiați ceva cu Italia*; nu se va supăra nici Franța nici Germania, *nu pot — iar dvs veți avea o dublă garanție*. Iată ce vreau să te rog să comunici d-lui Argetoianu și d-lui Urdăreanu. Contrar tuturor prevederilor pacea s-ar putea încheia mai repede decât se crede și aș dori ca România să fie sprijinită de toate părțile..."

[1] Pentru a eluda litera convențiilor, Hitler a adăugat în cele din urmă la revendicarea Danzigului și revendicarea Posnaniei și a Sileziei poloneze...

Am sfătuit pe Șoneriu să meargă să raporteze toate câte le-a aflat în Italia, lui Urdăreanu.

Puricelli a mai spus lui Șoneriu că avioanele pe care ni le vinde Italia sunt tipuri vechi, omologate acum 8 ani; ține informația de la generalul Valle, subsecretarul Aerului... Acesta nu pricepea cum specialiștii noștri s-au lăsat înșelați și nu vrea să vorbească mai mult ca să nu pricinuiască pagube fabricilor italiene...

Șoneriu mai pretinde că ar fi descoperit că oamenii lui Ghelmegeanu trimiși în Elveția pentru nu mai știu ce finanțări, ar fi cerut *să se stabilească mai întâi comisionul*. Au mărturisit-o elvețienii italienilor, cu care sunt în legătură de afaceri...

———

21 septembrie. Aseară, masă la Cecropid în onoarea lui Clodius, trimisul Berlinului pentru reglarea schimburilor noastre cu Germania. La masă mai erau dintre români Slăvescu, Gusti, Savu și Romniceanu (de la Banca Națională). Vorbit mult cu Clodius. E trimis la București să soluționeze 4 probleme: 1) Sporirea generală a exporturilor noastre în Germania, ca să sporească și cota de 30% din export rezervată petrolului și derivatelor sale (conform înțelegerii economice din primăvara trecută); 2) Semnarea ultimelor contracte de livrare pentru material de război, acest material fiind moneda de plată cea mai la îndemână pentru Reich; 3) Sistematizarea și dezvoltarea transporturilor dintre România și Germania, calea Dunării fiind supraîncărcată și cea ferată prin Cernăuți–Lemberg fiind căzută în mâinile rușilor; 4) Reglarea cursului mărcii, pe care nemții îl găsesc prea scăzut și crearea unui fond de finanțare de cel puțin un miliard de lei la Banca Națională pentru cumpărările pe care Reichul le face și le lichidează încontinuu în România.

Clodius mi-a mărturisit că pentru rezolvarea celor 3 prime probleme lucrurile merg strună, dar că pentru cea de-a 4-a sunt greutăți. Mai ales că prin darea mărcii la libera negociere (ultima lege) e probabil că, cursul ei va scădea și mai mult. Eu unul mai văd o dificultate, dar m-am ferit să i-o spun. După convențiile noastre, 20% din prețul comenzilor militare sunt imediat plătite de Statul român, la semnarea fiecărei comenzi (de aci zorul Germaniei să semnăm cât de multe contracte...), dar livrările de material nu se fac decât într-un termen de 2–3 ani. Cu alte cuvinte noi dăm petrolul și grâul nostru imediat, iar germanii ne vor da prețul lor după 2 și 3 ani. Dar dacă peste 2 sau 3 ani Germania nu va mai fi în stare să facă față angajamentelor sale, căci războiul nu e în mâna nimănui? E un mare risc pentru noi...

În afară de tratativele pe care le duce aci, Clodius mi-a spus lucruri interesante cu privire la politica generală și la război.

....
....
....
....

22 septembrie. Ieri am fost brusc oprit din scris. Era ora 2 1/4. Telefonul: „Primul- ministru Călinescu a fost asasinat! — Cum? — Da. S-a spus la Radio, apoi Radio a amuțit după ce s-a auzit un zgomot confuz, strigăte, învălmășeală..." În primul moment am crezut că a fost o farsă de prost gust, vreun funcționar nebun sau gardist care a întrerupt emisiunea... Din nenorocire confirmarea atentatului n-a întârziat. Telefoanele s-au ținut lanț, și, unul după altul, am aflat toate amănuntele sângeroasei drame... Atât ne mai lipsea: toți vrăjmașii noștri vor pretinde că anarhia domnește în România. Să nu ne pomenim cu Rusia — groaza mea — venind să restabilească ordinea la noi... După câteva minute de buimăceală m-a apucat altă frică: să nu se facă apel la mine pentru succesiunea lui Călinescu. Sunt omul datoriei și nu mă dau înapoi de la ea, dar nu înțeleg să fiu coadă de topor. Sunt foarte mulțumit de situația mea și aș socoti ca o nenorocire să fiu silit să mă amestec în tărâță. N-aș primi Guvernul decât cu condiția unei complecte schimbări de orientări: Guvern de autoritate, da — *dar dictatură polițistă pentru adăpostirea potlogăriilor și porcăriilor, nu.* În momentul în care suntem pândiți din afară, nu e cuminte să ațâțăm focul înăuntru.

Pe la ora 3 m-am dumirit puțin și m-am dus la Călinescu acasă să exprim condoleanțele mele. Veniseră la mine Radian, Cecropid și Șoneriu — i-am luat cu mine; eram foarte emoționat și mi se bătea inima. Șoferul Stere ne-a dus prin Știrbei Vodă și pe noul bulevard deschis spre noua Școală de Război. La 100 de metri după pod, am zărit o mașină oprită strâmb, cu botul în trotuar și cu o căruță ruptă în două în fața ei. Era mașina lui Călinescu... Aripa stângă dinapoi îndoită înregistrase lovitura mașinii asasinilor; tamponarea avusese de scop oprirea automobilului ministerial și eventuala coborâre a lui Călinescu din mașină provocată de curiozitate sau de vreun alt sentiment. Socoteala ucigașilor a fost justă, căci abia s-a oprit Kreyslerul prezidențial și Călinescu și agentul Andronic au și sărit din mașină. În același moment au și căzut amândoi ciuruiți de gloanțe... Cadavrele fuseseră de curând ridicate[1], o pată mare de sânge încă neînchegat se întindea pe caldarâm în fața ușii trăsurii, pe jumătate deschisă. În geamul din dreapta trei găuri de gloanțe, în geamul din stânga una, și una și în geamul din față. În jurul găurilor din dreapta, sânge. Se vede că gloanțele străbătuseră gea-

[1] E de necrezut, dar am aflat mai târziu că corpurile neînsuflețite au rămas 45 de minute trântite pe pământ...

mul după ce trecuseră prin capul lui Călinescu... Vechiul șofer Vasile, al Președinției, care sărise de la volan prin stânga, în partea opusă a atacului, și care fugise (după ajutor (?) spune el), a scăpat neatins și ne-a povestit, deși era încă adânc emoționat, cum s-au petrecut lucrurile. Acasă la Călinescu, lume multă, jale și bocete. D-na Călinescu și fiu-său sosiseră la orele 11 de la țară și așteptau pe Călinescu cu masa... Iancu Mitilineu făcea pe ordonatorul doliului, ducea persoanele de seamă sus la coana Adela, îndepărta pe alții. De când a murit Elena Pherychide și Costică Manu, Iancu Mitilineu reglează toate înmormântările simandicoase. E și asta o vocație. Durerea soției și a fiului erau sfâșietoare...

M-am înapoiat acasă. N-am mai ieșit, n-am mai scris, n-am mai citit. O droaie de lume la mine, ca la cafenea. Mă vedeau toți prim-ministru și nu voiau să mă lase singur... M-am simțit atât de tâmpit, încât toate-mi erau indiferente dar știrile ce soseau din sfert de ceas în sfert de ceas și care confirmau iminenta mea chemare mă enervau și mai mult. Simțeam instinctiv că de voi fi chemat, mă voi certa definitiv cu Regele și că în acest caz Regele se va răzbuna. Cu atât mai rău, hotărârea mea era luată. Cu atâta lume în jurul meu mi-a trecut vremea fără să-mi dau seama. La orele 7 1/2 am răsuflat. Cu toate afirmările vizitatorilor mei, mi-am dat seama că dacă până la acea oră nu primisem vizita lui Urdăreanu — scăpasem.

Am mâncat ușor la Filip, mi-am închis ușa, și la ora 9 1/2 m-am pus în pat. Pe la ora 10–10 1/2 mi s-au telefonat numirile generalului Argeșeanu, generalului Ilcuș și a lui Gavrilă. Am adormit ușurat...

Am aflat azi-dimineață cu oroare cele săvârșite azi-noapte: masacrarea, fără judecată a asasinilor lui Călinescu, chiar pe locul unde săvârșiseră atentatul. Și am mai aflat că cadavrele lor însângerate urmau să rămână expuse acolo, până la ora 4 după-amiază... M-am urcat în automobil și m-am dus să văd. Mărginit prin frânghii întinse și păzit de un triplu șir de soldați, locul execuției era asaltat de lume de tot soiul venită să vadă ca și mine. Priveliștea era îngrozitoare: pe caldarâm zăceau 9 cadavre (ieri se vorbise numai de 6 arestări...) în poziția în care căzuseră; toți cei uciși erau cu fețele umflate și pline de sânge, unii lângă alții, unii peste alții — era o mocirlă de sânge, de vânătăi, de păr închegat, de veștminte maculate și zdrențuite. Unul din cadavre avea încă mâinile legate la spate. Toți tineri, în floarea vârstei. Toți fuseseră uciși cu revolverul, loviți în cap cu gloanțe după ce fuseseră loviți și jumătate uciși cu bâte și alte instrumente de tortură... Unul avea un enorm cucui în frunte. Pe deasupra locului se întinsese ca la bâlci o enormă bandă albă cu următoarea inscripție:

„Aceasta va fi de aci înainte soarta asasinilor trădători de țară!"

Sadicii înscenatori ai acestei orori nu s-au mulțumit cu atât: locul supliciului, cu cadavrele înșirate a fost fotografiat, și fotografiile au fost reproduse din ordin în toate gazetele...

Cine a avut ideea acestei porcării ar merita, el, să fie spânzurat. O asemenea inconștiență întrece toate închipuirile, și omul de bun-simț rămâne trăsnit. Ce scop au urmărit autorii unui asemenea abuz de forță? Să înspăimânte și să descurajeze pe cei care ar voi să continue cu răzbunarea lui Zelea Codreanu? Dar fanatici ca cei care au ucis pe Călinescu nu se sperie de moarte, după cum au dovedit-o. Să arate lumii ce pot? Dacă acesta a fost scopul lor, au reușit, dar rezultatul la care au ajuns e cu totul altul decât acela pe care l-au urmărit. Oamenii care se apropiau azi-dimineață de locul supliciului erau consternați și se îndepărtau scârbiți... Ieri toată lumea plângea pe Călinescu și înjura pe ucigașii lui — azi nu se mai vorbește de Călinescu și toată mila merge către cei doborâți fără judecată, de-a valma, ca niște câini...

Asta a vrut Guvernul?

Lăsând sentimentele la o parte, fapta săvârșită apare în lumina raționamentului și a bunului-simț ca monstruoasă și ca o mare greșeală politică. Aveau Curțile Marțiale (suntem sub stare de asediu), aveau pedeapsa cu moartea. Puteau să-i judece, să-i condamne și să-i execute în câteva zile, conformându-se legilor, sau călcându-le numai în ce privește procedura. N-ar fi zis nimeni nimic. Ar fi priceput toată lumea. Dar așa un masacru cum l-au săvârșit nu s-a văzut nicăieri decât în cursul războaielor civile...

Care vor fi comentariile de peste graniță? Orient, sălbăticie sau anarhie? Ori toate la un loc?

Cine ar fi crezut că vom ajunge o dată în halul acesta? Deocamdată păcătoșii ucigași de ieri au fost transformați în martiri...

Azi la ora 11 a avut loc transferarea rămășițelor lui Călinescu de la Spitalul Militar la Ateneu. Ca președinte al Senatului am asistat și eu. Ceremonie simplă și scurtă. Numai familia, Guvernul și câțiva demnitari...

Două incidente comice. După slujbă, patriarhul Nicodim a venit spre Urdăreanu (eram lângă el), s-a înclinat, i-a strâns mâna și a început: „Vă rog să primiți toate condoleanțele mele, ale Bisericii ortodoxe române și ale credincioșilor ei — și să vă ajute Dumnezeu să continuați mai departe a îndruma țara și a guverna spre binele..." — aci Urdăreanu l-a oprit brusc și îndreptându-l spre Ghiță Ostașul i-a susurat la ureche: „Dumnealui, Prea Sfințite, e primul-ministru, dumnealui..."

Patriarhul, netulburat, a răspuns: „Așa?" și înclinându-se în fața lui Argeșeanu a început din nou: „Vă rog să primiți toate condoleanțele mele, ale Bisericii ortodoxe române etc. etc.!!!!" M-am uitat în ochii lui Urdăreanu, el s-a uitat în ai mei, și am zâmbit amândoi...

———

Duminică funeralii naționale. Va trebui probabil să țin un discurs, ca președinte al Senatului...

———

Să reiau unde le-am lăsat însemnările mele privitoare la conversația mea cu Clodius, de miercuri seară.

Clodius mi-a mărturisit că nimeni în Germania nu-și poate închipui cum se va termina războiul pe frontul de vest. Militărește, Germania nu poate fi învinsă pe acel front. Din punct de vedere economic, englezii și francezii își fac iluzii afirmând că Germania poate fi redusă. Nemții s-au obișnuit cu restricțiile și sunt organizați pentru a rezista ani și ani de zile pe acest teren. Pe terenul social, Germania nu se teme nici de revoluție, nici de o posibilitate de dezlipire a poporului german de conducerea și îndrumarea lui Hitler. Toate tractele răspândite de englezi în acest scop sunt inutile... Pe de altă parte, Germania își dă seama perfect că nici dânsa nu va putea înfrânge militărește Franța. În ce privește o constrângere a Angliei și a Franței pe terenul economic, nici nu se poate vorbi. Tot asemenea, cercurile politice germane își dau seama că nimic nu poate fi realizat în Franța sau în Anglia pe terenul social. O revoluție comunistă, sau alta oarecare, nu sunt de prevăzut, cel puțin cât va dura războiul în cele două țări occidentale... În conflictul de pe frontul de vest, numai „neprevăzutele" pot aduce o soluție...

Pe frontul de est situația e cu totul alta. Pactul de neagresiune a fost semnat înainte de toate ca să se împiedice încercuirea Germaniei. Germania este conștientă de prețul foarte mare pe care l-a plătit pentru înțelegerea cu Moscova: introducerea comunismului prin Polonia în Europa. Prețul e așa de mare, încât, dată fiind ideologia național-socialistă, Germania nu l-ar fi plătit probabil *dacă n-ar fi convinsă că va înfrânge Rusia în lupta care n-a început încă între cele două ideologii*... Din două una: *sau Germania va fi după război comunistă, sau Rusia va fi național-socialistă*. Între Stalin și Hitler o înțelegere este posibilă și nu Stalin va impune ideologia sa unui popor de cultura poporului german... Am întrerupt pe Clodius: „Dacă înțeleg bine, e vorba să înscrieți pe Stalin în pactul antikomintern..." — „Da, da, asta este formula!" a întâmpinat interlocutorul meu. N-am putut să mă împiedic a-i spune, că după mine, poporul german era mult mai copt

pentru comunism (ce e hitlerismul decât un comunism naționalist?) decât poporul rus pentru naționalism. Și luând cuvântul la rândul meu am explicat lui Clodius că după mine singurul pericol pentru Europa, pentru Germania, pentru România era comunismul rusesc — că singurul sprijin contra acestui vrăjmaș al civilizației, întrucât ne privește, era Germania. Că prin urmare, întrucât Germania nu va sprijini pretențiile eventuale ale Moscovei împotriva noastră — poate conta pe concursul nostru nelimitat. Clodius mi-a replicat cu vioiciune *că niciodată Germania nu va lăsa Rusia să se atingă de noi*, că România este indispensabilă Germaniei, la gurile Dunării, pentru întreaga ei existență economică...

Am mai vorbit de multe. Cu privire la problemele pe care le tratează el, arătându-mi dificultățile pe care le întâmpină cu cursul mărcii, l-am întrebat: „Dragă Clodius, ești convins că legea privitoare la libertatea negocierilor devizelor n-a fost îndreptată împotriva d-voastră și a mărcii?" — „Sunt cu atât mai convins, mi-a răspuns neamțul, cu cât Bujoiu m-a primit cu cuvintele: J'ai un joli cadeau à vous faire — și mi-a întins legea nouă. Era omul convins că va soluționa problema mărcii în favoarea ambelor părți. Am pus să-mi traducă legea și m-am luat cu mâinile de păr... Dar de partea lui Bujoiu era desigur bună-credință..." — „Dacă este așa, am replicat eu, iată o soluție pe care aș propune-o. Spune lui Călinescu că de vreme ce noul regim monetar român e o încercare «bona fides», primește și Germania să-l încerce, să zicem trei luni. Dacă în acest răstimp se va dovedi că cursul mărcii e prejudiciat față de livră prin libera negociere, *Călinescu să se oblige să revină la un alt regim monetar favorabil mărcii*". Clodius a fost încântat de această formulă, doar că nu m-a sărutat și mi-a spus că o va propune a doua zi lui Călinescu și că dacă acesta o acceptă, el pleacă vineri la Berlin cu un deplin succes.

A doua zi, a fost ieri, joi. Nu știu ce a convenit Clodius cu Călinescu căci au lucrat împreună de la ora 11 la ora 12 — dar la ora 2 Călinescu era mort...

Clodius mi-a mai anunțat buna știre că Guvernul german consimțise să ne dea tot materialul polonez trecut la noi. Sunt peste 600 camioane, totalitatea automobilelor turism și vreo 400 de avioane...

---

23 septembrie. Aseară la orele 7, am fost „Sus". Natural, am început prin a vorbi despre evenimentul zilei și am arătat toată dezaprobarea mea pentru masacrul în afară de orice lege și bun-simț, săvârșit în noaptea de joi spre vineri și m-am exprimat în termeni vii asupra macabrei exhibiții de a doua zi. Mi s-a răspuns cu nasul în jos, că „de

Sus" s-a dat numai libertate de acțiune Guvernului... Am priceput: exact formula pe care o învățase pe de rost bietul Călinescu după masacrul lui Zelea Codreanu și al tovarășilor acestuia... Am trecut apoi la politică externă, teren pe care mă puteam înțelege mai bine cu interlocutorul meu. Am raportat toate câte mi le spusese Șoneriu, lăsând și o notiță redactată de acesta — precum și cele vorbite cu Clodius. Informațiile mele au interesat mult, mult de tot. Mi s-au povestit și mie conversațiile schimbate acum în urmă cu Fabricius și cu Hoare. Cât se poate de liniștitoare.

Am mai spus cu privire la starea de spirit care domnește, supărările oamenilor din cauza rechizițiilor și mai ales din cauza brutalității rechizițiilor și a sperțăriilor ce și-au făcut drum cu acest prilej.

La sfârșit mi s-a pus neted chestiunea: „Ce soluție vezi în actuala stare de lucruri?" — după ce mi s-a spus răspicat că formula Argeșanu era numai o formulă provizorie și tranzitorie. Am răspuns tot atât de neted: „Nu există decât o singură încercare posibilă pentru stabilirea unei guvernări normale: Argetoianu — din nenorocire, Argetoianu nu primește!" Mi s-a răspuns: „Pricep partea întâi — dar nu pe a doua...". Am explicat atunci pe larg pentru ce Argetoianu nu poate primi. Refuzul său era bazat pe considerații de ordin moral și pe considerații de ordin material. Considerații de ordin moral: Argetoianu nu fusese chemat când ar fi putut să facă ceva. E chemat acum, când aproape nimic nu se mai poate drege. Toate ideile lui Argetoianu au fost pe rând aplicate de alții, cu 4–5 ani întârziere și sabotate. Am arătat ca exemplu că noul regim monetar stabilit cu câteva zile înainte de moartea lui Călinescu a fost cerut, în toate amănuntele lui în primăvara anului 1935 de Argetoianu. Până și proporția de 70% și 30% adoptată pentru negocierea devizelor a fost fixată în congresul „Uniunii Agrare" din acel an. Dacă acest regim ar fi fost aplicat în 1935 ar fi dat roade minunate căci ar fi consolidat pe producători; acum, în timp de război, aplicarea lui poate să dea loc la mari dificultăți. Și astfel cu toate, de la legea administrativă — până la legea drumurilor. De vreme ce a fost lăsat la o parte la întemeierea regimului de autoritate, Argetoianu preferă să rămână lăsat la o parte — și în loc să dea și el faliment, să zică lumea: ei, dacă ar fi fost Argetoianu la putere... Am adăugat, ca corolar, dar nu fără importanță, că iubesc pe Rege[1], că stimez via sa inteligență, că m-aș putea înțelege bine cu el — *dar că nu sunt sămânță de slugă ...*

Considerații de ordin material: sunt plin de datorii și-mi place să trăiesc bine: nu cu leafa de prim-ministru aș putea să-mi plătesc datori-

[1] Faptul că l-am maltratat deseori în *Amintirile* și *Însemnările* mele nu contrazice aceste sentimente: „qui aime bien, châtie bien".

ile și să-mi țin casa... Mi s-a răspuns că pentru considerațiile de ordin material se poate găsi leac — iar pentru cele de ordin moral, valoarea lor a fost contestată, afară de ultimul argument care a fost găsit departe de a fi un impediment pentru o sinceră colaborare...

Am mai fost întrebat cum aș vedea constituirea unui nou Minister, și când ar trebui săvârșită. Am răspuns că un nou Guvern ar trebui constituit *pe bază de destindere generală* și că ar trebui constituit cât mai repede — până în opt sau zece zile. Opinia publică n-ar suporta caraghioslâcul Argeșanu peste termenul unui Guvern de tranziție...

S-a mai vorbit de pozițiile respective ale câtorva miniștri, și de eventualele colaborări. Am putut constata că acțiunile lui Vaida, lui Mironescu, lui Tătărescu sunt foarte jos. Iorga, Angelescu etc. nu există. O atragere a lui Mihalache în Guvern ar fi bine văzută...

Am părăsit Cotrocenii la ora 9 fără un sfert și am rămas în continuare.

Vădit, Sus sunt buimăciți, și le e frică. Când am sosit la Cotroceni am găsit porțile închise, care bineînțeles s-au deschis înaintea mea. Sub clopotniță, în mijlocul drumului, un soldat cu arma, care nu s-a dat în lături decât după ce am fost recunoscut... Am atras atenția lui Urdăreanu asupra acestor măsuri ridicole; a priceput, și când am plecat, am găsit drumul liber...

S-a stabilit linia de demarcație pentru ocupația germană și cea rusească în Polonia. Linia e defavorabilă germanilor, căci trece cam de-a lungul Narewei, Bugului, Vistulei și Sanului. Varșovia ar cădea în zona de ocupație rusească. Rușii vor ocupa astfel două treimi din Polonia, cu jumătate din populație. Suntem departe, după cum se vede de linia fixată la Brest-Litovsk în 1918, sau de linia Curzon din 1919. Rusia ocupa dincolo de teritoriile locuite de ucraineni și de bieloruși, regiuni curat poloneze. Berlinul, jenat, (câte o să mai înghită nemții de la ruși!) explică că e vorba numai de ocupația *militară* și că frontierele politice ale Rusiei ca și ale Poloniei vor fi fixate ulterior...

Varșovia rezistă încă și azi; eroismul Capitalei arată ce ar fi putut Polonia dacă armatele sale ar fi fost mai bine conduse. Încolo, trupele germane și ruse desăvârșesc ocuparea întregului teritoriu polon — aproape tot în mâinile vrăjmașilor.

Pe frontul de vest aceeași formulă: „preparație strategică"...

Chamberlain și Halifax prin discursuri — Daladier printr-un comunicat al Consiliului de Miniștri au răspuns la invitația (?) lui Hitler de

pace: refuz categoric — războiul va dura până la definitiva victorie a Angliei și a Franței.

Englezii comunică că de la începutul războiului au distrus 7 submarine germane; din vreo 200, nu e mult.

Rydz Smigly a fost internat la Craiova în palatul Mihail.

S-a hotărât definitiv că membrii Guvernului polon vor fi asimilați cu militarii și considerați ca prizonieri de război. Deocamdată sunt toți la Slănic, în Moldova.

Dl Gavrilă Marinescu, după ce el și frate-său s-au umplut zice-se, a dat o ordonanță prin care se interzice cumpărarea de lucruri de la polonezi, pentru ca aceștia, chipul, să nu fie speculați... Bineînțeles că ordonanța este nulă în drept.

Informația cu aurul polonez, pe care am consemnat-o în paginile precedente nu e exactă. Am primit din partea Guvernului informații mai exacte. Cele 13 vagoane descărcate la Constanța în tancul „Eugenia" conțineau documente și obiecte prețioase. Aurul Băncii Naționale polone a fost în mare parte trimis la Federal Reserve Bank din Statele Unite, încă înainte de declararea războiului, iar cât mai rămăsese, a fost trecut la noi *și se află în păstrarea noastră*, conform legilor neutralității. Dacă o spune Guvernul, să o credem și noi.

În Germania se întâmplă lucruri care se cam ascund. S-a spus astfel că tulburări serioase s-au ivit în Cehia, ceea ce ar justifica apelul adresat de Beneș din Londra compatrioților săi, invitându-i *să continue* lupta contra nemților prin toate mijloacele... S-a mai spus că la Köln armata a trebuit să tragă asupra populației răzvrătite, că edificiul Marelui Stat Major din Berlin a sărit, că Goebbels (mut dinainte de declararea războiului) ar fi fost închis într-un lagăr de concentrare, ba chiar executat. Iată că pe ziua de ieri Goebbels și-a reluat trâmbița — o fi așa și cu celelalte știri. Ceea ce pare mai sigur, e că s-a pus dinamită la intrarea principală a Ministerului Aerului din Berlin și că s-au produs mari stricăciuni. Această informație a fost confirmată și prin știrile din Italia...

Începe să se vorbească despre încheierea unui pact de asistență turco-rus... Să treacă și turcii de cealaltă parte a baricadei? De văzut,

dar în cazul unui asemenea pact, ce mai rămâne din Înțelegerea Balcanică? S-a dus dracului și ea...

Roosevelt se zbate din ce în ce mai violent pentru abrogarea sau modificarea legii neutralității. După ce a căutat să se înțeleagă cu cloncanii Senatului, acum încearcă să „capaciteze" pe rând, la Casa Albă, pe deputați. După telegramele de azi, pare că Parlamentul e aproape câștigat, cu toate manifestările publice ale lui Ford, ale lui Lindbergh și a altor vedete de cinematograf — *și că Roosevelt va cere chiar depline puteri de promulgare pentru toată durata războiului*. Să o vedem și pe asta!

La Berlin sunt foarte supărați de înaintarea rușilor de-a lungul Carpaților fiindcă Germania a pierdut astfel pe de o parte terenurile petrolifere din Galiția (pentru petrolul care a mai rămas!) — pe de alta legătura directă feroviară cu noi (aceasta, e ceva mai serios).

Știri și zvonuri:

Franța ar consimți fostului Guvern polonez (?) un împrumut de 600 milioane de franci (probabil veste întârziată...).

Wilna ar fi să se dea, cu consimțământul rușilor, Lituaniei.

Generalul Franco a amânat „sine die" vizita sa la Roma.

Transatlanticul „Rex" refuză să îmbarce nemți, la New York. Pretextul: să nu aibă dezagremente din partea vaselor engleze de război...

Londra spune: „Rușii nu vor permite nemților să se apropie de gurile Dunării". Și cred englezii că ne fac plăcere, cu o asemenea știre?

Alexandru Zamfirescu a rămas de căruță, la direcția protocolului. La Haga va fi trimis Dianu!

Radio Moscova a difuzat și azi-noapte „stricata neutralitate a Rusiei față de România". Numai că rușii nu se prea țin de vorbă. Urdăreanu mi-a spus ieri că s-a intervenit serios pe lângă Germania „să ne aranjeze cu Rusia". Intervenția la Berlin e justificată — pretindea Urdăreanu — prin faptul că Germania ne-a împiedicat să ne apropiem de Moscova, repetându-ne ani de zile „că orice apropiere de ruși ar însemna din partea noastră un act inamical față de Reich". Reichul a luat însă Sovietele în brațe și noi am rămas caraghioși.

Blumenfeld a fost azi-dimineață la mine să-mi spună că miniștrii s-au întrunit aseară la Gafencu și că au fost în unanimitate pentru un Guvern Argetoianu. Danke schön...

Tot Blumenfeld mi-a mai spus (și mi-a confirmat faptul și Radian) că azi-noapte ar mai fi fost executați pe tăcute o serie de gardiști arestați ieri, printre care și Sergiu Lecca...

Un călător venit cu automobilul din Germania prin Belgia la Paris — scrie *Paris-Soir* — ar fi văzut între Colonia și Aachen, lipite afișe mici cu următoarele versuri:

„Mai bine un Împărat în Împărăția cerurilor,
Decât ticălosul de la Berchtesgaden!“

Neplăcut pentru Hitler...

---

25 septembrie. Ieri zi grea, pentru un om de 68 de ani... Un ceas și jumătate în picioare la Ateneu, pe jos de la Ateneu la Gara de Nord și apoi la Curtea de Argeș de la gară sus pe deal, la cimitir. Și tot timpul în mundir cu tinichele și cordoane. Am sosit la Ateneu pe ploaie, dar norocul nostru a fost că ploaia a stat și am ajuns la Gara de Nord uscați. La Curtea de Argeș a fost chiar o vreme foarte frumoasă...

Sosit la Ateneu am aflat din gura lui Gavrilă Marinescu noua ecatombă; au fost uciși vreo 350–400 de gardiști tot așa fără judecată. Printre ei Clime, Alexandru Cantacuzino, Tell — toți închiși la Râmnicul Sărat și prin urmare cu totul nevinovați... Mi se spusese deja în ajun că mai fuseseră uciși și expuși doi nenorociți la Ploiești și alți doi la Bacău și Costandache îmi povestise că șoferul său văzuse trei inși împușcați și întinși în fața primăriei, la Fieni — dar nu-mi puteam închipui un asemenea măcel. Mai mult, Radian îmi comunicase că din informațiile culese de el, cei de la Râmnicul Sărat nu fuseseră atinși... Mi s-a făcut părul măciucă și n-am mai fost în stare să spun un cuvânt lui Gavrilă, a cărui stare de beatitudine și de inconștiență m-a înspăimântat și ea... Iorga, care sosise la Ateneu cu c...l în sus a apucat de braț pe Sidorovici și a început să-l ocărască fiindcă scosese copiii pe ploaie și-i aliniase de-a lungul străzilor, pe unde urma să treacă cortegiul. Sidorovici i-a spus scurt: „Domnule Consilier Regal, eu execut ordine — așa am primit ordin, așa am făcut...“, și i-a întors spatele. Furios, zănaticul s-a apropiat de mine și nu m-a mai slăbit cu confidențele. Tot ce se întâmplase era o rușine. Nimeni nu va avea curajul să ia succesiunea Guvernului scăldat în sânge, Regele e condamnat la Argeșanu pe viață, și câte și mai câte. Indignarea lui era provocată de

uciderea fără judecată și de expunerea celor 9. Când i-am adus la cunoștință tot ce se întâmplase după executarea asasinilor lui Călinescu, când a aflat despre uciderile în masă a atâtor nenorociți cu culpabilitate dubioasă — a înlemnit. De unde-mi spusese că merge la Curtea de Argeș, după slujba de la Ateneu a dispărut. Unii spuneau că s-a supărat fiindcă nu s-a uitat Regele la el, alții fiindcă nu l-au pus să vorbească. Nu știu cine pretindea că se ofensase fiindcă nu-l așezase stăpânirea pe unul din caii care trăgeau afetul...

Ceremonia a fost scurtă și discursurile reduse la cinci: Patriarhul, primul-ministru, eu (ca președinte al Senatului), Vaida în numele Camerei și Vâlcovici în numele F.R.N.-ului. Discursul patriarhului a fost o nenorocire. Lung, prost, de o trivialitate de expresii și de imagini de neînchipuit. A vorbit de „dobitoace", de boi, de jivini și a comparat lupta dintre Călinescu și vrăjmașii săi cu lupta dintre doi câini care se bat pe un ciolan; „dar vine lupul și cei doi câini lasă cearta și se aruncă amândoi asupra lupului". A fost un dezastru. Argeșanu, Vaida și Vâlcovici au fost banali dar scurți. Numai cuvântarea mea a plăcut și a fost găsită de toată lumea potrivită împrejurărilor. Chiorul între orbi...

De la Curtea de Argeș la cimitir a trebuit să țin și eu o panglică. Am urcat dealul cu greu, dar l-am urcat. De sus din cimitir, e o priveliște minunată asupra văii Argeșului și a munților; priveliștea e atât de încântătoare încât plătește oboseala suișului. Acolo, sus, a mai vorbit un pseudoțăran, tipul agentului electoral de pe vremea partidelor, omul lui Călinescu probabil, unul Niculescu-Lungu. A vorbit prost și lung, nu degeaba-l cheamă Lungul. După el, au spus câteva cuvinte cuviincioase doi reprezentanți ai minorităților, un ungur și un neamț și a încheiat ședința Gafencu cu câteva cuvinte improvizate. A vorbit frumos și emoționant, dar la sfârșit s-a zăpăcit și spre stupefacția celor de față a adresat mortului un viguros: „să trăiești!" S-a mirat și el de vorba care-i scăpase și după câteva secunde de ezitare a încercat să o dreagă: „Să trăiești în amintirea noastră!" Ziarele, bineînțeles, n-au înregistrat pauza...

La dus spre Curtea de Argeș, Slăvescu m-a luat la o parte să-mi spună că-l chemase Regele în ajun să-l consulte și pe el asupra situației și că a spus Regelui că nu era decât o soluție: Argetoianu, și repede. Am mulțumit lui Slăvescu de măgulitoarea propunere și i-am explicat de ce nu puteam primi răspunderea situației... Ghelmegeanu, Ralea, Gafencu — rând pe rând au făcut aluzii la soarta ce mă așteaptă. În fine, într-o lungă convorbire, la înapoiere, Tătărescu mi-a explicat că numai eu puteam „salva țara" și că era de datoria mea să primesc. Toți politicieni de rând care nu se gândesc *decât la ei* și vor să mă curețe aruncându-mă într-o aventură disperată. Afară de Slăvescu, care cred că ține la mine și are încredere în mine...

Blumenfeld a fost azi la mine și mi-a povestit cum a fost desemnat Argeșanu ca prim-ministru provizoriu. După asasinarea lui Călinescu, Regele a convocat la Cotroceni pe Iamandi, pe Mitiță Constantinescu, pe Gafencu, pe Ralea, pe Ghelmegeanu și pe Andrei. Pentru ce numai pe aceștia Dumnezeu știe. Poate că pe ceilalți nu i-a găsit. Și Ralea și Andrei au sosit mai târziu, mult după ceilalți. La sfat a asistat și Urdăreanu. Cele ce urmează, Blumenfeld le ținea de la Ghelmegeanu.

Regele a cerut întâi părerea lui Iamandi. Acesta a făcut o scurtă expunere a situației, a arătat că Regele nu trebuie să se dea învins și să schimbe regimul, nici chiar echipa și că cel mai indicat din ei ca să ia locul lui Călinescu era Gafencu. El, Iamandi — și crede că și ceilalți colegi — va primi pe Gafencu ca conducător și se va supune îndrumărilor lui.

Gafencu a luat numaidecât cuvântul și a refuzat net locul ce i se oferea, arătând totdeodată că cel mai indicat ca să ia locul lui Călinescu (în Guvern, nu la morgă) era Iamandi.

Iamandi a sărit ca ars și a refuzat cu energie un post pentru care nu era indicat: avea prea multe vrăjmășii.

Ghelmegeanu, interpelat, a declarat că fără să fie vorba de o schimbare de regim, ar trebui încercată o destindere, că bineînțeles ei, miniștrii, se vor supune la hotărârile Regelui, oricare ar fi ele — dar că aceste hotărâri n-ar putea fi luate la repezeală, și că el, Ghelmegeanu, ar fi de părere să se constituie numai un Guvern *tranzitoriu*, cel definitiv urmând să fie alcătuit după câteva zile...

La cuvântul „tranzitoriu", Regele care aproba din cap tot ce spunea Ghelmegeanu, a întrerupt: „Nu tranzitoriu, *provizoriu*..." înțelegând să arate astfel că nu putea fi vorba de o schimbare de regim...

Regele, după ce a terminat Ghelmegeanu a conchis că formula unui Guvern provizoriu era cea mai bună, că pentru a prezida un asemenea Guvern nici Iamandi, nici Gafencu nu erau indicați și a sugerat numele lui Cancicov.

Când a auzit Mitiță de Cancicov, a îngălbenit și și-a dat drumul. A vorbit mult, dar a reușit să înlăture pe rivalul său de Finanțe... Mitiță a sugerat, la rândul său, că date fiind împrejurările și provizoratul însărcinării, un general ar fi cel mai indicat, un general oaricare ar fi el, un general pe care l-ar desemna Regele...

S-a vorbit o clipă de Gavrilă Marinescu dar s-a abandonat ideea imediat, căci Gavrilă prea ar fi descoperit pe Rege — și s-a trecut la Balif. Aprobare. S-a trimis după Balif, dar acesta n-a putut fi găsit... Între timp Urdăreanu a propus pe Argeșanu, care a mai fost prim-ministru interimar *în timpuri grele* (când a fost decretată pedeapsa cu moartea). Argeșanu a fost acceptat cu entuziasm și astfel a ajuns Ghiță

Soldatul prim-ministru al Țării Românești... ca să ucidă fără milă și fără scrupule...

Varșovia rezistă încă, scăpând cinstea Poloniei care s-a prăbușit o dată cu Rydz Smigly. Rezistență inutilă dar onorabilă și frumoasă. Tot restul Poloniei e aproape ocupat fie de nemți, fie de ruși. Se zice că rușii au dat drumul ucrainenilor să devasteze și să ardă toate proprietățile.

Generalul Fritsch, care a fost comandantul întregii armate germane, a căzut în fața Varșoviei. Fritsch fusese scos din fruntea armatei din cauza unor învinuiri de pederastie. Constatându-se că acuzările fuseseră calomnioase, Fritsch a fost reabilitat și numit șef onorar al unui regiment de artilerie. Cum s-a declarat războiul a cerut să plece cu regimentul său — în fruntea căruia a găsit o moarte glorioasă...

Gamelin a declarat lui Tătărescu *că Germania a pierdut războiul înainte de a-l declara.* Pe ce se bazează generalisimul francez în afirmarea sa, nu știe nici Tătărescu...

Mussolini care n-a mai vorbit de mult, a luat cuvântul la Bolonia și a ținut un discurs moderat. Italia nu-și pierde din vedere interesele sale și va interveni când va fi momentul, ca să le apere. Comentând acest discurs, presa germană înclină a crede că acest „moment" va corespunde cu încheierea păcii...

Primarul Verdunului a trimis o telegramă de călduroase felicitări primarului Varșoviei. Numai că peste Verdun inamicul nu a trecut.

Dinu Brătianu a trimis o lungă și călduroasă telegramă doamnei Călinescu, în care subliniază marile însușiri ale defunctului. Maniu, Madgearu și Mihalache n-au trimis nimic, deși Călinescu le-a adus ani de-a rândul voturi multe, din Argeș. La ultimele alegeri, a ieșit chiar cel dintâi pe țară, în partidul său. Nici un național-țărănist n-a asistat la funeralii. Câtă patimă politică...

Telegrame de condoleanțe au venit de pretutindeni, până și din America. N-am văzut nici una, nici din Germania, nici din Italia. A telegrafiat în schimb Molotov...

26 septembrie. De aseară, la Sinaia, pentru 24 ore. Ne-am deșteptat azi cu Valea Rea și munții de la Stână în sus, albi de zăpadă. A fulguit ceva între ora 7 și ora 8 până și în grădina noastră.

---

27 septembrie. Înapoindu-mă aseară de la Sinaia am înaintat cu greu pe șosea între Ploiești și București: șire nesfârșite de automobile poloneze staționau de-a lungul drumului, stânjenind circulația. Matak, căpitan mobilizat, și alți câțiva ofițeri puneau ordine în coloane. Erau de toate: camioane militare — mai ales camioane militare — turisme, ambulanțe, autobuze, ofițeri, soldați, civili, femei, copii — o jale. Materialul militar mi-a părut cam avariat și modele vechi...

Chamberlain a hotărât să facă în fiecare săptămână un expozeu î fața Camerei Comunelor ca să pună la punct problemele în discuție și în curent pe d.d. parlamentari cu politica Guvernului și cu mersul războiului. În cuvântarea sa de ieri a răspuns indirect și invitației la pace făcută de Hitler și discursului lui Mussolini de la Bolonia. Chamberlain a declarat încă o dată ritos că Anglia și Franța nu vor încheia pace până nu vor aduce Germania la neputința totală de a mai tulbura liniștea Europei. Puterile occidentale vor ajunge la acest rezultat prin dezorganizarea economică a Germaniei. Germania posedă însă stocuri însemnate de materii prime așa încât pentru constrângerea ei va trebui timp: războiul va dura mai mulți ani... Chamberlain a mai explicat prăbușirea forțelor poloneze prin atacul rușilor. Luată între două focuri, armata polonă n-a putut rezista. Primul-ministru britanic a încheiat afirmând din nou perfecta înțelegere dintre Anglia și Franța și lăudând atitudinea și inițiativele lui Mussolini. Ducele a crezut că era mai bine ca Polonia să se amputeze singură de o parte a teritoriului său decât să sufere ororile războiului și ale unei duble ocupații. Guvernul Angliei nu este însă de acord — ca și opinia publică engleză — cu această părere.

Saracioglu e la Moscova. Probabil că a fost chemat nu numai pentru afacerile Turciei, dar pentru raporturile Rusiei cu întreg Balcanul „nous y compris". De altminteri și noi și grecii, și sârbii l-am însărcinat — după câte mi-a mărturisit Gafencu — să „pipăie" terenul la Moscova, în ce ne privește. Telegramele de azi anunță că a fost poftit și Ribbentrop și că trebuie să sosească chiar azi la Moscova, cu avionul. *Neue Züricher Zeitung* totdeauna bine informată publică în numărul

său de ieri știri neliniștitoare pentru noi. După gazeta elvețiană, Saracioglu ar fi fost chemat pentru trei chestiuni: 1) Reglarea definitivă a neutralității turcești; 2) Reglementarea trecerii prin Strâmtori pentru ca Marea Neagră să nu mai fie accesibilă decât riveranilor; 3) Tatonări la București, prin turci, pentru a se vedea dacă România n-ar fi dispusă să cedeze de bunăvoie Basarabia Rusiei (!!!)...

Prezența lui Ribbentrop la Moscova nu poate fi decât bună pentru noi. Trebuie să înregistrăm că Radio Tiraspol ar fi dat azi-noapte știrea că Sovietele numesc un ministru la București și dat fiind că postul e vacant de mai bine de doi ani, această știre este întrucâtva liniștitoare... Pe de altă parte, Saracioglu, căruia i s-au dat mari onoruri la Moscova, a poftit pentru mâine la dejun la Ambasada turcească pe reprezentanții Înțelegerii Balcanice, împreună cu un membru marcant al Guvernului sovietic...

Alarma este totuși mare în Cernăuți și în Basarabia... Hurmuzaki s-a refugiat la București cu argintăria familiei, proprietarii din Bucovina și din Basarabia fug și ei de granița rusească. Se spune că Guvernul nostru ar fi ordonat evacuări de acte publice din Cernăuți și din unele orașe din Basarabia; dacă s-a făcut, greșala ar fi mare, căci panica e gata...

Presa franceză și cea engleză aduc elogii lui Mussolini. Străduințele sale pentru pace sunt apreciate cu bunăvoință, deși pacea nu se poate încheia decât după prăbușirea Germaniei (și victoria complectă a rușilor?). Interesant este tonul cu totul schimbat, în ziarele din Paris și din Londra, cu privire la Italia și la Mussolini. Schimbare ce se poate de altminteri constata și în presa italiană față de Franța și de Anglia...

Șeicaru îmi aduce vestea că Sidorovici a fost la Ioanițescu (D.R.) și i-a anunțat că el Ioanițescu va fi numit președinte al Consiliului. Câte o notă veselă în jalea vremurilor...

Știrea publicată despre demisia lui Moscicki și înlocuirea sa prin Paderewski e dezmințită prin agenția Pat (polonă). Și totuși se plănuiește așa ceva. Ca să putem scăpa de Guvernul polonez pe care suntem nevoiți să-l internăm la noi, după legile neutralității, e vorba să se aranjeze o demisie antedatată de pe vremea când zisul Guvern era încă pe teritoriu polon. Gafencu negociază chestiunea și cu polonezii de la Slănic și cu nemții căci înainte de toate nu trebuie să ne punem rău cu aceștia...

Mi se spune că generalul Vasiliu, primarul Craiovei, a oferit o masă mare lui Smigly Rydz... Nu era momentul.

Nouă piloți polonezi și-au luat zborul pe trei avioane mici de bombardament și au debarcat în... Scoția! De frică omul devine erou!

Între Estonia și Rusia era să fie bucluc. Ministrul estonian Selter care se afla la Moscova a plecat repede la Talin cu avionul. Kremlinul s-a supărat foc fiindcă Estonia a lăsat un submarin polonez să plece din portul Talin, după ce și-a reparat avariile și s-a ravitaliat. Afacerea e pe cale de a fi aranjată, dar alarma a fost mare în Estonia. Rusia terorizează tot estul Europei... grație lui Hitler!

Consiliul de Miniștri francez a hotărât ieri dizolvarea Partidului Comunist... Câte s-au schimbat din zilele Guvernului Blum, când Partidul Comunist se înstăpânise pe toate comenzile Statului francez. Se discută încă decăderea mandatelor parlamentare comuniste, dar e probabil că vor fi anulate. Prefecții vor înlocui pe toți primarii comuniști care nu se vor supune decretului de dizolvare.

Milan Hodza, slovacul, fostul prim-ministru cehoslovac s-a stabilit la Paris unde va lucra cu Osuski pentru învierea Cehoslovaciei, în caz de victorie a anglo-francezilor. Beneș lucrează la Londra...

Cu începere de la 8 octombrie trenurile internaționale își reiau prin Italia orarul normal, la toate granițele...

Germanii dezmint ştirea franceză a unor atacuri aeriene reușite la Friedrichskaffen (uzina Zeppelin de pe malul lacului Constanța) și la Kiel. Nici o bombă n-ar fi fost aruncată asupra acestor două localități.

Englezii dezmint la rândul lor știrea germană a unei mari bătălii navale ce ar fi avut loc în Marea Nordului și despre care Amiralitatea britanică n-a primit nici un raport...

Tunurile noastre antiaeriene aduse din Anglia sunt excelente. Dacă știu ai noștri să le mânuiască e altă chestiune — dar ce e mai grav *e că*

n-avem muniții pentru ele. Slăvescu mi-a mărturisit că primul transport de muniții va porni din Anglia la *2 octombrie*. Dacă va pleca... și fără muniții nu numai că tunurile nu servesc la nimic, dar nici nu pot fi servanții și ofițerii exersați cu ele... De necrezut!

Gavrilă a tras o circulară funcționarilor de sub ordinele sale, de la Ministerul de Interne. Se declară *executorul* testamentului „marelui om" (nu numai al gardiștilor și bănuiților împușcați) și cere tuturor „onestitate și urbanitate". Pe buzele lui Gavrilă aceste două cuvinte nu prea sunt la locul lor. În ce privește pe Călinescu, începe să se cam exagereze cu „marele om"; băiat bun și inteligent, cinstit și destoinic — tocmai nu era „un mare om" fiindcă-i lipsea și concepția și mijloacele de a schimba ritmul lucrurilor... Se vorbește să i se ridice o statuie; dacă are una Pake Protopopescu de ce n-ar avea și el — dar totuși nu face. Ne-am mai civilizat, de la Pake Protopopescu...

---

28 septembrie. Întâlnit ieri pe Gigurtu (la Clubul Miliardarilor) înapoiat de la Berlin. Aduce de la Göring următoarea veste liniștitoare: „Cât timp vom fi noi (adică germanii) prieteni cu rușii, România n-are să se teamă de nimic..." Atât mi-a spus. A rămas să vină să mă vadă să-mi povestească tot.

Și băiatul și fata lui Casasovici, băiatul inginer și fata licențiată în nu știu ce, au fost arestați, în ultima razie de gardiști.

Didina Cantacuzino e sub pază; porțile închise, nimeni nu mai poate intra la dânsa. Aflu acum că Didina a ajuns la cuțite cu Lilica Săulescu, ultima ei prietenă, care o înjură de o spurcă. Cauza: să scoată pe Didina de la Ortodoxie, stăpânirea a ordonat o anchetă financiară și cum ancheta a dovedit mari nereguli, Didina a aruncat toată vina asupra Lilichi...

A fost împușcată și Ioana Cantacuzino (familia Cantacuzino a dat astfel doi mucenici). Ioana Cantacuzino, o semiturbată era sora lui Zizi Cantacuzino. A fost succesiv căsătorită cu Gogori Carp și cu inginerul Perșu...

Dintre toți intelectualii Gărzii, arestați, n-au scăpat decât Milcoveanu, Radu Budișteanu și Nae Ionescu. Toți ceilalți au fost împușcați. Familiile lor sunt sub strictă pază, nu pot comunica cu nimeni și se vorbește de confiscarea averilor lor. Și chiar de „curățire" până la al șaptelea neam...

S-a cerut și rechemarea lui Prat y Soutzo, ministrul Spaniei. Asasinii lui Călinescu au mărturisit înainte de a fi împușcați că erau în relații cu șoferul Legației Spaniei și că printr-însul primeau subsidii. Banii cu care au cumpărat automobilul fatal, i-ar fi avut de la Prat...

Milcoveanu a scris o foarte frumoasă scrisoare Regelui, scrisoare care l-a scăpat de la moarte... În familiile celor împușcați, o jale de nedescris. Nu m-ar mira ca d-na Claudian, mama lui Tell, să se sinucidă...

Varșovia a capitulat... După comunicatul polonez, orașul nu mai e decât un morman de ruine... Nemții vor intra mâine în fosta capitală a Poloniei.

Germanii afirmă că o escadrilă de 20 avioane a atacat o escadră engleză în Marea Nordului și că un vas purtător de avioane și un cuirasat de linie ar fi fost atinse și chiar scufundate. Englezii de partea lor confirmă atacul, dar declară că nici un vas n-a fost atins și că bateriile britanice au doborât trei avioane germane...

Cum se vede, războiul se duce și cu metodele demagogice — fiecare minte cât poate.

Între Rusia și Estonia se îngroașă gluma: Sovietele cer Estoniei o bază navală și privilegii economice. Negocierile în curs. Ribbentrop, la Moscova, va avea de spus probabil și el cuvântul său.

Ribbentrop a sosit la Moscova cu 38 de persoane, experți și specialiști. Până acum raporturile dintre Germania și Rusia au fost reglate prin comisii militare. Polonia fiind cucerită, aceste raporturi trec acum în seama civililor. Miniștrii de Externe turc și leton fiind și ei la Moscova, e probabil că se vor lua hotărâri importante. Ba din Berlin se anunță chiar că vor fi senzaționale... De am scăpa, noi, cu fața curată...

Regele își consultă miniștrii. Ieri a fost rândul lui Ralea. Acesta a povestit lui Șoneriu (cu care e foarte legat) audiența sa. Regele cerându-i părerea, Ralea a cerut să nu se schimbe regimul, înainte de toate — o schimbare de regim în momentele actuale însemnând o diminuare a autorității Coroanei. Regele a fost de acord și a declarat lui Ralea că Guvernul va fi menținut, fără șovăire, pe baza F.R.N.-ului. Întrebat asupra persoanei de pus în fruntea Guvernului, Ralea a recomandat pe Iamandi. L-a recomandat, spune el, fiindcă avea o datorie de recunoștință față de dânsul (Iamandi l-a făcut ministru) și fiindcă *știa* că Regele nu-l va primi, și că recomandarea lui se reducea astfel la o simplă politețe. Regele într-adevăr a dat imediat la o parte numele lui Iamandi („nu e vremea să ne gândim la promovări") și a pus lui Ralea chestiu-

nea pe șleau: pe care din Consilierii Regali îl credea mai apt pentru șefia viitorului Guvern? La această întrebare, Ralea a declarat imediat: „Răspunsul, Sire, nu e greu de dat: nu există decât unul singur, Argetoianu" — și a făcut elogiul meu. Regele a aprobat și a adăugat: „Și Argetoianu mai este încă și energic, cu dânsul ordinea nu va fi tulburată..." Din câte a spus Regele, Ralea a plecat de la Cotroceni cu convingerea că hotărârea Suveranului era luată...

———

4 octombrie. Se împlinesc mâine opt zile de când n-am mai avut răgazul să scriu un rând în aceste *Însemnări* — și se împlinesc opt zile de când am depus jurământul...

Ceea ce am prevăzut întotdeauna s-a întâmplat. Cât timp aș fi putut face ceva Regele nu mi-a încredințat puterea. Acum, că cuțitul a ajuns la os mă cheamă... Am rezistat cât am putut; am capitulat însă față de neputința în care mă aflam de a recomanda Suveranului pe altcineva. Nimeni afară de mine nu putea inspira în acest moment și încredere în țară, și încredere la Berlin, Paris, Londra și Roma. *Cu inima strânsă* am primit o însărcinare pe care toți predecesorii mei au primit-o cu avânt și entuziasm... M-am dus seara la Cotroceni, la jurământ — ca la înmormântare.

Joi 28 septembrie la amiază am fost chemat la Cotroceni și a doua oară la ora 5 1/2. La amiază a fost ședință de rezistență; seara după capitulare, pentru „înțelegere" și formarea Cabinetului. Am lăsat pe Rege și pe Urdăreanu să facă ce au vrut din mine; mi se părea că toate se sfârșiseră, că nimic nu mai avea nici o importanță. Parcă mă simțeam iar la Iași, în ianuarie 1918, strâns cu ușa din toate părțile. De data asta însă nu mai erau nemții civilizați care ne amenințau, ci rușii sălbatici. Depresiunea mea se va înțelege lesne: am format Ministerul în momentul în care așteptam din ceas în ceas, știrea că rușii au trecut Nistrul... Gândul meu nu se oprea o clipă la palinodiile pe care le săvârșeam la București, pironit cum eram asupra dezastrului pe care-l întrevedeam. Imaginea tuturor locurilor scumpe distruse, a mormintelor profanate, perspectiva unor tribulații nesfârșite și a unui sfârșit tragic — mi-au amărât ceasul cât a ținut jurământul celor 26 de miniștri[1] care compun Guvernul meu.

Regele ne-a spus câteva cuvinte sub apăsarea deprimantă a momentului. I-am răspuns și eu în aceeași notă — și am plecat acasă să ne culcăm. Eu n-am dormit toată noaptea.

Și am trăit așa până sâmbătă, când veștile au început să fie ceva mai liniștitoare. Teama mea cea mare era ca nemții să nu mai aibă nici o trecere la Moscova și să se supună la toate cererile rusești. Când am

[1] Doi: Ottescu și Giurescu, absenți din București, au depus jurământul a doua zi.

citit că linia de demarcație ruso-germană fusese dată înapoi spre răsărit, în dauna rușilor, am răsuflat. Vorbisem lung cu Clodius, cu Gerstenberg (atașatul Aerului), cu Fabricius — îmi raportase Gigurtu cele văzute și auzite de el la Berlin — și știam că nemții ne vor apăra din răsputeri împotriva rușilor ca să-și rezerve pentru dânșii resursele României, dar mă întrebam: *cât* vor putea și *ce* vor putea?

Ceva mai liniștit prin toate telegramele primite din care rezultă că nemții *tot mai puteau*, am plecat sâmbătă seara la Sinaia, să petrec o duminică liniștită. Dar peste noapte, iată demisia lui Moscicki și a Guvernului polon și constituirea unui nou Guvern la Paris. Agitație la Berlin. Fabricius plecat și el la Azuga să căsătorească pe Stöelzer (consilierul său de Legație)[1] a fost rechemat în grabă la București unde a deșteptat la ora 2 noaptea pe Gafencu ca să-l întrebe cum s-a întâmplat. Gafencu (cu care eram înțeles, căci știam amândoi — ca și Regele — de lovitura ce se plănuia), a răspuns că e surprins și el de ce s-a întâmplat... Scandal mare, raportat la Sinaia prin zece telefoane succesive — în fine s-au liniștit lucrurile...

Am băgat pe Ottescu în Minister ca să am un om cinstit la Interne; pe Radian la Propagandă ca să dau o satisfacție unui vechi și devotat cirac; pe Filip ca subsecretar la Președinție fiindcă e mâna mea dreaptă și nu vreau să fiu stângaci. Încolo am primit pe cine a vrut Regele, care a pătrat mai tot Ministerul vechi. Pe Titeanu l-am scos eu, fiindcă prea era lichea, pe popa Nae l-a scos Regele ca inutil. Era să sară și Băran (de la Interne), dar Regele l-a menținut ca să nu supere pe Vaida, căci Băran e omul lui.

Cu prilejul constituirii Guvernului am constatat că Urdăreanu e la cuțite cu Gavrilă Marinescu și cu Gusti. Pe Gusti îl va mânca ușor. Între el și Gavrilă mă întreb care pe care... Gavrilă e furios și face mutre fiindcă i s-au luat Internele și i s-a creat un departament nou al Ordinii Publice. Se urcase scroafa în copac. Regele și-a dat seama că prezența lui Gavrilă la Interne ar fi fost dezastruoasă față de opinia publică, pe când la Poliție și la Siguranță îl înghite lumea...

De când am depus eu jurământul nu s-a mai ucis un om. Am dispus modificarea codului de justiție militară pentru introducerea unei proceduri repezi — și toată lumea *va fi de acum înainte judecată*.

Interviul pe care l-am dat vineri, 29 septembrie și apelul pe care l-am citit luni seara, 2 octombrie, la Radio au avut un răsunet imens.

[1] Stöelzer s-a căsătorit cu o aristocrata austriacă, o contesă Hamoncourt.

Toată lumea e mulțumită, adânc mulțumită, mult mai mulțumită decât mine. Nenumăratele telegrame și scrisori pe care le primesc — atât de multe nu s-au văzut niciodată, spun oamenii de la Președinție — o dovedesc. Mai toate încep prin „ne-am liniștit", „am răsuflat", „ne-ați dat răgazul să muncim" și așa mai departe. De fapt eu nu am fost adus la Guvern prin popularitate, de jos în sus, dar popularitatea mi-a venit ca un dar prețios, în clipa când numele meu a apărut în fruntea Guvernului. Sunt din mărturisirea tuturor omul situației; grea sarcină pe umerii mei. Cu atât mai grea cu cât e dublă; pe cea internă o voi duce eu cum trebuie — dar cu cea externă ce mă fac, căci aci toate inițiativele sunt în mâinile altora...

Un lucru e cert: de azi înainte Coroana e acoperită. De la moartea lui Duca, Regele a rămas descoperit. Tătărescu, Goga, Patriarhul, Călinescu au fost fantezii regale, simple persoane interpuse ale Suveranului. Din acest punct de vedere am intrat iar în normal: de acum înainte cei nemulțumiți nu vor mai înjura pe Rege, mă vor înjura pe mine, *fiindcă eu exist*. Exist chiar atâta încât cineva a dat o formulă nostimă: „Pe numele lui Argetoianu a fost plebiscitată într-adevăr politica Regelui!" O altă formulă bună: „Unui Guvern de teroare succede un Guvern de autoritate!"

Dar despre toate acestea să vorbească alții — mie mi-e silă să le scriu.

Apelul meu la unire a avut un mare succes literar. Să vedem dacă va avea și unul practic...

Primit ieri succesiv pe toți șefii de misiuni acreditați la București. Banalitate... Însărcinatul cu afaceri rusesc, un zevzec — foarte pacific.

Azi, la dejunul Clubul Miliardarilor, mare succes. M-au sărbătorit toți, căci toți erau încântați, afară de Madgearu...

---

6 octombrie. Polonezii refugiați în Craiova amenință să ucidă pe Rydz Smigly. Pricep și eu. Ca să-l scap am dispus să fie transferat, cu familia lui și cu 4 aghiotanți, la Dragoslavele în vila defunctului Patriarh Miron. La Dragoslavele nu sunt polonezi...

Ieri, Iamandi a fost chemat la Palat și i s-a cerut să promulge în 24 de ore articolele din noul Cod de Comerț[1] referitoare la adminis-

[1] Cod a cărui promulgare a fost fixată pentru ziua de 1 ianuarie 1940.

trația societăților anonime. „Seraiul" vrea numaidecât aceste articole ca să sugrume pe Max Auschnit, devenit inamic public nr. 1. Până să se promulge zisele articole, „pretenul" de ieri a și fost chemat la Parchet și interogat pe chestiunea cunoscută de la „Reșița", și pe câteva altele. Toată înscenarea are de scop să îngenunche pe Max și să-l silească să vândă „în condiții acceptabile" consorțiului Malaxa–Casa Regală, pachetul său de acțiuni „Reșița"... Iamandi a venit la mine cam plictisit. I-am spus că primesc promulgarea prealabilă a ziselor articole, dacă se promulgă în textul amendat de către Consiliul Superior Economic și de către Comisia specială de la Ministerul de Justiție (prezidată de Gigurtu). Așa s-a făcut. Pe mine mă preocupă textul promulgat, nu scopul promulgării: înțeleg să nu-mi bag nasul în afacerile Seraiului...

Lungă întrevedere cu Radu Crutescu pe care l-am chemat de la Berlin. E foarte pesimist asupra dezvoltării lucrurilor în Germania. În public depresie mare. Nici chiar victoriile din Polonia n-au însuflețit pe nimeni, căci nimeni nu crede în victoria finală. Cei mai optimiști cred numai în puterea defensivă a Reichului. Nazismul a pierdut sută în sută. Lumea tace, dar fiecare om îndată ce se încrede în interlocutorul său, critică și face tot felul de planuri de schimbări posibile care *să aducă pacea*. Goebbels e în plină dizgrație. L-au lăsat să vorbească ca să nu se zică că l-au împușcat. Căci începuse să se creadă... Pe generalul Fritsch, toată lumea e convinsă că l-au împușcat. Era singurul nume ce se pronunța ca înlocuitor al lui Hitler și se gândeau mulți la el. Versiunea dată că a căzut în fruntea regimentului său e falsă, căci regimentul său se află pe frontul de vest pe când moartea sa a fost anunțată pe frontul de est... Restricțiile de tot felul, dar mai ales cele alimentare, apasă greu. Oamenii mor de foame, literalmente. Crutescu socotește că situația nazismului e disperată și a Germaniei, proastă. Părerea ministrului nostru la Berlin e cu atât mai interesantă cu cât până acum câtăva vreme dânsul era cel mai convins apologist al hitlerismului și al forței germane.

Crutescu afirmă că Guvernul german n-a știut nimic nici despre intrarea rușilor în Polonia, nici despre ofensiva Moscovei împotriva Statelor baltice. Când le-au aflat, au fost ca trăsniți. Călătoria lui Ribbentrop la Moscova, și a celorlalți misionari germani, militari și civili, n-au avut de scop decât ajustarea — pe cât s-a putut — a celor întâmplate. Mai ales de pierderea liniei ferate Lemberg–Cernăuți, sunt nemții inconsolabili...

Față de noi, față de purtarea noastră, Berlinul e încântat. Vor face tot ce vor putea ca să păstreze România neatinsă de ruși — dar cu

armele nu ne vor ajuta (în cazul unui atac sau al unei încălcări eventuale) *fiindcă nu sunt în măsură să o facă*. Afară de Ribbentrop care e un nebun, toți cei din anturajul lui Hitler, cu Göring în frunte, își dau seama că au fost păcăliți de ruși dar nu se putea face altfel...

Hitler a fost convins — de Ribbentrop, geniul său rău — că englezii și francezii nu vor intra în nici un caz în război, după încheierea Pactului de neagresiune germano-sovietic — și pe temeiul acestei convingeri a atacat Polonia...

Cruțescu a avut mai multe convorbiri cu noul ambasador sovietic Schwartzev, care după câte se pare e un personaj foarte influent la Kremlin. Schwartzev i-a vorbit în termeni foarte amicali despre noi și despre intențiile Sovietelor față de noi și l-a rugat să uzeze de dânsul pentru o apropiere între ambele țări. La observația lui Cruțescu că chestiunile de acest fel se tratează mai bine direct, Schwartzev i-a răspuns: „Bineînțeles, dar te rog să mă întrebuințezi *și pe mine, și nu vă veți căi*..."

Interesant.

Pesimismul lui Cruțescu mi-a amărât sufletul, căci marele nostru sprijin împotriva Rusiei, tot Germania rămâne...

Lucrat azi-dimineață cu Slăvescu, ministrul Înzestrării Armatei. De când e el acolo, s-au făcut minuni. Cu toate câte se spun *avem armament*. Avem armament *complect* pentru 15 divizii, cu ceva lipsuri pentru alte 15 și în constituire pentru 10 ultime divizii. Ne lipsește însă artileria antiaeriană și antitanc. Adică avem prea puține unități. Până în februarie vor fi complectate și aceste lipsuri. Pe lângă cele 16 miliarde *plătite* anul acesta, Slăvescu mai are nevoie până la sfârșitul anului bugetar de 5 miliarde... Le vom găsi.

Am semnat azi la ora 1 înțelegerea cu minoritatea ucraineană din Basarabia și Bucovina. În împrejurările internaționale de azi e un succes.

Mitiță Constantinescu și Bujoiu erau să se ia de păr. I-am împăcat.

Am împăcat de asemenea și pe Gavrilă Marinescu, inconsolabil de pierderea Ministerului de Interne. L-am împăcat dându-i 2 milioane mai mult pe lună la Ordinea Publică, milioane de altminteri justificate prin desfășurarea măsurilor necesitate de împrejurări...

7 octombrie. Conferință cu Ghelmegeanu, general Ilcuş, Mitiță Constantinescu și Bujoiu: problema trannsporturilor. Din cauza concentrărilor s-a sistat tot transportul mărfurilor. Trebuie cât de repede revenit la o normalitate fie și cu restricții. Am convenit să se dea drumul la un mare număr de vagoane. Îngrijorarea noastră trecând de la granița de vest la cea de est, trupele sunt în mișcare în același sens. Până la 14 octombrie mișcarea trebuie să fie terminată. De la acea dată înainte se vor libera un mare număr de vagoane și vor înceta trenurile speciale militare. Serviciul mărfurilor se va putea relua în proporție de circa 70%...

Schițat asemenea planul de dublări și construcții noi urgente, cerute de apărarea națională și de traficul cu Germania. De găsit vreo 2 miliarde pentru viitoarele 6 luni...

Conferință agitată, apoi, cu Mitiță și cu Bujoiu cu privire la constituirea fondului de rulment pentru cumpărările nemților, consimțit de Bujoiu (ultima convenție cu Clodius) fără consultarea ministrului de Finanțe. I-am pus cu greu de acord. Mitiță Constantinescu și Banca Națională ne vor da soluția până poimâine-seară, luni.

Danielopol a examinat pe Beck și pe ministrul Roman. Starea lor nu este așa de îngrijorătoare. Vor sta în căutare și odihnă, mai departe, la hotel Aro, la Brașov.

Soldații polonezi se poartă prost. La Calafat au insultat ofițerii noștrii, și s-au răzvrătit. Asemenea și la Câmpulung. Se vor instala lagăre de concentrare unde se vor închide cei recalcitranți.

Vizitat pe rând zilele trecute pe domnii Consilieri Regali prezenți în București. La Mironescu vizită banală; mi-a vorbit de situația lui: moare să rămână decan la Drept deși e atins de limita de vârstă. Nu se poate, dar nu i-am spus-o lămurit... Cu dr Angelescu convorbirea n-a fost mai distractivă. Tătărescu afabil, volubil, inteligent și veșnic preocupat de dânsul, mi-a promis tot concursul și se înregimentează, ca și Mironescu și Angelescu, în serviciul Regelui, fără rezerve.

Pe Iorga l-am văzut ieri, o halima. N-am putut plasa în trei sferturi de oră 20 de cuvinte. Cum n-aveam nimic să-i cer, l-am lăsat să vorbească. M-a pisat pe lung cu guvernarea din 1931–1932, care, dacă etc. ar fi putut dura 4 ani, și ar fi fost mai bine, și n-ar fi fost ce a fost. A pășit apoi la trecutul imediat: Regele e un om încântător, Urdăreanu e un om încântător, Călinescu era un om încântător — dar câteșitrei și-au bătut joc de el! Plin de oroare pentru execuțiile care s-au făcut, va sta la

o parte, nu cere nimic, nu se va amesteca în nimic, nu va face greutăți nimănui. Dar de ce e lăsat Hefter „canalia aceea" să facă apologia lui Hitler, când el, Iorga, se abține să facă pe a lui Gamelin? Cu desăvârșire apolitic, afirmă că singurul vrăjmaș al României e Germania — Rusia nu contează (!!!). A spurcat în înjurături pe Vaida fiindcă la Consiliul de Coroană din martie[1] a declarat că nu trebuie să ne batem și că Hacha a avut dreptate să facă ce a făcut. Cu mine s-a certat, s-a împăcat, s-a certat iar și s-a împăcat iar — totul fără importanță, chestiuni personale, secundare. Cu Vaida nu va mai vorbi cât va trăi... A spus bine, mult bine de Urdă-reanu și de Iamandi (pe care-l maltrata încă, acum câteva luni) fără să-și dea seama că față de ultimele executări poziția sa era diametral opusă de a celor doi sfetnici ai Regelui. E multumit de prezența mea în fruntea Guvernului, fiindcă dacă n-aș fi fost eu ar fi fost Vaida, sau Tătărescu, sau un alt călău (!!!) și mai rău...

A atacat violent pe Țenescu, care e un bulgar și-l cheamă Tzenov și care l-a indignat la înmormântarea lui Călinescu spunându-i *că n-avem armată și că nu ne putem bate*... Balif îi ținea isonul. Indignat de spusele celor doi generali, a părăsit ceremonia și nu s-a mai dus la Curtea de Argeș, nici la gară (tronc Marițo!). A mai spus, a mai spus, a mai spus... abia am putut să mă rup de el. Ne-am părăsit însă în termeni excelenți — cât pot fi de excelenți, între Iorga și oricine. L-am întrebat la plecare dacă avea nevoie de ceva: mi-a răspuns, răspicat: „N-am ne-vo-ie de ni-mic!" Am aflat abia seara că ciupea 100 000 pe lună din fondurile secrete...

Am văzut și pe Patriarhul. M-am înțeles cu el pe chestiunea Mitropoliei din Craiova și mi-a promis tot concursul ca să vindecăm pe pop' de politică. Va convoca Sf. Sinod pentru a îndruma acțiunea. Mă iubește. Ne înțelegem bine.

Iamandi mi-a adus ieri un decret-lege prin care se înăspresc pedepsele, în diferitele legi pentru apărarea ordinii sociale și în Codul Penal. Se întinde pedeapsa de moarte și sub 18 ani, până la vârsta de 15. Cerut de Rege. Am dat consimțământul meu, cu condiția ca să ia Regele angajamentul să comute pedeapsa pentru minorii între 15 și 18 ani, în muncă silnică. S-a primit. Această înăsprire e cerută ca o sperietoare, căci se împing minorii la acte de violență și chiar la omoruri deoarece până acum ei nu erau amenințați decât de pedepse minimale.

Am trimis pe Radian în Bucovina și pe Cornățeanu în Basarabia să calmeze spiritele și să potolească panica creată de prezența rușilor înarmați la graniță.

---

[1] La care eu n-am asistat, fiind în străinătate.

9 octombrie. Petrecut ziua de ieri la Breasta. Zi de noiembrie, tristă și ploioasă. Înainte de dejun ploaia mi-a lăsat totuși răgazul să mă cobor la moară și să văd ce a ars. A ars tot catul de sus, cu mașinăriile. Paguba e cam de 5 până la 600 mii lei. Incendiul a avut loc chiar în noaptea când am depus jurământul ca prim-ministru. Unii au vrut să vadă aci mâna vrăjmașilor mei politici. Prostii! Nici nu știau la Breasta în acel moment că formasem Guvernul. Focul a fost pus de concurenții morari din împrejurimile Craiovei, căci moara noastră din Breasta mergea zi și noapte...

Lucrat azi-dimineață cu Regele. Merge bine, căruța nu scârțâie. Hotărât suspendarea „Serviciului Social", marota lui Gusti, care costă prea multe milioane acum când tot banul trebuie să meargă la apărarea națională. Trecut *România* ca organ al F.N.R.-ului, urmând să apară de acum înainte sub îndrumarea acestuia. Transferat pe Rydz Smigly, amenințat la Craiova să fie ucis de polonezi, la Dragoslavele în vila fostului Patriarh. Regele-mi spune că e pozitiv informat că mitropolitul Visarion Puiu, al Bucovinei, un megaloman țicnit, s-ar fi pus la dispoziția nemților ca în caz de ocupare a României să administreze el Bucovina... Până să fie nemții, a fugit dl Puiu de frica rușilor, încât a trebuit să-l aduc cu ordin expres înapoi la Scaun. Regele e de părere să provocăm un incident cu el și să-i primim demisia, căci are mania să o tot dea. Sunt de acord cu Majestatea Sa.

Cenzura-mi trimite două articole ale lui Iorga, proaste. Într-unul sunt înțepături la adresa mea. Le-am dat drumul: îi vor face mai mult rău *lui* decât *mie*.

Davidescu, noul nostru ministru a fost primit cu multă amabilitate la Moscova, de Molotov și de subsecretarul său Potemkin. Toate știrile sunt concordante: pentru moment, pericolul rus e oarecum înlăturat.

---

10 octombrie. Pus ieri-seară la punct chestiunea fondului de rulment prevăzut în ultimele noastre acorduri cu Germania. Soluția propusă de B.N.R. diferă de cea prevăzută în acord, dar se încadrează în statutele Băncii, pe când cea dintâi nu. Am primit soluția lui Mitiță și nemții sunt mulțumiți.

Guvernul Sikorski–Stronski–Zaleski numit la Paris de Președintele in partibus Rackiewisz a hotărât să organizeze 3 divizii pe frontul fran-

cez, divizii alcătuite din emigranții și fugarii poloni. Guvernul din Paris se arată foarte ostil celui vechi, mai ales față de Beck și de Rydz Smigly.

Daily Express și *Daily Sketch* din Londra, în numerele lor din 7 octombrie publică în prima pagină, cu portretele Regelui Carol și al meu, știrea unui atentat împotriva noastră: 200 de persoane ar fi fost arestate, printre care și o doamnă Argeșeanu (!!!) care a încercat să mă otrăvească *pe mine*! O fi soția lui Ghiță Soldatul, numit ieri „Comandantul orașului București", un fel de guvernator, o maimuțărie după postul de „gouverneur de la ville de Paris". De câtva timp, englezii propagă cele mai alarmante știri despre noi. Pentru ce?

Franasovici raportează de la Paris căm curentul pacifist, în Franța, nu e de disprețuit. În afară de comuniști, un grup destul de însemnat de pacifiști naționali, dacă nu se gândesc la o acceptare pură și simplă a propunerilor de pace germane, socotesc totuși indispensabil a le lua în discuție. Acest grup înglobează bună parte din personalul politic francez și anume:

— foarte mulți senatori;

— numeroși deputați, adică — afară de comuniști — socialiștii de nuanță Paul Faure, neosocialiștii în frunte cu Marcel Déat, o parte din radicali și tot grupul Flandin;

— dintre miniștri: Bonnet, de Monzie, Pomaret și într-o măsură chiar Reynaud, Dautry și Besse.

Ofensiva pacifistă și defetistă a comuniștilor jenează însă considerabil acțiunea pacifiștilor naționaliști și o domolesc.

Lupta împotriva comuniștilor e în plin. Partidul Comunist dizolvat a încercat să renască sub numele de „parti des ouvriers et des paysans" (formula moscovită). Și acest partid a fost imediat dizolvat și 34 de deputați foști comuniști au fost arestați... Unde sunt vremurile „frontului popular"?

Prat mi-a trimis un lung memoriu în care se apără de acuzarea de gardism. O fi cum zice el, dar nu-l mai vrea Regele. Trebuie să plece.

---

11 octombrie. Daladier a ținut ieri la Radio un prea frumos discurs. Frumos ca ținută, ca omenie, ca logică simplă. Fraze simple fără subîn-

țelesuri și fără zorzoane. A impresionat cu siguranță mai mult ca tot teatrul sub care-și ascunde Hitler paranoicele sale manifestări.

Costică Angelescu a fost numit vicepreședinte al Consiliului Superior Economic. Ca să-l numesc vicepreședinte a trebuit să modific legea de organizare a Consiliului și m-am folosit de acest prilej ca să introduc în lege *obligativitatea* consultării Consiliului pentru toate legile și regulamentele cu caracter economic. Costică Angelescu mă va înlocui cât timp voi fi înhămat la președinția Consiliului de Miniștri.

Primit ieri seară, in corpore, pe consilierii controlori de pe lângă Președinția Consiliului. Le-am explicat menirea lor, pe care n-au priceput-o până acum. Și n-au priceput-o nici predecesorii mei care i-au întrebuințat pentru anchete și diferite misiuni, ca pe niște inspectori sau controlori de ordin superior. Le-am lămurit că misiunea lor nu era centrifugă ci centripetă; că nu trebuia să aștepte ca Președința să le încredințeze misiuni pe bază de reclamații sau informații primite — ci că trebuiau, *ei*, să zgândăre neregulile și potlogăriile, să le determine și să raporteze Președinției cele găsite. Le-am spus: „Dvs sunteți ca niște vânători, în veșnică căutare după vânat — și vânat de felul celui după care alergați dvs, e destul în țară!" Le-am mai făcut școală, și am să le mai fac, și sper să pun la punct acest important serviciu de supraveghere pe care Regele, într-un moment de bună inspirație, ni l-a pus la îndemână.

În audiență azi-dimineață la Rege. S-a hotărât definitiv suspendarea Serviciului Social. Regele mi-a cerut să dau toată atenția la Aviație, unde pare că lucrurile lasă mult de dorit. La Armată, echipamentul trebuie sporit cu orice sacrificii. Mulți soldați sunt goi... Regele mai dorește să impunem vieții bucureștene un standing de demnitate și de măsură în petreceri — în consecință am hotărât împreună să dispunem închiderea „boitelor" la orele 2 dimineața (eu am propus ora 1, dar Regele a fost mai larg) și să se dea imediat afară orice client s-ar găsi în stare de ebrietate. Stabilimentele care nu se vor conforma acestor dispoziții, sau le vor călca, vor fi închise.

Telegramă interesantă de la Stoica, de la Ankara. Rușii vor să închidă strâmtorile, oricare ar fi împrejurările, flotelor engleză și fran-

ceză. După tratatul de la Montreux, Turcia are dreptul să închidă Strâmtorile în caz de război, sau chiar dacă dânsa n-ar fi în război, beligeranţilor. Această clauză comportă însă o excepţie: Strâmtorile nu pot fi închise flotelor beligeranţilor îndreptate spre Marea Neagră sau din Marea Neagră, în ajutorul unei Puteri atacate şi împotriva agresorului. Dar şi aci o rezervă: pentru ca clauza să joace Turcia trebuie să fi participat şi dânsa, într-o formă oarecare, la pactele de asistenţă puse în mişcare. În proiectul de pact anglo-turc, ca şi în cel franco-turc se vorbeşte „de statu-quo balcanic". Ruşii ar dori ca această clauză balcanică să dispară din zisele pacturi. Altfel n-au nici o obligaţie ca turcii să semneze şi cu ei, şi cu englezii, şi cu francezii.

Dar să revin la telegrama lui Stoica. Ambasadorul nostru la Ankara informează că turcii sunt foarte enervaţi de tărăgănelile de la Moscova, unde Sărăcăcioglu e reţinut de aproape 15 zile, *dar că ei nu vor renunţa niciodată la clauza cu pricina*. Pentru noi chestiunea e de o importanţă capitală, căci de menţinerea clauzei balcanice în tratatele Turciei cu puterile occidentale depinde posibilitatea unui ajutor din partea acestora, în cazul unei agresiuni a Rusiei...

Gafencu a telegrafiat lui Stoica îndemnându-l să afle conţinutul exact al pactelor cu Franţa şi cu Anglia, pacte al căror text precis nu-l cunoaştem.

Vom vedea dacă turcii vor putea rezista presiunii ruseşti. Sovietele au şi trimis trupe multe spre Caucaz, ca demonstraţie...

Pe când Estonia, Letonia şi Lituania s-au supus injoncţiunilor de la Moscova, Finlanda refuză să se supună şi face pregătiri de apărare împotriva ruşilor. Oraşele Helsinki şi Vâborg au şi fost în mare parte evacuate. Dacă Rusia nu va ataca Finlanda, dovada va fi făcută că nu poate sau că nu vrea să dezlănţuie o ofensivă militară chiar împotriva unui adversar cât de slab. Să vedem...

La Berlin, discursul lui Daladier, fără să încânte, e comentat cu bunăvoinţă şi în marele lor dor de pace nemţii vor să citească printre rândurile primului-ministru francez dacă nu un consimţământ formal cel puţin o tendinţă de apropiere de punctul de vedere german. La Berlin, ca şi aiurea, se aşteaptă declaraţiile lui Chamberlain de azi, căci ele vor da măsura tensiunii dintre cele două grupuri beligerante.

Martha Bibescu vine să mă întrebe dacă ar face bine să invite la dânsa pe generalul sir Reginald Stors, fost comandant al trupelor en-

gleze în Palestina — un personaj ascultat în cercurile diriguitoare din Londra. Am răspuns că da, că aş fi încântat să stau de vorbă cu un englez inteligent şi să-i explic pericolul bolşevic.

Şoneriu vine şi el să mă întrebe dacă vizita lui Farinacci şi a lui Riccardi (ministrul Schimburilor cu Străinătatea) ne-ar face plăcere. Cum să nu! Să vină!

Pezevenghiul de Liciu[1] fost prieten cu Iamandi, şi actualmente vrăjmaş de moarte al ministrului de Justiţie a venit la Filip „să-i spună el cine e Iamandi..." Între altele i-a destăinuit dedesubturile urmăririlor înscenate vara trecută (1938) împotriva „Stelei Române" şi mai ales a lui Osiceanu. Totul ar fi fost ticluit între Iamandi şi Dorel Dumitrescu, bunul său prieten, în scopul de a pune pe acesta în locul lui Osiceanu. Vasilescu Valjean n-ar fi jucat în toată afacerea rolul de căpetenie pe care i l-am atribuit eu; a fost numai un instrument în mâinile lui Iamandi care i-a poruncit să bage cu orice preţ „Steaua" şi în special pe Osiceanu în afacerea Cagero. Toată chestiunea nu s-a liniştit decât după ce Iamandi aflând că Palatul pusese „veto" pe numirea lui Dorel, n-a mai insistat. (De confruntat cu vizita lui Dorel întrebându-mă dacă am vreo obiecţie împotriva unei eventuale numiri a lui, cu curtea pe care mi-o făcea în acea vreme, cu propunerea sa de a interveni pe lângă Iamandi ca să înăbuşe afacerea etc.).

Sondat prin Urdăreanu asupra cadoului ce i-ar face plăcere, din partea Guvernului, pentru aniversarea sa (16 octombrie) — Regele şi-a exprimat dorinţa de a poseda autoportretul lui Luchian, preţuit cam vreo 500 000 lei şi aflat în posesia d-nei Ionescu Quintus, din Ploieşti. Mi-a venit cam rău când am auzit suma — dar ce să-i fac. Trimit mâine pe Filip la Ploieşti să tocmească şedevrul.

---

13 octombrie. Discursul de ieri al lui Chamberlain, ca răspuns al „ofertelor" lui Hitler e pretutindeni comentat. Discursul e conform aşteptărilor. Primul-ministru englez, ca şi Daladier, socoteşte propunerile Germaniei ca insuficiente. Anglia nu va lăsa cu nici un preţ soarta Poloniei în mâinile Germaniei şi ale Rusiei. Nici chiar pe a Cehoslovaciei. Discursul lasă totuşi o portiţă pentru eventuale negocieri de pace.

[1] Fostul prim-preşedinte al Curţii de Apel din Bucureşti, dat în judecată pentru omor involuntar.

Discursul lui Chamberlain a fost primit cu satisfacție de toate cercurile engleze, mai puțin de Lloyd George și ai lui. Lloyd George a mai accentuat într-o nouă cuvântare, convingerile sale pacifice. La Paris nu se poate spune că a fost primit cu entuziasm, dar a fost aprobat de majoritatea oamenilor politici. Curentul pacifist e incomparabil mai tare ca în Anglia. La Berlin, discursul e comentat cu calm, dar cu ură. Dorință mare de a deschide portița menajată de Chamberlain în zidul englezesc. Nemții sunt alıtiați după pace; nu vine unul la mine fără să mă întrebe ce mai știu asupra intențiilor Angliei și Franței... O asemenea mentalitate dovedește o mare slăbiciune, ce nu e încă mărturisită, dar ce e confirmată între altele prin obrăznicia Rusiei...

Punctul nevralgic al momentului îl reprezintă raporturile dintre Finlanda și Moscova. Finlanda nu se supune injoncțiunilor Rusiei, ca Estonia, Letonia și Lituania — și se pregătește de război. Dacă Sovietele dau înapoi și nu atacă Finlanda dau și ele dovadă de imposibilitatea în care se află de a susține o acțiune ofensivă. Și în acest caz, se urcă acțiunile noastre...

După știrile care sosesc, mai mult indirect decât direct, pare că negocierile lui Sărăcăcioglu la Moscova au ajuns la un rezultat și că semnătura unui pact ruso-turc e iminentă. Rămâne de văzut rezultatul...

În Consiliul de Miniștri de ieri-seară s-a hotărât „demarajul" F.R.N.-ului pentru 1 noiembrie, cel mai târziu. Regele dorește însă să pornim mai iute. Vom porni luni 16 curent, de ziua Majestății Sale.

După-amiază va avea loc o întrunire a Frontului la Aro, în care se va citi manifestul Frontului (redactat de Giurescu, bunișor) — câteva discursuri, cu mine în frunte, natural, apoi o delegație la Rege. Marți-dimineață vor apare decretele cu numirile tuturor secretarilor de ținuturi și de județe — iar *România* va apare pentru prima dată ca „organ al F.R.N.-ului". Toți secretarii se vor răspândi apoi în ținuturi și în județe pentru a organiza F.R.N.-ul până în ultimul sat, conform statutelor.

Manifestul Frontului va fi difuzat și la Radio, luni seară...

Făcut o lungă vizită lui Dinu Brătianu. L-am găsit îmbătrânit și obosit, cu degetele noduroase și cu părul nădușit...

Fără să-i vorbesc de politica internă, i-am expus așa cum e situația externă și față de situația tragică în care ne aflăm, i-am cerut concursul,

cum îl cer tuturor. Nenea Dinu nu s-a arătat dârz, mai mult lasă-mă să te las, și mi-a mărturisit că nu vede ce concurs ar putea da Regelui care a arătat în toate împrejurările că n-are nevoie de dânsul. Și a început să-mi înșire toate istorioarele ca să sfârșească cu debotezarea ulițelor din București (ce purtau numele succesivilor Brătieni) și cu expoziția de la luna Bucureștilor unde au fost expuse articolele lui Eminescu îndreptate împotriva lui Ion Brătianu cel bătrân... În cursul povestirii sale mi-a spus și un lucru de care m-am minunat: că hotărâse să se înscrie în F.R.N. la întemeierea lui, *dar că n-a făcut-o fiindcă nu o făcuse nici Maniu și că n-a vrut să-l lase singur afară din Front. Era mai bine să fie doi, ca o contrapondere...* Mi-a mai spus că dezaprobă execuțiile sumare care s-au făcut după uciderea lui Călinescu căci „sângele cheamă sângele“ și că socotește că și azi s-ar mai putea constitui un Guvern național pe baze democratice, care ar fi mai bun ca regimul actual. Pentru ce nu mi-a spus... I-am dat pe la nas cu „consilieratul regal“ și am simțit că n-ar zice nu. Mare deosebire în tonul și în înțelesul cuvintelor sale cu scrisoarea trimisă Regelui săptămâna trecută. Scrisoarea a fost probabil scrisă de Gheorghe Brătianu, arțăgosul...

A rămas să ne mai vedem. N-am mare nădeje în el. E bun de pus în spirt...

Polonezii sunt insuportabili și ne înnebunesc. Nimic nu-i satisface şi nu vor să priceapă că neutralitatea ne impune anumite datorii... Și nemții de partea lor sunt prea exigenți, și ne sâcâie întruna...

---

16 octombrie. De ieri s-a instalat din nou toamna românească. Vreme de toată frumusețea, soare și cald. Petrecut o duminică minunată la Sinaia. Înapoiat la ora 8 seara. La ora 9 ședința Directoratului F.R.N.-ului pentru aprobarea manifestului Frontului ce va fi lansat astăzi. Discuție aprigă între Mitiță Constantinescu și Giurescu care inserase în manifest propuneri prea demagogice, în ce priveşte anumite măsuri fiscale, taxe de succesiuni și sporuri de salarii. Dreptatea de partea lui Mitiță. S-au modificat paragrafele respective din manifest.

Președintele Roosevelt a transmis Sovietelor, prin ambasadorul său la Moscova, un mesaj prin care Statele Unite își exprimau nădejdea că independența Finlandei nu va fi atinsă. E un demers fără precedent, pentru prima dată Statele Unite se amestecă direct în afacerile Europei.

Acest demers pe de o parte, rezistenţa dârză a Finlandei pe de alta a mai îmblânzit pe muscali. Sunt semne că conflictul dintre U.R.S.S. și Finlanda nu va izbucni.

Pe lângă simpatia de care se bucură finlandezii în America, mai sunt și interese comerciale în joc. New Yorkul a făcut mari investiții în țara lor.

După ultimele ştiri se pare că Rusia dă înapoi — dar cu Moscova nu se ştie niciodată ce se poate întâmpla a doua zi.

Dovadă tărăgăneala negocierilor ruso-turce. De trei săptămâni Sărăcăgioglu e ţinut ostatic în dependinţele Kremlinului. De nu ştiu câte ori pactul a fost gata să fie semnat, pentru ca totul să reînceapă. Ieri s-a anunţat că totul s-a terminat cu bine — adică cu bine, vorba vine. Turcii au sfârşit prin a se supune ruşilor şi au primit închiderea Strâmtorilor (pe hârtie...). Sărăcăgioglu şi-a luat ziua bună de la ambasadorii Angliei şi Franţei şi actul trebuia să fie semnat la ora 12. Ajuns la Kremlin cu condeiul în mână, turcul a aflat că Stalin punea noi condiţii — nici mai mult nici mai puţin decât renunţarea din partea Turciei la pactele cu Anglia şi cu Franţa... Plouat, ministrul lui Inönü s-a înapoiat la ambasadorii celor două ţări şi tratativele au reînceput, cu cerere de instrucţii la Ankara etc...

Vizita lui Riccardi pare aranjată. Pentru Farinacci, Varenna (care a telefonat lui Şoneriu) telegrafiază că o scrisoare *particulară* (adică neoficială) din partea mea ar face mare plăcere *amicului*. O scrisoare în care fără să-l poftesc propriu-zis i-aş spune că aş fi bucuros să-l revăd şi să reiau cu el conversaţia de astă-primăvară de la Milano... I-am trimis scrisoarea dorită.

Nicu Costinescu a venit să-mi ceară ca Barbu Ştirbei să nu fie considerat ca absenteist, din punctul de vedere al impunerilor, deoarece nu stă în străinătate de plăcerea lui. Până acum n-a fost supus la impozitul întreit, pe baza unei decizii ale mele din 1931, reînnoită de Madgearu şi de Cancicov. Mitiţă a schimbat foaia... Ca să revenim la ce a fost, nu ştiu ce va zice Vodă...

Bugetul Angliei a fost ridicat la o sumă de livre ce echivalează cu 350 miliarde de franci francezi, peste 1 500 de miliarde de lei... Cifre

astronomice, care, dacă n-ar fi oficiale, n-ar putea fi crezute. Ca şi în 1914 Anglia înscrie toate cheltuielile ei de război în bugetul ordinar...

———

Ruşii au ridicat şinele, pe o distanţă de 200 de metri, pe linia de la granița noastră la Lemberg — ca să arate simbolic că orice transporturi din România în Germania sunt oprite pe această linie. Hitler poate fi mulțumit, noii săi aliați se poartă bine...

———

Crucişătorul „Repulse" a fost torpilat. E al 3-lea vas mare englezesc scufundat de la începutul războiului. „Courageons", „Royal Oak", „Repulse" au fost distruse pe rând de submarinele germane. Dacă lucrurile vor merge în acelaşi ritm şi războiul va dura câţiva ani, se curăţă flota engleză.

———

Aflu prin Cecropid că nemții au prins gust și de banii noștri. Promptitudinea cu care le-am acordat finanţarea cerută de două miliarde îi împinge să mai ceară încă una suplimentară. În acest scop Fabricius a telegrafiat lui Wohlthat să vină la Bucureşti. Nu se ştie dacă va veni, dar dacă va veni şi ne va cere un nou credit, îl voi lega de furnizarea imediată a tunurilor antiaeriene cehoslovace, care stau neîntrebuinţate în remize.

Faptul că germanii cer un nou credit de finanţare când cel dintâi e departe să fie epuizat şi transporturile sunt blocate, dovedeşte că vor să stocheze produse şi petrol în România, de frică să nu le cumpere Anglia. Probabil că Berlinul nu e foarte sigur de aprovizionările din Rusia...

———

Pare că o mare ofensivă germană pe frontul de vest este pe punctul să izbucnească...

———

Veşti foarte bune de la Sofia. Filotti a văzut pe Kiosseivanov care i-a declarat formal, *că orice s-ar întâmpla*, Bulgaria va rămâne neutră faţă de noi. Ea-şi menţine revendicările sale dar nu voieşte să le realizeze pe calea armelor, ci numai prin bună înțelegere pentru ca apoi nimic să nu mai tulbure raporturile de prietenie între ambele ţări...

———

Şi dinspre Rusia veştile sunt mai liniştitoare. Kalinin şi Molotov au primit pe Davidescu, care şi-a prezentat scrisorile de acreditare şi l-au

asigurat *de bunele intenții* ale Sovietelor care vor să trăiască în pace și bună înțelegere cu România. La Berlin, ambasadorul Italiei a spus reprezentantului nostru că ține de la Ribbentrop că România n-are să se teamă de nimic din partea Rusiei... Aceleași asigurări le-a dat Maiski, ambasadorul Sovietelor la Londra și lui Tilea... Pentru moment ne strecurăm, cum se vede.

Thierry, ambasadorul Franței mi-a trimis cele 9 volume ale monumentului „Encyclopédie Universelle" însoțite de o foarte amabilă scrisoare. „Nu președintelui de Consiliu, ci prietenului limbii și culturii franceze, îmi permit să-i ofer această lucrare". I-am răspuns și eu cu aceeași căldură.

Suspendarea Serviciului Social a avut un răsunet extraordinar. Parcă s-ar fi luat din nou Plevna! Toată lumea e fericită! Primesc felicitări din toate părțile. Fostele partide, adică oamenii care se mai țin de ele consideră această hotărâre ca un adevărat act de destindere politică. Până și Iorga a declarat că dacă mai săvârșesc un act sau două de acest fel toată lumea va fi cu mine! Iar el, recunoscător „că l-am mâncat pe Gusti", nu mă va mai ataca de aci înainte! Câtă patimă! Dar nici n-am văzut om mai antipatizat ca Gusti. E o ușurare generală căci Gusti și ai lui au plictisit pe toți, de sus și până jos.

În schimb, fostul favorit al Regelui e fiert și și-a pierdut capul. În urma trecerii localului „Serviciului Social" la Ministerul F.R.N., Gusti a dat ordin la ai lui să ia tot mobilierul și să-l ducă la Fundațiile Regale. A trebuit să opresc mutarea cu jandarmii. Reclamație la Palat — dar Urdăreanu era de veghe și plângerea n-a ajuns până la Rege în sufletul căruia tot a mai rămas un pic de indulgență pentru omul care i-a făcut atât de rău în opinia publică. După ce s-a închis Serviciul. adunătura de derbedei pe care Gusti o strânsese acolo a început să cânte „cântece de moarte" cu colorit gardist — Gavrilă ieșise din sărite, i-a împrăștiat pe toți și vrea să-i aresteze!

Adânc emoționat Gusti a invitat pe Filip la el. Filip l-a găsit descompus la față, bâlbâind, disperat. El care..., el care... și a început să enumere toate actele sale de devotament față de Rege și de prietenie față de mine... Ce n-a priceput Gusti e că a pornit cu piciorul stâng și că a sabotat o prea frumoasă inițiativă a Regelui...

Contacte cu Belgradul, cu Roma, cu Sofia, cu Budapesta în vederea înființării unui bloc al neutrilor. Merge greu. Thierry a spus lui Gafen-

cu că Franța ar vedea cu plăcere un bloc balcanic pentru garantarea neutralității, dar nu unul mai întins sub auspiciile Italiei, care, orice s-ar zice, a rămas încă fie și numai formal în alianța Germaniei... Gafencu i-a explicat că o grupare sub conducerea Italiei nu s-ar putea alcătui decât în sensul *unei absolute neutralități* și că departe de a aduce Statele balcanice alături de Axă, ar contribui să îndepărteze Italia de politica ei de până acum... „C'est une manière de voir — a răspuns Thierry — et je la communiquerai à Paris!

Avut sâmbătă-dimineața conferință cu Gafencu, la Rege — cu privire la negocierile lui Sărăcăgioglu la Moscova. Am exprimat părerea că ce va semna sau nu va semna turcul cu rușii n-are nici o importanță. O semnătură rusească nu face nici o ceapă degerată. Cu sau fără pact rușii și turcii vor face ceea ce va conveni mai bine intereselor lor. Pactele n-au valoare decât întrucât se suprapun intereselor reale ale fiecăruia. Oricât ar închide turcii Strâmtorile pe hârtie, vor da drumul flotelor engleze, dacă așa îi vor povățui interesele lor. Și oricât s-ar fi obligat să le lase să treacă, nu le vor lăsa în caz contrar. Soarta noastră față de Rusia va depinde de echilibrul de forțe din Europa și de puterea ofensivă a Sovietelor... Regele a fost complect de acord cu mine. Și Gafencu, dar mai puțin convins, căci este otrăvit de prejudecățile sale profesionale și încă sub influența diplomației neputincioase.

Filip a avut întrevederi cu Max Auschnit și cu Valjean.

Auschnit i-a expus chestiunea lui, cum stă în realitate, ca să știu și eu. Totul ar fi o înscenare ca să dea acțiunile sale de la „Reșița". Nu cere nici un ajutor de la mine căci se poate apăra singur. Deocamdată se apără fără să recurgă la arme neleale — dar să nu fie silit să vorbească, căci nu va fi bine de cei de Sus... Are impresia că cei de Sus au priceput, și că au lăsat-o mai moale...

Valjean a vorbit cu ură de Iamandi, care l-a torturat (!!), s-a servit de dânsul ca de un instrument, obligându-l să ia în afacerea „Steaua" o atitudine contrară „conștiinței" (!!) sale, numai ca să ajute pe Dorel Dumitrescu să ia locul lui Osiceanu. După Valjean, Iamandi e un om periculos, gata de orice. Lui îi e frică să nu-l omoare! Mititelul! Într-un cuvânt, Valjean n-a făcut decât să confirme tot ce a spus Liciu lui Filip...

---

17 octombrie. Serbările de ieri pentru aniversarea Regelui și „demarajul" Frontului Renașterii Naționale au decurs cât se poate de bine. Ne-a ajutat și vremea. A fost o zi de soare, o zi de vară. După Te De-

umul de la Mitropolie, cele câteva minute pe trepte în așteptarea defilării trupei au fost de-a dreptul penibile — sub dogoritul soarelui. Lângă mine sta Iorga încântat de suprimarea Serviciului Social (nu poate suferi pe Gusti) și lângă dânsul Patriarhul. Această vecinătate nu l-a împiedicat să-mi spună cu glas tare: „Eih, dhrrragă, ai săvârșit o faptă mare. Încă două–trei așa, și cei care-ți sunt adversari (aceștia *sunt*, *el*!) se vor împăca cu d-ta. Dă cu măturoiul la Patriarhie, imbecilul acela de Nicodim, de unde l-au mai găsit..." La aceste cuvinte m-am aplecat spre el și i-am susurat în ureche: „Bagă de seamă, e lângă d-ta..." — „Eih, și? Să audă! Trăiește în mijlocul unor porci, unor bandiți, unor oameni de nimic..." și așa mai departe. Se vede că Patriarhul a priceput căci s-a mutat din loc, lăsând locul său lui Tătărescu... Bietul Iorga devine din ce în ce mai nefrecventabil...

Tătărescu mă întreabă dacă primesc să dejunez la el săptămâna viitoare, cu „bătrâni liberali, de-alde dr Angelescu, Victor Antonescu, N. Săveanu etc.". Am primit.

Regele ne-a primit la orele 1 în salonul cel mare al Reginei Maria de la Cotroceni, pe Consilierii Regali și întreg Guvernul mai puțin Cornățeanu care și-a fracturat rotula, derapând cu automobilul, lângă Pitești. Am adresat Regelui urări, scurte dar simțite, în numele tuturor și i-am oferit portretul lui Luchian. Răspuns cordial. De obicei, întreg Guvernul e reținut în asemenea ocazii la dejun; dat fiind însă că la Cotroceni nu mai există utilaj pentru mese mari, n-am fost reținut decât eu. La dejun au luat parte demnitarii Curții, eram în tot 18. La șampanie i-am mai tras un discurs și am ciocnit cu Regele, la dreapta căruia eram așezat.

După masă, la Ateneu, a fost lată rău. Primit cu „onoruri" la intrarea din față am trecut și m-am urcat între două rânduri de frontiști cu mâinile întinse și care strigau „Sănătate!"

Sala Ateneului gemea. Lume multă și pe din afară. Cuvântarea mea a făcut impresie, nu numai în sală dar și pretutindeni, fiind difuzată prin Radio. Legătura pe care am făcut-o între mobilizarea materială care trebuia să preceadă și cea morală al cărui soroc a sosit abia acum, lămurirea mea că întâi trebuia rânduită casa și apoi deschise ușile — a prins. Era singurul chip de a explica pentru ce „am demarat" cu F.R.N.-ul abia acum și nu imediat după întemeierea lui... Am anunțat că toate numirile de secretari vor apare imediat și că toți trebuie să pornească la treabă. Însuflețire, în sală cel puțin. Cuvântarea lui Vâlcovici a fost deplorabilă, fiind arțăgoasă și lipsită de tact. Țăranul Nițescu a vorbit foarte frumos. Programul-manifest citit de Giurescu a fost ascultat cu atenție. În fine, toate s-au sfârșit cu bine, pe un năduf ca în august. Îmi curgea nădușeala șiroi...

De la Ateneu m-am dus să fac o vizită lui Cornățeanu, apoi acasă la duș.

Seara muzici pe stradă, defilări cu facle, artificii la Parcul Carol. Animație multă, voie bună, încredere. O zi bună.

---

18 octombrie. Ieri zi grea. Regele ne-a convocat la o ședință la Cotroceni care a ținut de la ora 4 la ora 8. Prezenți în afară de mine, din Guvern, Mitiță Constantinescu, Gafencu, Slăvescu și bineînțeles ministrul Armatei, general Ilcuș și ministrul Aerului, general Paul Teodorescu — apoi generalii Țenescu (șeful Marelui Stat Major), Ionescu Ștefan (comandantul armatei de Nord-Est), Florescu (comandantul armatei de Vest), Ciupercă (comandantul armatei de Sud) și Ilasievici (comandantul armatei a 4-a, Tecuci–Galați). Au mai asistat și generalul Motaș, inspector de armată și Urdăreanu care a funcționat ca secretar. Urdăreanu a dat pe rând citire rapoartelor întocmite de cei trei adjutanți ai Regelui trimiși „să vadă" la fața locului starea trupelor pe fronturile de vest, de sud și de nord. Citirea a durat 2 ore — răspunsul generalilor și al lui Slăvescu alte două... Concluzia rapoartelor, dezastruoasă, mai ales în ce privește echipamentul, dar și lipsurile cu privire la armament impresionante. Numai două lucruri îmbucurătoare: pretutindeni hrană bună și suficientă — *și moralul trupei excelent.* Generalii și Slăvescu au negat și combătut cu cifre multe din afirmațiile aghiotanților, care se pare că au fost informați de unii ofițeri prea pesimiști. Mai bine așa. Dar din toată discuția a reieșit, vădită, mizeria noastră în materie de echipament și lipsa de armament antitanc și antiaerian... S-a chibzuit asupra posibilităților și a măsurilor de luat...

După Consiliu, Regele m-a luat în cabinetul său și mi-a făcut o scenă. S-a arătat inconsolabil de suspendarea Serviciului Social și de exoflisirea lui Gusti. Exoflisire totală, căci Urdăreanu „silise" pe Majestatea Sa să ceară și demisia lui Gusti de la Fundațiile Regale. „Le petit" îmi telefonase de dimineață ca să-mi anunțe succesul său și să mă prevină că dorința Regelui era să nu apară încă demisia în ziare. Regele avea ochii plini de lacrimi, era ca un copil căruia i se stricase jucăria — sau poate că se gândea la „dojana" ce-i sta înainte[1]. Furios, a încercat să-mi spună că trimiterea jandarmilor la Serviciul Social era un ultragiu adus lui, căci Fundațiile Regale erau ale lui, că nu admitea întrebuințarea forței publice împotriva sa și câte și mai câte[2]...

---

[1] Doamna Gusti e vară bună cu doamna Lupescu...

[2] Îl mințise Gusti, căci jandarmii fuseseră trimiși la Serviciul Social, în strada Cobălcescu, nu la Fundațiile Regale. Fuseseră trimiși ca să împiedice ridicarea mobilelor și dosarelor începută din ordinul lui Gusti...

Am lămurit Regelui că se supără degeaba. Dacă ar şti cât s-a bucurat lumea de suprimarea Serviciului Social şi de îndepărtarea acestei lipitori de Gusti nu i-ar mai ţine partea şi ar fi recunoscător celor care l-au îndrumat să facă gestul. Încetul cu încetul l-am consolat şi l-am împăcat. I-am spus că nici pentru o mare victorie n-aş fi primit atâtea felicitări câte primesc pentru suprimarea Serviciului Social. A fost pentru toată lumea o pacoste despre care nici eu nu-mi dădusem seama. Gusti e azi omul cel mai urât din Ţara Românească. Serviciul Social se amesteca în toate, stânjenea toate serviciile administraţiei. Personalul său, compus din oamenii cei mai nechemaţi, sub pretextul legăturilor directe ale Serviciului cu Regele, batjocorea lumea întreagă. Plătiţi gras, incapabili şi obraznici, domnii de la zisul serviciu transformaseră birourile lor în cuiburi de pricopseală. După închiderea Serviciului, toţi cei prezenţi au început să cânte în cor *cântece de moarte* gardiste (de moartea cui?). A mărturisit-o şi Gusti, afirmând că „acel tineret avea nevoi sufleteşti de satisfăcut" (!!!). Şperţari, cu nevoi sufleteşti. În fine, Regele s-a calmat, mi-a spus că are demisia lui Gusti de la Fundaţii în buzunar, dar că mă roagă să nu o dau în vileag decât odată cu numirea înlocuitorului său... Am convenit, şi s-au împăcat lucrurile!

Au sosit amănunte cu privire la scufundarea crucişătorului englez „Royal Oak". Vasul a fost atacat la ancoră, în golful Scapa Flow pe care amiralitatea britanică îl socotea la adăpostul oricărui atac inamic. E de nepriceput cum un submarin a putut să se strecoare prin atâtea mine, prin atâtea plase şi alte aparate defensive. E o faptă care va rămâne însemnată cu litere de aur în analele marinei germane. A recunoscut-o şi Winston Churchill în Parlamentul englez...

Ziua de ieri a fost iarăşi o zi de spaimă în cercurile aşa-zise informate şi care, cu toată Cenzura, iau cunoştinţă de toate depeşele străine. O telegramă de la Londra a agenţiei „Exchange Telegraph" a anunţat că Saracioglu a rupt negocierile de la Moscova în urma pretenţiei sovietice ca Turcia să accepte necondiţionat următoarele trei puncte:

1) recunoaşterea fără rezervă a împărţirii Poloniei de către U.R.S.S. şi Germania;

2) organizarea unui bloc balcanic sub conducerea Germaniei şi Rusiei;

3) România să facă largi concesii teritoriale Rusiei şi Bulgariei.

Eu nu m-am prea speriat, fiindcă deja de mai multe ori această agenţie evreo-engleză a lansat ştiri pe atât de alarmiste pe cât de neexacte. Condiţiile sus-arătate nu corespundeau de altminteri deloc cu

puținul ce aflasem direct de la Moscova și de la Ankara, și indirect prin nemți și prin italieni.

Am avut dreptate, căci după anchetă la Londra, am aflat azi că știrea agenției „Exchange Telegraph" fusese făurită la Budapesta. Am mai aflat că cauzele ruperii negocierilor au fost cu totul altele și anume constatarea inutilității lor. Rușii refuzând să dea asistență Turciei în cazul unui atac al Germaniei (singurul Stat care împreună cu Italia ar fi putut eventual amenința Turcia) iar turcii nefiind obligați de la început să ajute pe ruși în cazul unui atac anglo-francez — un pact de asistență între ambele țări s-ar fi înfățișat fără obiect. Mai era și clauza Strâmtorilor, pe care rușii voiau să le vadă închise împotriva oricui, pe când turcii nu puteau refuza trecerile stipulate prin pactul de la Montreux.

Despre noi, despre Balcani, nu s-a tratat la Moscova. Saracioglu își rezervase să atingă aceste chestiuni *după semnarea pactului*. Cum pactul n-a fost semnat, problemele noastre n-au fost discutate...

Amănunte mai precise vom avea după înapoierea lui Saracioglu la Ankara.

---

19 octombrie. Una bună a lui Stârcea. Adică două. Regele a primit zilele aceste pe noii miniștri ai Slovaciei și Chinei. Când a introdus pe slovac, Stârcea s-a fâstâcit și a anunțat: „Ministrul Cehoslovaciei... ah, pardon, al Slovaciei..." Iar când a introdus pe chinez, i-a uitat numele: „Excelența Sa, Domnul..., Domnul..., Domnul... ministrul chinez!"

Sabina Cantacuzino a organizat cu Universitatea ei Liberă un ciclu de conferințe asupra domniei Regelui Carol I. Duminică 22 octombrie trebuiau să se țină conferințe în fiecare capitală de județ, iar de la 6 noiembrie înainte o serie în București. Cum să vorbești de domnia Regelui Carol I fără să pomenești de răpirea Basarabiei și de anexarea Cadrilaterului? Să le treci sub tăcere ar fi fost un act de lașitate — să le comentezi ar fi fost inoportun în împrejurările de azi. Am rugat pe Sabina să renunțe la conferințe. N-a vrut. Le-am interzis — dar mi-am aprins paie în cap și Sabina mă înjură de mă spurcă!

Asistat aseară la redeschiderea Teatrului Național. O piesă de Bernard Shaw, infect jucată. Am adormit.

Statele Unite au hotărât un supliment de cheltuială pentru armată, de 4 miliarde de dolari — circa 700 miliarde de lei. Binecuvântată neutralitate!

Bietul Auschnit a fost frecat ieri 5 ceasuri la Instrucție. Toată afacerea e o urâtă înscenare, pornită de Sus, după îndemnul lui Malaxa. Trist, trist...

Regele a consimțit la dizolvarea comitetelor Societății Ortodoxe a Femeilor Române. Didina introdusese anarhia acolo. Mâine vom face decretul-lege.

---

20 octombrie. Turcii n-au semnat la Moscova, dar au semnat la Ankara ieri un pact tripartit cu Anglia și cu Franța. O clauză precizează că Strâmtorile vor fi deschise flotelor anglo-franceze în cazul când cele două Puteri ar fi chemate să dea urmare garanției acordate României, pentru apărarea integrității teritoriului ei.

Nemții sunt furioși. Pricep, dar ce nu pricep e că sunt furioși pe noi. Or, noi n-am cerut garanția celor două Puteri, și n-am știut nimic de clauza înscrisă în pactul tripartit semnat ieri. Le va trece, că e vremea rece. Frica lor cea mare e nu cumva anglo-francezii să înființeze *un front contra lor la noi*. Frică inutilă; am dat asigurări formale lui Fabricius *că nu vom permite instalarea unui asemenea front*. Prevăd însă plictiseli pe chestiunea aceasta.

Propusă de mine, Regele a primit pe d-na Tătărescu în locul Didinei Cantacuzino în fruntea Societății Ortodoxe. A primit și dânsa. Cu prilejul vizitei pe care le-am făcut-o, Guță mi-a declarat *că am pornit-o bine*. Suprimarea Serviciului Social l-a încântat. L-a încântat și pe Vaida care a scris în acest sens lui Șerban (de la Agricultură).

Postul de Radio de la Daventry anunță că Titulescu pleacă la București „să-și reocupe postul de ministru de Externe“ (sic). Prin Radio, prin gazete, Titulică nu se lasă... Săracul!

La Rege:

Îmi va lăsa mână liberă pentru organizarea Frontului.

A admis dizolvarea barourilor din București și Iași.

A admis trecerea cadastrului de la Ministerul Justiției la Ministerul Inventarului.

Idem convocarea Parlamentului între 15 și 30 noiembrie. Voievodul Mihai va depune jurământul de senator. Nu se va alege președinte până la ianuarie. La ianuarie vom alege pe Patriarhul...

21 octombrie. Aseară a venit Gafencu la mine, terorizat. Îi făcuse o scenă Fabricius, convins că clauza din pactul tripartit turco-anglo-francez în care se vorbește de „garanțiile date României și Greciei" nu putuse fi inserată fără voia, ba chiar fără complicitatea noastră. Tot frica creării unui front anglo-francez pe teritoriul nostru. Fabricius a mers până a spune lui Gafencu că publicarea acestei clauze va pune în discuție bunele noastre relații cu Germania, că el nu mai garanta nimic etc. Aproape că ne amenința cu un război. Gafencu n-a putut să-l convingă că totul s-a făcut *fără noi* și fără măcar să cunoaștem dinainte textul pactului semnat.

Am calmat pe Gafencu. După părerea mea ieșirea ministrului Germaniei nu era decât ori prostie, ori exces de zel local. Era la mintea omului că Anglia introdusese clauza, aproape împotriva dorinței noastre (de aceea nici n-am fost preveniți), nu de dragul nostru, dar ca o amenințare împotriva Germaniei. Germania avea tot dreptul să se supere pe Anglia și pe Turcia, dar pe noi nu. Că noi beneficiam indirect de această clauză, e altceva. De altminteri, avusesem grijă cu câteva zile înainte să afirm rituos lui Fabricius *că România nu va consimți la înființarea unui front de război pe teritoriul ei*.

La pretenția lui Fabricius de a face noi o declarație de desolidarizare cu Anglia, Franța și Turcia — am însărcinat pe Gafencu să-i spună neamțului că noi nu putem face decât o singură declarație: o declarație de strictă neutralitate cum am mai făcut și până acum. Vorbind cu Gafencu mi-a venit o idee. Nemții sunt furioși de incontestabilul succes înregistrat de anglo-francezi prin semnarea pactului tripartit și se tem de crearea unui front nou în România. Să le dăm prilejul să ia o revanșă în ce privește succesul și să scape totdeodată de grija frontului românesc. Să le propunem semnarea unui alt pact tripartit de neagresiune și de asistență între noi, ei și Rusia. Un asemenea pact, în care noi am juca rolul Turciei ar avea un răsunet și mai mare ca cel semnat la Ankara. Dacă nemții ar primi propunerea noastră am fi scăpat și noi de grijă până la pace — dacă n-ar primi-o, le-am închide cel puțin definitiv gura.

Regele, la care am fost azi-dimineață cu Gafencu a perfecționat formula, într-un mod foarte dibaci, trebuie să o recunosc. Să nu propunem pact tripartit cu Germania și Rusia, deoarece Germania e beligerantă și noi suntem neutri și neutrii care nu voim să ne colorăm. Să propunem *pact tripartit cu vecinii adică cu ungurii și cu rușii*, care nu sunt beliganți. Din punctul de vedere al siguranței Germaniei ar fi același lucru, căci nu s-ar putea ataca de la noi Reichul decât trecând sau peste Ungaria sau peste Rusia, cum stau granițele acum. Iar în ce privește siguranța noastră, pactul Regelui ar avea aceleași efecte ca și al meu. Am găsit ca și Gafencu ideea minunată și vom face tatonările necesare.

Am avut dreptate aseară: știrile sosite azi-dimineață de la Berlin indică mare supărare împotriva Angliei și a Turciei, dar nu împotriva noastră. Fabricius a făcut exces de zel. S-au telegrafiat ample instrucțiuni lui Radu Crutescu la Berlin, ca să știe ce să spună acolo.

Ca urmare la conservația mea de ieri cu Regele în care i-am cerut să mă lase să organizez F.R.N. cum cred eu, Majestatea Sa a semnat azi-dimineață decretele prin care Victor Moldovan și G. Apostoleanu au fost numiți secretari generali ai Frontului în locul lui Cornățeanu și al lui Silviu Dragomir, prea preocupați cu ministerele lor ca să facă treabă la F.R.N. În Apostoleanu am făcut cred o alegere bună și mi-am plătit și o veche datorie față de dânsul.

Cornățeanu, regățean cumsecade, mi-a dat numaidecât demisia. Ardeleanul Silviu Dragomir a încercat să se tocmească — dar n-a mers.

---

23 octombrie. Ieri meci de fotbal. Prima echipă ungurească, cea mai bună din Europa, căci a bătut toate celelalte echipe — s-a măsurat cu echipa noastră națională. Meci nul: 1 la 1. Sportivii noștri, cu Gavrilă Marinescu în frunte, sunt încântați...

Branly descoperitorul principiului telegrafiei fără fir și al radiofoniei a împlinit 95 de ani. Probabil fiindcă n-a vrut niciodată să asculte la Radio...

---

24 octombrie. Kiosseivanov, care a demisionat acum câteva zile, a fost reînsărcinat de Regele Bulgariei cu formarea Guvernului. Kiosseivanov a demisionat ca să-și recompletecze Cabinetul în vederea viitoarei sesiuni a Sobraniei, față de care vechiul Guvern se înfățișa cam slab. Regele Boris a consultat cu prilejul demisiei primului său ministru pe mai toți oamenii politici bulgari cu vază. Toți s-au pronunțat pentru menținerea politicii actuale de strictă neutralitate.

Vilna și teritoriul său au fost cedate Lituaniei care a și ocupat întreg ținutul. În schimb rușii au instalat două garnizoane pe teritoriul lituanian, amândouă în apropierea graniței germane... Încrederea domnește după cum se vede între aliați... Se zice că lituanienii — bineînțeles fără să știe rușii — vor cere Germaniei ținutul Suvalki și Memelul.

Hitler a convocat la Berlin pe fruntașii partidului și pe principalii săi ambasadori din străinătate. Până acum, de câte ori a convocat un astfel de sobor, a urmat câte o lovitură senzațională... Ce o fi plănuind acum? Se vorbește de o intețire a războiului cu Anglia, de un adevărat blocus al Insulelor Britanice, blocus ce s-ar asigura prin submarine și prin aeroplane...

Ieri la ora 6, la Cameră, au fost întruniți secretarii de ținuturi și de județe, ai F.R.N.-ului a căror listă a fost complectată de curând. Am ținut o cuvântare foarte reușită, după părerea tuturor, lămurind că mobilizarea Frontului nu însemna *ofensivă*, cum greșit s-a spus, împotriva nimănui, *ci acțiune de lămurire*. Acțiune care nu exclude *o destindere* — dimpotrivă.

S-a descoperit la Oradia Mare un important complot terorist, pus la cale din Ungaria — complot în care sunt implicaţi mulţi preoţi şi ale cărui fire merg până la episcopul Fiedler (catolic) un agent unguresc neruşinat. Dată fiind acţiunea noastră de apropiere cu Ungaria, care, deşi începută de curând a dat roade bune — n-am dat nimic în vileag. Dar instrucţia continuă şi nu poate fi înăbuşită, căci afacerea se prezintă urât de tot. S-au găsit dinamită, bombe, acte compromiţătoare la principalii arestaţi. S-au închis peste 60 de persoane.

Episcopul Fiedler împinge maghiarismul său dincolo de limitele permise. A refuzat astfel intrarea tuturor candidaţilor şvabi în seminar, *sub cuvânt că nu știu ungurește*! Am însărcinat pe Gafencu să atragă serioasă atenţie Nunţiului asupra acestui ciudat episcop!

Şi consulul general maghiar din Cluj, baronul Bothmer, a fost prins într-o afacere de spionaj. Ungurii își fac de cap!

---

26 octombrie. Petrecut ziua la Breasta. Vreme de toamnă nespus de dulce. Inspectat lucrările de la cavou, zidul de despărţire dinspre sat — găsit totul în regulă, lucrările aproape sfârşite. Cred că voi avea liniște acolo... numai de n-ar veni rușii peste noi...

Alaltăieri-seară Gafencu era iar să moară de frică. De frica bulgarilor, de data asta. La granița Cadrilaterului, înspre Sarsânlar, a fost o

încăierare între comitagii și jandarmi în care au fost răniți grav trei jandarmi și uciși trei bulgari. Un bulgar, rănit și el, dar ușor, a scăpat cu fuga. Ministrul Bulgariei a venit la Gafencu să povestească că în realitate jandarmii noștri au ridicat 20 de bulgari din Sarsânlar pe care i-au dus în pădure să-i împuște — făcându-i scăpați. Un bulgar rănit a putut să scape (?) și a povestit măcelul.

Impresionat, ministrul nostru de Externe, convins că bulgarul avea dreptate, mi-a cerut la telefon să trimit pe ministrul de Interne (Ottescu) în anchetă ca să poată să arate la Sofia că am dat incidentului toată importanța și că sancțiuni se vor lua contra celor dovediți vinovați. Am declarat lui Gafencu că nu cred în cele spuse de ministrul Bulgariei, date fiind instrucțiunile pe care le-am dat jandarmilor *și pe care știu că generalul Bengliu le-a transmis până la ultimul post de pază* — dar că nu mă opun la o anchetă serioasă civilă. Am refuzat însă să trimit pe Ottescu deoarece jandarmii depind de ministrul Ordinii Publice, Gavrilă Marinescu cu care Ottescu e „în delicatețe". Gavrilă n-a iertat încă pe Ottescu că i-a luat jumătate ministerul; a trimite pe Ottescu să-i cerceteze oamenii ar fi să aprind focul în Guvern, ceea ce nu-mi convine. Am propus să trimit la Sarsânlar pe August Filip; Gafencu a primit. După o jumătate de oră mi-a telefonat și Palatul; și Regele voia să trimit pe Ottescu. Am explicat și lui Urdăreanu de ce nu-l puteam trimite. Până în cele din urmă a priceput și Regele că era mai bine să însărcinez pe Filip cu această misiune.

Ieri a fost ziua de naștere a Voievodului Mihai. A împlinit 18 ani și a devenit astfel major, senator de drept și membru al Academiei Române. Acum să ne ferească Dumnezeu de-a binelea de moartea Regelui Carol; am rămâne pe mâna unui puțoi — un băiat foarte gentil dar un puțoi...

Regele n-a vrut să se serbeze cu alai ziua lui fiu-său. N-a fost Te Deum și toate birourile au lucrat. Steaguri pe ulițe, articole biografice în ziare, o comemorare (sic) la Radio — și atât. N-a vrut nici măcar ca Guvernul să vină „in corpore" să felicite. Am fost numai eu la ora 13, i-am ținut Prințului un mic discurs și i-am oferit în numele Guvernului două „jaduri" frumoase pe care le-am găsit la Djaburov (75 000 lei). La dejun, la care am fost reținut, Regele a luat cuvântul și a rostit un foarte mișcător și frumos „speech". Ne-a mișcat. Numai pe Mihăiță nu l-au mișcat nici cuvintele lui tată-său, nici ale mele, căci a tăcut tot timpul ca un peștișor...

Să îi dea Dumnezeu noroc!

---

27 octombrie. La sosire la Craiova m-au primit Irineu (locțiitorul de episcop de Vâlcea) cu popi — apoi au venit și la Breasta a doua zi. Rezultatul a fost că automotorul nostru s-a oprit ieri-seară la gara Titu cu un defect ireductibil la motor... A trebuit să ne remorcheze o locomotivă până în gara Mogoșoaia...

Sărăcăcioglu s-a înapoiat la Ankara. Stoica care l-a văzut telegrafiază că turcul este convins că, temându-se de orice complicații războinice, Uniunea Sovietică nu va ataca România chiar dacă ar profita de un prilej favorabil pentru a pune în discuție chestiunea Basarabiei. Dea Dumnezeu să fie așa.

François Poncet a spus lui Comnen că dacă România, Grecia sau Turcia ar fi atacate *de oricine*, armatele aliate ar debarca imediat în Balcani.

La Londra, subsecretarul de Stat Cadogan a afirmat lui Tilea că Anglia va veni în ajutorul României dacă ar fi atacată chiar numai de Rusia.

Sunt două afirmări interesante, căci până acum asemenea declarații nu ne-au fost făcute nici din partea Angliei, nici din partea Franței.

De la Berlin, de la ministrul de Externe, s-a confirmat pe de altă parte lui Radu Crutescu că n-avem de ce să ne temem, *căci rușii nu ne vor ataca.*

Franasovici raportează de la Paris că ungurii fac o formidabilă propagandă în Franța, prin toate mijloacele și că această propagandă prinde. Cere să întreprindem și noi ceva, în stil mare. De văzut...

---

28 octombrie. Am doborât și citadela baroului din București, unde, sub dictatura demagogică a lui Istrate Micescu se încuibase anarhie și cele mai deplorabile apucături. Printr-un decret-lege am dizolvat toate barourile din țară precum și Uniunea avocaților, înlocuind comitetele alese prin comisii interimare. Legea barourilor va fi complect modificată. *Autonomia* avocaților nu se poate încadra într-un Stat autoritar. Am lăsat în fruntea Uniunii pe Perieteanu dar în locul escrocului de Istrate Micescu am pus pe Anibal Teodorescu și pe lângă el o serie de oameni cumsecade.

Filip înapoiat de la Sarsânlar confirmă în totul cele consemnate în rapoartele Jandarmeriei. Toate afirmațiile ministrului Bulgariei sunt mincinoase. Gafencu tot nu e însă convins și vrea să dăm câțiva jandarmi în judecată. Vom da poate pe cei care au lăsat pe unul din comitagii să scape...

Ieri conferință de 2 ore la Cotroceni cu Regele, cu Gafencu, cu Stoica și cu Cădere.

Stoica ne-a făcut o lungă expunere a conversației sale cu Saracioglu, după înapoierea acestuia de la Moscova.

Motivul aparent al eșecului negocierilor turco-sovietice este refuzul turc de a accepta „clauza germană" și de a da „clauzei rusești" interpretarea cerută de ruși în vederea închiderii Dardanelelor, restrângând dispozițiile Convenției de la Montreux.

Motivul real al ruperii negocierilor este însă ezitarea rușilor de a se lega acum, după ce au dobândit mari avantaje în Polonia și pe țărmul baltic — avantaje ce trebuiesc consolidate înainte ca războiul pe frontul occidental să fie deplin și definitiv angajat.

Uniunea Sovietelor ține totuși să aibă relații foarte bune și amicale cu Turcia.

Saracioglu nu a constatat la Moscova nici dușmănie față de România, dar nu a avut prilejul să discute relațiile sovieto-române căci această chestiune era rezervată pentru a fi discutată după încheierea pactului de asistență...

Stoica ne-a confirmat și prin grai cele telegrafiate din Ankara, cu privire la lipsa de intenții războinice din partea Moscovei împotriva noastră, și notate mai sus.

Dl Saracioglu a constatat totuși la Moscova simpatie pentru Bulgaria și tendința de a sprijini cerințele ei și desigur că se lucrează la o înțelegere între bulgari și ruși. Din acest fapt ar reieși că intențiile rusești, deși lipsite de agresivitate față de România, nu pot fi prea amicale în ce ne privește.

În convorbirile cu dl Saracioglu, rușii s-au interesat de chestiunea constituirii unui bloc al neutrilor. Din faptul că nu au manifestat nici o aprobare și nici o dezaprobare față de acest bloc, se poate deduce că nu este privit în mod favorabil la Moscova.

În concluzie, și în ce ne privește pe noi cei din Balcani, Saracioglu a constatat că U.R.S.S. reia firul politicii țariste...

După un destul de lung schimb de vederi, fără să dăm o importanță excesivă încercării, am hotărât cu toții să sprijinim formarea unui *bloc al neutrilor* din Sud-Estul Europei, în care ar intra Italia, Iugoslavia,

Ungaria, România, Bulgaria, Grecia și Turcia. Acest bloc al *neutrilor* ar avea prin definiție o durată limitată, căci odată cu încheierea păcii nu mai există „neutralitate". Și ar mai avea și avantajul să nu prejudicieze asupra soluțiilor finale, cum ar face-o de pildă „Înțelegerea Balcanică" lărgită, care ar rămâne bazată pe garantarea granițelor actuale și în care prin urmare nici Ungaria, nici Bulgaria n-ar intra.

Atitudinea Italiei pare încă nehotărâtă. Semnarea pactului tripartit franco-anglo-turc a nedumerit-o, după cum reiese din informațiile directe de la Roma — deși de la Paris și de la Londra mi se telegrafiază că zisul pact n-a fost semnat decât după o prealabilă acceptare a Italiei... Supărarea Italiei s-a repercutat și asupra noastră... După ce Farinacci îmi ceruse un cât de mic semn ca să zboare spre București, după ce-l făcusem — am primit ieri o scrisoare, foarte amabilă, nu e vorbă, de la dânsul prin care îmi explica că „în momentele de față" nu poate părăsi Italia și că va veni la București mai târziu... Iată însă că Varenna a telefonat azi lui Șoneriu că iar s-au schimbat lucrurile la Roma și că Farinacci (Rodolfo) va fi în ziua de 2 noiembrie la București.

Dacă s-ar putea pune în picioare, un bloc al neutrilor ne-ar asigura pacea — până ne-ar ataca unul din semnatari! Dar în fine, o încercare se poate face.

Deocamdată ce e mai important pentru noi e că atât Ungaria cât și Bulgaria, par a fi foarte liniștite. Amândouă declară că nu vor să-și valorifice revendicările decât pe cale pașnică. La Budapesta a apărut o revistă pe coperta căreia e zugrăvit portretul lui Teleki (primul-ministru unguresc) iar pe pieptul lui, în medalioane, portretul meu și al lui Svetcovici (primul-ministru iugoslav). De remarcat că portretul meu este atârnat în dreptul inimii lui Teleki pe când al lui Svetcovici e în dreptul portofelului șefului maghiar...

La Sofia Kiosseivanov reîntronat a făcut lui Filotti declarații categorice *de pace și prietenie*, iar recentul incident de la Sarsânlar n-a fost deloc exploatat de către presa bulgărească...

Am avut ieri-dimineață o explicație cu Gavrilă Marinescu. Îl simțeam ostil și am vrut să o lămuresc. Am lămurit-o. Cred că de acum înainte va merge cum trebuie...

---

29 octombrie. Petrec duminica la Sinaia. Plouă de rupe pământul. Niciodată nu am văzut barometrul atât de jos: acul a ieșit aproape din cadran, la stânga...

Toate ziarele de azi publică în fruntea paginii întâi o ştire senzaţională. O copiez ad litteram:

„Moscova 28 (Rador). Presa publică schimbul de telegrame dintre agenţia telegrafică sovietică „Tass" şi agenţa „Reuter".

Agenţia „Tass" a primit în ziua de 27 octombrie din partea agenţiei „Reuter" din Londra o telegramă concepută astfel: „După o comunicare din Copenhaga, ieri-seară trupele ruseşti au pătruns în Basarabia. Rugăm confirmarea sau dezminţirea ştirii".

Agenţia „Tass" a telegrafiat următorul răspuns:

„Comunicarea pe care aţi primit-o din Copenhaga *nu este numai pur şi simplu o invenţie, ci şi o cinică provocare*. Vă rugăm să ne informaţi imediat din ce izvoare v-a sosit această ştire".

Agenţia „Reuter" a răspuns agenţiei „Tass" că ştirea pe care *n-a* publicat-o i-a sosit din Copenhaga care o avea din Amsterdam...

E, de la începutul războiului, prima declaraţie categorică a Sovietelor cu privire la Basarabia...

Şi e bună.

Roosevelt a învins. Legea neutralităţii a fost modificată de Senat conform proiectului Pittman aprobat de Roosevelt. Bucuria e mare la Paris şi Londra... Consternare la Berlin. Să n-aibă dreptate Papen care spunea acum câtva timp lui Stoica: „Statele Unite vor intra cu siguranţă în război contra noastră. Suntem deja în război economic cu ele..."

Nimeni nu se aştepta ca lucrurile să meargă aşa repede, nici ca Roosevelt să aibă o majoritate atât de mare în Senat...

---

30 octombrie. Ziarele de azi-dimineaţă aduc vestea că Rusia ar fi pe punctul de a face o intervenţie pentru pace. Dacă vestea e adevărată, e probabil că ruşii nu s-au decis la un asemenea pas decât în siguranţa că intervenţia lor nu va reuşi... şi probabil sub presiunea Germaniei.

Berlinul pare că vrea pacea într-adevăr şi numaidecât. Mai ales de când cu votul de la Washington, dorinţa nemţilor de pace s-a înteţit, pacea a devenit pentru ei o adevărată obsesie...

Cecropid a avut o lungă conversaţie cu Gerstenberg[1] înapoiat de la Berlin şi a venit să mi-o raporteze.

Semnarea pactului tripartit între Anglia, Franţa şi Turcia, spune Gerstenberg, a făcut o impresie *catastrofică* (sic) în cercurile diriguitoare ale Reichului. Nimeni nu vrea să creadă că România a putut fi

[1] Ataşat german al Aerului şi omul lui Göring.

numită în acel pact fără consimțământul ei. Așa încât se socotește la Berlin că România *s-a pronunțat* de partea anglo-francezilor... Această credință e întărită și prin știrea primită la Berlin despre vânzarea acțiunilor „Reșiței" (aparținând lui Malaxa (și Regelui!!)) către un grup englez pentru suma de 4 milioane livre sterline!!! Englezii au cumpărat astfel pe Rege și pe omul său de încredere! Și asemenea bazaconii sunt crezute de oameni serioși! E probabil că „zvonul" despre vânzarea acțiunilor lui Malaxa provine din operația transferului acțiunilor lui Max Auschnit asupra lui Malaxa (adică tocmai contrariul: Malaxa cumpără, nu vinde!) — acțiuni care se află depuse și gajate la Westminster Bank!

În asemenea condiții, a continuat Gerstenberg, Germania se va vedea nevoită să-și schimbe atitudinea față de România. Desigur, ea nu va exercita nici o presiune asupra noastră și nici nu se gândește să ne atace — dar ne va lăsa *să ne apărăm singuri* în cazul unei agresiuni (din partea Rusiei, bineînțeles). Germaniei îi convine să lase Rusia să facă ce o vrea în estul Europei şi să se arunce ea cu toate forțele sale spre Occident. Germania nu va mai face greşala pe care a făcut-o în 1914, de a-şi împărţi forţele... După război, în ce o priveşte, Germania va fi încă destul de tare ca să se aranjeze cu Rusia... Despre ceilalţi, să se învârtească cum vor putea...

Până aci, atitudinea lui Gerstenberg era logică și interesantă şi putea fi interpretată ca o hotărâre a Germaniei să-şi dea tot efortul pe frontul de vest și în acest scop să ne caute nod în papură ca să ne dovedească dreptul ei de a ne abandona Rusiei. Dar după ce a lămurit această nouă atitudine a Reichului, omul lui Göring a continuat:

„Evident dvs veți hotărî cum veţi voi. Căci rămâne ca dvs singuri să hotărâţi de ce parte vă veţi da, *fără nici o presiune din partea noastră*. Va sosi momentul când şi neutrii vor trebui să se pronunţe *ca simpatizanți* fie pentru unii, fie pentru ceilalţi dintre beligeranţi. Dvs vă veţi pronunța în toată libertatea. Dacă vă veți pronunța pentru Anglia, cum pare că sunteți pe cale, să vină englezii să vă apere contra ruşilor... Noi nu vom mai fi în măsură să o facem..."

Va să zică, onorate d-le Gerstenberg, tot ar mai fi o posibilitate să ne apere Germania împotriva Rusiei: și anume în cazul când nu *ne-am da de partea Angliei*...

Să fie liniștit dl atașat al Aerului, nu ne vom da de partea nimănui, vom rămâne neutri și le vom da lor petrol — după ce Rusia va înceta să le mai dea.

Ion Vlad Sturdza, fiul lui Lucă Sturdza și al lui Zoe Mavrocordat, e grav compromis în pregătirea atentatului terorist pus la cale astă-vară

împotriva Regelui. A dat bani, a făcut pe mesagerul între Germania și România — pare să fi fost amestecat în toate, până și în omorârea lui Călinescu...

---

31 octombrie. Cu toate cele povestite de Gerstenberg lui Cecropid, vești bune sosesc de la Berlin. Ziarele cele mai importante prețuiesc lealitatea noastră și modul cum înțelegem să ne îndeplinim datoriile de neutri. Aceeași notă la Fabricius, care a venit să mă vadă astăzi, și care pentru prima dată nu s-a plâns de nimic.

Cred că amenințările lui Gerstenberg au fost mai mult o încercare de dulce presiune, ca să le dăm și mai mult decât le dăm.

Franasovici raportează o interesantă conversație cu Couloudre. Dorind a avea o impresie precisă asupra atitudinii aliaților în cazul unui atac rusesc împotriva Reichului — dar nevoind a pune această chestiune direct — Franasovici a vorbit lui Couloudre despre greutățile pe care le întâmpină cu livrarea comenzilor noastre militare, arătând că ar fi chiar în interesul aliaților să fim gata în vederea unui asemenea atac și *că ajutorul franco-englez ar fi mult ușurat prin aceasta.* Recunoscând justețea acestui punct de vedere, Couloudre a declarat *că în cazul unei agresiuni a Rusiei, flota engleză și flota franceză — trecând Strâmtorile — ne-ar veni îndată în ajutor.*

Ieri de la ora 4 la ora 7 ședință la Cotroceni prezidată de Rege, pentru ultimele măsuri de organizare a F.R.N.-ului. Au luat parte, afară de mine, Giurescu (ministrul F.R.N.-ului), Vâlcovici, Victor Moldovan, Apostoleanu (secretari generali) și Urdăreanu.

S-a aprobat în principiu un buget de vreo 45 milioane anual și o serie de directive propuse de Giurescu și de mine. Vâlcovici a pledat pentru o autonomie complectă a F.R.N.-ului ca să fie el mai mare, și să nu primească instrucțiuni de la Giurescu. Am arătat *că așa va fi,* dar pentru moment, pentru pornire, inițiativa Guvernului este indispensabilă — F.R.N.-ul fiind întemeiat de sus în jos, iar nu de jos în sus.

S-a discutat pe larg și încadrarea breslelor în Front, punându-se la punct în acest scop proiectul de lege al breslelor, cu care se zbate Ralea în fața comisiilor parlamentare.

---

1 noiembrie. O sumă de miniștri au fost schimbați în Italia. A fost schimbat și Starace, secretarul general al partidului fascist, de 8 ani. În

locul său a fost numit Ettore Mutti — „o energie nouă". Și șeful Marelui Stat Major, generalul Pariani — cel care a negociat colaborarea militară cu Germania! — a fost înlocuit prin mareșalul Graziani, jumătate semit și pus la o parte de Mussolini (repus în circulație de Rege și de Principele de Piemont). Mișcarea, în fond, nu e decât o schimbare de echipă, schimbare de felul celor pe care Mussolini le-a mai efectuat, de mai multe ori în cei 18 ani de când domnește asupra Italiei. Totuși, numirea lui Graziani pare a indica o alunecare mai mult spre ideile „Casei Savoia" și prin urmare o deplasare politică spre Franța.

———

Un pact de neagresiune și de asistență între Grecia și Italia e pe punctul de a fi semnat. *Tanto meglio*!

———

Au început și gazetele să vorbească despre proiectatul pact al neutrilor din Sud-Estul Europei. Comentariile sunt de diferite nuanțe, după țări, dar încă toate, sfioase.

———

Discursul lui Molotov de ieri n-a adus senzaționalul așteptat. Nici o alianță militară cu Germania. Sovietele se declară alături de Germania *în ofensiva acesteia pentru pace*. Pace, pace, pace este lait motivul purtătorului de cuvânt al Moscovei — *fiindcă știe bine că pacea nu se va încheia*! Germania trebuie să fie încântată de ajutorul pe care bunul ei prieten Stalin i-l dă! Ca să facă totuși plăcere lui Hitler, Molotov înjură cât poate Anglia și Franța „care comit crima de a continua războiul" — și de a voi să-și bage nasul în afacerile Poloniei, teren rezervat Rusiei și Germaniei.

Despre România nici o vorbă. E drept că nici despre Bulgaria. Indirect, dl Molotov ne face favoarea unei declarații liniștitoare: Sovietele vor pace și liniște în bazinul Mării Negre — și, tovarășul mai repetă *pace cu toate țările vecine amice*. Cum nu suntem în stare de vrăjmășie cu Moscova, să ne considerăm și noi printre țările amice...

———

Potemkin a chemat ieri pe Davidescu și i-a cerut să primim 124 ofițeri și 526 soldați cehoslovaci „care, după criza din martie trecut, trecuseră în fostul teritoriu polon actualmente ocupat de trupele sovietice și care se găsesc adunați într-o localitate nu departe de frontieră".

Toți acești cehi ar fi prevăzuți cu documente de identitate sovietice vizate de ieșire. Potemkin a precizat lui Davidescu că o parte dintre ei

ar dori să se stabilească în România, iar restul ar avea intenția să se înroleze în legiunea cehoslovacă din Franța!!! O, lealitate a aliaților tăi, scumpă Germania!

Lucrat azi-dimineață cu Regele, după ce am luat jurământul lui Goma. Chestiuni curente. Am schimbat numele gării Mogoșoaia (non sens) în cel de Băneasa, mai eufonic și geograficește mai exact. S-a aprobat o pensie celor 20 de bătrâni memorandiști, supraviețuitori în mizerie ai unei epoci de avântate lupte. Am vorbit despre situația economică... și despre Italia.

Ieri-dimineață, ministrul Portugaliei mi-a înmânat Colanul și Marele Cordon al ordinului Sant Jago, unul din cele mai vechi — dacă nu cel mai vechi — din lume, căci a fost întemeiat la 1175. Colanul și Marele Cordon se dau foarte rar; faptul mi-a fost confirmat prin mutra lui Mocsony care a îngălbenit de necaz, felicitându-mă...

---

2 noiembrie. Am fost de aocrd cu Gafencu să nu răspundem rușilor *nu*, la cererea lor de trecere și de găzduire a celor 124 ofițeri și 526 soldați cehi — și să ajungem la același rezultat negativ pe căi dilatorii. Aseară mi-a telefonat însă ministrul nostru de Externe că, după ce aprobase textul de răspuns prin care se punea în vederea Sovietelor că tranzitul combatanților pe teritoriul nostru nu poate fi îngăduit și că soldații și ofițerii cehi vor fi internați — Regele schimbase ideea și ne cerea să răspundem pur și simplu *nu*.

Am rugat pe Gafencu să amâne răspunsul pe azi-dimineață, dorind a vorbi și eu cu Regele.

Toată noaptea m-am întrebat ce vor rușii cu această cerere bizară și insidioasă. Să introducă un pâlc de comuniști la noi, cu instrucții să provoace tulburări pentru ca apoi să intervină? N-aveau nevoie de cehi, mulțumită Domnului au destui ruși în Basarabia și un nou Tatar Bunar nu le-ar fi greu de pus la cale. Iar o intervenție în Basarabia ar fi mult mai justificată în favoarea unor elemente rusești, din partea Sovietelor, decât în favoarea unor elemente cehe...

Să fi destinat pe acești cehi Bulgariei și să vrea să-i treacă pe la noi? N-ar avea iar nici un sens, căci i-ar fi putut transporta direct pe mare la Varna. Nu mai rămâne în picioare decât ipoteza următoarei alternative: rușii au vrut să ne strice cu nemții dacă am fi primit să tranzităm pe cehi spre Franța — sau cu francezii, dacă refuzam... Oricum ar fi am

socotit că nu era politic să răspundem cu un *nu* sec la prima cerere directă pe care Sovietele ne-o fac.

Am fost azi-dimineață la Vodă și l-am convins să primească o formulă dilatorie mai încurcată, care să reprezinte un refuz, fără să conțină cuvântul nu. Vom redacta telegrama azi și o vom supune Regelui mâine-dimineață...

Dezagreabil, foarte dezagreabil...

———

Deputatul american Mac Cormack a cerut în Camera din Washington rechemarea ambasadorului Steinhardt de la Moscova, din cauza aprecierilor puțin măgulitoare rostite de Molotov asupra intervențiilor Președintelui Roosevelt în afacerile ruso-finlandeze. Deputații americani au aplaudat viguros propunerea...

———

Am primit o scrisoare din Stockholm de la vechea mea prietenă din Viena, Mimi Zucker Kandl-Szeps, născută Bachrach. Femeie foarte inteligentă, a izbutit să se strecoare prin furtunile vremurilor... O credeam moartă de mult. Îmi pare bine că e în viață. Îmi recomandă pe un alt fugar vienez care s-ar afla la București, autorul dramatic Csokor, pe vremuri aplaudat la Burgtheater... Îl voi căuta...

———

Ieri la amiază a depus Goma jurământul de rezident Regal (Prut) la Cotroceni, în fața Regelui, a mea și a lui Ottescu. Întâi i-a făcut școală Flondor și l-a învățat cum să se țină, cum să se încline, cum să sărute crucea etc. Era o halima să vezi pe acești doi caraghioși siderați fiecare de covârșitorul său rol, cum se învârteau în jurul mesei, în așteptarea Regelui, ca și cum noi n-am fi fost acolo...

Pe ziua de ieri, Goma a fost un om fericit — mai ales că l-am poftit și la Clubul Miliardarilor...

———

3 noiembrie. Dacă cererea Guvernului sovietic (trecerea cehilor) constituie pentru noi punctul nevralgic al zilelor acestea, în politica externă — căci nu știm *ce* va urma acestei cereri — scumpirea bruscă a traiului, ridicarea subită a prețurilor constituie punctul nevralgic în politica internă. Am convocat alaltăieri pe miniștrii economici și am avut o lungă conferință cu ei. Ieri-seară am consacrat aproape o ședință întreagă a Consiliului de Miniștri acestei probleme și azi am cerut și Consiliului Superior Economic să-și dea avizul.

Cauze sunt evident multe pentru scumpirea traiului. S-au urcat prețurile fiindcă cererea e mai mare ca oferta, din cauza războiului. S-au îngreunat transporturile din pricina concentrărilor și transporturilor militare. A cumpărat lumea pe capete și a făcut provizii, de frică. Dar poate că cauza cea mai de seamă a fost eroarea ce s-a făcut în momentul schimbării regimului comerțului exterior și al schimburilor, neprevăzându-se nici o etapă de tranziție. Regimul s-a schimbat pe ziua de 1 octombrie: din acea zi Banca Națională n-a mai dat devize comerțului — iar acesta n-a putut găsi mai nimic în comerțul liber deoarece devizele libere nu avuseseră timpul să intre în țară. De aci o ridicare vertiginoasă a devizelor și în consecință ridicarea prețului petrolului și derivatelor sale — și cerealelor. Suirea prețurilor acestor două produse de bază, a determinat ridicarea tuturor prețurilor și scumpirea bruscă a traiului.

———

Legea neutralității a fost votată la Washington și de Cameră cu mare majoritate. Succesul lui Roosevelt e deplin — iar anglo-francezii pot să se bucure...

———

Americanii, ca singur răspuns la atacurile lui Molotov, au publicat telegrama lui Kalinin din 19 aprilie 1939 prin care președintele Sovietelor mulțumea călduros lui Roosevelt pentru „nobila inițiativă" luată ca să salveze pacea (mesajele către Hitler și către Mussolini). Inițiativa se repetă, cu prilejul conflictului dintre Rusia și Finlanda — dar de data asta ea nu mai este pe placul sovieticilor. Nu e vina lui Roosevelt.

———

În loc să ajungă la pactul de asistență ce se aștepta, negocierile dintre greci și italieni n-au dus decât la un schimb de note prin care se constată că amiciția dintre Grecia și Italia a fost întărită. „Mieux vaut peu que rien".

———

Cina cea de taină la Guță Tătărescu. Poftise 10 gladiatori liberali la dejun, cu dânsul 11 și cu mine 12. Au fost acolo dr Angelescu, N. Săveanu, dr Costinescu, Victor Antonescu, Inculeț Vania, Valer Pop, Al. Lapedato, Dovlecel Dimitriu, Cancicov și Nistor. Scopul dejunului: destindere. Scopul mărturisit, căci cel nemărturisit mergea ceva mai departe — la o mai intimă colaborare cu F.R.N. Toți își dau seama că Regele nu va ieși din formula Frontului și vor să fie scoși de pe lini-

ile moarte. Au vorbit mai toţi pe rând şi Tătărescu cel din urmă. Au brodat toţi pe tema: ce a fost n-are să mai fie — de acord — *dar ce este nu poate să meargă mai departe*. Ca să meargă trebuie Frontului animatori — dânşii — nu numai funcţionari în uniformă.

Le-am spus că Regele îmi dăduse un mandat *de destindere*, dar nu şi unul *de colaborare*; că eram gata să solicit şi un asemenea mandat de la Majestatea Sa, şi că, dacă mi-l va da, voi fi la la dispoziţia lor pentru a discuta aplicarea principiului.

Au fost foarte mulţumiţi şi mi-au manifestat prietenia şi încrederea lor. Cu Călinescu n-ar fi mers — cu mine da. Nemulţumiţi de atitudinea provocantă şi tăioasă a lui Giurescu. Toţi au fost de părere că F.R.N. trebuie să aibă un conducător cu autoritate şi că de vreme ce Regele nu vrea să exercite în persoană şefia Frontului, să delege puterile sale primului-ministru, pe lângă conducerea Guvernului şi a Frontului.

E o idee, căci conducerea Frontului este lipsită într-adevăr de unitate şi de autoritate. Cei 3 secretari generali şi ministrul Frontului nu se arată la înălţimea cerinţelor.

Am mărturisit domnilor prezenţi că n-ar putea fi vorba de colaborare numai cu foştii liberali, ci cu foştii ţărănişti rămaşi şi ei pe linie moartă, sau în afară de Front, ca Mihalache.

La Tătărescu, Cancicov m-a luat la o parte să-mi spună că a descoperit o adevărată delapidare la Banca de Credit, din partea lui Kaufmann şi a câtorva complici. E vorba de 130 milioane... Unii din complici au şi restituit banii. Va veni să-mi povestească... Tot Cancicov mi-a mai spus că merge azi să vadă pe Nae Ionescu, „cu înaltă autorizare“. Îmi va povesti şi ce a vorbit cu defunctul Tata Noe.

---

4 noiembrie. Jean Th. Florescu care tot oftează după Legaţia din Spania, a fost să vadă pe Filip şi i-a povestit următorul schimb de cuvinte dintre Rege şi el, cu prilejul ultimei serbări a decoraţilor Ordinului Ferdinand, în ianuarie trecut: Regele l-a întrebat „Ce mai faci, domnule Florescu?“ — iar el a răspuns: „Am mult de lucru, Sire!“ — „Da?“ — „Da; treizeci de ani am lucrat să-mi fac un nume — acum trebuie să mă dau peste cap să distrug tot ce am făcut, să se uite, *ca să fiu şi eu un om nou*!!“ Regele ar fi râs cu poftă.

În ziua aniversară a întemeierii Republicii turceşti, duminica trecută, imnul turcesc a fost difuzat de diferitele posturi italiene, însoţit de

o urare de prosperitate pentru Turcia. Aceste amabilități au făcut un excelent efect la Ankara, unde se vorbește din ce în ce mai mult de o apropiere între Italia și Turcia. Guvernul grecesc, bine și cu unii și cu alții, face sforțări mari pentru îmbunătățirea raporturilor dintre cele două țări.

Dl Virgil Madgearu a fost poftit ieri la Parchet ca să dea explicații asupra continuelor sale ultragii și amenințări la adresa Regelui și a Guvernului. Gura veninosului politician nu mai tace, într-adevăr. Cârâie ca o babă cloanță. A fost adus de la via sa, de lângă Pitești, și pe drum era să moară de frică, convins că l-a luat să-l împuște!! La Parchet a ajuns cu picioarele muiate. A făcut scuze, a cerut iertare și a sfârşit prin a semna că nu va mai deschide gura să vorbească politică...

Așa va trebui procedat cu toți clănțăii de cafenea, cu toți oratorii de la urlătoarea avocaților...

Legea neutralității a fost definitiv votată de Camera și de Senatul american şi va fi promulgată astăzi. E un mare succes pentru Roosevelt, pentru Anglia și pentru Franța. Hitler trebuie să fie furios.

Decretul de dizolvare al Comitetului ortodoxiei a apărut astăzi. D-na Tătărescu a fost numită prezidentă a noului comitet, iar doamnele A. Voinescu, Voiculescu, Herther, d-na Șerban, d-na Lovinescu membre și părintele Nae Popescu membru, dacă îndrăznesc să spun așa. Gata şi Didina, nebuna!

Ofensiva împotriva speculei și pentru ieftinirea traiului a început bine. Cred că în câteva zile ce se poate face — și se poate mult — va fi făcut.

Încurajat de succesul repurtat de echipa noastră de fotbal împotriva ungurilor, Gavrilă Marinescu (care a ajuns mare protector al sporturilor) vrea să aducă și echipa din Viena la București. Regele ezită și e mai mult contra, de teama vreunei manifestații ostile. Dânsul crede că nu e bine să aducem echipe din țările beligerante. Mă lasă totuși pe mine şi pe Gavrilă să hotărâm cum vom voi. Încât mă privește, cred că nu e nici un pericol de manifestație ostilă față de austrieci, care de altminteri sunt atât de puțin beligeranți...

8 noiembrie. Sâmbătă, 4 noiembrie, am avut o lungă conversație cu Gerstenberg. A venit din partea lui Göring să-mi ceară un supliment (considerabil) de petrol. L-am rugat să zboare la Berlin și să spună din partea mea lui Göring că noi am dat Germaniei tot ce am putut în schimb, până acum, numai pe material de război. Nu disprețuim valoarea acestui material, dar dacă nemții vor si mai mult petrol, să ne dea în schimb ce le cerem noi: tunurile antitanc și antiaeriene polone sau cehoslovace. Gerstenberg mi-a replicat că pentru tunuri antiaeriene Germania ar cere ceva mai mult, anume ca „prietenia noastră" să fie întărită printr-o „convenție militară". Am rugat atunci pe omul lui Göring să se ducă cât mai iute la Berlin și să obțină două lucruri de la patronul său: pe de o parte tunuri antitanc și antiaeriene („flak" și „pak" — cum se zice în jargonul militar), iar pe de alta *mediația Germaniei pentru o înțelegere cu Rusia... În schimb, eram gata **să stau de vorbă** și pe chestiunea suplimentului de petrol și pe chestiunea convenției militare...*

Am mai vorbit de multe, și Gerstenberg a plecat de la mine plin de entuziasm. De nu s-ar înapoia de la Berlin, plouat...

Ziarele de azi-dimineață ne aduc, în litere groase și cu toate comentariile meritate, o veste senzațională și neașteptată — cel puțin pentru momentul de față. Regele Belgiei și Regina Olandei au adresat Führerului, Regelui Angliei și Președintelui Lebrun o telegramă identică prin care puneau mediația lor la dispoziția beligeranților, pentru încheierea unei păci durabile, înainte de întețirea războiului pe frontul occidental. Până acum câteva zile, sugestia noastră transmisă Regelui Belgiei în vederea unei asemenea inițiative fusese considerată ca inoportună și prematură. Mai mult, nici la Bruxelles nu s-a știut pentru ce a plecat Regele Leopold cu ministrul său Spaak la Haga. O depeșă de la însărcinatul nostru cu afaceri din Belgia, arăta încă azi-dimineață că deplasarea Regelui nu era în legătură cu propuneri de pace... Secretul păstrat în jurul evenimentului și precipitarea hotărârii luate fac pe mulți să creadă că inițiativa celor doi Suverani a fost determinată de frica unui atac bruscat german împotriva Belgiei și Olandei. Cu atât mai mult că forțe importante germane au fost concentrate în Germania, spre granițele celor două țări neutre...

Chiar dacă demersul n-a fost făcut în complicitate cu beligeranții toți sau cu unii din ei, nu se poate ca el să nu aibă un mare răsunet, *căci dorința de pace e de netăgăduit în Germania, în Franța și chiar în Anglia.* Să așteptăm...

Pe un teren cu totul altul, ziarele de azi-dimineață ne mai aduc o veste senzațională: Max Auschnit a fost arestat și rechizitoriul dresat împotriva lui publicat. Spălătură de rufe murdare în Serai... Am stat trei ore ieri după-amiază la Cotroceni și nici Regele, nici Urdăreanu nu mi-au spus nimic. Mai bine așa... Nu-mi place să mă amestec în tărâță. Poate că măsura luată de Iamandi din ordin să fie cam drastică, dar Auschnit e vinovat... Lucru ciudat: efectul arestării, în public, a fost excelent. Și-a zis lumea că nimeni în această țară cinstită nu e cruțat (!!) și că poți trece ușor din cabina „Luceafărului" în alta mai puțin confortabilă la Văcărești...

Pangal sosit de câteva zile de la Lisabona, via Paris, povestește că în capitala Franței toată lumea vrea pacea. Din cercurile guvernamentale a aflat că, dacă rușii ne-ar ataca, nici englezii, nici francezii nu ne-ar veni în ajutor. În contradicție cu afirmările lui Couloudre (față de Franasovici), cu ale lui Catogan față de Tilea și cu ale lui François Poncet (la Roma) față de Bossy. Cred totuși că impresiile lui Pangal sunt cele juste...

Petrecut ziua de 5 noiembrie la Breasta. O duminică tristă, pe întuneric și ploaie, dar plină de duioșie pentru mine, căci era ziua de naștere a mumă-mii. A ars electricitatea toată ziua, așa a fost de întuneric. S-a pus prima piatră a Palatului Administrativ (!) din Breasta, un palat ce ar fi fost mai la locul lui într-un oraş. Construcția a fost hotărâtă de astă-primăvară așa încât nu-i port eu vina... În cuvântarea scurtă pe care am ținut-o am evocat legăturile mele cu pământul... care mă cheamă!

Încă o deziluzie: Cancicov a descoperit la Banca de Credit fraude mari în sarcina lui Kaufmann. E vorba de peste 100 de milioane. Îl crezusem om cinstit... Ani de zile a alcătuit bilanțuri duble la fabrica de sticlă din Mediaş. S-au găsit vreo 14 milioane într-un safe la sucursala Băncii de Credit din Oradea — iar 96 milioane au fost ridicate de Kaufmann și de dl Buhuși și în mică parte de Ehrenstein și de Pauker (directorul contabilității). Aceștia doi au mărturisit. Pentru a se evita o amendă la fisc de peste 400 milioane lei (pe care ar trebui să le plătească Banca) afacerea va fi cocoloșită, dar banii vor fi restituiți...

Roosevelt s-a adresat prin Günther (ministrul său la București) Regelui Carol, „Ca cap de Stat la Cap de Stat", în favoarea lui Moscicki.

Regele a răspuns că și el ar vrea să-l elibereze, dar sunt anumite forme de care trebuie să se țină seamă.

George Enescu a venit ieri la mine și mi-a adus 100 000 lei pentru apărarea națională. Un gest frumos. Am putut constata cu acest prilej că face un început de scolioză. Maruca îl aștepta afară, în automobil...

Regele a dat 2 milioane și 1/2 pentru cantinele școlare, câte 250 000 lei de ținut.

Doctorii Ramon și Le Meyer de la Institutul Pasteur din Paris au descoperit vaccinul tetanosului. Rămâne cancerul, tot fără vaccin...

Francezii au scufundat un submarin care a eșuat apoi pe o plajă lângă Dunkerque. Marina franceză a făcut funeralii oficiale celor morți. Sicriele lor au fost acoperite cu steagul roșu și cu zvastica hitleristă. Discursuri... Tocmai cum au procedat și nemții cu aviatorii căzuți la Karlsruhe. Ciudat război...

Chestiunea cehilor a fost în fine reglată ieri la Cotroceni, cu Regele și cu Gafencu. Adeverindu-se că cehii cu pricina *n-au fost combatanți în Polonia*, am admis tranzitarea lor prin România. S-a telegrafiat în consecință la Moscova.

Fost ieri la recepția Legației sovietice, pentru aniversarea instalării bolșevismului în Rusia. Ce am ajuns... Consolare: n-am fost singurul, erau acolo, pe lângă multă lume politică și diplomatică și reprezentantul Italiei fasciste și al Germaniei naționaliste... Oribile timpuri! Am intrat acolo cu inima strânsă, ca în 1918 la Buftea...

Alfieri, fostul ministru al Propagandei italiene, a fost numit ambasador pe lângă Sf. Scaun în locul lui Pignatti di Custoza.

Halifax a făcut ieri declarații importante la Radio asupra scopurilor engleze de război. Crearea unei Europe noi. *Dar cu consimțământul*

tuturor popoarelor, fiecare făcând de bună voie sacrificiile necesare pentru stabilirea unei păci durabile. Ne așteaptă zile plăcute...

Azi de ziua Voievodului (Sf. Mihail) Te Deum la Mitropolie și înscrierea la Palat, și nimic mai mult.

Kominternul, care, după cum se știe, n-are nimic comun cu Guvernul Sovietelor (!!!) a lansat un manifest în care înjură laolaltă Anglia, Franța, Germania și Italia, ca țări capitaliste care fac războiul în urmărirea unor scopuri imperialiste... Ce să mai zicem noi, dacă Berlinul nu zice nimic? Un viguros protest din partea Italiei prin pana lui Gayda. Italia rămâne intransigentă pe frontul antirus...

Consiliu de 3 ore ieri la Cotroceni, pentru combaterea speculei (!). Am plecat de acolo abătut față de atâta incompetență și de atâta prostie. Regele a făcut propuneri utopice. Voi căuta să le pun la punct, de se va putea. De nu, să demonstrez imposibilitatea realizării lor...

A murit Neumann, mare specialist de nas, gât şi urechi — chemat deseori şi la Bucureşti. Părăsise Viena după Anschluss, şi se instalase în Statele Unite. Născut în 1873.

A murit de asemenea şi Adolphe Max, dârzul şi popularul primar al Bruxellului, pe vremea marelui război şi a ocupaţiei germane.

Azi-dimineaţă a apărut decretul-lege pentru înfiinţarea Mitropoliei Olteniei. Măcar atât va rămâne de pe urma mea...

Deşi Anglia nu vrea să facă pace, lady Hoare, soţia ministrului britanic o seminebună urlă toată ziua după pace. Martei Bibescu îi spunea: „D-voastră care scrieţi, de ce nu scrieţi împotriva acestui război oribil?“

Se vede că printre englezi numai nebunii sunt cu minte...

M-me de Ganay (ca și soru-sa m-me de Béhague[1]) aveau ca bunic un ovrei, numit Haber. Contesa de Ganay a povestit Marthei Bibescu că acest Haber avea un frate care s-a ținut cu ducesa de Saxe-Cobourg de pe vremuri, mama Prințului-consort al Angliei, Albert. Prințul Albert ar fi fost fiul natural al ovreiului Haber, fugit cu Prințesa de Cobourg — mamă din Germania... Prințul de Galles (Eduard al VII-lea) considera pe Contesa de Ganay ca rudă. Picătura de sânge ovreiesc se regăsește în actualul Duce de Kent — a cărui față semită e impresionantă...

9 noiembrie. Pare deja stabilit că motivul inițiativei de pace luat de Suveranii Belgiei și Olandei a fost numai frica unui atac bruscat din partea Germaniei. Într-adevăr, forțe masive sunt concentrate pe frontiera Reichului de vest, de la Colonia în jos, spre mare. Sunt aceste forțe menite numai să se opună unui eventual atac anglo-francez prin Belgia, cum spun unii? E mai probabil că e o masă de atac; o ofensivă germană împotriva celor două State neutre pare cu atât mai posibilă cu cât nici o dezmințire nu vine de la Berlin, dar în schimb amenințări și rodomontade războinice atât în ziare cât și în discursuri...

La Londra și la Paris propunerea belgo-olandeză a fost primită cu simpatie și deferență, acoperită cu flori și cu... refuzuri de luare în considerare. La Berlin se declară că propunerea a fost torpilată înainte încă de a fi făcută prin discursul lui Halifax care-și bate joc de lume și de drepturile Germaniei...

Evident, încercarea Regelui Leopold a dat greș. Păcat, căci toată lumea vrea pace. Dacă se va înteți războiul, dacă Germania va săvârși imensa greșeală politică de a viola neutralitatea Belgiei și a Olandei, sorții păcii se vor îndepărta și mai mult...

———

Ziua de 9 noiembrie (aniversarea sângeroasei încăierări din 1923, în care au căzut primii „martiri" ai nazismului) este sărbătorită în fiecare an la München de vechea gardă a lui Hitler în berăria Bürgerbräu, unde se adunau regulat, acum 15 ani, întemeietorii Partidului Național-Socialist. Ca și în anii trecuți, Hitler a luat parte și anul acesta la comemorare și a trântit aseară un discurs kilometric în care, după ce face din nou tot istoricul războiului din 1914, cu răspunderile lui, după ce preamărește ca de obicei puterile Germaniei și ale noului regim — înjură de spurcă Anglia și îi declară război de moarte... Nimic nou. Discursul dă însă impresia unei exasperări și unei disperări care trece dincolo de efectul urmărit, se pune într-o ciudată lumină mentalitatea Führerului...

[1] Al cărui „hotel" din Paris a fost cumpărat pentru Ambasada română.

Mare incendiu ieri la rafinăria Teleajen (lângă Ploiești) proprietatea „Societății Romano-Americane". Pagubele sunt de peste 30 de milioane.

Arestarea lui Auschnit a provocat un val de popularitate în favoarea Regelui... Pătimașă mai e lumea!

Generalul Gavrilă Marinescu a cumpărat duminica trecută, la vânzarea de yearlingi organizată[1] de Jockey-Club, trei cârlani în valoare totală de 700 mii lei. A doua zi l-a chemat Regele și i-a spălat capul, spunându-i: „Cum, abia ai ajuns în fruntea unui departament cu fonduri secrete și ai și cumpărat cai de curse? Împușcai francul până mai ieri, și acum grajd de curse-ți trebuie?" Și dă-i, și dă-i... A fost cât pe aci să-l dea afară din Guvern... S-a deșteptat cam târziu Majestatea Sa; lumea obișnuită cu cheltuielile și cu fastul lui Gavrilă n-a fost cine știe cum mirată de noua fantezie a favoritului... Adevărul e că acțiunile lui Gavrilă sunt în mare scădere, sus. Ca să împace pe Rege, zisul Gavrilă a trecut *provizoriu* caii pe numele lui Malaxa, un amic, ca să nu-i zicem un complice — care a primit să servească de data asta de manta de vreme rea.

---

10 noiembrie. Ieri-dimineață, cum mi-a venit știrea atentatului de la München, am telefonat lui Gafencu rugându-l să telegrafieze Guvernului lui Ribbentrop — și lui Urdăreanu rugându-l să sugereze Regelui o telegramă adresată lui Hitler.

Pe la ora 12 1/2, tocmai când mă pregăteam să întreb pe Urdăreanu dacă Regele a telegrafiat, m-a chemat Palatul, să mă duc imediat la Cotroceni. Am presupus că se iviseră ceva greutăți cu telegrama lui Hitler și am plecat plictisit.

Sosit la Cotroceni am găsit însă altă muzică. Telegrama lui Hitler plecase deja de mult. Dar sosise alta din partea Regelui Leopold al Belgiei, adresată direct Regelui Carol, prin care îi cerea să sprijine pe lângă șefii Statelor beligerante intervenția de pace belgo-olandeză. „Te rog, dacă îți este posibil, să sprijini pe lângă cei trei șefi ai Statelor beligerante intervenția noastră pentru o pace justă și durabilă". Sau așa ceva. Transcriu din memorie. Regele ne chemase la sfat, pe Gafencu, pe Urdăreanu și pe mine. Gafencu a fost contra unei intervenții de felul celei cerute, deoarece Anglia și Franța își fixaseră deja poziția. Ar fi

[1] Jockey-Clubul a adus și anul acesta 16 yearlingi din Franța și i-a vândut la licitație.

fost să mergem înaintea unui eșec sigur... Urdăreanu dimpotrivă a fost pentru o solidarizare cât de completă cu gestul Suveranilor Belgiei și Olandei.

Am arătat că nu aveam nici un motiv să refuzăm cererea Regelui Leopold, că putem sprijini („appuyer") fără teamă de succes sau insucces un demers, care, oricare ar fi soarta lui, va fi primit cu simpatie de opinia publică atât în Germania cât și în Franța și în Anglia. Am adăugat însă că nu trebuia *să ne angajăm prea adânc*, fiindcă n-am putea-o face fără a consulta pe tovarășii noștri din Înțelegerea Balcanică (mai ales pe iugoslavi care ar fi avut poate un cuvânt de spus) — consultație pentru care nu aveam timp[1]. Sfatul meu a fost ascultat și s-a trimis, în alb, Regelui Angliei și d-lor Lebrun și Hitler telegrama cunoscută (publicată în ziare).

Din știrile de azi-dimineață reiese că gestul Regelui Carol a fost întâmpinat cu simpatie la Berlin, la Paris și la Londra. De altminteri, reacția Parisului și Londrei față de intervenția belgo-olandeză nu e atât de categorică pe cât se anunțase. Franța n-a răspuns încă, dar va răspunde. Chamberlain, ieri, a vorbit în doi peri, a vorbit de dorința Angliei de pace, de oroarea războiului etc. Probabil că răspunsul Angliei și Franței va fi de astă-dată negativ, dar cu forme: ideea păcii își face drum.

———

Panică mare la Bruxelles și la Haga. Belgienii și olandezii socotesc un atac german iminent. Aceeași impresie ne-o dau telegramele lui Crutescu de la Berlin...

Dacă atac va fi, eu nu cred că Germania va ataca Belgia. Va ataca Olanda. Ca să lase pe franco-englezi să violeze Belgia, în ajutorul olandezilor — și să aibă astfel tovarăși de viol... nemților nu le trebuie Belgia, căci nu pornesc împotriva francezilor: vor coasta mării în fața Angliei, și Olanda le înfățișează porturi mai bune decât Belgia...

———

Linia Sniatin–Lwow e aproape gata reparată și zilele acestea se va deschide transporturilor din România spre Germania.

———

Făcut ieri după-amiază o vizită lui Fabricius. Condoleanțe pentru cele întâmplate, felicitări pentru scăparea lui Hitler. Ministrul Germaniei mi-a părut opărit; un om deznădăjduit. De altminteri, deznădăj-

[1] Telegrama Regelui Carol trebuia să ajungă la Londra înainte de declarațiile lui Chamberlain anunțate pentru ora 17.

duite sunt şi informaţiile care ne vin din Germania — şi atentatul de la München e simptomatic. Ipotezele (germană) că atentatul ar fi opera englezilor sau (anglo-francezilor) a Poliţiei germane, sunt stupide. E nemulţumirea adâncă a maselor care s-au manifestat prin acest act disperat... Un discurs de nebun-disperat a fost de altminteri şi discursul Führerului de alaltăieri-seară, în sala fatală...

———

Auschnit a cerut să fie dus de la Văcăreşti la Palatul de Justiţie, şi vice-versa, cu maşina lui. S-a refuzat — duba comună. Nici măcar la un regim special n-au vrut să-l pună... Cine oare îl urmăreşte cu atâta ură?

———

În Consiliul de Miniştri de aseară s-a hotărât o amnistie fiscală cu privire la toţi cei — şi sunt droaie — care nu făcuseră declaraţii la impunere, sau făcuseră declaraţii incomplecte.

———

11 noiembrie. În momentul de faţă punctul nevralgic, în Europa, e Olanda. Forţe mari germane stau la graniţa Ţărilor de Jos şi bieţii olandezi se întreabă cu înfrigurare ce le va aduce ziua de mâine. Deja o bună parte a ţării a fost inundată — dar aeroplanele trec şi peste apă... Ca acum 300 de ani privirile lumii sunt încordate spre gurile Rinului şi ale Meusei... Împăratul Wilhelm şi-a construit două posturi blindate, la Doorn, unul pentru „Împărăteasă“ — altul pentru el. De altminteri, dacă-l va prinde Hitler nu-i va merge bine, judecând după soarta recentă a „Prinţilor“, în Germania. Naziştii, de frică probabil să nu provoace tulburări sau vreo schimbare de regim, i-au arestat pe toţi... Numai unul, prinţul George-Friedrich, al 4-lea fiu al Kronprintzului a scăpat, găsindu-se în Anglia la studii. Acum e în Olanda, la tata-moşu...

———

Telegramele Regelui nostru au făcut cel mai bun efect în câteşitrei ţările beligerante. De ar putea ieşi ceva de aci, pentru pace...

———

Au arestat şi pe Aronovici, directorul „Socometului“, societate însărcinată cu vânzările produselor „Reşiţei“. Lucru de necrezut dl Aronovici e om cu cazier judiciar, căci a mai fost condamnat acum câţiva ani, pentru escrocherie...

———

13 noiembrie. Petrecut două nopți în tren și ziua de ieri la Cluj, unde a avut loc prima mare întrunire a F.R.N.-ului de la reorganizarea lui. Succesul a fost deplin. Lume enormă venită din cele șapte județe ale ținutului. Orașul împodobit cu steaguri, cu covoare la ferestre, cu ghirlande — așa cum nu se mai văzuse de mult. Ba unii spuneau chiar că nu s-a mai văzut niciodată. Până și vremea ne-a ajutat: o dimineață cețoasă s-a luminat către amiază într-o zi tomnatică însorită. Razele soarelui n-au izbutit însă să topească de tot pânzele aburite așternute peste poalele văzduhului, pânză din îmbrobodeala cărora orașul nu s-a putut desface pe deplin... De sus, de la locuința lui Tătaru de pe deal, priveliștea era încântătoare.

Primit la gară de rezident, de miniștrii sosiți în ajun, de autoritățile militare și bisericești (cu cei doi episcopi români în frunte) am pornit într-un automobil deschis până la teatru — trecând printre acalamațiile mulțimii. În fața teatrului, serviciu divin — apoi în teatru, întrunirea cu toată intelectualitatea Clujului prezentă. Megafoane transmiteau discursurile noastre în piața din fața teatrului și în cea din dos. Amândouă era pline de lume...

După întrunire, defilare, tot în fața teatrului. Defilarea a ținut până la ora 2, când ne-am dus să mâncăm la Tătaru, miniștrii, cei doi episcopi și Vaida.

Vaida a fost nespus de gentil. A venit la gară să mă primească, a prezidat întrunirea, a stat toată ziua cu mine și m-a dus seara la tren. E o natură leală și deschisă. De aceea i se iartă — mult și multe — între altele discursul de ieri, în care a cam pus picioarele în străchini...

Am fost primit la Cluj ca un rege, cu onoruri quasisuverane și am cunoscut în fine taina unei adevărate popularități. Și-au dat oamenii deodată seama că îi scăpasem de datorii... Acum 10 ani, o zi ca cea de ieri m-ar fi încântat. E însă prea târziu, am căscat de dimineață până seara, și n-am cunoscut decât un singur sentiment: oboseala. „Și apoi, lipseau femeile!!!“

Înapoiat azi-dimineață în București am găsit o chemare la Cotroceni, pentru ora 12, cu Gafencu. Regele a primit aseară o telegramă din partea Regelui Angliei, ca răspuns la intervenția sa. King George transmite personal răspunsul dat Regelui Leopold și Reginei Wilhelmina și termină cu cuvintele: „Dacă-mi poți face propuneri acceptabile din partea Germaniei (sau așa ceva) le voi examina cu toată atențiunea“. Regele nostru a crezut că aceste cuvinte i se adresau lui și a socotit cu drept cuvânt că ele cereau o urmare. Mi-a fost ușor să-i demonstrez că cuvintele în chestiune făceau parte din telegrama adresată Regelui

Leopold și că nu comportau, prin urmare, vreo obligație directă de intervenție din partea noastră. Dat fiind interesul pe care-l avem noi, însă, de a vedea pacea încheiată cu o zi înainte — interes mai mare ca al Belgiei sau al Olandei, care, prin oricâte suferințe vor trece, își vor primi rasplata la pace, pe când noi cu rușii în brațe... — am sfătuit pe Rege să caute să facă ceva. Cine știe de unde sare iepurele. A fost și Regele de acord. Gafencu, tot fricos, mai reticent. Urdăreanu a vorbit ca mine. S-a hotărât ca Regele să cheme azi pe Fabricius și să-i propună să meargă la Berlin să întrebe pe Hitler dacă nu are cumva o sugestie de făcut la Londra...

———

15 noiembrie. Fabricius a primit cu încântare propunerea Regelui și a plecat ieri-dimineață cu avionul la Berlin.

———

Clodius e de alaltăieri, luni, din nou în apele noastre. Cum nemții au cerut sârbilor săptămâna trecută să-și sporească furniturile de la simplu la dublu, mă cam temeam de vizita lui Clodius, cu atât mai mult că a sosit și Dassler (șeful de la „Getreidestelle“) și oamenii săi. Am rugat pe Cecropid să-l ia pe Clodius în primire, cum o sosi și să-l descoase. Cecropid a petrecut toată noaptea cu omul nostru și din pahar în pahar a aflat lucruri interesante. Mai întâi că nu venise ca să ceară un spor al tributului nostru, ci ca să pună o dată mai mult la punct schimburile deja consimțite între cele două țări. Ceea ce-l supăra mai mult (și pe el!) era instabilitatea puterii de cumpărare a leului măsurată pe scara devizelor (livră, dolar etc.). Îi era indiferent — zicea dânsul — dacă marca valora 39, 40, 41 sau 42 de lei, dar ceea ce voia să știe odată era cât putea cumpăra cu o marcă...

Trecând la politica noastră Clodius a mărturist că la Berlin mai domnea oarecare îngrijorare asupra *adevăratelor noastre intenții.* „Bine — i-a replicat Cecropid — după ce România v-a dat aceste două probe de sinceritatea neutralității sale, mărire la îndoit a capitalului de finanțare pentru cumpărările dvs și declarația oficială a primului nostru ministru că nu vom tolera crearea uni front aliat pe teritoriul nostru — ce vreți mai mult?“ Clodius a declarat că el nu vrea mai mult, că e convins, că a spus-o la Berlin, *dar că a spus-o numai el căci noi nu suntem reprezentați în Germania.* Crutescu nu vede pe nimeni. Nici chiar pe el care nu e inaccesibil, nu l-a văzut de la 14 mai trecut... „V-ar trebui un om la Berlin care să intre pretutindeni, *să fie prezent în fiecare minut,* să vă apere poziția...“ Dar unde să-l găsești? Desigur nu printre diplomații noștri. Vorbind mai departe, Cecropid a arătat că Germania ne tot

cere favoruri dar în schimb nu ne prea face. „Germania — a încheiat Cecropid — trebuie să-şi dea seama de interesul ei de a avea la sfârşitul războiului o Românie tare şi bine înarmată împotriva Rusiei..." Cum Clodius a declarat că subscrie cu amândouă mâinile această afirmare, Cecropid a profitat de prilej ca să-i vorbească din nou de artileria antitanc şi de artileria antiaeriană... „Apoi pentru asta am venit şi eu aci" — a replicat Clodius...

În ce priveşte politica lor internă, Clodius a lăsat să înţeleagă că lucrurile nu merg în Germania... De o victorie sută în sută nu mai vorbeşte nimeni. Dar nici de o înfrângere sută în sută nu le e teamă. De ce le e teamă e de tirania „partidului" nazist, care va deveni insuportabilă, dacă războiul va mai dura. Hitler e hotărât *să se înţeleagă cu armata* şi cu ajutorul ei *să mai facă o purificare a partidului*. „Purificare" complectă, fizică şi morală pentru unii membri, simplă aşezare pe linia moartă, pentru alţii. Ribbentrop ar fi printre aceştia din urmă... — Pentru această operaţie Hitler se sprijină pe Göring, cu care e înţeles, şi care stă dinadins la o parte. Majoritatea conducătorilor armatei sunt însă încă de câştigat. Majoritatea lor e monarhistă şi Hitler contează pe Göring să-i convingă...

Întrebat dacă nemţii vor începe în curând o ofensivă pe frontul de vest, Clodius a răspuns: „Da ce? Să aşteptăm ca America să îndoiască potenţialul armatelor aliate?"

Luat masa aseară la sir Reginald Hoare, cu lord Lloyd, fost Înalt Comisar al Angliei în Egipt şi actualmente lord şi preşedinte al lui „British Council", societate oficială pentru propaganda limbii şi culturii englezeşti, cu un buget de circa 400 milioane lei. Lloyd a venit în România „să vadă" cum stau lucrurile, bineînţeles fără nici o misiune oficială...

Am vorbit de multe. Mi-a spus două lucruri interesante:

1) La întrebarea mea dacă garanţia engleză e valabilă şi contra Rusiei sau numai contra Germaniei mi-a răspuns textual: „Lord Halifax m-a însărcinat oficial să spun, dacă mi s-ar pune această întrebare, că garanţia *joacă numai contra Germaniei*, din cauza art. 3 al pactului încheiat cu Turcia care exclude un război cu Rusia. Dar în pactul cu Turcia, a adăugat lord Halifax, mai e şi art. 5 care prevede că în cazul în care un Stat balcanic ar fi atacat Anglia, Franţa şi Turcia *se vor consulta* — şi în ce sens ar conchide aceste consultări vă las să ghiciţi, dar să nu mă întrebaţi şi să fiţi plini de încredere căci

2) de câteva săptămâni Anglia a început în fine să-şi dea seama de ce reprezintă pericolul rusesc pentru Europa întreagă..."

De opt zile mă străduiesc să pun în picioare măsurile necesare pentru stăvilirea scumpirii traiului și mai ales pentru stabilizarea devizelor. Am impresia că sunt pe drum bun. Cu Regele merge însă greu...

---

16 noiembrie. Săptămâna trecută a fost o săptămână de mare excitare. Atacul german asupra Olandei, poate asupra Belgiei, era socotit ca iminent. Înfrigurarea din Occident tulburase până și climatul nostru politic, mărginit spre răsărit prin norii negri ce se adunau între Soviete și Finlanda. Și acolo o ofensivă era să izbucnească. Propunerea de pace belgo-olandeză părea mai mult menită să întețească decât să liniștească lucrurile... Contrar tuturor așteptărilor săptămâna aceasta este o săptămână de liniște relativă. Ofensiva din Occident n-a izbucnit, și tensiunea de pe frontul de vest a făcut loc unei adevărate destinderi. S-ar părea că nemții au revenit la planul lor de război de nervi, de război de uzură însoțit de puține torpilări și de raiduri aeriene inofensive pe coastele Angliei... Între Rusia și Finlanda negocierile au fost întrerupte „sine die", fără ca să pornească tunurile, de asemeni...

Sunt foarte curios să văd cu ce se va înapoia Fabricius de la Berlin...

Afacerea Auschnit continuă. Max cel roșu e tot la Văcărești urmărit de ura implacabilă ce pornește de Sus — fără să se poată preciza dacă de la Rege, de la Urdăreanu sau de la Malaxa... Eu unul nu cunosc dedesubturile, căci n-am primit Guvernul decât cu condiția ca masacrele efectuate și procesul Auschnit să rămână în afară de competența și de controlul meu... Avem doar dictatură: să-și ia și Regele răspunderile sale.

Urmărirea lui Auschnit a fost primită cu entuziasm în cercurile naționaliste și antisemite și a creat chiar Regelui o adevărată popularitate în aceste cercuri; în cercurile bancare-industriale, cu îngrijorare — iar în cercurile filosemite, cu consternare.

Generalul Vârtejanul, amicul familiei Auschnit îmi spunea ieri: „E afacerea Dreyfuss românească: întâi se arestează și apoi se caută probe". Iar Nicu Ioanid, amicul tuturor ovreilor, repeta: „E afacerea colierului! Este sfârșitul Monarhiei!" Am impresia că toată lumea exagerează și cei care au arestat pe Auschnit și cei care-l apără...

Valjean (Vasilescu) mi-a adus din partea lui Liciu un lung memoriu. Memoriul cuprinde faptele bine cunoscute, cu următoarele adăugiri: Cei doi magistrați care au confirmat mandatul de arestare al lui Liciu la Roman, au fost avansați a treia zi după confirmare; judele de instrucție avansat cinci zile după darea ordonanței, iar procurorul a fost

adus special din București, pentru o săptămână, ca să pună concluzii în chestiune. În închisoare, Liciu a fost culcat pe scânduri, cu un bec electric imens în tavan, ca să nu poată dormi.

S-a făcut o lege specială pe care Consiliul Legislativ a considerat-o neconstituțională și care totuși a devenit lege. Această lege prevede că ministrul poate pune în disponibilitate un magistrat, îndată ce se deschide acțiune publică contra lui — indiferent dacă instanțele penale-l achită în urmă. Legea a fost declarată neconstituțională fiind cu caracter retroactiv. Liciu a făcut acțiune în contencios pentru reintegrare, pe motivul neconstituționalității legii. Iamandi ca să evite discuția în secțiile unite ale Casației a chemat pe avocatul lui Liciu și i-a cerut să retragă acțiunea în contencios, în schimbul cărui gest ministrul urma „să aranjeze" achitarea lui Liciu la Roman și să cumpere pentru minister un imobil al soției lui Liciu... Liciu a retras acțiunea, dar Iamandi l-a păcălit, deoarece la Roman a dat ordin de condamnare și nici imobilul nu l-a cumpărat...

Liciu e în apel la Iași, unde consilierii au căpătat cel puțin două grade fiecare de la Iamandi și sunt oamenii lui de casă.

Liciu e o lichea și Auschnit nu face scump, dar procedee ca cele întrebuințate din ură împotriva acestor doi foști complici și actuali țapi ispășitori ruinează teoria dictaturii. Dar ce să mai spunem după masacrele din septembrie...

———

Reversul medaliei: Iamandi a plecat joia trecută la Iași cu un vagon ministerial. În vagonul dinainte și în cel care urma fuseseră instalați jandarmi cu revolvere-mitraliere și numai astfel păzit a putut ajunge logofătul Dreptății la Iași... Se raportase într-adevăr Siguranței că 19 gardiști se ascunseseră pe linie, hotărâți să tragă...

———

17 noiembrie. Radu Crutescu telegrafiază de la Berlin: „Se pare că amânarea ofensivei, care fusese într-adevăr hotărâtă pentru data de 12 noiembrie și în vederea căreia ordinele necesare fuseseră trimise până și celor mai mici unități, este datorită obiecțiilor puternice de ordin militar ridicate de generalul von Brauschitsch în conferința ținută între Führer și șefii armatei cu două zile mai înainte. Va fi contribuit poate la această amânare *și tulburarea produsă de unele arestări efectuate în înaltul comandament* drept consecință — reală sau poate anume voită — a atentatului de la München. Poliția de Stat ar pretinde într-adevăr că toate firele anchetei duc înspre cercurile monarhiste și militare și până la Marele Cartier General. Nu trebuie exclus însă că

această neputinţă de a lua o hotărâre (?, sic) să nu fie decât aparentă spre a adormi vigilenţa adversarilor şi a ascunde mai bine momentul şi locul acţiunii proiectate, căci simplul bun-simţ arată fiecăruia că atât modificarea în timp a raportului de forţe cât şi situaţia internă impun Reichului *căutarea unei cât de grabnice soluţii*.

Desigur, nu poate fi vorba deocamdată de o răsturnare a regimului. Numeroase indicii, *inimaginabile acum câteva luni* (inscripţii duşmănoase aşezate în fiecare noapte pe ziduri şi trotuare, numeroase efracţiuni ale prăvăliilor vânzând portretul Führerului şi distrugerea acestora, nemulţumirea crescândă şi din ce în ce mai puţin reţinută împotriva restricţiilor într-adevăr foarte apăsătoare), constituie, oricât, unele simptome destul de îngrijorătoare pentru ducerea unui război de lungă durată"...

Fabricius nu s-a înapoiat încă de la Berlin, dar Ribbentrop a însărcinat pe Stöltzer să mulţumească lui Gafencu pentru demersul Regelui...

Pentru ieftinirea traiului:

A apărut azi decretul-lege modificator al legii speculei. S-au introdus măsuri mai eficace pentru combaterea ridicării nejustificate a anumitor preţuri. E o frână de suprafaţă, pusă în aşteptarea măsurilor „de fond".

S-au creat prin alt decret două comisariate generale, unul al aprovizionării — altul al combaterii speculei[1].

Cel dintâi va avea sarcina de a raţionaliza aprovizionarea Bucureştiului, a oraşelor în general, atât prin organizarea desfacerii produselor cât şi prin o mai nimerită îndrumare a transporturilor. Cel de-al doilea va trebui să coordoneze măsurile prevăzute în legea contra speculei şi să supravegheze aplicarea lor.

Măsura esenţială însă, noul regim al schimbului, nu va fi luată decât peste două–trei zile, Mitiţă Finanţul nefiind încă gata cu legea lui. Dolarul a ajuns astăzi la 505 lei !!!!...

Iamandi mi-a destăinuit ieri că toată înscenarea juridică împotriva lui Auschnit e menită să-l facă să primească tranzacţia prin care cedează toate acţiunile sale de la „Reşiţa" „grupului român" în condiţiile

[1] În fruntea aprovizionării a fost pus generalul Rom. Scărişoreanu cu intendentul general Bendescu ca adjunct. Comisar general contra speculei a fost numit generalul Georgescu de la F.R.N.

cerute de acest grup. În fapt, Auschnit consimțise la această tranzacție înainte de a fi arestat, dar a cerut în schimb o scrisoare prin care să i se garanteze că după ce va fi semnat va fi lăsat în pace — scrisoare care i s-a refuzat. Refuzându-i-se scrisoarea, a refuzat și el să semneze tranzacția și a doua zi a fost închis... Mi se mai povestise această istorioară dar nu vrusesem să o cred. Auzită din gura ministrului de Justiție, ea câștigă caracter de autenticitate. Iamandi mi s-a văitat de meseria lui de coadă de topor. De ce o face?

Avut și aseară masă de înfrățire cu miniștrii. Atmosferă prietenoasă și de încredere — excelentă. Prezenți 18 miniștri și subsecretari de Stat.

---

18 noiembrie. Fabricius s-a întors ieri de la Berlin — tot în zbor — cu sacul gol. Reicul, adică Hitler, nu vrea să mai știe nimic de pace, nu are nici o sugestie de făcut — e hotărât pe exterminare. Războiul „total“ va începe neîntârziat pe frontul de vest... Și totuși oamenii vor pace. Fabricius s-a înapoiat însă galvanizat. „Nu visează decât bătălii“. Gestul nostru a fost totuși foarte favorabil interpretat și Fabricius ne-a adus și dânsul mulțumirile Führerului și ale lui Ribbentrop pentru intervenția noastră. Cred că am făcut bine ce am făcut și că în curând nemții vor recurge *ei* la bunele noastre oficii pe lângă Anglia...

Am avut azi pe m-me Coller, spioana germană, la dejun. Mi-a plăcut mult. E deșteaptă și are o talie încântătoare... O mai văzusem o dată la Gafencu, dar nu mă impresionase. Azi m-a impresionat...

La dejun a fost și Clodius venit la București pentru aplanarea dificultăților ivite în trocurile noastre cu Gemania. Principala greutate o reprezintă diminuarea puterii de cumpărare a mărcii germane rămasă la 40 de lei pe când toate prețurile noaste au luat-o la goană în sus, după livră și după dolar. Din toate părțile numai plângeri împotriva regimului schimburilor inaugurat la 1 octombrie. Până în câteva zile trebuie să pun lucrurile la punct. Mitiță va fi gata luni cu lucrarea lui. Să vedem cum o îndreptăm...

Clodius mi-a spus că a avut mai multe conversații cu Ribbentrop căruia i-a raportat declarațiile mele privitoare la eventualitatea înființării unui front anglo-francez în România. I-a raportat de asemenea și despre situația noastră față de Rusia și despre dorința noastră de a avea

o garanție serioasă din partea Germaniei. Ribbentrop a mărturisit lui Clodius că grija de căpetenie a Germaniei era să nu se strice cu Rusia, că în asemenea condiții o intervenție mai drastică a Berlinului la Moscova nu era cu putință, dar că „diplomaticește" s-a intervenit cu fiecare prilej în favoarea noastră. „Oficial nu-ți pot spune nimic în această chestiune, a adăugat Ribbentrop, dar în particular, și prietenește, *că Romania n-are nevoie să se teamă de Rusia*. Căci știu că Rusia nu se gândește să atace România, cel puțin acum. Pentru mai târziu, am obținut ca, în cazul în care Rusia ar avea ceva de pretins din partea României *să ne prevină mai întâi pe noi*. Și atunci vom avea totdeauna timpul să intervenim..."

Clodius mi-a mai spus că toată lumea la Berlin, și Ribbentrop, și Göring, și Hitler sunt încântați de noi...

În ce privește armamentul polonez, mare decepție. Ar fi puțin, prost și avariat. Puști de 18 calibre diferite, tunuri stricate, tunuri antitanc și antiaeriene aproape deloc. Armamentul polonez a fost un mare bluff... Clodius speră totuși să ne obțină tunuri antitanc din stocurile germane...

———

Urdăreanu, care a avut și el o lungă conversație cu Lloyd, mi-a raportat o știre senzațională pe care i-ar fi dat-o englezul — anume că Anglia ar fi încheiat o convenție cu Italia prin care aceasta din urmă se obliga să nu lase submarinele să circule în Mediterana. Lui Urdăreanu nu-i venea să creadă, și nici mie. Lloyd a povestit că două vase submarine fiind descoperite în apropierea Alexandriei, sub pavilion italian, amiralitatea britanică a întrebat telefonic la Roma care a răspuns că vasele nu erau italiene. Flota engleză le-a scufundat imediat (???).

Regele l-a primit ieri pe Lloyd care i-a spus cam ce ne-a spus și nouă, mie, lui Gafencu și lui Urdăreanu. Față de dânsul, Regele a avut o violentă ieșire împotriva bulgarilor și a Regelui Boris — cu revendicările cărora englezii ne tot plictisesc.

———

Lungă vizită a lui Thierry cu tot felul de plictiseli. Nici o reclamație nu e justificată. I-am repetat din nou: „Facem ce facem; preferi să vezi România ocupată de nemți și să ne ia tot?"

———

19 noiembrie. Se adeverește că Italia și Spania au intervenit pe lângă Germania în favoarea respectării neutralității Belgiei și a Olan-

dei. Demersul n-a fost făcut colectiv, cum s-a spus — ci separat. Să fi contribuit și această intervenție la amânarea ofensivei germane ce fusese hotărâtă pentru duminica trecută?

De la Bruxelles, Rădulescu-Mehedinți telegrafiază că se constată o oarecare destindere în Belgia. Cercurile din jurul Regelui și Guvernului socotesc că cu tot eșecul intervenției de pace belgo-olandeze, *ideea păcii* a făcut câțiva pași înainte. Și la Bruxelles sunt oameni conștienți de pericolul bolșevic și de rolul pe care numai Germania l-ar putea îndeplini întru apărarea Europei de flagelul moscovit. De la Bruxelles la Londra distanța nu e mare; poate că se vor convinge în curând și englezii.

Franța şi Anglia au hotărât înființarea unui comandament general unic care să hotărască asupra tuturor raporturilor economice dintre ambele țări și asupra acelora pe care cele două țări, formând de acum înainte un bloc, vor avea să le întrețină cu restul lumii.

S-a hotărât de asemenea, un comandament unic pentru aviația britanică şi cea franceză. Comandantul va fi probabil un englez, nu numai fiindcă aviația britanică e mai puternică, dar și ca o compensație față de comandamentul general al operațiunilor care este francez (Gamelin).

Un preot irlandez, Father Manning din Cork, îmi scrie o scrisoare ca să-mi ceară un autograf. Au ajuns şi bieţii valahi la preţ.

Gavrilă Marinescu îmi aduce vreo 10 scrisori interceptate ale Didinei Cantacuzino. Grafologic, scrisorile sunt oribile. Tot aşa ca stil — nu mai vorbesc de maltratarea limbii româneşti. Scrisorile denotă în plus că femeia e pe cale de a înnebuni. Ce a scos-o din sărite nu e atât executarea nenorocitului ei de băiat cât îndepărtarea ei de la Societatea Ortodoxă a Femeilor Române. Un câine încolţit n-ar căuta să latre și să muşte mai rău...

Voiam să-i dau drumul, dar nu e cu putință... Regele nu vrea!

Morți peste morți:

Mi se telefonează că a murit brusc generalul G. Moruzi. Suferea de inimă de câțiva ani. Deși lipsit de caracter, a jucat un rol de la război încoace, mai ales în materie de sport, de creștere și de alergări de cai... Nu va lăsa multe regrete.

Tot brusc a murit ieri Niemerower, şeful rabin (cum se intitula el) şi reprezentantul cultului mozaic în Senat. Era un om cu carte şi cumsecade. Va fi mare ceartă în jurul înlocuirii sale.

În fine, al treilea mort, cântăreţul Folescu de la Operă. Acesta s-a sinucis din neurastenie...

———

Hacha, sinistrul, a vorbit la Radio. Mişcările cehe au luat în vremea din urmă, la Praga, aspect curat de rebeliune. Mai ales la Universitate. Şeful Poliţiei locale nemţeşti a fost chiar atacat cu revolverul, fără să fie atins. Autorităţile germane se împotrivesc mişcării cu brutalitate. După un comunicat oficial 9 studenţi au fost împuşcaţi şi Universitatea a fost închisă pe 3 ani. Treaba nemţilor şi să zicem, chiar dreptul lor. Dar ce se amestecă bătrânul Hacha în sângele conaţionalilor săi şi-i învaţă cum să se poarte ca să nu supere pe Führer şi pe stăpânii săi de la Berlin? Ce rol scârbos!

———

Primit o lungă peltea semnată Iuliu Maniu, „preşedintele Partidului Naţional Ţărănesc“. Dl Maniu se crede dator cu un răspuns, cu un răspuns la invitaţia mea de la Cluj, adresată tuturor minorităţilor „etice“ de a se înscrie în F.R.N. Dl Maniu-mi explică pe 6 foi mari de hârtie pentru ce d-sa şi partidul d-sale nu se pot înscrie în Front. Şi-mi înşiră toate principiile democratico-parlamentaro-sperţaro-constituţionale care au făcut fericirea Ţării Româneşti, pe care toată lumea le vrea iarăşi întronate şi pe care regimul actual le neagă... Numai că adevărul este exact contrariul.

M-am gândit un moment să răspund d-lui Maniu — sau să-l trag la răspundere pentru semnătura ca „şef de partid“ — dar m-am răzgândit. Atâta vrea şi el, să se găsească în treabă, să nu-l uite lumea sau să nu-l ţină drept mort... Voi întreba mâine şi pe Rege, dacă vrea să-l pună în urmărire — căci o putem termina o dată şi cu dânsul...

———

20 noiembrie. Ieri-dimineaţă, la Institutul de Cercetări Agricole, serbarea grâului. De la poartă până la scară erau înşirate gărzi ale F.R.N.-ului şi premianţii, pe ţară, dintre producătorii de grâu şi porumb. Înăuntru, toate vedetele lumii agricole — profesionişti şi agricultori. Mi s-a făcut o primire într-adevăr caldă — şi am răspuns şi eu printr-un discurs care a plăcut...

———

Vasul olandez „Simon Bolivar" s-a lovit de o mină în Marea Nordului şi s-a scufundat în câteva clipe. Din 400 de oameni câţi erau pe bord au fost salvaţi 310.

Pe linia Berling–Hamburg, un blitz-zug s-a izbit de un tren de marfă, aproape de Spandau: 9 morţi şi 20 răniţi...

Şi Etna s-a molipsit de nebunia oamenilor şi de câteva zile a început să erupă cu violenţă neobişnuită...

Agenţia Stefani dezminte că Guvernul italian ar fi intervenit pe lângă cel german în favoarea neutralităţii Belgiei şi Olandei. „E pur si muove..."

Meci senzaţional de fotbal, ieri, între cele două mai bune echipe germană şi română: Berlinul a selecţionat (din cei mai buni jucători) şi Bucureştiul idem. Animatorul acestui meci a fost Gavrilă Marinescu, veselul „tueur". Românii au învins pe nemţi cu 1 la 0, marcând însă o continuă superioritate în joc. Delir! Seara, Gavrilă şi Dombrowski au oferit jucătorilor şi „sportführerului" von Schirach (venit dinadins de la Berlin pentru această întâlnire senzaţională) o mare masă, la Clubul Miliardarilor, cu lăutari şi cu danţuri. Beţia a durat până la ora 4 dimineaţa! Vivat România!

---

21 noiembrie. Telegramele de ieri ne aduc veşti de scufundări de vase, în serie, în Marea Nordului. S-au scufundat şi vase engleze, dar mai ales neutre şi chiar unul italian. Abia a început să se potolească vâlva făcută în jurul scufundării vasului „Simon Bolivar" şi alte sute de victime au ispăşit nebuniile d-lui Hitler. Căci ne aflăm evident în faţa unei încercări de minare a întregii mări din jurul Angliei, pe care Germania o pune la cale fără nici un respect al convenţiilor internaţionale. Führerul vrea să realizeze ameninţarea unui adevărat blocus comercial al Insulelor Britanice...

„Auwi" a vorbit. Prinţul August Wilhelm, unul din fiii Kaizerului, a fost pus să ţină un discurs ca să risipească zvonurile unei încercări de restauraţie monarhică. „Auwi" a declarat că 10 Prinţi ai Casei de Hohenzollern sunt pe front, că propriul său frate Oskar comandă un regi-

ment și că fiul acestuia, Oskar și el, a fost ucis în fața inamicului. A mai declarat că toți Hohenzollernii sunt amicii regimului (dovadă că și dânsul servește în administrația Reichului) și că oricine se ridică azi împotriva lui Hitler se ridică împotriva Germaniei...

Se mai adaugă la Berlin, că după atentatul de la München a avut loc, pentru prima oară, un schimb de telegrame între Kaizerul Wilhelm și Führer. Kaizerul a felicitat pe Hitler că a scăpat cu viața și acesta i-a răspuns în modul cel mai călduros. Sunt inițiați care cred a ști că în curând Wilhelm al II-lea își va muta reședința din Olanda în Germania. Dar nu la Potsdam...

---

22 noiembrie. Stoica, vorbind cu von Papen la Ankara, l-a întrebat dacă crede că Germania este în stare să înfrângă Anglia și Franța: „nu" — a fost răspunsul categoric al ilustrului diplomat german.

Tot Stoica telegrafiază de la Ankara că Sovietele au întrebat pe turci dacă mai sunt dispuși să semneze un pact de neagresiune cu Moscova. Răspunsul turcilor a fost afirmativ, cu condiția că rușii vor retrage condițiile care au zădărnicit primele încercări.

Ziarele de azi-dimineață anunță că autorul atentatului de la München a fost descoperit și prins. El se numește Georg Elser și ar fi fost arestat în momentul în care se pregătea să treacă granița elvețiană, la Konstanz. Comunicatele germane afirmă că acest Elser lucra în contul lui „Intelligence Service" și că atentatul ar fi fost organizat de Otto Strasser — fostul hitlerist certat cu Führerul și refugiat în Elveția...

Csaki a făcut o expunere în Camera ungurească și a vorbit ca un prost. A pus toate picioarele în străchini. Tocmai în momentul când e de acord cu noi să ajungem la o destindere între ambele țări, tocmai în momentul în care ne cere — și noi am consimțit — să reducem la un minimum schematic procesul teroriștilor descoperiți în Oradea, tocmai în acest moment găsește nimerit să ne spună obrăznicii și să declare „că caută *să dezinfecteze* atmosfera între Ungaria și noi..."

Și nu s-a mulțumit groful să ne zgândăre numai pe noi. Ca să facă plăcere Germaniei s-a ploconit față de Anglia și de Franța și ca să satisfacă probabil pe Italia, marea prietenă a Ungariei, a făcut temenele și Rusiei Sovietice...

Noroc că noi urmărim interesele țării noastre și nu ne luăm după toanele altora... Vom trece peste mitocăniile dlui Csaki, și vom căuta

mai departe să îmbunătățim raporturile noastre cu Ungaria, în vederea liniștii generale...

Criza latentă din Guvern s-a sfârșit astăzi prin demisia lui Bujoiu Ministerul Economiei și Ministerul Finanțelor sunt cele două roate pe care se sprijină căruța Guvernului. Mitiță și Bujoiu care se urăsc de moarte, duceau de luni de zile o luptă de fiecare ceas între ei. Lua unul o măsură, celălalt o sabota. La Consiliul de Miniștri, cum punea unul mâna pe un jurnal al celuilalt, îl ascundea de nu se mai găsea. Banca Națională și Ministerul de Finanțe ajunseseră să nu mai dea nici un concurs Ministerului Economiei. Comisiile rămâneau descomplectate și nu puteau lucra...

Buba s-a spart cu prilejul schimbării regimului comerțului exterior, la care m-am văzut nevoit să recurg, ca temei al încercării ieftinirii traiului. Libera negociere a 70% din devizele importate ca preț al exportului — sau mai exact simpla perspectivă a acestei negocieri, căci ea nu trebuia să înceapă decât la 25 noiembrie, a perturbat adânc târgul schimburilor. Dolarul a ajuns la 510 lei!! Prețurile, natural, au țâșnit în sus, atât pentru marfa importată cât și pentru produsele și marfa dinăuntru. Cu aprobarea Regelui am hotărât schimbarea regimului. La cel vechi nu mă puteam gândi să revenim, mai întâi din punct de vedere politic, nu se putea mărturisi eroarea făcută și șterge pur și simplu ce se făcuse în ziua de 1 octombrie. Apoi nu mai erau nici împrejurările aceleași. Defunctul regim cunoscuse raporturi internaționale de pace — acum ne aflam în război. Și cusururi avea destule și fostul regim.

Eu mă gândeam la un regim simplu și arbitrar, în care fiecare deviză să fie fixată la un preț de... (așa de pildă livra engleză la 800 lei), la cumpărare ca și la vânzare. La o monedă fictivă ar fi răspuns astfel și un preț de schimb fictiv. Cum nu puteam însărcina pe Bujoiu cu studiul acestui sistem și punerea lui la punct, căci Bujoiu nu voia să audă decât de regimul său (cel de la 1 oct., cu 70% liberă negociere) am fost silit să însărcinez pe Mitiță Constantinescu. Mitiță m-a ținut zece zile, cu studii, cu parastudii, cu incidențe și cu statistici — și a venit în fine, alaltăieri, cu un studiu amănunțit și a ipotezei propuse de mine și a unei alteia propuse de el.

A mea s-a dovedit că avea un mare cusur: prin fixarea unui curs fix la toate devizele, forțat ar fi trebuit să stabilim unul mult mai mare pentru marca germană (față de prețul de azi) ceea ce ne-ar fi dus la mari pagube. Am convenit că sistemul lui Mitiță (o nouă primă de 38,86% pentru devizele țărilor fără restricții monetare, adică Elveția, U.S.A.,

Egiptul, Palestina, Danemarca, Olanda, Belgia, Norvegia, Suedia etc. — *dar nu Anglia și Franța*, cu care rămâneam la convențiile actualmente în vigoare) era mai bun[1], și l-am primit fără ezitare. Bujoiu, natural, nu l-a primit. O întrevedere între Mitiță, Bujoiu și mine, ieri, a fost acră. O a doua întrevedere azi-dimineață, a fost și mai acră. La ora 12 Bujoiu a fost la Rege și i-a expus punctul său de vedere pe care Suveranul nu l-a putut primi. Bujoiu a remis Majestății Sale demisia sa, și mi-a adus și mie o copie. I-am arătat cu câtă părere de rău mă despărțeam de el, dar că nu se putea altfel. Eu pricepeam situația lui, dar l-am rugat să priceapă și dânsul pe a mea și cred că a priceput-o...

Cu prilejul acestei vizite de adio Bujoiu și-a dat drumul asupra lui Mitiță. Mi-a povestit că teza lui de doctorat la Paris a fost plagiată și că unul din examinatori i-a aruncat-o în față, tratându-l de falsificator care surprinsese buna-credință a colegilor săi, și că, regreta că chiar dându-i nota cea mai proastă nu-l putea împiedica să treacă... Trei români ar fi fost martori ai acestei scene și Bujoiu mi-i poate aduce oricând. Mi-a mai povestit apoi că Tancred Constantinescu intrând într-o zi la Alecu Porcu, a găsit pe acesta dojenind pe Mitiță: „Am să te dau pe mâna Parchetului, măgarule, să te învăț minte să mai iei mită!“ Tancred e gata să repete scena oricui[1] (Cât plătește cuvântul lui Tancred?). Gaillac, în fine, ginerele lui Fernic, n-a putut să-și scape afacerea până ce n-a dat lui Mitiță un comision de 3 milioane... „n'en jetez plus!“

În colonia nemțească care a devenit enormă, căci Bucureștiul e plin de misiuni și paramisiuni economice, agricole, financiare, tehnice etc. s-a deschis război între trei cucoane: d-na Fabricius (soția ministrului), d-na von Coller și d-na von Winterfeldt. D-na Fabricius e prima damă oficială, d-na von Coller e deșteaptă, plină de farmec și cumnată — sau așa ceva — cu Himmler, faimosul conducător al Gestapoului, iar d-na von Winterfeldt (soția reprezentantului Casei Wolf) se ține cu Clodius, Excelență însărcinată cu negocierile economice dintre Germania și noi. Fiecare damă are clanul ei și dă-i! Cum se vede, țigănia nu este un apanaj al românilor!

Scufundările, în număr atât de mare, care s-au săvârșit pe toate căile Mării Nordului în ultimele zile, sunt comentate de întreaga presă europeană. Se vorbește de torpile *magnetice*, ca de o armă infernală și nouă — arma cu care Hitler a amenințat Anglia în discursul său de la

[1] Nu e locul aci să intru în amănunte asupra acestor chestiuni.

Danzig. Se mai spune că nemții ar mai avea și alte arme secrete, cu care ar fi siguri să împiedice aprovizionarea Angliei. Să așteptăm... „Ça promet!"

———

Și Kronprintzul Wilhelm a dat celui de-al III-lea Reich un certificat de legitimitate și o mărturisire de credință... Evident, de bună voie!

———

Fabricius a fost azi-dimineață la mine să-mi povestească vizita sa la Hitler. Führerul a fost foarte mulțumit de spiritul care a dictat intervenția Regelui nostru, dar după răspunsul Angliei și al Franței mai ales, Germania nu se mai poate gândi la pace, ci numai la război, până la nimicirea Angliei. Aci, la noi, în Sud-Estul Europei, Hitler vrea pace și crede că pace va fi, căci Germania nu o va tulbura niciodată *și nici rușii*. Singura teamă a Führerului este ca nu cumva anglo-francezii să nu vrea să creeze un „front Salonic" pe undeva, cu complicitatea Turciei.

N-ar fi imposibil ca cererea Rusiei de a relua negocierile cu Turcia să fi fost sugerată de la Berlin.

———

Gafencu face eforturi disperate să pună în picioare un pact al neutrilor din Peninsula Balcanică, la care să adere și Ungaria și Italia. „Cela ne fait de mal a personne" — dar poate că mai cu folos ar fi să ajungem la ceva cu Rusia... Din nefericire Moscova continuă să se arate inabordabilă pentru noi, ceea ce dovedește că n-are gânduri bune — căci numai cele rele se ascund...

———

(În 23 și în 24 și în 25 nu am însemnat nimic în aceste foi...).
„Et pour cause..."

———

(*Urmează volumul VIII, 1940*)

ADDENDA

17 august—22 decembrie 1936

Ediție de

George Trohani

1936

...Cu toată lipsa de vrăjmăşie între oameni, mai prin toate satele prin care am trecut am văzut inscripţia: „Die Juden sind hier uner = wünscht" (Ovreii nu sunt primiţi aici cu plăcere). Dar aceasta nu e vrăjmăşie, e hitlerism — şi hitlerism înseamnă la urma urmei tot armonie! Inscripţia e de altminteri pusă fără răutate, adusă de orăşeni, căci ruralii, am putut să o constat personal, nu sunt nici măcar antisemiţi. Un singur lucru nu-l vor: războiul — fiindcă, repet, ruralii civilizaţi sunt oameni esenţialmente paşnici, şi ţin la viaţa şi la lucrurile lor.

Şi fiindcă ţin la lucrurile lor sunt şi oameni foarte curaţi. Curăţenia este o a doua caracteristică a aspectelor rurale din ţările occidentale, din ţările germano-anglo-saxone mai ales. Nu numai că pe drumurile ce trec prin sate nu se vede o murdărie, nu se vede o hârtie aruncată — dar nici măcar vietăţi fără rost: nici câini, nici păsări, nici porci pribegi — nici copii mici tăvălindu-se în praf (care de altminteri s-ar căuta în zadar). Toată viaţa familiară se petrece în curţile oamenilor şi acolo în cea mai strictă ordine. Din privirile aruncate peste un gard sau printr-o poartă deschisă am putut să-mi dau seama de ordinea şi de curăţenia ce domnesc până în cea mai săracă gospodărie. În această armonizare morală a tuturor factorilor care joacă un rol în viaţa publică şi privată şi în înfrângerea dezordinii şi murdăriei sub toate aspectele lor, stă puterea şi prestigiul popoarelor într-adevăr civilizate.

---

18 august. Jocurile Olimpice s-au încheiat alaltăieri la Berlin şi psihoza care cuprinsese poporul german a încetat. Steagurile întinse peste toate străzile ca o boltă roşie au fost retrase, rotogoalele (cele 5 cercuri „olimpice") au dispărut de pe tenderele locomotivelor[1], de pe tramvaie şi de pe geamurile prăvăliilor, radiofoanele s-au potolit şi ediţiile speciale nu mai tulbură liniştea nimănui. Germania a dat Jocurilor Olimpice pe care le-a găzduit anul acesta, un caracter ce nu l-au avut până acum. În locul unor competiţii sportive sau atletice, al căror răsunet nu depăşea cercurile restrânse închinate exerciţiilor fizice, Germania s-a

[1] Tenderele *tuturor* locomotivelor din Germania s-au plimbat 15 zile cu cercurile olimpice zugrăvite pe flancul lor. Pe umerii locomotivelor era lipita crucea încârligata.

priceput cu multă dibăcie să organizeze o competiție de *potențial național*, și să transforme un concurs de ordin special într-o manifestare de putere etică și etnică.

Astfel cum s-a înfățișat a 11-a Olimpiadă, sportul nu mai e sport ci o nouă religie care caută să supună omenirea. Sporturile s-au dezvoltat în Anglia, în jurul Universităților și colegiilor în care tineretul căuta *învățătură* și găsea în exercițiile fizice *un compliment igienic* și distractiv de ordin secundar, pentru orele de recreațiune. Obiceiurile contractate în școală au fost încetul cu încetul răspândite în toate straturile sociale engleze, dar locul lor de baștină a fost școala, școala englezească. Pe vremea tinereţelor mele, studenții francezi își petreceau vremea liberă în cafenele jucând biliard sau cărți, studenții germani în localurile corporațiunilor lor cântând „gaudeamus", bând bere și ciopârțindu-și obrazul în *duele ridicole* — numai studențimea engleză juca football, hockey sau tenis. Încetul cu încetul superioritatea regimului englez, mai ales întrucât privește întreținerea sănătății, a fost recunoscută de toată lumea, și sporturile au câștigat drept de cetate și în afară de ținuturile anglo-saxone. Cu sfială la început, cu pasiune tot crescândă mai târziu, tineretul din cele 5 părți ale lumii s-a dedat tot mai mult culturii fizice și exercițiilor menite să dezvolte și să mențină puterea și calitățile trupului. Astfel conceput, *ca un complement al educației cetățenești,* sportul merită toate încurajările. A face însă dintr-însul *princi.pala și aproape unica preocupare* a educației tineretului, *e o periculoasă aberațiune.* Spiritul sportiv, de care se vorbește atât, are părțile lui bune dar nu poate înlocui cultura intelectuală, mai ales în vremurile de înaltă dezvoltare tehnică în care trăim. Abuzul sporturilor a mai avut un rezultat diametral opus cu spiritul în care ele s-au născut: prin definiția, și prin regulile bine stabilite, sportul a exclus până acum *meseria* — or importanța exagerată care s-a dat în vremea din urmă noțiunii *recordurilor* (noțiune de origine americană, ca tot ce e spurcat) a creat adevărați *meseriași ai diferitelor exerciții.* Din acest punct de vedere Olimpiada de la Berlin s-a înfățișat mai mult ca *un circ* cu diverse vedete, decât ca un concurs al diferitelor performanțe naționale.

Iată de ce *reprezentația* dată la Berlin n-a însemnat lucru mare din punct de vedere sportiv, oricât de paradoxală ar părea afirmarea. S-au distins țările care au pregătit meseriașii cei mai buni, câțiva specialiști care au renunțat la orice altă îndeletnicire în vederea tumbelor pe care urmau să le facă la Berlin, în numele unei națiuni de cele mai multe ori cu totul străină de asemenea exerciții și metode. A reînviat, pe altă scenă, regimul gladiatorilor din vechime la care s-au adăugat și gladiatritele. Așa se explică că în această ultimă Olimpiadă, Anglia care rămâne, orice s-ar zice, țara în care sporturile, în adevărata lor con-

cepție, sunt cele mai bine împământenite — n-a obținut decât 4 medalii, pe când Germania a obținut 33 și Statele Unite 24 (grație atleților negri).

În afară de aceste considerații trebuie recunoscută puterea de organizațiune a Guvernului lui Hitler care a știut nu numai să impună lumii întregi falsul său punct de vedere — fals în ceea ce privește concepția noțiunii de sport, dar nu și în ceea ce privește exaltarea spiritului și prestigiului german — dar și să comunice națiunii germane întregi un entuziasm și o solidaritate de gândire și de acțiune, cum nu s-a mai văzut de la declararea războiului din 1914. În tot cazul, Olimpiada de la Berlin trebuie însemnată ca un eveniment de mare importanță istorică.

———

Aseară, între orele 5 și 8 m-am dus pe jos la Friedberg și m-am înapoiat tot așa. Friedbergul e un orășel foarte vechi — o casă de pe piața centrală poartă data clădirii sale: 1333 — cu un castel medieval (împrejmuit cu ziduri groase și cu turle) și cu o biserică cu ifose de catedrală. Biserica nu e interesantă, arhitectură gotică tardivă, construcția concepută în stil mare și terminată în sărăcie. Zidurile romantice ale castelului, cu iedera care se agață de ele, cu un „glaris" transformat într-o minunată grădină, cu turlele lor masive — formează în schimb un tablou cât se poate de atrăgător. Zidurile se ridică în jurul unui conglomerat de clădiri de tot felul, printre care un palat modest clădit în piatră roșie de un „Kurfürst" de Hessa, în care s-a născut Alexandra Feodorovna, ultima și nenorocita Împărăteasă a Rusiei, menită să moară asasinată tocmai în Siberia. După război, palatul a trecut în posesia Statului și adăpostește astăzi autoritățile circumscripției administrative. Înainte de război, palatul din Friedberg a adăpostit însă de mai multe ori perechea imperială rusească, Împărăteasa făcându-și în mai multe rânduri cura la Nauheim. Masseurul meu îmi povestește că a întâlnit deseori pe Țarul Nicolae, mergând singur și pe jos de la Friedberg la Nauheim. Ce gânduri l-or fi purtat pe drumul pe care-l calc și eu acum? Probabil că nu se gândea la tragicul său sfârșit, ci mai mult să nu feștelească buchețelul de flori pe care desigur îl ducea scumpei lui Alex.

Și fiindcă m-am apropiat de capetele încoronate, trebuie să însemnez aci adânca emoție ce m-a cuprins aseară la citirea scrisorii pe care Ana Boleyn a adresat-o din Turnul Londrei crudului ei soț Henric al VIII-lea în ziua de 6 mai 1536 (publicată în Albatross Book of English Letters). E o minune de frumusețe, de demnitate, de bunătate și ar trebui să figureze în loc de onoare în toate antologiile. Deși scrisă acum 400 de ani, e plină de un farmec viu, ca și cum ar fi fost scrisă ieri. Din

două lucruri una: sau scrisoarea n-a fost scrisă de dânsa, sau Ana Boleyn a fost o personalitate de înaltă intelectualitate — lucru puțin cunoscut până acum.

———

19 august. Ziarul *Le Matin* reproduce o fotografie luată cu prilejul plecării d-lui Leon Blum în concediu. Dl Blum pleacă cu automobilul, și e prins în momentul când urma să se urce într-însul, „prét à monter en voiture où Mme Leon Blum tient déja le volant". Am impresia că d-na Blum „ține volanul" nu numai în automobil. Borcicele din Brăila pot fi mândre: iată pe una de a lor instalată în pantalonii lui Colbert, poate chiar sub patrafirul lui Richelieu. O mică compensație pentru neplăcerile impuse de Hitler neamului ales.

———

Războiul civil din Spania, unde puterile se cam cumpănesc, unde o jumătate din țară se bate cu cealaltă și unde sfârșitul măcelului e greu de prevăzut — a pus pe pacifiști și pe democrații din Franța și din Anglia la grea încercare. Ei, care fac atâta zarvă la Geneva pentru o lovitură de pușcă între două țări, să nu intervină fiindcă ostilitățile se desfășoară în limita hotarelor aceleiași țări? Ce se face „umanitatea", și dacă „securitatea colectivă" nu e pusă la încercare, nu e oară pusă soarta „bolșevismului" simpatizat pentru moment, în mod atât de absurd, de cele două Mari Puteri Occidentale? Considerațiuni la care se mai adaugă antipatia engleză principială pentru „mișcările de generali" și pentru dictatură de orice fel și grija Frontului Popular francez pentru soarta celui din Spania. Franța a și luat *inițiativa unei înțelegeri internaționale de neintervenține* — așa a numit-o fără să bage de seamă că merge împotriva principiilor *de intervenține* geneveze fața de manifestările forței brutale în conflictele dintre națiuni. Scopul Guvernului francez a fost însă înainte de toate să împiedice o asistență a frontului naționalist-spaniol, fie și indirectă, din partea Italiei fasciste sau a Germaniei hitleriste. Inițiativa Franței a fost însă primită cu multe rezerve de Guvernele din Roma și din Berlin, care s-au declarat — deși cu întârziere — de acord asupra principiului de neintervenține, dar au pus anumite condițiuni care complicau negocierile. Faptul, denunțat de ziarele naționaliste franceze, că mai multe avioane „particulare" sunt gata să plece din Tours în ajutorul Guvernului comunist de la Madrid, și mai ales expulzarea fostului atașat militar spaniol pe lângă Ambasada din Paris, nu sunt de natură să accelereze tratativele diplomatice în curs. Maiorul Barraso, atașat militar în Franța își dedese demisia, dupa izbucnirea revoluției, fiindcă Guvernul spaniol îl însărcinase să cumpe-

re avioane şi arme în vederea războiului civil, ordin pe care a refuzat să-l execute, conştiinţa lui nepermiţându-i să procure fie şi unui Guvern legal constituit, arme pentru uciderea cetăţenilor spanioli.

Această atitudine cavalerească, şi care în tot cazul nu avea nici un caracter agresiv, mai ales faţă de Franţa, a fost răsplătită de Guvernul Blum printr-un decret de expulzare, comunicat maiorului Barraso, devenit simplu particular, cu injuncţiunea de a părăsi teritoriul Republicei în 48 de ore. Gestul ministrului de Interne Salengro (et en détail) a indignat cercurile naţionaliste din Franţa precum şi opinia publică din Italia şi din Germania.

De pe linia frontului spaniol, nici o veste decisivă, zilele acestea. Masacre de o parte şi de alta; recordul ororilor pare totuşi să-l ţie trupele credincioase Guvernului.

---

21 august. Am profitat de ziua de repaus de ieri ca să merg la Heidelberg. Până la vârsta de 65 de ani n-am avut alt contact cu acest ilustru centru de simţire şi de gândire germană, decât opereta Alt-Heidelberg, fotografii prin reviste ilustrate, vederi prin filme şi ce am putut citi pe ici pe colea despre vechea Universitate, despre obiceiurile studenţilor, despre castelul ars şi despre cruzimea şi barbaria soldaţilor generalului francez Mélac. De obicei locurile asupra cărora a lucrat mult imaginaţia decepţionează pe vizitator. Nu este însă cazul pentru Heidelberg şi am fost încântat de vizita mea. N-am putut însă să împărtăşesc indignarea Bacdecker-ului şi a nemţilor împotriva generalului Mélac: aşa, în stare de ruină cum se află, castelul se înfăţişază mult mai frumos decât cum ar fi fost altfel şi se încadrează mult mai bine pe fundul împădurit, deasupra oraşului şi a Văii Neckarului. De altminteri starea în care se află pare datorită mai mult incendiului din 1746 decât brutalităţii contelui de Mélac. Faţadele rămase aproape intacte, din timpul Renaşterii, sunt frumoase şi interesante mai cu seamă în Germania unde nu se prea întâlnesc asemenea mărturii ale artei latine. În comparaţie însă, cu modelele înrudite din Italia şi din Franţa, decorul de la Heidelberg pierde mult. Are împotriva lui şi culoarea pietrei, roşie, ca mai toată care a fost întrebuinţată pentru palate şi pentru biserici pe Valea Rinului, culoare care nu se potriveşte cu ornamentica Renaşterii — sau cel puţin nu suntem noi obişnuiţi cu ea.

Jos, la poalele Castelului, oraşul e cât se poate de simpatic. Fără să te ţintuiască pe loc nici un edificiu, ansamblul place. Îmi pare rău, că fiind în vacanţe mi-a lipsit atmosfera studenţească şi universitară, care face farmecul Heidelbergului. Atmosfera Goethiană, şi în anumite cartiere *englezească,* înrudită cu cea de la Oxford sau Cambridge.

La dus (am făcut excursia cu automobilul) am mers prin Frankfurt, Darmstadt și peste șoseaua care duce de a lungul poalelor Odenwaldului, așa numita „Berg-strasse", prin Zwingenberg, Auerbach, Bensheim și Weiheim — iar înapoi, ne-am întors pe noua autostradă, dată în circulație acum un an, între Heidelberg — Mannheim și Frankfurt. Darmstadtul, prin care am făcut o raită cu automobilul mi-a părut puțin interesant. Schloss-ul e onorabil, masiv și simplu, arhitectură de punere la punct din secolul al XVIII-lea, a construcțiilor mai vechi. Și încolo case, case și iar case aliniate pe străzi impecabile — și foarte multe grădini.

Am văzut, și am folosit pentru prima dată, o „autostradă" adevărată, căci cele de la Napoli la Pompei și de la Roma la Ostia cu care am făcut cunoștință în 1932 sunt numai „semi-autostrade". O dublă pistă cimentată, una pentru dus și alta pentru întors, despărțite complect printr-o șuviță de gazon pe care s-au plantat arbori, și care nu comunică de-a dreptul *nicăieri* între ele, aleargă prin câmpii și prin păduri, nu atinge nici un sat și nici un oraș și trece peste sau pe dedesubtul șoselelor și căilor ferate. Din când în când, stații de acces și de ieșire permit de fiecare parte comunicația cu localitățile învecinate. Ca să treci de pe o pistă pe alta, ca să schimbi adică sensul mersului, trebuie să ieși prin una din stații, să treci peste sau pe dedesubtul autostradei, după locuri, și să reintri pe partea opusă.

Fiecare pistă e împărțită în două printr-o linie albă sau neagră care spintecă drumul; cea din dreapta e destinată mersului vehiculelor iar cea din stânga servește pentru întrecerea mașinilor mai lente de către cele mai repezi, așa încât nu e nevoie de nici un semnal și uniformitatea drumului nu e nici măcar tăiată fie și de zgomotul strident al claxoanelor. Mașinile merg, merg fără nici un obstacol în fața lor, ca hipnotizate de linia mediană ce aleargă și ea înaintea lor. Fiecare stație e semnalată printr-un tablou albastru, pe care numele localității celei mai apropiate e înscris cu litere mari albe, așezat pe dreapta autostrăzii, la distanță de un kilometru. Apoi, la 600, la 400 și la 200 de metri de stație, câte un par mare albastru taiat de 3, de 2 și de o linie albă permit mecanicului să-și modereze iuțeala dacă vrea să se folosească de zisa stație pentru a ieși de pe autostradă. Circulația devine astfel automată și e de o monotonie cu atât mai dezagreabilă cu cât nesfârșita panglică albă de-a lungul căreia alergi sfârșește prin a te adormi. Se citează cazuri de accidente datorate ațipirii conducătorului. Pentru distanțe mai mari, autostrăzile constituie un progres real al locomoției, în ce privește timpul (am făcut cei 90 de kilometri de la Heidelberg la Frankfurt într-o oră și un sfert, cu o mașină foarte mediocră) și se adaptează perfect întrebuințării transporturilor automobile: am întâlnit astfel nenu-

mărate autocamioane imense care mai trăgeau după ele una sau două anexe, adevărate trenuri automobile, care n-ar putea circula pe obișnuitele și întortochiatele șosele vechi sau trece prin localități îmbâcsite cu căruțe, cu vite sau alte obstacole. Dar din punct de vedere al turismului nu fac cinci parale; cu cât mai plăcut a fost dusul nostru, pe șosele animat, prin sate și prin orașe interesante, decât înapoierea pe această pistă anonimă și fără viață! Nu încape însă îndoială că autostrăzile vor deveni o serioasă concurență pentru căile ferate, care vor sfârși prin a nu mai fi folosite decât pentru distanțele foarte mari, pentru care automobilul de turism și autobuzul constituie mijloace de transport prea obositoare — și pentru mărfurile prea voluminoase.

Autostrăzile reprezintă o revoluție în mijloacele de comunicație și toate țările se află în fața necesității unor noi și imense investiții, la care nu știi cum unele din ele vor face fața. Căci prețul kilometric de construcție al unei autostrade e imens; în Germania, care s-a pus în capul acestei perfecționări a comunicațiilor și care va avea în curând gata o rețea de 9 000 de kilometri, fiecare kilometru costă circa 400 000 de mărci (aproape 20 milioane de lei!)

---

22 august. Ziarele franceze care-mi parvin cu întârziere, povestesc strălucita primire care s-a făcut la Varșovia generalului Gamelin (generalisimul actual) și anunță cu satisfacție foarte apropiata vizită a generalului Rydz-Smigly la Paris. Aceste vizite de generali sunt poate în legătură cu schimbarea de orientare politică a Poloniei, pe care mi-a semnalat-o în iulie Arcijewski[1].

Războiul civil din Spania continuă tot mai aprig, fără ca rezultatul final să poată fi prevăzut. Nervozitatea e și ea în creștere în celelalte State ale Europei, care încep să se împartă pe față în două, în State simpatizante cu „frontul popular“, adică cu Guvernul comunist (sau sub controlul comuniștilor) din Madrid — și State simpatizante cu mișcarea naționalistă și prin urmare cu Guvernul Franco — Mola din Burgos. Italia fascistă declară prin presa ei că nu va admite niciodată instalarea unui regim comunist în Peninsula Iberică, iar în Franța d-lui Blum se recrutează voluntari și se strâng parale (prin subscripție publică) în folosul Guvernului din Madrid. Negocierile convenției de neintervențiune propusă de Franța stau pe loc, fiindcă fiecare parte înțelege neintervenția în folosul mai ales al unora din beligeranți.

[1] A se vedea pag. 1084 a acestor *Însemnări [în ediția noastră, volumul I din Însemnări Zilnice, p. 409-411].* Poate să însemne și numai o nevoie de bani din partea Poloniei.

Fără să fie încă pericol de o conflagrație generală, nu se știe ce poate aduce ceasul. E la mintea omului că Italia și Germania nu pot admite o bolșevizare a Spaniei care ar fi urmată de o bolșevizare a Franței și ar permite comunismului să le atace din două părți. Pe de altă parte, o înfrângere a Guvernului din Madrid ar însemna o lovitură grea pentru Guvernul „frontului popular" din Franța, așa încât e probabil că și acesta va face tot ce îi va sta în putință, pe sub mână, ca să ajute pe netrebnicii care n-au ezitat să îndrumeze spre prăbușire frumoasa țară ce dincolo de Pirinei.

Și în această situație critică, Titulescu nu se mișcă și-și continuă concediul lăsând biata Europă fără cârmă. Sau poate că, în izolarea lui, pregătește planul unei împăcări generale? Desigur că Mussolini, Hitler, Stalin și chiar Blum — Blum fără să mai vorbesc de Edenicul Anthony, îl așteaptă cu înfrigurare, ca pe un Salvator.

———

24 august. Folosit de ziua de repaus de azi (fără bae) pentru a vizita Marburg și Giessen. Zi minunată, caldă și senină. Din Marburgul istoric a mai rămas un castel al landgrafilor de Hessa, și o biserică gotică închinată Sfintei Elisabeta, din aceeași familie. În vechiul castel care se ridică pe muchea dealului, și în care Filip cel Bun a adunat, în 1529, pe Luther, pe Zwingli, pe Melanchton și pe alți capi ai mișcării Reformiste — în vederea unei zadarnice încercări de împăcare cu Biserica din Roma — se fac reparațiuni, așa încât nu l-am putut vizita. Se zice că sunt săli frumoase. Se poate, dar judecând după fațadele clădirilor, nu cred să fie nimic foarte interesant.

Orașul se ridică în semicerc și în terase pe poalele dealului, la picioarele castelului și a păstrat, cu ulicioarele lui abrupte, cu casele așezate unele peste altele, tot pitorescul trecutului.

În vale, între deal și rîul Lahn se ridică biserica Sfânta Elisabeta care trece drept unul din cele mai importante monumente arhitectonice ale Germaniei. Terminată pe la sfârșitul secolului al XIV-lea, înfățișează o mostră, rămasă intactă, a stilului ogival din acea epocă. Linii simple, ornamentică cât se poate de redusă, alcătuiesc o operă interesantă, dar lipsită de vlagă și de viață. Lipsesc dimensiunile și proporțiile catedralelor din Franța, precum și toate acele accesorii de ordin plastic fără de care stilul gotic rămâne neînsuflețit. Monumentul nu dă impresia operei unor mari animatori ai pietrei cioplite, ci pare mai mult a fi realizarea unui proiect școlar, întocmit cu respectul canoanelor de discipoli sârguitori. În biserica aproape goală — a trecut valul Reformei peste ea — au mai rămas o serie de monumente funerare ale vechilor landgrafi, o capeluță din secolul al XIII-lea cu sarcofagul Sfintei

Elisabeta și racla de argint poleit în care s-au păstrat osemintele Sfintei. Racla e o operă însemnată, din același secol, și trece drept cea mai bogată și frumoasă lucrare a giuvaergiilor din acele timpuri. În comparație cu sicriul lui Tutankamon, din Cairo, e o operă baroară ce subliniază toată deosebirea concepțiilor artistice ale celor două civilizații.

Marburgul de azi, în care au rămas încastrate dar moarte aceste rămășițe ale trecutului, nu mai trăiește decât prin Universitatea locală care se ridică din mijlocul orașului, pe poalele dealului, instalată într-o veche mănăstire Dominicană din care a mai rămas intactă numai biserica. Clădirea nouă, în stil ogival și ea, așezată pe steiul ei de piatră, înăbușită de plantele agățătoare care îi îmbrobodesc ferestrele, e de un efect minunat. Alături de Universitate, ceva mai sus, un „Rathaus" vechi, interesant numai fiindcă e vechi. Încolo, în tot orașul și la fiecare pas, numai institute speciale universitare, și clinici. Până și grădina botanică, îngrijită, bogată și umbroasă e în centrul cartierului modern de la poalele dealului.

Această atmosferă universitară lipsește cu totul la Giessen, deși există și aci o Universitate veche. Dar a fost mutată în ultimele decenii, ca o anexă, la mahala, dacă se poate întrebuința această expresie orientală și peiorativă pentru grădinile care constitue periferiile îngrijitelor orașe germane. Giessen e un oraș comercial și industrial, cu mari depozite militare fiind un „Knottenpunkt" (un răscruci) al comunicațiilor feroviare. Orașul vechi — căci Giessenul e vechi și a fost multă vreme capitala Hessei — e închis într-un inel de verdeață alcătuit de splendidul parc circular sădit pe locul dărâmatelor ziduri și al șanțurilor, din care nu se mai vede nimic. În afara acestui inel se întinde orașul nou, mahalale cum mi-am permis să spun mai sus. O vilă mai frumoasă ca alta, și numai verdeață.

În orașul vechi, multe case neatinse din veacul al XV-lea și al XVI-lea, dar nimic foarte interesant. „Schloss-ul" devenit o cazarmă pentru batalioanele hitleriste, și în parte un muzeu, e o clădire greoaie din secolul al XVI-lea pe sfârșite. Într-o parte a parcului circular, încadrat de verdeața, statuia lui Liebig, monument mediocru, și mai departe, tot pe linia parcurilor un teatru cu pretenții, ca în fiecare oraș german ce se respectă. Giessen, care și-a îndoit populația în câteva decenii, e oraș de viitor.

---

25 august. După Italia, a aderat și Germania la propunerea franceză pentru încheierea unei convenții internaționale de neintervenție în războiul civil din Spania. Se vede că și Germania și-a dat seamă că ajutorul oficial sau în tot cazul oficios al Guvernului francez și al Guver-

nului Sovietelor ar fi fost mai eficace pentru Guvernul spaniol decât al Reichului sau al Italiei pentru naționaliștii de la Burgos. Și apoi, ce e un petic de hârtie! Mai rămân atâtea căi deschise pentru ajutoarele clandestine! De o parte și de alta, nu e vorbă.

Știrile din Spania sunt tot contradictorii sau incerte. Faptul că revoluționarii n-au putut pune mâna pe Madrid din primele zile ale insurecției, când Guvernul se găsea nepregătit, nu e în favoarea lor. Timpul lucrează întotdeauna și pretutindeni în favoarea Guvernului.

La Moscova se dă din când în când câte o sinistră lovitură de teatru, care costă viața câtorva nenorociți. Acum în urmă s-a încercat un proces împotriva lui Troțki (refugiat în Norvegia), lui Zinoviev, lui Kamenev[1] și a altor 13 complici ai acestora, acuzați toți că au vrut să schimbe regimul și să asasineze pe Stalin. Dezbaterile procesului au fost duse într-o atmosferă bizară, acuzații au mărturisit tot ce li s-a cerut (afară de Troțki, care a protestat din Norvegia, în scris), au renunțat la apărători, dar n-au lămurit nimic. În afară de mărturisirile lor, nici o probă n-a putut fi adusă împotriva acuzaților. Câteși șaisprezece au fost condamnați ieri la moarte prin împușcare ...

Se pare că situația lui Stalin e mai puțin sigură decât ar părea de departe. Opoziția grupată în jurul lui Zinoviev și Kamenev câștigă teren, iar Stalin a trecut în defensivă. Iată cum descrie reporterul unui mare ziar englez[2] existența dictatorului roșu:

„Stalin trăiește retras în Kremlin ca într-o fortăreață. El e azi omul cel mai bine păzit din lume. Ar fi mai ușor să furi giuvaerele Coroanei în Turnul Londrei decât să te apropii de Stalin la o distanță convenabilă pentru o lovitură de revolver. O adevărată armată de compatrioți georgieni veghează în jurul lui. Apropierea oricui e semnalată. O rețea de fire încărcată cu electricitate la înaltă tensiune înconjură Kremlinul și amenință pe orice nechemat ar vrea să intre.

Ușile apartamentului lui Stalin sunt fără clențe și se deschid și se închid prin niște resorturi comandate prin butoane electrice ce se află pe biroul dictatorului. Mai înainte Stalin se plimba cu plăcere prin Moscova; acum aproape nu mai iese din Kremlin, și când iese, circulă într-un automobil blindat precedat de 3 automobile ale Poliției, urmat de alte 3 și cu 12 motociclete de o parte și de alta. Tot ce mănâncă e în prealabil analizat cu atenție, deși nu e servit decât de bucătarul lui

---

[1] Numele adevărat al lui Kamenev e Rosenfeld, al lui Zinoviev, Radomisselsky ovrei amândoi.

[2] Sunday - Express.

georgian. Stalin pare foarte obosit și abătut de toate aceste precauțiuni pe care e silit să le ia ca să-și apere viața". Să mai fie și el plictisit, căci destul a plictisit pe alții!

Am lăsat instrucțiuni la București să nu mi se trimită nici scrisori nici gazete, ca să am o lună de odihnă în acest frumos și liniștit Nauheim, așa încât nu mai știu nimic din cele ce se petrec în România. Deschizând astăzi ziarul francez *Le Matin*, citesc următoarele telegrame sub titlul: *L'Agitation en Roumanie*:

„Bucarest 24 Aout. (Sud-Est[1]*).* — Hier après midi, est arrivé à Galatz M. Oscar Stoinesco (?) secrétaire général du groupement de la *Croisade Roumaine*, dont le chef, M. Michel Stelesco fut assassiné récemment, ainsi qu'on le sait, dans un hopital de la Capitale par des partisans de la *Garde de Fer*.

M. Stoinesco qui avait été salué à son arrivée par des membres de la *Croisade Roumaine*, s'aperçut alors qu'il était parvenu dans le centre de la ville et qu'il était suivi par des «Gardes de Fer». S'étant réfugié dans la cour d'un immeuble, ceux-ci l'y rejoignirent et le blessèrent grièvement à coups de couteau et de matraque.

Les représentants locaux de la *Croisade Roumaine* avertis an hâte se rendirent sur place et réussirent ă arrèter l'un des agresseurs nommé Popesco[2], étudiant à Bucarest. M. Stoinesco a été transporté dans un hopital de la Capitale".

Și alta:

„Bucarest, 24 Aout (Tot Sud-Est, bineînțeles). — Menacé de mort par une délé-gation de la *Garde de Fer* qui s'est présentée ă son domicile et a lu une déclaration dans ce sens à son épouse, M. Madgearu, ancien ministre des Finances et secrétaire général du parti national-paysan, a envoyé au roi un télégramme, dans lequel il met sa vie sous la haute protection du souverain".

Ce o mai fi și asta? Prima telegramă o mai înțeleg, e un fapt divers fără importanță — dar pe a doua o pricep mai puțin. Să fie amicul Madgearu care-și face puțină publicitate?

Tot din *Matin* aflu că generalul Samsonovici a sosit la Varșovia. Să îi fi dat voie Titulescu, în urma vizitei lui Gamelin în capitala Poloniei? Sau poate că s-au mai *încălzit relațiile* noastre cu Beck de când Rydz Smigly s-a hotărât să facă „sluji" la Paris. Toate se pot: poate să vedem și pe Titulescu în brațele lui Beck, și viceversa.

---

[1] Adică Mircea, alias Hirsch, omul subvenționat de Titulescu.
[2] Ce reclamă rea pentru biata Elvira!

27 august. Prin urcarea serviciului militar de la 1 an la 2, decretată acum câteva zile de Hitler, Germania se va afla de la anul viitor înainte în posesia unei armate active formidabile. Contingentul anual recrutat fiind de 500 000 oameni, totalul trupelor de primă linie va fi de 1 milion de oameni la care trebuie să se adauge: trupele de poliție (shupo), formațiunile hitleriste S.S. și S.A. precum și asociațiunile „de sport aerian" — în total alți 500 000 de oameni. Dacă se mai ține seama că toți cetățenii germani valizi sunt obligați să slujească 12 luni în „serviciul militarizat de muncă", în anul care precede chemarea lor în armată, se poate afirma că Germania a reintrodus de fapt serviciul de 3 ani și că dispune de 2 milioane de oameni sub drapele în timp de pace.

Pretextul dat de Hitler pentru introducerea serviciului de 2 ani, e necesitatea de a face față înarmărilor Sovietelor. Reiese clar acum, că campania extrem de violentă dusă de presa germană în timpul din urmă împotriva comunismului și comuniștilor și împotriva propagandei acestora în țările străine — avea mai ales de scop justificarea măsurii militare plănuite. În realitate, Hitler a căutat orice pretext ca să ridice potențialul armatei germane fără prea multe proteste. De fapt, protest, n-a fost nici unul, nici măcar un ecou, din partea Franței, al dezaprobării anodine pe care și-o îngăduise acum un an, când Hitler a decretat serviciul militar obligatoriu.

Numai presa, din toate țările, comentează cu vivacitate evenimentul. Presa franceză dă cifre și dovedește că la anul armata germană va fi cea mai puternică din lume. Presa engleză socotește măsura luată de Germania ca foarte gravă, dar nu vede nimic de făcut, violarea Tratatului de la Versailles fiind un fapt îndeplinit, demult. Presa poloneză e foarte îngrijată şi afirmă că măsura luată de Hitler anulează de fapt pactul decenal încheiat între Germania și Plonia. Rezultatul final e că Hitler se află astăzi în capul unei armate mai tari decât a fost a Împăratului Wilhelm și rămâne de văzut ce va face cu ea.

Cei 16 condamnați la moarte în procesul Troțki-Zinoviev-Kamenev au fost executați — afară de Troțki — în curtea închisorilor din Moscova. De la Oslo, Troțki țipa: „Am datoria să răzbun una din cele mai mari crime din istoria lumii!" În gura complicelui lui Lenin și al CEKA din 1917/1918, asemenea cuvinte nu sunt lipsite de farmec. Pe de altă parte se anunță noi procese la Moscova, unde pare-se că Stalin și oamenii lui vor să se scape de toți bolșevicii din prima oră, rămași cu mult prestigiu în partid — și toți împotriva regimului actual.

Adeziunea Rusiei Sovietice la convenția franceză de neintervenție în Spania, adeziune pe care ziarele au anunțat-o ieri, va corespunde probabil la o trimitere de bani și mai intensivă la Madrid, din partea Kominternului.

Întâmplător, citesc plin de mirare în *Le Matin*, vestea funeraliilor d-nei Juliette Adam care au fost săvârșite în ziua de 24 august la Callian, lângă Toulon. O credeam moartă demult, pe vestita întemeietoare a periodicului *La Nouvelle Revue*, pe femeia care între 1880 și 1890 a ținut deschis cel mai celebru salon literar din Paris și despre care nu s-a mai auzit nimic de mai bine de douăzeci de ani. Trebuie să fi fost foarte în vârstă.

Presa poloneză crede a ști că vizita pe care Regentul Horty a făcut-o zilele trecute lui Hitler, la Berchtesgaden ar fi fost motivată de intenția ungurilor de a reintroduce cât de curând serviciul militar obligator, în opoziție cu prescripțiunile tratatelor în vigoare. Horthy ar fi vrut să știe ce atitudine va lua Germania în cazul în care Mica Înțelegere s-ar opune cu forța la desăvârșirea proiectatei măsuri. Că Ungaria își sporește armamentul e un lucru cert; că ar vrea să reintroducă serviciul militar obligator, e probabil — și de ce nu ar face-o când toată lumea calcă tratatele fără nici o sancțiune? Dar ce vor ungurii de la Hitler? Să fie așa de naivi încât să creadă că Germania ar pune foc Europei și ar risca un singur om de dragul lor?

Dl dr Schacht, guvernatorul Reichsbank-ului și ministrul Economiei Naționale e la Paris, unde întoarce vizita pe care i-a fcut-o dl Labeyrie, guvernatorul Băncii Franței. Acesta este pretextul călătoriei, în realitate Hitler caută o apropiere cu Franța și a trimis pe Schacht *să stea de vorbă*. Nu putea alege mai bine, Schacht e azi omul cel mai indicat, în Germania, ca să reușească într-o asemenea misiune. Dar va găsi cu cine să vorbească? Îl vor pricepe Blum și Sub-Blumii înfeudati Moscovelor franceze de la Villette și de la Pantin?

---

29 august. Vizitat ieri-dimineață Mainz, de unde, cu tramvaiul (20 de minute) m-am dus să iau dejunul la Wiesbaden. Încântat de catedrala din Mainz, veche construcție în stil romanic, restaurată de mai multe ori, din nefericire cu adausuri în stil gotic. Dar așa cum e, im-

pune, și proporțiile navei sunt mărețe și reușite. Biserica are particularitatea de a se înfățișa cu 2 abside și fară fațadă. Absida și turnul care dau pe piață (Markt) sunt de toată frumusețea, și restauratorii au respectat vechiul stil romanic. Partea superioară a turnului, evident adăugată e cu totul inutilă, și încurcă privirea degeaba. În interior sculpturi tumulare gotice, interesante, dar mai mult pentru specialiști decât pentru ochii oamenilor care caută numai frumosul și armonia. Un „chiostro", în stil gotic tardiv, cât se poate de antipatic — dar din grădina pe care o îngrădește, priveliștea asupra catedralei e minunată.

Un frumos palat, în stilul francez al secolului al XVIII-lea, al Ordinului Teutonic, ulițe strâmte în vechiul oraș cu culoarea lor locală, un „Schloss" rămas de pe urma Kurfürstilor dispăruți, amestecul rămășițelor vechi cu cel mai modern urbanism, Rinul care dă prestigiul său malurilor pe care le scaldă, „domul" care domină tot și se zărește de pretutindeni — fac din Mainz un oraș interesant și plin de farmec.

———

Amicul meu Radovici m-a chemat la telefon de la Karlsbad ca să-mi dea vesti politice din țară, crezând că mă interesează. Pasionat de politică, dânsul primeste necontenit știri de la București. Pare că amenințarea lui Madgearu de către Garda de Fier — care se adeverește astfel — și telegrama adresată Regelui de viitoarea victimă, au încurcat ițele politice. Fapt este că ilustrul Sasu, ministrul Agriculturii, abia sosit la Karlsbad, a fost rechemat telefonic de Tătărescu și a plecat la București — afirmă Radovici. N-am nici o grijă: nu se va întâmpla nimic grav. Nimic nu poate clinti pe Tătărescu, în afară de bunul plac al Regelui, care știu că nu se va manifesta *acum* împotriva lui.

———

Ce s-o fi petrecând în Rusia? În afară de procesul care s-a terminat cu masacrarea a 15 din cei 16 acuzați, nu știm nimic. Pare însă că se petrece ceva serios, și că lucrurile nu s-au liniștit cu osândirea lui Zinoviev, lui Kamenev și a complicilor, mai bine zis a prietenilor lor. Ziarele de azi anunță arestarea generalului Putna, atașat militar la Londra. A fost chemată la Moscova și soția generalului, care a plecat din Anglia cu 7 cufere, însă a fost silită de membrii Ambasadei sovietice din Germania să le lase la Berlin, în seama lor. Gospodina Putna s-a supus, și a continuat călătoria spre Moscova, fără bagaje. Curajoasă femeie!

———

Campania electorală pentru alegerea Președintelui Statelor Unite fiind în toiul ei, candidații nu mai știu ce să inventeze ca să atragă sim-

patiile alegătorilor. Bineînțeles că toate „bluff-urile" sunt îngăduite. Roosevelt, care se reprezintă, a găsit una bună. A anunțat că va invita — dacă va fi reales — pe Regele Eduard al VIII-lea, pe Președintele Lebrun și pe d.d. Mussolini, Hitler și Stalin, la o conferință menită să asigure *pacea permanentă.* Gluma e bună, dar ce cap va face bietul Lebrun alături de Mussolini, de Hitler și de Stalin? Probabil că va învăța pe Eduard al Angliei să joace „belota".

Generalul Rydz Smigly s-a și anunțat în Franța pentru ziua de 2 septembrie. Trebuie sa aibă Polonia nevoie mare de bani.

---

30 august. Inamicii lui Stalin par să fi pătruns până în rândurile armatei roșii, și acesta ar fi faptul care a motivat procedura sumară și drastică în ultimul proces politic judecat (vorba vine) la Moscova. Corespondentul ziarului *Daily Express* ar fi aflat la Varșovia, că după o lungă conferință cu Stalin, șeful G.P.U.-ului ar fi primit împuternicirea să aresteze pe oricine ar bănui dânsul ca adversar al regimului. E vorba de o epurare generală a cadrelor sovietice, în stil mare, așa cum nu s-a mai făcut până acum. Generalii Schmidt, Sapajnikov, Kuznețzov și Tulijn au și fost arestați, și multe ziare mai vorbesc și de 7 000 alte arestări, printre soldați și ofițerii de toate gradele, bănuiți să fi pus la cale un complot pentru uciderea lui Voroșilov, șeful armatei roșii. În toate garnizoanele rusești au fost împărțite foi volante prin care se face apel la revoluție și în care se spune între altele: „Troțki, conducătorul vostru și făuritorul Armatei e în surghiun, luptați pentru el! Răzbunați pe Zinoviev și pe Kamenev!"

Witzleben[1] a sosit ieri la amiazi, pe neașteptate, la Nauheim, să-mi facă o vizită. Vine cu automobilul de la Köln și trece prin Frankfurt spre țară. M-a plimbat cu Mercedesul lui și cu șoferul Costică prin Hamburg și prin Ober-Ursel până la Cronberg, loc minunat, o vale numai grădini și vile. Castelul Friedrichshof, construit pentru Împărăteasa Frederic la sfârșitul veacului trecut, e o construcție bloncoasă și ursuză; noroc că e ascunsă în mare parte de arborii bătrâni care o înconjoară.

---

[1] Iob von Witzleben, fost ofițer prusac, fost director ale sucursalei lui Dresdener-Bank în București; actualmente unul din directorii Societății Bancare Române.

Ziarele din Frankfurt anunţă pentru mâine un Consiliu de Miniştri important la Bucureşti în care se va hotărî fie măsuri severe împotriva grupărilor extremiste (de dreapta), fie demisia Guvernului.

---

31 august. Deşi nu primesc nici o gazetă din ţară şi deşi mi-am tăiat pe cât se poate orice legătură cu Bucureştii, îmi pare că ghicesc de la distanţă dedesubtul piesei care s-a jucat în „serai-ul" de la Sinaia, şi care se rezumă la debarcarea lui Titulescu — nimic mai mult şi nimic mai puţin. Ce nu cunosc, sunt dedesubturile dedesubtului: să fie o adevărată debarcare, şi Regele să-şi fi realizat astfel planul de mult urmărit de a se debarasa de singurul element recalcitrant din Guvern — sau să fie o abilă manevră a lui Titulescu care să îi permită să facă parte, mai uşor, din viitorul Guvern? Nu voi putea lămuri situaţia adevărată decât după înapoierea mea în ţară şi mărturisesc că din depărtare ea nu mă pasionează deloc. Titulescu e un caraghios, şi Regele nu-mi inspiră multă încredere.

Într-o scrisoare datată din 28 august seara expediată cu avionul şi primită ieri, 30 august la amiazi, prietenul meu Filip îmi scrie:

„În urma ultimei audienţe a primului ministru la Rege s-au ivit simptome de criză politică: toţi miniştrii au fost rechemaţi din concediu, iar Victor Antonescu şi Franasovici care se găseau în străinătate au anunţat că sosesc imediat în ţară. Criza se pare că a fost dezlănţuită de faptul că Guvernul — neluând măsuri împotriva gărzilor de dreapta — este ameninţat de naţional-ţărănişti cu organizarea gărzilor verzi, deci sunt posibile tulburări.

O parte din Partidul Liberal cere Guvernului să ia măsuri energice pentru menţinerea ordinei. Se pretinde că nu există acord complect în Guvern asupra măsurilor care ar trebui luate.

Luni[1] ar urma să fie un consiliu de Cabinet care să decidă asupra acestor măsuri. Informaţiile sunt contradictorii. Se poate ca alarma să fie dată chiar de şeful Guvernului pentru a-şi asigura solidaritatea tuturor şi deci Guvernul să meargă înainte luând măsurile necesare pentru menţinerea ordinei, după cum nu este exclusă o schimbare de echipă sau chiar de regim. Cercuri din anturajul primului ministru spun că dacă liberalii rămân la putere, este foarte posibil să avem o schimbare la Externe.

Naţional-ţărăniştii se folosesc de toate presiunile externe şi interne pentru a provoca acum criza de Guvern, fiind convinşi că formula de

[1] În 31 august.

dreapta sau de centru nu este încă închegată. Se fac în special presiuni de ordin extern în legătură cu contractele de armament. Din informațiunile ce deținem se pare că național-țaraniștii au Sus o situațiune ceva mai bună și cercurile lor conducătoare cred că ar putea profita de acest moment politic care li se pare favorabil. Nu se poate face nici o prevedere astăzi, etc. etc."

Lucrurile — aranjate probabil dinainte — au mers însă mai repede decât își închipuia prietenul Filip, și ziarul *Le Matin* din 30 august publică următoarea telegramă:

„*Bucarest, 29 Août.* M. Tataresco, président du Conseil, après avoir été reçu en audience par le roi à Sinaia et avoir présidé un dernier conseil extraordinaire[1] de Cabinet a annoncé qu'il avait présenté au Souverain la démision collective du Gouvernement.

Dans un communiqué à la presse, M. Tataresco a déclaré:

- Nous avons considéré qu'il était nécessaire de procéder à un large remaniement du Cabinet et, dans ce but, j'ai présenté ma démission au roi qui l'a acceptée et qui a bien voulu me renouveler sa confiance en me chargeant de former le nouveau Gouvernement. Celui-ci sera constitué dans les vingt-quatre heures."

Frankfurter Zeitung de azi-dimineață, în fine ne aduce vestea constituirii noului Minister, care a depus jurământul ieri duminică 30 august, și care s-a alcătuit precum urmează:

G. Tătărescu, prim-ministru — Inculeț, ministru fără portofoliu și vicepreședinte al Consiliului — Iuca, la Interne — Victor Antonescu la Externe — Cancicov la Finanțe — Mircea Djuvara la Justiție — Valer Pop la Industrie și Comerț — Franasovici la Comunicații — Nistor la Muncă — Sasu la Agricultură — general Paul Angelescu la Apărarea Națională — dr. Costinescu la Sănătate — Iamandi la „Arte și Culte" (?)[2] — dr. Angelescu la Instrucție — Lapedatu și Negură, miniștrii fără portofoliu.

Excluderea lui Titulescu din Guvern și a lui Inculeț de la Interne, iată tot scopul și tot sensul remanierii. Celelalte rocade și numiri nu prezintă nici o importanță.

Frankfurter Zeitung comentează cu un viu interes ieșirea lui Titulescu și publică o telegramă din Paris în care se arată surprinderea și nemulțumirea cercurilor politice franceze față de exoflisirea omului care se identificase întru atât cu politica franceză încât multă lume se întreba dacă reprezintă interesele unui Stat străin sau pe ale Franței însăși. Surprinderea a fost cu atât mai mare, cu cât s-a dovedit astfel că există *si altă Românie,* care nu e câtuși de puțin dispusă să se arunce în

[1] ?

[2] Minister nou! Intelectualii pe mâna unui bețiv analfabet!

bratele Sovietelor, ceea ce s-ar fi întâmplat desigur dacă Titulescu ar fi continuat să îndrumeze politica română, fie și de la hotelul Ritz din Paris, sau de la St. Moritz, sau de pe Riviera franceză".

Gazeta germană mai vede în concedierea lui Titulescu *un avertisment* dat Franței ca să nu continue să se dea cu mâinile și cu picioarele legate alianței cu Moscova.

Ca consolație, unele ziare din Paris scriu (tot dupa *Frankfurter Zeitung*) că absența lui Titulescu din fruntea Ministerului de Externe român, va fi de scurtă durată. Mai știi! Titulescu, care se află pe Rivieră, a fost intervievat de un gazetar francez căruia i-a spus că n-a aflat despre schimbarea de Guvern din România decât după ce aceasta a fost un fapt îndeplinit. „Foarte bine, a declarat Titulescu gazetarului, Guvernul român nu mai are nevoie de serviciile mele. E dreptul lui. Dar aș fi preferat să fiu pus în cunoștință despre aceasta înainte ca primul ministru să se fi debarasat de persoana mea". Titulescu a mai declarat că-și rezervă să vorbească mai târziu asupra proiectelor sale politice.

În rezumat Regele și-a făcut cheful, și debarcarea lui Titulescu rămâne un lucru bun, și o notă bună la activul Suveranului. Pentru Guvern, plecarea lui Titulescu e însă o mare slăbire, așa încât, chiar dacă Regele a mai promis lui Tătărescu să-l mai ție, nu cred că se va putea ține de cuvânt. Dar i-o fi promis? În tot cazul, voi găsi în țară o situație schimbată, și poate că va mai fi totuși ceva de făcut. Vorba românului: nu știi de unde sare iepurele.

Bineînțeles că Tătărescu a dat un interviu sonor (reprodus în parte de *Frankfurter Zeitung*) prin care afirmă că nimic nu se va schimba în politica României, că Guvernul a devenit mai omogen și că preocuparea lui esențială e înzestrarea armatei, pe care o va urmări mai departe și pentru care va cere un nou credit de cinci miliarde de lei. Nu lipsește din interviu nici cupletul de mulțumiri adresate lui Titulescu pentru însemnatele servicii aduse țării. „Le coup de pied de l'âne ..."

---

1 septembrie. Urmare la povestea cu ... „Titulescu roșu". Ziarele franceze au și început, cu multă abilitate, campania pentru Titulescu. Ele publică următoarea telegramă a Agenției Sud-Est, datată de la București dar evident dictată lui Mircea de Titulescu, la Cap Martin:

„*Bucarest 30 Août.* Depuis la dernière[1] démission de M. Titulesco, le Gouvernement s'était engagé formellement et publiquement (ba dedese chiar proces verbal la mână, amicului!) à pratiquer une politique intérieure compatible avec la politique extérieure défendue par

[1] Acest „la dernière démission" e foarte bine adus ca să facă pe cititori să creadă, fără să o spună ritos, că și acum, adică a doua oară a fost tot „demisie", iar nu „dare afară".

M. Titulesco — et qui comporte la fidelité aux alliances et le respect des traités[1].

En pratique on sait que l'agitation des extremistes et des racistes germanophiles[2] a continué (!!!), qu'elle a amené l'assassinat de M. Stelesco, ancien député (și ar putea să se adauge: și escroc) et les menaces de mort contre M. Virgile Madgearo, ancien ministre des Finances et secretaire-général du parti national-paysan, ainsi que du docteur Lupu, ancien ministre de l'Intérieur, egalement membre du parti national-paysan.

Les nationaux-paysans avaient décidé d'organiser en hâte les gardes de défense paysanne, ce qui a porté au paroxysme (!!) l'agitation politique. Une crise de Gouvernement est sortie qui à la stupéfaction générale (stupefacția a fost a d-lor Titulescu și Hirsch-Mircea) s'est terminée non pas par un désaveu des éléments que l'opposition (adică „l'opposition", toată opoziția de azi a Guvernului, e reprezentată după jidanii și jidăniții de la Paris de Partidul NaționalȚărănesc: abilă insinuare!) indiquait comme responsables de l'agitation ainsi créée dans le pays, mais par l'exclusion de M. Titulesco. Celui-ci a été tenu dans une ignorance complète de tous ces événements jusqu'à samedi (29 Août), tard dans la nuit, lorsqu'un télégramme qui lui fut envoyé par le président du conseil le remercia des services rendus et lui annonça la formation d'un ministère uniquement de membres du parti libéral.

La censure ayant permis aux journaux de donner, dans la soirée de samedi, ces détails, l'agitation politique s'est encore accrue, car on a le sentiment qu'on se trouve devant un vaste complot (!!!) dont on ignore encore les fils mais qu'il est difficile de ne pas mettre en relation avec les événements de la plus haute importance qui s'accomplissent au même moment dans certains pays de l'Europe. (Care? Masacrele de la Moscova, sau masacrele, provocate tot de comuniști, din Spania?)

L'ilorgnement de M. Titulesco servira — aci puțin șantaj: — certainement, d'élément de polarisation de l'activité de tous les partis de l'opposition (cum? mai sunt și altele, afară de al d-lui Mihalake?) fidèles au régime constitutionnel et parlementaire et fidèles à la politique extérieure traditionnelle de la Roumanie."

Ca să nu se lase mai pe jos ca „Sud-Est Hirsch" — Agenția Havas dă și ea o telegramă, pe care presa pariziană o publică sub titlul tipărit cu litere groase: *Une déclaration de M. Titulesco*

---

[1] Dar cine e contra unei asemenea politici în România? Cui își permit Titulescu și Hirsch-Mircea să pună condiții?

[2] Escrocheria cu așa-zisa germanofilie a grupărilor de dreapta reîncepe. Poate fi cineva contra mișcărilor noastre de dreapta, fie pentru că sunt mișcări, fie pentru că sunt de dreapta — dar a te ridica împotriva lor pe motivul legăturilor lor cu Germania, care n-au existat și nu există, e o porcărie de care numai un Titulescu și slugoii Quai d'Orsay-ului sunt capabili. Cine n-are altă armă decât minciuna, nu poate izbândi până la sfârșit în nimic.

„*Nice, 30 Août.* M. Titulesco qui est actuellement en villégiature à Cap Martin, sur la Côte d'Azur, a fait à propos du denouement donné hier soir en Roumanie, à la crise ministerielle, la déclaration suivante:

«Je n'ai appris la formation du nouveau Cabinet roumain, qui est d'ailleurs composé de tous les anciens ministres sauf moi, qu'après que ce dernier a été constitué.

Le nouveau Gouvernement n'a plus besoin de mes services. C'est son droit. J'aurais préféré pourtant être mis au courant de ses intentions avant, car ce n'est pas moi qui aurais embarrassé de ma personne qui que ce soit[1].

Je réserve tout jugement et toute mon action politique future.»"

O telegramă „Radio" anunță că agitațiune mare ar domni (vax!) în anume ținuturi ale României:

„*Bucarest, 30 Août.* Les nationaux-paysans ont donné des ordres urgents (alt vax!) pour la constitution immédiate des gardes de défence paysanne, notamment dans les nouvelles provinces. L'agitation est particulièrement forte en Transylvanie (s-o creadă mutu!) où M. Maniu ancien président du Conseil mène une violente campagne (împotriva lui Titulescu, după câte știam eu!) contre le Gouvernement et réclame le maintien de la politique extérieure traditionnelle de la Roumanie (adică împotriva comunismului și a Sovietelor!)

En Bessarabie, l'agitation compte un mort (prima victimă a lui Titulescu!), membre du parti national-paysan, dont le cadavre a été trouvé dans un champ (!).

Dans les milieux officiels, on pense que pour faire face à la situation, M. Tataresco conclura un accord avec le parti de M. Goga et la Garde de fer" (adică cu „bosofilii", in coda venenum!).

Și ca o concluzie, Hirsch cot Sud-Est mai dă o depeșă ca să lămurească opiniei publice franceze către ce abis alunecă România lipsită de dl Titulescu, cârmaciul ei providențial:

„*Bucarest, 30 Août.* M. Mihalako (sic) chef du parti national-paysan a fait à la presse les déclarations suivantes: — J'ai lu le communiqué que le premier ministre a donné. Il précise que le but du remaniement est „de pouvoir parcourir la dernière étape"[2]. Politiquement, M. Tataresco veut dire que la dernière étape est l'endiqguement de l'anarchie créée par son gouvernement. Pour nous, l'explication est autre, il s'agit simplement de la position difficile de M. Tataresco devant les responsabilités que son gouvernement a lui-même encourues.

---

[1] „Qui que ce soit", adică nici pe Rege, la care aluzia e directă. Ar fi fost mai abil din partea lui Titulescu sa nu mărturisească „exoflisirea", să lase lucrurile încurcate și impresia că *divergențele de politică externă* l-au împiedicat să mai facă parte din Guvernul Tătărescu. L-au furat însă nervii.

[2] Interesant. Rămâne de văzut *cât* va dura *ultima etapă*.

Le débarquement, commodément préparé de M. Titulesco, ministre des Affaires Etrangères, est une preuve suffisante du complot (!) ourdi à Bucarest. La formation du nouveau Gouvernement présente le régime d'une façon plus sincère. Le parti libéral disparait totalement (??). Le gouvernement est complètement sans base. Le parti national paysan fera tout son devoir envers le pays, la couronne et le régime *constitutionnel et parlementaire.*

Norocul regimului nostru parlamentar, că mai sunt pe lume și ițarii d-lui Mihalako!

Reversul medaliei, ni-l dă ziarul german *Völkischer Beobachter*, oficiosul lui Hitler, care publică în numărul său de azi, sub titlul sugestiv *Titulescu, der politische Intrigant,* corespondența din Varșovia și din Paris.

Iată telegrama din Varșovia:

„*Varșovia, 1 septembrie.* În cercurile politice poloneze, retragerea ministrului de Externe Titulescu a provocat nu numai mare surprindere, dar și mare mulțumire. Părerea generală e că întortochiata politică a lui Titulescu, în întregul ei, a adus multe pagube țării sale, şi a dus acum în urmă la reocuparea și la reînarmarea Dardanelelor de către turci, și la remilitarizarea în curs a Ungariei. Acestea sunt în prima linie cauzele căderii sale".

În general, personalitatea politică a omului care se laudă că a aruncat Franța în brațele Rusiei, e aspru criticată. Caracteristic în această privință este „necrologul" pe care *Kurjer Poranny*, ziar guvernamental, îl închină fostului ministru de Externe român, şi în care se poate citi, între altele: „Dl Titulescu este una din aparițiile diplomatice cele mai inverosimile din timpurile de după război. Dacă într-adevăr politica sa a avut un fir conducător, acest fir nu pare a fi fost decât acela *să încurce cât mai mult posibil garanțiile reciproce, ca la sfârșit să nu se mai descurce nimeni în ele*. Dl Titulescu nu s-a preocupat niciodată de valoarea practică a acestei politici. S-a mulțumit *să joace un rol important* și să-şi satisfacă mania de a obține efecte teatrale. Cea mai sensibilă lovitură primită de dl Titulescu e că a fost îndepărtat de la *enormele fonduri de dispozițiune* ce le avea la îndemână ca ministru de Externe. Luxul fără de care d-sa nu credea până acum că poate trăi și care-l așeza în rândul *Nababilor Indieni*, nu era deloc potrivit cu resursele economice ale țării sale. *Mai există vreo națiune* — așa se întreabă foaia poloneză — *care să-și poată plăti luxul unui asemenea diplomat — jongleur ca conducător al politicii sale externe?*"

Ziarul polonez mai lasă să înțeleagă că dl Titulescu *nu va renunța ușor la situația sa*, şi conchide că, dacă d-sa nu va fi în stare să reintre în arena politică, aceasta va fi dovada că aliata română a Poloniei își așază politica sa pe baze noi."

Din Paris, și sub titlul: *Îmbolnăvit la timp*, *Völkischer Beobachter* publică următoarea depeșă:

„Fostul ministru de Externe român Titulescu, care, de la încheierea negocierilor de la Montreux, se află pe Riviera Franceză, la Cap Martin — unde după cum se știe a primit și vestea excluderii sale din Guvern — s-a îmbolnăvit subit. Duminică-seara a făcut temperatură înaltă, așa încât cei dinprejurul lui au fost foarte îngrijorați. Un medic din Monte Carlo[1] a fost chemat la patul bolnavului.

Noul subsecretar de Stat la Afacerile Străine, Rădulescu (sic) a sosit de altminteri la Cap Martin, și a descins într-un hotel."

Și acum să sfârșim — pentru moment — cu acest eveniment istoric, cu o notă românească. Am primit azi-dimineață o nouă scrisoare de la Filip care sună astfel:

„Sunt în continuarea informațiunilor de ieri[2]. Astăzi situația se precizează: din informațiunile pe care Radian le socotește sigure, Guvernul va demisiona și va fi remaniat sub următoarea formă: vor ieși din Guvern Titulescu, Valer Pop și Inculeț[3]. La Extrene va fi numit Victor Antonescu care va păstra și interimatul Finanțelor. La Interne va fi numit probabil Iuca cu un militar ca subsecretar de Stat.

Sensul acestor schimbări e următorul: Titulescu este scos într-un moment în care iese foarte diminuat atât din cauza acțiunii sale personale dusă în străinătate împotriva Guvernului pe care l-a sabotat la contractele de armament, cât și pentru celelalte motive cunoscute.

Pentru ca scoaterea lui Titulescu să nu fie interpretată în străinătate ca o orientare spre dreapta a Guvernului sunt scoși și Inculeț și Valer Pop, considerați ca simpatizanți ai dreptei atât în țară cât și în străinătate. Se desparte deci chestiunea Titulescu de problema mișcărilor de dreapta, ca să nu se dea impresia că schimbarea lui Titulescu însemnează o nouă orientare în politica externă. Tot în același scop, Miniterul de Externe este dat lui Victor Antonescu, ale cărui legături cu Franța sunt cunoscute și care are mai multă independență față de actualele cercuri conducătoare din Paris (?). Se mai spune că în cazul când va demisiona și Savel Rădulescu, va fi numit subsecretar George Fotino.

Bineînțeles, pot surveni schimbări de ultimă oră, însă în acest moment, aceasta este situația în ceea ce privește pe Titulescu și pe Inculeț."

Au și survenit, modificările cunoscute, în alcătuirea Guvernului.

Din toate câte preced, reiese limpede că ipoteza pe care o făcusem în primul moment că ieșirea lui Titulescu din Guvern putea fi o manevră a lui ca să reintre mai ușor în viitorul Guvern, e nefondată. L-a exe-

[1] Poate un crupier?
[2] Aceasta a doua scrisoare e din 29 august, ora 15.
[3] Inculeț și Valer Pop n-au ieșit din Guvern și au fost numai schimbați din loc.

cutat Regele, pur şi simplu. În ce scop, nu voi putea să-mi dau seama decât după ce mă voi fi înapoiat în ţară. În tot cazul, recunosc că a fost o lovitură săvârşită cu curaj, şi o însemn la activul veleitarului nostru Suveran. Să fie pe cale să se vindece de boala lui? Asupra acestui punct îmi fac şi eu toate rezervele.

Generalul Rydz-Smigly a fost primit cu mari onoruri, și sărbătorit în Franţa, în vreme ce în Rusia Sovietele își dau poalele peste cap. Se masacrează comuniştii unii pe alţii, se masacrează soldaţii cu civilii și soldaţii între ei. Situaţia la Moscova apare tulbure, steaua lui Stalin începe să pălească. Să-și fi revenit în fire bunul simţ francez, și vizita polonezului la Paris să însemne o nouă cotitură în politica europeană? Dea Dumnezeu, dar cu Blum în capul Guvernului îmi vine greu să cred într-o orientare nouă a Franţei.

---

2 septembrie. Terminându-mi cu bine cura, adică cu 6 kilograme pierdute şi cu o stare a circulaţiei aproape perfectă, am părăsit azi-dimineaţă Nauheim-ul și am luat drumul înapoi spre casă. Am luat însă pe cel mai lung, căci nimic nu mă zoreşte să mă întorc mai repede. Vreau să văd catedralele din Trier (Trèves), Worms și Speyer (Spère) pe care nu le cunosc, şi am început cu Trier.

Urmând să schimb trenul la Frankfurt şi având un ceas de așteptat, m-am plimbat pe Kaiserstrasse şi spre marea mea surprindere m-am întâlnit piept în piept cu ... Dinu Brătianu! E într-adevăr de necrezut că doi, singuri români să fie într-un oraş atât de întins, şi dintre ei unul numai pentru un ceas, şi să se întâlnească. Semn indubitabil că Providenţa se ocupă de aproape de Valahi. La mirarea mea să-l găsesc pe trotuarele din Frankfurt, mi-a explicat că l-a adus la repezeala „o încuurcătuură". Nevăstă-sa, care făcea o cură la Kissingen, a fost prinsă brusc de temperatură mare, până la 40 grade şi nici un medic nu i-a putut da de rost, aşa încât, temperatura menţinându-se, domnul Dinu a fost chemat de urgenţă de la București. Un specialist adus de la Frankfurt a diagnosticat *malarie gravă*. Didi Brătianu a fost internată în sanatoriul specialistului la Frankfurt, unde continuă să facă temperatură, dar mai scăzută, iar nenea Dinu aleargă după fetiţe — aşa încât toată lumea e în fine mulţumită, şi Didi, şi Dinu, şi specialistul. Iată încă un caz de contaminare gravă pe malul Mării Negre, complect infestat de malarie şi nimeni nu se mişcă. Poate că îmbolnăvirea soţiei șefului partidului, care mai e şi soră cu ministrul Sănătăţii, să pună în fine în mișcare autorităţile noastre sanitare.

L-am întrebat pe Dinu dacă a părăsit Bucureştii înainte de evenimentele de la sfarşitul săptămânii trecute; mi-a spus că nu, şi numaidecât, ca să nu cred că nu a fost consultat şi el: „A fost Tătărescu la mine şi mi-a explicat ...". La observaţia mea că singura explicaţie valabilă e că l-a mâncat Vodă pe Titulescu, mi-a răspuns fără ezitare: „Apoi, da". Şi a continuat: „Mi-a explicat Tătărescu, nu mai putea merge cu Titulescu. Nu numai că făcea politica lui personală, dar a ajuns să ne certe şi cu Polonia, şi cu Italia, şi acum în urmă şi cu Iugoslavia. Şi nu mai mergea nici cu Inculeţ, la Interne, căci — nu ştii? — e un om de nimic, un agent ordinar incapabil de o iniţiativă mai inteligentă, un şovăitor, şi a trebuit scos şi el." E amuzant de constatat cum îşi bate joc Tătărescu de bietul om, şi ce basme îi povesteşte! L-am lăsat să alerge după fetiţe, căci i se scurgeau ochii după ele. Şi m-am dus la gară.

Rinul mi s-a înfăţişat de astă-dată în veştminte de argint. O uşoară ceaţă lăsa să cadă peste tot ce se mişca, şi peste toate, văluri opaline care îndulceau contururile şi culorile, şi parcă mai stingeau şi zgomotele. Vremea posomorâtă influenţa probabil şi asupra ritmului mişcării, pe maluri şi pe apă, căci *jucăria* mi-a părut ceva mai liniştită în meşteşugita ei agitaţie.

Pe cât e de agitată valea Rinului, pe atât e de liniştită valea Moselei. Pe apă, de la Koblenz şi până la Bully, unde linia părăseşte malurile râului, n-am întâlnit decât un vaporaş cu pasageri. Satele, de o parte şi de alta a apei, au aerul de aţipite într-o dulce beatitudine, iar prin gările în care am oprit, mişcare aproape nulă. Mosela şerpuieşte printre dealuri pietroase, destul de ridicate, cu coame împădurite şi poalele încărcate cu vii ce se urcă în terase zidite, foarte sus. Ca şi pe Rin, viile sunt admirabil cultivate şi de o uniformitate impresionantă. Vegetaţia viţei nu este însă foarte bogată, probabil din cauza terenului pietros, care dă şi acel gust special vinului, apreciat deja de pe vremea romanilor, dacă credem afirmaţiile poetului Ausoniu, în această privinţă. Apa curge atât de lin, încât pădurile şi viile se oglindesc într-însa şi îi dau o înfăţişare verzue de sticlă topită, pusă de Dumnezeu la îndemâna vinarilor. Podgoria Moselei e de 3-4 ori mai întinsă ca a Rinului, şi calitatea vinului e mult mai variabilă.

La ora 4 şi 1/2 am sosit la Trier, oraş plin de lucruri vechi şi de viaţă nouă, şi am fost cât se poate de bine găzduit la hotelul Porta Nigra, în faţa monumentului cu acelaşi nume.

---

7 septembrie. Am sosit aseară în München. Raita mea prin Trier, Speyer, Worms şi Mannheim deşi s-a îndeplinit în cele mai favorabile

condițiuni, m-a obosit. Cura de la Mannheim mi-a făcut mult bine, mi-a luat 6 kilograme din spinare, dar n-a putut să-mi ia cei 65 de ani pe care cu ajutorul lui Dumnezeu îi port pe umeri.

Trăsătura comună și caracteristică a monumentelor din cele trei orașe vechi prin care am trecut (Mannheimul e un oraș prea nou pentru a fi pus în rând cu ele), adică a bisericilor, căci monumente civile din vechime sunt puține și de ordin inferior — e lupta pe care toate au dus-o cu vitregia vremurilor. Catedralele (și alături de ele, câteva biserici mai modeste, dar cât se poate de interesante din punct de vedere documentar) din Trier, Speyer și Worms au fost ridicate în secolul al XI-lea și al XII-lea în stilul romanic al epocii, și concepute de artiști iscusiți și plini de vlagă, asa încât, dacă ar fi rămas intacte, cum au fost zidite, ar reprezenta astăzi, cu toată inferioritatea materialului, mărturii tot atât de însemnate ale acelor vremuri îndepărtate, ca bisericile din partea meridională și din sud-vestul Franței, sau ca cele din Italia.

Dar nu numai oamenii „sunt sub vremi" cum zice bătrânul nostru cronicar, dar din nefericire și clădirile. Și veacuri de-a rândul toată această regiune a Rinului și a Palatinatului a fost o permanentă arenă de lupte duse cu înverșunare și cu cruzime. Rând pe rând, orașele au fost prădate și pe jumătate distruse de năvălitorii veniți din Apus și din Răsărit. Monumentele n-au avut însă să lupte numai cu barbaria năvălitorilor; au mai cunoscut și nenorocirea incendiilor sporadice și mistuitoare și mai ales pacostea stăpânitorilor plini de bunăvoință care s-au trudit să le restaureze, să le mărească sau să le înfrumusețeze. Pe admirabilul fond romanic s-au adăugat astfel eroarea gotică și nebunia barocului din secolul al XVIII-lea. Măsura și gustul acestui secol, care ne-a lăsat atât de interesante urme în arhitectura civilă, *n-a priceput arhitectura religioasă*. Și nu e de mirare, căci i-a lipsit credința, și prin urmare vlaga secolelor precedente. La aceste alterări de ordin *neintenționat*, se adaugă opera dezastruoasă a *restauratorilor* din „oribilul secol al XIX-lea" cum îl numește Leon Daudet. Sacrilegiile de ordin estetic datorite „profesorilor" și specialiștilor din secolul trecut întrec cu mult stricăciunile datorite atacurilor brutale, fie ale oamenilor, fie ale focului. Trebuie o adevărată bătaie de cap, obositoare și chinuitoare, oricui se căznește să dea lucrurilor, prin imaginație, aspectul lor primitiv.

Din acest punct de vedere, catedrala de la Worms, cel puțin în ce privește aspectul ei exterior, face o excepție. Se vede că a avut mai puțin de suferit, din partea elementelor și din partea oamenilor, și așa cum este, se ridică încă în mijlocul orașului, ca un minunat exemplu de pură arhitectură romanică, pe care cele câteva excrescențe gotice de pe o latură și de pe alta nu parvin să i-l altereze. Catedrala din Speyer a păstrat și ea intactă toată partea dinapoi, cu o absidă de toată frumusețea.

O prelungire în partea dinainte, cu o banală fațadă, opera arhitectului Neumann din veacul al XVIII-lea, a necinstit-o însă pentru vecii vecilor — căci nimeni nu va îndrăzni să o doboare. Această prelungire, care strică proporțiile clădirii, mai are cusurul de a fi zidită din piatră albă, pe când tot restul bisericii e din piatră roșie, așa încât efectul e și mai dezastruos. Acest Neumann, care a lăsat opere atât de remarcabile în arhitecturile civile pe care le-a ridicat sau le-a restaurat, a comis o adevărată crimă la Speyer, lucru cu atât mai ciudat cu cât intervenția lui în restaurările din Mainz și Trier a lăsat urmele unei inteligențe estetice și unui respect al trecutului care nu se prea întâlnesc în epoca lui. Covârșitor de impresionantă este biserica romanică subterană din Speyer, așa-zisa criptă a catedralei, rămasă intactă, de o simplicitate și de o măsură a liniilor de toată frumusețea. Acolo se află încă mormintele împăraților din dinastia Hohenstaufenilor (vreo nouă la număr) și al lui Rudolf de Habsburg, întemeietorul dinastiei sale.

Din câteșitrele, cea mai falnică a trebuit să fie catedrala din Trier. A fost însă de atâtea ori refăcută, și în zidurile ei au fost înregistrate atâtea epoci ale civilizației noastre, încât masa arhitectonică care se înfățișează astăzi trebuie descifrată ca o complicată partitură de muzică. Peste zidurile unei basilici, sau unui palat din vremurile Imperiului Roman s-a ridicat prima catedrală romanică, din care a rămas în picioare splendida absidă, bazele turnurilor și cupolele. Peste dânsa, restaurările ulterioare, au așezat pacostea unui gotic de mâna a doua, și peste toate, oroarea barocului a adus nota lui de necinste laică și ușuratecă, care strică tot.

Câteșitrei monumentele, alături de care trebuie pusă catedrala din Mainz, constituie totuși încă și azi, cea mai prețioasă podoabă artistică a Germaniei, și nu-mi pare rău de osteneala pe care mi-am dat-o făcând acest pelerinaj înainte de a închide ochii. O caracteristică de amănunt, dar interesantă, a celor trei catedrale din Mainz, Trier și Worms e că fațadele lor au fost înlocuite încă din epoca romanică, prin abside, așa încât accesul în biserică e lăsat în seama unor porți neînsemnate, des-chise pe părțile laterale ale clădirilor. Să fi fost din frica neîncetatelor invazii, și o intenție de a ascunde, sau de a putea apăra mai bine intrările în biserică? Văzute din interior, cele două „choruri", cu altarele lor pontificale față în față, lasă o impresie ciudată fiind neobișnuită.

Trierul e un oraș plin de pretenții nu numai din cauza vechimei lui și a fastelor sale istorice, dar și din cauza monumentelor de pe vremea Imperiului Roman rămase încă în picioare, singurele pe tot teritoriul germanic. Dintre ele, numai faimoasa „Porta Nigra" merită admirația noastră. Așa-zisa Basilică, transformată în biserică evanghelică, chiar dacă cele patru ziduri ale ei ar fi de pe vremea Împăratului Constantin

— ceea ce pare dubios pentru întreaga construcție — n-ar fi decât o clădire banală romană și n-ar însemna lucru mare, ca și rămășițele termelor și ale amfiteatrului, față de ce ne-a rămas de la romani pe teritoriul Italiei. Porta Nigra însă rămâne un edificiu fără pereche. Poartă dublă de cetate și cazarmă cu trei caturi, Porta Nigra e singurul exemplar de arhitectură militară, aproape intact, de pe tot cuprinsul vastului Imperiu Roman, clădire după care putem judeca formidabila putere de cucerire și de civilizare a romanilor. Formidabilă putere, ce n-a putut rezista însă mai mult de patru veacuri potopului barbarilor. În afară de interesul său tehnic, Porta Nigra se mai înfățișează ca un monument de toată frumusețea. Proporțiile celor două porți cu arcurile lor perfecte, simplicitatea și măsura celor trei rânduri de colonade boltite suprapuse, mărturisesc mâna unui arhitect experimentat, pătruns de armonia ritmului elenic. Cine știe ce artist grec, exilat de la Roma în aceste ținuturi depărtate, o fi schițat planul acestui clasic monument! Se vede că clădirea n-a fost complect terminată, căci blocurile din care sunt alcătuite coloanele și bolțile n-au fost șlefuite și egalizate și așteaptă încă de două mii de ani „le dernier coup de main". Vremea a dat însă pietrelor o patină neagră datorită ploilor, zăpezilor și permanentei umezeli, o tonalitate specială ce nu se întâlnește în monumentele din Grecia, din Italia și din sudul Franței. Întregul monument pare învelit într-un zăbranic de doliu, ca o mută protestare pentru exilul lui departe de malurile scăldate de soare.

Lucru ciudat, acest sentiment de exil și de izolare îl resimte încă și azi, omul, la Trier, deși azi Trierul se găsește în centrul lumii civilizate, între Franța și Germania. Marile căi de comunicație între cele două țări ocolesc valea Moselei, trec pe la nord și pe la sud, și am avut în cele două zile pe care le-am petrecut la Trier impresia că sunt tăiat de restul lumii. Această izolare nu împiedică însă orașul să fie plin de viață, de o viață locală foarte caracteristică și nu-l ține câtuși de puțin în loc. Trierul sporește din an în an, și în jurul vechii cetăți se ridică cartiere noi, după regulile urbanisticii celei mai moderne.

Speyerul dimpotrivă, e un oraș aproape mort, în care totul a rămas nemișcat de decenii. Deși așezat pe malul Rinului și prins în rețeaua intensei activități omenești care caracterizează această regiune, Speyerul se înfățișează ca un focar stins din mijlocul căruia se ridică ca o protestare împotriva nedreptății vremurilor mândra lui catedrală. Ca atmosferă, și de-a lungul multor străzi, Speyerul se aseamănă cu orașele de provincie franceze mai bogate în amintirile trecutului decât în nădejdile viitorului.

Cu totul diferit e Wormsul, care în opoziție cu Speyerul, participă la frenezia orașelor germane ce nu mai cunosc nici un obstacol în dez-

voltarea lor. În această privință, tipic este însă Mannheimul, oraș fără tradiții vechi, nici politice, nici culturale și care a ajuns în câțiva ani să se prezinte ca o Capitală foarte populată, de o rară eleganță și frumusețe. Făndat în secolul al XVIII-lea de Marii Electori Palatini, Mannheimul nu s-a dezvoltat însă decât în ultimele decenii și azi a trecut de 500 000 locuitori. Cu planu' său geometric, cu aleele sale umbroase, cu minunatele clădiri noi care se ridică pretutindeni, Mannheimul ar putea servi de model urbanistic Europei întregi. Ca și cum ar fi ghicit dezvoltarea ulterioară a orașului, Marii Electori au clădit aci — după distrugerea castelului de la Heidelberg — un „Schloss" imens și inutil, căci după scurtă vreme s-au mutat la München. În acest „Schloss", clădit după normele arhitectonice franceze din începutul secolului al XVIII-lea, și cu mu't gust, se adăpostesc azi muzee, expoziții și diverse administrații publice, fară să parvie să-l folosească în întregime.

---

8 septembrie. Am regăsit Münchenul, după 25 de ani, aproape neschimbat în caracteristicile lui. Mișcare mai multă, căci de la 350 de mii, orașul a trecut la o populație de 740 000 de suflete. O notă nouă touși: nota Hitleristă. Dictatorul german și-a început într-adevăr aci cariera sa politică, și aci s-a născut și a dat primele lui lupte Partidul Național-Socialist. Hitler nu e un ingrat, și-și aduce aminte. Recunoștința lui s-a manifestat facând din München un fel de Meccă a celui de al III-lea Reich și instalând aci postul de direcțiune al „Partidului". Cartierul general al „Nazismului" a fost instalat în două splendide palate de piatră albă ridicate la îmbucătura lui Briennerstrasse în Königsplatz. Palatele, identice, opera arhitectului Troost, sunt de o rară frumusețe în simplicitatea clasică a liniilor și a proporțiilor lor. Puțin retrase de la stradă, pe flancul fiecăruia se ridică câte o platformă de piatră înconjurată de o simplă colonadă pătrată, platformă pe care sunt așezate în sarcofage masive rămășițele victimelor naționaliste căzute în mișcarea de stradă din noiembrie 1923. Militanți S.S. îmbrăcați în negru, cu arma la picior, stau nemișcați de veghe. Pe stradă, circulația vehiculelor e interzisă — iar în jurul sicrielor pelerinajul populației și a mai ales al străinilor e continuu. În totul ei, clădiri și forfoteală de oameni, priveliștea e impresionantă. La Feldherrnhalle — loggia florentină din fața Rezidenței Regale — unde au căzut mucenicii din 1923 — s-a așezat o placă neagră cu cuvenită inscripție și aci de asemenea stau de veghe permanentă câte doi militanți din S.S. în uniforma lor neagră, iar toți trecătorii salută cu mâna întinsă monumentul și amintirea celor căzuți ...

Prezența enormului număr de S.S. și S.A. naziști nu tulbură însă în nimic ritmul obișnuit al vieții orașului. Aceleași berării pline, și aceeași

minunată bere, aceiași străini și turiști germani alergând dintr-un muzeu într-altul, aceeași „Gemüthlichckeit" care înrudește Münchenul cu Viena și face din capitala Bavariei unul din cele mai plăcute orașe ale Europei.

———

11 septembrie. Orient-Expresul m-a depus ieri la amiazi la Sinaia. Și astfel s-a încheiat plăcutul capitol al celor 35 de zile de vacanță pe care le-am petrecut în Germania.

Concluziile de ordin politic general la care am ajuns de pe urma acestei călătorii sunt următoarele:

1. Germania și-a regăsit unitatea ei sufletească și poporul urmează orbește îndrumările pe care Führerul său, Hitler, i le dă, pe toate terenurile.

2. Regimul autarhiei financiare și economice, la care Germania e nevoită să se supună din cauza situației ei monetare, pare a da rezultate strălucite. Vioiciunea comerțului și schimburilor interioare de mărfuri (judecate prin lumea care forfotește și cumpără prin prăvălii, prin activitatea intensă a fabricilor și uzinelor și prin mișcarea enormă de pe căile ferate și prin cursele camioanelor pe șosele) întrece cu mult ritmul operațiunilor de același fel din celelalte țări. Oamenii, din toate straturile sunt mulțumiți, nu se vaită, au cu ce trăi — toți — și numai cei înstăriți se plâng câteodată de impozitele prea mari pe care le plătesc.

3. E incontestabil că Germania pregătește o formidabilă armată. La anul, armata germană va fi cea mai puternică din Europa — cu mult. Germanii nu vor însă războiul, în *nici o pătură a societății,* și au oroare de el. Se înarmează alții să îi atace în clipa în care vor proceda la realizarea punctelor lor de program încă nedesăvârșite: unirea cu Austria, unirea cu Danzigul, soluțiunea problemei Coridorului polonez și a regiunilor germane din Cehoslovacia. Spiritul militarist, spiritul de castă și de paradă, din vechea armată imperială nu mai există în cea nouă. Armata celui de al III-lea Reich nu mai are rigiditatea celei vechi, e mai suplă în mișcările și în portul ei. Corpul ofițeresc nu se mai recrutează din nobilime, ci aproape excluziv din burghezime. Capital, pentru sfârșitul de corp.

4. Deosebirea între dictatura din Germania și cea din Italia e că în Germania pe lângă dictator „există" și *partidul*, pe când în Italia nu. Mussolini e totul, și fascismul, ca organ de îndrumare sau de execuțiune este o simplă garnitură a șefului care face din ea ce vrea. Hitler trebuie să conteze cu partidul său, care îl silește să calce câte-o dată cu stângul. Pe cât e astăzi de *adoptat* Hitler chiar de cei care nu sunt înscriși în Partidul Național Socialist, pe atât e de urât partidul, *die Par-*

tei, de tot ce nu e militant într-însul, adică „profitori". Până în cele din urmă, chiar când se nasc neînțelegeri mai grave între *Partei* și *Führer*, tot acesta are ultimul cuvânt — dovadă evenimentele din 1935, în care s-a ajuns până la execuția unui destul de însemnat număr de partizani.

5. Stăpânirea lui Hitler, bazată în realitate pe consimțământul Armatei, e populară și popularitatea ei este datorită unei serii de factori, din care iată pe cei mai de seamă:

a) Factorul „tineret". Regimul hitlerist dă educației copiilor și îndrumării morale a tineretului o importanță cu totul excepțională. Copilul este luat în primire aproape de la țâță, în tot cazul de la prima clasă primară. Îmbrăcați toți la fel, (copiii) băieții cu pantalonași negrii și cu camăși cafenii — fetițele cu fustulițe negre și cu bluze albe, copiii sunt supuși în școală și în afară de școală unei discipline de solidaritate națională și patriotică voios primită. În fiecare zi, sunt duși în rânduri, pe plutoane și companii în locul destinat pentru sporturi și exerciții fizice, ales de obicei la marginea orașului sau satului. Trec prin străzile principale, cântând cântece naționale, cu steagul în frunte și când se poate și cu o muzică sau o fanfară. Fiecare copil e mândru de uniforma pe care o poartă și se simte o părticică cât de mică a marii organizațiuni a „Partidului". Toți copiii cresc astfel în cultul lui Hitler și al crezului național-socialist. De la 16-17 ani înainte, toți tinerii care sunt pe sfârșitul liceului sau pe la facultăți sau în școlile superioare sunt înscriși în A.S., așa încât generațiile ce vin sunt pe deplin identificate cu toate năzuințele pe care Hitler le-a formulat în cartea lui *Mein Kampf.* Multe puncte din programul inițial al „Nazismului" au fost, cel puțin în aparență sau pentru moment, lăsate uitării de Führer, din oportunitate politică. Tineretul însă n-a abandonat nici unul din aceste puncte în ideologia lui, așa încât generațiile noi se înfățișează nu numai ca hitleriste, dar chiar ca *supra-hitleriste*.

În afară de acțiunea școlară propriu-zisă, prin călătorii și excursii în comun, prin nenumărate „lagăre de vară" și regiuni alese din punct de vedere sanitar — toate gratuite, călătorie și întreținere — spiritul de solidaritate al copiilor și al tineretului e încontinuu excitat și dezvoltat. Ca totul în Germania, această acțiune asupra tineretului e admirabil organizată și nu lasă nimic de dorit din punct de vedere material ca și moral. Aceste continue manifestări ale copiilor și ale tinerilor, în văzul tuturor, determină prin repercuțiune o acțiune foarte reală și asupra generațiilor mai vechi: tinerii sunt îndeobște cei mai buni propagandiști printre oamenii în vârstă, care își închipuiesc că întineresc asimilându-și ideologiile generațiilor mai noi.

b) Un al doilea factor e presa, admirabil îndrumată pentru o zilnică și impresionantă exaltare a „noului curs". Nici o notă discordantă; toate

gazetele vechi odinioară conduse de ovrei, ca *Frankfurter Zeitung* sau *Berliner Zeitung* şi altele s-au supus, iar ziarele de extremă stângă au fost pur şi simplu suprimate.

c) Un factor important de popularitate îl constituie indirect enormele lucrări publice întreprinse, clădiri, poduri, şosele refăcute, autostrăzi etc. — pe de o parte fiindcă au dat pâine la o sumă de şomeri lipsiţi de toate, pe de alta fiindcă au înlesnit comunicaţiile, au atras turiştii, prin urmare *bani străini*, şi au contribuit într-o bună parte la ridicarea prestigiului regimului, fiecare cetăţean mândrindu-se cu incomparabilul utilaj naţional pus la punct în ultimii ani.

d) Un al patrulea factor, foarte important, care a atras în cercul popularităţii lui Hitler şi a regimului naţional-socialist până şi pe cei mai hotărâţi adversari din primele vremuri, îl constitue rezultatele politicii externe naziste. Tratatul de la Versailles în petice, serviciul militar obligator reintrodus, armata reconstituită, remilitarizarea zonei Renane în ciuda întregii Europe, demnitatea şi prestigiul Reichului repuse pe treapta pe care erau înainte de 1914 — iată realizări pentru care tot germanul rămâne adânc recunoscător lui Hitler.

Experienţa celor două regimuri care îşi împart azi ţările Europei a dovedit cu prisosinţă superioritatea regimului de dictatură zis şi naţionalist faţă de regimul democratic încălecat în cele mai multe ţări de influenţa comunismului. Italia, Germania şi Portugalia — fără să mai numărăm Turcia şi Rusia, dictaturi de ordin special — sunt azi singurele ţări guvernate, care ştiu ce vor şi care merg drept la ţinta urmărită. Spectacolul din Franţa e lamentabil, cel din Spania tragic, până şi Anglia aşezată pe tradiţiuni atît de puternice a dat în timpurile din urmă dovezi de şovăire şi de abdicare şi a fost înfrântă în mai toate străduinţele ei. Ţari ca Austria, Ungaria şi Polonia în care domneşte numai o semi-dictatură, parvin totuşi graţie ei, să se menţină mai bine decât alte ţări secundare supuse regimului parlamentar-democratic.

Un singur faliment pe terenul dictaturii: al nostru. E drept că la noi avem dictatura şperţului şi a porcăriilor de tot soiul.

---

12 septembrie. Amicul meu Nae Chirculescu a venit să-mi zugrăvească starea de spirit de la liberali, după ultima remaniere ministerială. În Guvern, în jurul Guvernului şi în partid nemulţumirea e generală. Inculeţ e nemulţumit fiindcă a fost scos de la Interne, adică de la manipularea fondurilor speciale. Era cât pe aci să fie scos de tot din Guvern: Tătărescu nu ignoră într-adevăr cât îl lucrase Inculeţ la Rege ca să îi ia locul; Dinu Brătianu nu-l putea suferi, iar „partidul“ era sătul până în gât de dânsul — aşa încât toţi „factorii politici“ se puseseră de

acord asupra sacrificării șmecherului. L-au salvat „influențele oculte" pe care știuse să le întreție cu multă dibăcie. Căci *atât* a știut să facă de când e ministru de Interne. Influențele oculte au putut să-l menție în Guvern, dar nu la Interne, unde le făcuse prea de oaie. Simpatizant la un moment dat cu Garda de Fier, ca să îi câștige bunele grații, inventase și subvenționase acum în urmă „Stelismul", adică acțiunea gardistă paralelă în cap cu escrocul Stelescu. Cu banii Poliției și cu ajutor comunist procurat prin Madgearu, Stelescu începuse să zbârnâie. Ca să taie scurt o posibilă concurență și mai ales o supărătoare confuzie, adevărații gardiști au ucis pe Stelescu, au bătut pe Stoicescu și au amenințat pe Madgearu, pe dr. Lupu *și pe Inculeț*. Acesta încurcase lucrurile atât de bine menajând și lovind pe rând pe gardiști, pe steliști, pe studenți, pe cuziști, pe vaidiști și pe țărăniști, încât nu le mai putea descurca. Ca să-mi arate cât de zăpăcit și de lipsit de autoritate era Inculeț la Interne, Chirculescu îmi povestește una bună. În cursul instrucției procesului ucigătorilor lui Stelescu, a fost convocat de judecătorul instructor și Corneliu Zelea Codreanu, ca informator, și cum nu se prezentase, judecătorul emisese împotriva lui un mandat de aducere pe care Ministerul de Interne trebuia să-l execute. Zelea Codreanu se afla în tabăra gardiștilor de la Carmen-Silva și un colonel de jandarmerie însoțit de un ofițer și de un subofițer s-a prezentat la intrarea taberei, în care gardiștii l-au împiedicat însă să intre, întrebându-l ce dorește. Colonelul a răspuns că are un mandat de aducere de executat împotriva lui Zelea Codreanu — la care gardiștii au replicat că nimeni nu va intra în tabără decât peste trupurile lor: „Căpitanul" nu poate părăsi tabăra. Afacerea luând o întorsătură urâtă, colonelul s-a dus să telefoneze d-lui ministru și să ceară instrucții.

„Au zis așa?" — a întrebat Inculeț.

„Au zis!" — „Atunci dă-i dracului și lasă-i în pace!" De notat, adaugă Chirculescu, că colonelul primise în ajun ordine foarte severe de la același Inculeț, pentru îndeplinirea misiunii cu care fusese însărcinat.

Dar Inculeț nu e singurul nemulțumit din Guvern. Nemulțumit mai e Costinescu, care socotește scoaterea lui de la Industrie ca o dezavuare a politicii sale economice, și prin urmare ca o *capitis diminutio*. Chirculescu îmi aduce un interviu apărut chiar azi în *Argus* în care Costinescu, apărându-și politica lui de compensații, înjură de-l spurcă pe Mitiță Constantinescu, guvernatorul Băncii Naționale, pe care îl face și necinstit și incapabil — creând astfel noi dificultăți în Guvern și în Partid, căci nu încape îndoială că junele Mitiță va cere satisfacție. Nemulțumit e și d-rul Angelescu, căruia i s-au refuzat parale ca să înființeze gimnazii noi prin sate (!!!) și care amenință cu demisia și cu o mișcare a învățătorilor! Nemulțumit e și Sasu, căruia i s-au luat cele mai impor-

tante atribuții, ca să fie date lui Negură, noul ministru fără portofoliu; nemulțumit e și Nistor, retrogradat și el ca să facă loc lui Costinescu (până s-ar putea vota o lege de Reparațiune între Ministerul Sănătății și al Muncii).

În afară de Guvern, supărarea e și mai mare. Manolescu-Strunga căruia Tătărescu promisese formal un portofoliu, urlă pe toate potecile, mai ales fiindcă dl Guță și-a bătut joc de el. Manolescu îi telefonase sâmbătă, să-l întrebe cum stau lucrurile cu dânsul și primul-ministru îi răspunsese să treacă *luni* pe la el, că „lucrurile stau bine" — iar a doua zi *duminică* a depus jurămîntul cu noul său Guvern, dar bine înțeles fără Strunga. Și Leonte Moldovan țipă, căci și lui i se promisese un minister! Dar mai ales nemulțumit e tineretul din cauza ascensiunii prea repezi a lui Valer Pop și a numirii bețivului și ignorantului de Iamandi la Culte. Și mai sunt supărați tinerii fiindcă n-au fost numiți subsecretari de Stat[1] domnii Tătăranu, Alexandrini și Fotino și în locul lor rable ca Bârcă, Valaori, Bejan și chiar Mihai Berceanu.

La aceste cauze de enervare se mai adaugă în Guvern și supărătoarea repercuție a unui scandal de pederastie ce ar fi fost de curând descoperit și în care sunt amestecați și Valer Roman, fostul subsecretar de la Justiție și Neagu, secretar general de la Finanțe.

Concluzia lui Chirculescu e că Guvernul, mai slab ca cel vechi, și subminat din toate părțile, nu poate dura dincolo de octombrie.

Întâlnit pe Cădere, cu care am schimbat două vorbe în grabă. Va veni la mine să-mi spună multe. Deocamdată, la repezeală, îmi afirmă că una din cauzele mazilirii lui Titulescu a fost că s-a înțeles cu Pierre Cot ca o parte din armamentul comandat de noi în Franța să fie trimis „Frontului Popular" în Spania. Prea e lată, și nu-mi vine să o cred. Cădere e în toate fericirile — et cela se comprend.

---

13 septembrie. Interviul de ieri al lui Costinescu face mare vâlvă. Se spune că ministrul Sănătății l-ar fi dat într-un moment de mare supărare, fiindcă Valer Pop (succesorul său la Industrie) ar fi anulat, după imboldul lui Mitiță Constantinescu — care le cunoștea (și era probabil gelos de ele) — trei permisuri de import prin compensație de pe urma cărora Costinescu și șeful său de cabinet Diaconescu au înca-

[1] Odată cu miniștrii notați mai sus în aceste *Însemnări*, mai fuseseră numiți cu prilejul remanierii și următorii subsecretari de Stat: Externe: Victor Bădulescu, Interne: Bentoiu și Baica, Finanțe: D. Alimăneșteanu (fiul Sarmizei), Domenii: M. Berceanu, Armament: Bejan, Instrucție: Iuliu Valaori și Ștefănescu-Goanga (rectorul Universității Cluj), Aviație: Caranfil, Culte: Tiberiu Moșoiu.

sat o sută de milioane (o fi și mai puțin!). Negustorii cer acum banii înapoi — *indetrae*. O fi, n-o fi, nu știu — dar ceea ce știu e că și Costinescu, și Mitiță sunt amândoi șperțari de soi.

Cu Valer Pop la Industrie va fi însă și mai rău. Se vor arunca toți ardelenii pe afaceri, şi aceia sunt de nesăturat.

Frigul și ploaia persistă. Chiar la București, după câte mi se telefonează. Sunt 12 grade. Pentru 1 septembrie *stil vechi* e cu totul anormal.

Prima „istorioară“ care mi s-a povestit, o oră după ce mă coborâsem din tren, a fost senzaționala demisie a generalului George Moruzi, Prinţ şi Inspector General al Cavaleriei. Încă înainte de plecarea mea în străinătate, făcându-se un loc vacant printre inspectorii de Armată, fusese numit generalul Prodan, comandantul Corpului II de Armată. Generalul Prodan e unul din cei mai proşti generali, din câți avem. La prostia congenitală a Prodăneştilor, se adaugă o doză personală din cele mai vădite. Şi nu e numai prost, dar mai e și lichea. A ajuns la corp de armată, și la Corpul de Armată din București prin platitudinele soției sale, o putoare, care s-a gudurat cât a putut pe lângă d-na Lupescu, pe care a slujit-o cu umilință.

Numirea lui a indignat toată armata, iar Moruzi, fiind mai vechi decât dânsul a protestat cu vehemență. Printr-un raport adresat Regelui, Moruzi arată că Prodan n-a putut ajunge general decât grație indulgenței lui, ca şef, şi că astăzi n-ar putea rămâne în armată într-o situație inferioară fostului său subordonat, că dacă prin urmare nu i se face dreptate, nu îi rămâne decât să-şi dea demisia. Regele s-a mulțumit să pună pe raport rezoluţia: „Se primeşte demisia pe ziua de 1 septembrie“. Și aci începe scandalul. Invitat la Regimentul 4 Roșiori, care i-a remis un dar în amintirea trecerii lui prin acel corp, Moruzi a făcut un discurs atât de violent împotriva Regelui, încât Cenzura l-a tăiat mai mult decât jumătate. Bineînțeles nu violențe directe care să poată da loc la sancţiuni militare, dar indirecte. „Nu regret plecând din armată decât pe camarazii mei, încolo nimic. Rămâneți cu gândul la datoria voastră, și nu vă plecați înaintea *nimănui,* mai ales înaintea celor care n-au ce căuta în armată și respingeți cu dispreţ *influențele femeilor*“ — e una din frazele care mi-au fost citate. Majestatea Sa își face de drag în toate cercurile, nu e vorbă. Ofițerii Regimentului 4 au ascultat smeriți cuvintele lui Moruzi.

---

16 septembrie. Duminica trecută (13 septembrie) Stiliștii cuibăriți în număr destul de mare în părțile muntoase ale județelor Neamț și Baia (Fălticeni) au coborât spre Piatra Neamț, să libereze câțiva conducători ai lor închiși în prevenție în arestul local. Autoritățile, prevenite, luaseră măsuri, însă insuficiente, așa încât cordoanele de jandarmi opuse celor mai bine de 2 000 de manifestanți armați n-au fost în stare să oprească puhoiul care s-a revărsat peste oraș, devastând și spărgând geamurile. Abia în fața pușcăriei, trupe de infanterie chemate în zor, au putut opri pe manifestanți și stăpâni situația dar numai făcând uz de arme, după somațiile legale. Morți și răniți destul de numeroși. Jandarmi mulți *grav răniți*. Armata a putut pune mâna pe escrocul Glicherie, „episcopul Glicherie", cum îi spun stiliștii, conducătorul mișcării care se afla în fruntea manifestanților, *travestit în femeie*. Nu încape nici o îndoială că acest Glicherie e un agent comunist, plătit de Moscova, și că mișcarea stilistă nu e decât o încercare comunistă de a tulbura satele noastre, încercare ce se încadrează în ofensiva generală pusă la cale de a III-a Internațională în toate țările în care a putut găsi un punct de sprijin. Front popular, antifascism, antirevizionism, stilism, nu sunt decât diferitele fețe sub care se ascunde rânjetul comunist. Și mai sunt oameni destul de orbiți ca să nu vadă, și să ajute fără să vrea acțiunea de dezorganizare a Europei, pornită din Moscova! Grație Cenzurii — stupidă și de astă-dată — gravele ciocniri de duminică de la Piatra Neamț au trecut aproape nebăgate în seamă de opinia publică.

---

17 septembrie. Din toate informațiile culese de o saptămână de când m-am înapoiat în țară, reiese că remanierea Guvernului n-a avut nici o semnificație politică internă și că soarta Guvernului a rămas neschimbată: își trăiește ultimele săptămâni. *Remanierea n-a avut alt scop decât debarcarea lui Titulescu*, pe care Regele a voit să o pună în seama Partidului Liberal și a Guvernului Tătărescu, înlesnind astfel Suveranului formarea viitorului Guvern fără vedeta noastră internațională. Tătărescu a profitat de ocazie ca să impună Regelui câteva avansări în partid, și un „rappel à l'ordre" d-lui Inculeț, favoritul Camarilei, care-și cam luase nasul la purtare. S-a constituit astfel unul din cele mai ridicole Ministere din câte a avut țara româneasca. La Externe, Grigorcea, ministrul nostru la Budapesta[1], a primit delegația de Secretar General „parce qu'il ne s'agit que de deux ou trois mois" și această marturisită stare de provizorat sau mai bine zis „de fin de régime" se dă ca scuză pentru instalarea totalei incompetențe a unui Cancicov sau a

[1] A nu se confunda cu celălalt Grigorcea, zis „Kanzler", ministru plenipotențiar și el, dar de o perfectă nulitate.

unui Valer Pop la locurile de comanda cele mai importante (Finanțe și Industrie). Slabă scuză, tristă scuză, cum spunea Maiorescu.

Ținută în secret de Rege și de Tătărescu, debarcarea lui Titulescu a fost o adevărată lovitură de teatru. Citta Davila, care se afla la Cap Martin în acel moment, îmi povestește că *în ajunul loviturii*, Titulescu i-a arătat diferite telegrame ca să-i dovedească încrederea Regelui în el și totala aprobare a politicii sale. În ziua loviturii, javrele de la *Adevărul* au telefonat la Cap Martin: „Domnule Titulescu, Guvernul Tătărescu demisionează, și se reformează fără d-ta!" — „Ce mă, ați înnebunit? Cum să demisioneze Guvernul fără să știu eu?" și Marele Om a trântit telefonul. După câteva ore, javrele au telefonat din nou: „Domnule Titulescu, Ministerul a demisionat și s-a reformat fără d-ta!" — „Vorbiți prostii, lăsați-mă în pace!" și a închis din nou telefonul. Numai după ce Raicoviceanu a auzit la Radio compunerea noului Minister Tătărescu și confirmarea depunerii jurământului, numai atunci Titulescu și-a dat seamă de lovitura pusă la cale și izbutită, și s-a prăbușit. În țară, piesa s-a jucat altfel. S-a făcut mare tămbălău în jurul agitațiilor provocate de diversele „garde", verzi, galbene, negre și albastre și s-a explicat remanierea ca o necesitate de *întărire* (!) a Guvernului și de înlocuire a lui Inculeț la Interne, unde se cam facuse de râs și nu știuse să stăvilească violențele, dintr-o parte sau alta. Înlăturarea lui Titulescu a fost prezentată ca un eveniment secundar (!) determinat prin străduința de a da Guvernului un aspect mai omogen! Au fost la început proști care au crezut, dar lumea s-a dumerit repede și și-a dat seamă că remanierea n-a avut alt scop *decât* remanierea lui Titulescu.

---

18 septembrie. Înainte de a pleca la Montreux, Titulescu, vorbind cu un prieten, ar fi spus: „Le Roi possède une merveilleuse intelligence, mais c'est une intelligence qui a des trous: c'est un gruyére!" Prietenul era un prieten nesigur și a făcut să parvină butada, Regelui. După câteva săptămâni, „Gruyére-ul" și-a luat revanșa.

Tătaru (profesorul de la Cluj și fostul subsecretar de Stat) a venit să-mi povestească o audiență pe care a avut-o acum în urmă la Rege, în calitate de Președinte al Automobil-Clubului din Cluj — venise să invite pe Suveran la cursa anuală de pe dealul Feleacului, care anul acesta va avea loc la 4 octombrie. Regele i-a cerut să-i spună cum stau lucrurile în Ardeal. Tătaru a căutat să evite un asemenea subiect prevenind pe înaltul său interlocutor că nu avea nimic plăcut de povestit. Regele l-a rugat să vorbească totuși, și să vorbească cu toată sinceritatea. Tătaru

l-a pus atunci în curent cu toată propaganda Maniştilor împotriva lui, cum trimit agenţi din casă în casă cu o broşură care conţine discursul de la Vinţ şi altele, cum aceşti agenţi otrăvesc sufletele prin comentariile verbale cu care însoţesc distribuirea broşurilor, cum toţi se bucură de protecţia sau cel puţin de indiferenţa autorităţilor care lasă propaganda nestânjenită, dacă nu o încurajează chiar. Tătaru a mai spus Regelui că această propagandă prinde şi că foarte mulţi ţărani vin să-l întrebe: „Ce mai face Regele, cu curva lui?" Eu: — „Ai spus Regelui aşa?" — Tătaru: „Să mă trăznească Dumnezeu dacă n-am spus textual aşa!" Regele a părut foarte impresionat şi a întrebat pe Tătaru ce e de făcut. La răspunsul acestuia că numai un om cu mână de fier ar putea pune ordine în ţară, Regele ar fi răspuns: „Da, un om în genul lui Argetoianu!" A întrebat apoi pe Tătaru ce facem noi, dacă nu putem să ne înţelegem cu Vaida şi cu Goga. Tătaru a răspuns că numai eu aş putea da răspunsul la o asemenea întrebare. Concluzia Regelui ar fi fost „Mişcati-vă mai mult". Lui Tătaru i-a părut că pentru viitoarea guvernare — despre actuala nu i-a spus nimic — Regele s-ar gândi la Vaida. Eu socotesc că numele lui Vaida a fost evocat de Rege mai mult ca să-l opună lui Maniu, după cele povestite de Tătaru — *Qui vivra, verra.*

———

Ziarele aduc vestea naufragiului vasului lui Jean Charcot, „Pourquoi pas?" pe coastele Islandei. Ar fi pierit tot echipajul, inclusiv Charcot. Nu-l mai văzusem de pe vremea Salpetrierei, când eram amândoi studenţi în medicină, el mult mai înaintat ca mine. Mi-am propus deseori să-l revăd, dar n-am parvenit niciodată. Acum s-a sfârşit şi cu el, cum s-a sfârşit cu mai toate din timpul tinereţelor mele.

———

Pangal îmi aduce din partea lui Prat (ministrul Spaniei) copii de pe notele pe care le-a trimis Ministerului nostru de Externe ca să protesteze împotriva agrementului dat de Guvern pentru numirea unui domn Alomar ca reprezentant al Guvernului comunist din Madrid, la Bucureşti.

Bietul Prat y Soutzo a trecut prin grele suferinţe. După izbucnirea războiului civil în Spania, neştiind de ce parte să se dea, fiindcă nu ştia de ce parte va fi victoria, Prat a fugit la Mamaia unde s-a instalat cu familia şi n-a mai vrut să audă de Legaţie, cu toate apelurile disperate ale secretarilor săi. Glumă a ţinut cât a ţinut, dar într-o buna zi a venit o telegramă de la Madrid prin care guvernul spaniol cerea d-lui Prat y Soutzo să se pronunţe în 24 de ore. Bietul om a căutat să scape prin tangentă răspunzând că „a fost totdeauna credincios Republicii şi că va continua să execute ordinele „*Guvernului*" fără să precizeze *care* Gu-

vern. Dar imediat după telegrama de la Madrid a venit alta de la Burgos, prin care Guvernul Provizor cerea și el o mărturie de credință, adăugând că în caz de neadeziune, funcționarii vor avea să tragă toate consecințele. După grea și lungă cumpănire, Prat s-a hotărât pentru Burgos, ale cărui șanse îi s-au părut mai mari și a telegrafiat ministrului de Externe de la Madrid: „Etant donnés les actes de barbarie et d'anarchie commis par les troupes du Front Populaire, je prie Votre Excellence d'accepter ma démission" — și în același timp a trimis Guvernului Provizor naționalist complecta lui adeziune.

Reacțiunea Madridului a fost simplă: pe de o parte a trimis lui Prat următoarea savuroasă depeșă: „Votre Excellence, elle est destituée"! iar pe de alta a cerut agrementul pentru Senhor Alomar, om de litere și socialist. Titulescu, care era încă ministru, s-a grăbit să intervină la Rege în favoarea candidatului Frontului Popular[1] și ultimul act al lui Mișa Arion, înainte de a părăsi Secretariatul General al Externelor, a fost să transmită telegrafic *prin fără fir*, agrementul obținut. Victor Antonescu și Guvernul actual sunt foarte plictisiți de cele întâmplate, dar nu mai știu pe unde să scoată cămașa. Prat face note și rapoarte pline de bun simț, dar inutile. Vom avea probabil doi miniștri spanioli. Rămâne de văzut cui va reveni „Legația". E probabil că Prat care o ocupă o va apăra cu forța, și că vom asista astfel la o luptă identică cu cea care s-a desfășurat la Roma, în circumstanțe identice.

———

19 septembrie. Sunt de ieri la Breasta. O vreme divină, și după ghețăria de la Sinaia mă lăfăiesc la soare cu o deosebită plăcere.

Ziarele de ieri sunt pline de boala lui Titulescu. La început s-a crezut că era vorba de „o boală diplomatică" care să-i permită să stea la o parte și să nu ia *pentru moment* poziție nici în politica noastră internă, nici „împotriva cuiva". Pare însă că e vorba de ceva serios, chiar foarte serios. Leucocitemia, de care a suferit totdeauna în calitatea lui de insuficient glandular, a făcut, după știrile publicate, progrese enorme. Cauza: malaria contractată pe plaja de la Eforie, unde a făcut băi de soare tocmai în vederea multiplicării globulelor sale roșii. Analizele făcute de un specialist de la Paris ar fi dat 1 200 000 globule[2] la milimetru cub și două transfuzii de sânge au fost executate de către alt specialist de la Innsbruck. Se poate ca Titulescu să se apropie de Sorocul existenței lui. Insuficiența glandulară generalizată nu îngăduie de obicei o viață mai lungă ca 40-45 de ani. Titulescu a ajuns la 58 de ani. Un

[1] În alte țări s-a tărăgănit cu agrementul cerut. Pasia cu care Titulescu s-a pus în slujba comunismului și a fronturilor populare dovedește și ea o stare patologică.
[2] Normal: circa 5 milioane.

record. În ultima noastră întrevedere (în vagon, în iulie, când plecase la Montreux) am fost speriat de înfățișarea lui: întins pe pat semăna cu un cadavru pe o masă de disecție. Figura lui părea modelată într-o masă de Gorgonzola — numai pete galbene și verzui.

Presa „democratică" pune starea lui Titulescu în legătură cu lovitura politică ce i s-a dat. Nici nu se putea altfel. Până acum nu se știa însă că depresiunile nervoase scad numărul globulelor roșii din sânge. O descoperire nouă a doftorilor Honigmann, Bubi Brănișteanu și Fermo.

---

21 septembrie. Venit în București, chemat de afaceri personale. Ziarele dau știri foarte alarmante despre starea lui Titulescu. Întâlnindu-l pe calea Victoriei, Grigorcea (Kanzlerul) îmi spune că după telegramele sosite azi-dimineață, bolnavul ar fi pierdut cunoștința.

---

23 septembrie. Consiliul și Adunarea Societății Națiunilor țin ședințe de câteva zile dar dezbaterile de la Geneva nu întâlnesc decât indiferență în opinia publică de pretutindeni. Adunarea a ales președinte un american de Sud, apoi s-a ocupat cu chestiunea admiterii sau neadmiterii reprezentantului Abisiniei, de soluția căreia Italia face să depindă prezența ei la Geneva. În loc să se pronunțe categoric într-un sens sau în altul (și nu putea fi decât „într-un sens", căci ce Societate a Națiunilor ar mai fi și aceea în care, pe lângă Germania, Statele Unite, Japonia și Brazilia ar mai lipsi și Italia!), Adunarea S.D.N. a călcat și de astă-dată în străchini, hotărând *că chestiunea mai trebuie studiată.* Cum era de așteptat, soluția n-a mulțumit pe nimeni: italienii o socotesc jignitoare pentru prestigiul lor și se abțin de la dezbaterile din Geneva, iar Negușul a declarat că face apel la tribunalul de la Haga. Pe când Sedeneul se prăbușește în ridicol la Geneva după însăși mărturisirea presei iudeo-democratice, Titulescu luptă cu moartea la St. Moritz. Ospitalierul cer al Elveției se întinde asupra acestor două ilustre agonii. Chiar dacă vor putea ocoli și de astă-dată sfârșitul, nici unul nici altul din muribunzi nu va mai plăti o ceapă degerată: sunt amândoi atinși la mir.

---

24 septembrie. Loviură de teatru la Geneva: împotriva concluziilor comisiei de verificare (care hotărâse că „chestiunea mai trebuie studiată"), plenul Adunării a votat admiterea delegației abisiniene, „pentru sesiunea actuală", rămânând ca la cea viitoare să se hotărască din nou. Între tipicul pactului și bunul simț, S.D.N. a ales tipicul, silind astfel Italia la decizii care numai bine nu vor face prestigiului Genevei și po-

sibilităţilor ei de reorganizare. După vot, atmosfera la Geneva a fost foarte deprimată; se aşteaptă toată lumea la retragerea Italiei din Ligă.

———

Ameliorare sensibilă în starea lui Titulescu. Globulele lui roşii se înmulţesc repede spre fericirea „D-nei Titulescu, d-lor Savel Rădulescu, Nenişor, Raicoviceanu *şi Dumnezeu*", care vegheau cu toţii, după spusele jidanului Fermo, la căpătâiul „marelui om". Să fi fost toată boala numai teatru? Nu-mi vine să cred.

———

Un oribil accident s-a întâmplat ieri pe şoseaua Bucureşti-Piteşti. La 5 kilometri de Găeşti, automobilul în care se aflau tânărul arhitect Mincu şi soţia lui, fata lui Gică Ştefănescu, s-a ciocnit cu altul. D-na Mincu a ramas moartă pe loc, cu coloana vertebrală ruptă, dl Mincu s-a ales cu un picior frânt, iar şoferul — ca şi cele două persoane din automobilul advers — n-au avut nimic.

Tânăra pereche îşi celebrase căsătoria chiar ieri după-amiază, lăsase nuntaşii să petreacă şi pornise spre Câmpulung. Unii spun că accidentul a fost pricinuit de praf, alţii că şoferul ar fi fost cam cherchelit, de la nuntă. Margareta Mincu era singurul copil al lui Gică Ştefănescu, o fată de o frumuseţe rară, de care se amorezaseră mulţi. Jalea părinţilor şi prietenilor e mare.

———

26 septembrie. Diplomaţii noştri:

Cu prilejul vizitei ministrului prezident Stoiadinovici la Bucureşti, s-a distins Gurănescu, ministrul nostru la Belgrad. În momentul plecării lui Stoiadinovici, la gară, Gurănescu ţipa în gura mare că e sătul de Belgrad şi de sârbi, şi că vrea un alt post (ca cumnat al lui Franasovici-Camarilă, peştele îşi crede permis orice). Iugoslavii prezenţi făceau un cap. Grigorcea (Secretarul General) a căutat să închidă gura nebunului, dar acesta i-a replicat şi mai tare „Da, dom'le, mi s-a urât la Belgrad, vreau să fiu mutat la Praga!" Incidentul a venit până la urechile lui Stoiadinovici care n-a fost deloc mulţumit, cum lesne se pricepe, de nepoliticoasa ieşire a „diplomatului" român.

Toderiţă Emandi, ministrul nostru la Praga nu s-a distins pe peronul unei gări, ci cu prilejul unei mese mari diplomatice la care ar fi declarat ritos că dl Beneş a ajuns Preşedinte al Republicii numai graţie lui. Prostia a supărat foarte mult pe Beneş care are capul (?) lui „moş Toderiţă".

Al treilea diplomat român care s-a distins în ultimele săptămâni a fost Jean Th. Florescu, „Menistrul" nostru în Spania care demonstra la

Karlsbad, în fața unui auditoriu buimăcit că comuniștii reprezintă ordinea în Peninsula Iberică și că generalii Franco și Mola nu sunt decât niște criminali anarhiști.

Se vede că nulitatea corpului nostru diplomatic a pus pe gânduri și Guvernul și pe Rege. O mare mișcare se pregătește. Se va numi în fine un ministru la Londra, iar Laptew va trece ministru la Berna în locul lui Boerescu, pus la pensie. Vor mai fi rechemați Emandi de la Praga, Vișoianu din Polonia, Jean Th. Florescu de la Madrid. Cădere ar dori să fie retrimis la Varșovia, dar lucrul nu e posibil după modul cum a fost rechemat, și se crede că va fi numit la Viena, în locul lui Brediceanu, rechemat. Vasiliu, va fi și el rechemat de la Roma–Vatican. I se caută un loc. Titulescu hotărâse să-l trimită la Berna, dar acum acest loc destinat lui Laptew, nu mai e disponibil. Regele ar voi să trimită pe Gusti la Berlin, dar informatorul meu (Grigorcea) socotea numirea imposibilă — Signora Gusti fiind ovreică (vară bună cu Alteța Sa Lupescu). La Londra se caută un ministru. Va fi Comnen, dacă se va ajunge la cazarea lui Gusti la Berlin. Poate și Davila, care umblă cu limba scoasă după acest post. O greutate pentru această numire ar fi că în Anglia (cel puțin sub domnia lui George V) nu se primeau șefi de misiune *divorțați* (influența puritană a Reginei Mary). E regretabil căci cred că Davila ar reuși la Londra; un ministru bun în Anglia ar fi și Grigorcea (nu Kanzlerul).

Pangal a aflat că încrederea franțuzilor ar fi atât de mare în noi încât nu vor să ne livreze tunurile comandate decât descomplectate. O singură baterie să fie complectată, de fiecare regiment (pentru instruirea oamenilor) iar pentru rest, câte o piesă secundară dar indispensabilă de fiecare tun să fie depozitată, după unii la Odessa (în păstrarea Soviete-lor!!), după alții în Cehoslovacia. Se zice că una din cauzele demiterii lui Titulescu a fost că n-a protestat împotriva unor asemenea jignitoare pretenții, și că *a acceptat-o* chiar. Chestiunea n-ar fi încă rezolvată; ea aruncă o ciudată lumină asupra raporturilor noastre cu „marea noastră aliată".

Ziarele de azi publică că Titulescu e în afară de orice pericol. Globulele lui roșii sporesc vertiginos, dar teatrul continuă în jurul său și Iancu Fermo tot mai umple două coloane în *Universul* cu amănunte sanitare și sentimentale care nu interesează pe nimeni.

---

27 septembrie. Așteptata măsură — așteptată de cei inițiați — a devalorizării francului francez e în fine un fapt îndeplinit. Camerele au

fost convocate pe ziua de mâine ca să voteze textele necesare pentru reducerea valorii aur a francului cu 25 până la 36%. Cifra exactă va fi fixată în cursul ședinței de azi. E o concesie a bancarilor, prin urmare o înfrângere a lor. Devalorizarea mai însemnează, încă, că cuțitul a ajuns la os în Franța, căci altfel nici băncile, nici reprezentanții faimosului „bas de laine", nici scrobiții ortodoxiei capitaliste n-ar fi consimțit la o măsură pe care au repudiat-o cu cea mai mare energie până acum.

Măsura vine însă prea târziu, și disciplina monetară pe care a știut să și-o impună Anglia, când a devalorizat lira, nu va putea fi menținută într-o țara anarhizată ca Franța, așa încât toate rezervele sunt de făcut asupra consecințelor acestei devalorizări. Interesantă e de relevat ipocrizia, veșnica ipocrizie a regimurilor democratice-ovreiești: în lungile comunicate ale Guvernului francez, cuvântul *devalorizare* nu există și toată operațiunea e prezentată *ca o ajustare monetară, consecință a unei înțelegeri economice între Anglia, Statele Unite și Franța în vederea normalizarii* (?) *schimburilor internaționale* (!!!). Am savurat cu o plăcere specială alineatul prin care se anunță că dobânzile ipotecare vor fi reduse la 5% și că angajamentele de plată (polițe) libelate în monedă străină sau aur sunt amânate în scadența lor până la un termen care se va fixa prin decret. Mi-am adus aminte de palinodiile d-lor Rist et consorți din 1931 și 1932 și de variațiunile lor asupra temei intangibilității creanțelor și angajamentelor! Pe acele vremuri, eu eram „un bolșevic" și bestiile de la Paris mi-au sabotat întreaga mea acțiune, prin slugile lor din București. Plătim scump, azi, slugărnicia noastră după cum scump vor plăti francezii egoismul bancherilor lor și prostia și slugărnicia teoreticienilor din slujba acestora.

Citesc cu mare plăcere ultimul volum al lui Saint-Aulaire, „Genève contre la paix" apărut de curând. E plin de duh, și de adevăruri. E o analiză inteligentă dar crudă a palinodiilor de la Geneva. Sunt ani de zile de când am botezat S.D.N.-ul „le Petit Café"; azi aș putea complecta că „c'est un Petit Café où l'on ne sert que des consomations frelatées". Instinctiv, n-am putut suferi Societatea Națiunilor din *prima zi* a înființării sale. Ea n-a servit decât ca punct de cristalizare a tuturor lașităților și neputințelor unei demagogii îmbătate de vorbe goale și ca aparat de selecțiune pentru lichele și profitori. Despre răsunătoarea, inutila și searbăda elocință care a ilustrat tribuna de la Geneva, de la Viviani și până la Blum, trecând prin Briand și prin Titulescu — Saint-Aulaire ne dă o excelentă și lapidară definiție: „La phraséologie est si brillante qu'elle n'est ternie par l'ombre d'aucune pensée et si vide qu'elle ne contient pas même des mensonges hormis ceux qui sont si obligatoires qu'ils ne trompent plus personne."

Depeşele de azi-dimineaţă ne aduc vestea că şi Belgia şi Elveţia vor proceda la devalorizarea monedei lor. Se crede că va urma şi Olanda. Probabil că „înţelegerea economică" cu Anglia şi cu Statele Unite constă în angajamentul acestor două ţări de a nu proceda pentru moment la o nouă devalorizare, căci dacă ar face-o şi ele, ca toţi ceilalţi, măsura bieţilor francezi ar însemna „un coup d'épée dans l'eau" şi un sacrificiu monetar inutil pentru redresarea raporturilor economice, care ar rămâne neschimbate.

———

În Spania, evenimentele par a fi pe sfârşite şi victoria naţionaliştilor împotriva comuniştilor asigurată.

———

28 septembrie. Mi s-au povestit următoarele două istorioare, care par născocite de un umorist macabru, dar care sunt *adevărate*. Realitatea întrece de multe ori în fantezia ei limitele pe care imaginaţia omenească nu le atinge decât cu sfială.

Prima istorioară. Colonelul Pleniceanu[1], cumnatul lui Titulescu, care a murit de curând, a cerut prin testamentul său să fie incinerat iar cenuşa să fie răspândită asupra Bucureştiului, dintr-un avion. Sosindu-i sorocul, văduva lui a executat prima dorinţă dar a ezitat în faţa celei din urmă. Titulescu a protestat cu energie, şi după un agitat consiliu de familie s-a ajuns la un compromis: cenuşa să fie răspândită peste un lan de pe moşia defunctului de lângă Periş, şi nu cu avionul, ci mai modest, de la înălţimea mâinilor. D-na Pleniceanu a luat urna, şi alte bagaje, şi s-a dus cu trenul la Periş, dar din nenorocire a uitat borcanul cu cenuşă în tren. Ajunsă la conac, ia pe Pleniceanu de unde nu e. Telegrame, Prefectura Poliţiei şi Ministerul de Externe chemaţi în ajutor n-au ajuns trenul decât departe în Moldova. A doua zi a sosit în gara Periş ... un borcan cu şerbet de trandafiri, pierdut şi el probabil în tren de altă gos-

[1] Colonelul Pleniceanu era un om arătos, dar prost de da în gropi. Ceea ce nu-l împiedica să fie cât se poate de încrezut în el însuşi. Mai ales de când Titulescu devenise un personaj însemnat îşi închipuise şi dânsul că avea un rol de jucat, fiindcă soţia lui era sora mai mare a doamnei Titulescu (amândouă erau născute Burcă) şi fiindcă înainte de a-şi fi organizat casa de la Şosea, Titulescu trăgea la dânsul. Pe timpul Ministerului Vintilă Brătianu, Titulescu fiind deseori gripat sau răcit, mai multe Consilii de Miniştri s-au ţinut în casa lui Pläniceanu, din strada Gogu Cantacuzino (fostă Polonă). Reprezentantii Legaţiilor şi ai Presei forfoteau de dimineaţa până seara în casa Colonelului care făcea onorurile cu acea mândrie caracteristică a prostului; talia lui, de altminteri zveltă, se încorda şi mai mult şi din barba lui căruntă şi pătrată se desprindeau fulgere, ca din pumnul încleştat al lui Zevs. Mason convins, ajunsese la gradul 33 dar a făcut greşala să urmeze disidenţa lui Sadoveanu. L-am crezut om cinstit, am aflat însă după moartea lui ca in timpul războiului, la Iaşi, făcuse un fals în acte publice şi dobândise moşia debitorului său Mumuianu. Marghilomanist credincios, conul Alecu îl introdusese la Jockey-Club unde „pozele" lui aristocratice aveau darul să facă pe multi să surâdă.

podină. Borcanul cu cenuşă n-a mai fost găsit niciodată, și iată cum musafirii d-nei Pleniceanu au degustat multă vreme rămășițele polcovnicului Sever cu câte un pahar de apă rece.

A doua istorioară. O guvernantă elvețiană, d-ra Stéline a trăit 50 de ani în România în familia Vârvoreanu din Craiova, unde a crescut toți copiii copiilor, și la bătrânețe s-a dus să-și sfârșească zilele acasă în Elveția. Fie că se dezobișnuise de viața prea metodică a patriei sale, fie că-și lăsase inima la noi, gândul ei era tot la România așa încât a lăsat cu limbă de moarte să fie incinerată și ea, iar cenușile să fie trimise în țara dorului ei. După ce a murit, familia a incinerat-o, conform testamentului găsit, și tot conform acestuia au hotărât să trimită cenușile în România. Dar cui și cum? S-au hotărât pentru d-na Călinescu născută Vârvoreanu de care defuncta era legată prin atâta vreme de conviețuire și fiindcă trimiterea cenușilor omenești peste graniță e tot atât de complicată ca trimiterea unui cadavru, moștenitorii s-au gândit să pună rămășițele guvernantei într-o cutie de cacao şi să o expedieze la București fără altă formalitate. D-na Călinescu a rugat pe frații Vrăbiescu să îi scoată cutia de cacao de la vamă. Frații Vrăbiescu, cei doi gemeni, care trăiesc împreună şi sunt foarte strânși la pungă, au hotărât să dijmuiască această cutie de cacao care le cădea din cer, și a doua zi dimineața a fost sărbătoare în casa lor. La prima linguriță și-au dat ei seamă că cacaul lor n-avea gúst de ciocolată, dar au aplicat vorba românului despre calul de dar şi cacaului, și fără să cerceteze mai departe şi-au sorbit fiecare ceașca. Un examen mai minuțios al conținutului cutiei din partea bucătăresei a împiedicat singur pe d-șoara Stéline să nu fie înghițită, ceașcă după ceaşcă, de foștii ei elevi.

Cum se vede, incinerația, pe lânga atâtea avantaje, are și ea cusururile ei.

---

29 septembrie. Vorbind cu C. despre Saint-Aulaire, cu prilejul ultimului și incisivului său volum („Genève contre la paix"), prietenul meu îmi reamintește „un mot a l'emporte pièce" al fostului ambasador. Pe când se afla acreditat la Londra, ministru al Afacerilor Străine englez era lord Curzon, cunoscut pentru morga atitudinii lui: pășea maiestuos, cu umerii dați înapoi şi cu capul ridicat în sus. Puțină lume știa însă că această atitudine, care nu corespundea sufletului nobilului lord, era datorită unui accident din copilărie: primise la Eton, jucându-se, o lovitură în șale care îi înțepenise pentru totdeauna șira spinării. Saint-Aulaire explica caracteristica atitudine a lordului Curzon în cuvinte puține, dar plastice: „Il lui a suffi d'un coup de pied au derricre pour lui donner de la dignité pour toute la vie!" E de priceput că cu asemenea formule, neastâmpăratul diplomat nu putea prinde rădăcini nicăieri.

4 octombrie. Breasta. Un frig excepțional de 4-5 zile A nins în Iugoslavia, pe coastele Dalmației și în Ungaria pe lânga Budapesta. Se zice că ar fi nins și la noi, în Dâmbovița și prin Bucovina. Facem foc, ca iarna.

Primesc o scrisoare de la Martha Bibescu din Londra. Între altele această amuzantă dar exactă formulă: „L'Angleterre regarde tomber le franc et brûler l'Espagne. Elle ne fait que ca depuis Philippe II." Numai că lucrurile s-au mai schimbat de atunci; s-a inventat cuvântul „solidaritate" și o națiune nu mai cade singură.

În fine devalorizarea francului cu o treime e un fapt îndeplinit. După o serie de amendamente (relative la măsurile de precauțiune în vederea decalajului prețurilor) și după două plimbări de la Cameră la Senat și de la Senat la Cameră, legea specială a fost votată și promulgată. Bineînțeles nu e vorba de „devalorizare" ci de ajustare, nu e vorba de o măsură de expedient față de dezastrul exporturilor ci de un aranjament monetar între Statele Unite, Anglia și Franța (probabil în favoarea celor dou dintâi?). E ciudat cât de ușor se îmbată bieții francezi cu vorbe, dar de la distanță noi întrebăm: pe cine cred că înșală? Amuzant: citesc într-un ziar serios că înțelegerea monetară dintre cele trei țări sus-pomenite n-a făcut obiectul unei convențiuni scrise și semnate, fiindcă *un gentlemen's agreement* are mult mai multă valoare (sic) decât un act scris! Că tratatele se calcă, o știm cu toții; de unde ia economistul nostru — căci e un economist — siguranța că cuvântul dat n-are aceeași soartă?

Elveția și Olanda au devalorizat și ele în aceeași proporție. Prima consecință pentru noi: marasm pe piața cerealelor din cauza scăderii prețurilor. Negura-le Guvernului sunt mobilizate în vederea măsurilor de luat pentru apărarea valorificării producției agricole. Așteptăm măsurile.

În Spania, cercul naționaliștilor în jurul Madridului se strânge. La Burgos s-a constituit Noul Stat Spaniol, și în fruntea lui a fost pus ca șef al Statului, generalul Franco. Transmiterea puterilor din partea Președintelui Juntei Provizorii, generalul Cabanellas, către generalulFranco s-a făcut în mijlocul unei mari însuflețiri. La țiremonie asista și generalul Mola.

Inginerul Ciulei, bănuit de omorul Titei Christescu, a fost judecat de jurați, și achitat în unanimitate, alaltăieri. Lipsa de probe, prezumți-

uni cu sau fără temei și multă patimă, mai ales din partea instrucției, au dus la rezultatul pe care toată lumea l-a așteptat. *E pur și muove* — a spus Galilei!

Universul de azi-dimineață anunță încetarea din viață a d-nei Lucia Buzdugan, văduva fostului Regent. Până să ajungă bărbatu-său Regent, fusese o femeie foarte cumsecade și la locul ei, cu alte cuvinte nu o cunoștea nimeni. Înălțarea soțului ei îi zapăcise capul. În 1928, pe când eram ministru al Agriculturii îmi trimitea prin aghiotantul lui Buzdugan scrisorele de recomandație pe care le semna „Lucie“, ca o regină. După moartea d-lui Regent își făcuse cărți de vizită astfel libelate: „Mme Vve du Régent Buzdugan“. Autentic. Moartea ei însemnează o economie de 60 000 de lei pe lună pentru Stat. Într-adevăr, când pensiile foștilor Regenți (Sărățeanu și Patriarhul Miron) au fost suprimate din inițiativă parlamentară, văduva Buzdugan a fost uitată, și uitată și cu pensie a rămas.

---

5 octombrie.

Le gaffeur:

Victor Antonescu, transformat în diplomat peste noapte, o face „lată rău“ la Geneva unde se pare că sesiunea S.D.N.-ului nu a luat încă sfârșit. Vorbește, dă banchete escrocilor presei internaționale și interviuri. A dat acum unul ziarului *Le Figaro* prin care clasifică raporturile noastre internaționale în modul următor:

„Alianța noastră cu Franța constituie baza politicii României.

Recentele hotărâri ale conferinței din Bratislava au dovedit acțiunea fermă a Micii Înțelegeri (!). Mă voi strădui să strâng și mai mult (?) legăturile politice dintre cele 3 țări ale acestei Înțelegeri. La fel în ce privește relațiile dintre Statele Înțelegerii Balcanice. (Bravo! dar cum ramâne cu Strâmtorile?)

Știți că avem o alianță cu Polonia (delicios!). Pun mare preț pe scoaterea în evidență a clauzelor acestui tratat. (Aci e lată rău; ce va zice Moscova amică și protectoare?)

Cu marele nostru vecin (sărut mâna!) care este Uniunea Sovietică vreau să dezvolt *și mai mult* relațiile *de bună prietenie*. (Ce va zice Polonia, cea cu clauzele?)

Cu Italia de asemeni (?) avem bune relații *culturale* și *economice* (!!!)

Relațiile noastre cu Germania sunt bune“.

Admirați această scară „degresivă“ a sentimentelor noastre politice! Dacă mai suntem nevoiți să jucăm într-o horă fără lăutari, și să conti-

nuăm politica *altora* în loc să facem *pe a noastră*, de ce să o strigăm în gura mare. Declarațiile ritoase ale d-lui Victor Antonescu ne-ar putea jena mâine; sau poate n-au nici o importanță, dată fiind personalitatea care le-a făcut?

———

Titulescu a tras cu piciorul. Depeșele anunță iminenta decapitare a lui Litvinov. E de necrezut, dar pare că un puternic curent antisemit s-a ivit și în Rusia Sovietică și forțează mâna lui Stalin, silindu-l să se despartă de toți ovreii. Bieții jidani trec printr-un ceas rău pretutindeni. Dl Finkelstein, zis Litvinov, era fără îndoială cel mai inteligent dintre miniștrii de Externe din Europa, și a învârtit ani de zile pe colegii săi după degete. Pe Titulescu cel dintâi. Sovietele se vor resimți de lipsa lui. Cu atât mai bine pentru noi.

———

Național-țărăniștii au ținut ieri o întrunire la Satu Mare la care au participat Mihalache, Maniu și natural Mihai Popovici. O întrunire și câteva discursuri mai mult sau mai puțin nu însemnează nimic și n-aș fi notat aci întrunirea de duminică dacă la sfârșitul ei nu s-ar fi trimis 3 telegrame din care cel puțin 2 n-aveau nici un sens. Una a fost trimisă șefului Partidului Agrar ciocoslovac, și aceasta avea sens, căci era un răspuns la o telegramă de felicitări (fără sens) dată de ciocosvlac președintelui întrunirii. Cele două fără sens au fost, una adresată lui Hogea de la Praga (Mr. Hodza, prime Ministre), un tovarăș de lanț al lui Maniu de pe vremea ungurilor — și alta lui Titulescu, „de admirație pentru glorioasele lui înfăptuiri". Care? Dl Jules Maniu a vorbit la întrunire mai „naționalist" și mai „valahicus" ca fratele Alexandru Vaida. Atunci de ce sunt certați? Fiindcă nu se înțeleg pe blidul de linte? Telegrama dată lui Titulescu a trebuit să facă o plăcere deosebită M.S. Regelui.

———

7 octombrie. Gömbös, primul ministru al Ungariei, a murit alaltăieri în sanatoriul Witelsbach de lîngă München. Suferea de un cancer la rinichi, și era condamnat de câtva timp. De mai bine de două luni, interimatul președinției fusese trecut lui Daranyi, și tocmai fiindcă moartea titularului era iminentă nu se schimbase Guvernul. Ungaria pierde cu Gömbös un șef de Guvern îndrăzneț, dinamic și înverșunat în revendicarea postulatelor naționale maghiare. Născut în 1886, ofițer tânăr în timpul războiului s-a aruncat în politică după pace și a fost ales președinte al mai multor asociațiuni naționaliste. Deputat în 1920, ministru în 1930 și prim-ministru în 1932 în locul lui Bethlen. Era un devotat

al lui Horthy, și contribuise mult pe vremuri, la împiedicarea Regelui Carol de Habsburg să pună mâna pe Tronul Ungariei. Nu ne putea suferi. Să îi fie țărâna ușoară.

Cu o procedură sinceră și elegantă, Italia a devalorizat și ea lireta, cu 40%, mărturisind faptul și explicându-l prin devalorizarea principalelor devize străine. Pe lângă măsurile cuvenite pentru menținerea prețurilor interioare, Mussolini a mai lansat și un mare împrumut „pentru punerea în valoare a noilor cuceriri și pentru consolidarea economiei naționale". Posesorii de bunuri imobiliare sunt obligați să subscrie câte o sumă reprezentând 5% din valoarea acestora. Numai la Milano s-au subscris peste 7 miliarde de lire. *Euviva il Duce*!

Consiliul nostru de Miniștri s-a întrunit, s-a consfătuit și a publicat un comunicat prin care Guvernul aduce la cunostința boborului că nu este cazul să se devalorizeze și leul. Cred și eu! Devalorizarea nu este o doctrină, este o măsură — și este o măsură a cărei oportunitate nu poate fi examinată decât într-un complex de alte măsuri la care guvernanții noștri nici nu se gândesc. De fapt, scăderea prețurilor cerealelor, petrolului și lemnelor la export, va fi compensată prin scăderea prețului materiilor prime și semifabricate și a mărfurilor importate. Cum industriașii și comercianții sunt însă niste șmecheri, stăpânirea trebuie să ia măsuri pentru apărarea agricultorilor, care vor fi altfel, și de astă-dată, victimele conjuncturii noi.

---

12 octombrie. Ieri, duminică frumoasă de toamnă. Pe când, cu Patriarhul și cu episcopii în frunte, toți ahtiații de publicitatea *Universului* sărbătoreau fără rușine pe Stelian Popeşte în Arenele Romane (reclamă et ... circenses!), proclamându-l „mare român" — am fost cu prietenii mei din Craiova, dimineața, la Valea Stanciului și după amiază la Livezi. Lume multă, primire caldă, entuziastă chiar — oamenii m-au luat pe sus — și natural vorbărie multă. Am putut constata o dată mai mult ravagiile sifilisului, paludismului și politicianismului! Cu tot anul bun, foarte bun chiar, sărăcia e mare și plugarii nevoiași și nemulțumiți. În ce hal am găsit șoseaua națională Craiova-Calafat! După podul Jitianului, la Podari, era să ne înnămolim. Ceea ce nu împiedică pe Tătărescu să trâmbițeze că a refăcut șoselele!

Ziarele de ieri aduc vestea loviturii lui Schuschnigg. S-a proclamat dictator în Austria, a dizolvat Heimwehrul și toate formațiile paramilitare și a redus astfel — pentru moment — la neputință pe Starhemberg. O dictatură mai mult în Europa.

Naționalistii spanioli merg bine, dar încet.

———

13 octombrie. Înapoiat la București — după 15 zile de izolare la Breasta unde am tăiat arbori ca să croiesc alei noi, unde am redactat „expozeul" pe care-l voi citi la congresul Partidului Agrar la 1 noiembrie și un mic capitol din *Memoriile* mele, — găsesc un frig neobișnuit în această vreme a anului. Un frig cu atât mai neplăcut cu cât caloriferul meu e stricat și nu-mi pot încălzi casa.

———

Zvonurile ziarelor despre numirea lui V. Stoica la Londra, pe care de la distanță le judecam ca o glumă de prost gust, erau întemeiate. Deși lucrul pare de necrezut, s-a cerut agrementul Guvernului englez pentru numirea bădăranului de la Sofia în postul de reprezentant al României, pe lângă cea mai aristocratică Curte a Europei. Stoica în „culote scurte și ciorapi de mătase!" Pare că Regele Carol, căci el a cerut această numire, a pierdut nu numai orice urmă de bun-simț, dar până și orice rușine. Stoica nu are nici o calitate care să-l impună la o avansare precipitată, peste capul altora mai vechi. O rupe pe franțuzește și pe englezește (a petrecut doi ani în America) și jonglează cu solegismele și cu barbarismele, dar acest curaj nu compensează o totală lipsă de cultură. E însă la picioarele d-nei Lupescu, și această însușire înlocuiește cu prisos pe toate cele ce s-ar cere unui diplomat obișnuit, neinițiat în riturile Camarilei. Mi se spune ca Regele ar fi declarat „că un fiu de țăran ardelean va face bine la Londra, față de deșănțata propagandă pusă acolo la cale de unguri!" Divină inconștiență! Împotriva magnaților maghiari atât de apropiați sufletește de snobismul englez, fiul de cioban iobag — cu care lorzii și bogătașii din Citty nici nu vor catadixi să stea de vorbă! Am auzit că Stoica — care nu roșește de tată-său, și aceasta e o notă bună — se plimbă cu un portret al bătrânului, în ținuta lui de „baci". Cojocul de oaie întors și căciula de oaie țurcană vor impresiona desigur adânc pe prietenii Principelui Festétics.

Se poate însă — izbândă de ultimul minut al bunului-simț — ca totuși această scandaloasă numire să nu se facă. Am uitat toți într-adevăr palmele pe care Stoica le-a aplicat în 1929, în anticamera lui Maniu lui Antoine Bibescu. Or se întâmplă că soția lui Ant. Bibescu, Elizabeth, născută Asquith, să aibă în acest moment o situație privilegiată pe

lângă Guvernul englez din cauza prieteniei sale intime cu Leon Blum. Elizabeth Bibescu face legătură între Downing Street şi primul ministru francez în care Anglia, lucru ciudat, şi-a pus toată încrederea. Poate să aibă dreptate englezii, căci cine ştie dacă după Blum, nu vor veni comunişti sadea, în Franţa. Dacă la trecerea momentană de care se bucură Elizabeth Bibescu se mai adaugă şi formidabila ei putere de clanţăneală, ca şi a mamei sale vitregi Margot Asquith, una şi mai şi — oricine poate să-şi dea seamă de ce aşteaptă la Londra pe tânărul pugilist Stoica. Uitaseră toţi, la Palat şi la Ministerul de Externe, incidentul Bibescu-Stoica, dar şi l-au adus aminte acum, după ce a venit agrementul de la Londra, şi se pare că ezitarea e mare şi că toată afacerea a rămas în suspensie. Eu cred că numirea tot se va face; e prea mare prostia ca să nu şi-o însuşească, cu încăpăţânare, iubitul nostru Rege.

---

14 octombrie. Ţara negrilor:

De câteva zile a sosit în ţară, poftit de Martha Bibescu, lord Londonderry cu soţia şi cu fiica. N-ar fi nimic de zis, dacă lucrurile s-ar fi oprit aci. Lord Londonderry e un caraghios. Descendent al faimosului lord Castlereagh, imens de bogat, a fost toată viaţa lui un trepăduş, în politică mai ales. Amic intim al Împăratului Wilhelm al II-lea a fost şi înainte şi după război, şi chiar pe timpul războiului, cel mai agitat germanofil din Anglia. Se zice că numai prietenia lui Ribbentrop cu dânsul a împins pe junele cirac al lui Hitler la Ambasada din Londra. Fără să se poată da mare importanţă vizitei lui Londonderry la noi (în Anglia n-are nici o trecere), prezenţa lui la Bucureşti şi la Sinaia putea să fie interesantă, dar atât tot. N-aş fi obiectat nimic dacă toţi românii cu care ar fi venit în contact l-ar fi primit cu politeţe, dar de aci la platitudinile ce s-au făcut e o deosebire mare. Vagon special de la Bucureşti la Lugoj, unde Regele a întrerupt manevrele să-l primească; tren special de la Lugoj la Sinaia (unde o vânătoare-l aştepta la Fosada); tren special, vapor special, ministru special, excursie specială în Delta Dunării. Bietul Londonderry n-a fost de când e el „à pareille fête". De la noi merge în Ungaria, la Festétics, invitat la vânătoare şi acolo. E probabil că „nobilul lord" şi „nobilul magnat" vor face haz mare împreună de sperietura valahilor faţă de vizita unui „european" de vază. Ca şi cum ar fi venit un „alb" într-o ţară de „negrii"! *Măsura* nu se dobândeşte pe calea civilizării, decât la ultima etapă.

A murit, de pe urma unei congestii cerebrale, profesorul Vallaori, om cumsecade şi simpatic, tovarăşul de „muncă" al doctorului Ange-

lescu, care cu prilejul ultimei remanieri a izbutit să-l ridice la rangul de subsecretar de Stat. Vallaori era tatăl unei fete frumoase, căsătorită cu Metaxa. După ce acesta a ajuns la o situaţie frumoasă în Anglia şi Statele Unite, ca cântăreţ de operetă (câştiga milioane cu glasul lui) a divorţat, iar frumoasa lui soţie s-a recăsătorit cu un american bogat. Trăieşte, ca şi fostul ei soţ, în America.

Pangal îmi povesteşte că a văzut pe Dinu Cesianu înainte de plecarea lui la Paris, unde s-a întors, după nunta fetei sale cu fiul lui Tabacovici. Cesianu i-a mărturisit că pleacă dezorientat ca niciodată. N-a putut să afle nimic de la Rege, mai butonat ca oricând. Impresia lui, *dar numai impresia*, căci Regele nu i-a spus nimic, e că Guvernul va mai dura, poate până în primăvară. Eu cred că va ţine mai mult. De ce l-ar schimba? Am putut constata că clădirea Palatului creşte, Majestatea Sa nu duce lipsă de nimic, şi ia drept bune toate minciunile lui Tătărescu. În discursul pe care l-a făcut cu prilejul încheierii manevrelor, ieri, a acoperit cu laude Guvernul „care-şi face datoria!" Apoi devalorizarea monedelor din Occident a făcut o gaură în „depozitele speciale" din Franţa şi din Elveţia — cum s-ar găsi un Guvern mai „bun" ca să o astupe?

Această devalorizare a francilor a dat naştere la scene de operetă — dar de tristă operetă. S-au repezit „depozitarii" să-şi scape avutul (?). Madgearu, Gavrilă Marinescu (cu depline puteri) şi alţii mai obscuri au şters-o de zor spre Zürich şi Paris. Săracii — ca simpatice victime şi ce nedreptate pentru ei! Alţii mai prevăzători şi-au luat măsurile la timp. Mihai Popovici, ramolit, n-a resimţit încă toată cruzimea loviturii.

---

16 octombrie. Ziua Regelui. Deşi mă aflu la Sinaia, mă abţin de la orice gest de cordialitate. Am dat o telegramă, *din Bucureşti* cu un minimum de cuvinte.

Ziarele străine sunt pline de discursul Regelui Leopold şi comentează cu aprindere hotărârea Belgiei de a reveni la politica ei de strictă neutralitate dinainte de război. În delirul măririlor din 1918, mica Belgie încheiase o convenţie militară cu Franţa şi-şi luase nasul la purtare. Remilitarizarea Renaniei, de către Germania, a readus pe belgieni la simţul realităţilor. S-au hotărât să denunţe convenţia militară cu Franţa, să nu mai ia parte la nici un Locarno şi să ceară garanţia neutralităţii ei tuturor puterilor vecine, fără să fie şi dânsa garantă. Francezii se strâm-

bă, față de hotărârile de la Bruxelles, Germania e încântată, Anglia nu e nemulțumită iar Geneva — les-Blum se miră de defecțiunea Belgiei față de blocul antigerman.

Pe când Europa se preocupă de schimbările politice ce se plămădesc, noi hiritisim pe marele nostru Rege, iar Marele Nostru Rege nu se gândește decât la viitoarea plimbare ce va face cu bețisorul său de mareșal, în Cehoslovacia.

———

Două concepții politice: la Atena, Guvernul a dat agrementul său la numirea unui ministru spaniol naționalist; la Praga dl Beneș a dat afară din Legație pe însărcinatul cu afaceri „rebel" și a instalat pe cel comunist. Și se zice că dl Beneș e inteligent.

Titulescu continuă să fabrice globule roșii, a ajuns la 3-400 000 — dar lumea nu mai vorbește de el.

———

18 octombrie. Văzut ieri un moment pe Victor Antonescu. Mi-a spus că cu tot agrementul cerut și dat, numirea lui Stoica la Londra a căzut în apă: a triumfat bunul simț, să ne felicităm. La Londra va fi numit Grigorcea (actualul Secretar General). Zevzecul de Stoica a socotit că cel mai sigur mijloc să grăbească numirea sa la Londra era să se facă imposibil la Sofia și în acest scop a trimis mai multe telegrame în alb la București, în care înjura Guvernul pe lângă care era acreditat. Antonescu a profitat de ocazie, a arătat telegramele Regelui, iar acesta a renunțat la trimiterea unui „buclucaș" în Anglia.

———

Naționalii și țărăniștii sărbătoresc azi în Arenele Romane zece ani de la fuziunea lor. Nimic de zis. Dar e de zis ceva la manifestul către țară pe care-l publică și prin care făgăduiesc poporului român realizarea tuturor fericirilor: au uitat cei 4 ani de guvernare de pomină, în care au făcut tocmai contrariul de ce spun în manifest.

———

Acum două zile a murit Alexandrina Balș („la perruche"). Pe vremea războiului, la Iași și la Odessa, o acaparase cu totul Belle-Helena cu fiicele ei. „La cousine" nu ieșea din vorba lor și le făcuse testament. Mă întreb dacă a mai lăsat ceva, căci probabil Belle-Hellenele au moștenit-o de vie.

———

19 octombrie. Asistat ieri la vânzarea yaerliugilor şi mânjilor aduşi de Jockey-Club din Anglia, ca să vină în ajutorul proprietarilor de cai. Eram decişi să-i vindem sub preţ, în pagubă, tocmai ca să venim în ajutorul micilor proprietari, dar n-a fost chip, căci au venit Malaxa, Karmitz şi Schwartz şi au licitat ca nebunii. Malaxa a dat 350 mii de lei pe un mânz, 200 de mii pe altul. Spre deosebire cu Karmitz şi cu Schwartz mai modeşti şi mai la locul lor, „donatorul" Camarilei s-a înfăţişat cu fumuri de parvenit şi cu o obrăznicie în atitudini care chema palmele. A cumpărat vreo 7-8 cai, ca să-şi refacă grajdul[1] şi pe când supralicita, tot spunea să-l audă toţi: „Aci nu trebuie chilipir. Cine vrea să aibă cai de curse să dea parale multe!" După ce s-a sfârşit vânzarea, ne-am dus să vizităm noile boxe pe care le construim într-un colţ al hipodromului. „Cât vă costă?" m-a întrebat Malaxa. — „Un milion şi ceva" — "Ce e un milion? Un pol! Eftin." Era să-l şi cârpesc. Înainte să părăsească hipodromul, ne-a oferit un premiu de 100 mii lei pentru duminica viitoare. Nu puteam să-l refuz, căci aş fi păgubit pe nenorociţii de proprietari, care deja trag pe dracul de coadă.

Despre modul cum câştigă parale Malaxa, mi-a povestit Grigorcea o interesantă întâmplare. Pe când era încă ministru la Budapesta a venit Ganz să se plângă de procedeurile româneşti. Direcţia C.F.R.-ului i-a refuzat o ofertă de vagoane pe preţul de un milion de lei bucata, pentru a da după câtva timp comanda lui Malaxa, cu 5 milioane vagonul, comandă pe care Malaxa a trecut-o lui Ganz pe preţul stabilit de acesta, iar diferenţa de 4 milioane de vagon a fost împărţită între Malaxa şi tovarăşii lui de afaceri ...

D. îmi povesteşte cele văzute cu ochii lui, vara aceasta la Monte Carlo. Radu Polizu pierdu-se vreo 150 000 franci la ruletă, şi, curăţat, se consola citind gazete la soare. Vota Blank nepricepându-i durerea, s-a hotărât el să intervină. A declarat iubitei că situaţia în care se aflau nu mai putea dura, că ar fi luat-o de soţie dacă dânsa n-ar fi avut un copil de la altul (!!), că o iubeşte, dar că nu vede altă soluţie decât despărţirea. Scandalul era prea mare, etc. etc. Plânsete şi disperare din partea Votei — tristeţea pe faţa lui Polizu. A doua zi, lacrimile Votei au secat, figura lui Radu s-a înveselit, şi banii au început să curgă din nou pe masa verde. Vota se executase cu o nouă sumă.

Ieri, la Arenele Romane, naţional-ţărăniştii au făcut lui Maniu farsa să-l aleagă preşedinte al întrunirii. Aşa încât a fost silit nu numai să as-

[1] Acum câţiva ani Malaxa înfiinţase un grajd de curse, în combinaţie cu Bubi Diamantescu, dar supărându-se pe acesta, a desfăcut tovărăşia şi a dăruit grajdul adică caii Regelui!!

culte în picioare Imnul Regal și orațiile adresate Regelui, dar încă să citească telegrama omagială expediată la Sinaia. Se zice că Mihalache a pus la cale această mică lovitură ca să pedepsească pe Juliu pentru atitudinea avută la ultima ședință a Delegației Permanente a partidului. În acea ședință Maniu ar fi spus că a luat cu mare mulțumire cunoștință de faptul că dl prim-ministru cununase în Gorj 70 perechi de țărani care trăiau în concubinagiu, că astfel dl prim-ministru a vrut să reamintească cât de imorală e starea de concubinaj, atât din punct de vedere social și național cât și din punct de vedere religios — dar că era păcat că asemenea convingeri nu erau împărtășite și mai sus de dl prim-ministru. Apoi, povestind cele petrecute la Blaj cu prilejul serbării *Astrei,* Maniu s-a declarat foarte prost impresionat de Voievodul Mihai, care a scos în cursul ceremoniei o țigaretă din buzunar și a început să fumeze, în prezența ministrului Instrucțiunii. Acesta dedese o circulară ca să oprească elevii de liceu (printre care e înscris și Voievodul) să fumeze. Gestul Voievodului constituia o nesocotire, fie a ministrului, fie a ordinelor sale și în tot cazul era o dovadă de rea-creștere. Dar ce poate să învețe un copil — a continuat Maniu — când de dimineața până seara nu are în fața ochilor decât „icoana viților și nepăsării". Costăchescu, impacientat, a părăsit ședinta și n-a venit nici la Arenele Romane. Cum se vede armonia e deplină la național-țărăniști.

Citta Davila, care a câștigat ceva parale speculând la bursa din New-York, mi-a spus ieri că e în tratative cu Graur și Pauker ca să cumpere *Dimineața* și *Adevărul.* Ar fi vorba să scoată din pungă vreo 30 milioane — restul pe datorie. Am felicitat pe amicul meu Citta pentru cele 30 milioane pe care le posedă, dar l-am sfătuit să nu se încurce cu gazetele.

Azi-dimineață a fost la mine Blumenfeld, reparat prin 3 luni de căutare și de plimbare prin străinătate. A venit să-mi spună ce lucruri frumoase a văzut și să mă informeze despre reorganizarea *Adevărului* și *Dimineței.* Pauker, Graur și Labin vor pleca, se va numi un director „arian" și se vor concedia o bună parte din gazetarii actuali, mai toți ovrei. El, Blumenfeld, nu va mai scrie, dar va rămâne ca un „spiritus rector" ca să desăvârșească reformarea ziarului și să pună la cale noua lui îndrumare. Despre tratativele cu Davila, am putut constata că nu știa nimic, și nu i-am spus nici eu nimic. Amuzant e, că în ipoteza vânzării gazetelor, lui Davila, cel dintâi care ar urma să zboare ar fi Blumenfeld! Așa mi-a spus-o cel puțin dulcele Citta.

Blumenfeld mi-a mai povestit că a văzut pe Tătărescu care i-a lăsat impresia că acum nu mai aleargă el după Rege și după putere, dar că Regele și puterea aleargă după el! I-a spus că el, Tătărescu, a frânt șalele lui Titulescu, împotriva dorinței Regelui, că *el*, Tătărescu s-a debarasat de Inculeț și de Valer Pop, tot împotriva Regelui — că *el*, Tătărescu, în fine e stăpân absolut actualmente asupra Partidului Liberal! Am explicat lui Blumenfeld că în chestiunea Titulescu, Tătărescu se încarcă cu o răspundere pe care nu o are, pentru a acoperi pe Rege, iar în ce privește celelalte afirmațiuni, că pe Inculeț l-a mâncat prostia și lăcomia lui, și că soarta Partidului Liberal se va hotărî abia în opoziție. Am fost însă de acord cu amicul Scrutator că M. Sa își sapă groapa, cu Guță în brațe.

Jidănașul Hirsch, băiat frumos, deștept, ofticos și escroc, care sub numele de Mircea și cu banii lui Titulescu, ai Sovietelor și ai franțujilor duce la Paris Agenția „Sud-Est“ — a oferit o masă gazetarilor de la Geneva. La șampanie, tânărul Mircea-Hirsch a luat cuvântul și în fraze balanțate a făcut istoricul luptei globulelor roșii cu globulele albe în sângele lui Titulescu. „Era la un moment să învingă albele, dar roșiile nu s-au lăsat, și până în cele din urmă, *tot roșul a învins și ne-a conservat pe Titulescu în viață, ca să mai înregistreze și pe alte terenuri alte victorii roșii*!“ Vorba francezului, *on n'est trahi que par les siens*!

---

23 octombrie. Din misterele Seraiului: Aflu dintr-un izvor demn de încredere adevăratul motiv care a determinat concedierea celor doi „educatori“ ai Voievodului Mihai, generalul Grigorescu și colonelul Pălăngeanu[1]. Se zvoniseră fel de fel de lucruri, unele mai neplăcute decât altele pentru Rege și anturajul său. Ba că amândoi ofițerii fuseseră prinși cu afaceri veroase în seama lor, ba că Voievodul și un coleg al lui de clasă strigaseră în auzul d-nei Lupescu „jos jidanii“, ba că și Grigorescu și Pălăngeanu întrețineau o corespondență secretă cu Principesa Elena și că complotau împotriva Regelui. Adevărul pare a fi mult mai puțin tragic. Într-o zi, Voievodul Mihai însoțit de Pălăngeanu ar fi întâlnit pe Lorentz, arhitectul Palatului și vărul d-nei Lupescu și i-ar fi strigat, jumătate în glumă: „Ce mă jidane, numai de tine dau toată ziua!“ Pălăngeanu ar fi făcut imediat Prințului observațiile cuvenite, la care acesta ar fi răspuns: „Da, sunt antisemit“ și i-a arătat o svastică

[1] Cele două jupânese ale Voievodului au fost îndepărtate cam brusc, acum câtva timp. În locul generalului Grigorescu (fiul „eroului“ Eremia) a fost numit comandorul Fundățeanu, un băiat de zahăr, inteligent și corect, cu mult mai nimerit pe lângă Prinț decât prostul de Grigorescu.

înfiptă sub reverul hainei. „Sunt antisemit ca și voi, căci și voi tot ca mine gândiți dar n-aveți curajul să o spuneți. Eu o spun, să vedem ce o să-mi poată face Z". Lorentz a reclamat cazul Regelui și Voievodul a fost pedepsit cu 5 zile „fără automobil" (!!!) iar cei doi mentori ai lui mutați în garnizoane îndepărtate. Lucrurile nu s-ar fi terminat însă aci, și să dea Dumnezeu să fie așa. Balif, care ține locul de Mareșal, om cinstit și care nu se sfiește să vorbească Regelui verde, ar fi intervenit în chestiune. Ar fi arătat Suveranului că lumea vorbește deja de mult de favoarea acordată unui neînsemnat arhitect, căruia s-au dat pe mână zeci de milioane fără control și care a fost în plus numit — lucru fără precedent — printre demnitarii Curții, toate numai fiindcă este vărul d-nei Lupescu. Că satisfacția dată jidanului pe pielea a doi ofițeri stimați va fi foarte adânc resimțită de întreg corpul ofițeresc, că dl Lorentz în fine nu merită nici o considerație fiindcă e un om necinstit și a furat ca în codru din sumele alocate pentru refacerea Palatului. Balif ar fi arătat Regelui facturi însemnate plătite unor firme fictive. Regele ar fi fost foarte impresionat, și a declarat lui Balif că n-a bănuit necinstea lui Lorentz, dar că în fața evidenței, va lua măsurile cuvenite. Lorentz va fi dat afară de la Palat, iar Grigorescu și Pălăngeanu vor fi numiți în posturi importante — toate acestea după înapoierea Regelui de la Praga.

Vom vedea ce se va întâmpla, dar grozav aș dori să fie așa. De mai bine de un an de zile mă muncește fără să îndrăznesc să o mărturisesc, bănuiala că Regele e complice în toate potlogăriile care se săvârșesc în jurul său. E de nepriceput altfel cum nu vede ceea ce toată lumea vede, și cum nu ia măsuri în consecință. Ar fi pentru mine o mare ușurare să mă conving că într-adevăr „n-a văzut" și că cel puțin în ce privește banii publici a rămas cu mâinile curate.

Trâmbitașul Tătărescu a fost expediat în excursie pe Dunăre până la Belgrad. Pare că iar e neînțelegere în solida „Mica Înțelegere". De data asta prilejul neînțelegerii îl da vizita Regelui la Praga. Drotoșul de Beneș vrea să mai facă dintr-însa o piatră de granit așezată la temelia edificiului bătut de valurile furtunii. Kámil Krofta, caraghiosul de la Externele cehoslovace, a și tras ieri un expozeu calificat de „admirabil" de presa plătită, în care exaltă o politică al cărei faliment nu vrea să-l vadă, și în laturile căreia vrea să încurce la 28 octombrie și pe Regele nostru. Consultația la Belgrad a fost dezastruoasă pentru drotoș. Să sperăm că Regele va avea la Praga cel puțin atât curaj cât a avut Regele Leopold, când a declarat — acum câtva timp — *că Belgia trebuie să facă politica ei, nu a altora.*

---

25 octombrie. În legătură cu cele însemnate mai sus despre „misterele Seraiului": colonelul Pălăngeanu a fost numit aghiotant Regal onorific, cu dreptul de a purta cifra Regelui. Un început de satisfacție și de reabilitare.

---

26 octombrie. *Sfântul Dumitru.* Zi posomorâtă și fără soare. Diseară plec la Paris, pentru o ședință importantă a Consiliului de Administrație „Steaua Română" (petrol). Vor să mă aleagă președinte, loc rămas vacant de la demisia lui Știrbei în 1930.

Ieri am petrecut ziua — o zi splendidă de vară — în județul Tecuci. Sosit în ajun, am luat masa și am dormit la Țigănești, la d-na Nestor Cincu, soacra și mătușa prietenului meu George Apostoleanu, seful județului Tecuci. Instalație luxoasă de fost proprietar mare. Casa cu etaj și cu multe odăi, silozuri monumentale de zid pentru sute de vagoane de cereale, casă pentru administrație făloasă, dependințe, acareturi și toate rosturile clădite sau înființate cu drag de pasionatul de pământ ce era Nestor Cincu, și care toate, poartă acum doliul lanurilor și ogoarelor pierdute din cauza reformei agrare. Întrunire în comuna Liești, bună. Dejun la dl Gheorghiade, la Șerbănești; conacul lui Gheorghiade e pe linia fostelor forturi Nămoloasa-Galați. Tunurile au fost luate în 1916 și duse la Turtucaia. Forturile înseși au fost aruncate în aer de ruși, cu dinamită, în timpul războiului. Au mai rămas cupolele blindate, dar și ele plesnite. Și perdelele de salcâmi! ... Câți bani irosiți, din sărăcia noastră! D-na Gheorghiade e sora lui Paul Prodan.

Congresul radical-socialiștilor, ținut la Biarritz sub președinția lui Daladier a însemnat prima notă discordantă în armonia „frontului popular". Radical-socialiștii au luat poziție împotriva exceselor comuniste.

Moscoviții au făcut scandal în comisia de coordonare a eforturilor tinzând la neintervenție în afacerile spaniole. Au făcut scandal, și au ieșit din comisie. Se crede că gestul e destinat mai mult să dea o satisfacție militanților de la Moscova, decât să însemneze un început de ajutorare mai efectivă a comuniștilor din Spania. Moscova știe că pe terenul intervenției în Spania n-ar putea concura cu Italia, care n-ar ezita, la rândul ei, să ajute pe naționaliști.

Am aflat ieri că Iorga[1] ar fi trimis o scrisoare Regelui, amenințându-l că îi restituie toate decorațiile (ce glumă! Iorga nu dă niciodată nimic înapoi, nici chiar o palmă, când din întîmplare o încasează!) dacă nu destituie imediat pe Rosetti-Bălănescu. Regele ar fi declarat că dl Iorga „prea vrea să terorizeze pe toată lumea", și a refuzat până acum să se execute. Dar, în schimb, a apărut un nou volum al lui Arghezi, în editurile Regale, tras pe hârtie specială cu cifra Regelui (cei doi C încârligați) în filigrană.

Înapoindu-mă aseară de la Tecuci, am făcut drumul cu Armand Călinescu care mi-a făcut deschideri în vederea unei colaborări la Guvern cu național-țărăniștii. I-am răspuns că pentru mine nu există chestiuni personale și că *dacă ne putem pune de acord asupra unui program de guvernământ, n-am nici o obiecție împotriva unei colaborări.* A rămas să ne mai întâlnim după înapoierea mea de la Paris.

Comnen, ministrul nostru la Berlin, în concediu la București, a venit să mă vadă. E și el, ca toată lumea, înmărmurit de unitatea sufletească pe care hitlerismul a știut să o impună poporului german. Mi-a povestit cât a impresionat pe toți străinii extraordinara înscenare a congresului de la Nürnberg. A fost teatru, dar totul a fost întocmit de mână de maestru. Ședința de seară a dat prilej unui spectacol minunat. Deodată toate lămpile s-au stins, muzicile au tăcut și nenumărate proiectoare și-au aruncat razele vertical în sus. Liniile paralele întâlnindu-se la infinit, rezultatul a fost o boltă de foc peste imensul amfiteatru în care stau aliniați și nemișcați mai bine de un milion de oameni. Din rândurile superioare ale tribunelor au început să se coboare mii de purtători de steaguri hitleriste și flamurile roșii păreau sub reverberația reflectoarelor, adevărate flăcări și văpaia înainta spre tribună în tăcerea generală scandată de ropotele ritmice ale cizmelor ce băteau în cadență. Moment de emoție, chiar pentru simplii spectatori, străini de fanatismul militanților.

Comnen mi-a mai povestit cât de mult a crescut încrederea în Hitler după lovitura de astă-primăvară cu remilitarizarea Renaniei. Toți în anturajul lui Hitler au fost contra, Neurath ministrul de Externe, convins că Franța și Anglia vor reacționa cu energie a implorat pe Führer să nu

[1] Iorga e furios împotriva „Fundațiilor Regale" și în special împotriva lui Alexandru Rosetti-Bălanescu, directorul editurilor Fundației, fiindcă a tipărit „Istoria Românilor" a lui Giurescu și acum în urmă operele lui Arghezi, fără să țină seamă că aceşti doi autori sunt vrăjmășiți de moarte de poligraful de la Văleni. Iorga iartă cu atât mai putin pe Al. Rosetti-Bălănescu, cu cât acesta a fost elevul său.

înfrunte consecințele unei asemenea reacții. Generalul Blomberg, sigur și el că Franța va răspunde ruperii tratatului prin trecerea graniței cu o armată pe atunci cu mult superioară celei nemțești, și-a declinat orice răspundere. Schacht în fine a început să urle, că un asemenea act de nebunie ar însemna ruina totală a Germaniei. Până și Göring și Goebbels au fost contra. Hitler i-a adunat pe toți într-o seară să le mai ceară o dată sfatul. După ce i-a ascultat pe toți și i-a lăsat să arate pericolul întreprinderii, Hitler fără să răspundă la nici un argument, s-a sculat, a pus sfârșit ședinței și a dat scurt ordin lui Blomberg să dispună trecerea trupelor peste Rin, pentru a doua zi, la orele 12. Consternare generală. Ordinul a fost însă executat, dar timp de două zile a domnit la Berlin o atmosferă de panică. Depeșele de la Paris și de la Londra erau așteptate și urmărite ceas cu ceas, cu aceeași emoție ca în preajma unui război.

Comnen își reamintește că a *doua zi seara*, a luat masa la generalul von Ruhmstedt, ajutorul lui Blomberg și că îngrijorarea era încă pe fețele tuturor. Se știe ce succes a însemnat pentru Germania gestul lui Hitler și ce insucces pentru Franța și pentru Anglia lipsa oricărei reacții. De atunci toată lumea, dar absolut toată lumea a început să creadă în steaua lui Hitler.

---

28 octombrie. Plecat la 26 octombrie seara din București, am ajuns azi-dimineață la ora 9 1/2 la Paris. Călătorie plăcută, alături de d.d. I. Mitilineu, Nae Ștefănescu, Săvescu, Ossiceanu și dr Dumitrescu-Brăila (toți membri în consiliul „Stelei Române") dar mai mult în „tete à tête" cu Saint-Aulaire, adică cu cartea lui *Genève contre la paix*, plină de vervă, de venin și de bun-simț.

Ziarele franceze care mi-au căzut în mână pe drum sunt pline de senzaționalul divorț al d-nei Ernest Simpson, „țiitoarea" Regelui Eduard al VIII-lea al Angliei. Ziarele ilustrate dau fotografii ale d-nei Simpson, în pantaloni, pe plajele Adriaticei, împreună cu Regele Eduard, și adaugă că, după ce va divorța, aventuroasa americancă se va cununa cu Regalul său amant. Tot după ziare, scandalul pare enorm, în Anglia. Pe mine m-a bucurat, căci aventurile puternicului Rege al Marei Britanii, Împărat al Indiilor și Suveran al Posesiunilor de peste Mări, mai aruncă ceva umbră asupra aventurilor Regelui nostru care încetează să fie singura vedetă încoronată a rubricelor scandaloase.

---

30 octombrie. Ieri ședința Consiliului de Administrație al „Stelei". Am fost ales în unanimitate președinte al Consiliului Societății. Discurs cald al lui Champin, relevând activitatea mea politică și dinamis-

mul de care am dat totdeauna probă. Am răspuns cum se cuvenea, cu dragoste pentru petrol, pentru Franța și pentru cei prezenți.

Azi, dejun de 24 tacâmuri la Ritz, pentru sărbătorirea alegerii mele. Din nou discursuri.

Văzut pe Marioara Ventura, cu care am stat un ceas de vorbă în noua ei locuință de la Neuilly (150 rue Peronnet). Casă drăguță, cu un sfârc de grădină — mobilată simplu și cu gust. Ventura e ecoul lui Paul Boncour, în politică bineînțeles. E ciudat cum multe persoane inteligente în Franța nu văd nici o posibilitate de îndrumare spre dreapta. De altminteri trebuie să recunosc că dacă partidele de stânga franceze sunt odioase, cele de dreapta nu sunt mai simpatice în sterilitatea acțiunii lor. Nu e destul să servești „principii" respectabile, *il y a encore la manière*. Ventura — prin urmare Boncour — e convinsă ca Guvernul Blum va cădea în curând și că după dânsul va veni un Guvern radical (probabil cu Chautemps în frunte), fără socialiști, dar cu sprijinul acestora în Cameră. Un asemenea Guvern ar avea majoritate în Parlament, dar o majoritate mică, și va fi în mâna lui Blum şi a socialiștilor. Ventura mai e convinsă că războiul (Franța — Germania) e inevitabil, și că probabil va izbucni în primăvară. Mentalitate ciudată și din alt punct de vedere: e convinsă că *pentru moment* patriotismul în Franța e monopolul comuniștilor (!!!) — iar pe de altă parte pretinde că armata e necontaminată de spiritul sovietic.

Trebuie să recunosc, că de când sunt la Paris, mi-am modificat şi eu părerea în ce priveşte pericolul comunist în Franța. De departe, prin prisma ştirilor de tot soiul și a ziarelor de dreapta, totul îmi părea pierdut, mai ales la Paris. La fața locului constat ca *le diable n'est pas și noire*. Desigur Franța a alunecat mult pe panta extremismului de stânga, mai ales pe aceea a demagogiei și a supralicitării electorale, dar nu e încă nici o țară bolșevizată nici o țară în pericol de imediată revoluție. *O reacție a opiniei publice e încă posibilă* — și se pare că nu e exclusă.

De vizita Regelui la Praga nu se prea vorbește aci. Tăcerea ascunde o nemulțumire. Discursurile schimbate nu dovedesc o dezvoltare a Micii Înțelegeri în sensul întinderii obligațiunilor de asistență, cum ar fi dorit Beneş să fie, ci „tout au plus" o menținere a unui *statu-quo*, care apare cu atât mai şubred cu cât are neîncetat nevoie să fie confirmat. Aci în Paris, multă lume consideră România pierdută pentru Franța, cum pierdută este Belgia (pe față) și Iugoslavia (pe nefață). Pentru prima dată nu s-a vorbit de Franța, în discursuri oficiale Klein-antantiste — în schimb s-a vorbit de Germania, cu moderație și politețe.

Ca preşedinte al „Stelei Române", am avut norocul să pășesc cu dreptul: am obținut de la grupul franco-englez să reducă dobânda dato-

riilor băncilor românești de la 4% la 1,1 2%. Am impresia că și francezii, și englezii și românii sunt mulțumiți de mine.

---

31 octombrie. Primit azi vizita lui Puiu Dumitrescu. Deștept, povestește cu haz, e o grădină. Deși Regele nu vrea să audă de el — nu l-a mai primit de când l-a dat afară, contrariu zvonurilor puse în circulație la București -, el, Puiu continuă să-l iubească și e amărât de prostiile pe care le face (Regele). Amicul Puiu-mi mărturisește că e „curățat", a mâncat toți banii pe care-i adunase — procesului lui tată-său dar mai ales Ella, l-au costat scump. Acum trăiește din expediente, grație aceleeași Ella care l-a vârât într-o lume de milionari și de miliardari, de la masa cărora cad frimituri multe. Face orice meserie. „Sunt în stare să vând și Turnul Eiffel, lui Hitler, numai să se prindă!" Locuiește la hotel Georges V (!), cel mai scump din Paris. Ia comisioane la toate cumpările americancelor pe care le cunoaște. El și cu Ella sunt intimi cu Mss. Simpson, amica Regelui Angliei, care se joacă cu banii, și de la care cade mult. Îmi spune că Regele Eduard a telefonat „personal" la 2-3 giuvaergii mari din Paris ca să deschidă un cont nelimitat d-nei Simpson. La fiecare cumpărătură câștigă și Puiu ceva. Poate se laudă, dar e fapt că trăiește la Paris, și bine — deși e curățat. Crede că Regele Eduard se va însura cu dama. Să o vedem și pe aceasta!

După Puiu a venit Bacher. „Toute la lyre", după cum se vede. Alt gen de escroc. E omul lui Pfeiffe care e omul Statului Major. Tripotează în politică, dar îi merge mai greu ca lui Puiu. E bine informat. Consideră pe Blum căzut, dar socotește viitorul încărcat de nori. Pretinde că Statul Major ar dori o mișcare comunistă ca să o înăbușe în sânge, și în 24 de ore. Din trupele cantonate la Paris, 65% ar fi negrii și marocani, oameni siguri și foarte dispuși să tragă cu mitraliera în albi.

Asupra lui Weygand:

- *Eu*: Nu crezi în posibilitatea unui Guvern Weygand, de concentrare națională?

- *Bacher*: Imposibil mai întâi fiindcă e belgian!

- *Eu*: Cum?

- *Bacher*:Da sigur, e fiul fostului Împărat al Mexicului, Maximilian, și al Charlottei, Împărăteasa nebună ...

- *Eu*: Nu se poate!

- *Bacher*: E un lucru știut de toată lumea. E fiul lor legitim, dar nașterea lui a fost ascunsă, fiindcă dintr-un Împărat împușcat și o prințesă nebună nu putea ieși decât un degenerat!!!

Mi se spusese de mult că Weygand era considerat ca fiul natural al Regelui Leopold al II-lea. Iată-l acum fiu legitim de Împărat, și Arhiduce austriac! O fi sau n-o fi?

Francezii au avut totdeauna o slăbiciune pentru tot ce e extraordinar. Filiația regească a lui Weygand îi atrage, după cum i-a atras acum câteva săptămâni personalitatea — dacă de personalitate se poate vorbi —istericei spaniole Dolores Ibarruri, zisă „La Passionaria", care în demența ei revoluționară după ce a expus, legat, un biet călugăr pe o piață din Barcelona, s-a repezit pe dânsul și i-a sfâșiat bere-gata cu dinții.

———

1 noiembrie. Duminică, vreme posomorâtă. M-am dus la *Musée Carnavalet* dar l-am găsit închis. M-am plimbat în vechiul cartier *du Marais*, și am revăzut cu plăcere vechile ulițe și *la place Royale* (des Vosges), neschimbate de două secole. Intrat la Notre-Dame unde am dat peste o slujbă pontificală, celebrată de cardinalul Verdier. Orga și corul în atmosfera de reculegere care domnea sub dumnezeiasca boltă m-au mișcat adânc. M-au prididit lăcrimile și gândul mi s-a dus către scumpii mei dispăruți.

Un tur în Cartierul Latin. L-am regăsit tot atât de odios, cum îl lăsasem. Școli și cafenele. Studenții aproape toți circulă fără pălărie și cu pantaloni largi, adevărați șalvari. Mă întreb pentru ce șalvarii largi? Capul gol, îl pricep: e menit să mai aerisească creierul nenorociților închiși toată ziua, mai ales prin cafenele — dar șalvarii?

———

3 noiembrie. Petrecut ziua de ieri la Versailles. Am avut norocul unei minunate zi de toamnă și sub lumina soarelui parcul deși pe jumătate despuiat nu evoca nici o idee tristă. O armonie atât de desăvârșită, o tradiție atât de glorioasă mărturisită de fiecare piatră și de fiecare pom, exclud de altminteri orice gând de întristare. Aci la Versailles, lumea nouă cu cortegiul ei de zgomot și de perfecționări tehnice n-a pătruns încă. Nimic nu s-a schimbat, și am retrăit clipele tinerețelor mele ...

———

Marele discurs al lui Mussolini, la Milano, anunțat ca un punct de plecare pentru o nouă politică europeană, a decepționat întrucâtva. E mai mult un proces al trecutului, al tuturor greșelilor trecutului, decât un plan pentru o politică nouă. Că nici una din marile Puteri nu știe ce vrea, că Societatea Națiunilor e falimentară și că cu greu ar putea fi îndrumată pe cale mai sănătoasă. — Sunt lucruri cunoscute, și repetarea lor devine banală. Lumea vrea altceva, desigur, dar nici Mussolini

nu pare să-şi fi ales încă drumul. Declaraţia că „Ungaria e marea mutilată a Europei" e nedreaptă, căci Ungaria a fost redusă exact la teritoriul ei etnic. În tot cazul asemenea declaraţii nu pot înlesni o apropiere între noi şi Italia. Păcat.

În saloanele din Paris se povestesc lucruri de necrezut despre Regele Eduard al Angliei. La Ragusa, coborându-se de pe yachtul lui, înconjurat de damele care-l însoţeau, a fost întâmpinat de autorităţile locale în redingotă şi cilindru. În loc să se îndrepte spre ele, Regele a făcut o voltă bruscă, s-a apropiat de un zid şi a dat drumul unei trebuinţe cu atât mai imperioasă, cu cât era după băutură. Autorităţile iugoslave n-au găsit însă gluma de gustul lor. La Corfu, autorităţile greceşti s-au suit pe bord, iar tânărul Eduardo le-a primit ... în pielea goală. La Viena alerga prin prăvălii nu numai cu Mss Simpson, dar încă şi cu mama acesteia, o mitocancă fără cusur. Întâlnind într-o prăvălie o prietenă din America, baba s-a repezit la dânsa: „Oh, darling, dă-mi voie să-ţi prezint pe Rege!" Apoi întorcându-se spre Rege a început să strige: „David, David[1], vino iute încoace să te prezint doamnei!" Vienezii, din prăvălie, care recunosc pe Rege, erau înmărmuriţi!

Toate astea n-ar fi nimic pe lângă un fapt care mi s-a afirmat ca riguros exact. Într-o seară, acum de curând, la Londra, Regele a intrat cu d-na Simpson la Prunier (sucursala celui din Paris, situată în St James Street). Restaurantul era plin. Personalul recunoscând pe Rege a căutat să-i facă loc. Dânsul şi cu dama s-au aşezat însă fără jenă pe două taburele înalte, la taraba barului. În sală, o mirare şi o consternare generală: aşa ceva nu se mai văzuse niciodată. Regele şi dama, jenaţi şi ei de tăcerea şi de atmosfera care-i înconjura, au consumat şi au plecat.

În societatea şi în cercurile guvernamentale din Londra purtarea Regelui a început să enerveze pe toţi, şi se vorbeşte de o abdicare silită şi de proclamarea Ducelui de York ca Rege. E de neînchipuit cum într-o vreme când Monarhiile trebuie să se strecoare cu atâta greutate sub loviturile ce le vin din toate părţile, să se găsească descreieraţi care să compromită o tradiţie seculară de dragul unei curve sau unui pahar de vin. Noi, românii tragem cel puţin un folos din porcăriile Regelui Eduard: presa străină nu se mai ocupă de ale Regelui Carol! Şi când mă gândesc că acum 30 de ani, alt Eduard, faimosul (Prinţ of Wales) „Prince de Galles" (mai târziu Eduard al VII-lea) era tratat de „desfrânat" şi de „monstru" fiindcă supa din când în când în cabinet particular cu câte o vedetă a teatrului sau a saloanelor! Când compar actele lui cu ale strănepoţilor săi, îmi dau seamă de cât am coborât pe panta destrăbălării şi a devalorizării generale.

---

[1] În familie, Regele Angliei nu e chemat Eduard, ci David, al doilea nume al lui.

4 noiembrie. Roosevelt a fost reales Preşedinte al Statelor Unite cu o majoritate zdrobitoare, nemaipomenită până acum. Lumea merge spre oamenii dinamici, spre oamenii care fac ceva, fie bun, fie rău — numai ceva să fie — şi fuge de „deliberativi" şi de „consultativi", care nu se hotăresc niciodată la nimic. În dinamismul lui, deşi de multe ori a dat greş, stă tot succesul lui Roosevelt în ultimele alegeri.

Din câte mi-a spus Elena Văcărescu, nu încape nici o îndoială că toată boala lui Titulescu a fost datorită unui tratament intens cu „Dinytra", o specialitate americană care topeşte grăsimile şi deshidratează ţesuturile dar distruge şi inima. Miocarditele sunt aproape inevitabile după acest afurisit tratament. Dacă s-o fi ales şi Titulescu cu o miocardită, atunci va fi greu să se mai întremeze.

---

7 noiembrie. Plecat joi seara 5 noiembrie din Paris, am sosit azi la amiazi în Bucureşti. La Sinaia m-a întâmpinat prietenul Filip, ca să-mi anunţe devalorizarea leului decretată azi-dimineaţă. În realitate e vorba de o ajustare, căci leul a fost devalorizat în ziua în care Banca Naţională a încuviinţat cumpărarea devizelor cu o primă de 38% peste valoarea legală a leului. Devalorizarea e de 40% şi ca să arunce praf în ochii oamenilor — de ce? — mascată: în loc să se devalueze pur şi simplu leul şi să se reducă pur şi simplu valoarea lui de la 3.12 (centime aur) la 2 centime, s-a făcut o revalorizare a aurului din stocul Băncii Naţionale a cărui valoare a fost trecută de la circa 111 000 lei kilogramul la 155 000. Rezultatul e acelaşi, dar operaţiunea e încurcată — totul ca să se mai poată adăuga o minciună la atâtea altele: Guvernul declară într-adevăr, sus şi tare, că n-a devalorizat leul!!!

Ziua de 5 noiembrie a fost pentru mine o zi tristă: cât a trăit mumă-mea am petrecut-o totdeauna cu dânsa (era ziua ei de naştere) şi de când s-a prăpădit, la mormântul ei. Împrejurările m-au îndepărtat anul acesta de Breasta ...

La gară, la Paris, a venit să stea de vorbă cu mine Cesianu (Dinu) sosit chiar în dimineaţa aceea, după o lungă călătorie pe mare. A pus 17 zile de la Constanţa la Marsilia. În ţara nu-l văzusem. După înapoierea mea din Germania, am stat mult la ţară, apoi în treacăt pe la Bucureşti şi pe la Sinaia, căile noastre nu s-au încrucişat. L-am găsit de-

primat și dezorientat. E și el dezgustat de tot ce vede în jurul Regelui. Și nu speră nici el în nimic mai bine. Mi-a spus lucruri oribile: pentru refacerea Palatului Regal s-au ordonanțat până acum *450 milioane*[1] (!!!) din care „onorariul" lui Lorentz (care a găsit jumătate Palatul gata!) s-a ridicat la *30 milioane lei*, transformați toți de Banca Națională în franci francezi pe cursul de 6,50 — când în bursa liberă erau 12 și 13! Cesianu mi-a confirmat că Balif a pus piciorul în prag și a cerut o anchetă Regelui, dar nu mi-a confirmat și istorioara cu Prințul Mihai.

Balif ar fi cerut anchetă numai pe baza bănuielilor pe care le avea, despre toate învârtelile verișorului Duduei. Ancheta a fost făcută de Petre Antonescu și de Nenciulescu și rezultatele au fost deplorabile. Amicul Cesianu este însă sceptic asupra sancțiunilor Regale. Tot dânsul mi-a confirmat cele ce-mi spusese deja Lăzeanu[2] cu privire la comenzile noastre militare în Franța. Deși devalorizarea francului s-a făcut *tocmai* pentru ca industria franceză să poată concura pe celelalte, deși Guvernul francez a declarat „coram populo" că valoarea de cumpărare a francului rămâne neschimbată, furnizorii francezi ne-au cerut majorarea prețurilor *(la contractele încheiate)* cu diferența devalorizării și șperțarii noștrii *au primit*!!! Mitralierele Hotsckiss au fost plătite atât de scump încât administrația franceză a dispus facerea unei anchete, iar generalul Gamelin ar fi spus: „Les roumains ont donc acheté des mitrailleuses en or?" Cesianu îmi spunea cât de fericit e că n-a fost amestecat în nici una din aceste faimoase comenzi, în care s-a furat ca în codru — și ca să avem marfă proastă.

Am lăsat pe confidentul Regelui disperat, pe peronul aburit al Gării de Est.

Călătoria mea la Paris a fost scurtă dar rodnică. M-am ales cu președinția „Stelei Române" și cu o viziune foarte netă despre cele ce se petrec în Franța. M-am convins că pericolul cel mare, acolo, nu e de ordin politic, ci de ordin financiar. Că politicește terenul este subminat de extremiștii din stânga nu încape nici o îndoială; o rezistență pe acest teren este însă încă posibilă și chiar probabilă, dată fiind reacția opiniunei publice, până și în rândurile radicale, și armata de negri cantonată în jurul Parisului. Situația financiară îmi pare însă disperată. Anul aces-

[1] Refacerea Palatului a început sub Guvernul Vintilă Brătianu. La ideia că ar putea costa peste *100 de milioane*, nici Vintilă, nici eu nu puteam dormi de ciudă și de grijă!

[2] Lăzeanu, secretar general la Finanțe, Stănescu de la C.A.M., Tutuc și Romanescu sunt de mai multe săptămâni la Paris, unde „negociază" zadarnic reducerea cuponului, *pe care nu-l putem plăti*. Întâlnind pe Lăzeanu i-am spus că asemenea chestiuni *nu se negociaza*. Se pune creditorul în fața unui fapt îndeplinit, printr-un comunicat, cum a făcut Brazilia. Lăzeanu îmi da dreptate, dar adauga: „*Cu cine sa faci o politică de hotărâri și de raspundere*?"

ta deficitul bugetului a fost de 20 miliarde de franci și a fost acoperit prin cele 20 de miliarde dobândite prin operația devalorizării. Bugetul *viitor* se anunță de pe acum cu alte 23 miliarde deficit: cu ce va fi acoperit acest gol? Impozite nu se mai pot pune fiindcă maximul a fost deja atins, împrumut nu se mai poate face fiindcă n-ar mai subscrie nimeni, după experiența ultimului împrumut — ratat de altminteri — urmat la scurt interval de devalorizarea *negată prin însuși prospectul împrumutului*. Rămâne o a doua devalorizare. Dar după aceasta va veni o a treia, și o a patra — „et puis la débâde". Francezul suportă orice, numai să-l atingi la pungă *nu*. Ce va da falimentul financiar? Răsturnarea regimului actual de mijloc, sigur — dar apoi: extrema dreaptă, sau extrema stângă?

Devalorizarea franceză a fost făcută în cele mai deplorabile condițiuni. Cea engleză a reușit fiindcă englezii au început prin a face economii masive (au redus bugetul la aproape cu 50%), prin a-și echilibra bugetul și numai apoi au procedat la devalorizare, *ca o măsură economică*. Francezii și-au îndoit bugetul (așa-zisele sporuri de ordin social), l-au lăsat dezechilibrat, și au recurs la devalorizare fără nici o pregătire, ca la un *expedient de trezorerie*, pentru a umple golul din casă. Consecințele celor două metode: în Anglia ordine și prosperitate și nici o șovăire monetară de la 1931 până azi; în Franța, două luni după devalorizare, toate merg prost și se vorbește de o nouă devalorizare. În Anglia, nici un preț n-a crescut — în Franța s-au scumpit toate. În Anglia, de pe urma devalorizării numai foloase — în Franța, numai ponoase.

---

11 noiembrie. Azi se întrunește la Viena conferința miniștrilor de Externe ai Italiei, Ungariei și Austriei. În ziarele noastre de ieri se anunța cu ifos „că față de atitudinea dârză a Micii Înțelegeri, chestiunea restaurării Habsburgilor nu va fi pusă la Viena". Nu va fi pusă, desigur, dar nu din cauza „atitudinii dârze" a Micii Înțelegeri, ci fiindcă restaurarea Monarhiei în Austria nu convine nici Germaniei nici partizanilor Anschlussului din Austria.

Naționaliștii spanioli au intrat în Madrid de duminică, dar trebuie să-l cucerească stradă cu stradă; luptele sunt grele și stricăciunile ce se fac, enorme.

Alaltăieri, în ziua de 9 noiembrie, ținut congresul anual al Partidului nostru Agrar. Expozeul meu în fața congresului a avut răsunet în opinia

publică. La banchet am spus între altele, vorbind despre ieşirea lui Mussolini de la Milano, în favoarea Ungariei („marea mutilată"), că „era o lacrimă pioasă pe mormântul unui câine fidel!" Lumea a râs şi şi-a uitat de supărare.

În lipsa mea din ţara, Pangal a avut o lungă conversaţie cu Thierry, noul ministru al Franţei pe care eu nu l-am văzut încă. Thierry a spus lui Pangal că are instrucţiuni cu totul diferite de ale predecesorilor săi, şi anume de a nu se mai înfeuda lui Titulescu (cred şi eu!) sau unui singur partid (cum s-a făcut până acum). După cum a fost menit să schimbe macazul politicii franceze în Grecia[1], aşa mărturiseşte surâzând noul ministru francez că e menit să o facă şi în România. Faţă de actualul Guvern, Franţa nu poate să aibă decât o atitudine amicală şi de încredere, dar nu încape îndoială că zilele Cabinetului Tătărescu sunt numărate. Făcând cu Pangal examenul diferitelor posibilităţi de succesiune, Thierry părea destul de bine orientat. Excludea orice posibilitate de formaţie naţional-ţărănistă. Se temea de o formulă Vaida sau Goga (!) pe care le declara cât se poate de antipatice Franţei. Dintr-una într-alta a ajuns la o formulă Averescu-Argetoianu şi a întrebat pe Pangal dacă ar fi posibilă. Pangal i-a răspuns că desigur, că în 1934 se ajunsese aproape până la realizarea ei dar că, între altele, fusese torpilată în ultimul moment şi cu ajutorul d-lui de Ormesson. Thierry a replicat că n-ar mai fi cazul acum, şi a început să mă laude pe toate tonurile, să spună că sunt omul în care Franţa are încredere (!!) şi câte şi mai câte! Pangal i-a ţinut isonul şi nu s-a sfiit a spune că mai iute decât o formulă Averescu-Argetoianu ar vedea realizabilă o formulă Argetoianu fără Averescu. Thierry a mai vorbit şi de o formulă Mironescu-Argetoianu, dar după câte spune Pangal, nu vedea nici o posibilitate de guvernare fără mine la cârmă. Cum se învârteşte roata lumii! Eu, persoana gratissima a unui ministru francez, şi încă a unuia pe care nu-l cunosc, de unde până aci fusesem considerat ca francofob fiindcă simţeam şi vorbeam româneşte! Thierry a conchis faţă de Pangal, că cea mai nimerită formulă pentru viitorul Guvern ar fi una cristalizată în jurul meu, şi că dânsul *va lucra pe cât va putea*, în favoarea unei asemenea soluţii.

Azi, aniversarea proclamării independenţei Poloniei. Generalul Rydz-Smigly a fost proclamat Mareşal, adică stăpân al ţării, după propria

[1] Până la sosirea lui Thierry la Atena, politica franceză se sprijinea în Grecia numai pe Venizelos şi pe venizelişti. Thierry, urmând instrucţiunile Parisului, a luat contact şi cu monarhiştii şi pretinde că ar fi contribuit mult la reîntronarea Regelui George.

mărturisire a Preşedintelui Republicei, Moscicky. Totdeodată i s-a schimbat şi numele din Rydz-Smigly în Smigly-Rydz (!!). Smigly înseamnă în limba polonă „iute".

Mi se comunică de la Externe că s-a semnat decretul pentru Grigorcea la Londra și că s-a cerut agrementul pentru Radu Crutescu la Sofia și pentru Alexandru Zamfirescu la Varşovia.

Mitropolitul Visarion, al Bucovinei îmi trimite o telegramă de felicitări „pentru admirabila expunere politică făcută zilele acestea". Curajos prelat! O notă bună pentru Sfântul Sinod, în care se găsește cel puțin un ierarh ce nu se sfiește să calce pe piciorul Guvernului.

---

14 noiembrie. Petrecut zilele de ieri şi alaltăieri la Breasta pe o vreme încântătoare. Am putut circula de dimineata până seara în haină. Prin aburelile pământului, razele soarelui păreau că învie pentru o clipă pădurile pe jumătate moarte şi despuiate şi în liniştea imensităţii simţurile nu mai percepeau decât contrastele de lumină şi umbră. Tăcerea era desăvârşită, pe pămînt şi în văzduh, şi sufletul fărămiţat al firii mă pătrundea din toate părţile. Era aşa de frumos încât m-am despărţit cu greu de scumpele mele orizonturi, ca să mă afund din nou în cloaca de la Bucureşti.

La Bucureşti am găsit ziarele pline de cele petrecute la Viena: în conferinţă tripartită italo-austriacă-maghiară, Austria și Ungaria — cu aprobarea Italiei — au adus la cunoştinţa lumii ca îşi reluau drepturile ce le ridicaseră tratatele de la Trianon şi St Germain și au proclamat dreptul de egalitate pentru înarmarea lor. Evenimentul nu se prezintă ca ceva neaşteptat, după atâtea nesocotiri ale tratatelor — era însă interesantă de notat reacţiunea S.D.N.-ului şi a Micii Neînțelegeri. Reacția Genevei — cea cu tratatele înregistrate — a fost bineînțeles nulă. A Micii Înțelegeri care de ani de zile ne-a plictisit cu rodamontadele ca („nu vom permite, măsurile noastre sunt luate, nimic fără voia noastră, vom mobiliza imediat etc. etc.), e și mai tipică, în materie de nemărturisită neputință: în fiecare trei ţări ale Înțelegerii, telegraful ne anunţa că comunicatul de la Viena „a fost primit cu rezervă". Admirabil!!! Câtă larmă ca să ajungi la un asemenea rezultat!

Prin Decret Regal, s-a înființat astăzi un Minister al Aerului și al Marinei. Un Minister al Marinei ne lipsea! E interesant de însemnat cum acești apărători ai regimului constituțional-parlamentar își bat joc de Parlament și promulgă decrete-legi în ajunul deschiderii Camerelor. Zilele acestea s-a legiferat astfel, fără nici un control, în cele mai importante ramuri economice (modificarea legii minelor, devalorizarea leului etc.)

———

15 noiembrie. Camerele, prorogate de la 15 octombrie, se deschid astăzi. Nu mă duc, m-ar apuca scârba.

———

Germania a denunțat ieri clauzele Tratatului de la Versailles prin care un regim internațional fusese impus navigației fluviale pe teritoriul Reichului. Cum era de așteptat — suntem în serie — Franța a reacționat numaidecât prin propunerea unei note de protest de depus la Berlin de Puterile interesate.

Un comunicat al Ministerului de Externe (al nostru) ne informează că încă din 1933 Mica Înțelegere a consimțit în principiu la dreptul egalității de armament pentru Austria și Ungaria, *cu rezerva* unei înțelegeri prealabile între Statele interesate și asigurării securității (!!!) Statelor Micii Înțelegeri! *Rezerve* și *note de protestări*, iată singurele arme care au mai rămas în arsenalul genevezilor de toate neamurile.

———

16 noiembrie. Mesajul de deschidere a Parlamentului n-a fost, ieri, mai puțin searbăd ca de obicei. Într-însul se oglindește satisfacția farsorului de Tătărescu de a ne fi umilit aproape 4 ani prin guvernarea lui, cea mai rușinoasă din câte a avut să sufere țara românească. Un paragraf special pe care Regele l-a citit cu un „patos" special, apăsând asupra cuvintelor, cere tuturor românilor să pună capăt învrăjbirilor și să se unească toți pentru apărarea intereselor supreme ale neamului, amenințate. Pentru unire suntem cu toții, dar nu în jurul curvăriei și a șperțului.

Universul scrie că absența mareșalului Averescu, a mea, a lui Iunian și a lui Gh. Brătianu de la țirimonia de ieri, a fost remarcată și comentată.

———

Ceartă mare între guvernamentali pentru președinția Senatului. Guvernul și direcția partidului vor să aleagă pe Alex. Lapedatu, ca să dea o satisfacție ardelenilor, totdeauna pe atât de exigenți pe cât sunt de pu-

turoși. Dimitriu surdul, nu vrea însă să audă nimic, și își menține candidatura. Micile neplăceri ale regimului de partid.

Văzut ieri pe Grigorcea, noul nostru ministru la Londra și actualmente încă Secretar General al Ministerului. El crede că zilele lui Cesianu la Paris sunt numărate și că favoarea de care s-a bucurat până acum acesta pe lângă Rege e mult scăzută. Urmând a se înainta acum miniștrii plenipotențiari clasa a III-a la m.p. cl. I, Regele a cerut lista pe vechime și s-a oprit la Cesianu pe care nu l-a înaintat, deși o asemenea avansare ar fi fost naturală pentru șeful unei Legații de importanța celei din Paris. Îmi explic acreala lui Cesianu pe peronul gării din Paris și de ce mi-a spus de mai multe ori că pusese postul său la dispoziția Regelui.

Una bună. Caius Brediceanu trimitea, cât a stat la Viena, informații particulare lui Maniu, și numai lui Maniu. Astfel în ultima vreme, aflând de la prietenii lui, portarii și Kammerdienerii de la Ballplatz, că la conferința tripartită de la Viena se va pune chestiunea dreptului egalității de înarmare, Caius s-a grăbit să transmită vestea d-lui Jules. Acesta alarmat a cerut să vadă pe Victoraș Antonescu ca să-i comunice senzaționala știre. Întâlnirea a și avut loc, și ziarele democratice n-au lipsit să vorbească „de o conferință de *8 ore* (!!!) pe care dl Maniu a avut-o cu *un înalt demnitar*“. Victoraș, pus la curent pe cale particulară de cele ce urmau să se întâmple la Viena, s-a dus furios la Ministerul de Externe și a început să urle împotriva lipsei de informații oficiale. Grigorcea a arătat atunci lui Victoraș raportul lui Brediceanu care se lăfăia pe masa ministrului, *dar pe care ministrul nu-l citise*. Se întâmplase că secretarul Legației din Viena trimisese Ministerului în copie raportul pe care Brediceanu îl adresase lui Maniu! Și astfel onoarea diplomației românești a fost salvată!

Scanavi, sclivisit și tras prin inel, vine la mine într-o chestiune particulară. Cu acest prilej îmi spune că cel care a cumpărat acțiunile ziarelor *Adevărul* și *Dimineața* ar fi Malaxa; că tot Malaxa ar fi cumpărat majoritatea acțiunilor „Astra vagoane“ (o fi?) — că tot Malaxa și-ar fi asigurat monopolul motorizării armatei, înființând aci în București sucursala Ford (al cărui conducător ocult este) și înțelegându-se de altă parte cu Skoda, întrega afacere urmând să fie făcută cu una din aceste două firme sau cu amândouă (o fi?). E un fapt cert că oferta Mercedes-Benz, de trei ori mai ieftină ca a firmelor precitate, nici n-a

fost luată în considerație. Dacă lucrurile sunt așa cum le povestește Scanavi, Malaxa devine inamicul public No 2, inamicul public No 1, rămânând Aristide Blank, care având primul cuvânt la Lupeasca, are pe cel din urmă, în toate chestiunile, la Rege.

---

19 noiembrie. Ieri-dimineață a venit Săveanu la mine; face ocolul șefilor de partide în vederea serbărilor pe care le pregătește pentru a 18-a aniversare a alipirii Ardealului. E vorba de mari solemnități pentru zilele de 1 și 2 decembrie, solemnități la care au fost invitați și parlamentarii iugoslavi și cei cehoslovaci. Ședințe festive, mese, concert cu Enescu, inaugurarea Arcului de Triumf. Pentru ședința festivă am fost de părere să nu vorbească decât președintele Camerei și Guvernul, iar nu câte unul de fiecare partid.

Universul de ieri-dimineață anunță rechemarea lui Cesianu de la Paris și numirea lui în postul de ministru al Curții Regale. În locul lui Cesianu s-ar fi cerut la Paris agrementul pentru Franasovici. Dacă știrea e adevărată, și pare că e, înseamnă că prevederile lui Grigorcea (consemnate câteva pagini mai sus) s-au realizat mai repede decât credea.

Salengro, ministrul de Interne al Franței, învinuit de a fi dezertat la inamic în timpul războiului, s-a sinucis. L-a mâncat ziarul *Gringoire* care a dus împotriva lui o campanie înverșunată, și pare-se justificată.

Italia și Germania au recunoscut Guvernul spaniol naționalist și au trimis însărcinați cu afaceri la Burgos. Ocuparea Madridului de către forțele generalului Franco merge încet. Orașul trebuie cucerit casă cu casă.

---

20 noiembrie. Regele George a omorât și pe Papanastasiu. De un an de când e pe tron, a curățat pe toți șefii de partide, începând cu Venizelos și cu Condylis. E cea mai practică metodă de a înlătura dificultățile.

Marele Consiliu Fascist întrunit la Roma și-a terminat ședințele fără ca Mussolini să mai fi luat Ungaria și revizionismul în brațe. E un progres.

---

21 noiembrie. Înlocuirea lui Cesianu la Paris prin Franasovici s-a dezmințit. Informația fusese dată ziarelor de frații lui Dimitriu-Dovle-

cel, exoflisitul președinte al Senatului. Într-adevăr acum câtva timp Regele ceruse lui Franasovici să meargă la Varșovia[1] și acesta refuzase. Tătărescu mai insista pe lângă dânsul să primească, și tocmai într-o zi în care se găsea și Dimitriu de față în biroul Președinției. Franasovici plictisit a refuzat din nou și a adaugat: „Dacă ar fi la Paris aș mai înțelege, dar la Varșovia" ... Deși cuvintele lui Franasovici au căzut în urechia unui surd, Dovlecel și-a adus aminte de ele când a văzut că nu-și mai poate păstra fotoliul prezidențial de la Senat, și a cerut lui Tătărescu să-i promită Ministerul Comunicațiilor, în cazul în care actualul titular ar trece în serviciul diplomatic. Tătărescu, care știa că nu riscă nimic, a promis — iar familia Dimitriu a expediat imediat pe Franasovici la Paris ...

Văzut ieri pe Averescu. L-am găsit foarte îmbătrânit. Nimic interesant.

---

23 noiembrie. Se vede că Regele a intrat în anul morții: a început să facă politețe. Alaltăieri sâmbătă-seara a convocat o serie de invitați să asculte pe celebrul pianist Brailovski. Ne-a cântat numai Chopin cu o dexteritate aproape înspăimântătoare.

Bietul Rege nu o nimerește însă niciodată: dacă nu primește, îl înjură lumea fiindcă nu primește, dacă primește, îl înjură cei care n-au fost poftiți. De fapt, nu-mi prea dau seama care pot fi criteriile pe baza cărora M.Sa își selecționează musafirii. În afară de Guvern (și nu toți miniștri), de Miniștrii străini, de câteva personalități mondene dar nu din cele mai alese, de o serie de funcționari mirați și ei că se găsesc acolo, cu damele, Regele nu invitase din foștii miniștri decât pe mine, pe Jean Mitilineu, pe Cămărășescu, pe Goga și pe Gusti, și încă pe acesta din urmă în categoria oamenilor de casă. Cei nepoftiți s-au supărat; veșnic nemulțumitul Iorga a izbucnit chiar. Cei de la Palat mi-au povestit că în ajun dl Profesor a telefonat ca să spună că se miră că nu și-a primit încă invitația. Transmisă Regelui, reclamația lui Fute Vânt a primit răspunsul cuvenit: Regele nu se lasă terorizat și va invita pe dl Iorga la rândul lui. „Ei, domnule, eu nu sunt om de rând, în țarrra aceasta!" a urlat paranoicul și a trântit telefonul.

Regina Maria părea foarte afectată de știrea morții nepotului ei, fiul infantei Beatrice, ucis în preajma Madridului. Știrea se șoptea însă numai la ureche, pentru a se permite seratei să se desfășoare până la sfârșit. Asista la recepție, pentru prima dată și Prințul de Wied, cu cei doi copii ai lui. Mi s-a spus că s-ar fi naturalizat român, ca să-și poată păs-

[1] Regele mersese până a oferi lui Franasovici — lucru de necrezut — să stea la Varșovia ca *ministru de Stat* în misiune Specială!

tra Fântânelele. Dintre diplomați lipsea Ostrovski, ministrul Sovietelor, în schimb a fost prezent Poklewski, care împlinea în acea zi 50 de ani de serviciu diplomatic.

Înainte de a intra în sala cea mare, Regele l-a chemat într-un salon alături și l-a decorat cu Ordinul pentru Merit, zicându-i: „Fiindcă nu mai ai Suveran, dă-mi voie mie să-mi aduc astăzi aminte de credincioasele d-tale servicii". Apoi l-a sărutat. Poklewski era mișcat până la lacrimi. Hotărât, Regele a intrat în anul morții.

Vorbit cu Regele politică externă. E și dânsul foarte îngrijorat de probabila carență — fie și temporară — a Franței și se teme să nu rămânem în aer. Dar socotește că „nu trebuie să ne aruncăm în brațele celorlalți". Pentru moment, politică *curat românească*, de expectativă, cu o notă mai apăsată față de alianța cu Polonia. Cuminte. Dar Regele *vorbește* totdeauna cuminte — numai nu „face" cuminte.

Petrecut ziua de ieri la Constanța. Vânt tare, și cam rece. Congres splendid, organizația lui Teodorescu-Valahu e azi organizația noastră cea mai tare. Profitat de ocazie pentru a răspunde apelului „la unire" făcut de Rege în mesajul de deschidere al Parlamentului. Am declarat orice unire imposibilă în jurul mincinosului de Tătărescu și al Guvernului său de șperțari. Să ia Regele frânele în mână, și ne vom uni toți în jurul lui.

Seara am luat masa la restaurantul *Venezia* pe care Titulescu l-ar fi declarat cel dintâi din Europa. Am mâncat într-adevăr extraordinar de bine. După masă am trimis o cartă poștală lui Titulescu, la Lugano, cu următorul conținut: „Ai avut și tu dreptate o dată: „Venezia e într-adevăr cel mai bun restaurant din Europa!" și am semnat toți, câți ne adunasem acolo.

---

25 noiembrie. Regina a telefonat la Londra surorii sale Infanta Beatrice și a aflat astfel că fiul ei a căzut la Madrid, a fost doborât cu aeroplanul pe care-l conducea. Aeroplanul în flăcări a căzut în zona stăpânită de naționaliști; corpul tânărului Prinț era complect carbonizat. A fost recunoscut de fratele mai mare, care luptă și dânsul sub ordinele generalului Franco. Infanta a mai spus Reginei că Coti Zănescu, însărcinatul nostru cu afaceri în Spania s-a purtat admirabil tot timpul de când a început războiul civil. Fără să părăsească o clipă Madridul și Legația, a salvat de la moarte o sumă de oameni. Cine ar fi crezut vreodată că în blegul de Coti să fie sămânță de erou? Și de la Externe mi s-a confirmat curajoasa purtare a lui Zănescu. Jean Tehaș Florescu (mi-

nistrul) a fugit din Madrid la prima alarmă, acum șase luni, s-a instalat la St Jean de Luz și de acolo a trimis telegrame la București, reclamând împotriva lui Zănescu care-și permite să ia la Madrid inițiative, fără să-l consulte. Ministerul i-a răspuns cum merita și Jean Tehaș n-a mai spus vorbă.

Singura răzbunare a lui Zănescu a fost următoarea depeșă expediată Externelor: „Rog comunicați Excelenței Sale Florescu că i-am scăpat blănurile și fotografiile!"

———

Alexandru Zamfirescu pus la grea încercare — a trebuit să organizeze primirea ministrului său Antonescu abia 12 ore după ce și-a prezentat scrisorile de acreditare — a pronunțat în fața Președintelui Moscicki un discurs în care s-a dat la hiperbole inutile. E un băiat inteligent, dar primul său pas la Varșovia a fost greșit.

———

Din cronica puroiului:

Acum câtva timp s-a ivit un conflict în „Societatea Surorilor de Caritate Regina Elisabeta", societate prezidată de Regina Maria și condusă de ani de zile — foarte bine, de altminteri — de Lili Fălcoianu. Două surori, două intrigante, au ridicat pe colegele lor împotriva d-rei Fălcoianu. Deși dreptatea era de partea acesteia, deși principiile cele mai elementare de guvernământ interziceau să se dea câștig de cauză celor două răzvrătite, conflictul s-a termint prin *eliminarea directoarei Lili Fălcoianu,* din *ordinul Regelui.* Cele două surori răzvrătite erau într-adevăr prietene bune cu alte două rânduite cu serviciul pe lângă bătrânul Lupescu, tatăl Alt. Sale Seren. Duduia. Atât a fost de ajuns, și prin Lupescu și prin Lupeasca, Regele a fost pus în acțiune. Regina Maria spumegă. Și fiindcă eforii Societății hotărâseră și o pedeapsă disciplinară pentru cele două surori, Regele a cerut Reginei și a obținut de la dânsa numirea lui Donescu (primarul) ca al treilea efor, iar Donescu abia numit a anulat pedeapsa dată de eforii cei vechi!

———

Cu prilejul discuției la Adresa am citit ieri în numele Partidului Agrar următoarea declarațiune:

„Partidul Agrar socotește prezența prelungită a actualului Guvern la cârma țării ca o compromitere a intereselor naționale și așteptând demisia lui, renunță la discuția inutilă a Adresei.

Gata să răspundă oricând la apelul Coroanei, pentru unirea tuturor, convins chiar că numai o asemenea unire ar mai putea îndrepta situația

disperată a economiei noastre naționale și anarhia morală în care ne zbatem — Partidul Agrar nu poate concepe însă o asemenea unire în jurul unui regim silnic și falimentar, care dezbină în loc să unească.

Cu oameni noi și cu un program sănătos și prealabil precizat, Partidul Agrar este gata să aducă contribuția sa neprecupețită la opera de refacere, care ieșind din faza vorbelor goale va trebui să intre, în fine, în aceea a realizărilor rodnice."

Majoritatea a urlat, bineînțeles. Dar scurta mea declarație a făcut mai mult efect decât mă așteptam, în opinia publică — ca și discursul meu de la Constanța, de altminteri. Azi-dimineață a venit la mine Stancu Brădișteanu, președintele Asociației funcționarilor publici, să-mi spună că *acum* toată funcționărimea e alături de mine.

---

26 noiembrie. Ziarele de azi-dimineață publică textul convenției semnate ieri și încheiate între Germania și Japonia, pentru combaterea comunismului. Textul e cam vag și vorbește de măsuri *de luat* prin comună și *ulterioară înțelegere*. Singura îndatorire formală este comunicarea de informațiuni, dintr-o parte și din alta. Importanța actului stă în intențiunea părților de a crea un instrument în jurul căruia să vină să se grupeze — dacă vor veni — Puterile naționaliste de pretutindeni, în lupta lor împotriva tendințelor comunizante, sau democratice. Semnarea tratatului e primită cu multă rezervă la Paris și la Londra, și cu oarecare indiferență la Roma.

A murit pe neașteptate, la Calafat, doctorul Viorel Popescu, inspector general sanitar al Olteniei, un om cumsecade și bun funcționar. N-avea nici 60 de ani.

Gardiștii care au amenințat cu moartea pe Madgearu și pe dr Lupu au fost condamnați la câteva luni de închisoare — în schimb, ajutorul de primar Vasilescu și arhitectul Bolomei, condamnați în prima instanța pentru vina lor în prăbușirea tribunelor de la Cotroceni, au fost achitați de Curtea de apel.

Victor Antonescu a fost primit la Cracovia cu mare alai. Onorurile acordate ministrului nostru de Externe, sunt în realitate palme pe obrajii lui Titulescu. Beck se răzbună cum poate, de tot ce a avut de suferit din partea fostului nostru mare european.

Văzut pe Thierry și stat cu el de vorbă un ceas. Inteligent. In curent. E hotarat să stea cât o putea la București și mi-a confirmat cele spuse deja lui Pangal cu privire la acțiunea lui politică. E hotărât să dea tot concursul Regelui și să nu se amestece câtuși de puțin în politica interna. S-a declarat încântat că n-a mai găsit la Minister pe Titulescu, pe care nu-l poate suferi. Indignat de o notiță publicată de un ziar de la Paris, prin care era acuzat că nu luase încă contact cu „prietenii Franței", adică cu național-țărăniștii, mi-a mărturisit că nu va face nimic pentru a câștiga bunăvoința lor specială. Pricepe oroarea de comuniști pe care a constatat-o la București, fiind el însuși om de dreapta. L-am asigurat de bunăvointa noastră a tuturor dacă persistă în intențiile sale de a nu se amesteca în politica internă a țării și dacă se va arăta — în opoziție cu predecesorii săi — mai mult reprezentantul Franței decât al creditorilor noștri francezi. Vrem să fim tratați în aliați, nu în mușterii.

———

27 noiembrie. Ieri la Varșovia s-au schimbat discursuri călduroase între miniștrii colonel Beck și aviator Victor Antonescu. Din nefericire noi trecem de la un extrem la altul: Titulescu vorbea *prea* bine, iar Antonescu vorbește *prea* prost. Discursul lui e un amestec de superlative de o monotonă platitudine și de platitudini de o disperantă monotonie.

———

Discursuri și la Roma unde au vorbit cu paharul în mână Regele Împărat Victor Emmannuel (Victor și el) și Regentul Horthy. În opoziție cu discursul lui Mussolini de la Milano, cuvântarea Regelui Italiei a fost banală dar plină de tact; Regele a insistat asupra dorinței de pace a tuturor și n-a jignit pe nimeni. Serbările de la Roma și Napoli au așezat definitiv Ungaria în orbita Italiei.

———

Luat masa ieri la Radovici cu Dem. Dobrescu, fostul primar. Vrea să intre în Partidul Agrar, cu toți ai lui. A rămas să-mi supună un program orășenesc și muncitoresc.

———

28 noiembrie. Vizita lui Victoraș la Varșovia s-a sfârșit printr-un comunicat în tradiția lui Titulescu: principii generale cu un minimum de precizări — dar și cu un minus de brio stilistic. Nu rămâne mai puțin adevărat că vizita lui Antonescu în Polonia marchează o reluare a intimității în relațiile româno-poloneze. E păcat însă că s-a vorbit numai de strângerea relațiilor culturale între ambele țări și nu și de crea-

rea unei zone france în portul Galați, căci aceasta ar fi strâns mai mult legăturile noastre cu Polonia decât o sută de vizite ale doftorului Angelescu la Varșovia.

Ieri s-a terminat discuția la Adresă la Cameră. O lungă declarație a Partidului Național-Țărănesc în care se făgăduiesc țării minuni, parcă onorabilii n-ar fi guvernat-o deja spre unicul beneficiu al d-lor Mirto, Ioanițescu, Tilea și Co. În numele Guvernului a răspuns dl Inculeț, care a declarat că România e fericită, și între altele — răspunzând la refuzul meu de a sta alături de ei — că o apropiere de mine nu i-ar face d-sale nici o plăcere. Uită licheaua că în primăvara anului 1931 a venit la mine (era în preajma demisiei Guvernului Mironescu) și mi s-a oferit fără condiție, gata să lase Partidul Liberal numai să fie ministru și să facă parte din formația ministerială ce se pregătea. Ba mi-a mai promis că-mi aduce și pe Nistor cu el. Și eu am fost atunci acela care n-am avut nici o plăcere să stau lângă dânsul, de frică să nu mă buzunărească.

Generalul Zizi Cantacuzino a plecat în Spania împreună cu 6 legionari printre care Alexandru Cantacuzino și un popă. Delegația aceasta a Gărzii de Fier duce colonelului care a apărat Alcazarul din Toledo o sabie de onoare, după care toți membrii ei rămân să lupte în rândurile „Falangei" — partidul fascist spaniol — în care au fost excepțional primiți, de obicei voluntarii străini fiind vărsați în legiunea străină („Bandiera"). Înainte de a părăsi Bucureștiul, Cantacuzino și-a adunat tovarășii de drum și le-a ținut următoarea scurtă cuvântare: „Mă, să-i f.. mama lui aceluia din voi care se va întoarce viu din Spania. Poate să scap eu, că sunt bătrân, și nu mă vor pune, te pomenești, în rândul întâi! Ați înțeles?" — „Am înțeles!" — „Jurați să muriți?" — „Jurăm!" Până să moară, Franța le-a refuzat viza pașapoartelor, așa încât cei 7 eroi au fost siliți să plece prin Germania și să se îmbarce la Hamburg. Probabil că la înapoiere vor putea trece prin Franța.

Aniversarea Unirei Transilvaniei se pregătește „di granda", în cadrul alianțelor noastre „indestructibile". Franța trimite pe generalul Mittelhauser cu mai mulți ofițeri, Cehoslovacia pe președintele Camerei și Senatului cu 30 de parlamentari, Iugoslavia pe președintele Camerei cu alți 30 de șperțari, iar Stelian Popescu pe Seișanu (Romulus). Masă (parlamentară) la Athénée Palace, masă la Externe, inaugurarea Arcului de Triumf, ședință solemnă la Cameră, ceaiuri la Legații — o să petrecem de minune!

1 decembrie. Ca răspuns rodomontadelor ungurești și glumelor revizioniste mussolinice, voinicoșii alianțelor noastre sfinte au pus la cale pentru azi o mare manifestare de solidaritate franco-sârbo-ceho-română. Pentru comemorarea celei de a 18-a aniversări a Unirii Ardealului cu noi, Parlamentele Cehoslovaciei și Iugoslaviei ne-au trimis din sânul lor câte o delegație compusă din câte 30 de parlamentari și condusă, pentru cehi de Malypetr, președintele Camerei, și Sukup președintele Senatului — iar pentru iugoslavi de Chirici, președintele Skupcinei. Și fiindcă tot astăzi se inaugurează și faimosul Arc de Triumf, a venit și o delegație de ofițeri francezi în frunte cu generalul Mittelhauser. Acesta a fost probabil ales, nu fiindcă numele său începe ca Mitteleuropa, dar fiindcă a organizat după război eroica armată a drotoșilor. În cinstea delegațiilor s-a dat ieri după-amiazi un ceai la Legația cehoslovacă și seara o recepție la Legația Franței. Bufetul vagmistrului Șeba a fost excelent: pe lângă toate bunătățile din lume, o excelentă șuncă de Praga, mici cârnăciori naționali și o formidabilă bere de Pilsen ne-au transportat pentru câteva momente în lumea visurilor. În schimb, deși d-na Thierry e născută Rotschild, bufetul de la Legația Franței a fost mizerabil. Am cerut un pahar de șampanie, și mi s-a răspuns că nu mai e! Iar ce era, era de lepădat, mâncare pentru câini! Și când mă gândesc că „la pauvre Nadine“ avusese grijă să telefoneze nevestei mele „que tout sera fait par mon chef“, mă apucă groaza pentru masa pe care trebuie să o luăm în ziua de 5 decembrie la ei!

La recepția de la cehoslovaci mi-am plătit o poliță pe care o datoram lui Inculet — și capul lui Victor Antonescu. Inculeț făcea cerc, în jurul lui Valer Pop și vreo 7-8 cloncani liberali; m-am înaintat spre el și cu surâsul pe buze: „Ce amice, n-ai avea nici o plăcere să stai alături de mine?“ — „Coane Costică, pe banca ministerială nu!“ Atât așteptam și eu ca să continui: „Ia ascultă, amice, ești rudă cu unul, Ion Inculeț care a venit la mine în 1931 să se lepede de partidul său ca să-l așez pe banca ministerială alături de mine?“ Licheaua s-a fâstâcit, i s-au înroșit obrajii și mi-a îngânat: „Alte vremuri ... Coane Costică“... — „Da alte vremuri, nu ajunseseră încă lichelele unde au ajuns azi. Ascultă Inculeț, cu mine să o iei mai moale, să nu încep eu să vorbesc, că nu-ți va place“, și i-am întors spatele. Prietenii lui făceau un cap, dar râdeau pe dinăuntru. Lecția a fost crudă dar n-a împiedicat pe zisul Inculeț să se apropie seara, la Legația Franței, de mine și să-mi spună: „Ce, Coane Costică, te-ai supărat pe mine?“ — „Supărat? Pe d-ta? Ar trebui să te iau în serios, și ar fi greu. Ți-am spus ce aveam de spus, și gata.“ Am rămas *preteni*, cum zice Maniu.

Întâlnirea cu Victor Antonescu a fost mai hazlie: „Te felicit, dragă, de tot succesul pe care l-ai avut la Varșovia. Ai dovedit o dată mai mult

că bunul simț poate face treabă mai serioasă decât inteligența!" — „Nu-i așa?" mi-a răspuns Antonescu cu beatitudine, fără să priceapă că-l făceam prost.

Azi-dimineață se inaugurează, în prezența Regelui, Arcului de Triumf. După amiază, ședință solemnă la Cameră, deseară masă la Externe și mâine dejun la Athénée Palace oferit de președinții Corpurilor noastre Legiuitoare în cinstea delegaților straine. Toate cu discursuri și cu solidaritate pe mormântul tratatelor. Europa se va cutremura poate, dar Mussolini va râde desigur de efectul unei fraze pe care a aruncat-o în vânt și căreia, adversari nedibaci i-au făcut o soartă pe care nu o merita.

Președinții Corpurilor Legiuitoare cehoslovace au venit cu daruri. Câte un pocal de cristal împodobite cu pajure și fetițe în costum pentru fiecare Adunare, câte un pocal mai mic tot de cristal, dar numai cu fetițe — plin cu sare de Karlsbad — pentru președinții noștri.

Ca să nu fiu tratat de germanofil am luat patriotica hotărâre să asist la toate solemnitățile. Am fost la cehi, am fost la francuzi, mă voi duce la Cameră, mă voi duce la mesele de la Externe și de la Aténée Palace. Numai la inaugurarea Arcului de Triumf nu mă duc, de frică să nu mă aleg cu o pneumonie ascultând cu capul gol mormăiala popilor în frig, și diversele discursuri. Îmi pare rău, căci la această ceremonie vor apare pentru prima oară cavalerii Ordinului Mihai Viteazul costumați. M.S. a hotărât într-adevăr ca zișii cavaleri să poarte de aci înainte o manta-pelerină albă, căptușită cu violet, iar pe cap o căciulă mare albă cu o pană. Pe pelerină, în dreptul inimii, brodată și mare de 25 centimetri crucea albastră a ordinului! Decorațiile, uniformele și costumele constituie o continuă și bolnăvicioasă preocupare a Regelui nostru. După ce a făcut de râs cu costume de operetă pe Buchmann, pe Urdăreanu, pe Krainick și pe ceilalți gentilomi ai Curții, s-a aruncat acum și pe nenorociții decorați în principiu pentru eroica lor purtare pe câmpul de luptă. Pelerina albă, cu crucea brodată, e o imitație după vechile ordine spaniole (Calatrava, Aviz) și după ordinul teutonic (Deutschmeisterorden). Maj. Sa uită însă că aceste ordine erau ordine de castă, cu o organizație *permanentă* și specială; însemnele lor nu erau decorații pentru răsplata meritelor ci *semne distinctive* ca și uniforma sau mantaua, și portul lor era bazat pe o veche tradiție, respectată printr-un simțământ de pietate. Ordine pentru vitejie pe câmpul de luptă există în mai toate țările, dar nimeni nu s-a gândit să complecteze printr-o manta împrumutată ordinelor medievale sau printr-o căciulă luată de pe capul ciobanilor, ținuta soldaților pe pieptul cărora a fost cusută medalia bravilor. Dar ca la noi la nimeni! Aștept cu nerăbdare să văd pe Mihalache sau pe Pamfil Șeicaru, cu tipul lui țigănesc, în manta albă și în căciulă cu pană!

Nu mă duc la sfeștania Arcului, dar am fost să-l văd ieri. Noul Arc e mult mai suportabil ca cel vechi. S-a pierdut caracterul fantezist, pe trei planuri de înălțime, conceput de Petre Antonescu, arhitect lipsit de orice inteligența artistică sau istorică. Liniile și ornamentația au fost extrem de simplificate. Păcat că au mai rămas capul Regelui Ferdinand și al Reginei Maria, ieșite din două mici ferestruici. Platforma în jurul Arcului e mult prea strâmtă. Trebuie lărgită, și pentru aceasta, lărgită și piața.

Nici aici, regimul n-a putut să înlăture *minciuna*. Sub bolta Arcului sunt înscrise victoriile noastre: alături de Mărăști și de Mărășești au fost înșirate Neajlovul, Cerna, Valea Jiului — înfrângeri de tristă amintire.

Mă miră că n-a fost pomenită și Turtucaia. Pe o parte a monumentului citesc inscripția: „Regnante Carolo Secundo". Bine. Dar pe cealaltă parte e săpat: „Anno *nono* regni sui". Pentru ce? Cine e închipuitul care crede că poate suprima Istoria?

---

2 decembrie. Dată fatidică — dar cine își mai aduce aminte de lovitura de Stat, de Napoleon al III-lea și de Badinguet?

Ședința solemnă de ieri de la Cameră a fost lungă și plictisitoare. Am înghițit 6 discursuri în „Kesketu" („Le liberté dé nos pé" a spus spre exemplu unul) debitate de cei 6 președinți ai Corpurilor Legiuitoare ale celor 3 țări. La sfârșit, într-o franțuzească mai bună — dar departe, totuși, de a lui Titulescu — a trompetat Tătărescu, după ce „convorbise" câteva minute pe românește cu morții. Oratorii străini mi-au părut oameni cumsecade și mediocrii. Unul din ei însă, Frantisek Sukup, președintele Senatului ciocoslovac trebuie să fie un strașnic demagog pe limba lui, dacă până și pe Frantisek a speriat Camera. Cu plete albe aruncate pe spate, cu un cioc à la Basil Zaharof, cu pumnii succesiv ridicați spre cer, a invocat pronia cerească în favoarea celor trei popoare aliate și a blestemat pe cei care ar îndrăzni să ne atace hotarele.

În general tonul cehoslovacilor a fost al unor disperați, pe când al iugoslavilor a fost mult mai calm și mai rezervat. Cehoslovacii au vorbit mai ales de *alianță* și de *armată* — iugoslavii numai de *prietenie*, și bineînțeles de suferințele trecutului.

Manifestația a fost bună, adică binevenită. Provocărilor maghiare s-a răspuns printr-o declarație de solidaritate a trei țări care însumează o populație de 50 milioane de suflete și 5 milioane de combatanți. Dar atât era de ajuns. Palinodiile d-lui Stelian Popescu și întreaga agitație

antirevizionistă sunt de prisos. Din naționalism ca și din patriotism nu trebuie făcută tarabă pentru șmecheri. Regret că cei care au vorbit ieri nu au subliniat destul și cu toții (a spus-o Malypetr, președ. Camerei cehoslovace) că *revizionismul* tratatelor din punct de vedere al schimbării hotarelor e o absurditate și că nici o țară n-a cedat niciodată și nu va ceda un petec de pământ decât prin război și că prin urmare „revizionism" înseamnă provocare la război.

Seara, masa de la Externe (78 de tacâmuri) a fost proastă, din fericire însă fără discursuri. Toată lumea plictisită, un singur om fericit: Iorga. Acoperit cu tinichele, aluneca ca o fregată printre grupuri și trăncănea din barbă tot timpul, în diferite limbi, aproximativ folosite.

———

3 decembrie. Ieri a fost ultima zi patriotică: masă mare oferită de Săveanu și Lapedatu. Peste două sute tacâmuri, și fapt neașteptat, masă bună. Păstrăvi excelenți, icre proaspete și banane.

După amiază, concert la Ateneu cu Georgescu și cu Enescu.

Absența lui Maniu de la toate serbările, deși era în București, mai ales cea de la Cameră, a fost viu comentată în cercurile politice. „Partidul" trimisese după el la Cluj, și-l adusese în București aproape cu forța. Dar abia sosit în Capitală, Maniu „s-a declarat" bolnav și n-a mai ieșit din casă. În ziua de la Cameră, Mihalache a stat pe spinarea lui până după deschiderea ședinței, dar fără să-l poată îndupleca. Mihalache a sosit chiar cu întârziere la Cameră gâfâind, și plictisit, ca să-și poată toată lumea da seama că „combătuse" din răsputeri. Țărăniștii sunt furioși fiindcă, cred ei, atitudinea d-lui Juliu îi îndepărtează și mai mult de viitoarea guvernare, pe care nu se gândește de altminteri nimeni să le-o ofere.

Și la Goga e zâzanie, între ai lui și Cuziști. Două ideologii diferite nu puteau merge alături fără să se ciocnească.

Până și în micul meu partid au început prietenii să se certe. Invidii, gelozii și antipatii personale. Am împăcat lucrurile pe cât s-a putut.

———

Inteligentul și simpaticul Nae Ionescu mi-a făcut azi o lungă vizită. Nu-l mai văzusem de astă-primăvară. Am vorbit de toate, verzi și uscate. Am fost amândoi din nou de acord că nu mai e nici o speranță de pus în Regele Carol, cel puțin în inițiativa lui pentru o îndreptare a rosturilor noastre politice. Convingerea lui este că Regele este sub totala influență a d-nei Lupescu, noaptea, și a lui Urdăreanu, ziua, — adică tot sub a d-nei Lupescu. O fi, dar părerea mea — i-am spus-o — e că mai periculoasă decât influența d-nei L. (în care nu cred atât, am expli-

cat lucrul aiurea) e prezumţiunea şi megalomania Regelui, care se crede genial, vrea să rezolve el însuşi tot, şi nu e în stare să rezolve nimic.

Nae — care trece de la un exces la altul în analiza stărilor de la Curte — crede că Regele e sătul şi de Lupeasca şi de Urdăreanu (omul ei) dar că, terorizat, nu îndrăzneşte să ia nici o măsură împotriva lor, din contră, silit, face tot ce poate ca să-şi apere concubinajul, concubina şi pe „sufleţelul" acesteia.

Astfel — spune Nae — Regele ar fi trimis astă-primăvară pe Valer Pop (pe atunci ministrul Justiţiei) la el să-l întrebe dacă nu s-ar putea ajunge la un „modus vivendi" între Palat şi Garda de Fier; fără să mai întrebe pe Zelea Codreanu, el ar fi spus lui Pop că singurul mijloc ar fi (căci ştia cât ţinea Căpitanul la această îndeletnicire) ca Guvernul să lase pe gardişti să-şi organizeze taberele lor de muncă în limitele legilor comune şi fără recurs la măsuri violente şi excepţionale. Rezultatul a fost că taberele Gărzii de Fier au fost lăsate să lucreze în pace toată vara. Iscându-se incidentul din gara Sinaia, studenţii gardişti au fost maltrataţi şi ca răspuns, inculpaţii de la Târgu Mureş au pus înainte numele d-nei Lupescu. Atât a fost de ajuns pentru ca Regele, terorizat de d-na Lupescu înspăimântată, să schimbe pe Inculeţ şi pe Valer Pop de la ministerele care au sub ocrotirea lor ordinea publică, punând la Interne un slugoi, pe Iuca, şi la Justiţie un caraghios, pe Djuvara. Aci raţionamentul lui Nae e cam slab, căci Inculeţ era şi mai slugoi ca Iuca, şi frica de gardişti ar fi impus la cele două ministere oameni de mână tare, nu două secături; e mai probabil, cum am notat-o de altminteri la timpul său, că schimbarea la cele două ministere a fost determinată de ideea unei concesii faţă de curentele „democratice" şi germanofobe ca compensaţie pentru decapitarea lui Titulescu. Fapt e că taberele au fost împrăştiate, şi de atunci raporturile dintre Gardă şi Palat s-au încordat, şi astfel au rămas până azi.

Nae pretinde a şti că împotriva lui Urdăreanu (ca să se ajungă până la Lupeasca) s-a dezlănţuit un adevărat război în jurul Regelui. Balif şi toţi aghiotanţii sunt hotărâţi să obţină capul lui Urdăreanu. La un moment era să-şi atingă scopul, şi numirea lui Cesianu ca ministru al Curţii Regale — hotărâtă şi apoi abandonată — ar fi pecetluit izbânda răzvrătiţilor. Dar şi data asta, influenţa d-nei Lupescu a fost mai tare. Am impresia că Nae amplifică şi exagerează. Nu văd pe Puiu Filitti răzvrătit împotriva d-nei Lupescu.

În politică, Nae Ionescu nu vede clar ce va ieşi. În tot cazul prost. Singura influenţă serioasă asupra Regelui o are d-na Lupescu, şi în spatele ei lucrează Auschnit, pentru naţional-ţărănişti. Malaxa ar fi singurul care ar putea ţine cap lui Auschnit, dar politica nu-l interesează câtuşi de puţin şi e prea ocupat „să pună mâna pe tot în ţara româneas-

ca". Regele ar vrea un Guvern prezidat de Vaida (nu de vaidiști, dar prezidat de Vaida) dar Vaida se lasă greu (crede Nae!). Un asemenea Guvern n-ar fi posibil decât cu mine (săracul de mine!) și nu pare a încânta pe voievodul Vaida. „Regele s-a obișnuit să facă tot el singur, să fie și prim-ministru și ministru de Externe, și ministru de Război, și prefect și polițai — cine ar putea primi în asemenea condiții Guvernul?" dacă într-adevăr Vaida a spus aceste cuvinte lui Nae — cum pretinde el — e semn că tot a mai rămas ceva dacă nu în capul, cel puțin în sufletul șefului Frontului Românesc.

Nae Ionescu îmi mai povestește una „lată". Nu știu până la ce punct pot să-i dau crezare, dar o însemn aci fiindcă adeverită ar fi de o importanță capitală. Astă-vară ar fi venit la dânsul (?) un trimis al Guvernului german să-l roage să transmită Regelui următoarele: dacă România e gata să declare că nu va lăsa să treacă pe teritoriul ei nici o trupă rusească spre centrul Europei — după cum de asemeni n-ar lăsa să trecă nici o trupă germană spre Rusia, Germania ar investi imediat 30 de miliarde de lei în industrii pentru armament, în România (sumă rambursabilă în 40 de ani cu o dobândă foarte mică) și ar mai fi gata la rândul ei *să garanteze integritatea teritoriului nostru actual*. Nae Ionescu a transmis Regelui propunerea, și Regele a răspuns (era după prăbușirea lui Titulescu) că înainte de a putea da un răspuns trebuie să dreagă greșelile fostului ministru de Externe și să restabilească relații cordiale cu Italia și cu Polonia. Propunerea germană n-ar putea fi examinată decât în noiembrie. „Iată-ne în noiembrie, omul lui Hitler a venit iarăși; am informat pe Rege: aștept răspunsul său!" Să fie adevărat? Să mintă Nae Ionescu, sau să aibă vedenii?

Nenea Noe mi-a mai spus multe. Între altele, că ilustrul Manoilescu a abandonat corporatismul (puțin rentabil) și că se consacră acum automobilelor germane ca prezident al societății Automobil-Unio (mult mai rentabilă), care i-a și făcut cadou un splendid Porch. Nae se plânge că nimeni nu acuză pe Manoilescu, care a primit într-adevăr un automobil gratis, să se fi vândut nemților și că toată lumea îl acuză pe el, care și-a plătit automobilul prin Banca Urbană (!!!). „Ce să-i faci, l-am întrerupt eu, lumea e nedreaptă și gurile sunt spurcate!" Mai interesantă a fost informația că Garda de Fier face enorme progrese în *lumea muncitorilor*. Mi-a dat și câteva explicații asupra funcționării „cuiburilor" pe care Căpitanul le are în mână, pe tot cuprinsul țării.

Dejunat azi cu dr Angelescu și cu Virgil Potârcă. Ne poftise Angelescu să ne pună în curent cu planurile lui privitoare la moștenirea Mihail. Deocamdată un muzeu și o bibliotecă în casa mare Mihail din

Craiova, la care se va adăuga o sală de conferințe și de concerte pe locul fostului teatru Theodorini, pe care Ministerul Instrucției îl va dărui Fundației Mihail — iar la Devesele (Romanați) o secție a Institutului de cercetări și experimente agronomice. La Cernele sau la Drănic (Dolj) o școală practică de Agricultură. Am aprobat, și eu și Potârcă.

Am mai hotărât toți trei să întemeiem o *Asociațiune pentru ridicarea Olteniei*, (propunerea mea) în care să intre toți fruntașii vieții publice *olteni din naștere*. Asociația să fie prezidată de dr Angelescu (propunerea lui Potârcă) iar Potârcă, ca mai tânăr să fie secretar general (propunerea mea). Am hotărât de asemenea să alcătuim un proiect de lege din inițiativă parlamentară pentru crearea unei Mitropolii a Olteniei — idee pe care o urmăresc de mult. Toate vechile ținuturi ale României întregite au o Mitropolie, numai Oltenia nu. Propusă de mine, ideea a fost primită cu entuziasm de Angelescu și de Potârcă, care vor semna proiectul.

Am hotărât să mergem toți trei împreună la Craiova, în sărbătorile Crăciunului, să punem în mișcare opinia publică în favoarea unei deșteptări a vieții regionale. Vom anunța cu acest prilej programul de distribuire a fondurilor Mihail și ne vom lega într-o acțiune de continuitate.

În momentul de a închide *Însemnările* mele pe ziua de azi, îmi vine știrea că Regele Angliei a hotărât să se căsătorească cu Mss Simpson, și să abdice în favoarea fratelui său, Ducele de York. Ministerul Baldwin ar fi demisionar. Aceste știri cer însă confirmare.

---

4 decembrie. Știrile s-au confirmat. Gazetele de azi-dimineață sunt pline de „conflictul constituțional“ ivit în Anglia între Rege și Guvern. Dar cum trăim în țara minciunii (și cum mai e și cazul delicat Popescu — madam Lupescu), conflictul e prezentat ca fiind provocat de o divergență de păreri între Rege și Guvern asupra ajutorării minerilor șomeri din Wales (!) și de refuzul Regelui de a primi cuminecătura în ziua Încoronării (!!!). Acest din urmă motiv ar explica intervenția arhiepiscopilor de Canterbury și York (semnalată de gazetele noastre), dar cum rămâne cu numeroasele întrevederi dintre Rege, Regina Mary și ceilalți Prinți ai Coroanei, înregistrate și ele de gazete? Despre abdicare, nici o vorbă. Atunci de ce e conflictul „constituțional“? Despre Mss Simpson și despre casătoria Regelui, iarăși nici o vorbă! Adevărul este că Guvernul a *cerut* Regelui abdicarea, în cazul în care ar persista în hotărârile sale matrimoniale, că Biserica Anglicană a fost de acord cu cererea Guvernului, aprobată și de celelalte partide din Parlament și de Gu-

vernele Dominioanelor. Intervenția Reginei Mame și a fraților Regelui a avut de scop să hotărască pe Eduard al VIII-lea să renunțe la putoarea de care s-a amorezat. Pare însă că intervențiile toate au dat greș, și că Regele va abdica azi în favoarea Ducelui de York. Ce trebuie să fie în capul unui om ca să renunțe la Coroana Angliei și a Imperiului Britanic, *la tot ce ar putea face în situația lui,* de dragul unei târfe? Probabil că în capul ca și în sufletul acestui degenerat nu e nimic. Tristă experiență pentru regimul monarhic!

Începe să se vorbească iar de banii pe care îi ia Nae Ionescu de la nemți. In cursul conversației pe care am avut-o ieri, Nae a protestat energic împotriva acestei acuzații. Mai întâi, el pretinde că nemții nu dau bani. N-ar fi dat în România decât la doi oameni: lui Ștefan Tătărescu 1 milion (când farsorul a încercat crearea unui Partid Național-Social în România) și d-rului Ilie Rădulescu, escrocul de la *Porunca Vremii*, care n-a primit decât 200 000 lei. Nae nu neagă că câștigă multe parale *cu* nemții, dar nu *de la* nemți. Face afaceri. De curând a făcut una cu Malaxa, care i-a raportat bine. Șapira îi oferise un beneficiu de 50 milioane (? Nae e câteodată poet) ca să o facă cu el, dar dânsul a preferat să câștige mult, mult mai puțin, și să aducă afacerea lui Malaxa de care îl leagă și prietenia și recunoștința (pentru serviciile din trecut). Nae se mai plânge că câteodată nemții îl păcălesc; astfel, el ar fi acela care a pus la cale descălecarea lui I.G. Farben în România, și după ce a muncit-o o vară întreagă, puternica Societate din Germania l-a exoflisit și a încredințat reprezentanța sa lui ... Tilea!

Ieri la dejun Potârcă afirma că casa cea nouă a lui Tătărescu i-a fost clădită *pe gratis* de către antreprenorul Ioanovici, în schimbul contractului pentru digurile de la Constanța[1]. Tot Potârcă povestea că frățiorul Primului, Nolică Tătărescu e gata să cumpere și moșia lui Nicu Pop, *Padea* din Dolj. Nu se înțeleg pentru un milion: Pop vrea 10 milioane și simpaticul Nolică oferă numai 9. Toate le-aș fi crezut, dar că am să văd pe Tătărești sub formă de milionari, nu!

Coconetul e foarte excitat de evenimentele din Anglia. Duminică dejunăm la Cotroceni: voi petrece. Deocamdată am spus celor care trăncă-

[1] Am însemnat în altă parte că acest contract rușinos a fost semnat grație influențelor combinate ale doamnelor Ioanovici, Șeptilici și Lupescu. E probabil că Ioanovici a fost pus la contribuție din mai multe părți. Au luat și „damele“, a luat și Tătărescu. Prevăzătorul antreprenor avea de unde da!

neau în jurul meu: „Mulţumiţi lui Dumnezeu că avem un Rege virtuos care nu se arată în lume cu târfe, nici nu cere să le ia de nevastă!"

Pangal a stat ieri două ore de vorbă cu Mihai Popovici — conversaţie grea căci Popovici devine din ce în ce mai surd. După ce a făcut lui Pangal o oră de teorie pe tema politicii externe, ilustrul ardelean a trecut la capitolul politicii interne. Nedumirit şi el. A povestit lui Pangal că în audienţa pe care a avut-o acum o lună circa, a demonstrat Regelui că singurul mijloc de a face pe Maniu să renunţe la calea pe care a apucat — cale pe care el, Popovici o dezaprobă — era de a chema Partidul Naţional-Ţărănesc la putere. Se va dovedi atunci că teoria lui Maniu, cum că simpatiile d-nei Lupescu sunt precumpănitoare în politică, e falsă, şi dl Juliu va trebui să renunţe la o acţiune fară nici un rost. Altfel, se va dovedi că Maniu a avut dreptate şi poziţia lui în partid se va întări. Fratele Mihai a adăugat că Regele părea să aprobe raţionamentul lui (aşa face cu toţi). Şi Costăchescu a fost în audienţă, să spună Regelui că fratele Vaida venise să-l întrebe dacă ar intra într-un Guvern prezidat de dânsul Vaida, şi Costăchescu voia să ştie dacă propunerea fusese făcută după o sugestie venită de Sus. Regele ar fi surâs şi ar fi spus: „Astea sunt «tilisme» (adică idei de-ale lui Tilea). Nici o sugestie n-a pornit de la mine. N-am nici un angajament faţă de Vaida". Costăchescu a mers de la Palat la Mihalache şi l-a asigurat că Regele nu e angajat cu Vaida. Acelaşi lucru i l-a spus Regele şi lui Mihalache în ultima lui audienţă. Mihalache a arătat Regelui că în partid sunt două tactici, a lui şi a lui Maniu; dacă Partidul Naţional-Ţărănesc nu e adus la putere, va însemna că tactica (a lui Mihalache) a fost greşită, şi el, Mihalache va trebui să tragă consecinţele. Le va trage şi va demisiona din fruntea partidului, şi în locul lui va veni Maniu (vechiul şi cunoscutul şantaj). Regele ar fi răspuns că are toată stima pentru Mihalache şi că cunoaşte popularitatea Partidul N.Ţ. Acesta are toate drepturile să fie luat în consideraţie în momentul în care se va deschide criza, dar că nu se poate angaja faţă de dânsul (de Mihalache) cum nu s-a angajat şi nu se angajează faţă de nimeni. „Nu pot spune mai mult *decât am spus lui Duca pe vremea lui Vaida,* să aibă încredere în mine. Atunci Duca m-a crezut." Mihalache a fost foarte mulţumit de această declaraţie a Regelui (o fi făcut-o tocmai aşa?) şi a considerat-o aproape ca o făgăduială.

Cu toate acestea, fratele Mihai nu părea foarte convins de chemarea lor la putere. După dânsul Regele nu e hotărât şi pregăteşte tot felul de formule. Manoilescu i-ar fi raportat că a ieşit din audienţa lui cu impresia că Regele se gândeşte mai ales la un Guvern prezidat de Vaida, din

care ar face parte mai multe personalități, și bineînțeles și dânsul! Popovici nu crede în formula Vaida, dar nu crede nici în posibilitatea unui Guvern național-țărănesc pur. El socotește că baza trebuie să fie național-țărănistă, dar că de data asta partidul trebuie să vină la putere *în asociație*, ca să dea cel puțin aparența unei concentrări, dacă nu a unui Guvern național. În asociație, dar cu cine? Cu Iunian nu se poate, căci demisionează a doua zi din partid și el, Popovici, și Madgearu, și Lupu. Cu Vaida iar nu se poate, căci demisionează Lupu și Maniu (sunt toți porniți pe demisii!). Numai cu Argetoianu se poate. „Te rog spune lui Argetoianu" — a continuat fratele Mihai — „că dacă e și el dispus să se înțeleagă cu noi, eu mă declar gata să fac trăsătura de unire între el, Mihalache și Maniu. Aș face-o nu numai fiindcă sunt vechi prieten cu dânsul, dar și fiindcă sunt convins că ar fi bine și pentru el, și pentru noi și pentru țară". E interesant că întâlnirea între Pangal și Popovici fusese provocată de acesta din urmă, cu siguranță în singurul scop al acestei încercări de apropiere de mine. A doua încercare, după a lui Armand Călinescu. Planul național-țărăniștilor e vădit: vor să mă neutralizeze pentru împiedicarea oricărei formule de Guvern în afară de partide. Pangal s-a însărcinat să-mi vorbească și să aducă lui Popovici răspunsul meu. E probabil că voi intra în vorbă cu ei, *dar rezervându-mi toată libertatea de acțiune.*

---

5 decembrie. La Londra statu-quo. În gazetele de azi-dimineață au început să se îngăduie știri mai precise: dorința Regelui de a se căsători morganatic, cererea sa adresată lui Baldwin de a se vota o lege autorizând contractarea unor asemenea căsătorii[1], refuzul Primului englez, solidarizarea partidelor de opoziție și a Dominioanelor cu acest refuz al Guvernului. Pentru moment se negociază încă cu Regele Eduard: deznodământul crizei se anunță pentru luni.

Stelian Popescu, într-o manșetă cu litere de-o șchioapă în fruntea *Universului*, și sub semnătura sa, protestează împotriva cenzurării știrilor din Anglia, și bate șaua ca să priceapă iapa.

La Madrid, luptele continuă, teribile. Deși naționaliștii par a avea avantajul, înaintarea lor este foarte lentă. În Spania situația s-a schimbat cu totul: nu mai e un război civil între două facțiuni, ci un adevărat răz-

[1] În Anglia nu există căsătorie morganatică, așa încât, cu orice rezerve ar lua Regele Eduard pe Mss Simpson, ar face dintr-însa o Regină a Angliei soluție pe care nu o primește nimeni. Legea din 1772 votata și promulgată în favoarea căsătoriei morganatice a Regelui George al III-lea, nu se poate aplica în cazul de față, ea având un caracter personal și statuand numai pentru cazul de atunci.

boi internațional între două ideologii. De o parte au intrat în luptă rușii sovietici, de alta germanii și italienii. Și nu numai cu arme și cu muniții, dar și cu oameni. Franța, de frică să nu se încurce fără să vrea într-un război cu Germania și cu Italia, stă în rezervă și se mulțumește să autorizeze tranzite pe teritoriul ei și recrutări de voluntari. Anglia stă în rezervă și ea. Cu toate aceste rezerve, și fără ca nimeni să o vrea, o nouă învălmășală generală ar putea izbucni.

Aflu că conflictul între Biserica Anglicană și Regele Eduard ar fi izbucnit duminica trecută și ar fi fost pricinuit de prezența Regelui însoțit de Mss Simpson la serviciul divin de la Westminster Abbey. „Deanul" (decanul) care oficia a oprit slujba și a declarat că nu o poate continua în fața unui Rege al Angliei care vine la biserică cu metresa lui. Scandalul a fost mare. Biserica engleză e inexorabilă față de soții divorțați (Mss Simpson). Arhiepiscopul de Canterbury ca și cel de York s-au solidarizat cu totul cu decanul de Westminster. „Inde irae".

Dacă în Anglia e cum e, ce să mai zicem de mocirla în care se bălăbănește familia noastră Regală. Las la o parte toată porcăria dintre Rege și Lupeasca, cel puțin aci mocirla fierbe „en vase clos" și se dă cât mai puțin pe față. Las, asemenea, la o parte viața amoroasă a Reginei Maria, de la Știrbei și până la Zwideneck — ca și pe aceea a Reginei Elisabeta ce-și dă ochii peste cap, în brațele lui Scanavi. Dar cele ce se petrec în momentul de față cu Prințul Nicolae au întrecut orice măsură. Maiorul Zapan, aghiotantul Prințului, băiat simplu și om dintr-o bucată, și cinstit, a făcut zilele acestea confidențe unui camarad de școală cu care a rămas în raporturi de intimitate și de încredere. Zapan e speriat de ce vede și de ce aude. Nicolae locuiește singur la Cotroceni, dar la Snagov cu Valentina, pe care o aduce zilnic la dejun și la cină în palatul mumă-si Regina, când aceasta nu e în București. Sunt scene conjugale ca la mahala. Dar cu cine se ceartă mai ales Nicolae, e cu frate-său și cu mumă-sa. Într-o zi Prințul a venit turbat de la Regină; era roșu ca un rac și spumega. „Știi și tu, Zapan, că mumă-mea e o curvă?" — „Nu știu, Alteță Regală!" — „Cum nu știi? Nu știi că s-a ținut cu Știrbei?" — „Nu știu, Alteță Regală!" — „Da, da, sunteți toți falși, știți și nu vreți să spuneți! Să vă fie rușine! E o curvă! E o curvă!" și da cu toate cărțile de pământ. În altă zi, Zapan a asistat la o conversație telefonică cu Regele: „Da, ești o canalie! Și numai escrocii tăi au dreptul să trăiască în țara asta! Ai să vezi! ai să mă ții minte!" Și poc, cu telefonul pe masă. Asemenea scene sunt zilnice, deși mai rareori cu

martori; de obicei se aud urlete din odaia în care e închis cu Doletina, căreia îi povestește cele întâmplate în familie, când nu o înjură chiar pe dânsa. Și toate sunt provocate prin cererile lui continue de bani. Desi a moștenit o avere mare, e așa de încurcat încât nu știe încotro să dea cu capul. Și putoarea îi cere în continuare parale. Paralele, acesta este mărul de discordie între ei toți, și mai este și ura dintre Lupeasca și Doletina. Afacerile lui Nicolae au fost luate în mană de Manolescu, care a părăsit armata numai să se consacre administrației bunurilor Prințului.

Colonelul Manolescu care era adjutant Regal detașat pe lângă Prinț, e și nu mai e în armată. Poftit într-o zi la Urdăreanu, a refuzat să meargă când a aflat că era să fie acolo și A.S. Duduia. Atât a fost de ajuns pentru ca Regele să-l radă la examenul de general, la care nu l-a admis să se prezinte sub pretext că nu avea un stagiu suficient la trupă. Manolescu s-a prezentat la Rege și i-a spus că în fața unui asemenea afront nu-i rămânea decât să-și dea demisia, și a și înaintat-o Regelui. Regele a luat demisia și a pus-o în buzunar, fără să spună nici da, nici nu. De atunci Manolescu n-a mai pus uniforma, considerându-se demisionat, dar a încasat regulat leafa de colonel, după obiceiul pământului.

Se zvonește că Ducele de York nu vrea să primească succesiunea lui frate-său. Din cauza aceasta întârzierea în rezolvarea crizei. Se mai zice că în locul lui ar fi proclamată Regină mica Elizabeth, fata Ducelui, iar acesta ar accepta sarcina de Regent. Toate zvonuri neconfirmate. Vom vedea luni.

---

7 decembrie. Dejunat ieri la Regina Maria, la Cotroceni. Deși era Sf. Nicolae, nici o urmă a Prințului Nicolae. Zwideneck mi-a confirmat că Prințul e la cuțite cu mumă-sa și că i-ar fi declarat că nu mai pune picioarele la ea decât cu nevastă-sa (Doletina) de braț. Nicolae e turbat și împotriva Regelui fiindcă nici unul nici altul nu vrea să-i recunoască căsătoria (anulată de mine prin distrugerea registrului stării civile pe 1931 din comuna Tohan) și să primească pe „putores" Dolleti ca Principesă a României. Și Elisabeta e acum certată cu Carol, fiindcă acesta nu „face destul" pentru Scanavi! „Scheene Famiilie!" Elisabeta a început să construiască un mare palat lânga lacul Herăstrău, „ca să arate lui Carol cum se primește, și că nu numai canalia de Aristide Blank știe să organizeze o recepție!!!"

Serie de audiențe la Rege. Acum în urmă au fost în aceeași zi Mironescu, Iunian și Gh. Brătianu. Brătianu care nu fusese atâta vreme la Vodă, dar care între timp îl înjurase copios, a început „pour rompre la glace" prin a vorbi politică externă și a raporta tot ce auzise în străinătate, la Paris, Bruxelles și Berlin. Intrând apoi în politica internă, Regele a spus lui Brătianu că nu schimbă *acum* Guvernul dar că după Tătărescu vrea un Guvern de *uniune națională* și a întrebat pe Brătianu dacă ar intra într-un asemenea Guvern. Brătianu a răspuns Regelui că dacă *toate* partidele vor fi reprezentate în acel Guvern (exceptând bineînțeles partidele caraghioase ca ale lui Jean Th. Florescu sau Gr. Filipescu), intră și el. Dar a adăugat că în vremurile de față nu crede formula fericită, admițând că ar putea fi realizată. După dânsul, ceea ce ar trebui e un Guvern omogen și de autoritate și a recomandat Regelui un Minister Averescu în combinație cu dânsul și cu mine. Regele, fară nici o apreciere asupra propunerii lui Gh. Brătianu, a replicat numai că, dacă nu va putea forma un Minister de uniune națională, va alcătui un Guvern „de alegeri", ca să se pronunțe țara și să-și aleagă poporul Guvernul pe care îl vrea.

Cu Iunian, Regele a făcut numai politică internă. Iunian a recomandat Regelui un Guvern de alegeri și a avut *impresia* plecând de la Palat că Regele va recurge la un asemenea Guvern, pe care-l va prezida Mironescu și în care vor fi reprezentate toate partidele. Despre audiența lui Mironescu n-am aflat încă nimic; probabil că nu e nimic de aflat. În tot cazul, ce e cert e că pentru moment nu se schimbă nimic.

La Londra continuă negocierile cu Regele, într-o enervare crescândă a opiniei publice. Azi la ora 12 s-a anunțat prin Radio știrea că s-ar mai da Regelui un răgaz ca să nu ia o hotărâre definitivă. Ca toți oamenii slabi, de când a plecat târfa[1] și a rămas singur, pare că nu mai e așa de hotărât. Nu e exclus să renunțe la damă și să-și păstreze astfel Tronul. Diseară Baldwin va face declarații în Camera Comunelor și vom fi lămuriți.

---

8 decembrie. Ieri-seară, toată lumea se aștepta la abdicarea Regelui Eduard. Baldwin anunțase că va face o comunicare la Camera Comunelor și oamenii cei mai bine informați dedeseră acestei comunicări o importanță senzațională. Baldwin și-a făcut comunicarea, dar ea n-a avut nimic senzațional, căci n-a venit cu știrea abdicării. Dl Prime-Minister

[1] Expediată la Cannes ...

s-a mărginit să declare că Regele *va lua* o hotărâre în toată independența voinței sale și că pentru această hotărare *i-a dat răgazul necesar*. Decepție si speranțe. Prestigiul Regelui e însă astfel de scăzut, încât fie numai pentru menținerea autorității Coroanei față de negrii și de supușii cu turban ai vastului Imperiu, o abdicare a devenit inevitabilă. Dacă, pentru motive de oportunitate, Guvernul va ceda în atitudinea sa, impresionat de manifestațiile „snob-ului" în sânul căruia Eduard al VIII-lea se bucură de reale simpatii — prestigiul Coroanei britanice va suferi și el foarte mult, și cine știe ce complicații va mai aduce viitorul.

---

9 decembrie. Dejunat ieri la Fabricius (ministrul Germaniei), cu colonelul Manolescu „factotonul" Prințului Nicolae. După dejun mi-a vorbit lung despre melodramele din familia Regală. Manolescu e deșănțat împotriva Regelui și socotește pe Nicolae drept un excelent element care ar putea face numai lucruri bune dacă n-ar fi răstignit între frate-său si „putoarea" de Doletti. Cuvântul de „putoare" e de data asta al lui Manolescu. Confidentul Prințului mi-a confirmat că toată vrăjmășia dintre cei doi frați e datorită numai opoziției Regelui împotriva unei căsătorii pe care, înainte de a se sui pe Tron, *făgăduise să o sprijine*. După ce a fost reîntronat, Regele și-a tot amânat consimțământul și a sfârșit în 1931 prin a spune lui Nicolae: „Pune-mă în fața unui fapt îndeplinit, și voi zice amin". Cum a zis amin, Regele, după faptul îndeplinit, se știe. Ceea ce nu se știe însă, mi-a adăugat Manolescu, este *că singurul motiv care a îndemnat pe Prințul Nicolae, Regent, să înlesnească revenirea lui Carol, a fost făgăduiala acestuia de a-i regla după dorință situația matrimonială*. Prețioasă mărturisire! Iată cum se face Istoria, sub dinastia noastră de curvari! „Vezi Măria Ta" — ar fi spus Manolescu Prințului, acum câteva zile — „dacă ai făcut d-ta o dictatură cu Argetoianu în iarna lui 1930, n-ai fi acum în situația în care ești, și n-am trăi toți sub dictatura d-nei Lupescu!" Manolescu făcea aluzie la întrevederea mea cu Prințul Nicolae, la Regina Elisabeta[1], pe care-mi dau astfel seamă că a cunoscut-o, și în care Prințul n-a vrut să se deschidă față de mine. Nimic de regretat de altminteri, căci în loc de atotputernicia d-nei Lupescu, am fi avut pe a d-nei Doletti.

În Anglia lucrurile tărăgănesc. Pe ziua de ieri pare că Regele Eduard a câștigat teren și că acțiunea lui Baldwin și a Guvernului a mai slăbit. Poate să fie și o tactică din partea lui Baldwin, căci pușlamaua

[1] Raportata in *Amintirile* mele, partea VII [*în ediția noastră, volumul VIII, p. 277-278*].

de Eduard se dovedește a nu fi lipsită de popularitate. Față de enervarea generală, situația Regelui trebuie însă să se lămurească într-o zi sau două. Sunt și oameni care cred că junele Eduard va rămâne pe Tron și că va face din Mss Simpson o Regină a Angliei. Să o vedem și pe asta! Eu unul însă nu cred că se poate. Ar fi un dezastru *pentru noi*.

Dejunat la Lalla de Belloy (născută Bibescu), dejun execrabil cu măruntaie de iepure și tumori hepatice în aspic, mai întârziat și până la ora 2 din cauza Didinei Cantacuzino pe care a trebuit să o așteptăm — dar împreună cu persoane bine informate despre cele ce s-au petrecut la Londra, de la care am aflat tot ce cenzura n-a lăsat să se publice — te întrebi pentru ce — în ziarele noastre. Criza a început prin comunicarea făcută de Rege lui Baldwin despre intenția sa de a se căsători *morganatic* cu d-na Simpson. Baldwin n-a făcut nici (o) obiecțiune și s-a mulțumit să spună Regelui: „Majestatea Voastră poate să se căsătorească cu cine vrea, dar morganatic nu. Căsătoria morganatică nu există în Anglia. Majestatea Voastră, căsătorindu-se, face automatic din soția sa Regina Angliei."

Regele, care nu se aștepta la așa ceva, a rămas perplex. Baldwin a mai adăugat: „Trebuie să mai atrag atenția Majestății Voastre asupra faptului că Biserica noastră oficială (the High Church) nu admite la sacramente femeile divorțate nici pe noul lor soț. În asemenea condițiuni, Majestatea Voastră nu se va putea împărtăși, nici nu va putea fi «uns» la Încoronare"; și astfel, în mod abil Primul Ministru a pus alternativa între căsătorie și încoronare, sau mai simplu între căsătorie și domnie. De aci tot conflictul, cu toate peripețiile cunoscute.

---

10 decembrie. Ziarul *Le Moment* de azi publică o fotografie instantanee luată la Legația Sovietelor după un dejun copios. E un grup de trei prieteni care se uită cu drag unul la altul, iar dedesubt, ca titlu, cuvântul „Intimités". Cei trei prieteni sunt Ostrovski ministrul Sovietelor, și șeful propagandei comuniste la noi — Marele Vornic Inculeț, și boierul Grigore Filipescu, așa-zisul șef al așa-zisului partid Conservator. Despre Inculeț nici o mirare, e la locul lui — la Interne, nu e. Dar ce să zicem despre boierul conservator? Dar la ce nu ne putem aștepta de la Grigoraș Sifilipescu?

Nicu Greceanu mi-a povestit azi încă una nostimă. Adjudicatar a unei porțiuni de șosea ce se construiește de la Silistra spre Constanța, s-a

dus zilele acestea în județul Durostor să-și rostuiască șantierul. L-a întâmpinat prefectul Tașcu Pucerea și i-a cerut 2 milioane, ca să-i furnizeze piatră; cum Greceanu și-a dat seama că nu era nici o vorbă de piatră ci numai de bani, a refuzat. „Cum – s-a răstit la el banditul, *fratele Richard*[1] mi-a spus că 2 milioane, e partea mea!" Greceanu a persistat în refuzul său, dar e foarte plictisit fiindcă își dă seama câte neajunsuri poate să-i facă un prefect, mai ales un prefect bandit *și* liberal. *Doux pays!* ar fi zis Forain.

———

11 decembrie. Melodrama de la Londra s-a terminat ieri prin abdicarea Regelui Eduard în favoarea lui frate-său, Ducele de York, și printr-un frumos și emoționant discurs al lui Baldwin la Camera Comunelor. Bunul simț englezesc și puterea tradiției au învins. Principiul Monarhiei ereditare a primit însă o crudă lovitură. Cele ce s-au desfășurat la Londra trebuie să fie un avertisment pentru Regele Carol și o lecție pentru politicienii nostrii. Ducele de York va fi proclamat Rege sub numele de George al VI-lea. Se stabilește astfel, printr-un singur cuvânt, un program de cinste și de omenie pentru noua domnie, în opoziție cu scurta domnie precedentă.

———

12 decembrie. În mesajul adresat aseară „popoarelor Sale" fostul Rege Eduard are inconștiența să spună „că nu putea duce greaua sarcină ce-i apăsa pe umeri fără sprijinul femeii pe care o iubește"! Citești și nu-ți vine să crezi! Noul Rege va fi proclamat astăzi.

———

Ieri după-amiază ședința comisiei Afacerilor Străine la Cameră. Expozeul lui Antonescu, searbăd și fără nici o notă nouă. Gh. Brătianu, naiv și incomplect informat. După dânsul am luat cuvântul eu, arătând inutilitatea unor asemenea ședințe. Am arătat chiar că ele pot fi dăunătoare, politica externă *se face* și nu se discută între oameni necompetenți și neinformați. Am fost în vervă, și scurta mea cuvântare a avut succes. Când, vorbind despre uzanțele parlamentare în țările de democrație integrală, ca a noastră, am spus că singurul drept al Parlamentului e să schimbe ministrul de Externe, dacă nu mai are încredere în el, „după cum Parlamentul român a procedat astă-vară înlocuind pe dl Titulescu prin dl Antonescu" — lumea a râs. Deși am cerut mai multă discreție, și chiar închiderea ședinței — d.d. A.C. Cuza, Goga, I. Miha-

[1] Richard Franasovici, ministrul Comunicațiilor ...

lache și D.R. Ioanițescu s-au dedat după mine la nesfârșite dizertații și au pus picioarele în toate străchinile. Mai ales dl Mihalache-Itari, a criticat și învârtit pe toate fețele demiterea lui Titulescu, ceea ce a trebuit să facă mare plăcere Regelui, cu atât mai mult că Tătărescu — în replică — a explicat foarte slab lovitura din august.

Azi-dimineață, parastas pentru a 25-a aniversare a morții generalului Manu. Am fost să reprezint Jockey-Clubul, al cărui vicepreședinte defunctul a fost multă vreme. Aristocrația românească, cel puțin cea mai de aproape înrudită cu familia Manu, mi-a părut „tare stafidită".

---

13 decembrie. Ducele de York a fost proclamat ieri Rege, sub numele de George al VI-lea. Entuziasm la Londra. Eduardo Simpson a părăsit ieri Anglia cu vaporul și cu titlul de Duke of Windsor și de Alteță Regală. Nimeni la plecarea lui, quasi-clandestină, de la Plymouth. „Sic transit gloria" ... și astfel s-au terminat toate încurcăturile pe care inconștiența unui degenerat le provocase. Totul reintră în ordine. „Il n'y a qu'un Anglais de moins".

România Nouă de la Cluj, gazeta lui Maniu, publică în prima pagină un articol cu un titlu de o șchioapă: *Abdicarea de la datorie.* E vorba de Regele Eduard al Angliei, dar gândul autorului e vizibil pironit de alt Rege. Cenzura, care în ajun tăiase *complect* articolul de fond din aceeași gazetă (ce o fi fost într-însul?), a lăsat pe cel de azi să treacă complect, deși putem citi într-însul fraze ca acestea:

„Divorțul este o stare familiară inadmisibilă de (sic) Biserică. Acolo unde au tronat Regine ca Elisabeta, Victoria, Alexandra și Mary, nu se putea admite o doamnă, oricât de frumoasă, inteligentă și grațioasă ar fi, care a fost de două ori divorțată. Căsătoria este sfântă pentru muritorii de rând, pentru ultimul cetățean și enoriaș. Deci cum n-ar fi sfântă pentru primul cetățean al țării? ...

I s-a cerut în fond renunțarea care o acceptă benevol atâția calugări din sânul Bisericilor, și chiar mai puțin, i s-a cerut să renunțe *numai la cutare persoană, în paranteză fie zis, străină chiar.* ...

Regele care trebuia să premeargă în pildă de sacrificiu și abnegație față de milioanele de cetățeni simplii ai Imperiului, n-a ales calea aceasta. El a abdicat de la împlinirea datoriei și a ales satisfacerea unei patimi trecătoare. A dat o pildă rea. Cu ziua de azi însă, numele lui va fi șters din șirul marilor oameni."

Bon entendeur salut!

Mocsonyi îmi povestea ieri-seară la club, indignat, că fiind poftit acum câteva zile la Max Auschnit, a găsit acolo întrunită toată banda profitorilor regimului: Gavrilă Marinescu, Franasovici, Malaxa, Urdăreanu, în jurul d-nei Lupescu, toţi în jurul meselor de poker, jucând câte 10, 20 şi 30 000 lei pe o lovitură! În afară de sus-zişii, de sluga Lupeascăi Mic Catargi şi de câteva slugi ale Palatului, nimeni. „Eram singur şi jenat, în mijlocul banditilor — spunea Mocsonyi. M-au poftit şi pe mine la joc dar le-am răspuns că *mijloacele mele* nu-mi permiteau să iau parte la o asemenea partidă!"

Urdăreanu — care trăgea pe dracul de coadă până la „Restauraţie" — în pielea unui milionar, iată o priveliște neașteptată; de altminteri aceeaşi observaţie s-ar putea face şi pentru toţi ceilalţi tovaraşi de petrecere, şi de afaceri, ai d-nei Lupescu, cu d-sa colac peste pupăză. Luând pe nemţeşte, Mocsonyi mă întrebă: „Wie lange wird das dauern?" — „Das wird sehr lange dauern, wir sind alle lauter Dreck" — nu m-am putut abţine de a-i răspunde.

Dejunat azi la Capşa cu Cowles, marele Comandor al Supremului Consiliu din Statele Unite (obedienţa de sud) şi cu Rémond, marele Comandor al Supr(emului) Consiliu din Franţa. Aceşti mari demnitari ai Masoneriei (ritul scoţian antic şi acceptat) sunt în drum spre Sofia, unde merg să întemeieze Supremul Consiliu bulgăresc şi s-au oprit câteva zile în Bucureşti. Rémond mi-a dat neaşteptata ştire că Marele Orient din Paris, şi lojile dependinte de el (nimic comun cu ritul nostru) au evoluat mult, au încetat să se mai amestece în mod prea activ în politică şi că latura atee şi anticlericală, atât de accentuată în secolul trecut şi până la război în acele loji, s-a atenuat mult. Chiar dacă ar fi aşa, e cam târziu, şi răul imens pricinuit Masoneriei de acţiunea seculară a Marelui Orient din Paris, nu mai poate fi reparat printr-o pocăinţă în care nimeni nu va crede.

---

15 decembrie. Ziarele sunt lipsite de orice interes: Scandalul cu Regele Angliei s-a terminat, la Madrid naţionaliştii au îngheţat şi stau pe loc, Hitler, Mussolini şi Victor Antonescu nu mai spun nimic — noroc că războiul civil se înteţeste în China, aşa că în câteva zile vom avea iar ştiri senzaţionale.

Mi se spune că domnul profesor Nicolae Iorga mă înjură pe toate potecile. Se vede că-si tot aduce aminte „că el nu e el" şi că totuşi l-am

făcut prim-ministru. „Eu care sunt eu" nu-i voi răspunde decât prin două citate din cartea celebrului fiziolog Al. Carrel (*L'homme, cet inconnu*), care se aplică de minune dezordonatului nostru poligraf:

Primo: „Des observations incomplètes, *hâtives*, le passage rapide d'une impression à à (sic) l'autre, la multiplicité des images, *l'absence de règle et d'effort*, empéchent le développement de l'esprit." (pg. 142)

Și secundo: „Les grands savants sont toujours d'une profonde honnêteté intellectuelle. Ils suivent la réalité partout où celle-ci les mène. *Ils ne cherchent jamais à lui substituer leurs désirs, ni à la cacher quand elle devient génante.* L'homme qui veut contempler la vérité doit établir le calme en lui-même. Il faut que son esprit devienne comme l'eau morte d'un lac." (pg.162)

---

16 decembrie. Acum câtva timp s-a stins la Paris, Marie Bengescu, sora lui George și a lui Achile Bengescu. Bătrînă de peste 80 de ani, căzută în extremă sărăcie, a murit de cancer la Hotel Dieu. Strănepoată-sa Zoe Băicoianu-Bengescu, care studiază sculptura la Paris și e în treacăt prin București povestește că ducându-se să o vadă câtăva vreme înainte de sfârșitul ei, muribunda i-ar fi spus: „Je suis ravie de m'en aller; j'adore la vie, j'aurais voulu encore vivre. Mourir dans la miscre, parmi des cuisinières et des blanchisseuses, c'est affreux! *Ce qui me console un peu, ce sont les belles proportions de cette salle!*" Bătrâna „brocanteuse" de mobile vechi și obiecte de artă[1] a murit după cum se vede într-o halucinație de estetism, cum a trăit de altminteri!

Luat masa la lieber Oscar Kaufmann (masă excelentă) cu d-ra Halban-Kurz din Viena, fiica lui Selma Kurz, celebra primadonă. E simpatică și seamănă puțin cu mumă-sa. Cântăreață și ea, dar mai puțin înzestrată, a venit să dea două reprezentații la Operă (*Rigoletto* și *La Bohème*). Mi-am adus aminte de vremurile când făceam curte la Viena mamei sale, pe atunci încă „domnișoară" ca să întrebuințez un eufism, și am constatat o dată mai mult cât sunt de bătrân!

---

18 decembrie. Fost ieri la Cameră, prima oară în sesiunea actuală[2], în speranța să mai apuc o codiță din bătaia din ajun. În ajun fusese scandal mare provocat de Ghiță Pop (naț.-țăr.) care a vorbit de „invazia

[1] Despre Marie Bengescu, în *Amintirile* mele partea I [*în ediția noastră, volumul I, p. 37-38*]

[2] Am mai fost o dată, dar nu în ședință publică, ci la Comisia Afacerilor Străine care s-a întrunit în sala bibliotecii.

răgățenilor necinstiți în Ardeal". Aceste grațioase cuvinte au fost răsplătite prin palme și pumni pe care cavalerul Ghiță le-a încasat de la adevărații români Robu și Urziceanu. N-am avut noroc, căci n-a mai fost bătaie ci numai înjurături și amenințări. Am avut totuși prilejul să aflu din gura apostolului Goga că mama lui Madgearu era născută Condocuris, așa încât bucolicul Virgil, român neaoș, se prezintă ca produsul unei corcituri între armean și grecoaică. Un prieten îmi spunea azi-dimineață — că și-ar fi făcut studiile gimnaziale la Varna, pe bulgărește, și că la liceul din Galați nu s-ar fi înscris decât în clasa a V-a. Se vede că lupta acestor seminţe etnice deosebite se răsfrânge asupra caracterului blândului economist!

Manolescu-Strunga, care vine de la Berlin[1] îmi povestea ieri la Cameră lucruri interesante cu privire la succesul planului cincinal în Rusia Sovietică. La masă la Comnen era și secretarul Legației noastre din Moscova, venit la Berlin să cumpere sonete electrice și fire pentru localul Legației, deoarece la Moscova *nu se găseau!* Față de mirarea lui Manolescu, Comnen i-a dat lămuriri complementare: „Duc lipsă de toate la Moscova. În fiecare săptămână trimit eu de toate lui Ciuntu (ministrul nostru pe lângă Soviete). Cele mai uzuale obiecte necesare traiului unui om obișnuit cu un cât de redus confort, nu se găsesc în Rusia. Faimosul plan de 5 ani pare să fi dat complectamente greș." Secretarul de la Moscova — un domn Popescu şi mai nu ştiu cum — descria viața de la Moscova sub culori atât de negre încât pe amicul Manolescu l-a prins mirarea cum de mai pot oamenii să reziste la atâtea privaţiuni.

Emoție mare printre ovrei. Din inițiativă parlamentară s-a depus pe biroul Camerei un proiect de lege pentru revizuirea tuturor încetățenirilor de la *1919 încoace*. Proiectul e semnat de deputați din toate partidele. A semnat și Iunian și Fotino, vicepreședintele Adunării. Fielderman a fost azi-dimineață la mine să-mi explice proiectul. Pare că conține clauze inchizitoriale inadmisibile. Va fi poate totuși votat, fiindcă toți șperțarii au găsit un exutoriu în „naționalism", prin manifestarea căruia vor să-și acopere potlogăriile.

---

[1] Cu diverse afaceri în buzunar: înființarea unor fabrici de bumbac din cânepă verde și de stofe pentru haine, din sticlă. Dupa noul procedeu german, pachetul de bumbac ar costa 130 lei în loc de 1 200.- Hainele de postav din sticlă au avantajul că nu ard.

Ieri la Cameră era mare vâlvă în jurul decretelor-legi pe care Guvernul vrea să le ratifice în bloc, prin votarea unui singur articol. E interesant de constatat că Guvernul unui partid care s-a afirmat totdeauna, și se afirmă încă apărătorul regimului parlamentar, încearcă să nesocotească astfel fără nici o jenă sau rușine cel mai elementar drept al Adunărilor Legislative. Deputații național-țărăniști păreau hotărâți să împiedice votul, făcând obstrucție, până la luarea vacanțelor de Crăciun hotărâte pentru mâine-seară.

---

19 decembrie. Citesc în cartea lui Carrel (*L'homme, cet inconnu*) următorul pasaj: „Il n'en est pas de même du sens moral. Le milieu social actuell'ignore de façon complête. En fait il l'a supprimé. Il inspire à tous l'irresponsabilité. Ceux qui distinguent le bien et le mal, qui travaillent, qui sont prévoyants, restent pauvres et sont considérés comme des êtres inférieurs. Souvent ils sont sévèrement punis. La femme qui a plusieurs enfants, et s'occupe de leur éducation au lieu de sa propre carrière, acquiert la réputation d'être faible d'esprit. Si un homme a economisé un peu d'argent pour sa femme et l'éducation de ses enfants, cet argent lui est volé par des financiers entreprenants. Ou bien il lui est enlevé par le gouvernement, et distribué à ceux que leur imprévoyance et celle des industriels, des banquiers et des économistes ont réduits ă la misère. Les savants et les artistes, qui donnent à tous la prospérité, la santé et la beauté, vivent et meurent pauvres. En même temps ceux qui ont volé jouissent en paix de l'argent des autres. Les gangsters sont protégés par les politiciens et respectés par la police. Ils sont les héros que les enfants imitent dans leurs jeux, et admirent au cinéma.

La possession de la richesse est tout, et justifie tout."

Aceste rânduri amare sunt inspirate ilustrului savant de tot ce vede în jurul lui, în Statele Unite. Ele se aplică însă, cuvânt cu cuvânt, și stărilor din țara noastră. După cum se vede, suntem și noi în rândul lumii!

Dejunat la Gafencu, între alții cu Ghelmegeanu. Ca și Armand Călinescu, nu vede salvare pentru „libertățile constituționale" și pentru „țară" decât într-un front al partidelor agrare (ei, Iunian, eu) în care bagă și pe Iorga (se vede fiindcă paște iarbă și mănâncă fân!). Am priceput că își dau în fine seama că n-au nici o șansă să constituie viitorul Guvern, și că caută să neutralizeze pe cât mai mulți din cei care ar putea forma un Minister de personalități. Am convenit să mai stăm de vorbă după vacanțele Crăciunului.

20 decembrie. Pangal s-a înapoiat azi de la Sofia unde a petrecut câteva zile împreună cu Cowles (Marele Comandor al Masoneriei americane) și cu Rémond (Marele Com. al Masoneriei franceze de rit scoțian) și povestește lucruri interesante din Bulgaria. Cei trei crai ai Masoneriei de doctrină naționalistă și anti-atee (a nu se confunda, cum face atâta lume, cu Masoneria „Orientelor", anticlericală, ovreită și de extremă stângă) au fost primiți, de la primii lor pași peste Dunăre cu mari onoruri. La Rusciuc le-au ieșit înainte prefectul, primarul și fruntași ai orașului care au dus pe oaspeți la loja locală unde li s-a oferit o gustare.

Pe drum spre Sofia, la Plevna, au fost întâmpinați în gară de alt prefect și de autoritățile locale. În Capitală, în fine, au fost așteptați de generalul Midilev, de ministrul Instrucției și de o seamă de fruntași ai vieții publice. Scopul călătoriei celor 3 mari demnitari masonici era întemeierea Supremului Consiliu Național al Bulgariei. Pangal a fost surprins de importanța Masoneriei în viața politică bulgărească. Masoni nu sunt mulți, în toată țara nu sunt decât 600, dar acești 600 de frați sunt aleși pe sprânceană, și în *regimul actual,* au în mână toate re-sorturile vieții publice. Așa se explică și primirea quasioficială care s-a făcut celor 3 demnitari ai ordinului. Jumătate din miniștri, generalii cei mai de seamă, șefii Legațiilor din străinătate (printre ei și Kovev, ministrul Bulgariei în București) sunt masoni. Conducătorul lor este generalul Midilev, fost vicepreședinte în precedentul Guvern, fost șef al Statului Major, „homo regius" și conducătorul actual al Comitetului Macedonean. Midilev a fost de altminteri numit Mare Comandor petru Bulgaria, iar Supremul Consiliu a fost alcătuit din 12 persoane, devotate generalului.

În afară de îndeletnicirile masonice, Pangal a avut o lungă conversație politică cu Midilev, al cărui rol n-a încetat a fi foarte important în Bulgaria. El a fost autorul loviturii de Stat cu Ghiorghiev, iar Guvernul actual pare a fi fost constituit de Rege în înțelegere cu dânsul, pentru a face fața unor greutăți de ordin intern. Midilev a informat pe Pangal, pe baza secretului masonic, că Guvernul actual va fi înlocuit în februarie printr-un Guvern Tzancov (mason și el). Guvernul actual deși guvernează fără Cameră[1], s-a arătat cam slab, și de altminteri a fost alcătuit numai ca un Guvern provizoriu; Guvernul Tzankov va fi *Guvernul tare*, care va desăvârși reformele cerute de situație și va duce cu dârzenie lupta împotriva comunismului, care amenința foarte serios să se întindă în Bulgaria. Pangal punând lui Midilev chestiunea dacă Regele Boris e învoit cu această schimbare[2], generalul i-a răspuns liniștit: „Vous savez, chez nous, le roi doit se soumettre ou se démettre!"

---

[1] Trecând pe lângă clădirea Parlamentului. Pangal a întrebat pe Midilev ce era acolo. „E Camera, a răspuns generalul, dar acum e Ministerul de Interne!"

[2] Regele Boris, deși nu e mason, e un mare și *real* protector al Masoneriei după câte i-au spus toți, la Sofia. lui Pangal.

Acesta fiind personajul — chemat să-şi spună cuvântul sub viitorul Guvern Tzancov — declaraţiile lui nu sunt de aruncat la coş. Midilev s-a întins mai mult asupra politicii externe şi a mărturisit că poziţia Bulgariei era „intenabilă". Înfeudată Italiei după război, legăturile ei cu împărăţia lui Mussolini s-au slăbit, cu toată acţiunea Reginei Ioana, fiindcă alianţa cu Italia n-a dat poporului bulgar decât decepţii. Încercuită de toate părţile prin Înţelegerea Balcanică, Bulgaria a căutat o apropiere cu Iugoslavia — apropiere care n-a depăşit însă anumite limite, şi care în tot cazul nu poate fi operantă pentru aspiraţiile bulgăreşti. Bulgaria vrea *înainte de toate*[1], o ieşire la Marea Egee. Tratatele internaţionale i-au promis *o zonă francă* la Dedeagaci, dar făgăduiala n-a fost împlinită până azi. Graniţa bulgărească se opreşte la 18 kilometri de Mare, dar comerţul bulgăresc nu poate ajunge până la ea. Midilev ar dori stabilirea unui culoar, ca cel polonez, pentru a câştiga o ieşire *liberă* la Mare, indispensabilă ţării sale de când Strâmtorile pot fi închise de turci. România având şi dânsa acelaşi interes, generalul Midilev ar dori din toată inima o Înţelegere Polono-Româno-Bulgară. Pentru a încheia o asemenea înţelegere, Bulgaria ar fi gata *să renunţe la toate pretenţiile ei asupra Dobrogei* (??) şi să ofere avantaje culturale şi cultuale românilor din Bulgaria identice cu cele pe care le-am oferi noi bulgarilor din România. Înţelegerea Polono-Româno-Bulgară n-ar împiedica, spune Midilev, nici Polonia, nici România să-şi menţină sistemul lor de alianţe actual, înţelegerea cu Bulgaria adăugându-se peste aceste alianţe. Generalul a adăugat că un pas important spre îndrumarea unei asemenea politici ar fi construirea *ferry-boat*-ului dintre Giurgiu şi Rusciuc, lucrare ce n-ar costa mai mult de 40 milioane de lei (câte 20 de fiecare ţară) şi ar constitui un început de strângere a relaţiilor dintre ambele maluri ale Dunării. Midilev s-a plâns mult lui Pangal de atitudinea lui Stoica, care, cât a stat la Sofia a vrut să întrebuinţeze „la manière forte". „Ţara mea e o ţară mică pe lângă a dvs — a încheiat generalul — dar are mândria ei, şi nesocotirea acestei mândrii nu poate duce la nimic bun". Părea în curent cu activitatea mea în România, şi aştepta mult de la mine. Oricum, declaraţiile lui îmi par interesante — dacă vor duce la ceva pozitiv, rămâne de văzut. *Qui vivra, verra.*

După spusele lui Pangal, Cowles a plecat furios împotriva Regelui nostru, fiindcă nu l-a primit, deşi trecerea iritabilului şi influentului american prin Bucureşti îi fusese anunţată[2]. „Eu care am fost poftit de

[1] Dar „după toate"?

[2] Nici Regele Boris nu l-a primit, dar era la Euxinograd, lângă Regina însărcinată şi în aşteptarea unui Moştenitor al Tronului.

Regele Suediei, eu care am fost poftit de actualul Rege al Angliei în Scoția" (și scotea scrisori din buzunar, pe care le arată), „eu, să nu fiu primit de Regele Carol, pentru care, și pentru *jidanca lui roșie* am dus campanii în America — e o rușine; pe care va trebui să mi-o plătească!" Bătrânul a plecat amărât, și Pangal nu exclude posibilitatea unei noi campanii de presă în Statele Unite împotriva iubitului nostru Suveran.

———

Am însemnat pe ziua de 7 decembrie o serie de audiențe la Rege, printre care și una a lui Ghiță Mironescu. Omul meu de legătură cu moş Ghiță fiind Pangal, şi acesta fiind ocupat cu vizita masonilor, apoi dus la Sofia — am aflat abia azi foarte interesantele amănunte ale acestei audiențe. Mironescu a chemat pe Pangal chiar a doua zi după audiență, ca să-i spună și să-l roage să-mi transmită următoarele:

El nu s-a gândit să ceară audiență, Regele i-a trimis vorbă să o ceară, și apoi l-a invitat la dejun. La dejun era şi Gusti, așa încât nu s-a vorbit politică. După dejun Regele a avut cu Mironescu o lungă conversație pe care vreau să o rezum în stil telegrafic. Ministerul Tătărescu ajuns la sfârşitul legislaturii. Schimbare. Regele ar dori un Minister de unire națională, va încerca, dar *știe* că nu se poate. Atunci Minister *de concentrare*, prezidat de Mironescu, cu Vaida şi cu Argetoianu. Dacă se poate şi cu Goga. Dacă Iunian şi alţii pot intra, cu atât mai bine (!!!). Esenţiali sunt însă numai Mironescu, Vaida şi Argetoianu. „Regis expressis verbis!" Mironescu la Externe, şi Argetoianu la Interne (presupun, ca salata să fie mai cu gust, că pe Vaida îl va pune la Finanțe!). Schimbarea pe la aprilie-mai. Dar poate şi mai devreme. Întrebat de Mironescu dacă se poate duce în ianuarie la Paris, Regele a răspuns: „Da. Dar să fii în februarie înapoi!" Exact ca acum un an pe aceeași vreme! Am convingerea că Regele a fost sincer față de Mironescu și acum, şi acum un an! E drept că anul acesta M. Sa e cam încolţită prin sfârşitul legislaturii. Să se separe de lichelele care ne jefuiesc sub pretext că ne guvernează, nu-mi vine să cred! Oare fără Parlament, dar cu escroci, să se poată guverna mai departe?

———

23 decembrie. Cum se face politică la noi: Papacostea, confidentul lui Averescu și prieten intim cu Tătărescu a fost la Pangal să-i spună că primul ministru i-ar fi comunicat confidențial că Guvernul pleacă în aprilie, și la întrebarea lui Papacostea dacă ştie cine îi urmează, i-ar fi adăugat: „Ești bine cu Argetoianu?" — ceea ce n-a împiedicat pe același Papacostea să spună după câteva zile lui Cecropid: „Să știi de la

mine, Tătărescu nu pleacă; după Guvernul actual va veni altă formație, dar tot cu Tătărescu!"

Pentru că Germania a luat anumite măsuri în vederea unei eventuale mobilizări — nu se știe ce aduce ceasul — ziarele de azi sunt din nou pline de știri senzațtionale. „Germania pregătește război" și câte altele.

Aflu prin Fabricius (ministrul Germaniei) că venirea lui Schacht la București e definitiv hotărâtă. Va merge întâi Mitiță Constantinescu la Berlin și Schacht îi va întoarce imediat vizita la București. Ambele vizite au fost sorocite pentru ianuarie, dar Fabricius crede că ar mai putea întârzia ceva din cauza a două chestiuni care trebuiesc rezolvate în prealabil. Prima relativă la o serie de tancuri încărcate cu petrol pentru Germania și pe care Banca Națională nu le lasă să plece. Sforțările lui Fabricius la Ministerul de Industrie au fost fără rezultat, toată lumea fiind plecată în concediu de Sărbători. A doua chestiune e mai serioasă. Banca Națională e de acord cu Berlinul să fixeze cursul mărcii între 39 și 41 lei, dar dl Mitiță mai cere și o garanție din partea Germaniei pentru stocul nostru de mărci în cazul — totdeauna posibil — al unei devalorizări legale a monedei germane. Asupra acestui punct Berlinul nu mai e de acord cu Bucureștiul. Fabricius crede totuși că vizitele vor avea loc, fiindcă le vrea Regele și primul ministru — și cu toate bețele în roate pe care le pune dl Mitiță. Opunerea d-sale nu va putea însă decât să întârzie cu câteva săptămâni cele hotărâte.

La propunerile Franței și Angliei pentru împiedicarea ravitalierii celor doi beligeranți din Spania, generalul Franco a răspuns cum era de așteptat, cerând garanții pentru o egală aplicare a măsurilor. Controlarea porturilor și vaselor ar împiedica orice transport de partea naționalistă, pe când comuniștii care sunt încă stăpâni pe granița Pirineilor, ar aduce tot ce ar voi, oameni și material, din Franța simpatizantă cu acțiunea lor. Din știrile ce vin, pare că comuniștii sunt absolut stăpâni pe Guvernul din Barcelona, din care toate elementele socialiste, mai moderate, au fost eliminate. Se zice chiar că Președintele Republicii, Azana e închis la Monjuich.

Generalul Zizi Cantacuzino, plecat acum o lună pe frontul lui Franco, cu 8 tineri din Garda de Fier „ca să arate cum se moare pentru o

cauză" s-a și înapoiat, lăsând însă pe cei 8 tineri pe front. De unde înainte de plecare nu vorbea decât de sânge și de moarte și de cele 8 sicrie pe care le va aduce înapoi, acum spune că n-a fost niciodată vorbă de așa ceva și că misiunea *lui* personală a fost numai să remită sabia de onoare colonelului M., gloriosul apărător al Alcazarului din Toledo. Bietul Zizi a fost toată viața lui un caraghios, și așa va muri, dar nu pe front, ci în patul lui.

Pangal a rugat pe Nicu Condeescu să arate Regelui nemulțumirea lui Cowles pentru refuzul de audiență pe care l-a îndurat. Totdeodată să spună Regelui următoarele: dacă Regele nu mai are încredere într-însul, Pangal[1] e gata să părăsească direcția Masoneriei române și să lase locul altuia agreat de Majestatea Sa — dacă Regele socotește că Masoneria română e dăunătoare politicii Sale, să o spună, și Masoneria nu va ezita să-și închidă lojile. Nicu Condeescu a adus azi lui Pangal răspunsul Regelui. Regele a însărcinat pe aghiotantul său să spună lui Pangal că încrederea Sa într-însul e neștirbită, și că înțelege să-l întrebuințeze în viitor, cum L-a întrebuințat și în trecut; întrucât privește Masoneria, nu poate fi vorba de dizolvare nici de închiderea lojilor, *dar să o lase deocamdată mai moale*. Întrucât privește audiențele, le-a considerat inoportune în conjunctura actuală politică.

Răspunsul Regelui a fost acela pe care-l așteptam și pe care am prevenit pe Pangal că-l va primi. Regele căruia nu-i place să înfrunte greutățile și preferă să se strecoare printre ele, ca toți oamenii slabi, a acționat în ultima vreme sub influența deșănțatei campanii pe care antisemiții și naționaliștii de Tarabă o duc împotriva Masoneriei, și mai ales a acțiunii *Universului*, care, în vrăjmășia lui împotriva lui Mihail Sadoveanu (de când a luat direcția *Adevărului* și *Dimineții*) s-a năpustit și asupra Masoneriei, fără să-și dea seama că azi Sadoveanu este cel mai înverșunat dușman al Marii Loji Naționale. Zeci de ani, Sadoveanu a fost unul din cei mai perfecți și zeloși...

[1] Nici pe Pangal, Regele nu l-a primit, deși a cerut audiență de mai bine de o lună.

INDICE
nume de persoane

CUPRINS

EDITURA MACHIAVELLI
București-1, B-dul Banu Manta nr. 22

Cărți în librării:

— Titu Maiorescu, *Însemnări Zilnice 1911–1913. România, Războaiele Balcanice și Cadrilaterul.*

— Titu Maiorescu, *Însemnări Zilnice 1914–1917. România și Războiul Mondial.*

— Generalul Ion Gheorghe, *Un dictator nefericit: Mareșalul Antonescu.*

— Constantin Argetoianu, *Memorii*, vol XI.

— Constantin Argetoianu, *Însemnări Zilnice*, vol. I.

— Stelian Neagoe, *Petre Pandrea în pușcăriile comuniste.*

— Stelian Neagoe, *Cazul Gheorghe Tătărescu. (Plata și răsplata „tovarășilor de drum").*

— Stelian Neagoe, *Istorici români de azi.*

— Constantin Argetoianu, *Însemnări Zilnice*, vol. VI.

— Constantin Argetoianu, *Însemnări Zilnice*, vol. VII.

Apărut: decembrie 2003

Redactor: ***Cristina Arvatu***
Tehnoredactare computerizată:
S. N. Geblescu

ISTORIE & POLITICĂ

DOCUMENTE OFICIALE

IZVOARE NARATIVE

Alexandru Vaida Voievod

Editura *MACHIAVELLI*

ISBN 973 - 96599 - 9 - 20